ҚАРАҒАНДЫ ОБЛЫСЫНДА БІЛІМ БЕРУДІ
ДАМЫТУДЫҢ ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ОРТАЛЫҒЫ

УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЦЕНТР РАЗВИТИЯ
ОБРАЗОВАНИЯ КАРАГАНДИНСКОЙ ОБЛАСТИ

ПЕДАГОГ ДАМУЫНЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТРАЕКТОРИЯСЫ: ТЕОРИЯДАН ПРАКТИКАҒА

Педагог қызметкерлердің облыстық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары

ИННОВАЦИОННАЯ ТРАЕКТОРИЯ РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГА: ОТ ТЕОРИИ К ПРАКТИКЕ

Материалы Областной научно-практической конференции педагогических работников

ҒЫЛЫМИ ЭЛЕКТРОНДЫҚ БАСЫЛЫМ

НАУЧНОЕ ЭЛЕКТРОННОЕ ИЗДАНИЕ

ҚАРАҒАНДЫ 2020

Басылымның электрондық аналогы:

Педагог дамуының инновациялық траекториясы: теориядан практикаға = Инновационная траектория развития педагога: от теории к практике: Педагог қызм. обл. ғыл.-практ. конф. материалдары. — Қарағанды: ҚарМУ баспасы, 2020. — 325 б. — Қазақша – орысша.

ӘОЖ 373
КБЖ 74
П24

Редакция алқасы — Редакционная коллегия

Д.С. Асакаева, Г.С. Копбаева, О.Ю. Калинина (*жауапты редактор*)**,**
А.А. Казиева, К.Б. Ахмалтдинова, З.И. Тукбаева, С.К. Тулепбекова,
А.Х. Калмагамбетова, А.В. Бермичева

Педагог дамуының инновациялық траекториясы: теориядан практикаға = Инновационная траектория развития педагога: от теории к практике: Педагог қызм. обл. ғыл.-практ. конф. материалдары: ғыл. электрон. басылым. — Қарағанды: ҚарМУ баспасы, 2020. — Баспа басылымы бойынша шығарылған. — Қазақша – орысша.

ISBN 978-9965-39-804-9

Жинақта педагог қызметкерлердің облыстық ғылыми-практикалық конференциясының материалдары жарияланған.

Жинақ аудандық және қалалық білім бөлімдерінің мамандарына, білім беру ұйымдарының директорларына, әдіскерлеріне, педагогтар мен тәрбиешілеріне ұсынылады.

В сборнике публикуются материалы областной научно-практической конференции педагогических работников.

Сборник рекомендован для специалистов районных и городских отделов образования, директоров, методистов, воспитателей и педагогов организаций образования.

Академик Е.А. Бөкетов атындағы Қарағанды мемлекетік университетінің баспасы
100012, Қарағанды қ., Гоголь к-сі, 38, Тел. (7212) 51-38-20
E-mail: izd_kargu@mail.ru

ISBN 978-9965-39-804-9

© **Қарағанды облысында білім беруді дамытудың оқу-әдістемелік орталығы, 2020**

Оглавление

Абишева Г.З. 11
Копбаева Г.С. 11
РОЛЬ СТАЖЕРСКОЙ ПЛОЩАДКИ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ СОТРУДНИЧЕСТВЕ ПЕДАГОГОВ 11
Казиева А.А. 13
АБАЙ ШЫҒАРМАЛАРЫНДАҒЫ СӨЗЖАСАМ МӘСЕЛЕСІ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ҚАЗАҚ ТІЛІНЕН ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ 13
Ботабек А.Ә. 15
«АДАМЗАТТЫҢ БӘРІН СҮЙ, БАУЫРЫМ ДЕП...» НЕМЕСЕ ГУМАНИЗМ КОНЦЕПЦИЯСЫ 15
Абаева К.М. 17
ЗАМАНАУИ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ПРОЦЕСС: МАЗМҰНЫ, ӘДІСТЕРІ, ТӘСІЛДЕРІ, ФОРМАЛАРЫ... 17
Абдигалиева К.М. 19
Мусаева Г.М. 19
САБАҚТАҒЫ КЕРІ БАЙЛАНЫСТЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ 19
Абдрахманова Н.В. 21
ЭСТЕТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ ШКОЛЬНИКОВ СРЕДСТВАМИ ИСКУССТВА 21
Абдыкалыкова З.А. 24
ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ БАҒАЛАУДЫ ФИЗИКА САБАҒЫНДА ҚОЛДАНУ 24
Абеужанова А.Б. 27
ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫ АЯСЫНДА ГЕОГРАФИЯ САБАҒЫНДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ БАҒЫТ 27
Абилдаева Г.К. 29
ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ МАҚСАТЫНДА МАТЕМАТИКА САБАҚТАРЫНДА СТАНДАРТТЫ ЕМЕС ЕСЕПТЕРДІ ҚОЛДАНУ 29
Адилова К.Е. 31
Мукашева К.Б. 31
LESSON STUDY ТӘСІЛІ АРҚЫЛЫ МҰҒАЛІМНІҢ ЖАҢА СИПАТЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ 31
Адильбекова А.А. 33
ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ МАЗМҰНЫНДАҒЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ БАҒАЛАУДЫ ТИІМДІ ЖҮРГІЗУ ӘДІСТЕМЕЛЕРІ 33
Айнабекова К.К. 36
ОҚУ ҮРДІСІНДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ 36
Айнекова С.А. 37
ЭФФЕКТИВНОЕ ОБУЧЕНИЕ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В РАМКАХ ПРОЕКТА «ЗЕРЕК» 37
Акифьева О.А. 39
Саворовская В.В. 39
ГУМАНИТАРНАЯ СИСТЕМА ВОСПИТАНИЯ: КАК РАЗВИТЬ ВНУТРЕННЮЮ МОТИВАЦИЮ РЕБЕНКА? 39
Алентаева И.А. 42
ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ-ФИЛОЛОГОВ: ТРЕБОВАНИЯ СОВРЕМЕННОСТИ 42
Алиев В.Т. 43
Алиева Н.Ю. 43
ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ КУЛЬТУРА УЧИТЕЛЯ ПРИ ПРОВЕДЕНИИ ТРЕНИРОВОЧНЫХ ЗАНЯТИЙ ПО ГАНДБОЛУ И МОНИТОРИНГ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ ДЕТЕЙ СРЕДНЕ ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА 43
Алимбетова С.А. 45
Тәңірберлі Д.Р. 45
«ФУТБОЛ САБАҒЫН» ЖОБА НӘТИЖЕСІ- ОҚУШЫЛАР ТАҢДАУЫ 45
Альжанова Г.Т. 48
РАЗВИТИЕ НАВЫКОВ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА 48

Алькеева З.М. 50
УЧИТЬ УМЕНИЮ МЫСЛИТЬ 50
Аманкелдыева А.С. 53
ФИЗИКА ПӘНІН ОҚЫТУДАҒЫ АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ 53
Анафина А.А. 55
Шунгулов А.З. 55
ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ ПРЕЕМСТВЕННОСТИ ПОСРЕДСТВОМ ВКЛЮЧЕНИЯ ПЕДАГОГОВ ДОШКОЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ СЕТЕВОЕ СООБЩЕСТВО ВЕДУЩЕЙ ШКОЛЫ 55
Ауэзова Б.М. 58
DELPHI ЖҮЙЕСІНДЕГІ МӘЛІМЕТТЕР ҚОРЫН ҚҰРАЙТЫН КЕСТЕЛЕР 58
Ахметова А.Н. 61
Юнацкая Е.В. 61
ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ ГРАМОТНОСТЬ УЧИТЕЛЯ - ОСНОВА РАЗВИТИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ 61
Ахметова З.М. 64
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ АКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА 64
Аязбаев А.М. 66
Тилеубаева К.О. 66
ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ЖҰМЫСТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУШІЛІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ 66
Байдельдинова Э.С. 68
ИНТЕГРАЦИЯ НА УРОКАХ ИНФОРМАТИКИ И МАТЕМАТИКИ В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ КЛЮЧЕВЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ ШКОЛЬНИКОВ 68
Баймухатова Б.Х. 71
ТАРИХ САБАҒЫНДА БӨЛІМ БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУ ТАПСЫРМАЛАРЫН ДАЙЫНДАУ 71
Балапанова Б.Е. 74
Мейрханова А. 74
МЕКТЕПКЕ ДЕЙІҢГІ БАЛАЛАРДЫҢ СЫНИ ТҰРҒЫДА ОЙЛАУЫН ДАМЫТУҒА БАҒЫТТАЛҒАН СТРАТЕГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ 74
Балапанова Г.Ж. 76
ФИЗИКА САБАҒЫНДА БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУДА ӘДІС-ТӘСІЛДІҢ ТИІМДІЛІГІ 76
Балапанова К.С. 78
БИОЛОГИЯ САБАҚТАРЫНДАҒЫ ДЕҢГЕЙЛІК САРАЛАУДЫҢ МАЗМҰНЫ 78
Балгабаева А. 80
СИСТЕМА РАБОТЫ С ОДАРЁННЫМИ ДЕТЬМИ 80
Бекетова С.С. 83
МҰҒАЛІМ ТӘЖІРИБЕСІНДЕГІ ЗЕРТТЕУ- КӘСІБИ ДАМУЫНЫҢ АЛҒЫШАРТЫ 83
Белькович Т.А. 86
ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ 86
Биданова Г.С. 89
ТИІМДІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТӘЖІРИБЕЛЕРДІ ҰСЫНЫП, ТАРАТУ ЖӘНЕ ТАНЫМАЛ ЕТУДЕГІ ПЕДАГОГТЫҢ ҚЫЗМЕТІ 89
Бондаренко Н.Ф. 91
Салихова С.Р. 91
ФОРМИРОВАНИЕ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ КУЛЬТУРЫ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ 91
Васкеева-Мамаева О.В. 93
Гагарин Д.В. 93
ОБУЧЕНИЕ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ ДЕТЕЙ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ ЗДОРОВЬЯ В РАМКАХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ 93
Вербицкая А.А. 96
РАЗВИТИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ 96

Галимжанова Л.Н. 98
ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ УРОКА ИСТОРИИ В ШКОЛЕ – ИНТЕРНАТЕ ДЛЯ ДЕТЕЙ С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ 98
Ганюшина Н.М. 101
Панкратьева Т.Н. 101
ПРОЕКТНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ, КАК СПОСОБ ФОРМИРОВАНИЯ КОМПЕТЕНТНОЙ ЛИЧНОСТИ ОБУЧАЮЩЕГОСЯ 101
Гева О.А. 103
ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК ВЕДУЩАЯ ТЕХНОЛОГИЯ УПРАВЛЕНИЯ СОВРЕМЕННЫМИ ИННОВАЦИОННЫМИ СИСТЕМАМИ 103
Грачева Н.В. 106
Жаманбаева З.А. 106
ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ДЕТСКОГО САДА И ШКОЛЫ, КАК ОДИН ИЗ МЕХАНИЗМОВ РЕШЕНИЯ ВОПРОСОВ ПРЕЕМСТВЕННОСТИ И ГОТОВНОСТИ ШКОЛЬНИКА К ОБУЧЕНИЮ 106
Даукенова Л.Г. 108
ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАРДЫҢ БОЛАШАҒЫ – ҚАЗАҚ, ОРЫС ЖӘНЕ АҒЫЛШЫН ТІЛДЕРІН ЕРКІН МЕҢГЕРУІНДЕ 108
Джексембаева Г.С. 110
Оразбекова К.А. 110
ARDUINO UNO МИКРОКОНТРОЛЛЕРІМЕН ЖҰМЫС ЖАСАУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ 110
Дмитриева А.В. 113
ПОИСК ЭФФЕКТИВНЫХ МЕТОДОВ РАБОТЫ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ 113
Досыбаев Н.Қ. 115
ТАРИХ САБАҚТАРЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ 115
Евсеев Е.Ю. 117
УРОКИ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И ПРОБЛЕМЫ ВКЛЮЧЕНИЯ В ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ ЛИЦ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ 117
Ёлшина Л.С. 119
Кусшибекова Г.Н. 119
ВЗГЛЯД УЧИТЕЛЕЙ - ПРАКТИКОВ НА СКРЫТЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ МЕЖПРЕДМЕТНОЙ ИНТЕГРАЦИИ ЗНАНИЙ НА ПУТИ РАЗВИТИЯ УСПЕШНОГО УЧЕНИКА 119
Ермекова К.А. 122
«ШИ ТОҚУ» ФАКУЛЬТАТИВ КУРСЫ АРҚЫЛЫ МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ КӘСІБИ ШЕБЕРЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ 122
Ерофеева Л.И. 124
CASESTUDY КАК ЭФФЕКТИВНЫЙ СПОСОБ РАЗВИТИЯ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ КРЕАТИВНОСТИ УЧАЩИХСЯ 124
Есенова А.А. 127
БАСҚАЛАРДЫ ҮЙРЕТЕ ЖҮРІП БІЗ ӨЗІМІЗ ҮЙРЕНЕМІЗ 127
Есимбекова С.Б. 129
ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ФИЗИКИ 129
Жайлаубаева Л.Ч. 131
СӨЙЛЕУ ҚЫЗМЕТІН ДАМЫТУ-МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ СӨЙЛЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ЖЕТІЛДІРУДІҢ МАҢЫЗДЫ ШАРТЫ 131
Жакенова К.А. 133
Мұқаш Ж.Қ. 133
ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫНДА САРАЛАП ОҚЫТУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ 133
Жаксыбаева Г.Н. 135
ПРИМЕНЕНИЕ СИСТЕМ ЗАДАНИЙ ДЛЯ СУММАТИВНЫХ РАБОТ УЧАЩИХСЯ 135
Жаксыгелдина Ш.Т. 138
МҰҒАЛІМІНІҢ КӘСІБИ ДАМУЫНДАҒЫ ІС- ӘРЕКЕТТІ ЗЕРТТЕУДІ ЖҮРГІЗУДІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ 138
Жакупбеков М.И. 140
ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРЕТІН ОРТА МЕКТЕПТЕРДЕГІ ТӘРБИЕНІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖОЛДАРЫ 140
Жаманкарина Д.М. 142
ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА ЖҰПТЫҚ ЖҰМЫСТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ 142

Жанул А.М. 144
ФИЗИКА ПӘНІН АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕ ОҚЫТУДАҒЫ CLIL ӘДІСІН ТИІМДІ ҚОЛДАНУ МЫСАЛДАРЫ 144
Жарылгапова Г.Т. 146
ПРИМЕНЕНИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ 146
Жарылғасова М.Ж. 149
САНДЫҚ БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСТАРЫН САБАҚТА ҚОЛДАНУ ТИІМДІЛІГІ 149
Жунусова Б.Қ. 152
Қадыл Б.Қ. 152
АБАЙ ШЫҒАРМАЛАРЫН ОҚЫТУДАҒЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ БАҒАЛАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ 152
Жупышева С.Г. 155
ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕ ОЙЫН ЖЕТКІЗЕ АЛУЫН ДАМЫТУ 155
Ибрайбекова А.Н. 158
SMART МАҚСАТҚА НЕГІЗДЕЛГЕН ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫ 158
Иваненко Н.И. 162
ФОРМИРОВАНИЕ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ КУЛЬТУРЫ УЧИТЕЛЯ В ГРУППЕ СЕБЕ РАВНЫХ 162
Икласбаева Д.Е. 163
АҒЫЛШЫН ТІЛІ ПӘНІНДЕ СЫНЫ ТҰРҒЫДАН ОЙЛАУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМЫТУ 163
Исина А.С. 166
ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДИКИ ОРГАНИЗАЦИИ ГРУППОВЫХ ФОРМ РАБОТЫ В ПРЕПОДАВАНИИ КУРСА ИСТОРИИ 166
Искакова Г.Б. 169
ЗЕРТХАНАЛЫҚ ЖҰМЫСТАРҒА АРНАЛҒАН ВИРТУАЛДЫ ЛАБОРАТОРИЯ ҚҰРУ 169
Каирбаева Б.Н. 172
ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК ВЕДУЩАЯ ТЕХНОЛОГИЯ УПРАВЛЕНИЯ СОВРЕМЕННЫМИ ИННОВАЦИОННЫМИ СИСТЕМАМИ 172
Калачева Н.А. 174
РОЛЬ УЧИТЕЛЯ В ФОРМИРОВАНИИ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ КАК ОДНОГО ИЗ ВАЖНЫХ АСПЕКТОВ РАЗВИТИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОЙ ЛИЧНОСТИ 174
Капашева Ш. 176
Разбекова С.К. 176
АБАЙ ҚҰНАНБАЙҰЛЫНЫҢ ШЫҒАРМАЛАРЫН ОҚЫТУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ 176
Каппарова А.С. 181
ЕРЕКШЕ БІЛІМ БЕРУДІ ҚАЖЕТ ЕТЕТІН БАЛАЛАРМЕН ЖҰМЫС БАРЫСЫНДА ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ 181
Климушкина Ю.А. 183
РАЗВИТИЕ МЕТАПРЕДМЕТНЫХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ОБУЧАЮЩИХСЯ ПОСРЕДСТВОМ ТРИЗ - ПЕДАГОГИКИ 183
Коваленко К.А. 186
ВНЕДРЕНИЕ СЕМИ МОДУЛЕЙ ОБУЧЕНИЯ В ПРЕДМЕТ «ЛИТЕРАТУРНОЕ ЧТЕНИЕ» 186
Кожабекова Б.А. 189
ТАРИХ САБАҚТАРЫНДА ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ БАҒАЛАУДЫҢ ТҮРЛЕРІН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЫНТАСЫН АРТТЫРУ 189
Костельцева М.Ю. 192
ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩАЯ НАПРАВЛЕННОСТЬ РАБОТЫ УЧИТЕЛЯ - ЛОГОПЕДА 192
Красникова И.В. 194
ГЕОГРАФИЧЕСКОЕ КРАЕВЕДЕНИЕ ЧЕРЕЗ ПРАКТИЧЕСКУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ 194
Крылова А.Д. 197
РАБОТА НАД ПРОЕКТОМ «РАЗГОВОР С ПИСАТЕЛЕМ» 197
Кудинова Б.А. 199
ПЕДАГОГТІҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТІ – ЗАМАНАУИ БІЛІМ БЕРУДІ ДАМЫТУДЫҢ НЕГІЗІ . 199

Кусаинова А.С. 201
БҮЛДІРШІНДЕРГЕ БІЛІМ БЕРУ БАРЫСЫНДА ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯНЫ ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ 201
Кыдырмолдаева А.К. 203
ОҚУШЫЛАРДЫ ЖОБАЛАУ- ЗЕРТТЕУ ҚЫЗМЕТІНЕ ҮЙРЕТУ 203
Кынятова А.Б. 205
ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫ ЖАҒДАЙЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТӘРБИЕЛЕУ САПАСЫН АРТТЫРУ 205
Лазарева В.В. 207
ВОСПИТАНИЕ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ У ШКОЛЬНИКОВ 207
Лепявко А.М. 209
Смелянская Н.И. 209
ИНТЕРВЬЮ – МЕТОД, НАПРАВЛЕННЫЙ НА РАЗВИТИЕ КОММУНИКАТИВНЫХ И ЛИДЕРСКИХ НАВЫКОВ 209
Мальцева О.В. 211
ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ВОСПИТАНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ 211
Мамбетбаева М.К. 215
ЖЕКЕ ТҰЛҒАНЫҢ КӘСІБИ БАҒЫТТЫЛЫҒЫНА БАҒЫТ-БАҒДАР БЕРУДЕ АТА-АНАЛАРҒА ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚОЛДАУ ЖАСАУ 215
Монина З.Н. 217
Янчевская Я.А. 217
РОЛЬ ШКОЛЬНОГО ХУДОЖЕСТВЕННОГО МУЗЕЯ В НРАВСТВЕННО-ЭСТЕТИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ УЧАЩИХСЯ 217
Мугалимжаны С. 220
Тайшикова К.С. 220
ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУҒА БАҒЫТТАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАРДЫ МАТЕМАТИКА САБАҚТАРЫНДА ҚОЛДАНУ 220
Мусабекова Г.А. 222
ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА В РАМКАХ ОБНОВЛЕНИЯ СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ 222
Мусаева Г.М. 225
Нурманбаева Б.А. 225
ОҚУ САПАСЫН ЖАҚСАРТУДА ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ БАҒАЛАУДЫҢ РӨЛІ 225
Наумова А.Ю. 227
ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРОВЕДЕНИЕ ФОРМАТИВНОГО ОЦЕНИВАНИЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В УСЛОВИЯХ ОБНОВЛЕННОГО СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ 227
Несговорова И.Н. 230
Шайхутдинов Р.Г. 230
СОЗДАНИЕ И ПОДДЕРЖАНИЕ ЭФФЕКТИВНОЙ СРЕДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ И ОБУЧЕНИЯ 230
Ничипуренко Е.В. 233
ДОМАШНЕЕ ЗАДАНИЕ! КАКИМ ОНО ДОЛЖНО БЫТЬ? 233
Нұрғазы Г.Н. 235
ӨНЕР ҚҰРАЛДАРЫ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРҒА ЭСТЕТИКАЛЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУ 235
Оразбекова К.А. 237
Сулеймен Ә. 237
КӘМЕЛЕТКЕ ТОЛМАҒАНДАР ЖӘНЕ ЖАСӨСПІРІМДЕР АРАСЫНДА ӨЗІНЕ-ӨЗІ ҚОЛ ЖҰМСАУДЫҢ АЛДЫН АЛУ 237
Оспанкулов М.З. 240
МҰҒАЛІМНІҢ КӘСІБИ ДАМУЫ – БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІН ЖАҢАРТУДЫҢ НЕГІЗІ 240
Островская Г.А. 241
РАЗВИТИЕ КОММУНИКАТИВНЫХ НАВЫКОВ УЧАЩИХСЯ ЧЕРЕЗ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ РЕЧЕВЫХ ПОДСКАЗОК И КЛИШЕ 241
Пахомова М.С. 244
Ташкен Ж.С. 244
ФОРМАТИВНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИКТ 244

Пилипчук И.Л. 247
ФОРМАТИВНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ ДЛЯ РАЗВИТИЯ РЕЧЕВОЙ КОМПЕТЕНЦИИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ 247
Рахимберлина А.Н. 250
ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ- ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚАУІПСІЗ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ АДАМГЕРШІЛІК, ӘЛЕУМЕТТІК-САУ ТҰЛҒАНЫ ДАМЫТУФАКТОРЫ РЕТІНДЕ 250
Рахимова Ж.Т. 251
ҰЛЫ АБАЙ ӨЛЕҢДЕРІНІҢ ФИЗИКА ҒЫЛЫМЫМЕН ҮНДЕСТІГІ 251
Ревтова О.Н. 253
ПРОБЛЕМНО-ДИАЛОГИЧЕСКОЕ ОБУЧЕНИЕ КАК СПОСОБ ФОРМИРОВАНИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ 253
Романовская Л.В. 256
ВЛИЯНИЕ ОБНОВЛЕННОГО СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ НА РАЗВИТИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНИКА 256
Рымбекова А.Б. 259
МҰХТАР ӘУЕЗОВТІҢ «ҚАРАШ-ҚАРАШ ОҚИҒАСЫ» ХИКАЯТЫН БЛУМ ТАКСОНОМИЯСЫ БОЙЫНША ЖОБАЛАУ 259
Рябцева Е.В. 263
Хусаинова Г.Х. 263
ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИИ ИНТЕРАКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ ПРИ ПРОВЕДЕНИИ ИНТЕГРИРОВАННЫХ УРОКОВ ИНФОРМАТИКИ И АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА 263
Сагадатова Т.К. 266
ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУДЕГІ ОРТАҚ ТАҚЫРЫП ОҚУШЫЛАРҒА ПАТРИОТТЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУДІҢ АЛҒЫ ШАРТТАРЫ 266
Садыкова Ж.Ж. 268
ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУДА ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯНЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ 268
Сатыбалдин Д.А. 271
Ступницкая О.В. 271
ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ВОСПИТАНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ И ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИЕ ТЕХНОЛОГИИ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ 271
Сатыбалдина Г.Б. 273
ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НА УРОКАХ ИСТОРИИ, КАК ВЕДУЩАЯ ТЕХНОЛОГИЯ УПРАВЛЕНИЯ СОВРЕМЕННЫМИ ИННОВАЦИОННЫМИ СИСТЕМАМИ 273
Саутбаева Г.А. 275
ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУДЕ АҒЫЛШЫН САБАҚТАРЫНДА – ЖОБАЛАУ ТАПСЫРМАЛАРЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ 275
Сейткалиева М.Ж. 277
КІТАП - САРҚЫЛМАС РУХАНИ ҚАЗЫНА 277
Смаилова Ж.Ш. 279
ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ МАЗМҰНЫ НЕГІЗІНДЕ ЗЕРТТЕУ САБАҒЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ 279
Табынбекова М.Ә. 283
ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ТАРИХ ПӘНІН ОҚЫТУ ЕРЕКШЕЛІГІ 283
Такиров К.Т. 286
ВЫЗОВЫ XXI ВЕКА И СОВРЕМЕННАЯ СИСТЕМА ОБРАЗОВАНИЯ В ИНТЕРЕСАХ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ 286
Такирова А.Т. 289
ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НА УРОКАХ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТРУДА 289
Тамаркова Л.В. 291
АКТИВИЗАЦИЯ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА УРОКАХ ФИЗИКИ В УСЛОВИЯХ ПОЛИЛИНГВАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ 291
Ташетова Г.Б. 294
ІС ӘРЕКЕТТЕГІ ЗЕРТТЕУ: ТӘЖІРИБЕНІ ЖЕТІЛДІРУДІҢ ТИІМДІ ЖОЛЫ 294
Темирова А.А. 296
Цемох С.М. 296
ПРАКТИЧЕСКОЕ ОВЛАДЕНИЕ ОСНОВАМИ ОРАТОРСКОГО ИСКУССТВА 296

Тлеубаев С.Ж. 298
МҰҒАЛІМНІҢ ЗЕРТТЕУ МӘДЕНИЕТІ 298
Токанова Т.Б. 300
ПРОБЛЕМЫ ВКЛЮЧЕНИЕ В ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ ЛИЦ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ 300
Токешов К.Т. 302
ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫ БОЙЫНША КӨРКЕМ ЕҢБЕК ПӘНІНІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ 302
Туркова Р.С. 304
АКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ КАК УСЛОВИЕ ЭФФЕКТИВНОЙ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ 304
Турсунова С.А. 307
ОРГАНИЗАЦИЯ ВОЛОНТЕРСКОГО ДВИЖЕНИЯ В ОРГАНИЗАЦИЯХ ОБРАЗОВАНИЯ 307
Уалиева А.М. 310
ӘДЕБИЕТ ПӘНІН ОҚЫТУДАҒЫ ПРОБЛЕМАЛЫҚ ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ 310
Финько О.В. 312
ФОРМИРОВАНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ ШКОЛЬНИКОВ 312
Хомутова Г.Т. 314
ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА САРАЛАП ОҚЫТУДЫҢ ӘДІСТЕРІН ПАЙДАЛАНУ 314
Шатенова С.Е. 317
БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫН КІТАП ОҚУҒА ҚАЛЫПТАСТЫРУ 317
Шортанбаева С.Б. 318
ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ВОСПИТАНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ 318
Щербакова Л.А. 320
ПРИЕМЫ ФОРМАТИВНОГО ОЦЕНИВАНИЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ 320
Экажева В.В. 322
ПРИМЕНЕНИЕ ПРОЕКТНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА УРОКАХ ИСТОРИИ 322

Асакаева Д.С.
директор УМЦ РО
Карагандинской области

Уважаемые коллеги! Когда мы готовили положение нашей ежегодной областной научно-практической конференции, мы и представить не могли, что ее тема «Инновационная траектория развития педагога: от теории к практике» будет настолько востребована в настоящее время.

Тенденции нынешнего времени определяют развитие школы как системно-комплексный процесс обучения и воспитания. Каждое образовательное учреждение находится в процессе модернизации образования и требует от каждого участника образовательного процесса изменений, сопровождающихся проектированием педагогической ситуации.

Педагогической ситуации присуще конкретность по отношению состояния, времени и пространства. В качестве примера можно привести: ситуации, возникающие в процессе дистанционного обучения.

Введение дистанционного обучения побудило всех нас овладеть или усовершенствовать свои IT-компетенции, подойти к проектированию уроков по новым критериям.

Все проблемы, возникающие у педагога в ходе работы в дистанционном режиме с учащимися невозможно описать. Профессионализм преподавателя школы в данном случае выражается в умении спроектировать возможные выходы из возможных ситуаций.

Ваши уроки были построены на проектировании, концепции, моделировании, конструировании, анализе проблемных зон учебно-воспитательного процесса в школе, поиска альтернативного решения, выбора формы конечного продукта, подбора методов и технологий.

Каждый педагог пошел по своему пути — и это правильно. Когда вы приходите на урок, у вас есть четкая методика, но в условиях дистанционного обучения, конечно, она не отработана. Она разрабатывается прямо сейчас. Может быть, это и есть школа будущего.

В наш информационный XXI век учителям необходимо держать «руку на пульсе», быть в курсе всех новых методик, приемов и знаний, постоянно повышать свой профессионализм и личные качества. Одни посещают для получения сертификата для аттестации, другие, а их большинство – для самообразования, получения новых знаний, новой информации.

Мы имеем уникальную возможность для постоянного совершенствования и повышения педагогического мастерства, используя дистанционные формы обучения. К ним можно отнести онлайн конференции, семинары и вебинары, дистанционные педагогические олимпиады и конкурсы, сетевые сообщества методических объединений и педагогические форумы.

Необычайно полезны вебинары педагогов-практиков. От таких встреч в режиме он-лайн получаешь массу полезных ссылок на размещенные ими материалы, рассказы о своих методиках и приемах в преподавании предмета. Что интересно: они щедро делятся своими находками.

Мы приглашаем всех педагогов принимать активное участие в онлайн обучении. Мир не стоит на месте, и учителю приходится не только подстраиваться под современные технологии, но и заставлять их работать во благо своему самообразованию.

Как сказал Сенека: *«Если нет дальнейшего роста, значит, близок закат».*

Абишева Г.З.
Копбаева Г.С.
КГКП «Учебно-методический центр
развития образования
Карагандинской области»

РОЛЬ СТАЖЕРСКОЙ ПЛОЩАДКИ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОМ СОТРУДНИЧЕСТВЕ ПЕДАГОГОВ

Одной из важных задач реализации Государственной программы развития образования и науки Республики Казахстан на 2020 - 2025 годы является обеспечение высокого статуса профессии педагога, модернизация педагогического образования [1,с.2]. В свою очередь модернизация педагогического образования включает в себя непрерывное профессиональное развитие педагога [1, с.22].

Выполнение государственных общеобязательных стандартов образования всех уровней в Республике Казахстан требует от современного учителя обновления профессиональной деятельности, быстрой и качественной смены профессионального мировоззрения, профессиональной позиции, серьезной перестройки содержания образования и способов его реализации.

Значительное место в профессиональном развитии учителя отводится его самообразованию, изучению инновационного опыта педагогической деятельности, формированию готовности проектировать и осуществлять свою образовательную траекторию на протяжении всей своей педагогической деятельности.

В системе образования Карагандинской области одной из форм реализации передовых идей и технологий инновационного педагогического опыта является стажерская площадка.

Анализ литературы показывает, что наиболее полно идея стажерской площадки разработана в контексте повышения квалификации специалистов системы дошкольного и школьного образования. Опираясь на методическую литературу, под стажерской площадкой мы понимаем педагогическую организацию, имеющую обобщенный инновационный опыт, транслирующую его и тем самым обеспечивающую повышение профессионального мастерства учителя по конкретному направлению инновационной деятельности.

Стажерская площадка, как и творческая мастерская или школа-лаборатория являются формами интерактивного механизма, так как работа в них основывается на совместном участии субъектов взаимодействия, основой которого является активное взаимодействие авторов практик и заинтересованных педагогов, в ходе которого формируются новые знания.

Как объект инновационной инфраструктуры стажерская площадка имеет свою структуру, направления работы, выполняет образовательные, методические, организационные функции.

1. Стажерская площадка для педагогов дополнительного образования детских музыкальных школ и школ искусств на базе Карагандинского колледжа искусств им. Таттимбета была создана по инициативе управления образования в марте 2016 года. На протяжении 4-х лет педагоги колледжа и методисты учебно-методического центра ведут совместную работу по оказанию методической помощи по совершенствованию профессиональных компетенций и педагогического мастерства педагогов дополнительного образования.

Актуальными направлениями в организации мастер-классов, семинаров, профессиональных конкурсов являются: модернизация содержания музыкального образования; совершенствование технологий, методик по основным направлениям работы; внедрение инновационных технологий в систему работы организаций дополнительного образования музыкального направления.

Проведенные мероприятия в рамках работы
стажёрской площадки за 2016-2019 годы

Табл.1.

Наименование	2016 - 2017 учебный год	2017 – 2018 учебный год	2018 - 2019 учебный год
Количество проведенных мероприятий	8 обучающих семинаров	8 семинаров, 6 мастер- классов	7 семинаров, 25 мастер-классов,

			1 круглый стол
Количество педагогов, посетивших мероприятия	322	420	512

Работа стажерской площадки осуществляется на отделениях: фортепиано (специальное и обязательное), музыкально-теоретическое, народные инструменты (русские и казахские), струнные инструменты, дирижерско-хоровые дисциплины, пение (эстрадный вокал, классический вокал и народное пение с домброй).

Ежегодно на базе колледжа проводятся консультационно-методические дни для педагогов дополнительного образования области по повышению уровня подготовки учащихся к поступлению в колледж, а для учащихся – профессиональные пробы.

2. Стажерская площадка для учителей - логопедов Карагандинской области.

Согласно приказу КГКП «Учебно-методический центр развития образования Карагандинской области» №79 от 30.11.2015 года на базе КГУ «Специальная школа-интернат для детей с тяжёлым нарушением речи» была создана стажёрская площадка для логопедов специальных организаций образования и детских домов Карагандинской области. В 2016-2017 учебном году стажёрская площадка расширила сферу своей деятельности и стала методической базой повышения профессиональной компетентности для всех учителей - логопедов Карагандинской области.

В рамках работы стажёрской площадки в период с 2015 по 2019 годы разработаны Методические рекомендации по организации логопедической работы в специальных (коррекционных) организациях образования и детских домах Карагандинской области; проведено 12 рабочих заседаний; 17 областных практических семинаров; 12 мастер - классов; 2 методические выставки; областной профессиональный форум «Актуальные проблемы логопедической практики»; 3 дистанционных конкурса. Ежегодно с 2018 года проводится областной конкурс «Үздік логопед».

В ходе работы стажёрской площадки на постоянной основе ведутся индивидуальные и групповые консультации. Наиболее актуальными для учителей - логопедов являются проблемы коррекции устной речи у детей дошкольного возраста; организации коррекционной работы по преодолению дислексии и дисграфии в начальной школе; развития устной речи у учащихся с умеренной умственной отсталостью; формирования коммуникативных навыков у детей с РАС. Стажерская площадка выступает средством развития творческой активности учителей - логопедов, фактором их профессионального роста, новой формой профессионального сотрудничества, основанной на взаимной помощи и поддержки, где каждому педагогу предоставляется возможность презентовать свое мастерство и опыт.

3. Ресурсная площадка по экологическому образованию.

На базе КГУ «Областная специальная школа – интернат №2 для детей с ограниченными возможностями в развитии» управления образования Карагандинской области с августа 2018 года организована работа Ресурсной площадки по экологическому образованию для педагогов специальных школ-интернатов. Инициативными участниками определены: КГУ «Областная специальная школа – интернат №1 для детей с ограниченными возможностями в развитии» и КГУ «Областная специальная школа – интернат №3 для детей с ограниченными возможностями в развитии».

В рамках работы Ресурсной площадки разработан проект «ЭкоChallenge:Kids». Идея Проекта заключается в организации совместной работы с социальным партнером – ТОО «Ресайклинг ТК» по производству и реализации сувенирной продукции из экологически чистых материалов. Разработан и выпущен каталог продукции ремесленной мастерской, логотип «ЭкоChallenge:Kids».

За 2018-2020 годы в рамках Ресурсной площадки проведено: 7 рабочих заседаний; 5 мастер-классов; 2 семинара-тренинга; 8 практических семинаров; 5 экочелленджей; 13 экоакций; 3 фестиваля; 4 родительских гостиных; 8 ремесленных ярмарок; конкурс агитбригад.

Работа Ресурсной площадки позволяет не только осваивать и внедрять инновации с целью повышения качества учебно-воспитательного процесса, но и формировать собственную экологическую культуру, экологическое мышление и мировоззрение.

Результаты работы стажерских площадок публикуются в областной педагогической газете «Ізденіс», на сайте учебно-методического центра и в социальных сетях.

Эффективность инновационной формы профессионального сотрудничества подтверждена результатами мониторинга (анкетирование, опрос, беседа, анализ учебно-воспитательного

процесса), которые позволили нам прийти к выводу, что данная форма профессионального сотрудничества, является востребованной и практически значимой.

Таким образом, стажерская площадка способствует повышению профессионального мастерства педагогов, обобщению и распространению передового опыта, расширению профессионального сотрудничества.

Литература:

1. Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2020 - 2025 годы. Утверждена Постановлением Правительства Республики Казахстан от 27 декабря 2019 года № 988.

2. Государственный общеобязательный стандарт образования всех уровней образования. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 31 октября 2018 года № 604.

3. Демиденко Е.Н. Стажерская площадка как интерактивная форма трансляции педагогических практик. // Человек и образование. – 2015. - №4.

Казиева А.А.
Қарағанды облысында білім беруді дамытудың
оқу-әдістемелік орталығының әдіскері

АБАЙ ШЫҒАРМАЛАРЫНДАҒЫ СӨЗЖАСАМ МӘСЕЛЕСІ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ҚАЗАҚ ТІЛІНЕН ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Қазіргі әлемдік білім кеңістігіндегі халықаралық стандарт талаптарына сай функционалдық сауаттылық оқушылардың танымдық қабілеттерінің деңгейін және өнімді жұмысының көрсеткішінің білім деңгейі ретінде қарастырады. Бұл деңгей өмірдің әртүрлі саласындағы тапсырмаларды шешуде мектептік білім мазмұнының қолданбалық сипатына және оқушылардың игерген біліміне негізделеді. Сондықтан, қоғамдағы тәжірибелік іс-әрекеттердің дағдылары мен әлеуметтік іс-тәжірибені меңгеру үшін оқушылардың білім алу барысында негізгі және пәндік құзыреттіліктері қалыптасуы тиіс.Тілге қатысты функционалдық сауаттылық – тілдік ережелерді түсіну – тілдік нормаларды сақтау – іс-әрекет тәсілдерін меңгеру болады. Олай болса қазақ тілін оқытуда оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытудың теориялық негіздері білім алушының жүйелі ойлауын дамытып, мектепте алған білімінің өмірдің қай саласында да тірек болуын қамтамасыз ететін тиімді әдістемелік жүйе жасауға және қолдануға мүмкіндік береді. Ендеше ұлы ақын Абай шығармашылығындағы ерекше көзге түсетін сөзжасам мәселесін зерделей отырып, білім алушының функционалдық сауаттылығын жетілдіре түсуге болады.

Ақын Абай тілінде ерекше көзге түсетін морфологиялық элемент мақ (-мек,- бақ, -бек, -пақ, -пек) жұрнағы. Бұл қолдану жиілігі жағынан да, атқарған қызметі жағынан қазіргі нормамен салыстырсақ та, Абайдың алды-артындағы немесе тұтас қаламгерлер тілімен салыстырсақ та, айрықша, бөлініп көрінеді. Абайда -мақ жұрнақты сөз бірнеше қызмет атқарады: біріншіден ол атау септіктегі таза қимыл есімі ретінде, яғни осы күнгі – у жұрнақты тұлғаның орнына келеді. Ағайынға іс түспек- Ол бір қиын қарғыс қой. Жай жатпағым, Тыныш таппағым күш болып, ашылмағы бар ма басынан, Бағы қайтқан қауымның. Көзің неге жетеді, Қосылмақ онда бар ма екен. - мақ тұлғалы етістіктің атау тұлғада сөйлемнің бастауышы болып келетін сәттері әсіресе Абайдың прозасында өте жиі кездеседі, Ішпек, жемек, келмек, күлмек, көңіл көтермек, құшпақ, сүймек, мансап іздемек, айлалы болмақ, алданбастық-бұл нәрселердің барлығының да өлшеуі бар... Адал еңбекпен мал изде(мек) – ол арлы адамның ісі... Халықта оны сынамақ, бірден-бірге жүгермек болмайды екен.

- мақ жұрнағы арқылы жасалған огуз тілдерінде бұл тұлға тәуелдік, көптік және септік жалғауын қабылдамайды. Ал Абай тілінде – мақ жұрнақты тұлға септелген, тәуелденген түрлерінде молынан кездеседі: Ең болмаса білмейді сый бер(мек)ті.

Келесіде – мақ жұрнақты сөз Абай тілінде сөйлемнің баяндауышы болып келгенде үш түрлі қызметте қолданылады: біріншісі – мақсатты келер шақ категориясында: Мал менен ғылым кәсіп қылмақпыз. Сол махаббатпен ғаделетке қарай тартпақпыз.

Ал екіншісі – қимыл сын есімі ретінде. Ол мал көбейсе малшыларға бақтырмақ, өздері етке,

қымызға тойып, сұлуды жайлап, жүйрікті байлап отырмақ... Байлық қызметімен біреудің қыстауын сатып алмақ, ептеп алмақ, тартып алмақ. Ол қыстауынан айрылған және біреуге тиіспек, я болмаса орынсыздығынан елден кетпек – әр қазақтың ойы осы. Осындағы -мақ жұрнағымен баяндауыш болып тұрғанымен, шаққа, жаққа бейтарап (қатысы жоқ) қимыл атауы ретінде қолданылған, бұларда мақсатты реңк болғанымен етістіктің шақ категориясын білдірмейді.

Үшіншісі бұл тұлға баяндауыш болып келгенде, әсіресе өлеңдерінде, -ар, -а+ды аффиксті тұлғалармен қызметтес болады, яғни әрдайым бола беретін бір нәрсеге жалпы тән іс-әрекетті білдіру үшін жұмсалады. Мысалы: Ақылды қара қылды қырыққа бөлмек, әр нәрсе өзіндей баға бермек дегендегі әңгімесі етіп отырған тұлғада ешқандай мақсаттық, шаттық ұғым жоқ, олардың қызметі қырыққа бөлер/ қырыққа бөледі, баға берер/ баға береді деген тұлғаларға өте жуық. -ар жұрнақты тұлғада істің орындалатындығына немесе орындалуына сәл болжандық шамалау реңкі бар да -мақ жұрнақта тұлғада сөзсіз орындалатындық, ақиқаттық реңк бар. Халық тіліндегі мақал, афоризм тәрізді тұжырымдар көбінесе орындалу мүмкіндігі бар потенциалдық қимылды білдіретін -ар тұлғасымен жасалады: Ат айналып қазығын табар.Қолы қимылдағанның аузы қимылдар т.б. Сондықтан да Абай болжалдық, шамалау реңкі жоқ жағдайларда жалпы халықтық нормадағыдай -ар жұрнақты тұлғаны алмай, -мақ аффиксті етістікті жиі пайдаланған: Тірі жанға құрбы бар жап-жасында-ақ, Қалжыңдамақ, қасынбақ, ыржаңдамақ. Бет-аузын сөз сөйлерде жүз құбылтып, қас кермек, мойын бұрмақ, қоразданбақ. Қартаң тартқан адамнан от азаймақ. Жұрттың сөзі: тағдырға адам көнбек. Тоты құс түсті көбелек, жаз сайларда гулемек. Бәйшешек солмақ, күйермек, Көбелек өлмек, сиремек. -мақ жұрнақты аффиксті жиі пайдаланғаны соншама, Абай кейде тұтас өлеңді бастан аяқ мақ/бақ/нақ және мек/бек/пек ұйқастарына құрады.

Жас қартаймақ, жоқ тумақ, туған өлмек,
Тағдыр жоқ өткен өмір қайта келмек.
Басқан із, көрген қызық артта қалмақ,
Бір құдайдан басқаның бәрі өзгермек.
Ер ісі ақылға ермек, бойды жеңбек,
Өнерсіздің қылығы өле көрмек...

«Қартайдық, қайғы ойладық, ұйқы сергек», «Адасқанның алды жөн, арты соқпақ», «Тоты құс түсті көбелек», «Жүректе көп қазына бар, бәрі жақсы» деген өлеңдерінің жеке шумақтары да -мақ, -мек ұйқасымен жазылған.

Көңіл аударатын тағы да бір нәрсе Абай тілінде -мақ жұрнақты тұлғаның керек, тиіс деген сөздермен тіркесе келгендегі -мақ жұрнақты тұлға осы күнгі -у жұрнақты тұлғаға мағынасы мен қызметі жағынан синоним болып түсетін жері осы тіркесте айқын көрінеді. Бұл тұлғалар керек (қажет), тиіс модель сөздерімен тіркесінде қимылдың мақсатын білдіріп, орыс тіліндегі инфитив формасына жақындайды: Егерде мал керек болса, қолөнер үйренбек керек. Бұл сөйлемдердегі білмек керек, үйренбек керек дегендерді білу керек, үйрену керек дегенмен алмастыруға болады. Бұл тепе-теңдік автордың өзін бір сөйлем ішінде екі тұлғаны да қатар қолдануға итермелеген: Әуелі – иманның ығтиқатын махкамлемек керек, екінші – үйреніп жеткенше осы да болады ғой деп тоқтамай, үйрене білу керек.

Керек, тиіс, қажет сөздерді қазақ тілі нормасында өткен ғасырдың өзінде барыс септігі көрсеткішін жалғамайтын формаға көше бастаған: бармақ керек, бару керек. Абайда -мақ, -у тұлғалы сөздердің керек сөзімен барыс септікте тұрып меңгерілуі, атауда тұрып тіркесуінен сирегірек кездеседі .Бірақ, әйтеуір, бар құбылыс: Әуел білім-ғылым тауып, онда-мұндай іске жаратар едім деп... іздемекке керек. Растың бір аты хақ... мұны ұғып, ғаделетпен тәптіштеуге керек.

-мақ, -у аффиксті тұлғаның керек сөзімен тіркесінде бірте-бірте барыс септігін қабылдамай қалуына екі нәрсе себеп. -мақ жұрнақты тұлғаның жалғыз Абайда емес, жалпы өткен ғасырлардағы қазақ тілінде қимыл атауы ретінде қолданылуы оның огуз тілдеріндегідей мақсаттық мағынасын әлсіретіп жіберген.

-мақ жұрнақты тұлғаның жиі қолданылғандығынан басқа оның Абай тіліндегі екі-үш ерекшелігін байқауға тура келеді. Біреуі -Абайда бұл тұлғаның есім ретінде жиі қолданылып септік, тәуелдік кейде көптік жалғауларын қабылдап келуі. Екіншісі -лық жұрнағымен жасалған туынды сөздерге негіз болуы: Біреуі – білсем екен демектік. Үшінші -әрбір нәрсеге қызықпақтық.-мақ жұрнақты туынды түбірден -лық арқылы екінші түбір жасау тәсілі жалпы халықтық сөйлеу тілінде өнімді емес, бірақ оған қарап Абайдағы немесе өткен ғасырдағы қазақша өзге жазу нұсқаларындағы -мақ+тық жұрнақты туынды сөздерді кітаби тіл элементіне жатқызбайды.Өйткені Абайда -лық

жұрнағы жалғыз – мақ жұрнағымен емес, өзге де жұрнақтармен қабаттасып жаңа сөз жасау қабілетіне ие.

Абайдың ерекшелігі осында, оның шығармалары, тілі, тілінің көркемдік ерекшелігі, құрылысы, сөз саптауы, бәрі тек өзіне тән. Абайды зерттеп, оқыту арқылы оқушының тілге бейімділігін, оның функционалдық сауаттылығын ашып қана қоймай, өмірдің күнделікті мәселелерін шешуге, кез-келген жағдаяттан шыға алатындай, өмірге бейім, тұлға қалыптастыра аламыз.

Ендеше ұлыларымызды дәріптей отырып, функционалдық сауаттылыққа қол жеткізген оқушыны тәрбиелей аламыз. Ал функционалдық сауаттылық дегеніміз - мектепте білім алуы барысында өмірдің қалыпты жағдайларында кездесетін түрлі жағдаяттардың шешімдерін таба алатын қабілетке ие болған, негізінен, қолданбалы білімін жүзеге асыра алатын деңгейдегі білім иесі.

Әдебиеттер:

1.Р.Сыздықова «Қазақ тілі» Алматы, 1989 ж.
2.Р.Сыздыкова «Өазақ тіліндегі сөзжаса мәселесі», Алматы, 1985 ж.

Ботабек А.Ә.
«Қарағанды облысында білім беруді
дамытудың оқу-әдістемелік орталығы» КМҚК

«АДАМЗАТТЫҢ БӘРІН СҮЙ, БАУЫРЫМ ДЕП...» НЕМЕСЕ ГУМАНИЗМ КОНЦЕПЦИЯСЫ

«Абай өзінің қара сөздерінде адамзат баласына ортақ мұраларды дәріптей отырып, рухани биікке құлаш сермеп, алысқа қанат қаққанын көрсетеді. Оның қара сөздерінің арқауы – кісілік, мәдениет, ізгілік. Хакім Абайдың қара сөздеріне балама еңбек іздесек, француз ойшылы Монтеньнің жазбалары ойға оралады. Десек те, Монтень өз болмысы мен адам тұлғасы жөнінде көбірек ой толғаса, Абай қара сөздерінің басты миссиясы – ойлану, өзгеге ой салу, мақсатты ұстанымға айналдыру. Демек, ұлы ойшылдың қара сөздері – аса құнды еңбек» - деген еді, ҚР Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев өзінің «Абай және XXI ғасырдағы Қазақстан» атты мақаласында.

Абайдың рухани дүниетанымы – ерекше бір тылсым дүние, таптырмайтын құндылық. Оның ойшыл-дана ретіндегі философиялық мәселесі – адам. Абай өзінің азаматтық парызын түсініп, саналы түрде жаңа ізденістер мен ерекше әрекеттер жасап, адамтану, адам болу ілімінде көп жаңалықтар ашты. М. Әуезов Абайдың «ұстаздық, әлеуметтік талабының түп мақсаты жеке адамдарды жаманшылдықтан арылтып, сол арқылы заманындағы қауым-қоғамын және бар халқын түзетіп өзгертпек болады»,- деген еді. Бұл тұжырым Абайдың адамгершілік тәрбиеге, оның негізі болатын мораль философиясына орала беретін себебін ашып көрсетеді. Абай қазақтардың өткені мен бүгінін, болашағын, салт-дәстүрі мен рухани мәдениетін жетілдіру, жастарға адамгершілік тәрбие беру жолдарын тынымсыз ойлаумен өтті.

Бүгінгі уақыттың талабына сай ой түйіндейтін болсақ, хакімнің ойлау мәдениеті қазақтың менталитеті, болмыс-бітімі қандай, оған тән кемшіліктерді қалай жоюға болады деген сауалдар төңірегінде өрбиді. Ол өзінің бүкіл болмысын, білімі мен өмірлік тәжірибесін, поэзия мен прозасын, ой-толғанысы мен философиясын адам бойынан таба білді. Ол кісілік қасиеті, білімі мен парасатын елдің қамын ғана емес, адамзаттың мақсат-мүддесін ойлайтын, дүниеге әлем тұрғысынан қарайтын адамды тәрбиелеуге жұмсады. Ұлы данышпанды адам өмірінің мәні, тұрмыс тіршілігі мен болмысы, ар-намысы сияқты мәселелер ерекше толғандырды.

Абай адам баласының жаман-жақсы қасиеттеріне терең мән беріп, философиялық ой толғауларында атап көрсетеді. Отыз сегізінші сөзінде Абай: «Күллі адам баласын қор қылатын үш нәрсе бар, сонан қашпақ керек. Әуелі надандық, екінші еріншектік, үшіншісі зұлымдық. Үш-ақ нәрсе адамның жақсы қасиеті: ыстық қайрат, нұрлы ақыл, жылы жүрек»- дейді. Адам бойындағы осы үш қасиеттің басын қосып, оны үлкен әлеуметтік ізгі күшке айналдыратын ғылым деген қорытындыға келеді. Ол ғылымды үйреткенде, бақталастық, атақ-данқ үшін емес, айқын мақсатпен, білмек үшін үйрену керектігін баса айтады. Абайдың пікірі бойынша адамгершілік нормалары мен принциптерін күнделікті өмір сүру тәсіліне айналдырған адамды ғана нағыз адам деп есептеуге болады.

Адам болам десеңіз
Тлеуің өмірің алдында,
Оған қайғы жесеңіз.
Өсек, өтірік, мақтаншақ,
Еріншек, бекер мал шашпақ –
Бес дұшпаның білсеңіз.
Талап, еңбек, терең ой,
Бес асыл іс көнсеңіз.

Бұл өлеңде Абай «адам болу» қағидасын ұсынады. Бекер даурығып, өтірік айтып, жалқау болудың орнына өнер-білімнің арқасында өзіннің орнынды тап дейді. Адам өмірінде мән беретін негізгі нәрсе - өзінің бойындағы адамшылдықты жоймау, бүкіл өмір бойында адамға лайықты өмір сүру. Бұл дүниеге адам болып келген соң, адам болып кету керек.

Абайдың қара сөздерінен, таусылмас рухани қазынасынан, оның адамның өмір сүру философиясын бес бағытта қарастырғанын аңғарамыз. Біріншісі - жеке адамдардың тұрмыс тіршілігі. Екіншісі - әлеуметтік топтардың қоғамдағы алатын орны, мінез-құлқы, менталитеті, психологиясы. Үшіншісі - ұлттың ата-бабалардан мұраланған өзіндік өмір салтын, дәстүрлі мәдениетіне бейімделген мұрат-мақсаттарын болмыстың жаңа сұраныстарына байланысты жаңартып, жаңғырту жолдары. Төртіншісі - адамзат тарихында қалыптасқан моральдық құндылыққа сай келетін үрдістердің өркениетпен сабақтасу жолдары. Бесіншісі, имандылық жолымен Алла болмысын тану. Адамның өз іс-әрекетін, сөзін, Иллаһи қағидаларына, пайғамбар хадистеріне, өнегелеріне сай келтіруге ұмтылу. Жаратушы махаббатына сүйіспеншілікпен жауап қайтару жолы. Бұл бес тармақты бағыт, адамның жаны мен тәнінің дамуы мен өркендеуі, өсу негізінде қалыптасатын, бүгінгі өмірде маңызды орын алатын талпыныстар. Абайдың ойлау жүйесі, адам өмір сүруінің философиясы мен табиғатына, адамзат болашағына зор сенім негізінде қалыптасқан. Сонымен, біз адамды Абайша түсінудің тұжырымдарын, құндылықтарын түсінуге бет бұруымыз қажет. Бұл әр адамнан парасат пен ерікті, ақыл мен сезімді жұмылдыруды талап етеді.

Ақынның шұрайлы философиялық ойлары, негізінен, шығыс ойшылдары мен ақындарының кемел пікірлерін айрықша шеберлікпен игергендігін көрсетеді. Сондай-ақ, басын сонау антикалық ежелгі заман мәдениетінен алатын Батыс Еуропа мәдениеті Абай дүниетанымының даму процесінде тарихи сабақтастық желісін атқарды. Қазақ кемеңгері Сократ, Платон, Аристотель еңбектерімен жақсы таныс болды. Сонымен катар ол Спенсердің «Тәжірибелерін», Льюистің «Позитивтік философиясын», Дрепердің «Еуропа ақыл-ойының даму тарихы» атты туындылары мен Милльдің, Бокльдің және тағы басқа көптеген авторлардың да шығармаларын оқыған.

Жалпы, Абайдың көркемдік, әлеуметтік - гуманистік және дінге көзқарастары терең білінген еңбегі – қара сөздері. Абайдың қара сөздері (Ғақлия) - ұлы ақынның сөз өнеріндегі көркемдік қуатын, философиядағы даналық дүниетанымын даралап көрсететін классикалық стильде жазылған прозалық шығармасы. Абайдың қара сөздеріндегі гуманистік, ағартушылық, әлеуметтік ойлары дін туралы пікірлерімен бірігіп, тұтас бір қазақ халқының философиялық концепциясын құрайды.

М. Әуезовтің мына пікірі алдыңғы ойды толықтырады: «Абай сөзінің негізін адамгершілікке тірейді. Барлық өсиет ой-толғау еңбектерінің қорытындысы тағы да адамгершілік тәрбие екенін танытады. Адамды қор қылатын ең залалды жаманшылықтарды санап өтеді. Олар үш нәрсе: «надандық, еріншектік, залымдық».

Рухани-адамгершілік қасиеттерді бойына сіңірген адам, атына заты сай, көзі ашық, көкірегі ояу кемел дәрежесіне жетеді. Адам болып туу аз, Адам бола білу керек! «Адам болу» қағидасын мұрат еткен Абай атамыз өзінің Он төртінші қарасөзінде: «Адам бойындағы ең қымбаты – оның жүрегі. Мейірімділік, Ізгілік, өзгені өз бауырындай қабылдай білу, оған өзіңе тілейтін игілік тілеу – мұның барлығы жүректің қалауы», — дейді. Сондықтан біз адам баласы не нәрсені істесек, не нәрсені жасасақ та, жүрек қалауымен жасап, жүрегіміздің үніне құлақ аса білейік.

Міне, сондықтан да Абай мұрасы таусылмас түпсіз, әрқашан маңызды, ол – шабыттың мәңгілік қайнар көзі. Абайдың адамгершілік туралы ойлары оның іс жүзіндегі өмірлік бағытынан алшақтаған жоқ, оның өзіндік сенімі болды, бұл – Абайдың өз басына қатысты маңызды тұсы. Оның ар-ұяты қазақ халқы тағдырын шынайы ұғынуды талап етті, халыққа оның өзі туралы, жағымсыз болса да, шындықты айтуды талап етті, өйткені Абайдың айтуынша, ұлы мақсаты немесе ортақ шындығы жоқ халық – рухани өлі халық. Ал шынайы өмір жоқ жерде жоғары дәреже де болмайды.

Өз философиясының Адамгершілік, адамшылық талабын іске асырған, қазақ халқының рухани күшінің, оның жоғары сатыға көтерілуінің таусылмас қайнар көзіне айналған Абайдың өмірлік кредосы осындай.

Мұғалімдердің алдында тұрған міндет - оқушылардың ұлы кемеңгер ақын Абай Құнанбаев шығармаларымен таныстыру, ақынның өлеңдері мен қарасөздерін оқыту арқылы адамгершілікке, еңбекқорлыққа, адалдыққа баулу, білімге деген құштарлығын арттыру. Абайдың өсиеті бір мектептің тәрбиесін құрайды десек қате болмас. «Жасымда ғылым бар деп ескермедім» деп ақын бекер айтпаған шығар, сірә. Білім ол терең тұңғиық теңіз, оның түбіне барып соғылатын жартасы жоқ. Абай «ақыл, қайрат, жүректі бірдей ұста. Сонда толық боласың елден бөлек»,- деп білімнің шексіздігін әр жағынан атап өткен. Сондықтан, әркез оқушыларды ұлы Абай шығармашылығымен тәрбиелеу ұстаздардың басты міндеті болуы тиіс.

Әдебиеттер:

1. Қайратұлы Б., Факир Т. «Адам және заман». www.namys.kz, 2011.
2. Ғабдуллин Б. Абай және Сократ «Абай тағылымы», Алматы: «Жазушы», 1986. 159-171 б.
3. М. Әуезов. А. «Құнанбаев: мақалалар мен зерттеулер». Алматы,1967.

Абаева К.М.
А.Асылбеков атындағы ЖОББМ
Нұра ауданы

ЗАМАНАУИ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ПРОЦЕСС: МАЗМҰНЫ, ӘДІСТЕРІ, ТӘСІЛДЕРІ, ФОРМАЛАРЫ

Қазіргі заман – математика ғылымының өте кең, жан-жақты тараған кезеңі. Ал, талапқа сай математикалық білім берудің басты шарты – математикалық мәдениеттіліктің деңгейін көтеру болып табылады. Білім беру жүйесінің қазіргі даму кезеңінде есептің математиканы оқытудағы рөлі біріншіден, олардың оқу нәтижесін береді, оқушылардыңқандайда бір есептерді шығара алуы болып табылады; екіншіден, оқытудың мақсатына жету оқушыларды математикадан есептерді шығаруға үйрету арқылы жүзеге асады; үшіншіден, бірқатар тақырыптарды (мысалы, сызықты, квадратты және тағы басқа теңдеулерге арналған есептерді шығару әдістерін оқытуда) оқыту пәні болып табылады. Демек, есептерді шығару математиканы оқытудың нәтижесі, құралы және пәні болып табылады. Оқушылардың қандайда бір есепті шығару іс-әрекеті оның есепті шығару процесіндегі ойлануымен байланысты. Математикалық есептерді шығаруға оқытудың дұрыс әдістемесі оқушылардың математикадан білім, білік және дағдыларының жоғары деңгейде қалыптасуына әсер етеді.

Мен математика пәні нәтижелі болу үшін: Әдіс-тәсілдердің тиімді таңдалуы; сабақтан алған әсері оқуға қызығушылығын және білімге деген сұранысты арттыруы; сабақ қарқынының

оқушыларға қолайлылығы, мұғалім мен оқушы жұмыстарының нәтижелілігі; жұмыс барысында мұғалім мен оқушы арасында тығыз байланыс орнату, әр оқушыға сенім білдіру; мұғалімдер пайдаланатын әдіс оқудың тиімділігіне елеулі әсерін тигізеді деп ойлаймын. Педагогикалық әдістерді жетілдірмей тұрып, оқу бағдарламасын өзгерту білім беру стандарттарына қатысты реформалау шараларының мүмкіндіктерін және нәтижелілігін төмендетеді. Жаңартылған бағдарлама бойынша әр мұғалім төмендегідей нәтижелерге қол жеткізді: жаңартылған оқу бағдарламасының құрылымына; жаңартылған оқу бағдарламасының мазмұны мен жүйесіне; оқу бағдарламасының және оны іске асырумен байланысты құжаттамалардың мақсаты мен рәсімделуіне; білім беру бағдарламасын іске асыруға көмектесетін тиісті педагогикалық тәсілдерді меңгеруге. Математика сабағындағы білім беру сапасын арттыру мақсатында жүргізіліп жатқан жұмыстарымның негізгі бағыты осындай теориялар мен оқыту мен оқуды жақсатудың жолдарына негізделген. Сындарлы оқытудың теориялық негіздеріне сүйене отырып әрбір сабағымды сыни ойлана отырып, оқушылардың білімінің қалыптасуына ықпал ететін әдістерді қолданып өтуімнің нәтижесінде, оқушыларым айтарлықтай нәтижелерге қол жеткіздім. Олар, ортақ проблеманы шешуде бірлесіп жұмыс істей алды, әдіс-тәсілдерді қолданып, ойлау дағдыларын, оны жеткізу дағдылары қалыптасты. Менің соңғы 5 жылда өткізіп жүрген сабақтарымда «Автор орындығында», «Алты қалпақ», «Кубизм», «Балық қаңқасы», «Болжау кестесі», «Фрайер», «Температура өлшеу» т.б әдістер арқылы тапсырмаға логикалық қорытынды, интерпретациялар жасап, «Соңғы бес минут», «Тарсия», «Сэнгвич», «Плюс, минус, қызықты», «Білдім, білгім келеді, үйрендім» т.б тәсілдер арқылы оқушылардың сабақты меңгеру денгейіне кері байланыстар жасап, «Блоб ағашы», «Табыс сатысы», «Күн, бұлт, жауын» т.б. оқушылар осындай кері кері байланыс түрлеріне дағдыланып, өздерін өздері бағалап отырды. Білім беру сапасын арттыру бағытында жүргізілген зерттеу жұмысымның барысында кедергілерге де кезіктім. Соның бірі оқушылар жаңа сабақты игерту мақсатында жүргізілген жұмыстардың нәтижесінде сабақ мақсатын өздері қойып, бүгін не үйренетінін анықтағанмен, жаңа сабақты игеру барысында топтық жұмыста белгіленген уақыт жетпей қалды. Оның себебі, оқушыларға сабақ материалының қиындығы мен бұған дейін таныс болмауы әсер етті. Бұл кедергіден шығар үй тапсырмасын берудегі «төңкерілген әдіс» түрін қолдану дұрыс деп таптым. Оқушыға келесі жаңа сабақ материалы үйден оқуға немесе сол тақырып пен өткен тақырыпты байланыстыратын тапсырмалар беріледі. Оқушы ізденіп, оқып келсе жаңа сабақта берілген ресурсты оңай қабылдап және тобындағы достарына да түсіндіре алып, топ жұмысын сәтті қорғай алады. Үйден жақсы дайындықпен келген оқушы басқа топтардың да жұмысын ыждақатты тыңдап, өзіндік сұрақтарын қойып, дұрыс баға бере алады. Екінші кедергі, оқушылардың математикалық сөйлеу дағдысының төмен болуы. Бұл жағдайда мен математика сабғанды оқушыны тақтаға есеп шығару барысында оқушының есепті сөзбен жеткізу арқылы шығаруына зор мән беремін, яғни бір сөзбен айтқанда математика пәнінің мұғалімдері көп әдісті білуге тырысуы керек. «Оны өзіне сүйеніш, қолғабыс нәрсе есебінде қолдануы керек», - деп Ахмет Байтұрсынов айтқандай қазіргі заман талабына сай білім беру мәселесі сол қоғам мүддесіне сай болуы керек деп ойлаймын. Қазіргі заман математикасы ондаған әртүрлі салалардан тұрады, олардың өзіне тән мазмұны, әдіс-тәсілдері бар. Қазіргі ғылым мен техниканың дамуына байланысты математика ғылымы тереңдеп, күрделеніп, зерттеу объектілері кеңейе түсті, сөйтіп, адамзат ақылымен құрылған анағұрлым жоғарғы абстракцияларды қамтиды. Сонымен қатар, теориялық математикамен бірге қолданбалы математика тез қарқынды дамуда.

Экологиялық процестерді басқару теориялары күннен-күнге математикалық сипат алып отырғаны, қуатты электрондық есептеуіш техникаларының пайда болуы, олардың әлеуметтік,

экономикалық салаларда кең көлемді қолданылуы математиканың басқа ғылымдар секілді жоғары қарқынмен дамуда екенін көрсетеді. Математиканы оқыту әдістемесі педагогика ғылымының бір саласы болып есептеліп, оқыту процесі оқушылардың жас ерекшеліктеріне қарай жүргізілгенде ғана нәтиже бермек. Сондықтан сабақ барысында топқа юөлу, ойын түрлерін өткізу т.б. түрлі әдіс-тәсілдерді қолдану мақсатында мен әр сабақта оқушының жас ерекшеліктерін ескеремін.

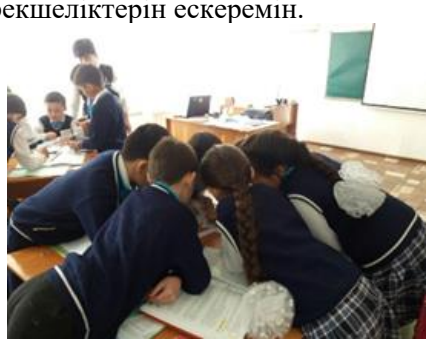

Суреттерде өкізілген сабақтардан көрініс.

Қортындылай келе, мен өз пәнімді жүргізу барысында аса бір зор үмітпен,оқуының сабаққа деген ынтасын көтеру мақсатында әр беланың білім алуына ықпал жасаймын сондықтан, өз ісімнің шебері болып қана қоймай, оқушының әр сабқта алған білімі келешекте оның өмірде қажеттілігіне жарап жоғары білім көрсетеді деген ойдамын.

Әдебиеттер:

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Бірінші ілгері деңгей. Екінші басылым
2. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Үшінші деңгей
3. Білім туралы Заң. Астана. Ақорда. 2007ж. 27 шілде. №319-III ҚР
4. « Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» Н.Назарбаев

Абдигалиева К.М.
Мусаева Г.М.
№12 ЖББОМ, Қарағанды қаласы

САБАҚТАҒЫ КЕРІ БАЙЛАНЫСТЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Жаңа заман талабына сай жас ұрпақтарымызға жаңаша білім беру жолында түбегейлі өзгерістер жүріп жатыр. Білім жүйесіндегі осы өзгерістерді жүзеге асыратын, оның сапасын көтеретін ұстаздың теориялық білімі мен кәсіби шеберлігі, шығармашылық қызметі екені белгілі.

Жас ұрпақты жан–жақты, терең білімді, интеллектуалдық деңгейі жоғары етіп қалыптастырудың бірден-бір жолы – оқушыға білімді терең игертудің тиімді әдіс-тәсілдерін іздестіру, шығармашылықпен жұмыс істеуге жетелеу.

Кез келген әлеуметтік ақпараттық қарым –қатынастың, сондай ақ оқу үдерісінің қатысушылар арасындағы өзара қарым қатынастың тиімділігінің дәлелі ретінде кері байланыстың алар маңызы өте зор. Өйткені мұғалім де оқушы да сабақ барысында екі жақты өзара іс әрекеттің ұйымдастыру нәтижесінде дер кезінде кері байланыс алуға мұқтаж.

Бұл тақырып қазіргі кезде өте өзекті тақырыптардың бірі болып келеді.Біздің ойымызша кері байланыс – адамның өзі куә болған оқиғаға немесе басқалардың әрекетіне айтылған пікірі болып табылады.

Кері байланыс әрекетін ұйымдастыруда көзделетін басты мақсат: Оқушының саналы ішкі рефлексиясын даярлау, сол арқылы қазіргі кездегі маңызды болып саналатын бәсекеге қабілетті болу, ұщқырлық, жауаптылық сияқты қабілеттерін дамыту. Әрбір адамның өзіндік жақсаруына қол жеткізудің ең негізгі құралы- ол, кері байланыс. Әрине, кері байланыстың саны емес, сапасы маңызды. Мұғалім берген түсініктемелердің көбін оқушылар бағаламайды және назарына алмайды. Ойлау деңгейі дамыған оқушылар кері байланысты құптайды және оны өздерінің оқу үлгерімін

жақсарту үшін қолданады. Жазбашаға қарағанда, ауызша кері байланыс анағұрлым тиімдірек. Ең тиімді кері байланыс оқушыдан мұғалімге беріледі.

Кері байланыстын ережесі:

Ол нақты бір мақсатқа жетелейтін әрекет түрі деп қарастыруға әбден болады,қысқаша айтқанда талас тудыратын сұрақтар мен мәселелер төңірегінде түсінік алу және түсінік беру тәсілі болып табылады.

Кері байланысты тиімді ұйымдастыру сапалы оқытудың негізі болып табылады.

Сабақтың барысындағы оқушыға түсінік қалыптастырудың бірден бір құралы, оқу міндеттері мен мақсаттарына жету деңгейін анықтауға мүмкіндік бере алады және мұғалімді оқушының жеткен нәтижелері мен кемшін тұстарыжөнінде хабардар етеді.

Кері байланыс формалары мен әдістерінің көптеп кездеседі: мысалы ауызша талдау, талқылау; жазбаша сауалнамалар алу, графикалық суреттер, смайликтер, оқушының бойында, ішкі дүниесінде болып жатқан өзгерістерді рөлдік ойындар арқылы сезінуі (жаңа білім алу, өзін-өзі тануы, көңіл-күй, белсенділік немесе селқостық таныту деңгейін анықтау үшін түрлі тренингтер ұйымдастырылады. Жалпы айтқанда кері байланыстың түрі мен формасын дұрыс таңдау мұғалімнің өз құзырында.

Кері байланыс техникаларына тоқталар болсақ:

- ✓ Бақылау;
- ✓ Сұрақ-жауап/ блиц сұрақ/
- ✓ Кері байланыс күнделігі;
- ✓ Бір минут эссе;

Аталған техникалардың ішіндегі өзіміз көп қолданатын, тиімді деп санайтын «Кері байланыс күнделігі» болып табылады. Бұл техника оқушыларға да, мұғалімге де тиімді.

Тағы бір тиімді техника түрі балалар өз қолдарының саусақтарын қағазға түсіріп, әр саусақтың- өзінің орны /позициясы/ бар, солар бойынша өз ойларын айтады:

- ➢ Бас бармақ –мен үшін сабақ (маңызды болды, себебі....)
- ➢ Сұқ саусақ- маған қиындау болды.....
- ➢ Ортаншы саусақ- мен жеткілікті түсінбедім...
- ➢ Төртінші саусақ –менің көңіл күйім.....
- ➢ Бесінші саусақ – менің ұсынысым....

Кері байланысты жасағанда мына жайттарды есте ұстаған жөн: кері байланысты жұмысымызды жақсартудың ең тиімді нысаны ретінде сабырлылық таныту, кері байланыстың субъективті болатынын ескеру, кері байланыс жасалған істі бағалау емес, не жасалу керектігін көрсету. Кері байланыс оқумен оқытудың қалай жүріп жатқандығын, сапасын анықтауға мүмкіндік береді.

Кері байланыстың тұрлерін сабақтың әр кезеңінде: тақырыптың соңында, сабақ бөлімдерінен кейін және тарау соңында жүзеге асыруға болады. **Сабақтың кезеңдерінде қолданатын кері байланыстың үш түрі бар:**

1. **Көңіл –күймен эмоциялық жағдаятты анықтауға анықтауға арналған кері байланыс.**

Көңіл – күйді білдіретін смайликтер, суреттер, бояулар түстері арқылы анықтауға болады. Сабақтарымызда пайдаланған әдіс-тәсілдер: «Ауа райы», «Бағдаршам», «Алма ағашы», «Бас. Жүрек. Қол» рефлексиясы.

2. **Сабақтағы іс-әрекетке байланысты кері байланыс.**

Мысалы: «Табыс сатысы» әдісінде кәдімгі сатының суреті беріледі.

1-ші баспалдағы Мен.....білемін,

2-шібаспалдағы Мен .....түсінемін,

3-шібаспалдағы Мен ..... жасай аламын.

3. **Оқу материалының мазмұнына берілетін кері байланыс**.

Мысалы: «Қосу, Алу, Қызықты». «Қосу»- оң әсер еткен фактілерді, алған білімдері жайлы жазады. «Алу»-қолымнан келмей жатыр немесе түсініксіз болып тұр деген ойларын жазады. «Қызықты» - деген бағанға өздеріне не қызықты болды соны жазады.

Жоғарыда келтірілген кері байланыс түрлері жеке оқушының жұмысына бағытталған екені белгілі. Сонымен қатар, осы зерттеуіміз барысында мұғалімдер үшін қаншалықты тиімді?- деген сұрақ төңірегінде мектеп мұғалімдерімен сауалнама жүргіздік.

Сауалнама барысында төмендегідей сұрақтар қарастырылды:
1. Мұғалім мен оқушы арасындағы қарым-қатынас жақсарады ма?
2. Оқушы өзінің мықты, осал тұсын анықтай алады ма?
3.Оқушының оқуға қызығушылығын арттырады ма?
4.Мұғалім мен оқушы кері байланысына қарай өз жұмыстарын ұйымдастыруға алады ма?
5. Кері байланыс арқылы оқыту мен оқу сапасын жақсартуға болады ма?

Кері байланыс қаншалықты тиімді?

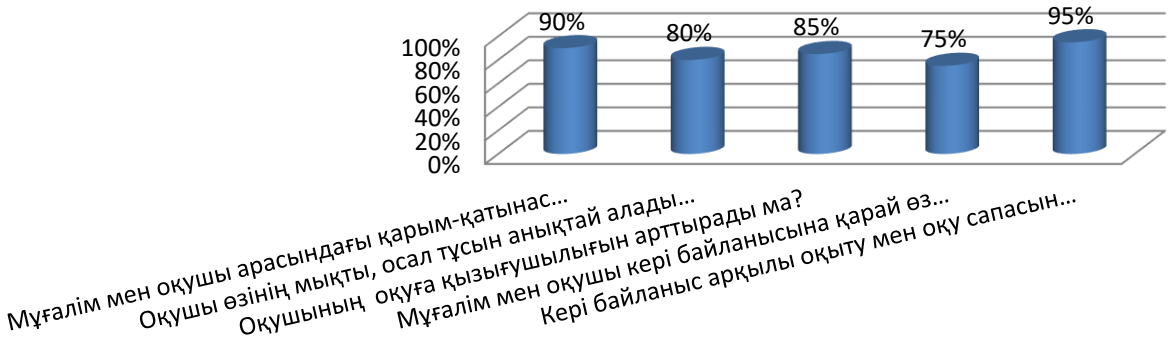

Кері байланыстың тиімділігін зерттеу барысында, тиімділігі тек оқушыға ғана емес мұғалімге де тиімді екенін аңғардық.

Кері байланыс орнату тиімді: оқушылар үшін және мұғалім үшін

Кері байланыстың оқушылар үшін тиімді жағы	Кері байланыстың мұғалімдер үшін тиімді жағы
• оқушыны өз-өзіне есеп беруге баулиды; • оқушының қажеттілігін біле аламыз; • оқушының өзіндік көзқарасы қалыптасады; • білім беру барысының сапасын жақсартуға болады; • оқушының сыни көзқарасы қалыптасады, өз-өзіне баға бере алады	• оқытудағы кемшін тұстарын анықтайды; • келесі сабақтың жоспарына өзгерістер енгізуге, түзетуге яғни оқытудың тиімді әдіс-тәсілдерін таңдауға мүмкіндік береді; • уақытты үнемді пайдалануға мүмкіндіктер береді

Қорыта айтқанда, кері байланыс –нәтижелі білімнің жоғары көрсеткіші. Бұның нәтижесін яғни, оқушылардың сабақтағы жеткен жетістіктері арқылы көре аламыз. Рефлексия арқылы оқушының сабақты қай деңгейде меңгергенін, қажеттілігін біліп, оларды ұқыптылыққа, жинақылыққа тәрбиелеуге болады. Кері байланыстың тиімділігі арқылы оқыту мен оқу сапасын жақсартуға болады деп айта аламыз.

Әдебиеттер:
1. Мұғалімге арналған нұсқаулық. III басылым-2012 жыл
2. «Оқыту нәтижелерін бағалау әдістемесі» - Зулкашева Ш.М. Орал 2013
3.«Қазақ әдебиеті және мемлекеттік тіл» журналы №8-9 2015 жыл

Абдрахманова Н.В.
ОШ №25, г. Караганда

ЭСТЕТИЧЕСКОЕ ВОСПИТАНИЕ ШКОЛЬНИКОВ СРЕДСТВАМИ ИСКУССТВА

Что мы вкладываем в понятие «эстетическое воспитание», какую роль оно оказывает на личность ребенка? Стоит ли учителям уделять особое внимание развитию эстетических взглядов у подрастающего поколения? Думаю, что именно школа может помочь сформировать эстетические взгляды у детей. А из всех школьных предметов именно «музыка» оказывает особое воздействие на развитие учащихся. Деятельность учителя музыки в школе оказывает глубокое влияние на воспитание детей при помощи музыки, которая, в свою очередь, является одним из способов

раскрытия в ребёнке творческого потенциала. Преподаватель именно этого предмета может и должен приобщать учеников ещё с младшего возраста к сфере прекрасного, чувствовать, познавать огромный и интереснейший мир музыки, формировать у них основы музыкальной культуры. Эстетическое воспитание, наряду с нравственным и духовным, является важной частью формирования личности. Музыка для ребёнка - это особый мир, полный радостных переживаний, ярких открытий, вызывающих неподдельный эмоциональный отклик, взволнованность.

Моя музыкально-педагогическая деятельность в школе определяется целью научить ребёнка петь хорошо, чётко, внятно, с любовью, с настроением и большой самоотдачей, т.е. наиболее ярко и душевно выразить себя в песне. Для повышения интереса учеников младшего звена я использую для аккомпанемента шумовые инструменты: бубны, маракасы, ксилофоны, бубенцы, трещётки, треугольники. Таким образом, на уроке мы с детьми создаём собственный музыкальный оркестр. Здесь реализуются сразу несколько задач: умение слушать друг друга, запоминать названия инструментов, способность различать их звучание, выработка чувства ритма у детей, предоставление возможности почувствовать себя настоящим артистом. В дальнейшем это поможет ребёнку точно передавать мелодию, ритмический рисунок, одновременно начинать и заканчивать игру, а также выработает навык самостоятельности. Обычно я делю ребят одного класса на две группы: одна играет на музыкальных инструментах, другая исполняет песни под их звучание. Дети в восторге! Исполнение песен и игра на музыкальных инструментах вызывает у ребят положительное отношение ко всему прекрасному, доброму, являясь, в дополнение ко всему, наилучшим способом восприятия и усвоения информации. Репертуар очень разнообразен, к тому же я стараюсь брать песни, содержание которых отражает круг интересов школьника. Композиции, по содержанию доходчивые и понятные ученику, вызывают у него живой и трепетный интерес, яркий, душевный эмоциональный отклик и огромное желание выражать в процессе исполнения песни свои искренние чувства и настроения. Впечатление от прослушанной музыки, сыгранного произведения, которое получает каждый из нас, - это сила, которая устанавливает погоду в его духовном мире, и потому важно, чтобы оно обязательно было добрым и возвышающим. Эстетическое воспитание ребёнка является полноценным в том случае, когда он имеет возможность познавать новое через разные дверцы своих эмоций: радости, сопереживания, гордости. Духовный мир ребёнка никак не может пустовать, более того, у каждого он неповторим и точно заполнится , в него обязательно вселятся завораживающие образы, возникнут переживания, появятся новые впечатления, мысли, идеи, возникнут идеалы, убеждения, стоит лишь немного этому посодействовать.

Ещё один пример из моей трудовой деятельности - проведение интегрированного уроки на тему «Семь весёлых дружных нот». Свои занятия я всегда начинаю с музыкальной распевки - приветствия на трёх языках: казахском, русском и английском. При этом использую современный метод - внедрение трёхъязычия в учебный процесс, а также положительный настрой в самом начале урока. Дети здороваются, обмениваются друг с другом некоторыми вопросами, принятыми задавать при встрече, желают хорошего настроения одноклассникам на трёх языках. Интеграция связана с несколькими предметами: математикой, литературой и самопознанием. Главной гостьей на уроке у нас была цифра «Семь». Ребята дружно обсуждали ситуации, в которых нам встречается «семёрка». Семь нот, семь цветов радуги, семь чудес света, семь дней в неделе. К тому же ребята заметили, что в художественной литературе есть немало произведений, в которых фигурирует цифра «Семь». Это рассказ «Цветик - семицветик», автор В.П.Катаев, народная сказка «Волк и семеро козлят», «Белоснежка и семь гномов» Братьев Гримм, «Сказка о мёртвой царевне и семи богатырях» А.С.Пушкина. А ещё дети вспомнили, что существуют семиструнные инструменты, например, «жетыген». На уроке ученики узнали легенду об этом инструменте, услышали его звучание. А самое главное, «семь» живёт в замечательном слове, значение которого несёт в себе огромный смысл - это «Семья». Ребята активно обсуждали, какой должна быть семья: дружной, сплочённой, доброй. Те же самые качества должны быть присущи коллективу класса, потому что для школьников это тоже одна большая семья, где присутствуют взаимопонимание, сострадание, взаимопомощь, умение радоваться за других.

Духовный мир ребёнка подобен храму, забрасывать святое - равносильно педагогическому преступлению. Своим исключительным долгом я считаю помочь детям, научить их, наполнить своё уникальное эстетическое и духовное царство великолепными образами человеческого искусства, посеять там зёрна возвышенных идей, из которых в дальнейшем вырастут высокие убеждения, богатое мировоззрение, моральные устои. Эстетическое воспитание ребёнка может быть героическим, волевым, полным оптимизма и, конечно же, романтики. Здесь ребёнок впервые может осознать себя как личность, примерить на себя различные образы различных персонажей, от простого рабочего до отважного героя. Перевоплощаясь в них, представляя с их помощью свою будущую жизнь, ребёнок будет взрослеть и обретать уникальные личностные характеристики. С правильным подходом ребёнок в своём духовном мире непременно взрослеет и совершенствуется. Он должен стать настоящим Человеком, Человеком с большой буквы, хорошо проявить себя в обществе. Детям нужны уроки человечности, на которых они постигнут важность и прелесть добрых отношений, человеческой взаимности, определят свою моральную позицию, определят для себя духовно-нравственные принципы. Поэтому уроки музыки помогают воспитывать в ребёнке такие качества, как отзывчивость, чуткость, стремление прийти на помощь, вежливость, умение быть тактичными в общении с людьми. Познакомив детей с музыкальными произведениями, инструментальными пьесами, песнями, мы можем помочь осознать такие понятия: Родина, доброта, патриотизм, интернационализм, труд, дружба, борьба со злом. Музыка, будучи видом искусства, имеет очень много воспитательных возможностей, ведь она является неотъемлемой частью жизни каждого из нас. Благодаря волшебному языку музыки, окружающий мир становится близким и понятным. Через её образы и произведения дети знакомятся с окружающей действительностью. Являясь частью эстетического воспитания, она способствует физическому совершенствованию, умственному развитию, расширению кругозора, развитию интереса и умению творчески мыслить не только в музыкальной, но и в других сферах.

Я считаю, что одним из главных требований к предмету «Музыка» является приобщение детей к музыке своего народа. Воспитание уважения и любви к народному искусству, приобщение к почитанию национальных традиций, обычаев целесообразно начинать с раннего детства. Если частичка чего-то родного найдёт отклик в детских душах, если они научатся воспринимать её как важнейшую часть своей жизни, то можно быть уверенным в том, что они вырастут истинными патриотами, заинтересованными в процветании своего народа, своей Родины.

Главная цель моих уроков – воспитать средствами музыки духовно богатую, музыкально развитую, творчески активную личность, любящую и воспринимающую музыку в качестве отражения жизни, традиций и обычаев казахского народа, при этом уважающей музыкальное искусство других наций. На своих уроках я стараюсь использовать музыкальный материал казахских композиторов, благодаря этому дети знакомятся не только с музыкой, но и с традициями, узорами и орнаментом, танцевальными движениями казахского народа. Также огромное внимание с самых первых занятий я уделяю разучиванию Гимна, как самой главной и величественной песни нашего государства. Лев Николаевич Толстой писал: «Воспитание есть воздействие на сердце тех, кого мы

воспитываем. Воздействовать же на сердце можно только…заразительностью примера». Дети младшего школьного возраста склонны к подражанию. Они впитывают всё то, что их окружает, подражают своим преподавателям, людям, вызывающим их расположение и восхищение. Эту особенность должен использовать каждый неравнодушный учитель. Мы должны своим положительным примером воспитывать у детей желаемые качества личности.

Литература:

1. Ш.А. Амонашвили «Как живёте, дети?», издательство «Просвещение» город Москва, 1986 год
2. Л.Р. Болотина, Д.Е. Латышева «Методика внеклассной воспитательной работы в начальных классах» , издательство «Просвещение», город Москва, 1978 год
3. И.П. Волков «Приобщение школьников к творчеству», издательство «Просвещение», город Москва, 1982 год

Абдыкалыкова З.А.
Жамбыл атындағы мамандандырылған мектеп-интернат

ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ БАҒАЛАУДЫ ФИЗИКА САБАҒЫНДА ҚОЛДАНУ

Қазіргі таңда физика пәнін оқытудағы басты мақсат – оқушының пәнді терең түсіну қабілетін дамыту, алған білімдерін сыныптан тыс жерде тиімді пайдалана білуін қамтамассыз ету болатын болса, бұл мұғалімнен өз сабақтарын оқушының идеясы мен білім-біліктілігін дамытуға ықпал ететін міндеттерге сай ұйымдастыруын талап етеді. Осы орайда оқушылардың білім-түсініктерін жетілдіруге немесе жақсартуға, оқу процесін мейілінше жеке оқушыға бағыттауда, оқушылардың ынтасын, өзбетінше жұмыс жасауын дамытуа қалыптастырушы бағалауды (формативті бағалау) енгізудің маңызы зор. Қалыптастырушы бағалаудың басты міндеті оқу процесінде алынған аралық нәтижелерге сәйкес мұғалім мен оқушы іс-әрекетіне өзгерістер енгізу болса, негізгі компонентері:1.Оқушылармен тиімді кері байланысты қамтамассыз ету. 2.Өз оқуына оқушылардың белсенді қатысуы. 3.Бағалау нәтижелерін ескере отырып, оқытуды түрлендіру. 4. Бағалаудың оқушылардың оқуға деген ынтасы мен өзін өзі бағалауына терең ықпал ететіндігін мойындау. 5.Оқушылардың өз оқуын жетілдіру үшін өздерін өздері бағалай алу дағдыларын қалыптастыру болып табылады. [1]

Оқыту мақсаты сабақ процесін, оның әдіс-тәсілдерін, бағалау түрлерін анықтайтын болғандықтан, оқыту мақсатын дұрыс қоя білу- бағалаудың негізі болып табылады.

Оқушы тұрғысынан оқытудың мақсаты деген не, оны қалай қою керек және оны оқушыға айту қажет пе, қажет емес пе?- деген мәселелер мұғалімдерді әсіресе жас мамандарды ойландырады. Ғылыми-әдістемелік құралдарға сүйене отырып, мақсатты айқындау оқуты мен тәрбиелеудегі басты және маңызды кезең деген қорытындыға келеміз. Себебі оқытудың мақсаты-алдын ала жоспарланған, сабақтың соңында оқушы жетуге тиісті нәтиже болумен қатар, ол сол нәтижеге жетуге шақырады. Сабақтың мақсатын қоюда SMART талдаудың тиімділігі анықталды. *Сабақтың мақсаты:*

- Specific– *нақты,* яғни неге қол жеткізу керектігі анық көрініп тұруы тиіс;
- Measurable-*өлшенетін,* яғни мақсатқа жеттік деп дәл айталатындай, және *бағаланатындай*;
- Achievable *–қолжетімді, оқушылардың барлығы орындай алатын,* оқыту жағдайына және оқушылардың мүмкіндігіне сәйкес орындалатын;
- Realistic – *шынайы, іс-әрекетке бағытталған,* яғни қандай іс-әрекет нәтижеге жеткізеді;
- Time-bound–*орындалу мерзімі анықталған, белгіленген*.

Төмендегі мысалдарды пайдалана отырып, осы талдау бойынша мақсат қоюдың ерекшеліктерін байқайық. *1-ші мысал*. Сабақтың мақсаты: Зат тығыздығының мағынасын білу және оны есептей, анықтай алу. *2-ші мысал*. Сабақтың мақсаты: Оқушылардың білім деңгейін көтеру. Мына сұрақтарды пайдалана отырып талдап көрелік: *1.Мақсат айқын ба? 2.Оқушылардың көпшілігі орындай ала ма? 3.Оны бағалауға бола ма?4.Іс-әрекетке бағытталған ба?5.Орындау уақытын айқындауға бола ма?*

Егер барлық сұрақтарға оң жауап алсақ, онда мақсат нақты, өлшенетін, орындалатын және оқушыға бағытталған болғаны. Өз жұмысымда сабақ мақсатын жоспарлағанда- оқу мақсатының барлық категорияларын қамтуға (білу, түсіну, қолдану, сұрыптау, бағалау, шығармашылық), мақсат оқушыларға олар жетуге тиісті нәтиже болып берілуін, оқушыларға жазып көрсетілуін, айтылған соң оқушылар оны түсінді ме, қабылдады ма тексерілу қадағаланады. Мысалы, мақсат айтылған соң, сұрақ қою арқылы оқушылар оны қаншалықты түсінгендігі тексеріледі. Оқушы оны өзінің жеке мақсаты ретінде айтса да болады, мысалы:

- *Сабақтың соңында мен тығыздықтың не екенін және оны қалай есептеуді, анықтауды білетін боламын.*

Сабақтың мақсатын түсіну және оны айта білу оқушының оқу процесіне белсене араласқындығын көрсетеді, ал ол П.Блек және Д.Уильям «Қара жәшік ішіндегі жұмыс» ретінде белгілі болған формативті бағалаудың компоненті болып табылады. [1] Сабақтың мақсаты- қызықты, оқушыларды шабыттандыратын, барлық оқушыға түсінікті болуына назар аударылады және сабақты жоспарлағанда мақсатқа жеткеніңді анықтайтын индикаторлар әзірленеді. Сабақтың соңында мақсатқа қайта айналып келіп, оқушылардың көмегімен оның орындалу деңгейі анықталады. [2]

Сабақты жоспарлау барысында әр оқушының табысқа жету алгоритімі жасалады. Ол оқушы мен мұғалімнің іс-әрекетінің барлық кезеңдерін көрсетеді. Әр кезеңді жоспарлаған кезде сол кезеңнің материалының меңгерілу дәрежесін анықтау мақсатында, формативті бағалаудың техникаларын қолдану жоспарланады.

Техника	Техниканы пайдалану әрекеті
Бақылау: Формальды бақылау Формальды емес бақылау	Формальды бақылау-баға қою арқылы бағалау әдісі ретінде: •ауызша жауапты, ауызша презентацияны; •рольдік тапсырмаларды орындау; •жұптық, топтық жұмысты бағалауда қолданылады. Формальды емес бақылау-оқушы ағымдық оқытушы тапсырмаларын сыныпта немесе сыныптан тыс жерде орындау барысында қолданылады. Бақылау арқылы жеке журналға тапсырманы орындау барысында оқушының оң немесе теріс жетістіктері жазылып отырылады, сол арқылы оның даму деңгейін көре аламыз.
Мини-тест	Мини-тест (аз мөлшердегі тапсырмалар) белгілі бір материал бойынша оқушының нақты білімін, біліктілігін және дағдысын бағалауға мүмкіндік береді.Оны орындауға 5-6 минут уақыт беріледі. Оқушылар жауаптарын стикерге жазып мұғалімге тапсырады. Мұғалім тексерген соң қиындық туғызған, немесе барлық оқушы білмеген сұрақ бойынша жұмыс жасайды. Өз тәжірибемде мен көп жағдайда «өзара тексеру» әдісін жиі қолданамын, яғни оқушылар жауап парақтарымен ауысады, әр оқушы көршісінің жауабын тексереді. Сосын әркім өзінің немесе бірдей сұрақтан қателескендер өз қателерін талдайды. Мини-тест әр түрлі формада болуы мүмкін. Мысалы ашық немесе жабық тест, сәйкестік тест немесе «ия», «жоқ» деген жауаптардан құралуы мүмкін.Мысалы, егер тұжырыммен келіссең «иә», келіспесең «жоқ» деп жаз. *1. Қатты денелер қысымды әрекет күшінің бағытында түсіреді.* *2. Сұйықтар мен газдар да қысымды бір бағытта түсіреді.* *3. Масса 30 г=0.03 кг.* *4. Дененің салмағы мына формуламен анықталады P=mg.* *5. Қысымның формуласы* $P = \frac{F}{S}$ *6. Сұйықтың қысымы оның массасына байланысты.* *7. Гидравликалық машиналар жұмыстан ұтыс береді.* *8. Автомобиль мен адам бірдей қысым түсіреді.*
Элективті тест	«А,Б,С,D,Е» әріптер жазылған карточкалар беріледі. Сұрақ оқылған соң, 20 секундтан кейін, оқушылар бір мезгілде дұрыс жауапты көтеруі тиіс. Әр түрлі жауаптар берілсе, ол оқушылармен талданылады. Кей тапсырманы бір оқушы тақтаға орындап көрсетуіне болады. Оқушылардың жауаптары бойынша сол материалдың меңгерілу деңгейі және ары қарайғы жұмыс жоспары анықталады.

Формативті тест	Оқушылар 4-5-тен топқа бөлінеді. Әр оқушы тест тапсырмасы жазылған парақты алады, тапсырмаларын оқиды. Оқушыларға тест сұрақтарын топта талдауға уақыт беріледі. Сосын әр оқушы жеке отырып, өзбетінше жауап парағын толтырады. Әр баланың ұпайы жеке есептеледі. Оқушыларға олардың жауабы топ мүшелерінің жауабымен сәйкес болуы міндетті емес екендігі ескертіледі, яғни топ мүшелеріне «бірдей шешімге келу» міндетті емес, әркім өзі дұрыс деген жауабын белгілеуіне болады.
Формативті сұрау	Формативті сұрау әдісі белгілі бір материалды өткен соң немесе зертханалық немесе практикалық жұмысты орындау алдында немесе соңында қолданылады. Мұғалім оқушыларға: Неліктен? Қалай? Не үшін? Мысалы... деген сұрақтар қояды. Мысалы: Тақырып: Сұйықтардағы электр тогы. 1. Қандай сұйықтар электр тогын өткізеді? Неге? 2. Электролиз деген не? Ол процесс қалай жүреді? 3. Электролиз қандай мақсаттарда қолданылады? Мысалы...
Бағдаршам	Әр оқушыға бағдаршамның үш түсті карточкасы беріледі. «Бағдаршам әдісін» ауызша сұрау әдісі ретінде екі түрлі қолдануға болады. 1.Барлық оқушы білуге тиісті негізіг материал бойынша сұрақтар. Мысалы: анықтамалар, формулалар, өлшем бірліктер, приборлар т.б. Мұнда жасыл түс «Мен білемін», қызыл түс «Мен білмеймін», сары түс «Сенімді емеспін» дегенді білдіреді. Әр сабақта негізігі сұрақтарды білу тексеріліп отырылады, әр кез қызыл түсті белгі азайып отыруы тиіс. 2.Типтік есептерді шығара білу. Мұнда қызыл түс «Мен шығары аламын», жасыл түс «Мен мүлдем шығара алмаймын», сары түс «Мен сенімсізбін» дегенді білдіреді. Типтік есептерді шығару барысында алдымен тақтаға жасыл түсті белгі көрсеткен бала шығады. Сосын соған ұқсас тапсырма беріледі де тақтаға сары түсті белгі көрсеткен бала шығады. Бірнеше есеп шығарылған соң сыныпта қызыл немесе сары түсті белгі көрсеткен оқушылар болса, олармен жеке жұмыс жүргізіледі.

Формативті бағалау- оқушы мен мұғалім арасында үнемі жүретін кері байланыс және оқыту процесін жақсарту мақсатында іс-әрекетке өзгерістер, түзетулер енгізу болғандықтан өз жұмысымда кері байланыстың оқушының жұмысын жақсарту үшін нақты кеңестер беру, жұмысын жақсартуға уақыт беру, «кері байланыс дәптері» әдістерін қолданамын. Қалыптастырушы бағалауды қолданудың оң нәтижесі оқушылардың әр түрлі деңгейдегі олимпиадаларда, ғылыми-жобалар сайыстарында,ҰБТ-де көрсеткен жоғары нәтижелерінен көрініп келеді. Формативті бағалау- оқушыларды жүйелі түрде оқуға ынталдырады және сын тұрғысынан ойлауға, өз оқуына жауапкершілікпен қарауға үйретеді.

Әдебиеттер:

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Екінші (негізгі) деңгей. Бакиров К.А, Намысова Г.А, Аушева И.У, Шаримова А.Г т.б 3 басылым. Астана НЗМ ДББҰ Пед.шеберлік орталығының баспасы, 2014

2. Шакирова Р.Х, Қыдыралиева М.Ф, Сахарова Г.Н формативное оценивание на уроках математики. Б:Билим 2012

3. Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі. Ы.Алтынсарин атындағы ұлттық білім беру академиясы. Оқу бағдарламасы.Тоқбергенова У.Қ,Қазақбаева Д.М, Кронгарт Б.А. Физика 2009ж.

4. Амонашвили Ш.А. Обучение.Оценка.Отметка. М:1980

Абеужанова А.Б.
Ш.Батталова атындағы ЖОББМ базасындағы ТМ (РО)

ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫ АЯСЫНДА ГЕОГРАФИЯ САБАҒЫНДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛЫҚ БАҒЫТ

«М.Әуезовтың «Халық пен халықты ел мен елді теңестірген білім» деп айтқан сөзі адамзаттың тіршілігінің негізгі тұғырнамасы болып табылады. XXI ғасыр – бәсеке ғасыры, бұл бәсеке енжарлықты, керітартпалақты көтермейді. Сондықтан да еліміздің білім берудегі ұлттық жүйесі өте қарқынды өзгерістер сатысында тұр. Бүгінгі таңдағы негізгі мақсат – ұлттық құндылықты әлемдік деңгейде шығаруға қабілетті, өзіндік жеке көзқарасы қалыптасқан тұлға тәрбиелеу.

География сабағын тереңдетіп оқытудың тиімділігі оқушыларға білім берумен қатар олардың алған білімін есінде сақтау,ойлау қабілетін, тіл байлығын, ой-өрістерін кеңейтіп,зеректік,іскерлік және зияттық қабілеттерін арттырады. Оқушылардың пәнге қызығушылығын арттыру, өз бетімен жұмыс жүргізе білуге дағдыландыру, ойлау қабілетін дамыту мақсатында сабақты жан-жақты деректермен толықтырып , түрлендіріп жүргізуге болады.

Қазір жаһандану әлемі,технология әлемі.Қазіргі таңдағы еліміздің өзгерістер дамудың жаңа стратегиялық бағыттары жедел ақпараттануы, қарқындылығы білім беруге қойылатын талаптарды түбегейлі өзгертті. XXI ғасыр – сандық технологиялар заманы. Ақпараттық технологиялар қарыштап, озық инновацияның дәуірі келді.География сабағында 10 сыныпта өткен «Солтүстік Еуропа елдері» тақырыбы бойынша теориядан практикаға ауыса отырып сабақтың сапасын жақсарту мақсатында өткен сабақ туралы деректерді ұсынамын.

1. Google Maps сайтын пайдаланып оқушылырдың картографиялық құзыреттерін қалыптастыру,экономикалық-географиялық салыстырмалы сипаттама жасауға Әлемдік Трансұлттық компаниялар тізбектерін оналасқан елдер мен сол мемлекеттердің қалаларын көруге және саяхат жасауға мүмкіншіліктері болады. IT технологияны Google Maps сайтын пайдаланып оқушылар «Солтүстік Еуропа» елдерін астаналарын Стокгольм қаласын көріп ол қалада Теле2 байланыс жүйесінің штаб пәтері орналасқандығы туралы айтты. . Сайтты пайдалану нәтижесінде Норвегия мемлекетінің шекарасын Google Maps арқылы белгілеп берді.Келесі оқушы Гетеборг қаласына саяхат жасау мүмкіншілігін алып «Volvo» концерні орналасқандығын айтты.Келесі оқушы сабақ барысында Дания елінің Торвальдсен музейін аралауға мүмкіншілік алып «Венера» мен «Меркурий» және т.б. скульптураларын көрді. Классицизм мен скульптура туралы қосымша білім алып, оқушыны скульптур Торвальдсен туралы деректерді келесі сабақта оқып келді. Google Maps сайтының тағы бір құндылығы сабақ барысында Тронхейм қаласынан Эстерсунд қаласына көлікпен бару мүмкіншілігін алды. Бірақ ғаламтор желісін пайдалану нәтижесінде оқушы көлікті озі таңдайды.Практикалық тапсырмаларды орындау барысында келесі оқушы Осло қаласы мен Стокгольм қаласының арақашықтығын ғаламтор арқылы өлшеу мүмкіндігін алып 414 км екендігін анықтады.Сабақты түрлендіру мақсатында дат ертегісін жазушы Ханс Кристиан Андерсен ертегісі «Руса́лочка» көрді.

2. Seterra com сайтын пайдалану нәтижесінде картографиялық кескін картамен онлайн картамен жұмыс жасау мүмкіншілігі нәтижесінде «Солтүстік Еуропа» елдерін астаналарымен бірге көрсете білді.Сабақта оқушылардың қызығушылығы салдарынан келесі сабақта . Ең алғашқы символ «@» в Швецияда «піл тұмсығы» («хобот» или «слон») шыққандығын жазып келді.Әлемге Швеция не сыйлады? деп сұрақ қоя отырып мысалы: Тоңазытқыш , компьютерлік тышқан , «шведтік стол» біздің өмірімізде жиі кездесетін үрдіс болғандығын айтты.

3. «Солтүстік Еуропа» елдері энциклопедиясы жазылды, онда көптеген қызықты деректер келтірілді.

Әлемге әйгілі шведтік квартет ABBA , Глобен-Арена немесе Глобус — спорттық арена Стокгольм қаласында. Әлемдегі ең ірі сфералық құрылыс туралы тың деректерге тола құнды туынды шықты. Оқушылыр ең соңында «Солтүстік Еуропа» елдері жайында видеоролик дайындап әкелді. Сабақ барысында ZipGrade пен Quizlet сайттарымен де жұмыс жасалады. ZipGrade сабақ барысында бағалау кезінде пайдаланған тиімді. Quizlet географиялық терминдерді үш тілде пайдалану мүмкіншіліктері болады. Оқушылар «Қазақстанға визуалды саяхат» атты видеороликтер шығарды.

«Қазақстанның жетістіктері мен ерекше аймақтары» жайында өткен тақырыптан кейін осындай шығармашылық туындылар пайда болды. «Қазақстан энциклопедиясы» жаңа жинақ жазылды.

4. Қазіргі жылдам өзгеріс жағдайындағы әлемде функционалдық сауаттылық адамдардың әлеуметтік, мәдени, саяси және экономикалық қызметтерге қарқынды араласуын, адамдардың өмір бойы оқуын қамтамасыз ететін негізгі базалық факторлардың бірі болып саналатындығын ескеріп сабақ өттім.

7 сыныпта өткен сабақтың тақырыбын «Мұхиттағы тіршіліктің пайдасы,медицина мен өмірде пайдалану және мұхиттағы ерекше табиғат феномендерінен үзінді» деп алдым. Сөйлесу бөлімі арқылы Дүние жүзілік мұхиттың пайдасын түсіндірдім. «Проблемалық ситуация» туғызу арқылы оқушыларға мына төмендегідей сұрақтар қоямын:

Мұхиттың өнімдерінің медицинаға пайдасы бар екенін білеміз бе?Күнделікті өмірде біз мұхит өнімдерін емдік мақсатта қандай дәріні үйде,мектепте,емханада жиі пайдаланамыз?-деп сұрақ қоямын.Оқушылар: әр түрлі пікірлер айтады. Жауапты оқушылыр нақтылау мақсатында тест тапсырмалары ретінде сұрақтарды қойдым. «Ой қозғау» бөлімі арқылы оқушыларға мынадай мәліметтерді мысалға келтірдім:-Қиыр Шығыс теңіздерінде ламинария балдыры кездессе,ал Қара теңізде филофора қызыл балдыры өседі.Осы филофора мен ламинариядан йод дәрісі алынады.

Ал треска балығының еті дүкенге, майын аптекаға жібереді. Одан балық майы алынады. Тресканың бауыры пайдалы. Онда «А» және «Д»дәрумендері болады. Мұхитта кездесетін акуланың да майы пайдалы болып саналады.Теңіз капустасын жапондықтардың сүйіп жейтін тағамдары,себебі дәруменге бай капустаны көз жанарын жақсарту мақсатында және бауырмен ауыратын адамдарға талғамды ас ретінде емдік мақсатта беріледі,міне балалар мұхит өнімдерінің адамзат баласына осындай үлкен пайдасы бар». «Ас адамның арқауы»-Ал балалар біздің қазақ халқы қонақжай ,дастархан мәзірін әдемілеп,ерекше дайындамаса көңілдері толмайды,күнделікті өмірде болсын,қонақта болсын мұхиттың қандай өнімдерін жиі дастархан үстінен көруге болады?»

Жауап: Күн Шығыс елдерінде «Агар-агар» қызыл балдырынан пісірілген мармеладты Қазақ халқының дастарханынан да жиі көруге болады.Ал планктонды «Болашақ асыраушы» деп мұхитқа шығатындар тегін атамаса керек... Себебі біз дүкеннен жиі голландиялық сырды сатып алғанды ұнатамыз,ал сол сырдың дәмін жақсарту үшін планктон ұсақ криль шаянын қосады.Міне сондықтан аузыңнан дәмі кетпейтін,дәмді сырға бәріміздің құмар болатын құпияның сыры осы крильда екенін екінің бірі біле бермейді.Осындай өмірмен байланысты тапсырмалар мен қосымша деректерді сабақта жиі пайдаланамын.

Әдебиеттер:

1. Ердавлетов С.Р., Рутковский О.О. Занимательная география Казахстана Алма-Ата: издательство «Мектеп»

2. Кан А. С. География скандинавских стран: Дания, Норвегия, Швеция. — М.: Высшая школа, 1991.

3. ZipGrade com, Quizlet, Google Maps сайттары.

Абилдаева Г.К.
Қарағанды қаласы,
№44 орта мектеп

ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУ МАҚСАТЫНДА МАТЕМАТИКА САБАҚТАРЫНДА СТАНДАРТТЫ ЕМЕС ЕСЕПТЕРДІ ҚОЛДАНУ

Қазіргі уақытта мектеп алдында жаңа кезеңге, ата-анасынан мүлде басқа жағдайда өмір сүруге бейім, елдің алдында тұрған мәселелерді шешуге дайын жаңа заман адамын дайындау бойынша үлкен міндеттер тұр.

Функционалдық сауаттылықтың негізгі компоненті оқу білімін тек оқу жағдайында ғана емес, сонымен қатар әр түрлі өмірлік жағдайларда қолдану, әртүрлі ақпарат көздерімен жұмыс істей білу және алынған ақпаратты сын тұрғысынан бағалау, гипотезалар ұсыну және зерттеулер жүргізу, айтылған көзқарасты негіздеу қабілеті болып табылады.

Сондықтан стандартты емес тапсырмаларды шешу оқушылардың ойлау қабілетін дамытуға, яғни бар теориялық білімді пайдалана отырып, жауап іздеу процесін жүзеге асыруға мүмкіндік береді. Оқылатын пәнге қызығушылық таныта отырып, оқушылар өз білімдерін кеңейтеді, бейнелі ойлауды дамытады, түрлі құбылыстар арасындағы өзара байланысты табады, байқалатын табиғи құбылыстардың себептерін түсіндіруді үйренеді, адам қызметінің көптеген салалары мен салаларында физикалық заңдылықтардың: өндірістік, ғылыми-зерттеу, әлеуметтік-тұрмыстық көріністерін түсінеді. Оқушылар нақты өмірде кездесетін мәселелерге барынша жақын мәселелерді шешу үшін өз білімін қолдануды үйренеді.

Функционалдық сауаттылықты қалыптастыру мақсатында математикадан стандартты емес есептерді қолдану тәжірибесімен бөліскіміз келеді.

1 сынып

Балада 11 тиын болған. Ол жәрмеңкеде тауарлар бағасы төмендегідей заттарды сатып алуға шешім қабылдады: торттың бағасы - 9 тиын,сметан пакеті - 2 тиын, сүт пакеті - 1 тиын, футболка - 15 тиын, қалпақ - 6 тиын, футбол добы - 8 тиын.

Бала қандай тауарлар сатып ала алады? Бала өзінің барлық ақшасын жұмсап, мүмкіндігінше көп тауар алу үшін қандай сатып алуды жасау керек?

2 сынып

Әдебиет бойынша шығармашылық тапсырмалар дәптері гимназия жанындағы кітап дүкенінде 275 теңге, ал автобусқа баратын көтерме кітап дүкенінде 200 теңге тұрады.

Егер оқушыларға автобус билеті 50 теңге болса, қандай дүкенде сатып алу тиімді.

3 сынып

Отбасына сатып алуға көмектес. Отбасында үш адам: әке, ана және бала (сенің құрдасың).

Кестеде көрсетілген өнімдерді аптасына сатып алу үшін отбасына қанша ақша қажет деп санайсың, азық-түлік бағаларын есіңе ал (мұғалімнен сұра)

Бұл сандарды кестеге салыңыз.

Өнім	Отбасыға қанша қажет	баға(теңге)	Сомасы (теңге))
нан	7 батон		
қырыққабат	3 кг		
алма	2 кг		
картоп	3 кг		
жұмыртқа	10 дана.		
қант	1 кг		
ет	4 кг		
Барлығы			

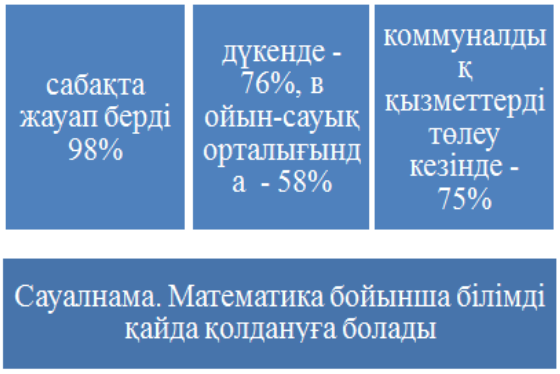

4 сынып

3 «В» сыныптың кезекшісі сыныптан шығарып, есікті жауып, үйге кетті. Егер мектеп сыныпта электр энергиясын қолданудың әр сағаты үшін 200 теңге төлесе және жарық 12 сағат бойы қосылып тұрса, онда оқушы жарығын өшіруді ұмытып кетсе, оған қандай зиян келтірді? Кезекшілердің бесеуі ұмытып кетсе ше мектепке қаншалықты шығын келтіреді?

Балалар әдебиетінің сюжеттері мен әр түрлі тапсырмаларды орындау проблемалары балаларға үлкен қызығушылық тудырады.

Африкада аң аулауға арналған зеңбірек үшін барон қанша төледі, егер R тиындар үшін әрқайсысына Y монеталарынан бірдей және бірнеше бірдей мылтықтан бірнеше пышақ сатып алған болса?

Н.			
Р.			

Міне, шығындар туралы мәліметтер.

Тауар сатып алу шығындарының мөлшері (тиын түрінде)

қаңтар	ақпан	наурыз
150	200	250

Қалған шығындардың сомасы (тиын түрінде)

қаңтар	ақпан	наурыз
100	100	100

Тауарларды сатып алу құнының ай сайынғы өзгеруінің кестесін салыңдар (А кестесі) және басқа шығындар (В кестесі)

А

	қаң.	ақп.	наур	сәуір.	мамыр
350					
300					
250					
200					
150					
100					

В

	қаң.	ақп.	наур	сәуір	мамыр
350					
300					
250					
200					
150					
100					

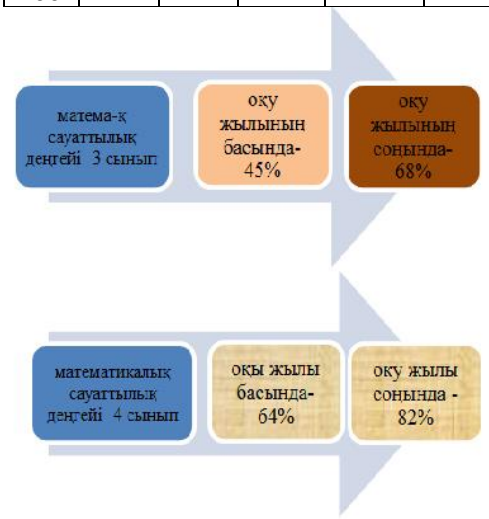

«Математика» пәні бастауыш мектепте функционалдық сауатты тұлғаны дамытуда маңызды рөл атқарады. Оның мазмұны функционалдық сауаттылықты және негізгі құзыреттілікті қалыптастыруға бағытталған. Математика бастауыш сынып оқушылары үшін барлық оқу процесінің негізі, оқушылардың логикалық ойлауын, қиялын, зияткерлік және шығармашылық қабілеттерін дамыту құралы, тұлғаны әлеуметтендірудің негізгі арнасы болып табылады.

Көбінесе өмірмен байланысты стандартты емес тапсырмаларды шешудің әртүрлі формаларын қолдану және логикалық ойлауды дамытуға бағытталған осындай тапсырмаларды математика сабақтарында жүйелі қолдану бастауыш сынып оқушыларының математикалық ой-өрісін кеңейтеді ,қарапайым заңдылықтарға сенімді бағдарлауға және математикалық білімді күнделікті өмірде қолдануға мүмкіндік береді.

Әдістер мен тәсілдер («Миға шабуыл» стратегиясы, сиқырлы квадраттар, ребустар, тесттер, лездік бақылау карточкалары, фактологиялық диктанттар, релелік бақылау жұмыстары, іріктеп

бақылау, блиц) – педагогикалық қызметте қолданылатын, сондай-ақ олардың жүйелілігі математика сабақтарында оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға ықпал етеді, балалардың математикаға, логикалық тапсырмаларға, ой-пікірлерге, ақыл-ой шиеленісін көрсетуге, мәселеге назар аударуға деген қызығушылығын тәрбиелеудің жақсы құралы болып табылады.

Осыған орай, бүгінгі күні оқушылардың математикалық ойлауын дамыту деңгейін барынша жоғары көтеру міндеті тұр деген қорытынды жасауға болады. Егер ақыл-ой іс-әрекеттерінің тәсілдерін қалыптастыру бойынша мақсатты, жүйелі жұмыстарды жүзеге асырмаса, онда оқытудың дамытушылық әсері елеусіз болып табылады. Егер ақыл-ой әрекеттерінің мысалдарын қалыптастыруға назар аударса және осы тәсілдерді пайдалана отырып, оқыту процесін ұйымдастырса, онда жоғары нәтижелер алуға болады.

Осылайша, функционалдық сауатты тұлға-бұл әлемде бағдарланатын және қоғамдық құндылықтарға, күтулерге және мүдделерге сәйкес әрекет ететін адам. Қазіргі білім берудің міндеті - осындай тұлғаны тәрбиелеу.

Әдебиеттер:

1. Иванов Д. А., Митрофанов К. Ж., Соколова О. В. Құзыреттілік тәсіл білім беру. Мәселелер, ұғымдар, құралдар. Оқу әдістемелік құралы [Мәтін] / Д. А. Иванов, К. Г. Митрофанов, О. В. Соколова, М.: АПКиППРО, 2005. 101. с.

2. Білім беру мазмұнын жаңартудың табиғи кезеңі ретіндегі құзыреттілік тәсіл [Мәтін] / И. Д. Фрумин / / Красноярск, 2003. с. 55

3. Л. В. Павлов, «математика сабақтарында оқу-танымдық құзыреттілікті қалыптастыру» мақаласы.

Адилова К.Е.
Мукашева К.Б.
Жезқазған қаласы,
Қ.И.Сәтбаев атындағы № 7 мектеп-лицейі

LESSON STUDY ТӘСІЛІ АРҚЫЛЫ МҰҒАЛІМНІҢ ЖАҢА СИПАТЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Бүгінгі күндегі білім беру үдерісіндегі өзгерістер еліміздің барлық мектептеріндегі мұғалімдердің алдына бірқатар маңызды міндеттерді белгілеп берді. Олар, біріншіден, мұғалімдердің оқыту және оқу үдерісін тиімді ұйымдастыру арқылы білім беру саласындағы өзекті құндылықтар мен мақсаттар негізінде мектеп оқушыларының сапалы білім алуын қамтамасыз етуі; екіншіден, оқушының алған білімін кез келген жағдайда тиімді пайдалану дағдыларын дамыту; үшіншіден, Қазақстандағы білім беру ұйымдары басшыларының, мұғалімдерінің «Мәңгілік Ел» патриоттық актісінің жеті қағидаты аясындағы жалпы ұлттық құндылықтар идеясы негізінде білім беру үдерісін ұйымдастыру; төртіншіден, мектеп мәнмәтіні арқылы ұлттық сананы қалыптастырып, іске асыру және ауқымды халықаралық тәжірибемен өзара алмасып, үздіксіз кәсіби даму; бесіншіден, мұғалімдердің өз тәжірибесіне үздіксіз рефлексия жасап, тәжірибелерін жетілдіру мақсатында зерттеу жұмыстарын жүргізу.

Олай болса, еліміздің жалпы білім беретін мектептерінде жұмыс істейтін әрбір мұғалім бір мезгіл өзінің жоғарыда аталған міндеттерді қалай іске асырып жатқанына талдау жасап, оқушының бойына сапалы білім мен маңызды құндылықтарды, дағдыларды қалыптастыруда нені жақсы іске асыралғанына, өз тәжірибесінде нені дамыту қажет екендігі жөнінде үнемі ойлануы қажет. Ал бұл жұмыстарды қамти алатын екі құрал бар, олар: Жапониядан бастау алған Сабақты зерттеу **Lesson study** мұғалімдердің рефлексиялық педагогикалық тәсілі мен «Іс әрекеттегі зерттеу» жеке мұғалімнің өз тәжірибесіне зерттеу жүргізу тәсілі.

Қ.И.Сәтбаев атындағы №7 мектеп-лицейі үшін Жаңартылған білім мазмұнын енгізуде мұғалімдерді қолдау, дұрыс бағыт беруде қолданылып жүрген тиімді тәсілдің бірі - ***Сабақты зерттеу тәсілі.*** Тәжірибеде жүргізіліп жатқан бұл тәсілдің тиімділігіне айқынырақ тоқталып өтсек:

Бірінші айқын дәлел – сабақты зерттеп-зерделеп оны жақсартуға мүмкіндік береді.

Күні кеше ғана басқа ұстаздардың сабақтарына қатысушылар негізінен тек мұғалімнің әрекеттерін бақылап, олардың кем-кетігін тізбектеп, сабақты талқылауда сол кемшіліктерді тілге тиек етіп, мұғалімге ақыл айтып, нұсқау беретін. Ал бүгінде Сабақты зерттеу әдісі бойынша мұғалімдердің жұмысы мынадай айналым аумағында жалғаса береді «проблема анықтау – проблеманың теориялық мәселелері мен шешу жолдарын айқындау – бірлесе жоспарлау – өзара сабаққа қатысу – сабақты талдау – сабақ жоспарын жақсарту». Олардың кәсіби әрекеттері «Бірлесу, ақылдасу, қолдау» ұғымдары аясында жүзеге асырылады.

Осылайша Сабақты зерттеу әдісі мұғалімдерді тұрақты түрде, үздіксіз кәсіби шеберлігін дамытуға ынталандырып, ұжымдағы ынтымақтастықты дамыта түседі.

Осы себепті мектеп-лицейіміз әдістемелік жұмысын Сабақты зерттеу (Lesson Study) топтарына негіздеп отыр.

Біздің тәжірибеміздегі Lesson Study алғаш рет 2013-2014 оқу жылы енген болатын. Мектеп–лицей әкімшілігін алаңдатқан мәселе оқушылардың оқуға деген қызығушылығының, оқу белсенділігінің төмендігі проблемаға айналып, зерттеу мақсаты айқындалған болатын. Лессон топқа кәсіби тұрғыдан қызығушылығы жоғары әріптестеріміз бен деңгейлік курс аяқтаған ұстаздар шақырылды.

Зерттеуге қатысушы әріптестер мақсатқа жету үшін топтық және жұптық жұмысты тиімді ұйымдастырып, оқытуда интербелсенді әдіс-тәсілдерді қолдану тиімділігін қажет деп шешті.

Зерттеу сабақтары негізгі пәндер бойынша жүргізілетін болып шешілді.

Зерттеуге алынған сыныптың білім сапасы 15,6% өсті

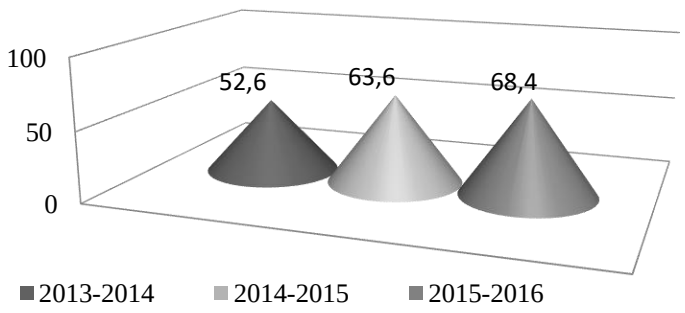

Үш жылда диаграммада көрсетілгендей білім сапасының өсу динамикасы байқалды. Сабақты зерттеудің оқыту мен оқу әдіс-тәсілдерін тиімді пайдаланып, оқушылардың білімді қалай игеретінін зерттеп, осы тұрғыда оң нәтижеге қол жеткізетін тиімді әрекеті екеніне толық көзіміз жетті.

Екінші жетістігіміз: Зерттеу/ Lesson топ мүшелерінің рефлексия жасау дағдылары жетілді.

Дәстүрлі ашық сабақ барысында қатысушы ұстаздар негізінен тек мұғалімнің әрекеттерін бақылап, кем-кетігін тізбектеп, сабақты талқылауда сол кемшіліктерді нұқып көрсетіп, мұғалімге ақыл айтып, нұсқау беретін әріптестер, Сабақты зерттеу тәсілінің негізгі қағидаттарын басшылыққа алып, мүлдем «миссияларын» өзгерткен. Зерттеу тобының мүшелері бірлесе жоспарлаған сабақтың оң және осал жағын анықтап, не себетен ағаттық кеткенін сабақтан кейінгі талдауда бірлесе отырып анықтап үйренді. Сабақ өткізуші ұстаз да ескіше «қармаққа ілінген ұстаз» рөлінен арылды. Мысал ретінде бір әріптесімнің рефлексиялық есебінен үзінді келтірейі: «....Бірлесе отырып жоспарлау мен сабақ соңындағы талдау менің тәжірибем үшін бағаланбас тәжірибе. Сабақ соңындағы өзіндік талдаудағы өзімнің басты қателігімен түзеті жүргізе алдым. Сабақта болған іс-әрекетімді тізбектеп айтып шығудан арылып, оқу үдерісі мен бағалау құралдарына талдау жасап үйрендім...».

Үшінші жетістігіміз: жас буынға педагогика саласындағы алғашқы қадам жасауына кәсіби қолдау оңтайлы ұйымдастырылды

Мектеп ұжымы жыл сайын жас мамандармен толығып отырады. Зерттеу топтарын құруда біз топ мүшесі етіп, оның ішінде зерттеу сабақтарын өткізуші ретінде жас мамандарды дұрыс деп ұйғардық. Алғашқыда бұрыңғы ашық сабақтарды еске алсақ, жас маман үшін өте салмақты жүк болып көрінгенмен, жас маман үшін кәсіби өсуіне көмек беретін керемет мүмкіндік.

Зерттеу тобының «бірлесе жоспарлау – зерттеу сабағын өткізу – бақылау - сабақ соңындағы талқылау» формуласымен жүргізілген жұмыстар жыл бойы зерделей келе сабақ өткізуші ұстаз (жас маман) фокус топ мүшелерінің білімдеріне, кеңестеріне негіздей отырып сапалы түрде табысты сабақтарды құру үшін өз білімін арттырып, оқыту үрдісін тиімді әдіс-тәсілдерін жетілдірді деп сеніммен айта аламыз. А. есімді әріптесім өз рефлексиялық есебінде *«.. осыған дейінгі 1 жылғы педагогикалық өтілімде сабақты жоспарлауда көптеген қиындықтармен кездескен болатынмын. Ашық сабақ өткізген сабақтарымда есімде, қолданылған әдіс-тәсілдердің тиімділігі мен нәтижелігін анықтау қиындық туғызатын. Lesson study жобасында сабақ өткізіп, өзімде әріптестерімнің сабағына қатысып, оқушыларды қадағалау барысында көп нәрсе алдым. Ашық сабақты өткізіп, қатысқан әріптестерімнің талдауынан кейін өз проблемаларыммен бетпе-бет жалғыз қалатынмын. Сабақты зерттеудегі жоспарлауда туындаған проблемелар бірлесе отырып шешу жолдары өте тиімді деп санаймын, себебі, талдауда, талқылауда мен өз әріптестерімнен алғаным көп болды.....».*

Төртінші жетістігіміз: Бірлескен, дербес педагогикалық қауымдастық құрылды. қауымдастықтағы ұстаздар ортасында кәсіби мәдениет дамыды.

Жетекші мектеп ретінде әдістемелік қолдау көрсету мақсатында серіктес мектептер ұжымында өткізілген зерттеу сабағына қатысатын, бақылап, бағыт-бағдар беретін мектеп-лицейдің тәжірибелі (деңгейлік курсты аяқтағандар қатарынан) ұстаздар қатарынан сарапшылар тобы құрылған. Сарапшылар сабаққа бастан аяқ қатысып, топтың сабақтан кейінгі талдау жұмысын бақылап болғаннан кейін топ мүшелеріне кері байланыс беріп отырды. Бұлай ұйымдастырылған жұмыстың өзі, серіктес мектептегі топқа көмек көрсетіп қана қоймай, сарапшы топ мүшелері үшін талдау мен талқылау секілді тиімді әдістерін қолдану дағдыларын дамытуға мүмкіндік берді.

Топ мүшелері ұйымдастырылған отырыстарды асыға күтіп, белсене қатысатын әріптестерімді байқадым. Бұл өзгерістің бірден бір себебі - **Lesson study** тәсілінің отырыстарының ашықтығы, бейресмилігі, өз ойларымен, пікірлерін еркін ортаға салу мүмкіндігі деп білеміз.

Қорыта келгенде, «Мұғалім – мектептің тынымсыз соғып тұрған жүрегі іспеттес» деп ақын, педагог, қоғам қайраткері Ахмет Байтұрсынов айтқандай, тек ұстаздар ғана мектепті өзгертіп, оның жұмысын жаңаша ұйымдастыра алады. «Ұстазы жақсының ұстамы жақсы» дегендей, оқушылардың деңгейі де бірінші кезекте мұғалімнің кәсіби деңгейімен байланысты (Дж.Хэтти).

Әдебиеттер:

1.Дадли П. Lesson study: теория и практика применения. –Астана: ЦПМ АОО «Назарбаев интелектуальные школы», 2013

2. «Педагогикалық диалог» ақпараттық-әдістемелік журнал, №4 (22) 2017, № 1 (23) 2018

Адильбекова А.А.

Балқаш қаласы, С.Сейфуллин атындағы

№7 мектеп-гимназиясы

ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ МАЗМҰНЫНДАҒЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ БАҒАЛАУДЫ ТИІМДІ ЖҮРГІЗУ ӘДІСТЕМЕЛЕРІ

Мақаламда мектеп қабырғасындағы мұғалімдерінің әрекетінде білім алушыларға оқу мүмкіндіктерін формативті, яғни қалыптастырушы бағалау процессіне жоспар құру мен ұйымдастыра алуға қатысты мәселелердің тиімді жүргізілуінде тиімді әдістемелерді қарастырдым.

Қалыптастырушы бағалау негізінен оқытушы мен оқушылардың арасында туындайтын кері байланыс үдерісінжүргізуге мүмкіндік беретін, оқу жетістіктерінің дамуы мен өсуіне тікелей әсерін тигізетін процесс болып табылатындығы мәлім. Қалыптастырушы бағалау негізінен тоқсан бойынша өткізіліп, үздіксіз және жүйелі жүргізілу барысында оқытушы мен білім алушы арасында туындайтын кері байланысты қадағалайды. Сондықтан білім алушылардың оқу жетістіктерін бағалауда жаңаша әдістемелерді қолдану арқылы бағалау- оқу барысын болығырақ бағалауға мүмкіндік беретіндігі ықтимал.

Мен өзімінің күнделікті тәжірибемде оқытушылардың түсінік алу, меңгеру деңгейлерін бақылау үшін қалыптастырушы бағалаудың түрліше әдістемелерін қолданысқа енгізуге

тырысамын,оның ішінде: «Екі жұлдыз, бір тілек», «Қолмен белгі беру», «Бағдаршам», «Жинақтау парақшасының индексі», «Бір минуттық эссе»,«Сөйлеу үлгілері», «Үш минуттық үзіліс», «Ауызша бағалау», викториналар, сауалнамалар, сұрақтар және т.б.

Қалыптастырушы бағалаудың әдіс-тісілдерін , оқу барысын ұйымдастырудың әрбір кезеңінде, тақырыпты түсінікті етіп жеткізе білу, тапсырмаларды орындау, оқушыларға кері байланыс беру кезінде қолдануға болады. Қалыптастырушы бағалаудың әдістерін жеке, жұптық және топтық жұмыстарды ұйымдастыру кезінде де қолдана аламыз.Қалыптастырушы бағалаудың ажырамас бөлігі білімберуші тарапынан және оқушылар арасында қойылатын сұрақтар (сауалнама,диалогтар, әңгімелесулер және т.б.) болып келгендіктен,сұрақтарды дұрыс құрастыруды қадағалау , оқушылар арасында диалогтерді қолдану мәдениетін дамытуда тиімді болып келеді.Көбіне сабақтың барасында қолданылатын сұрақтардың түрлері: ашық және жабық.[1]

Ашық сұрақтар талқылау және сынауды қажет етіп қана қоймай, қиялдау арқылы шығармашылық қырларын танытуға оң әсерін тигізеді. **Жабық сұрақтар** қысқаша жауаптарды ғана қамтиды. Сұрақты дұрыс қойғанда өзінің жеке пікірін,идеяларымен бөлісуге, өзара қарым-қатынасты күшейтуге, сабаққа деген ынтасын арттырыда, бірақ сонда да сұрақты қолдану кезінде кейбір пікір білдіре бермейтін, толықтырып жеткізе алмайтын және жауап алуда қиналатын сұрақтар жиі қайталана берген жағдай болғанда, қиыншылықтарға соқтығысу мүмкіндігі бар.

Мұндай қателік туындауының болуынан аулық болу үшін:

• оқушылар үшін бұл сұрақ өте оңай екендігін аңғарсаңыз,мұндай сұрақтардан алшақтану;

• сұрақтарды қысқаша әрі әр оқушыға түсінікті,жетімді етіп қоюға тырысу;

• сабақты қабылдау қабілетіне баға беріп, оқушыларға өздерінің

қателік танытқан бөліктерін анықтап,терең талдауға мүмкіндіктер ашатын сұрақтар қиыстырып ,сондай-ақ,сабақтың белгілі бір бөлімінде, сұрақты қалайша қоюды,оған түрлі жауап варияцияларын, бұрыс жауап болған жағдайдағы түзету шараларын,қисынды қойылған сұраққа берілген реакция, жауаптарды қалайда тиімді ету мүмкіндіктерін ашу арқылы сабақ барысын толықтыруғы болады.Формативті бағалауды жеке, жұптық және топтық жұмыстарда қолдану да әбден мүмкін.

Қалыптастырушы бағалауды жеке орындау кезінде оқытушы боқушылардың бар мүмкіндіктерін салыстыра сынап,бақыланды нәтижелерді белгліеп,түртіп отыру қажеттілігі бар.Осылайша оқушылардың өздігінен жұмыс жасай алу қабілеті, ізденген ақпаратына деген жауапкершілік сезімін жоғары көтереді.Талданған ақпараттар мен талдау нәтиделерін тікелей оқушылармен талұылай бағалау тиімді болып келеді. Сонымен қатар, оқушылардың өзіндік пікірін жеткізуі маңызды.

Қалыптастырушы бағалауда жұптық жұмыс кезінде:

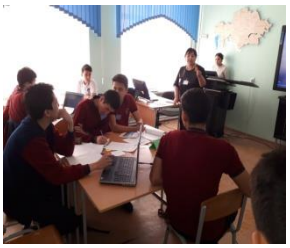

Жұптық жұмыс қалыптастырушы бағалаудың тиімді әдістемесінің бірі болып болып табылады. Жұптық жұмыста оқытушы, жұптар бірін-бірі және жұп ішіндегі мүшелер өз-өздерін талқалау арқылы сынай түседі. Мұндай өзара қарымқатынастың кезінде оқушылар өзінара көмек беріу рефлексиясымен қоса өздігінен реттелуді байқай бастайсыз.[3]

Топтық жұмыс арқылы формативті бағалауда:

Берілген бағалау кезінде оқытушы топтық жұмысты ұйымдастыра отырып, топтағы әр топ мүшесін қдағалауында ұстайды. Бұл жұмыс барысында оқытушы әр топтағы оқушылардың ізденістері мен нәтижелерін назарға салып, қорытындылайды. Әрі оқытушы оқушыларды белгілі бір сұрақтар арқылы сынайды. Топтық жұмыс барысында оқытушы барлық топ жіне әрбір топ мүшелеріне баға береді. Менің - **Нығмет Нұрмақов атындағы** мамандандырылған мектеп-интернатындағы тәжірибемнен топтақ әдісті кеңінен қолдану:

• жаңа идеяны тұжырымдап, бағалауымен қатар;

• екі (одан да көп) идеяларын салыстыра алуын ;

• сұрақтарға жауап беруге,топтық талқылау негізінде пікір білдіруін арттыратынын байқадым.

Жоғарыда аталған бөлімдер белгілі оқу мақсатына жетудің дәлелін

көрсететіндігін байқаймыз. Сонымен қатар,оқытушы мен оқушылардың өзара әрекеттесуін оқытудың негізі деп танитын және сондай қатынасқа жағдай жасайтын әдіс-интерактивті әдісті қолдану:

- өз пікірін,өз идеялары мен әрекеттерін талдау және оларға бағағалауын;
- ақпараттарды өздігінен түсініп, жан-жақты талдап, талдай алуын;
- жаңа түсінік пен көзқарас танытуын;
- өзінің пікірін оқушылар арасында ашып жеткізе алуын;
- қиындық тудыратын мәселелерді шешудің амалдарын табу қабілеттерін арттырады.[5]
- Көбіне өз тәжірибемде Интербелсенді әдістемесінің жұмыс түрлері:
- бірлестікте ақпаратты талдау (жұптық, топтық, ұжымдық),
- рөлдік және іскерлік ойындармен қоса пікірталастар,
- ақпараттың әртүрлі көздерімен жұмыс жасаумен (кітап, лекция, интернет,
- ақпараттар, мұражайлар т.б.)
- презентациялар,
- түрлі тренингтер

интервью мен сауалнама т.б әрекеттерін қолданамын.

Оқыту тәжірибемнің барысы оқушылар арасындағы қарым-қатынасқа негізделген және оқу үдерісінде пайдаланылатын түрлі ойын, треннингтер мен интервью сынды интербелсенді әдістемелерді пайдалану тиімді екенін көрсеттім. Әдістемелер барысында оқушылардың көптеген қабілеттері:қандай да бір жағдайды сынау,демек,жағдай талдауын жасай отырып,сол жағдайдағы өзінің орынын сезініп, оған бедсенділік танытатын сыныптастарымен қым-қатынасқа оң ықпал ету, қарым-қатынаста сөйлеу мәдениетін сұрыптай алу сияқты қабілеттерін жетілетіндігі байқадым.

Қорыта айтқанда, жаңа бағдарламаның мағынасы, баланың функционалдық сауат ашуын қадағалау. Жаңа әдістемелерді қолдана отырып біз оқушының өзіндік ойлау дағдыларын,ақпаратты жан-жақты талдауына ықпалымызды тигізе аламыз. Білім алушылардың бойына XXI ғасырда өмірдің барлық салаларында табысты болумен қатар, қажетті дағдыларды дарыта алу мақсатында мұғалімдер ықыласпен еңбектенуі керек.Ұстаздарға үлкен жауапкершілік артылған . Ұлы ағартушымыз Ахмет Байтұрсыновтың «Ұстаз үздіксіз ізденгенде ғана, шәкірт жанына нұр құя алады», – дейтұғын сөзі жан жақты ізденуші жаңаша ұстаздарға айтылғандай болғандықтан, біздің басты міндетіміз -оқушы бойындағы қабілеттерді жетілдіре, болашаққа жол төсеу.

Әдебиеттер:

1. Блум Б.С. Классификация учебных целей. - Нью Йорк: Лонгман, 2017.

2. Блум Б.С., Кратволь Д. Таксономия целей обучения. - Нью Йорк: Лонгман, 2016.

3. Блэк П., Уильям Д. Педагогические исследования: формативное оценивание. // Британ ғылыми-зерттеу журналы №29, 2009.

4. Выготский Л.С. Развитие высших психических функций. – М.: баспа АПН РСФСР, 1978.

5. Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курсының деңгейлік бағдарламасы глоссарийі: оқу-әдістемелік құрал. - Астана: «Назарбаев Зиякерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2012.

6. Зимняя И.А. Психология слушания и говорения. – М.: Дисс. … п.ғ.д., 2000. 7. Оценивание учебных достижений учащихся. Әдістемелік нұсқаулық. / Құраст. Р.Х.Шакиров, А.А.Буркитова, О.И.Дудкина. – Б.: «Билим», 2012 – 80 б.

Айнабекова К.К.
Балқаш қаласы білім бөлімі ЖМЦ әдіскері,
№8ЖББОМ химия пәні мұғалімі

ОҚУ ҮРДІСІНДЕ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Қазіргі заманғы қоғам әрекеті, әлемдік және отандық педагогика, психология ғылымдарының жетістіктері, еліміздің дамуындағы жаңа бағдарлар, қоғамымыздың жедел ақпараттануы білім беруге қойылатын талаптарды түбегейлі өзгертті.

Еліміздің болашағы жастар қолында десек, білімді, ойы ұшқыр тұлға қалыптастыру, тәрбиелеу ұстаздардың қолында. Сол себепті заман талабына сай, бүгінгі ғылым мен техниканы қатар дамып келе жатқанына ескеріп, оқу үдерісінде, жаңа технологияларды жолға қою тұлғаның алған біліміне деген қызығушылығы мен ізденішілігін арттырады.

Білім берулің барлық жүйесін талапқа сай реформалау, жастарға жүйелі білім беріп, оларды тәрбиелеу жалпы білім беретін мектептің басты міндеті.

Мектептегі жұмыстың басты мақсаты- оқу-тәрбие үдерісінің сапасын арттыру және жеке тұлғаны жан-жақты дамыту.

Оқушыны жан-жақты дамыту, жетілдіруде дағды, танымды қалыптастыруға жетелейтін оқыту мен тәрбие технологияларын жетік білу, меңгеру, біліктілігін арттыру, әлемдік даму жолдарына қатысатын жастарды дайындау. Осыған орай, қазіргі таңдағы жасалып жатқан өзгерістер, реформалар тұрақты даму кезеңіне өтуге негізделген. Ал қоғам дамуындағы өзгерістерге сәйкестендіре білім беру, тәрбиелеу, оны шыңдауға апаратын инновациялық әдіс- тәсілдер қолдануда.

Қазіргі таңда қолданыстағы инновация терминнінің алатын болсақ, елімізде алғаш рет химия саласының ғалымы Н.Нұрахметов «Инновация» ұғымына қазақ тілінде анықтама берді. Білім мазмұнында, әдістемеде, технологияда, оқу-тәрбие жұмысын ұйымдастыруда, мектеп жүйесін басқаруда көрініс табады деп қарастырған.

«Инновация» ұғымы- жаңа, жаңалық, жаңару» білдіреді. Ағылшын тілінен аударғанда «Инновация» «Инновация кіріспе» дегенді білдіреді.

Қ.Құдайбергенов берген түсініктемесі бойынша «Инновация» - нақты қойылған мақсатқа сай негізделген жаңа нәтиже.

Ресей ғалымдарының Т.Шамова мен П.Третьяковатың еңбектерінде «Инновация- жаңа мазмұнды ұйымдастыру, ал жаңалық дегеніміз - тек қана жаңалық енгізу, ұйымдастыру, қалыптастыру» деген.

Инновациялық білімді дамыту, өзгеріс енгізу, жаңа педагогикалық идеялар мен жаңалықтарды қолданысқа енгізу. Инновациялық әдіс-тәсілдерді қолдана отырып, оқушының өздігінен білім іздейтін жеке тұлға ретінде қабылдау қажет.

Қазіргі заман ағымына қарай бейімделген оқушыны тәрбиелеу, білім беру, оның шығармашылық қабілеттерін дамыту мұғалімнің басты назарында болу керек.

Инновациялық технологияларды сынау арқылы тиімділігін арттыру мектеп жағдайына бейімдеп отыру қажет. Заман талабына сай технологияларды қолдану ауқымы өзгеріп отырады. Бірақ ең бастысы технологияларды тиімді, жүйелі пайдалану керек.

Қазіргі оқыту үрдісінде жаңа технологияны кеңінен қолдану өз тиімділігін көрсетуде. Жаңа технология қазіргі заманның талаптарына сай жүйеленген, тиімді әдістердің бірі. Жаңа технологияның басты ерекшеліктері ол барлық технологиялардың басын біріктіріп, бір жүйеге келтірілген, жинақталған үлгісі болып табылады. Жаңа технологияларды жаратылыстану-математика циклі сабақтарында пайдалану кезінде оқушы оқу материалын тыңдау, жазу, көру, айту, өз бетімен жұмыс жасау арқылы оқу материалы қарапайымнан күрделіге қарай шығармашылық, зерттеушілік сипаттағы тапсырмаларды орындауға мүмкіндік береді.

Жаңа технологиялар сабақты түрлі формада өткізуге мүмкіндік береді, пәнді оқытудың тиімділігін арттырады.

Сабақ барысында «Түртіп алу», «Білемін, білгім келеді, үйрендім» сияқты стратегияларды қолданған кезде оқушылардың қызығушылығын оятады.

Топпен жұмыстың ерекшелігі, игеретін материалдарды көлемі мен оларды түсіну қажеттілігі артады, дағдыларды қалыптастыруға уақыт үнемделеді, жұмыс атмосферасын қалыптастырады, оқушылардың танымдық белсенділігі мен шығармашылық жұмыс жасауы артады, олардың өзара қарым-қатынасы жақсарады.

Осы орайда, ұлы ұстаз Абай «Адам ата-анадан туғанда есті болып тумайды; естіп, ұстап, татып ескерсе, дүниедегі жақсы, жаманды таниды-дағы, сондайдан білгені, көргені көп болған адам білімді, болады» деген дана сөздерінінен адам табиғатының, болмысы мен танымдығының қалыптасуының өзі ізбен жүретінін байқауға болады.

Қорыта келсек, жаңа технологиялар оқушы мен мұғалімнің ынтымақтастық қарым-қатынасына білім көрсетудің әділ сайысына бағыттауға мүмкіндік береді.

Әдебиеттер:

1. Қазіргі педагогикалық технологиялар: оқу-әдістемелік құрал.-Алматы, 2010.
2. Ошанова Н.Т. Білім беру жүйесіндегі технологиялардың көмегімен оқушылардың дүние танымдық көзқарастарын қалыптастыру. Алматы-2014

Айнекова С.А.
КГУ «Школа-лицей №17 г. Балхаш»

ЭФФЕКТИВНОЕ ОБУЧЕНИЕ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В РАМКАХ ПРОЕКТА «ЗЕРЕК»

Концепция обновления современной казахстанской школы определила новые приоритеты общего образования, которые предполагают, что формирование модели учебного процесса должно осуществляться на основе развития взаимоотношений сотрудничества учителя и ученика, гармоничного сочетания различных методов обучения, обеспечивающих использование разнообразных видов учебной деятельности. Эти приоритеты составляют основу развития и современного школьного образования.

Формирование конкурентоспособной личности учащегося требует объединения усилий всего педагогического коллектива. На каждом уроке средствами школьных предметов должны быть созданы учебные ситуации, развивающие в ученике творческое мышление, самостоятельность, инициативность.

Целью образования на современном этапе становятся не просто знания, а главное - формирование ключевых компетенций, которые должны вооружить молодежь для дальнейшей жизни в обществе.

Одной из задач нашей школы является приобщение подрастающего поколения к универсальным, глобальным ценностям, формирование у детей и подростков умений общаться и взаимодействовать с представителями соседних культур и в мировом пространстве.

Именно с этой целью обучение младших школьников выстроено в рамках проекта «Зерек». ***Актуальность*** предлагаемого проекта заключается в том, что в ней сделана с целью всестороннего развития учащихся попытка интеграции нескольких предметов.

Новизна проекта в том, что он позволяет расширить границы одного предмета, переходить плавно из одной плоскости знаний в другую, при этом формируя у учеников целостное восприятие изучаемого. При этом учитываются возрастные особенности, потенциал каждого ученика, его учебные потребности. Данная технология формирует у детей умение осуществлять информационную, познавательную и практическую деятельность с использованием различных средств информации и коммуникации; умение использовать знаково-символические средства представления информации для создания моделей изучаемых объектов и процессов, схем решения учебных и практических задач; умение провести сравнение, анализ, обобщение, простейшую классификацию по родовым и видовым признакам, установление аналогий; освоение межпредметных понятий.

Цель педагогического проекта «ЗЕРЕК» - оптимизация учебной деятельности, сохранение и развитие творческого потенциала школьников посредством использования педагогических приемов, направленных на профилактику утомления, развития и поддержания высокой учебной мотивации.

В основу программы положены следующие принципы:
- принцип нелинейного метапредметного образования;
- мультимедийный способ подачи информации;
- учет индивидуальных особенностей детей;
- снижение статического напряжения;
- здоровьесберегающие технологии;
- позитивный эмоциональный настрой.

Рассматривая наше исследование в разрезе SWOT-анализа, могу указать его сильные стороны:

- поддержка родительской общественности;
- группа единомышленников, внедряющих в процесс обучения инновационные технологии проекта «Зерек»;
- возможность использования на уроках ИКТ;
- повышение уровня успеваемости учащихся на 12%;
- снижение уровня заболеваемости детей с 15% до 9%;
- повышение интереса к учебе у 90% всех учащихся класса;
- поддержка администрации в вопросе профессионального обучения учителей.

Слабая сторона:

- отток сильных учащихся (в связи с переездом);
- работа школы в две смены;
- дефицит кадров;
- низкая мотивация выпускников ВУЗов к преподавательской деятельности.

Угрозы и возможности:

- 1/3 часть нашего коллектива состоит из преподавателей, которая привыкла работать традиционно;
- слабое использование передовых технологий и методик обучения из- за отсутствия научно – методической базы.

В связи с этим для себя определила проблемную область - П*овышение эффективности обучения младших школьников в рамках проекта «Зерек».*

По данной проблеме я определила для себя следующие задачи:

1. Оценить уровень мотивации обучения младших школьников.
2. Ввести ежедневные 15- минутки до начала уроков.
3. Составить планирование предметов с включением методов и приемов проекта «Зерек».
4. Рассмотреть влияние разработанных приемов, методов на повышение мотивации учащихся.

Мои шаги по преобразованию практики преподавания и обучения в школе.

На встрече с администрацией школы определили ряд совместных действий в преобразовании. В ходе данной беседы представила план по внедрению преобразований, наметили пути их решения, описали ожидаемый результат.

Объективно оценить уровень мотивации обучения на уроках мне помог метод сбора данных – наблюдение. Для этой работы *я привлекла психолога школы*. Она наблюдала за реакцией детей на уроке, за их ответами, за тем, как школьники справляются с самостоятельной деятельностью, насколько детям комфортно на уроке, определила степень развития психологических процессов школьников – это память, мышление, внимание, речь и др.

Для мобилизации внутренних ресурсов и подведения педагогического коллектива к теме исследования я привлекла *руководителя методического объединения кафедры начального звена. Руководитель кафедры совместно с учителями младших классов* провела входное тестирование, которое позволило нам увидеть картину на начальном этапе исследования. Данная работа позволила мне выявить процент качества знаний в начале эксперимента, сопоставить их с качеством знаний за четверть, год. Как и предполагалось, процент качества знаний по входной контрольной работе был чуть выше среднего, так как работа будет проведена в самом начале учебного года, а дети еще не включились в учебный процесс.

Поэтому следующим этапом моей работы стал сбор информации для *создания банка (сборника) заданий по технологии «Зерек»* на уроках развития речи в классах предшкольной

подготовки, математики в 1х классах и предметах ЕНЦ (2 классы). Конечно, эту работу я проводила совместно с другими учителями.

Предполагаю, что ощутимый результат можно будет увидеть в конце учебного года, хотя уже сейчас видно, что учителя выходят за рамки плана - они вводят элементы на всех своих предметах. Я считаю, что мы сможем выстроить *траекторию обучения* учеников не только на своих предметах, но и на предметах английского и казахского языков.

Литература:

1. Бельтюкова Г.В. Совершенствование контроля и оценки учебной работы школьников по математике. //Начальная школа. 1990. №8.
2. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологии. - М.: Педагогика, 1989. – 192 с. 50
3. Волков И.П. Учимся творчеству: опыт работы учителя труда и рисования. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Педагогика, 1988. – 96 с.
4. Агеева Л.А. Современные подходы к формированию готовности младших школьников к социальному сотрудничеству. // Международная научно-практическая конференция «Преемственность начального и основного общего образования: содержание, технологии, результаты».- Пермь, 2016.

Акифьева О.А.
Саворовская В.В.
СОШ №23, г. Караганда

ГУМАНИТАРНАЯ СИСТЕМА ВОСПИТАНИЯ: КАК РАЗВИТЬ ВНУТРЕННЮЮ МОТИВАЦИЮ РЕБЕНКА?

Истинное воспитание ребенка – в воспитании самих себя

Ш. Амонашвили

Школа меняется постоянно, каждый год и даже каждый месяц, с того самого момента, как она появилась. Это такой организм, который требует постоянных обновлений. Почему? Потому что постоянно меняется жизнь, и школа вынуждена идти вслед за ней.

Образование должно меняться, оно должно не просто поспевать за жизнью, а ее обгонять. Если школа обгоняет жизнь, то она способствует росту и развитию детей, которые поведут мир дальше. А отстающая школа воспитывает детей вчерашнего дня.

Советскую школу в некотором смысле можно называть классической, но в школе любого времени при одной системе, одной программе и одинаковых заданиях могут быть два разных учителя. Один принуждает – через отметки и внешне, другой не принуждает, взывая к внутренним страстям. Учитель и есть школа. Школа и есть учитель.

В настоящее время дети совсем другие. Они отличаются от нас, мы были другими в 80-90е годы прошлого века. В детях появились качества, которых у нас не было. И одно из самых главных – это многогранность, с которой они воспринимают мир. Это не означает, что старшее поколение было каким-то узким или ограниченным, однако, сегодня дети могут делать больше не только физически и умственно, но и одновременно усваивать совершенно разные знания и навыки. У них в некотором роде расширенное сознание, и этим детям нужны новые учителя. Сегодня детям нужны учителя, которые еще шире мыслят, еще многограннее. К современным детям нужен особый подход.

Говоря о гуманной системе воспитания школьников, необходимо искать пути, когда ребенок сам себя мотивирует через внутренние природные способности. Принуждать ребенка к необходимому надо делать так, будто это он сам захотел. Ребенок ведь сам стремится к развитию, сам себя обучает и мотивирует, не напрягаясь, через внутреннюю природу, с которой он живет в согласии.

Видение мира глазами ребенка очень сильно отличается от видения взрослых и, в частности, учителей. Хороший учитель тот, кто пытается и старается увидеть мир глазами ребенка. Необходимо

выстроить систему образования и воспитания так, чтобы мотивация ребенка к саморазвитию только усиливалась изо дня в день. Необходимо постоянно стимулировать ребенка для дальнейшей работы.

В гуманитарной системе воспитания, в отличие от авторитарной, необходимо найти формы согласия, при которых дети сами захотят участвовать в своем же развитии. Причем, для каждого отдельного ребенка это, скорее всего, будут разные формы. Но, несмотря на это, можно выстроить систему образования и воспитания так, чтобы абсолютно у каждого ребенка было ощущение свободы и взрослости.

В старой педагогике всегда было два этих подхода. Классики начали говорить об этом, а мы продолжаем. Была школа Каменского, там в углу стояла розга (гибкий прут), но ее никто не использовал. Была школа Толстого в Ясной поляне, где не ставили никакие отметки. По знаниям всегда более эффективной была гуманная система воспитания.

Почему же так трудно перейти от классической авторитарной системы воспитания к гуманно-личностной? Потому что это гораздо легче. Почему гуманная педагогика не становится массовой? Потому что она требует ломку личностных качеств. Вообразите, педагог – уже взрослый человек, прошедший свою школу, затем институт, университет и везде видевший образы традиционного авторитарного подхода, приходит работать в школу и вдруг хочет развиваться в направлении гуманно-личностного подхода. Это требует избавления от всех старых стереотипов, не только университетских, но из глубокого детства. Это требует ломки убеждений, ломки личностных качеств! Это гораздо сложнее, чем сломать любую Берлинскую стену, потому что требует внутренней духовной работы человека над собой. И эта глубокая работа не всегда и не всем дается. Сотни тысяч учителей не могут за один день вдруг сломать свои стереотипы.

Именно поэтому, в настоящее время необходимо строить систему обучения и воспитания на основе гуманно-личностного подхода. Именно сегодня мы начинаем растить общество, которым будет двигать внутренняя мотивация.

Необходимо организовать учебный и воспитательный процессы в школе таким образом, чтобы дети были загружены с интересом. Если дети не загружают себя с интересом, то, в конце концов, они находят компьютерные игры, посещают запрещенные сайты или вступают в деструктивные онлайн сообщества и загружают себя ими. В детях вообще гораздо больше энергии, чем мы можем себе вообразить, и чаще всего она растрачивается впустую, ее некуда девать, и мы наоборот не знаем, как детей загрузить. Но загрузить можно только двумя формами – внешним принуждением, стоять с плеткой над головой и орать «делай-делай!» или внутренним. Внешняя форма принуждения – она пагубная, дети не хотят, они устают не от того, что делают, а от плетки над головой. А при внутренней мотивации они сами будут много трудиться.

Мы предлагаем в качестве примера способ внутренней мотивации учащихся, который мы условно назвали «самостоятельный выбор». Суть метода заключается в том, что ученики всегда имеют альтернативу выбора темы, формы выполнения задания, последовательности упражнений или способа выполнения домашней работы. Так как мы являемся учителями английского языка, мы хотим привести пример применения данного метода при изучении англоязычных стран. Например, на уроке мы должны изучить Гавайские Острова, часть Северной Америки. Но мы хотим дать детям свободу выбора. С этой целью мы предлагаем ученикам на выбор две страны: Англию и Северную Америку (Гавайские Острова). Перед тем, как предложить детям сделать «самостоятельный выбор», мы демонстрируем им два коротких видеоролика об этих странах. Мы намеренно показываем Англию первой как дождливую, туманную и пасмурную страну. И затем мы демонстрируем ролик про яркие, солнечные, жаркие Гавайские Острова. Выбор будет очевиден, а ученики, осознав, что они сделали «самостоятельный выбор», будут работать над данной темой с большим интересом, а урок получится намного продуктивнее. Но хороший учитель всегда должен быть готов к любому выбору учеников. Если же у учителя нет возможности в свободном выборе темы урока, ощущение свободы на уроке детям может дать возможность выбора последовательности выполнения упражнений, либо формы выполнения упражнений (устная, письменная, парная, индивидуальная и др.).

Дети учатся постоянно, они постоянно находятся в процессе развития, в процессе приобретения новых навыков. Вот пример домашнего задания в гуманной системе обучения и воспитания: учитель уже выстроил отношения безусловной любви со своими детьми, после урока говорит примерно следующее: «Дети, я вам не буду задавать домашнее задание, просто завтра, если захотите меня порадовать, прочтите мне стихотворение, любое – на ваш выбор!» А чтобы порадовать

любимую учительницу дети на многое способны: будут искать любимое стихотворение, будут просить маму о помощи, будут писать сами. Сейчас это уже реальность. В результате двенадцать человек из пятнадцати увидели, как любимая учительница на них смотрела, как она их обнимала, аплодировала, подготовила каждому подарки взамен. После этого учительница даже обнимает тех троих, которые стихотворение не выучили и говорит: «Ничего, в следующий раз, может быть, вы тоже захотите, не переживайте, ничего страшного». После этого разве кто-то может не захотеть выполнить следующее задание?

Но, конечно, для этого должны быть выстроены отношения абсолютной любви, если их нет, то гуманная педагогика не состоится. Не только в начальных классах, со временем это становится только сильнее, усиливается желание чувствовать себя взрослым и свободным. В подростковом возрасте эти чувства прямо взрывают каждого ребенка, и там, где авторитарная педагогика продолжает давить строгостью, она ставит крест на взрослости и свободе. И дети убегают. Убегают из школы, убегают на улицу – ищут места, где эти чувства можно удовлетворить.

Поэтому мы хотели бы предложить еще один метод развития внутренней мотивации учащихся: «ответная реакция», то есть реакция на ответ. Учителя часто задают детям вопросы на уроках, но не все, к сожалению, заинтересованы в качественных ответах учащихся. Задав вопрос ученику, по нашему мнению, учитель не только должен выслушать ответ ученика до конца, но и отреагировать на него. Эта реакция может выражаться любым способом: мимикой, репликой, похвалой, иногда сомнением, а может и дополнительным вопросом. Такая «ответная реакция» даст ученику ощущение того, что его ответ очень важен для учителя и поможет развить внутреннюю мотивацию ребенка к дальнейшему самосовершенствованию.

Шалва Александрович Амонашвили – педагог, доктор психологических наук, профессор, рекомендует придерживаться таких принципов при работе с детьми:

- любить ребенка;
- очеловечивать среду, в которой живет ребенок, т.е. обеспечивать ему душевный комфорт и равновесие;
- проживать в ребенке свое детство, т.е. вникнуть в жизнь ребенка и заслужить его доверие.

Следуя этим принципам, учитель чувствует детей, а ребята ему доверяют. Познавательный процесс становится очень эффективным, потому что ученики уверены, они всегда смогут получить ответ на свой вопрос. При этом сам ответ учителя глубоко затрагивает чувства детей, стимулирует их интерес к явлениям действительности. Это надежный путь к многостороннему познанию и саморазвитию ребенка.

При этом дети всегда чувствуют поддержку и доброжелательность учителя, готовность всегда прийти на помощь. Амонашвили считает, что нет отстающих детей. Их просто надо любить и заниматься с ними в подходящей духовно-нравственной среде, которую создают учителя.

Стремление педагогов-исследователей преодолеть это противоречие приводит к тому, что педагогическая методология становится менее «жесткой», менее директивной и формализованной. Акцент переносится на вариативные условия, необходимые для личностного развития ребенка в процессе обучения и воспитания.

Чтобы представить образ современного человека и разработать проект его воспитания, педагогам-исследователям нужно привести в систему всю совокупность знаний о человеке, имеющихся в различных отраслях естественных и гуманитарных наук: о духовной и нравственной жизни человека в культуре; о ресурсах и преобразовательных возможностях человека; о роли культур, религий, межкультурных коммуникаций, информационных технологий.

Литература:

1. Ш. Амонашвили, «Учитель от Бога», г. Москва, 2018 г.
2. Ш. Амонашвили, «Как любить детей», г. Москва, 2018 г.
3. Я.А. Коменский, «Учитель учителей: Избранное», г. Москва, 2008 г.

Алентаева И.А.
СОШ № 59, г. Караганда

ФОРМИРОВАНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ-ФИЛОЛОГОВ: ТРЕБОВАНИЯ СОВРЕМЕННОСТИ

На данном этапе развития общества меняются требования к качеству гуманитарного образования и, соответственно, к преподаванию гуманитарных дисциплин в школе. Требуется обновлённый подход, который диктует современная стратегия развития казахстанской школы. Основа профессиональной компетентности будущего учителя-филолога в современном вузе – получение предметных знаний в изучаемой области, однако реалии нашего времени требуют не только глубоких знаний в предметной области, но и развития навыков управления и саморегулирования. Приоритетным становится менеджмент трудового и учебного процесса, который должен качественно осуществлять будущий учитель.

Сегодня можно наблюдать разрыв между той деятельностью, которую осуществляет студент в вузе, в учебном процессе, и между тем, что он должен делать, приступая к трудовой деятельности. В итоге, обладая обширной теоретической базой, будущий преподаватель-филолог испытывает затруднения в применении своих знаний на практике. Молодые специалисты, пришедшие работать в школу, затрудняются в формулировании целеполагания, в организации работы учащихся, в критериальном оценивании деятельности учащихся, в коррекции результатов учебной и педагогической деятельности.

Хотелось бы, чтобы современная практика подготовки студентов филологических факультетов обеспечивала формирование навыков управления и регуляции учебного процесса. Возможно, что подготовка специалистов не научного, а педагогического профиля осложняется тем, что в образовательной программе значительно преобладают теоретические курсы, практические же представлены недостаточно. На наш взгляд, жесткий академический вектор программы обеспечивает качественную подготовку лингвистов и литературоведов, но не вполне осуществляет профессиональную и личностно-ориентированную подготовку специалистов.

Важно не только выпустить высокоподготовленного специалиста, но и дать студенту возможность в процессе обучения в вузе включиться в активную профессиональную деятельность и адаптацию к конкретным педагогическим ситуациям.

Мы полагаем, что для повышения качества подготовки будущих молодых специалистов – учителей русского языка и литературы следует конкретизировать для студентов представление о стратегии образования в школах Казахстана, проводить практикумы и коучинги практической направленности по разработке образовательных программ, ДСП, КСП, формулированию целеполагания в КСП в формате SMART и связи целей обучения на уроке с программными целями. Нам кажется целесообразным также включение в программу подготовки студентов элементов микропреподавания в целях выработки умения проводить на уроках формативное оценивание учащихся, рефлексию и коррекцию результатов деятельности.

Предполагаем, что в высшей школе уместно будет использовать такие стратегии, как взаимообучение, кейс-метод, деловая или ролевая игра, обучение в сотрудничестве.

В частности, предлагаем применить в организации работы со студентами принципы диалогового обучения и работу в группах. Это поможет учащимся вуза оказаться на месте учащихся школы и понять, какие задачи поставлены перед современной школой, какие требования предъявляются и как реализовать на практике цели обучения, заявленные в Типовой программе обновлённого содержания образования. Применение в работе со студентами методов активного обучения поможет сформировать методический багаж, а также способно решить проблему формулирования целеполагания, так как при составлении заданий учитываются цели обучения, формулируются критерии и дескрипторы, организуется работа в группах или парах, что решает ещё одну проблему, с которой сталкиваются молодые специалисты. Отработка составленных заданий в группах через микропреподавание с последующим обсуждением способствует формированию навыка коррекции результатов учебной и педагогической деятельности.

При работе над групповым проектом возможно применение стратегии оценки и самооценки участников проекта, что поможет студентам участвовать в критериальном оценивании по данным

преподавателем критериям и дескрипторам, а это способствует пониманию принципов критериального оценивания и повышению профессиональных компетенций.

Необходимо помнить о важности рефлексии как средства саморегуляции студента и корректировки результатов его деятельности. Рефлексивные практики важны как в работе преподавателя, так и учащегося. В связи с тем, что согласно требованиям обновлённой программы образования структура урока претерпела значительные изменения, рефлексия – обязательный этап урока для учащихся и обязательный этап профессиональной деятельности для учителя.

Итак, мы видим ситуацию следующим образом: следует изменить вектор программы вузовской подготовки преподавателей-филологов и усилить акцент на личностно-деятельный подход (активные и интерактивные формы и методы обучения), на процессуальный аспект (на формирование учебно-познавательных способов действия) и на усиление исследовательского аспекта (дать место поиску, открытию нового), кроме того, обеспечить пути прикладного использования теоретических знаний на практике, что будет способствовать оптимизации подготовки специалистов.

Литература:

1. Иоффе А.Н. Активная методика – залог успеха. Санкт-Петербург. РГПУ имени А.И.Герцена. 2000 г.
2. Чепель Т.Л. Интерактивные методы обучения в системе современного профессионального педагогического образования. Новосибирск. НГПУ. 2006 г.
3. Митина Н.А., Нуржанова Т.Т. Современные педагогические технологии в образовательном процессе высшей школы. Молодой учёный. 2013. №1.

Алиев В.Т.
Алиева Н.Ю.
Комплекс школа – детский сад № 33
г. Караганды

ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ КУЛЬТУРА УЧИТЕЛЯ ПРИ ПРОВЕДЕНИИ ТРЕНИРОВОЧНЫХ ЗАНЯТИЙ ПО ГАНДБОЛУ И МОНИТОРИНГ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВЛЕННОСТИ ДЕТЕЙ СРЕДНЕ ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

В течение трёх лет на уроках физической культуры в начале и в конце учебного года для выявления уровня физических показателей тестировались ученики среднего школьного возраста (11-13 лет). Им были представлены следующие тесты: 30 м и 60 м с низкого старта - для выявления скоростных способностей; челночный бег (3х10 м) - для оценки координационных способностей; метание малого меча - для определении скоростно-силовых способностей [1,с.5]. Различие результатов данного исследования отражено в таблице:

Таблица 1

Тесты	5 класс		6 класс		7 кдасс	
	Осень	Весна	Осень	Весна	Осень	Весна
	ДЕВОЧКИ					
Бег 30 м. с н/с (с)	5,7 ±0,3	5,6 ±0,3	5,5 ±0,4	5,4 ±0,4	5,3 ±0,3	5,4 ±0,3
Бег 60 м. с н/с (с)	10,8 ±0,6	10,7 ±0,7	10,5 ±0,8	10,4 ±0,8	10,4 ±0,8	10,2 ±0,8
Челночный бег 3х10м (с)	8,7 ±4	8,5 ±0.4	8,4 ±0,6	8,3 ±0,6	8,4 ±0,5	8,3 ±0,6
Метание малого меча на дальность (м.)	19,6 ± 4,4	20 ±4	20 ± 4	24 ±4,9	25 ±5,7	27 ±4,2

Тесты	МАЛЬЧИКИ					
Бег 30 м. с н/с (с)	5,6 ±3	5,6 ±0,3	5,4 ±0,3	5,3 ±0,2	5,2 ±0,2	5,1 ±1
Бег 60 м. с н/с (с)	10,8 ±0,6	10,6 ±0,6	9,7 ±2,9	10,2 ±0,6	10 ±0,5	9,8 ±0,7
Челночный бег 3х10м (с)	8,7 ±0,3	8,3 ±0,4	8,2 ±0,4	8,1 ±0,4	8 ±0,3	7,9 ±0,3
Метание малого меча на дальность (м.)	29,8 ±4,7	30,1 ±8,4	31,3 ±5,1	33,3 ±5,4	35,4 ±6,1	38,7 ±7,3

О развитии результатов можно судить по исходному и конечному уровню в течение каждого учебного года. У девочек по итогам первого года исследования (5 класс) видно, что во всех тестах произошли изменения в положительную сторону (рис. 1).

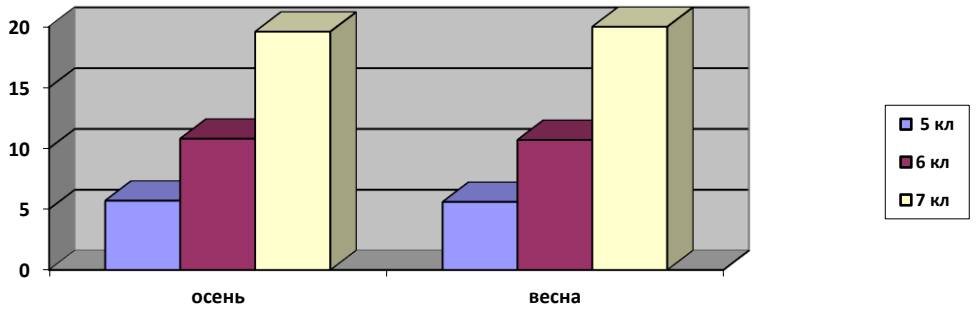

Рисунок 1 показатели девочки

Улучшились результаты в тестах на 1,7%, на 0,9%, на 2,3% и на 2%. После второго года исследования (6 класс) выявилась положительная динамика во всех тестах на 1,8%, на 0,9%, на 1,2% и на 10,6% (30 м с низкого старта, 60 м с низкого старта, челночный бег (3*10 м) и метание малого мяча). В конце третьего года (7 класс), в первом тесте (30 м с низкого старта) наблюдалось небольшое ухудшение показателей на 1,8%, а в остальных тестах наблюдается позитивный рост показателей: 60 м. с н/с - 1,9%, челночный бег-1,2% и метание малого мяча - 8%.

У мальчиков после первого года исследования (5 класс) была выявлена динамика роста следующих показателей: 60 м с низкого старта - на 1,8%, челночный бег - 4,6%, метание малого мяча -1% и лишь в тесте (бег 30 м с низкого старта) улучшение результатов не наблюдалось. В конце второго года (6 класс) нами был отмечен позитивный рост всех показателей: 1,8% (30м с н/с), 5,2% (60м с н/с), 1,2% (челночный бег) и 6.4% (метание малого мяча). А после заключительного года исследования (7 класс) была выявлена положительная динамика роста всех тестов. В беге на 30м с низкого старта прирост составил 1,9%, на 2,1% увеличился результат в беге на 60 м с низкого старта, челночный бег - 1,25% и метание малого мяча -9,3% в соответствии с рисунком 2. низкого старта, челночный бег - 1,25% и метание малого мяча-9,3% в соответствии с рисунком 2.

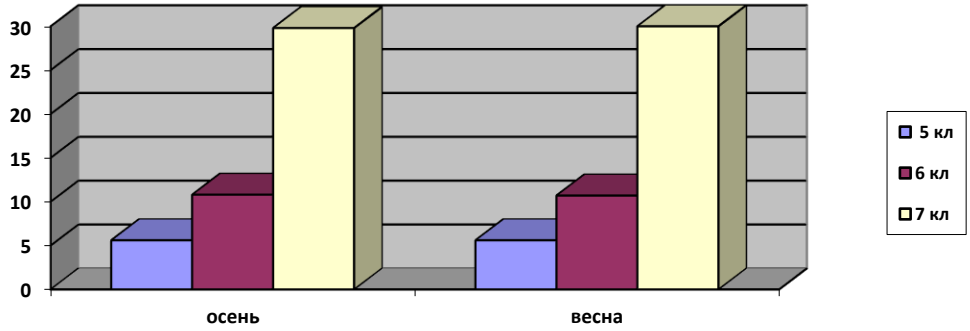

Рисунок 2 показатели мальчики

Динамика роста большинства показателей, как у девочек, так и у мальчиков, обуславливается тем, что в этот период происходит интенсивный рост и увеличение размеров тела. Наиболее интенсивный темп роста мальчиков происходит в 13-14 лет, а у девочек - в 11-12 лет. В связи с этим видно, что в тесте (бег 30 м с низкого старта) улучшение результатов наблюдалось у мальчиков 11-12 лет, а у девочек наоборот, выявился прирост показателей данном тесте. Более выраженный прирост силы у мальчиков происходит в 11-12 лет, что мы видим по результатам теста «Метание малого мяча». Работоспособность девочек при нагрузках анаэробной и анаэробно -аэробной направленности с 13-14 лет не повышается, у многих даже снижается. Что и подтверждается результатом теста на 30 м с низкого старта в 7 классе. При отсутствии систематических занятий физическими упражнениями и играми у многих школьников, особенно у девочек, с 13-14 лет скоростные качества не только не улучшаются, но и регрессируют [2,с.15].

Таким образом, мы пришли к выводу, что подготовленность учащихся среднего школьного возраста (11-13 лет) за три года обучения дала положительные результаты в большинстве предлагаемых тестов. Для увеличения динамики уровня физической подготовленности учеников необходимо применять направленную физическую нагрузку, содержать определенные физические качества в сенситивном периоде. Учащиеся образовательных школ (возраст мальчиков и девочек – 13 лет) имеют ярко выраженные различия на уровне показателей [3,с.21]. Вместе с тем, у 13-летних учащихся динамика показателей выражена и имеет тенденцию к увеличению, что дает основания говорить о том, что в возрасте 13 лет природный период развития физических качеств набирает темп роста.

Мониторинг физической подготовленности учеников среднего школьного возраста дает возможность для учащихся отслеживать свое физическое состояние, для учителя - упрощение отслеживания динамики показателей физической подготовленности каждого учащегося [4,с.25].

Литература

1. Давыдов В.Ю. Что такое мониторинг состояния здоровья населения, физического развития и физической подготовленности детей, подростков и молодежи?// Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. 2002, №3.
2. Изаак С.И. Мониторинг физического развития и физической подготовленности: теория и практика. -М.: Советский спорт,2005.
3. Ланда Б.Х. Методика комплексной оценки физического развития и физической подготовленности. М., 2004.
4. Холодов Ж.К., Кузнецов В.С. Теория и методика физического воспитания: Учебное пособие для студ.высш.учебн.заведений.-2-е изд., испр. и доп.

Алимбетова С.А.
Тәңірберлі Д.Р.
Балқаш қаласы, Ә.Букейханов атындағы
№15 мектеп-лицейі

«ФУТБОЛ САБАҒЫН» ЖОБА НӘТИЖЕСІ- ОҚУШЫЛАР ТАҢДАУЫ

Қазіргі кездегі әлеуметтік-экономикалық жағдай, тіршілік деңгейінің құлдырауы және экологиялық қолайсыздық Қазақстан Республикасының бүкіл халқының, әсіресе, өскелең ұрпақтың денсаулығына кері әсерін тигізуде. Осы ретте, өз тәуелсіздігін алған егеменді еліміз осы бағытта жалпы білім беретін орта мектепте жан-жақты, дамыған, денсаулығы мықты, салауатты өмір салтын мұрат тұтқан жеке тұлғаларды тәрбиелеу басты талап етіп қойылған. Бүгінде білім беру мекемелерінің алдында тұрған міндеттердің бірі – жас ұрпақтың салауатты өмір сүруге көзқарасын қалыптастыру, олардың денсаулығын сақтауға, қоршаған ортаны таза ұстауға және жоғары, сапалы білім алып, сол білімді келешектегі өмірінде пайдалана білуге тәрбиелеу.

Қоғамдық дамудың жаңа міндеттерінің пайда болуы спорт және дене шынықтыру саласындағы мемлекеттік саясаттың тиімділігін арттыру үшін басым бағыттар спектрін

айқындайды, мұндай бағыттардың ең маңыздылары – жетекші әлемдік тәжірибеге сүйену, саланы басқару мен дамытуға ғылыми тәсілдер мен қағидаттарды, инновацияларды кеңінен енгізу болып табылады [1].

«100 нақты қадам: баршаға арналған қазіргі заманғы мемлекет» атты Ұлт жоспарында Мемлекет басшысы қойған Қазақстанның әлемнің дамыған 30 елінің қатарына қосылуын қамтамасыз ету жөніндегі міндетті ескере отырып, спорт пен салауатты өмір салтын таңдайтын саламатты ұлтты қалыптастыру жөніндегі ортақ мақсатқа негізделген спорт саласын дамытудың жаңа моделін жасау қажет [2].

Осы міндеттердің негізінде 2016-2017 оқу жылында Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министірлігінің 2017 жылғы 11 тамыздағы №405 бұйрығы, 2017 жылғы 30 қазанындағы №550 бұйрығы бойынша мектеп-лицей базасында «Футбол сабағын» сынақтан өткізу жобасы енгізілді және іс-шара жоспары құрылды. Бұл жобаның жеке тұлғаны тәрбиелеуде алатын орны ерекше. Ол білім алушының дене дамуына, әлеуметтік, дербес және рухани қасиеттерін қалыптастыруға ықпал етеді.

Жалпы орта білім беру мекемесініндене шынықтыру сабағында футболмен шұғылдану үшін I – IV сынып оқушыларына арналған әдістемелік құралға сүйене отырып ашық сабақтар, семинар-тренингтер жүргізіліп, оқушылар дене шынықтыру және жалпысалауатты өмір салты және сондай-ақ футбол ойынының тарихымен таныстырылды.

Жоспарға сәйкес қатысушыларды футбол ойынында ептілік пен қимылдарды үйлестіруді дамытуға бағытталған әдістердің береуіне үйрету мақсатында жалпы білім беретін мектептердің дене тәрбиесі пәні мұғалімдерімен футболдан шеберлік сағаттары ұйымдастырылып, іс-тәжірибемен бөлісті. Шеберлік сағат барысында «Ептілікті дамыту және қимылдарды үйлестіру» тақырыптарында теориялық мәліметтер беріліп, Футболдың базалық (негізгі) техникасы, үйлестіру жаттығулары, топтық іс –әрекеттер тиімді ұйымдастырылды. Кері байланыс кезінде «Футбол сабағы» жобасының оқушылар үшін өте қызықты әрі тиімділігі айтылып өтті.

1-сурет. Дене тәрбиесі пәні мұғалімдеріменөткізілген шеберлік сағат

Мектептің білім беру жүйесінде «Футбол сабағын» жобасы білім алушыларда салауатты өмір салтын қалыптастыруға бағытталған. Оқушыларды футбол ойынына тарту арқылы спорттың жаңа түрлерін дәріптеу, сондай-ақ мамандандырылған оқу-спорт ұйымдарына перспективті және ерте жастан кәсіби бағдар беру мақсатында жүйелі ұйымдастырылған жұмыстар спортқа деген қызығушылықты оятты.

2 сурет. Қимыл-қозғалыс ойындары

«Футбол сабағы» жобасы адамға еңбек операцияларын орындауға көмектеседі, себебі адамды барынша нақты және нысаналы түрде алға жылжуға, алға қойылған мақсатқа сай күш жұмсауға үйретеді. Адам денсаулығын нығайту, оның ақыл-ой еңбегінің қарқынын арттыруға ықпал етеді. Оқушылардың бойында спортқа, дене шынықтыру жаттығуларына, күнделікті гимнастикаға

сүйіспеншілік тудырып, алдағы уақытта денені шынықтыру өмір бойы қажет екенін үйренеді. Бұл көрініті «мектеп-оқушы-ата-ана» үштікодақ жұмыстарының нәтижесінен көре аламыз.

Дей тұрғанмен, ата –аналар мектебімен бірлесе отырып ұйымдастырылған тақырыптық көрме оқушылардың спортқа деген қызығушылықтарының қайнар көзі.

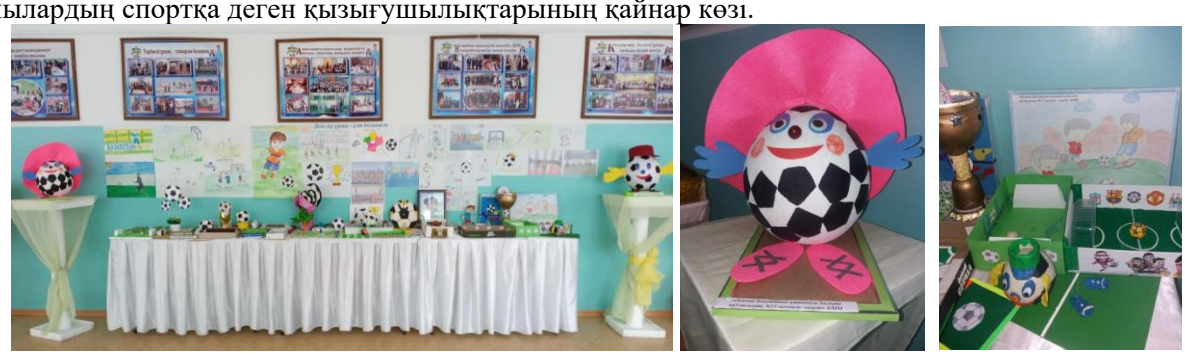

3 сурет. «Мен футболды таңдадым»тақырыбындағы көрме

Бүгінгі таңда «Футбол сабағы» жобасы оң нәтиже беріп отыр. Оқушылар бойынан допты иелену элемент-терімен әртүрлі қимылды ойындарын ойнай алатындығын; техникалық-тактикалық дайындық кешендеріннің жүйелілігін және шапшаңдығын, әрбір қатысушының бойынан икемділікті, қозғалыс үйлесімділігін дамытуға арналған жаттығулар кешендерін еркін меңгергенін көре аламыз. Осыған дәлел денелік және техникалық дайындықтарын бағалау тест тапсырмаларының нәтижесі.

1 диаграмма. «Футбол сабағы» жобасының оң өзгерістері

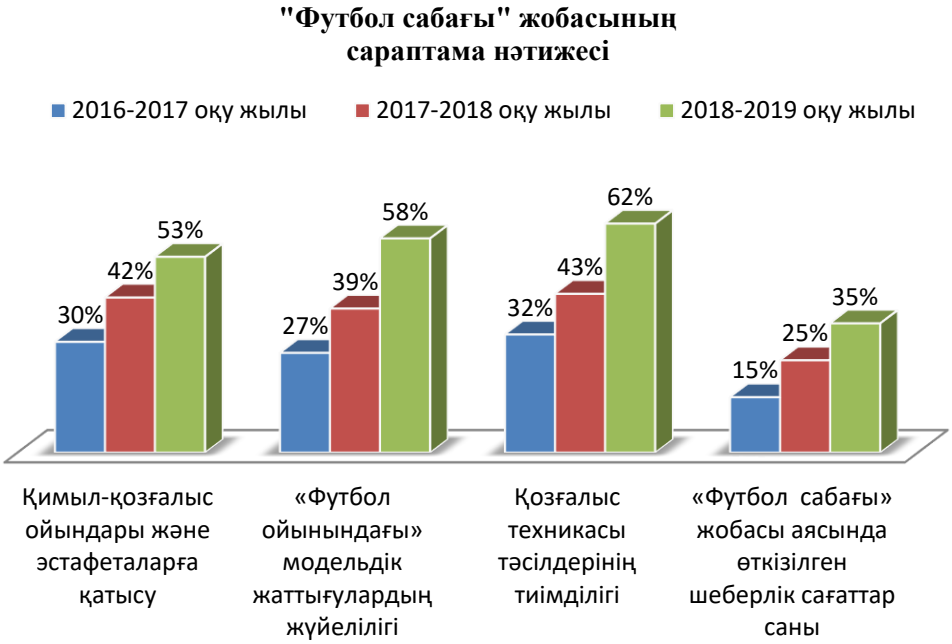

Біздің тәрбие бастамамыздың негізі салауатты өмірге жас жеткіншектерді баулу, оны қалыптастыру. Жастарымыздың жүзінен күлкі, жүрегінен жалын, саналы сезім төгілсе онда ұрпағымыздың денінің саулығы. Еңселі егеменді еліміздің ертеңінен үлкен үміт күтеміз.

Әдебиеттер:

1. М.О. Кенетаев, Е.В.Булгаков, Н.Н.Роздобудько, И.В.Утробин, С.М.Кенетаев, А.У.Инкарбеков, С.К.Куптилеуова, Е.И.Копкина, Л.Н.Девяткина. Жалпы орта білім беру мекемесінің дене шынықтыру сабағында футболмен шұғылдану үшін I – IV сынып оқушыларына арналған әдістемелік құрал. Астана. 2017 ж.
2. Ж. Қоянбаев, Р.Қоянбаев. Педагогика. - Алматы, 1998.
3. Ақпараттық-әдістемелік журнал «Тренер-EDUCATION» №1,2014Жж

Альжанова Г.Т.
СОШ Айнабулакский,
Жанааркинский район

РАЗВИТИЕ НАВЫКОВ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА

Сегодня, когда вся страна входит в новый формат обучения в рамках обновленного содержания образования, я особенно хочу обратить внимание на развитие функциональной грамотности у школьников на уроке русского языка. Реалии диктуют свои условия для успешной социализации личности – это умение работать в команде, лидерские качества, активность и инициативность, правовая и экономическая грамотность, IT-компетентность.

Существует множество определений функциональной грамотности. В широком смысле под функциональной грамотностью подразумевается способность человека вступать в отношения с внешней средой и максимально быстро адаптироваться и функционировать в ней. В отличие от элементарной грамотности как способности личности читать, понимать, составлять простые короткие тексты и осуществлять простейшие арифметические действия, функциональная грамотность - это уровень знаний, умений и навыков, обеспечивающий нормальное функционирование личности в системе социальных отношений, который считается минимально необходимым для осуществления жизнедеятельности личности в конкретной культурной среде [4].

Цель нашего образования – способствовать успешной социальной адаптации личности в быстро меняющемся современном мире. В школах Казахстана проходит заключительный этап внедрения Программы обновлённого содержания образования, направленной на формирование функциональной грамотности учащихся через компетентностный подход и критериальную систему оценивания. Применительно к урокам русского языка это означает, что школьники достаточно владеют языком, демонстрируют развитые коммуникативные навыки и успешно действуют в реальных условиях за пределами классно урочной системы.

Для успешного решения задач развития функциональной грамотности школьников необходимо осуществлять личностно-ориентированный подход: в начале года следует провести диагностику обучающихся, что позволит выявить уровень каждого, а впоследствии проводить правильную дифференциацию в ходе уроков. Следует проводить работу таким образом, чтобы коммуникативная компетенция стала частью культурной компетенции, что будет способствовать реализации воспитательных задач по формированию социально активной личности. Здесь помогут инновационные технологии, в частности, технологии развития критического мышления, проектной деятельности и методы активного обучения.

На уроках русского языка и литературы перед учащимися стоит задача не просто читать и писать, а развивать способность свободно использовать навыки чтения и письма в целях получения информации из текста (понимания, сжатия, преобразования и т.д.), а также в целях передачи такой информации в реальном общении.

Ни для кого не секрет, что познавательная ценность русского языка чрезвычайно высока: на уроках формируется мышление, осмысливаются общечеловеческие ценности, воспитывается личность, происходит интеллектуальное развитие школьника.

На уроках русского языка и литературы формируются навыки и умения, без которых сегодня невозможно справляться с решением жизненно важных задач:

- осмысленно читать и воспринимать на слух, а также продуцировать тексты разных типов (информационного и прикладного характера, литературные тексты);
- уметь извлекать информацию из разных источников;
- учиться находить и критически оценивать информацию из СМИ и Интернета;
- уметь пользоваться источниками и ссылаться на них;
- уметь читать таблицы, диаграммы, схемы, условные обозначения и уметь применять их при подготовке собственных текстов;
- реализовывать разные стратегии чтения при работе с текстом.

Повышают мотивацию обучающихся и помогают им глубже проникнуть в изучаемый материал стратегии «Горячо-холодно», «Прогнозирование», «Верное - неверное утверждение». На

работе с текстом любого вида можно использовать стратегии «Чтение с пометками», «Заполнение графического органайзера», «Чтение с остановками», «Вопросы высокого и низкого порядка» (на уроках использую информационно насыщенные тексты). Так же успешно применяю в работе с текстом стратегии, которые зарекомендовали себя активно: «Авторский стул», «Эссе», «Синквейн», «Микрофон», «Думай-обсуждай-делись!», «Письмо по кругу».

В частности, на уроке русского языка в 7 классе (раздел «Молодёжная культура: Интернет и социальные сети», тема «Язык интернет-общения») я использую следующие стратегии на послетекстовом этапе (текст был дан учащимся в аудиоформате):

- стратегия «Эссе»: ответить на проблемный вопрос («Есть ли опасность засорения языка словами Интернет-сленга?»), аргументируя свою точку зрения (здесь же решаю проблему дифференциации);
- стратегия «Думай-обсуждай-делись!» способствует отбору лучшего продукта;
- стратегия «Авторский стул» позволяет учащимся услышать образцы лучших эссе в классе.

Схема-опора к сказке-не сказке В. Бианки «Сова»

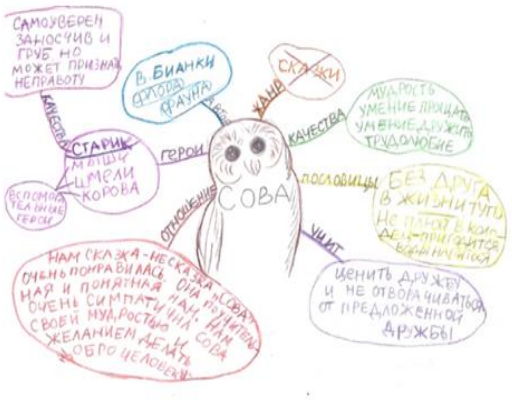

Проводя формативное оценивание, целесообразно применить стратегию «Аплодисменты».

Грамотный выбор стратегий позволяет достичь запланированного на уроке результата: писать разные виды эссе, выражая свое отношение к проблеме или авторской позиции, а также оценивать прослушанный материал с точки зрения содержания, структуры и логики изложения материала. Достижение целей каждого урока есть условие формирования компетентной конкурентоспособной личности, которая будет успешна в реалиях современного мира.

На этапе рефлексии хороший отклик учащиеся дают через стратегии «Закончи фразу», «Я-концепция», «Волшебные линеечки», «Три лица», «Мишень».

На примере нескольких заданий хочу поделиться методикой.

Задание №1. Начало экскурсии в 15 часов. Мама хочет тебя встретить. Во сколько ей надо подойти к музею? «Можно или нельзя?». Запиши слова в 2 колонки.

Слова для справок: входить в верхней одежде; любоваться экспонатами; входить через административный вход; фотографировать; приводить на выставку детей дошкольного возраста; оставить вещи в камере хранения.

МОЖНО	НЕЛЬЗЯ

Задание №2. Выполни грамматические задания:

2.1. Определи части речи

драгоценные – _____

Кремль – _____

допускаются – _____

1998 – _____

2.2. Выпиши из текста одно имя существительное собственное.

2.3. Подбери синонимы:

длительность – _____

располагается – _____

2.4. Подбери антонимы:

запрещены – _____

конец – _____

вход – _____

Задание №3. Заполни кластер. Укажи, где/при каких обстоятельствах сапоги помогли/помогают герою.

Применение развития навыков функциональной грамотности в системе обучения позволяют активизировать ключевые и предметные компетенции учеников. Предложенные стратегии позволяют решить проблему информационной грамотности и коммуникативной компетентности школьников, которые являются ключевым звеном в развитии функциональной грамотности учащихся.

Исходя из вышесказанного, можно сделать вывод, что наиболее результативными являются следующие формы и методы организации работы на уроке русского языка: комплексная работа с текстом; лингвистический анализ текста; тематические (речевые) уроки; «самодиктанты»; лексические разминки; сочинения-рассуждения; мини-изложения и мини- сочинения; редактирование текста; различные виды диктантов; интеллектуально-лингвистические упражнения; работа с текстами-миниатюрами; сравнение двух текстов; коммуникативные и игровые ситуации.

Интеллектуальную и речевую деятельность учащихся также активизируют нестандартные формы проведения учебных занятий, например: лингвистическая лаборатория, урок-практикум, урок-исследование, урок-творческая мастерская, урок-тест, урок-конкурс, урок-игра.

Все это и является основными индикаторами формирования функциональной грамотности школьников на уроках русского языка. Ведь наша цель – воспитать ученика, умеющего обучаться, знающего, как использовать информацию в нужных целях; взаимодействовать с другими людьми и обладать целым рядом компетенций XXI века, способного жить и действовать в условиях быстро меняющегося мира.

Литература:

1. Логвина И.А., Мальцева-Замковая Н.В. От текста к тексту. Арго. 2010
2. Вершиловский С.Г., Матюшкина М.Д. Функциональная грамотность выпускников школ. Социологические исследования, №5. 2007

Алькеева З.М.
ШЛ № 101, г. Караганда

УЧИТЬ УМЕНИЮ МЫСЛИТЬ

Проводимые в нашей республике преобразования ставят перед школой задачу не только вооружить школьников знаниями, но и научить их применять эти знания на практике. Совершенствование учебного процесса требует от учителя больше внимания уделять развитию мышления учащихся, формированию их умственной деятельности.

Важнейшим условием всестороннего, гармонического развития личности является умственное воспитание. Одна из ответственных задач обучения математике заключается в том, чтобы развивать мышление школьников, совершенствовать умения мыслить, умозаключать, делать выводы, то есть формировать умственную культуру.

Ошибочным является утверждение о том, что овладение самим содержанием курса математики автоматически формирует мышление школьников. Необходимо учить учащихся умению мыслить, так как без достаточного уровня развития мышления не может быть подлинного усвоения знаний, нельзя выработать умение их применять.

Наличие следующих качеств характеризует высокий уровень культуры мышления: самостоятельность и целенаправленность мышления, критичность и самокритичность мышления,

широта, глубина и гибкость ума, открытость и дисциплинированность ума, организованность памяти, ясность, точность, лаконичность речи и записи.

Культура мышления не сводится к овладению содержанием учебного материала, а определяется в конечном итоге тем, в какой мере это содержание используется в практической деятельности школьника. «Мало иметь хороший ум, главное – хорошо его применять», - писал Р.Декарт.

Практика показывает, что для развития мышления учащихся следует формировать у них обобщенные приемы рассуждений, обучать методам решения целого класса задач. Овладев такими приемами и методами, учащиеся осуществляют сдвиг в интеллектуальном развитии, расширяют возможности переноса знаний в относительно новые условия.

Опыт работы доказывает, что формирование приемов мыслительной деятельности алгоритмического типа – необходимое, но не достаточное условие развития мышления. Оно необходимо потому, что содействует совершенствованию репродуктивного мышления, являющегося важным компонентом творческой деятельности, и оно служит тем фондом знаний, на основе которых ученик может решать новые задачи, осваивать более сложные приемы мыслительной деятельности. Формирование приемов мыслительной деятельности алгоритмического типа недостаточно потому, что алгоритмическая деятельность не исчерпывает творческого мышления. Длительные решения заданий на основе алгоритмов формируют установку на действие по готовому образцу. Поэтому формирование должно сочетаться с приемами эвристического типа.

Эвристические приемы стимулируют учащихся к поиску решения новых проблем, открытию новых знаний, направляют их мысль на проникновение в суть содержания, включают учеников в процесс рассуждения, мышления.

Три ведущие эвристические приема мышления школьного процесса: выделение главного в учебном материале, обобщение, сравнение. Вокруг них и посредством их группируются другие приемы мыслительной деятельности.

Главное - это самое важное в объекте изучения. Что является главным в материале, как его выделить?

Материал сжат до главного, существенного; главное - изучать глубоко и определенно; не привлекать много примеров и сведений; сосредоточить силы детей на главном.

В умении выделять главное существенно сливаются, синтезируются мыслительные приемы: анализ материала, сравнение его отдельных частей, синтез, выделение существенных признаков, абстрагирование, конкретизация и обобщение.

Например, при выводе формулы площадь трапеции. Что существенно в доказательстве? Существенно то, что мы разбиваем трапецию в такие фигуры, площади которых умеем находить. Поэтому не следует запоминать конкретный способ разбиения, нужно запомнить идею.

Объясняя новый материал, необходимо постоянно разграничивать существенное и несущественное. Так, в тождестве $\sin^2\alpha + \cos^2\alpha = 1$ важна не форма записи аргумента, а то, что этот аргумент одинаков и для синуса, и для косинуса.

Сравнение в обучении – это мыслительная операция, с помощью которой устанавливаются черты сходства и различия между предметами и явлениями.

Сравнивая, учащиеся четко должны понимать, с какой целью это делается. На уроке учитель сам называет цели сравнения; при этом необходимо стремиться вызвать у учеников интерес к овладению данным приемом мышления.

Сравнивать следует только однородные предметы. Нецелесообразно сравнивать, например, такие понятия «прямая и производная», «площадь и катет».

Общее между объектами сравнения можно устанавливать тогда, когда между ними есть какое-то отличие. Разницу между объектами можно устанавливать, если есть у них определенное сходство.

Можно искать общее в уравнениях вида: $\sin^2 x + 3\sin x + 2 = 0$;

$2lg^2 x + 5\lg x - 3 = 0$; $2^{2x} - 3 * 2^x - 4 = 0$.

Это квадратные уравнения по своей структуре, хотя внешне различаются и относятся различным разделам.

Сущность обобщения понятий состоит в отбрасывании видовых признаков и утверждении родовых, то есть в расширении объема понятия. Как учить учащихся к обобщению понятий? Необходимо сначала мотивировать предстоящую деятельность, разъяснять ученикам, что многие

понятия в математике взаимосвязаны, свойства одних переходят на другие. Чтобы была система в знаниях, легче было усваивать и запоминать материал, не приписывать ошибочно свойства одного понятия другому, необходимо научиться обобщать и конкретизировать понятия.

Например, составить последовательность обобщений понятия «квадрат». Ученики называют признаки квадрата:

1) Параллелограмм.
2) Все стороны равны.
3) Все углы прямые.

Если отбросить 3 условие, то получим ромб, отбросим 2 условие - получим прямоугольник.

В своей практике я заметила, что интерес учащихся к математике зависит от того, насколько глубоко они овладели приемами и способами познавательной деятельности, а не от содержания материала. Как только успевающие ученики чувствовали, что могут принять участие в рассуждении на уроке, их интерес заметно возрастал. Когда ученики овладевают обобщенными знаниями, схемами и алгоритмами, идеями доказательств, общими подходами в рассуждениях и в решении задач, то им легче усвоить теоретический материал, у них быстрее формируются практические умения и навыки, ликвидируются проблемы в знаниях на уроке.

На уроке геометрии в 7 классе использую метод «Теорема – пазл». Предлагаю учащимся собрать теорему из четырех фрагментов. На одном содержится формулировка теорем, на другом – чертеж, на третьем – условие (что требуется доказать), на четвертом - доказательство.

Эффективно решение **задач на готовых чертежах.** Такие задачи позволяют увеличить темп работы на уроке, активируют мыслительную деятельность учащихся, позволяют запомнить теоретический материал.

На уроках предлагаю задачи, позволяющие направить мысль учеников в нужное русло, сделать их активными участниками в открытии новых связей и закономерностей, в овладении новыми алгоритмами, в усвоении новых понятий и свойств. Вот несколько примеров таких задач:

- Кирпич весит 2 кг и ещё полкирпича. Сколько весят 4 кирпича?

- В записи 52* 2* замените звёздочки цифрами так, чтобы полученное число делилось на 36. Укажите все возможные решения.

- Сколько воды надо добавить в 600 г жидкости, содержащей 40% соли, чтобы получился 12-процентный раствор этой соли?

- Деталь, изображённая на чертеже, изготовлена из листового железа. Чертёж сделан в масштабе 3: 1. Выполнив измерения, найдите расход железа в граммах, если известно, что 1 см^2 железного листа имеет массу 1,8 г.

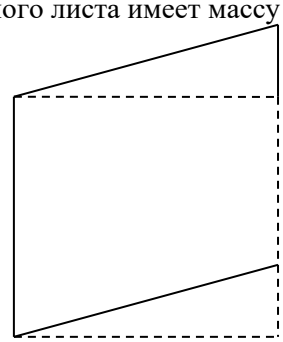

На сегодняшний день необходимо формировать у учащихся способность самостоятельно работать с информацией, осмысливать и анализировать свои действия. А это требует овладения учащимися способами рефлексивного мышления, познавательными умениями, которые применяются в процессе самостоятельных поисков и открытий.

Рефлексивный подход раскрывает одну из ведущих идей современного образования - обучения деятельности. Именно такое обучение делает уроки не только интересными, а усвоение знаний успешным, но и помогает приобрести учащимся опыт выбора целей предстоящей деятельности, самостоятельной организации деятельности и общения, благодаря которым им легче найти свое призвание и успешно реализовать себя в жизни.

Литература:

1. Батчаева А.Ю. «Развитие математических способностей учащихся. Тверь: ООО «Буквица» 2006г.
2. Гинкулис Э.Ж. « О формировании математической культуры» / Материалы Всероссийской научной конференции»/ 2010г.
3. Кадырова М.К. «Активизация познавательной деятельности учащихся» 2005г.
4. Активные методы обучения: рекомендации по разработке и применению: учебно – методическое пособие/ Е.В, Зарубина, Н.А. Логвинова, 2010г.

Аманкелдыева А.С.
Балқаш қаласы,
С.Сейфуллин атындағы №7 мектеп-гимназиясы

ФИЗИКА ПӘНІН ОҚЫТУДАҒЫ АҚПАРАТТЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Қазірге таңда өз бетінен әрекет ете алатын, жауапкершілікпен қарайтын, үздіксіз даму үстінде болатын және оған дайын тұлға керек. Елбасымыз «Рухани жаңғыру, болашаққа бағдар» атты бағдарламасында табысты болудың ең іргелі, басты факторы білім екенін әркім терең түсіну керек деген болатын. Себебі, құндылықтар жүйесінде білімді бәрінен биік қоятын ұлт қана табысқа жетеді.

Сондықтан білім беру саласында қойылатын міндеттердің бірі- оқытудың әдіс-тәсілдерін жаңартып, қазіргі педагогикалық технологияларды жетілдіру. Білім саласында мұғалімдер инновациялық, интерактивтік әдістемелерін сабақ барысында пайдаланып, сабақтың жаңаша, сапалы өтуіне ықпалын тигізуде. Қазіргі таңда педагог дамуында оқу процесін ұйымдастыруда жаңа сапалы идеялар, мақсаттар, жаңа әдіс-тәсілдер кең таралады.

Инновациялық сөзіне тоқтала кетсем, инновация дегеніміз жаңалық жарату, қазіргі ойлау үлгісі мен дәстүрлі ерекшелікке ұқсамайтын жаңа ойлау жүйесін тауып шығару. Ағылшын тілінен енген «innovation» сөзі ғылыми техникалық тапқырлықпен жаңалық ашуды білдіреді.

Жаңа педагогикалық технологияларды меңгеру мұғалімнің кәсіптік, рухани,адамгершілік басқа да қасиеттерінің дамуына үлесін қосады.Сонымен қатар үштілділіктің де маңызы зор. Қазіргі таңда ағылшын тілін меңгеру дегеніміз- ғаламдық ақпараттар мен инновациялардың қатарына ілесу деп түсінемін. Осы мақсатта физика пәнінде осы жаңа инновациялық технологияларды ,әдіс-тәсілдерді қолдануға болады. Осы элементтер, арқылы оқушылардың сабаққа деген қызығушылықтарын арттыру, ағылшын тілінде сөздік қорын кеңейту, олардың ізденуіне, жаңалықтар ашуына талпындырады, танымын кеңейтеді. Яғни, физика сабағында педагогикалық инновациялық технологияны ұтымды пайдаланып , жетістіктерге жету үшін сапалы білім беруге ықпал ететін жаңа технологиялардың бірі - сын тұрғыдан ойлауды дамыту технологиясы. Технологияның басты міндеті - білімнің жаңа мазмұнын жүзеге асыру.

Сын тұрғысынан ойлау бағдарламасы бойынша физика пәнінен сабақ жүргізу кезінде басты кезеңдерге ерекше ескеру керек.Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлау бағдарламасын жүзеге асыру стратегиясы бар екені белгілі, демек сол әдіс-тәсілдерді жақсы меңгеріп, керектілерді таңдап алу әр сабақтың мақсатын жүзеге асыруға мүмкіндік береді.

Сын тұрғысынан ойлау технологиясының көптеген стратегияларын сабақ барысында қолданамын. Солардің бірі: «Мозайка»

Бұл әдісті физика пәнінің терминдерін жетік меңгеруге негізделген. Сабақтың басында , соңында қолданылады. «Мозайканы» оқушылардың топтық, жұптық, жеке жұмыс ретінде пайдалануға болады.

Физиканы оқытуды ақпараттық технологияларды қолдану пәнді оқытуда дүниенің заңдарын терең меңгертіп, керек мәліметтерді интернет көзінен таңдап, өз бетінше ойланып, шешім қабылдауға дағдыландырады. Сондай-ақ сабақ өтуде интерактивті тақтаны қолдануда сабақ тиімділігін арттырады. Сабақта оқушылардың білімге ынтасы мен қызығушылығын арттыру үшін сабақтың құрылымы мен әдістерін түрлендіріп,тірек-сызбаларды техникалық құралдар көмегімен түрлендіре отырып,түрлі ойындарды тиімді қолдану керек.

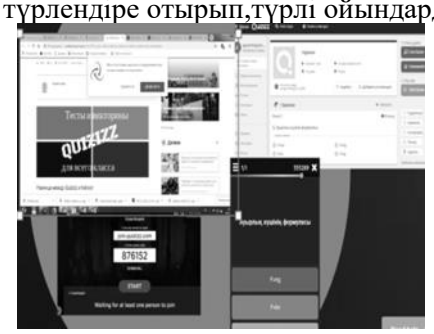

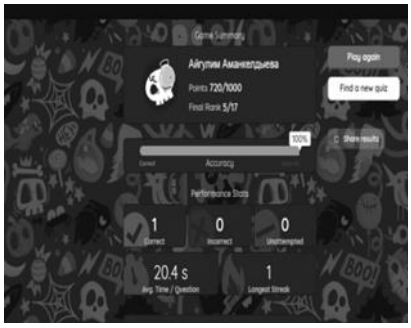

Сабақта « Bilimland», «Twig –Bilim.kz» сайтынан сабақ материалдарын, көрнекіліктер, видео –материалдар, тапсырмалар, ақпараттардың берер көмегі мол. «LearningAPP» сайты физика пәнінде әртүрлі интерактивті тапсырмаларды, жасауға, жаңарту мақсатында қолдануға болады. Негізгі мақсаты оқытудың тиімділігін арттыру , қалыптастырушы бағалау тапсырмаларын тиімді пайдалану, оқушының пәнге қызығушылығын интерактивті ойын түрінде арттыру. Сондай-ақ мұғалімнің кері байланыс алуға мүмкіндік береді. Тапсырмалар ақпараттық технологияларды қолдану арқылы көптеген әр-түрлі тәсілдермен оқушыларға беріледі. Сабақтың барлық кезеңін қамтиды. Яғни тапсырмалар теңестіру,кімге миллион бұйырады, викторина, топтастыру, уақытша таспа және т.б.

Сондай-ақ оқу материалдарын қаншалықты меңгергендерін бағалау мақсатында «Quizlet.live» «Plickers» «Quizziz.com» бағдарламаларымен жұмыс істеу өте тиімді.

«Quizlet.live» тоқтала кетсем, бұл бағдарлама оқушылармен топтық жұмыстарда қолдануға болады. Тағы бір тиімділігі оқушыларды сабақ барысында топқа бөліп, үй тапсырмасын тексеруде, жаңа тақырыпты меңгеруде, бекіту масатында қолдуға болады. Әр оқушы ұялы телефон арқылы осы сайт арқылы кіріп, мұғалім ұсынатын кодты жазады. Әр оқушыда қай оқушылармен топ болып бірігетін оқушылар тізімі жазылады. Оқушылар топтар болып біріккен соң, ұялы телефондарында сұрақтар тест түрінде, үш тілде беріледі. Сұрақтар әр оқушыға беріледі, ал жауап тек топтың ішіндегі бір оқушыда болады. Қай топ жеңіске жететіні мұғалімнің интерактивті тақтасында жазылады.

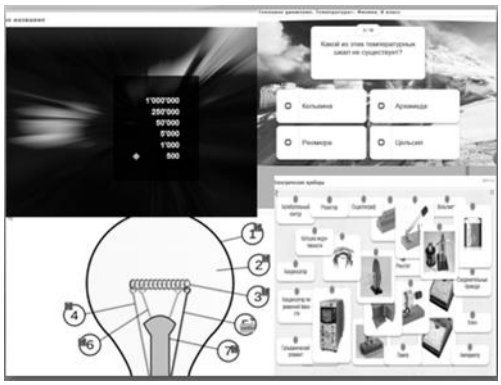

Әдіс-тәсілдер оқушының белсенділігін дамытудың,қызығушылығын арттырудың негізі. Әрбір сабақ ұстаздың шығармашылық жұмысы. Сондықтан әр сабақты оқушыларға ұнайтындай, есте қалатындай өткізу керек. Қазіргі техника дамыған заманда оқушылардың білім деңгейін тереңдету, ойлау қабілеттерін дамыту, ізденістерін арттыру, ақпараттарды тиімді пайдалану, сөз шеберліктерін арттыру – мұғалім шеберлігінің белгісі. Сондықтан осы жаңа инновациялық технологияларды пайдалану қазіргі жаңартылған білім мазмұнының ерекшеліктерінің бірі .

Жас ұрпақты саналы , сапалы білім алуының бір шарты- инновациялық технологияларды білім процесіне енгізу. Сондықтан оны әр сабағында тиімді пайдалану мұғалімнің негізгі міндетінің бірі.

Әдебиеттер:

1. https://www.metod-kopilka.ru/zhaa-dis-tsilder-75559.html
2. https://bilimland.kz/ru
3. https://infourok.ru/

Анафина А.А.
Шунгулов А.З.
Бухаржырауский район,
КГУ «Ельтайская ОСШ»

ОСУЩЕСТВЛЕНИЕ ПРЕЕМСТВЕННОСТИ ПОСРЕДСТВОМ ВКЛЮЧЕНИЯ ПЕДАГОГОВ ДОШКОЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ В ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ СЕТЕВОЕ СООБЩЕСТВО ВЕДУЩЕЙ ШКОЛЫ

Школьное обучение никогда не начинается с пустого места, а всегда опирается на определенную стадию развития, проделанную ребенком...

Л.С. Выготский

Преемственность как основа всякого развития в природе, обществе обеспечивает единство, целостность, взаимосвязь того или иного процесса. На сегодня в условиях внедрения обновления содержания среднего образования возникает много вопросов о преемственности дошкольного образования и обучения детей в начальной ступени школы. Правильно организованная работа по преемственности «детский сад и школа»– это залог успеха обучения детей в начальных классах .

Что предусматривает преемственность? С одной стороны, это передача детей в школу с таким уровнем общего развития и воспитанности, которая будет отвечать требованиям школьного обучения. С другой стороны, когда дети могут опираться на знания, умения и навыки, которые уже будут приобретены дошкольниками, и они смогут активно использовать их для дальнейшего всестороннего развития. В первый класс поступают дети с различной подготовкой к школе, что создает сложную ситуацию на первом году школьного обучения. Это ведет к нарушениям преемственности и в свою очередь обостряет противоречия между требованиями школы и имеющимся уровнем подготовки детей к обучению.

Именно эти противоречия и натолкнули нас на необходимость поиска механизма обеспечения преемственности. В решении данной проблемы нас заинтересовал проект, предложенный филиалом Центра педагогического мастерства города Караганда о расширении профессионального сетевого сообщества. Это организация преемственности между всеми звеньями образования, а именно, между дошкольной организацией и начальной школой. КГУ «Ельтайская ОСШ», являясь одной из Ведущих школ Бухаржырауского района, использовала возможность включения в свое профессиональное сетевое сообщество педагогов детского сада «Ақ бота». Совместный проект стартовал с начала 2019-2020 учебного года.

Цель совместной работы - обеспечение преемственности между начальным образованием через деятельность педагогов Ведушей школы «Ельтайская ОСШ» и сопровождающих служб детского сада «Ақ бота».

Для достижения поставленной цели были определены следующие задачи:

- изучить нормативные документы (ГОСО, учебные планы ДО и начальной школы) для разработки единой области работы сообщества;

- определить единую линию развития ребенка на этапах: дошкольный период и начальная школа;

- выработать систему в работе по преемственности, направленную на успешную адаптацию ребенка к школе.

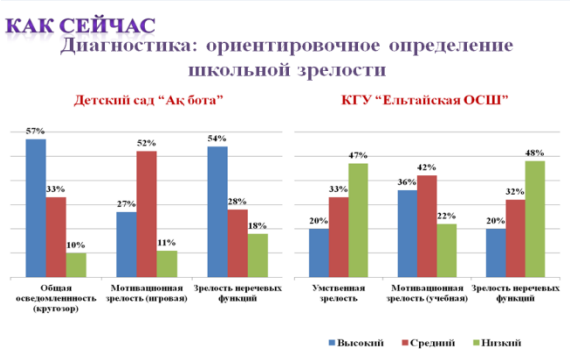

На установочном заседании организаций образования через открытый диалог педагоги детского сада «Ақ бота» и начальной школы КГУ «Ельтайская ОСШ» утвердились в ответе на вопрос, зачем нам необходима совместная работа в данном проекте.

На организационном этапе проектной деятельности психологическими службами детского сада и школы была проведена аналитическая работа исходного состояния по определению уровня готовности ребенка к школе. Учитывая то, что дети поступают с детского сада не только в 1классы, а имеют право продолжить обучение в классах предшкольной подготовки, мы расширили диапазон проекта: сопоставили планы работ выпускных групп детского сада и классов предшкольной подготовки школы, провели сравнительный анализ критериев успешности.

Как сегодня? Как хочется? Как будет? Получение ответов на эти вопросы и легло в основу нашей исследовательской работы. Ответ на 1 вопрос дала проведенная сравнительная диагностика по ориентировочному определению школьной зрелости детей на выходе с детского сада и при поступлении в 1 класс. Эта работа способствовала выявлению точек соприкосновения и расхождения в учебно-воспитательном процессе организаций образования. Анализ так же показал, что диагностика в обоих учреждениях ведется по методикам разных авторов, есть различия в подборе инструментария, критериев оценивания, а также различные области обследования. Отсутствие единого алгоритма ведения диагностической работы не дает объективной картины готовности детей к обучению в школе. Для обеспечения преемственности между дошкольным и начальным образованием были предложены пошаговые действия через координацию деятельности руководства детского сада и школы, методических, психолого- педагогических служб.

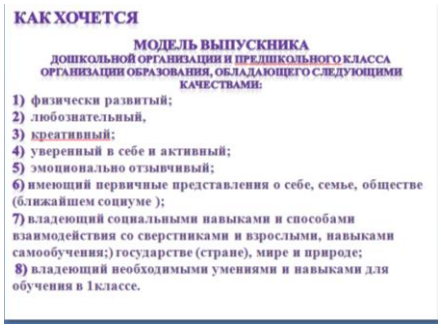

Ответом на следующий вопрос могут послужить результаты совместной работы по приближению к той модели выпускника дошкольной организации и предшкольного класса организации образования, которая представлена в нормативных документах, где конкретно обозначено, какими качествами должен обладать ребенок при поступлении в 1класс.

Находясь на этапе реализации проекта, в поиске ответа на вопрос, как будет, мы представили свою работу через практическую деятельность и обмен опытом.

Проведенная в этот период декада начальных классов дала возможность не только увидеть педагогам – воспитателям своих выпускников в условиях школы, но и обратить внимание на методику и приемы преподавания учителей начальных классов, в условиях внедрения обновления содержания образования. Интересен был тот факт, что у выпускников детского сада очень хорошо поставлена работа по социализации детей, развиты коммуникативные навыки, а у детей с предшкольных классов - учебные навыки. По завершению декады начальных классов через открытый диалог по обмену опытом был подведен промежуточный итог совместной работы. Наблюдения, совместные обсуждения каждого посещенного урока и мероприятия подвели участников проекта к тому, на что конкретно нужно обратить внимание для достижения целей преемственности.

В контексте приемственности «согласованность» означает, что все компоненты, которые влияют на утверждение плана, используются в совместной работе для взаимного улучшения. Это реформирование системы дошкольного образования и классов предшкольной подготовки, новое видение дошкольного образования, новое видение ребенка (модель 4К), акцент на профессиональном развитии педагога дошкольного образования в рамках обновления содержания школьного образования. В дошкольном возрасте дети исключительно способны к обучению, поэтому они могут, приобрети гораздо больше необходимых навыков для школьного обучения. Более того, если у детей была возможность для интеллектуального и эмоционального развития, то в начальную школу они приходят с желанием познавать и мыслить. Это отношение ребёнка к процессу обучения описывается, как способность разрешать проблемы с любопытством и удовольствием, которое определяет психологическую зрелость готовности к школе. Практика показывает, что положительные результаты адаптации детей к школе и учению есть там, где налажены тесные контакты учителей и воспитателей, где организован обмен опытом, где постоянно анализируется качество подготовленности детей к школе, уровень развития их способностей. Первые шаги по проекту были представлены на XI Международной научно - практической конференции «Учителя, меняющие мир школы», которая состоялась в г. Нұр-Султан 24-25.10. 2019г.

КАК БУДЕТ?
ПЛАНИРОВАНИЕ

Этапы реализации проекта		
Подготовительный этап (сентябрь-октябрь 2019 г.)	Оценка условий реализации проекта. Определение школы и детского сада	Выработка критериев оценки проекта
Второй этап Внедренческий.	Реализация проекта Организация работы по внедрению проекта	Проведение обучающего семинара для участников проекта Обмен мнений участников проекта
Третий Этап. Обобщающий.	Качественный и количественный анализ результатов реализации проекта	Диагностика, анализ и обобщение полученных результатов Создание сетевого сообщества «Детский сад-школа»

За короткий срок совместной работы в проекте есть определенные положительные результаты: создание профессионального сообщества педагогов и сопровождающих служб детского сада и школы. Совместная аналитическая работа психолого – педагогических служб организаций определила необходимость выработки единого инструментария ведения диагностической работы. Исследовательская работа продолжается, есть смысл совместной деятельности. Проблема преемственности может быть успешно решена при тесном взаимодействии детского сада, школы и семьи. Выигрывают от этого все, особенно дети. Ради детей можно найти время, силы и средства для решения задач преемственности.

Литература:

1. Об особенностях организации учебно - воспитательного процесса в организациях среднего образования Республики Казахстан в 2019-2020 учебном году. Инструктивно- методическое письмо с 50-51
2. Психологическая готовность школьника к обучению в школе: методическое пособие/ Сост. О.Г. Сурнычева – Астана: АОО НИШ, ЦПМ, 2017- с 37
3. Развитие системы общего среднего образования в современном мире: Учебное пособие / Сост. Абылкасымова А.Е., Ушуров Е.А., Омарова Р.С. – Алматы: НИЦ «Ғылым», 2003. – 112 с.

4. Рысбекова Ж.К. Педагогические проблемы подготовки детей 6-7 лет к обучению в школе: автореф. канд. Пед. наук:.13.00.01. – Алматы, 1997.– 25 с.

5. Люблинская А.А. Преемственность в работе детского сада и школы // Начальная школа. – 1956. - № 8. – С 17

Ауэзова Б.М.
Қарағанды қаласы,
№101 мектеп-лицейі

DELPHI ЖҮЙЕСІНДЕГІ МӘЛІМЕТТЕР ҚОРЫН ҚҰРАЙТЫН КЕСТЕЛЕР

Мәліметтер қорын құрайтын кестелер қатты дискідегі каталогта тұрады. Кестелер файлдарда сақталады және бөлек құжаттарға немесе электрондық кестелерге ұқсас. Кестелерді көшіруге, орнын ауыстыруға болады. Бірақ, құжаттарға қарағанда, мәліметтер қорының кестелері көп қолданбалы қатынау режимін қолдайды, яғни бірнеше қолданбалармен бірмезгілде қолданылуына болады. Бір кесте үшін (мәліметтер, кілттер, индекстер т.б құрайтын) бірнеше файлдар жасалады. Осылардың ішінде негізгісі болып кестенің атымен аталатын мәліметтер файлы болып есептеледі. Кестені таңдағанда, әсіресе оның негізгі файлы таңдалады. Мысалы: dBase кестесі үшін кеңейтіндісі DBF болатын файл, ал Paradox кестесі үшін DB кеңейтіндісі болып табылады. Мәліметтер қорының әрбір кестесі жолдан және бағаннан тұрады, бір типті объектілердің ақпараттық жүйелер мәліметтерін сақтауға негізделген [1].

Өріс мүмкін болатын типтің мәліметтерін қамтиды. Кестенің негізін оның өрісінің сипаты құрайды. Әрбір кестенің кем дегенде бір өрісі болуы тиіс. Кестенің құрылымдық құрамында болатындар: өріссипаты; кілт; индекс; өрістің мәтініне шек қою; кестелер арсындағы бір тұтастықты сақтау; парольдер.

Кестені құрғанда кестенің аты және құрылымы беріледі. Кестенің атын өзгерткенде кесте және оның файлдары жаңа атқа ие болады. Бұл үшін мәліметтер қорының кестелері мен жұмыс істейтін арнайы бағдарламалар қолданылады. Мысалы: Database немесе DataPump. Дискіден кестені жойғанда, оның барлық файлдары да жойылады.

Ал енді мәліметтер қорымен жұмыс жасамас бұрын, біз оның каталогын құрыпалайық. Ол каталог бізде C:\ папкасында мәліметтер қорын құру Database Desktop (DBD) утилит көмегімен іске асырылады. DBD утилит көмегімен кестені құруға және оның құрылымын өзгертуге, оның біріншілік кілттерін және индекстерін, жазбалар құру және өзгертулер жасауға болады.

Жаңа кестені құру келесі команда бойынша іске асады:

Пуск\Программы\Borland Delphi7\Database Desktop. DBD кірген мезетте жұмыс істейтін каталогты таңдап алу керек. Ол үшін DBD менюінде File\Working Directory және көрсетілген терезеден C:\папка каталогына сілтеме жасаймыз.Бұл жағдайда кесте құру үшін File\New\Table. DBD Create Table терезесін шығарады, оның форматын таңдап алу керек (сурет1).

Сурет1. DBD CreateTable терезесі

ОК-ді басқанда экранда келесідей сурет шығады (сурет2).

Сурет2. Кестенің құрылымын құру

Құрылып жатқан кестенің әрбір өрісіне бір жазба сәйкес келеді. FieldName бағанына өрісатын, Type – символ, өрісте сақталынатын мәліметтердің типін анықтайды. Size бағанына – сан қойылады, өрістің ұзындығын анықтайды, Key–«*» символы, егербұл өріс бойынша біріншілік кілт қою керек болса қойылады (сурет3).

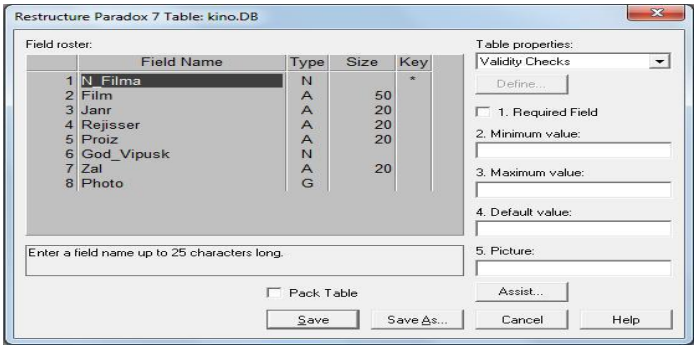

Сурет3. Құрылған кестенің құрылымы

«Borland Delphi 7.0» - бұл бір мезетте технологиялық платформа да, жұмыстың қолданушылық режимі де бола алады. Технологиялық платформа объекттерді және осы объекттерді басқару механизмдерін ұсынады. Объекттер конфигурация түрінде сипатталады. Белгілі бір әрекетті автоматтандыр кезінде жеке өзінің конфигурация объектілер жинақталады, ол өз негізінде толыққанды аяқталған қолданбалы бағдарламалық қамтуды құрайтын болады. Конфигурация арнайы бағдарламалық өнімнің «Конфигуратор» атты режимінде жүргізіледі, тек содан кейін ғана «Borland Delphi 7.0» атты бағдарлама режимі ашылады, онда пайдаланушы конфигурацияда жасалған қолданбалы бағдарламаның барлық негізгі функцияларын қолдануға мүмкіндік алады [2].

Негізгі мүмкіндіктері келесідей: бір қорда бірнеше мекеменің жұмыс үрдісін реттеу, бухгалтерлік, сонымен қоса, салықтық есепті жүргізу, есептік саясат бойынша үлкен мүмкіндіктер, шоттарды жабу, амортизацияны есептеу, ҚҚС есептеу.

Алдыңғы нұсқалар сияқты еңбекақыны есептеу бойынша, тауарлы-қойма есесбін жүргізу бойынша интеграция қарастырылған. «Borland Delphi 7.0» платформасында құрылған қолданбалы жүйелер өзінің эргономды интерфейсімен ерекшеленеді. Уақыт факторларын жеті бағаламау, белгісіздік пен тәуекел ақпараттық жобаны бұзылған жалпы бағалауға әкеліп соқтырады, бұл аз алдында тәжірибелік жүзеге асыруда теріс әсер етуді және бүкіл жобаның қарауына әкелуі мүмкін.Бағалау: жүйені дайындаудан емес, ол өзінің қажеттіліктер мен мүмкіншіліктерді бағалаудан бастау қажет. Кейін осы факторларды ескертіп, әлеуметтік экономикалық тарапынан сай келетін ақпараттық жүйені құру.

Тиімділікті бағалаудың негізгі критерилері ақша (автоматизациялауға кеткен шығындар) және уақыт (нақты нәтижелерге қол жеткізілетін мерзім) болып табылады. Белгіленген уақыт ішінде пайдаланылған құралдар бірлігіне автоматизациялаудан басымды түрде нәтиже болуы қажет. Borland Delphi жүйесімен жұмыс істейтін қолданушыларды екі сұрақ туындайды: интеграция және рұқсаттың бөлінуі.

Жүйенің әрбір қолданушысы жалпы ақпаратқа бірдей рұқсатта болуы қажет. Оларға мысалы, анықтамалар, тұрақтылар немесе басқа жақтан аударымдар және т.б. жатуы мүмкін. Ол әрбір қолданушы өзі жұмыс істеп отырған ақпаратты қолданып, басқа қолданушылардың жұмысын байқамай бүлдірмес үшін орнатылады. Borland Delphi жүйесінің конфигураторы шығарылған есептерге арналған администрациялаудың құрылымын сақтайды. Нұсқауды дайындау процесінде ең алдымен ролдер

жиынтығының типтері құрылады. Жүйесі сипатталатын қолданушылардың ақпаратқа рұқсатының бірнеше категориясын қарастырады. Borland Delphi жүйесінің нұсқауы Құрастырғыш терімін қосады. Құрастырғыштар – қосалқы аспаптар, нұсқау элементтерінің стандарт өңдеуін жеңілдетеді және жылдамдатады. Құрастырғыштар өңдеушіде есептің шартын анықтайды және автоматты түрде объектілердің нұсқауын, түрлерді, макеттерді құрайды, программаның мәтінін салынған тілде генерациялайды.

Жүйеде құрастырғыш анықтағыштары, құжаттар, құжат журналдары, санақ Сату, есептер, тіркеулер және т.б. болады. Құрастырғыш терезесі экранға «қозғалыс – қосу» пунктін орындағаннан кейін шығарылады, егер ағаш нұсқауында қажет бұтақ таңдалса.

Құрастырғыш «қолданушыны қолынан жүргізеді» кезеңмен объект берілгендерін құрастыруымен, сыбырды жабдықтау және егер қажет болса, алдыңғы кезеңге қайту және бұрын берілген парамертлерді алдын-ала анықтауды рұқсат ету.

Жаңа объект берілгенін құру үшін жоғарыда саналғандардың үлгілері Құрастырғышқа сәйкес автоматты түрде жіберіледі. Баспа құрастырғышы процесі жеңілдету үшін баспа түр анықтағышын, құжаттың және құжат жүрналын құру үшін арналған. Ол процедураларды және макетті баспа нұсқау анықтамасы, мысалы элемент анықтағыш тізімінің және бір элемент мәлімет құрайды. Сұраным Құрастырғыш тағайындау – есептің автоматты құрылуы немесе бірнеше мүмкін кескінді бір бухгалтерлік нәтижесін алу үшін алгоритмді өңдеу. Құрастырғыш сұранымы модульді өңдеуді жеңілдетеді, оның ішінде механизм сұранымы Borland Delphi жүйесінде қолданылады (мәтін сұранымы арнайы тіл сұранымында құрылады, салынған тілден тағайындау және синтаксис бойынша айырады). Құрастырғыш сұранымы жаңа сұраным мәтінді жартылай автоматты режимде құруды рұқсат етеді, экран диалогын толтыру тізбегін беріледі.

Берілген сұранымдар ақпараттық деректемеден ақпаратты таңдауға және ақпараттық деректемені өзгерту үшін арналған.

Құрастырғыш енгізілуі негізінде процедура енгізуі құрастыру үшін (яғни автоматты жасау алгоритмы бір нұсқау енгізуі басқа негізде) құжат түр модулі негізінде. Енгізу кезінде негізгі бөлім деректемесі және жаңа нұсқау кестелік бөлімдерде автоматты түрде толтырылады (берілгендер нұсқау-негізінен көшіріледі). Мысалы, құжат негізінде «Тауардың түсуі және қызмет» құжат құруға болады «Шығатын тапсырма төлемі», бұл деректемелер «Алушы» сияқты, «Сома»» құжат негізінен толтырылады.

Құрастырғыш тіркеу қозғалысы (құжат қозғалысы) тізімдерде өзгертулердің құру алгоритмы құжат модулінде жасауға көмектеседі, тап осы құжатты жүргізу барысында орындау қажет.

Құрастырғыш тағайындаудың шығу түру (макеттің есебі) – макетті баспа үшін және күрделі таңдау берілгендерін құру. Ол нақты құрастырғыш сұранымы қосымша сала «шығу түрі» болып табылады.

Құрастырғыш басқаратын элемент үшін басқаратын элементтерді түрде және олардың негізгі құрамын жөндейді.

Түрлердің құрастырғышы жаңа экран түрі үшін шақырылады, басқару элементтерін автоматты түрде орналастырады және осы нұсқаулардың байланысымен келтіреді. Құрастырғыш мәзірі автоматты түрде басты қолданушы мәзірін тізім нұсқау барлық объект нұсқауында негіздейді. Әсерлі жұмыс үшін, әрбір қолданушыға арналған және әрбіреуіне жеке қолданушы интерфейсі құрылуы мүмкін.

Нақты нұсқау жүйе интерфейсін толық келтірілген құрылым берілгендерін және алгоритмдерді шағылдырғыш, өзге редактор диалогтік түрлермен кестелік құжатта келтіру мүмкіндігі толық интерфейстік компонент жүйесінде: мәзір, саймандар панелі, қиыстыру клавишасы.

Әдебиеттер:

1. Культин Н.Б. «Основы программирования в Delphi 7» - СПб.: БХВ – Петербург,2008. – 608 с.

2. Хомоненко А.Д. и др. Delphi 7/ Под общ.ред. А.Д.Хомоненко. – СПб.:БХВ-Петербург, 2009.-216 с.

Ахметова А.Н.
Юнацкая Е.В.
Гимназия № 93, г. Караганда

ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ ГРАМОТНОСТЬ УЧИТЕЛЯ - ОСНОВА РАЗВИТИЯ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ

Известно, что казахстанское образование обеспечивает учащихся необходимым багажом знаний (это подтверждается результатами различных внешних исследований), но как отмечено в результатах внешней оценки учебных достижений, не всегда формируются умения выходить за пределы привычных учебных ситуаций. В то же время подготовка школьников к жизни, к труду, как один из ведущих приоритетов обучения, требует пересмотра результатов образования. Современное понимание образовательных результатов выходит за рамки обычного перечня знаний, умений и навыков, соотносимых с изучением учебного предмета. Образовательные результаты являются конечным продуктом процесса обучения учащихся в школе и свидетельствуют о качественных изменениях в личности обучающегося, проявляются в его поведении, взаимодействии с социальной средой. Ведущим уровнем представления результатов образования является функциональная грамотность, определяемая как способность личности на основе знаний, умений и навыков нормально функционировать в системе социальных отношений, максимально быстро адаптироваться в конкретной культурной среде. [1, стр.3] Усиление внимания к термину «функциональная грамотность» обусловлено проводимыми международными исследованиями достижения ожидаемых результатов образования по математике и естественным наукам: TIMSS (Third International Mathematic sand Science Study) и программе оценки учащихся PISA (Programmer for International Student Assessment). [1, стр.4] Рекомендации TIMSS, PISA рассматриваются в мире как содержание обновления образования, его приближение к заказу современного общества. Анализ результатов « PISA» и «TIMSS», в которых участвовал Казахстан, свидетельствует, что исследования направлены не на определение уровня освоения школьных программ, а на оценку способности учащихся применять полученные в школе знания и умения в жизненных ситуациях. Поэтому, развитие профессиональной компетентности учителя, обеспечивающего реализацию педагогического процесса, инициирующего и формирующего функциональную грамотность учащегося, является на современном этапе развития образования одной из главных задач. На данный момент учителя гимназии работают не только над формированием общеучебных умений и навыков, но и через разработку компетентностно-ориентированных заданий на основании таксономии Б. Блума, делают в ходе урока опору на субъектный опыт учащихся, что способствует развитию качеств личности, необходимых современному школьнику для успешного функционирования и адаптации в обществе (личностная компетентность). На наш взгляд, эффективность развития профессиональной компетентности учителя по формированию функциональной грамотности учащихся успешно обеспечивается и достигается, если рассматривать функциональную грамотность учащихся как базовый уровень образованности, характеризующийся степенью овладения способами работы с информацией и позволяющий решать реальные жизненные проблемы, адаптироваться к внешнему миру. По современным данным пятьдесят процентов информации устаревает через пять-десять лет. Ученик за 11 лет обучения посещает почти 10 тысяч уроков, но не может припомнить и половины информации, многие сведения он считает ненужными и неприменимыми в жизни[1,стр.9]. Действительно, все самое важное для ученика совершается на уроке, но насколько данные уроки эффективны? Как же нам, учителям, соответствовать требованиям времени и потребностям наших социальных заказчиков - родителей и учащихся? Конечно же, через стремление к личностному и профессиональному росту и обучению через всю жизнь, развитию профессиональных компетенций. А для этого в организациях образования должны быть созданы условия для проведения методического сервиса и деятельности сетевых профессиональных сообществ, обмена мнениями, взаимопосещения уроков коллег, проведения исследований в действии. Результатом данной работы станет умение учителя разрабатывать современный урок, который включает в себя компоненты содержания: знания, умения, навыки, творческая деятельность, эмоционально- ценностный опыт;

личностно-ориентированный, индивидуальный характер; создание условий для формирования компетенций ребенка; самостоятельная работа ученика, а не учителя; практический, деятельностный подход; использование новых образовательных подходов и технологий. На уроке делается опора на компетенции. Базовые компетенции характеризуют основные грани личности, способствуют выстраиванию учениками своей жизни в обществе, осознанию себя как части мира. Они, как ориентир, становятся стержнем жизнетворчества каждого человека, жизнедеятельности общества в целом, а также основанием для усиления созидательной роли среднего образования. Ключевые компетенции являются способностями трансдисциплинарного характера, определяющими готовность учащихся к интеграции познавательных и практических умений и навыков для принятия успешных решений, не противоречащих нравственным и этическим нормам. К ключевым компетенциям относятся: информационная компетенция; коммуникативная компетенция; компетенция разрешения проблем. Предметные компетенции являются целями, определяющими смысл и назначение образовательных областей; служат ориентиром для определения ожидаемых результатов и являются действиями широкого спектра. К ним же относятся компетенции, отражающие уровень сформированности математической грамотности, естественнонаучной грамотности, грамотности чтения, изучаемые в Международных исследованиях TIMSS и PISA, в которых определяются семь механизмов по развитию функциональной грамотности школьников [1 , стр. 5].

1. Обновление содержания образования (стандарты, учебные программы).
2. Современные формы и методы обучения.
3. Система диагностики и оценки учебных достижений обучающихся.
4. Программы внешкольного, дополнительного образования.
5. Модель управления школой.
6. Наличие дружелюбной образовательной среды, основанной на принципах партнерства со всеми заинтересованными сторонами.
7. Активная роль родителей в процессе обучения и воспитания детей.

В качестве индикаторов сформированности функциональной грамотности у учащихся, на наш взгляд, могут выступать следующие показатели: знания сведений, правил, принципов; усвоение общих понятий и умений, составляющих познавательную основу решения стандартных задач в различных сферах жизнедеятельности; умения адаптироваться к изменяющемуся миру; решать конфликты, работать с информацией; вести деловую переписку; применять правила личной безопасности в жизни; готовность ориентироваться в ценностях и нормах современного мира; принимать особенности жизни для удовлетворения своих жизненных запросов; повышать уровень образования на основе осознанного выбора.

Результат - человек самостоятельный, познающий и умеющий жить среди людей, обладающий определёнными качествами, ключевыми компетенциями.

Компоненты функциональной грамотности перекликаются с таксономией учебных целей по Б. Блуму и связаны с жизненными ценностями и личным опытом. Здесь можно предложить известную метафору, помогающую осознать модель формирования и развития функциональной грамотности: дерево – функционально грамотная личность; лейка – учитель; вода – педагогические технологии; плоды у дерева – ключевые компетенции [1, стр.19]. Смена базовой парадигмы образования («знаниевая» на «системно-деятельностную») переносит акцент в образовании с изучения основ наук на развитие универсальных учебных действий через учебный материал основ наук. Знания не ради знаний, а знания с целью развития функциональных умений или функциональной грамотности. Принцип данного деятельностного подхода заключается в следующем: когда вы действуете, вы научитесь. Обучение должно вести за собой развитие. Как мы можем этому способствовать? Какая положительная практика есть у нас? Одним из направлений формирования и развития функциональной грамотности является применение в учебном процессе уроков, разработанных на основе таксономии Б. Блума. В ходе урока выдвигается на первое место не информированность ученика, а способность организовывать работу. Запомнить и ответить – это накопление знаний. Подставить значение в готовую формулу – это реализация умений. Узнать из многих математических выражений квадратное уравнение – проявление навыков. Применить свои знания и умения во внеучебной практической ситуации – это компетентность. Как же помочь учителям научиться планировать урок по таксономии учебных целей? Рассмотрим пример из практики работы в ходе проведения методического сервиса в гимназии: Учителя делятся на группы предметной

направленности. На столах размещены школьные учебники, раздаточный материал, который помогает учителям составить задания для учащихся по предмету на основании шести уровней: знание, понимание, применение, анализ, синтез, оценка. Задания должны носить глагольную форму. Глагол ставится в начале каждого предложения при составлении заданий и обращен к самому ученику. Разработка учебных заданий осуществляется на основе цели урока, которую освоят учащиеся на данном уроке, которая необходима в будущем для освоения конкретной составляющей компетенции. Следует помнить, что время на достижение цели ограничено одним уроком, поэтому следует при разработке учебных заданий это учитывать. Задания первых трех уровней (знание, понимание, применение) должны быть под силу всем учащимся.

В качестве тьюторов каждой группы выступают школьные тренеры. Тьюторы выступают в роли консультантов и координируют работу по составлению заданий в малой группе по тому предмету, который выбрали самостоятельно. Тему урока учителя выбирают по желанию, из учебников, расположенных на столах. Для организации работы и выполнения заданий дается 40 минут. Затем от каждой группы заслушиваются выступления спикеров с вариантами разработанных заданий к уроку на бумажных флип-чартах. Обсуждение должно носить доброжелательный характер и способствовать созданию коллаборативной среды, поддержанию мотивации учителей к последующей реализации на уроках таксономии учебных целей по Б. Блуму в практической деятельности. Затем предлагается всем участникам методического семинара обозначить результаты, которые достигли учителя и могут достичь учащиеся в ходе урока:

1. Развитие у учащихся понятийного мышления, самостоятельной познавательной деятельности.
2. Освоение участниками педпроцесса новых образовательных подходов.
3. Улучшение уровня развитости математической грамотности, грамотности чтения, естественнонаучной грамотности.
4. Умение решать практические задания и ситуации с опорой на личностный опыт учащегося. Умение принимать решение и нести ответственность за него.
5. Развитие базовых, ключевых и предметных компетенций у учащихся через использование компетентностного подхода в деятельности.
6. Развитые рефлексивные умения у учителя и учащихся.

В дальнейшем следует осуществлять менторское сопровождение учителей с целью закрепления теоретических навыков в практической деятельности. Ведь урок – клеточка педагогического процесса. В нем, как солнце в капле воды, отражаются все его стороны. Если не вся, то значительная часть педагогики концентрируется в уроке. Поэтому очень важно организовать урок так, чтобы каждый учащийся был в ситуации успеха и почувствовал ценность собственной работы, увидел возможность применения полученных знаний и умений в практической деятельности, осознал возможность самостоятельного поиска и творческой деятельности.

Литература:

1. Рудик Г.А. Информационно-методическое пособие «Компетентностный подход в образовании (вопросы и ответы)». Костанай: 2012. -96 с.

Ахметова З.М.
ОШИ общего типа
г. Балхаша,

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ АКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОГО ПРОЦЕССА

Единственный путь, ведущий к знаниям – это деятельность…

Бернард Шоу.

Сегодня идет много споров о системе образования, это обсуждается и в средствах массовой информации, а также в выступлениях и публикациях педагогов, ученых. Уже все привыкли к тому факту, что учитель перестал быть просто источником информации. Он проводник в мире информации, которая окружает формирующуюся личность. Я работаю в школе больше 20 лет, и с опытом работы у меня выросло чувство ответственности перед детьми и родителями за качество преподавания предмета, что и является основой мотивации моей педагогической деятельности. Инновационные технологии обучения направлены на укрепление в каждодневной работе школьного учителя-предметника тех позитивных тенденций, которые позволяют ему чувствовать себя талантливым, нужным и успешным человеком, невзирая на все трудности, с которыми он, к сожалению, вынужден сталкиваться. Уверена, что любые изменения и корректировки, которые планируются уже в следующем учебном году в системе образования, окажут эффективное воздействие на весь образовательный процесс. Это поможет устранить те недочеты и трудности, которые выявились в ходе реализации обновленного содержания образования. Учитель должен идти в ногу со временем, повышать свой профессиональный уровень, развиваться в методическом плане, применяя различные инновационные технологии. Совершенствуя свой педагогический, профессиональный уровень, овладела новыми методами, формами и технологиями образовательного процесса, для этого изучаю необходимый материал по данной методической теме «Использование инновационных технологий активного обучения на уроках русского языка и литературы для повышения эффективности образовательного процесса». Эту тему считаю актуальной, потому что изменения, произошедшие в нашем обществе, включая и систему образования, открыли новые возможности в педагогической деятельности. Главной целью моей деятельности, в решении задач поставленной проблемы, является формирование у детей способности критически мыслить, добывать и применять знания, принимать решения. Для реализации данных задач строю свою деятельность на основе применения **инновационных технологий активного обучения:** информационно-коммуникативные, технологии интерактивного обучения, проектная технология, личностно – ориентированная. Особенный интерес представляет для уроков русского языка и литературы технология «Развитие критического мышления через чтение и письмо». Именно эта технология обращает внимание на текст, как никакая другая. Основой ее является коммуникативно-деятельностный принцип обучения, предусматривающий диалоговый, интерактивный режим занятий, совместный поиск решения проблем, а также «партнерские» отношения между педагогом и обучаемыми. На уроках русского языка и литературы огромную роль играет работа с текстом, что является неотъемлемой частью развития языковой компетенции и функциональной грамотности, а также главной задачей языковых предметов.

При использовании инновационных технологий активного обучения применяю на уроках русского языка и литературы следующие приемы: 1) ассоциативный ряд; 2) опорный конспект; 3) мозговая атака; 4) групповая дискуссия; 5) графические органайзеры; 6) перепутанные логические цепочки; 7) дидактические игры; 8) задания поискового характера; 9) нетрадиционные формы домашнего задания.

Рассмотрим несколько приемов работы с текстом в системе личностно- ориентированного обучения.

1.Описание героя в разных жизненных ситуациях. Учащийся представляет героя в разных жизненных ситуациях, даже если это не подразумевается в тексте. Так перед читателем предстает образ героя с характерными чертами, наиболее типичными для самого учащегося, а не для других

учеников (актуализация субъектного опыта). Например: *Снежная Королева в своем замке - Снежная Королева и Кай (5класс);* Прием используется и при работе над характеристикой различных предметов и явлений, определением их символического значения. Например: *«Одинокий дуб» (А. А.Фет) – зимой, весной, летом, в ветреную погоду (5 класс).*

2. Выделение доминанты в описании внешности и характера героя. Концентрируя внимание учащихся на главных чертах характера, образа, учитель приучает ребят выделять таким же образом и доминанты в описании наружности людей, их психологического портрета.

Например: Емельян Пугачев: «В черной бороде его показывалась проседь, живые большие глаза так и бегали»; «Высокая соболья шапка… была надвинута на его сверкающие глаза». Доминантой в описании наружности Пугачева являются «живые, сверкающие» глаза, позволяющие судить о характере персонажа.

3. Цитатная характеристика героя. Анализируя образ того или иного персонажа, можно провести работу с «разбросанной» в произведении характеристикой с целью сравнить описания героя в разных ситуациях, что позволяет глубже проникнуть в характер героя, понять смысл его поступков. Можно предложить учащимся выписывать из текста цитаты в виде таблицы:

Образ Самсона Вырина (А.Пушкин «Станционный смотритель», 6 класс)	
«Человек лет пятидесяти свежий и бодрый в сюртуке с тремя медалями».	«Седина, глубокие морщины давно небритого лица, сгорбленная спина».

4. Сопоставление: личность читателя – личность героя. Использование этого приема позволит выразить свое отношение к литературному персонажу, сравнить себя с героем. *Так, например, можно сравнить себя с Петрушей Гриневым («Капитанская дочка», 8кл.) или с Митрофанушкой («Недоросль», 9 класс), или с Остапом («Тарас Бульба», 7 класс). Мысли удобнее всего занести в таблицу.*

Например:

Основные черты характера героя	**Черты, которыми я похож на героя («+», «-»)**	**Черты героя, которые мне совершенно не**

6. **Графические органайзеры. (Денотатный граф, бриллиант, диаграмма Венна)** Это педагогическая стратегия, которая помогает учащимся свободно и открыто думать по поводу какой-либо темы. Она требует выделения лишь тех структур, которые дают возможность стимулировать размышления о связях между идеями. Графические органайзеры помогают вычленить существенные признаки ключевых понятий.
7.

Денотатный граф (Былина «Илья Муромец»)

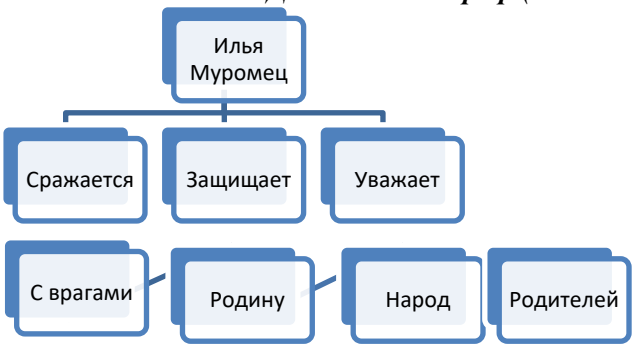

При помощи стратегии **«Бриллант»** удобно работать с более объемными текстами: биография писателя, отрывок произведения (несколько глав), критические статьи. Данная стратегия позволяет выделить из текста информацию по степени значимости.

Диаграмма Венна

Сравнительная характеристика Онегина и Печорина

Таким образом, использование инновационных технологий активного обучения на уроках русского языка и литературы повышает мотивацию учебного процесса, что приводит к повышению качества знаний обучающихся и их стремлению узнавать все больше из области русского языка и литературы. Многолетний опыт показал, всегда можно найти прием, который позволит не просто ввести учащихся в новую тему, но и организовать их самостоятельную деятельность по изучению нового материала. Качество обучения напрямую зависит от используемых методов и приемов.

Литература:

1. Иванова С.В. Личностно-ориентированное обучение на уроках литературы в старших классах // Литература в школе,1997. - № 4. – С.110 – 115.

2. Лазаренко Г.П.Приёмы активизации и обратной связи на уроке литературы // Литература в школе, 1996. - №1. – С.82 – 86.

3. Шульгина Н.П. Личностно-ориентированное обучение на уроках повторения в 7 классе // Русская словесность,2002. - №2. –С.49 -53.

4. Каримова Б.Т. Об использовании графических органайзеров на уроках. АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу» ИПК филиал по Павлодарской области». 2017.-2 с.

Аязбаев А.М.

«А.Байтұрсынұлы ат. № 41 мектеп-гимназия» КММ

Тилеубаева К.О.

Жамбыл атындағы ММИ

ҒЫЛЫМИ-ЗЕРТТЕУ ЖҰМЫСТАРЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЗЕРТТЕУШІЛІК ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Н.Ә.Назарбаев: «Еліміздің ертеңі - бүгінгі жас ұрпақтың қолында, ал ұрпақтың тағдыры – ұстаздардың қолында» демекші, жас ұрпақтың болашағы – ұстаздардың қолында. Жеке тұлғаның зерттеушілік қабілетін танып, зерттеушілік дағдыларын дамытып, болашаққа жетелеуіміз керек. Ұстаздар дарынды оқушының бойындағы зерттеушілік қабілетін танып-біліп, зерттеушілік қасиеттерін әрі қарай дамытып, аша білулері керек. Қазақстан Республикасының Мемлекеттік жалпыға міндеттелген стандартында: «Құзыреттілік – оқушылардың іс-әркеттің әмбебап тәсілдерін меңгеруінен көрінетін білім нәтижесі» деп анықтама берілген.[1, 19 б.]. Жалпы құзыреттілік деген ұғым адамның жеке және қоғам талаптандыру мақсатындағы табысты іс-әрекеттеріне қажетті білім дайындығына сұраныс дегенді білдіреді.

Зерттеушілік құзыреттілікті дамыту барысында, әр оқушының нәтижесін мұғалім бақылай алады және теориялық біліммен қамтамасыз ете алады. Оқушының зерттеушілік құзыреттілігін қалыптастыруға негізделген үдерісі:

Іс жүзінде білім беру мақсатын жүзеге асыруға;

Әрбір оқушының өзін-өзі дамытуына жағдай жасауға;

Білімді меңгерудегі өз жетістіктерін бағалаудың, зерттеу жолдарын анықтауға;

Ғылыми-зерттеу жұмыстарының жетістік деңгейін бағалауға мүмкіндік беруге;

Оқушының зерттеушілік біліктілігін қамтамасыз етуге бағытталады.

Оқушылардың зерттеу құзыреттіліктерін дамыту үшін жұмыстың тақырыбы, өзектілігі мен зерттеушілік сипатын анықтап алу қажет. Оқушыларға ғылыми-зерттеу әдістерін меңгерту, жаңа білім алу және өтілген мәліметтерді, материалдарды қайталау және өз бетімен жұмыс істеуіне мүмкіндік тудыру қажет.

Пән бойынша оқушымен ғылыми-зерттеу жұмысын бастамас бұрын, оқушының қай бағытты таңдайтынын, қай тақырыпқа қызығушылығы басым екенін анықтап алған жөн. Оқушы нақты бір тақырыпты таңдап алғаннан кейін жұмыстарды мұғаліммен біріге отырып, төмендегі кезекпен жүргізуге болады.

1. Зерттеудің тақырыбын анықтап алу;
2. Зерттеу жұмысының жоспарын құру;
3. Зерттеу мәселелерін талдау (зерттеліп отырған тақырыптың маңыздылығын, ерекшелігін, шешілу жолдарын қарастыру);
4. Ғылыми-зерттеу жұмысының кіріспесін жазу;
5. Зерттеу жұмысының теориялық мәліметін жазу;
6. Зерттеудің практикалық (эксперименталдық) бөлігін жүргізу (сауалнама жүргізу, әңгімелесу, интервью алу);
7. Зерттеу күнделігін жүргізу. (ғылыми зерттеу жұмысын бастаған күннен бастап жүргізілуі тиіс);
8. Зерттеу жұмысының техникалық жағын рәсімдеу;
9. Зерттеу жұмысы бойынша пайдаланылған әдебиеттер тізімін жасау;
10. Аннотацияның жазылуын қадағалау;
11. Зерттеу жұмысы бойынша презентация дайындау;
12. 7-10 минуттық баяндама дайындау.

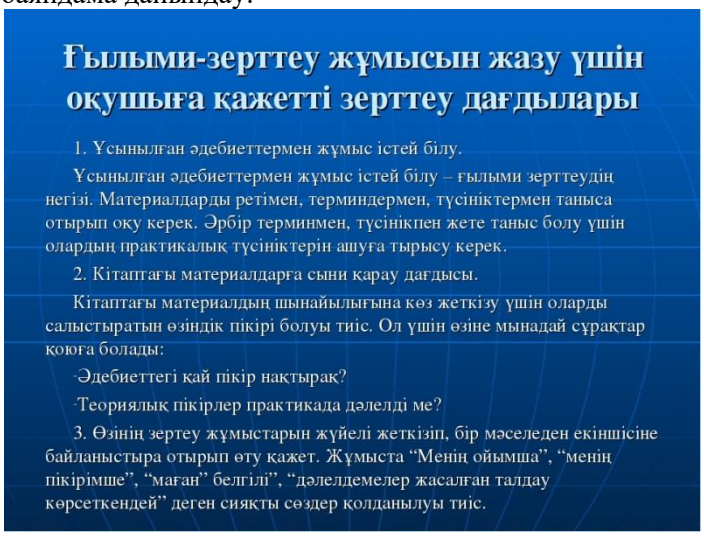

Оқушының ғылыми-зерттеу жұмысы мұғалімнің басшылығымен жүзеге асады. Зерттеу барысында алға қойған зерттеушілік мәселені анықтау үшін мұғалім оқушыны зерттеу жұмысына бағыттап отырады. Зерттеу жұмысынан алынған қорытындыны талдауға, қорытынды жасауға басшылық жасайды.Оқушылардың зерттеушілік қабілеті артқан сайын жаңашылдықпен басшылық жасайды. Осы жұмыстар сәтті шыққан кезде, оқушының қызығушылығы мен ғылыми жұмысты зерттеуге деген ынтасы арта түседі. Бұл оқушылардың зерттеушілік құзыреттіліктің қалыптасуына, дамуына ықпалын тигізеді.Зерттеу әс-әрекеті оқушыларды қоршаған ортаны басқаруға әкеледі. Ғылыми-зерттеу жұмысының сәтті шығуы оқушының логикалық ойлау, есте сақтау, есте сақтау жылдамдығы, есте сақтау көлемі және есте сақтау уақыты сияқты сипаттарымен анықталады. Әр аяқталған ғылыми-зерттеу жұмысынан соң олардың шығармашылық, зерттеушілік құзыреттіліктері арта түседі. Бірте-бірте ғылыми әдістерді меңгеруге, дербес ойлауын қалыптастыруға жетелейді[2].

Оқушыларды зерттеушілікке баулуды төменгі сыныптардан басталуы керек. Ғылыми жұмысқа кіріскен жас зерттеушілер үшін деректерді таңдау, ғылыми жұмысты зерттеу барысында көптеген сұрақтар туындауы мүмкін. Оқушыларды зерттеушілік құзыреттілікке бағыттауда оқушыларға төмендегідей талаптар қояды:

- алдына мақсат қойып ұмтылу;
- ойлау, түйсік, сезім қабілеттерін арттыру;
- өзін-өзі талдауы, бағалай білуі;
- деректер мен мәліметтерді пайдалана отырып, зерттеу жұмысына қажетті ақпараттарды алу.

Қорытындылай келгенде, ғылыми-зерттеу жұмыстарына баулу, қатаң міндеттеуді талап етпейді, керісінше ерік беру де бір табысқа жетелейді. Орыс ғалымы М.В. Пискунова: «...разглядеть «зерна» исследовательского интереса ребенка, постепенно очищать их от «плёвел», не педалируя чрезмерно требованиям к предъявлению исследования,- учащийся может почувствовать живую радость овладения новым знанием»[3.]-деп пікір білдірген екен. Оқушылардың зерттеушілік құзыреттіліктері екі жақтың бірлесе жұмыс істеу нәтижесінде қарқынды дамып, қалыптасуы мүмкін.

Әдебиеттер:

1. 12 жылдық оқыту мәселелері. Қазақстан Республикасында жалпы орта білім беру жүйесін дамытудың негізгі бағыттары.Астана, 2006.-19 б.
2.Педагогикалық ізденіс. –Алматы, 1990 жыл.
3. Пискунова М.В «Исследовательская работа школьников». 2006 №10.

Байдельдинова Э.С.
ОСШ им. Ю.Гагарина
Бухар-жырауского района

ИНТЕГРАЦИЯ НА УРОКАХ ИНФОРМАТИКИ И МАТЕМАТИКИ В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ КЛЮЧЕВЫХ КОМПЕТЕНЦИЙ ШКОЛЬНИКОВ

Понятия компетентности/компетенции тесно связаны с интеграцией. Интеграция (в обучении) – процесс установления связей между структурными компонентами содержания в рамках определенной системы образования с целью формирования целостного представления о мире, ориентированный на развитие и саморазвитие личности. Компетентностный подход предполагает соединение в единое целое образовательного процесса и его осмысления, что способствует выработке привычки у учащихся думать и принимать решение в зависимости от конкретной ситуации.

Информатика и информационно – коммуникационные технологии (ИКТ) являются нитью, которая связывает ресурсы, возможности, знания, умения, навыки, виды деятельности в один узел. И как никакой другой предмет дает возможность связывать знания из различных областей науки. Кроме того, содержание других дисциплин можно эффективно и взаимовыгодно использовать при закреплении знаний, умений и навыков по информатике и ИКТ. Развитие познавательных, интеллектуальных и творческих способностей средствами ИКТ на уроках способствует совершенствованию навыков применения средств ИКТ при выполнении индивидуальных и

коллективных проектов, в учебной деятельности, дальнейшем освоении профессий. Информатика, как известно, прикладная наука. Её предмет, основные цели и задачи предопределены практикой.

Интегрированное обучение позволяет наиболее эффективно показать междисциплинарные связи и естественнонаучный метод исследования, используемый на стыке наук. Основная цель обучения на интегрированной основе – дать целостное представление об окружающем мире – связана с повышением умственной активности учащихся. Интегративная система предполагает равномерное, равноправное соединение родственных тем информатики и математики.

В процессе преподавания информатики приходится использовать межпредметные связи с математикой. Это не простое использование математических технологий, как средства добычи и сохранения информации. Происходит комбинирование предметов, что, безусловно, необходимо, так как они непосредственно связаны. Я пришла к выводу, что педагог – предметник должен в процессе урока раскрывать межпредметные связи, демонстрировать прикладное значение предметов. В этом случае у учащихся повышается мотивация к обучению, формируется интерес к предмету, расширяется общий кругозор. Формируется культура информационной речи учащихся, умение сравнивать, обобщать, классифицировать, проводить аналогии, рефлексировать. Все это способствует разностороннему развитию личности ребенка, что является главной целью обучения.

Приведем несколько примеров. Например, тема «Математические функции языка TurboPascal» отлично комбинируется с темами «Алгебраические выражения», «Задачи на состав числа», «Числовые выражения». На уроках математики очень эффективно закреплять и обобщать полученные знания при помощи презентаций, созданных самими учащимися. При этом обязательно оговариваются критерии оценивания презентаций. На первых уроках геометрии в 7 классе можно предложить наглядный урок «Углы», который получит своё продолжение на уроке информатики при повторении темы «Компьютерная графика. Рисунки в Paint».

Тема «Системы счисления и римская система счисления» рассматривается на страницах учебника и по математике, и по информатике. Мы объединили теорию и практику на уроках математики, а на информатике только рассматриваем двоичную систему счисления. Тема «Диаграммы» тоже является общей для математики и информатики. Изучив теорию на уроках математики, рассказав и показав все гистограммы, на уроках информатики учимся строить разные диаграммы с помощью программы MicrosoftExcel. Апробировали и вариант изучения данной темы только на уроках информатики, сэкономив время на математике для рассмотрения большего количества разнообразных задач, которые находят свое отражения в сборниках по ЕНТ, PISA, TIMS.

При изучении темы «Графики функций» учащиеся, самостоятельно заполняя формулы в программе MicrosoftExcel для построения графиков с различным коэффициентом, наглядно видят, как меняется расположение ветвей параболы, сами делают выводы о сжатии и растяжении и т. д. Построение графиков в электронных таблицах сэкономит время построения их же на уроках математики, надо было не толко построить графики, а проанализировать расположение ветвей при разных коэффициентах. Исследование движения графика по координатной плоскости учащимся 8 «А» класса было предложено изучить с помощью программы MicrosoftExcel, применяя метод построения диаграмм. При опросе учащихся 8 «А» класса было отмечено, что такой способ изучения данной темы очень нагляден, доступен для понимания и качественного освоения. Учащиеся 8 «Б» класса изучали данную тему, не применяя знаний по информатике.

На диаграмме представлены результаты анкетирования. Учащиеся 8 «А» класса отмечают, что не испытывали затруднений в изучении темы, могут провести исследование по построенному графику с указанием движения графика по координатной плоскости. Учащиеся 8 «Б» класса отметили некоторые затруднения в понимании данной темы.

Тестирование как эффективный способ проверки знаний находит все большее применение. Проведение тестирования – это инструмент, который дает возможность с минимальными затратами времени объективно оценить знания и навыки большого количества учащихся. Онлайн-тесты всегда положительно воспринимаются и проводятся нами в общем порядке или же по индивидуальному графику, являются разновидностью самостоятельной работы гимназистов. При тестировании используем как бумажные, так и электронные варианты. Последние особенно привлекательны, так как позволяют получить результаты практически сразу по завершении теста. Здесь можно отметить тестовые задания сайта Bilimland, ITest, в которых учащиеся могут оценить свои знания как по отдельным темам, так и по всему курсу в целом, проанализировать свои ошибки, самостоятельно проработав предложенные верные решения. Это дает возможность выстроить индивидуальный маршрут в обучении. Также в своей работе мы используем easyQuizzy — это простая и удобная программа для создания и редактирования тестов знаний. Каждый тест представляет собой независимую программу, которую достаточно скопировать на любой компьютер и запустить, чтобы начать тестирование. Для создания живых чертежей используем программу Geogebra. Программа MyTestXPro удобна для создания и проведения компьютерного тестирования, сбора и анализа их результатов.

Говоря о взаимопроникновении целей математики и информатики, отметим, что основная задача учителя – сформировать у ученика информационную компетентность, умение преобразовывать на практике информационные объекты с помощью средств информационных технологий. Несмотря на то, что в процессе преподавания информатики преобладают практические методы, использование межпредметных связей и элементов интеграции с математикой позволяют ученикам применять в процессе решения математических заданий теоретические и практические знания, что активизируют умственную деятельность учеников, стимулируют их к самостоятельному приобретению знаний.

Литература:

1. Бешенков С.А., Матвеева Н.В., Кудрова И.А. Школьный учебник и проблема межпредметных связей/ Проблемы школьного учебника. –М.: ИСМО РАО, 2005г.
2. Казиев В.М. Системно — алгебраический подход к основам информатики №3/В.М.Казиев – Нальчик, 1996г.
3. Коротенков Ю.Г. Формализованная информациология – М.: Информациология, 2001.
4. Сеймур, П. Переворот в сознании: дети, компьютеры и плодотворные идеи/П. Сеймур. – М.: Педагогика, 1989.

Баймухатова Б.Х.
Жамбыл атындағы ММИ .

ТАРИХ САБАҒЫНДА БӨЛІМ БОЙЫНША ЖИЫНТЫҚ БАҒАЛАУ ТАПСЫРМАЛАРЫН ДАЙЫНДАУ

Қазіргі кезде еліміздің барлық жерлерінде жаңартылған білім беру мазмұнында педагогтардың білім алуына бірталай жұмыстар жасалуда. Мұғалімдер де жаңа бағдарлама бойынша үздіксіз білім алуда.

Бөлім бойынша жиынтық бағалау оқу бағдарламасына, оқу жоспарына сәйкес бөлім немесе ортақ тақырыптарды аяқтаған кезде өткізіледі. Бөлім/ортақ тақырыптар бойынша жиынтық бағалау тапсырмаларын құрастыруды мұғалім оқу бағдарламасындағы өтілген материалдың күрделілік деңгейі мен мазмұнын есепке ала отырып, жүзеге асырады.

Оқу мақсаттарын дәл тұжырымдап, үнемі есте ұстау өте маңызды; оқу мақсаттарының негізінде тиімді және мәнді практикалық тапсырма әзірленеді. Тапсырма **жабық түрдегі немесе ашық түрдегі тапсырма** (жабық тапсырма, ашық тапсырма) болуы мүмкін. Тапсырманың әр түрі нақты оқу мақсатына жету үшін қажетті және өзекті болып саналады.

Енді сол жабық және ашық тапсырмаларға жеке-жеке тоқталсам:

1.Жабық тапсырмалар

Жабық тапсырманы құрастыру оңай және олар оқушылардың түсінуіне де жеңіл. Тапсырманың дидактикалық мазмұныны сақталған жағдайда жабық тапсырмалардың ішкі құрылымы әр алуан болуы мүмкін. Бұл бір дидактикалық материал негізінде сандық және сапалық сипаттамалары әртүрлі бірнеше тапсырма дайындауға мүмкіндік береді.

Тұжырымның шындық/жалған екенін анықтау тапсырмасы

«Шындық/Жалған» тапсырмасы – бұл тұжырым түрінде берілетін жабық тапсырма, оқушылар берілген тұжырымның ақиқат немесе жалған екенін анықтауы қажет. Басқаша айтқанда, әр сұрақтың тек екі мүмкін жауабы болады, оқушы сол екеуінің біреуін таңдайды. Мұндай тапсырмалар білу және түсіну дағдысын тексеруге қолайлы. Оқушылар тапсырманы тез түсініп, тез жауап беруі мүмкін; осындай тапсырманың көмегімен үлкен мазмұнды қысқа уақыт ішінде қамтуға болады.

Мысалы:

1.Александр Македонский туралы деректі «шындық» немесе «жалған» екенін анықтаңыз

	Сұрақтар	**Шындық**	**Жалған**
1	Ескендір б.з.б 330-327 жылдары Самарқанды басып алып, Жетісуге бет алды.		
2	Ескендірдің бұйрығымен Сыр бойында Александр-Эсхата қаласы тұрғызылды.		
3	Қаланың салынуына Сыр бойындағы халықтар қарсы шығып, гректерді найзамен ата бастады.		
4	Сақтардың шабуылынан Ескендір әскерін жігерлендіруге мәжбүр етті.		

Салыстыру және сәйкестендіру тапсырмасы

Сәйкестендіруге қатысты сұрақтар оқиға, мерзім, атаулар мен оқиға болған жерлерді білу маңызды болып саналатын жағдайда білімді тексерудің барынша тиімді тәсілі болып табылады.

Мысалы:

2.Кестеде берілген ғалымдар мен олардың жазған еңбектерін сәйкестендіріңіз

Р/с	**Ғалымдар**	**Жауап нұсқа**	**Еңбектері**
1	Әл-Фараби	A	«Құтты білік»
2	Әбу Райхан Бируни	B	«Ғылымдардың жіктемесі туралы сөз»
3	Жүсіп Баласағұни	C	«Ақиқат сыйы»
4	Махмұд Қашғари	D	«Өткен буындардың ескерткіштері»

5	Ахмет Иүгнеки	Е	«Диуан лұғат ат-түрк»

Бос орындарға керекті сөздерді қой.

Бос орындарға қажетті сөздерді қою арқылы берілген мәтіннің сөйлемдерін толықтыруға негізделген тапсырманы қолданбауға тырысу қажет. Мұндай тапсырмалар ең әуелі оқушылардың көру арқылы есте сақтау қабілетін тексеруге бағытталады, өтілген материалды меңгеру сапасын көрсетпейді.

Мысалы:

3.Бос нүктенің орнын толтырыңыз.

Парсы патшасы Кир әскерімен Сырдарияға келіп, массагеттердің көсемі (1.....) елші жібереді. Ұлының өлімі туралы хабарды естіген Томирис (2.....) қарсы шығады. Б.з.б (3.....) жылы Сыр бойында қаңды шайқас өтіп, (4.....) қатты шығынға ұшырайды. Томиристің сарбаздары (5.....) және аттың үстінде соғысқан.

Сұрақ: *Томирис Кирді не үшін өлтірді?*

2.Ашық тапсырмалар

Ашық тапсырмалар жоғары деңгейдегі танымдық дағдыларды тексеруге, аргумент келтіре алуға, жеке көзқарасын білдіруге, сыни ойлай алуға және т.б. арналған. Ашық тапсырмалардың жауабы ұзақтығына (көлеміне) қарай ерекшеленуі, бір немесе бірнеше сөздерден (қысқа жауап) толық аргументативті пайымдауларға (толық жауап) дейін өзгеруі мүмкін.

Қысқа жауапты қажет ететін тапсырмаларда оқушылар бірнеше сөздерді, бір сөйлемді, қарапайым сызбаны немесе формуланы қолдана отырып, сұрақтарға қысқа нақты жауап беруі қажет.

Дұрыс құрастырылған ашық сұрақтар оқушының ұстанымы мен құндылықтарын анықтауда, дұрыс ой тұжырымдап, өз ойын дәйекті жеткізе білуін бағалауда пайдалы болып саналады.

Ашық сұрақтар оған жауап бергенде өз пікірін білдіруге біршама уақыт жұмсауды қажет етеді, бұл тексеру тапсырмасындағы сұрақтардың санын шектеуге әсер етеді. Сараптауға ұсынылатын материалдың көлемі ықшамдалып, жеке аспектілерге бағытталады. Сонымен қатар ашық сұрақтардың жауабын тексеру көп уақыт пен ресурсты, біршама күш жұмсауды талап етеді.

Мысалы:

1. *Сұрақтарды мұқият оқып, оларға жауап беріңіз***.**

1.Наурыз мейрамын көшпелілер неге көктемде тойлаған?

2.Ас беру дегеніміз не?

3.Неге отпен аластаған?

4.Саятшылдық ұғымын қалай түсінесің?

2.Картаны қарай отырып Шыңғысханның балаларының жері аумағын жазыңыз.

1.Жошы ұлысы.....

2.Шағатай ұлысы.....

3.Үгедей ұлысы.....

4.Төле ұлысы

Толық жауапты қажет ететін тапсырмаларда бірнеше кезеңдерден тұратын түрлі сөйлемдерді, түсініктемелерді, сызбаларды немесе дәлелдерді қолдана отырып орындауы қажет.

Мысалы:

1.*Кілт сөздер мен сурет бойынша мәдениетке сипаттама беріңіз.*

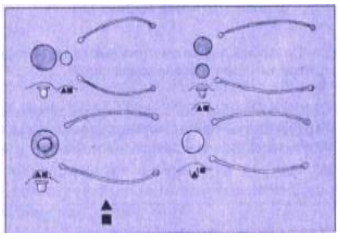

Кілт сөздер: исседондар, мұртты обалар, жебе ұштары, жылқы

Сұрақтар:

1.Тасмола мәдениеті Қазақстанның қай аумағында орналасқан?

2.Мәдениетті қалдырған тайпа?

3.Қабірден табылған жәдігерлер?

4. Мәдениеттің ерекшелігі неде?

2.Төмендегі кілт сөздерді пайдаланып, төмендегі бағалау критерийін негізге ала отырып **«Аттила –ғұндардың көсемі»** *атты әңгіме құрастырыңыз.*

Кілт сөздер: 445 жыл, 200 мың әскермен, 60-қа жуық қала, 451 ж, Каталаун даласы, 452 ж, 453 ж.

3.Кестеге Андронов пен Беғазы-Дәндібай мәдениетінің ерекшелігі мен ұқсастығын жазыңыз.

	Андронов мәдениеті	Беғазы-Дәндібай мәдениеті
Орналасқан жері		
Шаруашылығы		
Ерекшелігі		
Ұқсастығы		

4.Суретке қарап «Алғашқы адамдар кәсібі» тақырыбы бойынша тапсырмаларды орындаңыз.

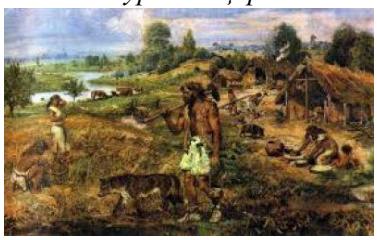

1.Алғашқы адамдар кәсібі бойынша 3 тірек сөз жазыңыз.
2. Бір кәсібіне сипаттама беріңіз
3.Қорытынды ой жасаңыз.

5.Шыңғысхан әскері мықтылығының арқасында мықты империяға айналды / айналмады тақырыбына ПТМС формаласын қолданып, талдау жасаңыз.

Позиция: келісемін/келіспеймін
Түсіндіру (себебі...)
Мысал (мұны мынадай 2 мысал арқылы дәлелдей аламын.....)
Салдар (қорытынды жасаймын....)

Оқу мақсатының негізінде бағалау критерийін құрып, тапсырмаларды нақты дайындаса оқушы мақсатына жетеді деп ойлаймын. Ол үшін тапсырмалар нақты болу қажет.

«Білімді болу деген сөздің мағынасы – белгісіз нәрсені ашуға қабілетті болу», - деген Әл-Фарабидің сөзіне жүгінетін болсақ, ел ертеңі білімді ұрпақпен ғана өлшенбек.

Жаңартылған оқу бағдарламасы аясында тек өз пәнін, өз мамандығын шексіз сүйетін, бала үшін ұстаз ғұмырын құдіретті деп санайтын білімді мұғалімдер ғана жұмыс істей алады.

Мемлекетіміздің білім беру үдерісіне енген жаңартылған білім беру бағдарламасы — заман талабына сай келешек ұрпақтың сұранысын қанағаттандыратын тың бағдарлама. Аталған білім беру бағдарламасы туралы түсінгенім мен ұғынғаным мол.

Әдебиеттер:

2.Негізгі орта және жалпы орта білім беретін мектеп мұғалімдеріне арналған критериалды бағалау бойынша нұсқаулық: Оқу-әдістемелік құрал /«Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ /О.И.Можаева, А.С.Шилибекова, Д.Б.Зиеденованың редакциясымен. - Астана, 2016. - 55 б.

3.Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы «Қазақстан жолы- 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ»,17.01.2014 ж.

4.Мұғалімге арналған нұсқаулық (екінші басылым) «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2015

Балапанова Б.Е.
Мейрханова А.
Балқаш қаласы Абай атындағы №2лицей
«Нұрбөбек» шағын орталығы

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІҢГІ БАЛАЛАРДЫҢ СЫНИ ТҰРҒЫДА ОЙЛАУЫН ДАМЫТУҒА БАҒЫТТАЛҒАН СТРАТЕГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Білімдіден шыққан сөз,
Талаптыға болсын кез.
Абай Құнанбаев

Елбасымыздың жолдауында «XXI ғасырдың табалдырығы алдында білім беру капиталға айналуда. Оның өзі мазмұны жөнінен стратегиялық ресурстармен бәсекелеске алды. Елдің даму деңгейі осы арқылы бағаланатын болады» деп сапалы білім беруге ерекше назар аударған еді. Педагог К.Д. Ушинский: «*Біз жан-жақты жеке тұлға тәрбиелегіміз келсе, ол тұлғаны жан-жақты зерттеп білуіміз керек*» дегенді босқа айтқан жоқ. Қазіргі заманда нені оқыту емес, қалай оқыту маңыздырақ болып отыр.

Мектепке дейінгі тәрбие мен білім беру мазмұнын жаңартудың негізгі мақсаты баланың жас ерекшелігіне сай әлеуетті мүмкіндіктерін барынша дамытуға, функционалдық тұрғыдан сауатты, кез келген өмірлік жағдайларда меңгерген білім, білік, дағдыларын тиімді қолдануға қабілетті бірегей тұлғаны қалыптастыру болып табылады. Бағдарламаның негізгі идеялары балалардың бойында ерте жастан дамыту қажет негізгі дағдылармен тығыз байланысты:

- сыни ойлау;
- проблемаларды шығармашылықпен шеше білу;
- сындарды диалог немесе қарым-қатынас;
- команда да жұмыс істеу.

Бұл идеялар балалардың қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін, олардың психофизиологилық жас ерекшелерін ескерумен тығыз байланысты және баланың зияткерлік, әлеуметтік тұлғалық дамуына оң ықпал етуіне бағдарлаған. Елбасы жолдауында айтылғандай бұл даму мектепке дейінгі ұйымдарда басталуы қажет. Тәрбие мен білім негізі ең алдымен отбасынан, содан соң балабақшада басталады. Сондықтан мектепке дейінгі білім беру саласында сапаны жақсартуға көңіл бөлу керек.

«Ойлау негіздері, ақыл - ой мен шығармашылық қабілеттер, жаңа дағдылар сонау бала кезден қалыптасады».

Білім беру ісінде креативтілікті, сыни ойлауды, коммуникативтілікті дамытуға және командада жұмыс істейміз.

Ахмет Байтұрсынұлы: «*Балаларға көп үйретем деп, асығып шала-шарпы үйретуден, аз да болса, анықтан нық үйрету абзал*» осы ұлағатты сөзді ұстана отырып, біз «Нұрбөбек» шағын орталығында балаларды дамыта отырып оқыту технологиясын қолданамыз және де балалардың шығармашылығын қолдау мақсатында әртүрлі сайыстар өткіземіз, оларға ата-аналары мен балалар белсенді қатысады, онда балалар өз шығармашылық қабілеттерін көрсетуге тырысады. Сыни ойлау. Бұл-ақпараттар ағымдарында жүру мүмкіндігі туралы, ақпарат себеп-салдар байланысын көру, артықсыздықты жою және қорытынды жасау. Тіпті сәтсіздікке ұшыраған жағдайда да шешім табу керек. Балаларда сыни ойлауды дамытуға арналған төрт қарапайым нәрсе бар.

Ойлауды дамыту үшін ойлау процессін өзі ынталандыруы маңызды. Мысалы: Ортаңғы топта сөйлеуді дамыту оқу қызметінде **«Ертегілер», «Дұрыс-Бұрыс» «Шалқан» , «Бауырсақ»** ертегісі тақырыбында берілген сұраққа өз бетімен жауап беруге мүмкіндік беру кезінде ойланады, сует бойынша әңгіме құрастырады, тілі мен зейіні, оның білім қоры жұмылдырылады, қиялы ,әр кейіпкерлердің түрлі тапсырмаларын орындау арқылы дамиды. Бір жағынан «пікірталас клубы» ретінде, ал екінші жағынан бұл тақырыпты баламен түсінуді белсенді түрде қалыптастыруға мүмкіндік береді.

Ассоциация әдісі. Бұл әдісте берілген тақырып бойынша балаларда қандай ой туады соның барлығы сол сөздің жан – жақты айтылады.Іс жүзінде қателер баланың ой-өрісін кеңейту үшін

тамаша мүмкіндік. Мысалы: Ересек тобында математика негіздерінде **«Қызықты ойындар», «Ойлаймыз, танимыз,дамимыз»** , **«Көңілді сандар»** тақырыбында балалар сан және санау, геометриялық пішіндерді , логикалық ойлау қабілеттерін жетілдіреді, математика оқу іс-әрекетіне деген қызығушылықтарын арттырады, шапшандыққа тапқырылыққа бейімделеді.

Сыни ойлау белсенді түрде дамитын көптеген ойын-үстел үсті ойындарында мына ойындарды қолданамыз. Мысылы: **«Жоғалған зат»** мұнда үстелге біршене зат қойылады, бала мұқият қарап алғаннан кейін, көзін байлап бір затты алып тастаймыз, балақай зат жоқ екенін табу керк.осыған ұқсас ойындар «Қайтала», «Сақ болған артық болмайды, «Ізінен тану», «Түйме», «Шатаспай есіңде сақта». Ойыншылардың жіктелуі үшін белгілер мен критерийлер ойлап табу керек, дәлелдемелерді сынап дұрыс таңдау жасауға тура келеді. «Иә - жоқ» бұл классикалық ойын, онда сізге сөзді табу керек немесе ойластырылған жағдайды қайта қалпына келтіру керек. «Қалпақ», «Байланыс» т.б. ойындарында, ойыншы сөздер немесе сөз тіркестерін өзгеше жолмен түсіндіру керек. Командалық жұмыс коммуникациясымен тығыз байланысты.Бұл жалпы мақсатпен оған жету жолдарын анықтауға,рөлдерді таратуға және нәтижені бағалауға мүмкіндік береді.

Топтау әдісін де жиі қолданамыз. Топтау әдісінде балаларды деңгейлеріне қарай бірнеше топқа бөледі де, өздері орындай алатындай топтық тапсырма беріледі. Мысалы: «Пішіндер» тақырыбын өткенде

I топ – Үлестірмелі картадағы бейнеленген суреттерден геометриялық пішіндерді тауып, көрсету, атын атау.

II топ - Жіпті пайдалана отырып әртүрлі пішіндерді жасау.

III топ - Санағыштан үшбұрыш пен төртбұрышты құрастыру.

Балалардың сурет салуға деген қызығушылығын арттыру барысында кіші топтарда **«Сиқырлы саусақтар», «Көңілді таяқшалар», «Балапандар көк шалғында»** тақырыбында бейнелеу өнерінің дәстүрлі емес сурет салу тәсілдерімен жұмыс жасаймыз.Балалардың шығармашылық ой-қиялын дамытамыз.Ұжыммен жұмыс жасап үйретеміз,әсемдікке, сұлулыққа тәрбиелеп , өнерге баулимыз. «Сыңарын тап», «Көлеңкесін тап», « сияқты ойындарды пайдаланамыз сыни ойлаудың сыни компоненті сәйкессіздіктерді табу қабілеттері дамиды

Командада жұмыс істеу қабілеті мен байланысқа бейімділік (коммуникабельность).

Қазіргі кезде балалардың моральдық және коммуникативті дамуы күрделі жолдарға тап болған кезде, бұл мәселе ерекше маңызды. Шындығында ересектер қарым-қатынас саласында бұзушылықтар жиі кездесіп, балалардың моральдық және эмоциялық дамуының жоқтығы байқалады. Бұл тәрбиенің зияткерлендірілуі біздің өміріміздің шамадан тыс технологияландырылуына байланысты. Қазіргі заман балаларының жақын досы – гаджет, ал сүйікті ісі-мультфильм тамашалау мен компьютерлік ойындар екені ешкімге де құпия емес. Балалардың тек қана ересектермен ғана емес, өз теңдерімен де қарым – қатынасы азайды. Ал тікелей қарым-қатынас балалардың өмірін байытады, олардың сезім саласын жарқын бояулармен бояйды. Коммуникативтік дағдылар күнделікті әрекеттерде дамиды, дидактикалық, қимылды, сюжетті- ролдік ойындарда және ұжымды біріктіруге бағытталған ойындарды ойнатамыз . Мысалы**: «Бәріне арналған сыйлық», «Қолдар танысады», «Қолдар достасады», «Жағдаятты шеш»** ойындары және т.б. Жоғарыда айтылған ойындар балаларда жағымды қарым-қатынастарды орнатуды, жұмылдыруды, бірлесе жұмыс істеуге, өзгелердің жағымды қасиеттерін байқауды және оны сөзбен жеткізуге үйретеді, қақтығыстарды жеңудің жолдарын көрсетеді, тікелей еркін қарым-қатынаспен эмоционалды жақындығының жағымды атмосферасын қалыптастырады.

Қорытындылай келе, Ұлы Абайдың сөздеріне тоқтала кетсек. «*Үш-ақ нәрсе адамның қасиеті: ыстық қайрат, нұрлы ақыл, жылы жүрек*» егер де өзіңнің шәкірттеріңнің бойында осы қасиеттерді көргің келсе, алдымен өз бойыңа оларды қалыптастыруға, дарытуға тырысып, өз алдыңа сыни ойлай алатын ұстаз болуың қажет. Өйткені сыни тұрғыдан ойлайтын адамды басыну мүмкін еместігі анық.

Әдебиеттер:

1. «Ізденіс» Облыстық педагогикалық газет № 16 (158) 29.08.2019
2. Оқу-инновациялық технологиялар №5 (21) 2017
3. Оқу-инновациялық технологиялар №4 (20) 2017
4. Заманауи білім №3(23) 25.09.2018
5. Ozin-ozi tanu KZ №4 (112) 2019

Балапанова Г.Ж.
Балқаш қаласы, С.Сейфуллин атындағы
№7 мектеп-гимназиясы

ФИЗИКА САБАҒЫНДА БІЛІМ САПАСЫН АРТТЫРУДА ӘДІС-ТӘСІЛДІҢ ТИІМДІЛІГІ

XXI ғасыр- Білім мен ғылым ғасыры. Нұрсултан Назарбаев «Болашақта еңбек етіп, өмір сүретіндер-бүгінгі мектеп оқушылары. Мұғалім қалай тәрбиелесе, Қазақстан сол деңгейде болады. Сондықтан мұғалімге жүктелетін жүк ауыр» деген.

Ұстаз тек өз пәнін жетік білу жеткіліксіз, ұстаздан ақпараттық, тарихи-танымдық, психологиялық, экономикалық білімділік талап етіледі. Ұстаздардың басты міндеті- адамгершілігі мол, қабілетті, рухани жан дүниесі бай, білімді, жан-жақты дамыған жеке тұлға ретінде дамыту.Сондықтан ұстаз тек қана сабақ беруші ғана емес, білім беру ортасында жаңа идеяларды, жаңа ақпараттарды тасымалдаушы.

Қазіргі жаңартылған білім берудің маңыздылығы-сын тұрғысынан ойлау, логикалық ойлау, ақпараттық технологияларды қолдану, коммуникативті қарым-қатынасты дамыту, зерттеу жұмыстарын жүргізу.

Физика пәні оқушылардың ойлау қабілетін қалыптастыратын пән. Оқушылардың ізденісін, логикалық ойлауын, шығармашылық қабілеттерін, ақпараттық танымдарын дамытуға үлес қосады. Сондықтан оқушылардың осы қасиеттерін қалыптастыру үшін сәйкес тапсырмалар берілу қажет. Тапсырма құруда өз сабағымда көптеген белсенді әдіс тәсілдерді қолданамын.

Физика сабағымда қолданатын әдіс тәсілдер:

«Джигсо» әдісі.

Сабақтың ортасында қолданылатын әдіс. Жаңа тақырыпты оқушылар өздігінен талқылау үшін тиімді. Берілген әдіспен топқа бөлінген оқушыларға жаңа тақырыпқа байланысты бірдей мәтін беріледі. Топтар ретке саналып, сол ретпен топпен ауысады. Сол топтар жаңа тақырыпты әр түрлі әдіспен талқылайды. Кейін бастапқы топқа оралып, басқа топтан алып келген мәліметтермен бөліседі. Осы әдісті өз сабағымды жиі қолданамын. Мысалы 9 сыныпта « § 26 Математикалық және серіппелі маятниктердің тербелістері» тақырыбында оқушылар топқа бөлініп, топтарға «Гармоникалық тербеліс», «Математикалық маятник», «Серіппелі маятник» туралы мәтін берілді.Әр топ берілген тақырыпты талқылап, соңында ойларын постерга түсірді.

Тиімділігі- жалпы мәселені алдымен жұпта, кейін ұжымда талқылап үйренеді, идеялармен бөліседі, оқушылардың барлығы белсенді қатысады.

Бір шындық, бір өтірік әдісі

Бұл әдіс сабақты бекіту мақсатында қолданамын. Әр оқушы жаңа тақырып бойынша бір шын мәлімет, бір өтірік мәлімет айтады. Басқа оқушылар қайсысы шын, қайсы өтірік екенін ажырата білу қажет. Негізгі мақсаты жаңа тақырыпты қаншалықты меңгергендерін білу.

Домино әдісі

Оқушылыр сабақтың соңында тақырып бойынша өткен терминдерді үш тілде білу керек. Мұғалім қағазды домино пішіндес қиып, ортасынан сызық сызады. Екі жақ бөлігіне кез келген терминдерді қазақша, ағылшынша жазады. Бір оқушы қағаздың оң жақ қазақша терминнің аудармасын тауып жапсыру керек. Сонда келесі жағындағы сөздің аудармасын келесі оқушы тақтаға іледі. Солай қайталана отырып, оқушылар домино құрайды. Бұл әдісте үштілділіктің маңызы зор.

Мысалы:

	УАҚЫТ
TIME	МАССА
MASS	ЖЫЛДАМДЫҚ
SPEED	HEIGHT
БИІКТІК	КҮШ
FORCE	КӨЛЕМ
VOLUME	AREA
ПЛОЩАДЬ	ТЕМПЕРАТУРА
TEMPERATURE	

Кімге миллион бұйырады.

Бұл әдісте пән аралық байланыс, ақпараттық технология дамиды. LEARNINGAPP сайты арқылы тапсырма құрылады. Кейін оқушылар ұялы телефондарымен мұғалім ұсынған сайтқа кіреді. Ұялы телефондарында кімге миллион бұйырады бағдарламасындай сандар өсу ретімен беріледі. Әр санда өткен тақырыпқа байланыста сұрақтар тест түрінде 4 жауаппен ұсынылады . Сандар өсу ретімен орналасқан сайын, сұрақтар күрделене береді. Мысалы 7 сыныпта «Қысым» тарауын қайталау барысында, қалыптастырушы бағалау ретінде оқушыларға ұсынылған.

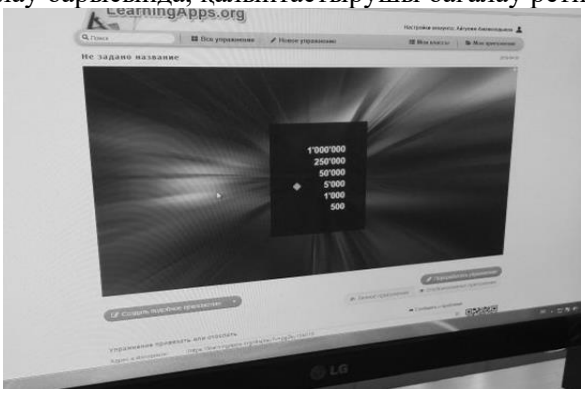

Конверт әдісі

Сабақтың барлық кезеңін қамтиды. Топқа бөлінген оқушыларға сұрақтар немесе физикада есептер жазылған конверт беріледі. Берілген сұрақтарға оқушылар ауызша немесе постер қорғау арқылы ойларынжеткізеді,берілген есептерді топпен швгарады. Тақырыпты бекіту мақсатында, кейде өткен тақырыпты қайталау мақсатында қолданамын.

Мысалы 7 сыныпта «Түзусызықты бірқалыпты және бірқалыпсыз қозғалыстар» тақырыбын өту барысында, сабақты пысықтау кезінде пайдаландым.

№1 конверт

1. қозғалыстардың қай түрі өмірде сирек кездеседі?
2. Автомобиль 1 сағат ішінде 100 км жол жүреді, ал келесі сағатта ол 90 км жол жүреді. Бұл қандай қозғалыс түрлеріне жатады?
3. Бірқалыпты қозғалыс дегеніміз не?
4. Бірқалыпсыз қозғалыс дегеніміз не?

№2 конверт

Қозғалысты графикте сызын, оның түрін ажыратыңдар.

t, c	0	1	2	3	4	5	6
S, м	0	10	20	15	40	45	25

№3 конверт

Осы белсенді әдіс-тәсілдерді физика сабағында қолдану барысында оқушылардың бойында жоғарыда аталып кеткен логикалық ойлау, ақпараттық технологияларды қолдану, коммуникативті қарым-қатынасты дамыту, зерттеу қабілеттері қалыптасады. Аталып кеткен әдіс-тәсілдердің қаншалықты тиімді болғанын берілген диаграммада көрсетіледі.

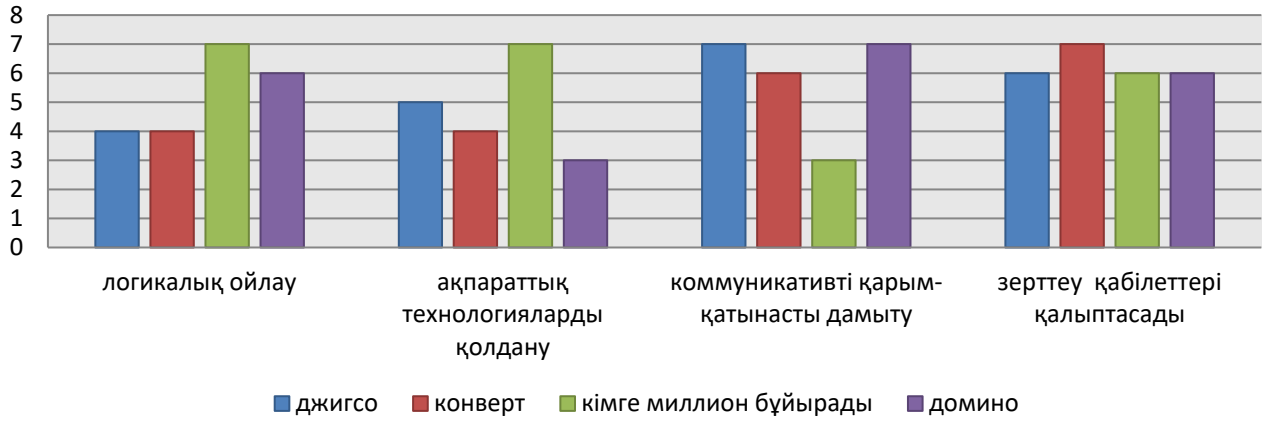

Қорытындылай келе, оқушыларды жан- жақты дамыту мақсатында қолданған әдіс-тәсілдерім жемісті болды.

Балапанова К.С.
Қарағанды қаласы №92 гимназия

БИОЛОГИЯ САБАҚТАРЫНДАҒЫ ДЕҢГЕЙЛІК САРАЛАУДЫҢ МАЗМҰНЫ

Қоғамның мектептердің алдына қойған талаптарын орындап, білімді, жан-жақты дамыған ұрпақ дайындау жолында мектептегі оқу-тәрбие жұмысын ұйымдастырудың сан-алуан әдіс-тәсіл бар. Сондықтан солардың ішінде саралап оқыту тәсілін атап өтуге болады.

Биология сабағында жүзеге асырылатын негізгі міндеттерінің бірі – оқушылардың бойына өз күшіне және өз қабілетіне сенімді болу сезімін ұялату, әрқайсысының деңгейін стандартты талаптарға жеткізу, ал «мықты» оқушыға анағұрлым жоғары деңгейге көтерілуге мүмкіндік беру.. бұл үшін әр оқушыға пән бойынша оқу деңгейін өзіне таңдауға мүмкіндік беріп, яғни оқуды деңгей бойынша саралау қажет. Қазіргі кезде оқушыларды деңгейлік саралау биологияны оқытуда мейлінше тиімді әрі келешегі зор педагогикалық тәсілге айналып отыр. Жеке тұлғаға бағдарланған оқуға негізделген бұл тәсіл оқушылардың жақын арадағы даму аймағын және ізгілік, ізгілендіру,

демократияландыру идеяларын ескере отырып, дамытушы оқу қағидаттарын жүзеге асыруға бағытталған.

Деңгейлік саралау - белгілі бір бағдарлама бойынша білім алып жатқан балалар оны түрлі жоспарлы деңгейде игеруге құқылы және мүмкіндік алатын оқу түрі.

Деңгейлік саралаудың негізгі қағидаттары:

1. Міндетті дайындық деңгейін меңгеру
2. Оқу үрдісінің барлық қатысушыларына арнап міндетті дайындық деңгейін белгілеу және оны ашық түрде ұсыну
3. Міндетті талап деңгейі мен оқу деңгейі арасындағы «қайшы» (оқу нәтижесіне қойылатын міндетті талаптармен оқу үрдісін шектемеу)
4. Игеру деңгейін таңдауғы еріктілік және есептілік
5. Деңгейлі тәсіл бойынша білім мазмұнының, оны бақылау мен бағалаудың сәйкестігі, осының негізінде бақылау барлық оқушылардың міндетті дайындық деңгейіне жетуін тексеруі қажет. Бұнымен қатар, материалды анағұрлым жоғары деңгейде меңгеру де тексеріледі. Деңгейлік саралауда оқушылардың жетістіктерін бағалаудың маңызды факторлардың бірі оқушының нені меңгергені емес (бұл барлығы үшін міндетті стандарт!), өтілетін тақырып мазмұнын қалай игергені болып табылады: факторлерды айтып беру деңгейінде, оларды қайта құру деңгейінде (фактіні анықтау тәсілін айтып беру) немесе түрлендіру деңгейінде (ойлау операциялары деңгейінде).

Биологияны оқытуда деңгейлік саралаудың негізгі мақсатты бағыттары төмендегідей:

- әрбір оқушының оның мүмкіндігі және қабілеті деңгейінде оқыту;
- оқушылардың әртүрлі топтарының ерекшеліктеріне қарай оқытуды бейімдеу.

Биология сабақтарын оқытуда деңгейлік саралауды жүзеге асыру құралдарының бірі – әртүрдегі тапсырмаларды пайдалану болып табылады.

Оқу барысында мектеп оқушылары күрделілігі үш түрлі деңгейдегі тапсырмаларды таңдап және орындай алады:

1. Қайталау деңгейдегі тапсырмалар білім берудің міндетті деңгейінен тұрады. Оқушылардың мұндай есептерді шешу үшін дайын алгоритм беріледі, олар алгоритмге сүйене отырып, тапсырманы біртіндеп орындайды.
2. Орта (өнімді) деңгейдегі тапсырмалар жаңа материалды жалпылауды қажет етеді, қорытындылар жасауға, жаңадан туындаған жағдайларда өз білімін қолдана білуге итермелейді. Мұнда оқушыларға мұғалім берген дайын мәліметтерді немесе мәселенің жалпы шешімін негзге ала отырып, тапсырмаларды орындауын ұсынылады. Мұғалім берген тапсырманы шешудің бір нұсқасын өзі көрсетуі мүмкін, ал оқушылар ойланып, өздерінің шешу жолдарын жүзеге асыруы тиіс.
3. Жоғары (шығармашылық) деңгей, шығармашылық элементтеріден құралған тапсырмаларды орындаудан тұрады. Мұндай салыстыру, талдау, қорытынды жасау, сондай-ақ шығармашылық ойлауды талап ететін қиындығы жоғары тапсырмаларды шешу кезінде берілген мәселенің бірегей шешімдерін табу керек. Мұнда оқушыларға тапсырманың тек сипаттамасы ғана беріледі, ал шешу әдісін олар өздері табады.

Осындай ілгерілемелі үдеріс бойынша оқушы алғашқы (төменгі) сатыдан бастап, өз мүмкіндігіне сәйкес деңгейге дейін көтереле алады. Оқушылардың алға ұмтылысына мұғалімнің де ықпалы бар, оқушылардың алдына мәселе қойып, белсенді әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы сабаққа қызықтыруы өздеріне жоғары мақсат белгілеп, жетуіне бағыттайды.

Сыныптағы саралау жұмысының жалпы ортақ қабылданған жеті тәсілі бар: бірінші **тапсырма** - оқушыларға (жеке, жұпта немесе топта) олардың меңгерген білімдеріне негізделген әртүрлі тапсырмалар беріледі. Мұның құрамына білім деңгейі әртүрлі оқушыларға арналған тапсырмалар кіреді. Балалардың қажеттіліктеріне қарай (көмек керекпе, әлде күрделі тапсырмалар беру керекпе) түрлі кестелерді немесе жаттығулар мен тапсырмаларды жасалынады. Күрделілігіне қарай алға ілгерілеп отыратын тапсырмалары бар үлестірмелерді пайдалану керек. Мұғалім тапсырманы бәріне бірдей таныстырады, ал орындалу кезеңі болуы мүмкін: 1 топ-мұғаліммен бірге; 2 топ- алдымен мұғаліммен, содан кейін өз бетінше; 3 топ- өз бетінше. Тапсырмалардың нұсқалары қиындық деңгейі, шығармашылық деңгейімен және көлемімен ерекшеленеді. 1-нұсқа- негізгі тапсырма; 2-нұсқа-көлемі үлкендеу тапсырма; 3-нұсқа-шығармашылық тапсырма. Екінші: **дереккөздер** – оқушылар ортақ тапсырманы орындайды, бірақ айтарлықтай дамыған оқу немесе зерттеу дағдыларын қажет ететін әртүрлі ресурстар ұсынылады.

Бұл әдісті қолдануды сыныптағы кейбір оқушылар басқаларға қарағанда әлдеқайда күрделі әрі ауқымды ресурстармен жұмыс жасауға бейім болатынын ескерген жөн және осы арқылы тақырыпты әр түрлі қырынан алу үшін түрлі оқу материалдарын пайдалануға мүмкіндік береді дегенді білдіреді. Кейбір оқушылар сабақта негізгі мәтінмен жұмыс жасаумен шектелсе, қабілеті жоғары оқушылар жетілген деңгей сөздіктермен және күрделі идеялармен жұмыс жасауға қабілетті болады. Саралаудың бұл түрі барлығына ортақ оқу нәтижелеріне жету үшін, оқу материалдарын кең көлемде пайдалануға мүмкіндік береді. Үшінші тәсіл: **қарқын** - кейбір оқушылар басқаларына қарағанда жылдам жұмыс істейді, қосымша тапсырмаларды көп күш жұмсауды талап ететін оқушылар үшін қолдануға болады. Негізгі тапсырмаларды түсіндіруде көмек қажет ететін оқушыларға біршама уақыт берілу керек. Төртінші тәсіл: **қорытынды -** барлық оқушылар бір тапсырманы орындасада олардың нәтижелері әртүрлі болу мүмкін, мұғалім тапсырма берген кезде, бірақ жалғыз «дұрыс» жауаптың бағытында жұмыс істеуден гөрі оқушылар өздерінің мықты және әлсіз тұстарына қарай жауап береді. Барлық оқушыларға бағытталған нұсқау бере отырып, олардың әрқайсысының өздерінен не күтетіндігін түсінгендеріне көз жеткізу керек. Бесіншісі: **диалог және қолдау көрсету** - кейбір оқушыларға тапсырманы орындау барысында жан-жақты әрі нақты көмек қажет болады. Мұғалім оқушыларды ойланту үшін және бірқатар жауаптар алу үшін алдын ала дайындалған сұрақтарды қою керек. Бұл әдісті қолдану барысында сөзбен қолдау көрсету және ынталандыруда маңызды рөл атқарады. Алтыншы тәсіл: **бағалау -** оқушылар үнемі бағаланып отырады, осылайша педагогикалық қызметпен саралаудың басқа да түрлері оқушылардың қажеттіліктеріне қарай үнемі түзетіліп отырылуы мүмкін. Педагогикалық қызмет табыстылықты, жақсартуды, түзетуді қажет ететін салаларды анықтайтын әмбебап үдеріс болуы керек. Сонда ғана біз пәнді оқытудан оқушыны оқытуға қарай жылжи аламыз. Жетінші тәсіл: **жіктеу** - оқытудың болжалды міндетіне қарай топ құруда пайдалы көптеген тәсілдер болу мүмкін - мүдделері ұқсас оқушылар (мысалы, қиындық деңгейі немесе қолдау деңгейі) – талаптары әртүрлі оқушылар - джигсо топтары - кәсіби дағдыларына қарай бөлінетін топтар немесе сарапшы топ - гендерлік топ - аралас гендерлік топ - ұйымшыл топ. Топтық жұмысты орындау үшін бір топта қандай оқушылардың болатыны маңызды емес. Осы жағдайда мұғалім өзі қалаған әдіспен оқушыларды шағын топқа біріктіреді. Топтың мүшелері кездейсоқ бірігеді. Бұл жағдайда мұғалімге сыныптағы оқушылардың бір-бірімен мейлінше араласқаны маңызды.

Тәжірибе көрсеткендей, сенімді түрде алға жылжу оқушыларды шабыттандырып, оларды қарқынды жұмыс істеуге ынталандырады. Тапсырманың түрлі деңгейде болуы баланың күш-жігеріне деген сенімін нығайтады, оны табысқа жетелеп, танымдық қызығушылығын арттырады.

Әдебиеттер:

1. Антропова М.В., Манке Г.Г., Кузнецова Л.М., Бородкина Г.В., «Дифференциация обучения: Педагогическая и физиолого-гигиеническая оценка» \\ Педагогика, 1992, №9-10

2. Тренерге арналған үлестірме материалдар. Педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыру курсының білім беру бағдарламасы. Астана, 2016ж.

Балгабаева А.
Бухаржырауский район,
КГУ «Ельтайская ОСШ»

СИСТЕМА РАБОТЫ С ОДАРЁННЫМИ ДЕТЬМИ

Система работы с одаренными детьми включает в себя следующие компоненты: выявление одаренных детей; развитие творческих способностей на уроках; развитие способностей во внеурочной деятельности (олимпиады, конкурсы, исследовательская работа); создание условий для всестороннего развития одаренных детей. **В работе применяю методы** анкетирование, опрос, тестирование, творческие работы, проективный метод, метод исследования проблемы.

Как я достигаю результатов? *Прежде всего, наблюдаю за деятельностью учащихся* на уроках, исследую потенциал, изучаю каждого ученика, выявляю одаренных, провожу опрос. В опросе принимали 19 учеников 7-х классов.

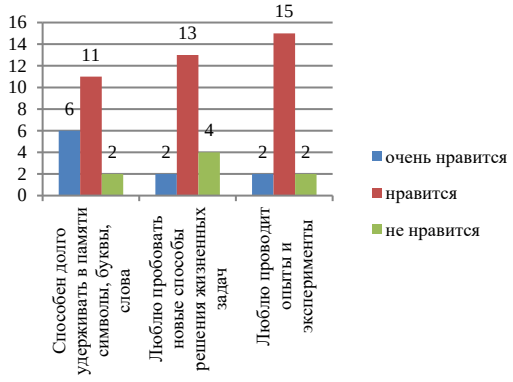

Учащиеся с интересом относятся к новому предмету. Они любознательны, настойчивы в поиске ответов, задают глубокие вопросы, склонны к размышлениям, отличаются хорошей памятью. Используя творческие задания на уроке, вызывающие интерес учащихся к предмету, формирую исследовательские умения и навыки.

Они и общеучебные умения не требуют дополнительного времени или усилий, являются универсальными, т.е. исследовательскими.

Например: 1. Собираете землянику в лесу. Вас покусали муравьи. Место укусов чешется и болит**. П**очему болит место укуса муравья? Напишите название вещества из домашней аптечки, которое можете использовать, чтобы уменьшить зуд и боль. 2. У человека возникла изжога, связанная с повышенной кислотностью. В его распоряжении препараты: оксид магния MgO, хлорид аммония NH_4Cl, питьевая сода $NaHCO_3$, хлорид кальция $CaCl_2$ и глауберова соль $Na_2SO_4{\cdot}10H_2O$. Какой из препаратов предпочтительнее использовать для ликвидации изжоги и почему? 3**.** Сравнить механизм действия названных препаратов уменьшения кислотности желудочного сока. Какие преимущества у каждого из них, почему врачи отдают предпочтение препаратам на основе $Al(OH)_3$ и не рекомендуют принимать соду для нейтрализации кислотности желудочного сока? Ученикам нравятся ролевые игры, они любят составлять загадки, ребусы по теме, подобрать рифму к названиям веществ по химии, приготовить презентации.

Задача на ситуацию, логику и мышление: В радиусе 5 км вокруг завода ощущается легкий запах сероводорода. Вертолетом отобрали пробу воздуха. Анализ показал, что газ распространен на высоте 2 км. Концентрация сероводорода составляет 0,01 мл/л ПДК.

Представьте, что вы лаборант химзавода. **Задача:** определить массу сероводорода для улавливания 1 л сероводорода.

Создавая критерии оценивания, делю работу на отдельные части.

Информация. Кислоты при неосторожном обращении вызывают ожоги глаз, кожи, слизистых оболочек дыхательных путей. Для заливки аккумулятора нужна серная кислота. Серная кислота разъедает бумагу, ткани, обугливает древесину. При разбавлении концентрированной серной кислоты необходимо вливать кислоту тонкой струйкой в воду. Если воду вливать в кислоту, может произойти разбрызгивание кислоты на лицо и руки человека. *Чтобы не произошел несчастный случай, каждый должен знать правила обращения с кислотами.*

Задание. Составьте памятку «Правила обращения с кислотами».

Бланк ответа. При работе с кислотами запрещается:_____При работе с кислотами необходимо: _____. Критерии оценивания: Рекомендации представлены по пунктам –2 б, за каждый пункт – 1 б. Для памятки отобраны правила работы с кислотами, указанные в статье – 1 б. В памятке указаны рекомендации, суть которых не отражена в статье – минус 1 б за каждую такую рекомендацию. Максимальное количество баллов:10- б.

На первых этапах работаю над закреплением интереса к предмету, углубляем знания в рамках

школьной программы. Детей больше всего привлекают химический эксперимент и задачи с "сказочным" содержанием. *Углубление программы* представляет собой поэтапное, с учетом возрастных особенностей, целенаправленное формирование всех компонентов исследовательской культуры ученика, позволяют выявить учеников, способных к творческой работе, привлечь их к занятиям на факультативах. *Использование межпредметных связей* активизирует познавательную деятельность учеников, облегчает понимание сущности явлений и процессов, развивает практические навыки использования языков в коммуникативной деятельности, позволяет провести урок интересно, с запоминающимися примерами. *Место в периодической системе и строение атома элементов:* Write the symbols of chemical elements… Atomic number - …Atomic relative mass - …Period - …Group - …Number of protons- … Number of neutrons - …Number of electrons - …Number of levels - …

Electronic structure - …Electronic configuration - …Metall, non-metall or metalloid-…Select chemical elements with a constant valence -…Select chemical elements with variable valence.

Умения работать с текстом - главная учебно-познавательная компетенция, которой владеют учащиеся в школе. В каждом классе, на каждом учебном предмете материал организую на разных уровнях (А, В, С). Ф*ормирование умений на запоминание и воспроизведение изученного материала*: **Физические свойства азотной кислоты.** Какова формула азотной кислоты? Физические свойства кислоты: Цвет раствора? Окраска лакмуса, фенолфталеина в растворе кислоты? *Знание фактов, нахождение, запоминание:* **Нитраты – селитры.** Выпишите из текста формулы солей азотной кислоты и назовите их. Соли азотной кислоты разных цветов (чаще цвет обусловлен катионом). Селитры – нитраты щелочных и щелочноземельных металлов (используются как удобрения). Ляпис – в медицине. ***Понимание,*** *преобразование материала из одной формы выражения в другую, интерпретация материала:* **Найти соответствие.** Установите соответствие между изменением степени окисления азота и реагентами. Расставьте коэффициенты. *Умение использовать изученный материал в новых ситуациях, применение законов, теории:* **Особые свойства азотной кислоты.** Изучите в тексте информацию о свойствах кислоты и установите соответствие между реагентами и продуктами восстановления азота. *Анализ, разбиение материала на части,* выявление взаимосвязи между ними, оценивание значимости: **Качественная реакция на ион NO_3^-.** 1. Посмотреть видеоопыт о взаимодействии концентрированной азотной кислоты с медью. Обратите внимание на признаки реакции - изменение цвета раствора и выделение бурого газа. 2. В сухую пробирку поместить медную пластинку, несколько кристалликов нитрата калия, несколько капель концентрированной серной кислоты

$N^{+5} \rightarrow N^{+2}$	$Cu(NO_3)_2 + H_2O + NO$	$Mg + HNO_3$ (разб.) →	$4NO_2 + O_2 + 2H_2O$
$N^{+5} \rightarrow N^{-3}$	$Cu(NO_3)_2 + H_2O + NO_2$	$Cu + HNO_3$ (разб.) →	$Cu(NO_3)_2 + H_2O + NO$
$N^{+5} \rightarrow N^{+4}$	$Mg(NO_3)_2 + H_2O + NH_4NO_3$	$Cu + HNO_3$ (конц.) →	$Cu(NO_3)_2 + H_2O + NO_2$
$N^{+5} \rightarrow N^{0}$	$Ca(NO_3)_2 + H_2O + N_2$	$Mg + HNO_3$ (очень разб.) →	$Mg(NO_3)_2 + H_2O + NH_4NO_3$
$N^{+5} \rightarrow N^{-3}$	$4NO_2 + O_2 + 2H_2O$	$Au + 3HNO_3 + 3HCl$ →	$Au + 3HNO_3 + 3HCl$

Пробирку закрыть ватным тампоном, смоченным концентрированным раствором щелочи и нагреть. Составьте уравнение реакции. ***Синтез*** - 1. Верите ли вы, что азотную кислоту можно получить из воздуха? 2. В производстве 1 т.кислоты расходуется 0,29 т. аммиака. Каков выход кислоты (%)?

С 9 класса решаем задачи повышенной сложности. Задания подбираются индивидуально, материал различный по сложности, ориентирован на выполнение заданий ЕНТ, заданий части С, районных и областных олимпиад, вопросы, содержащие проблему, которую в ходе урока решаем вместе. Групповой проект содержит *проблемную ситуацию* (Решение задач) → *проблема (Решение химических задач алгебраическим способом)* → *поиск способов ее решения.* Предусматриваю сочетание организации поисковой деятельности учащихся на уроках и во внеурочной деятельности. *Форма отчетности*: доклады с презентациями, статьи, стендовые отчеты, приборы, макеты, консультация, выставка, мини-конференция, научно-исследовательская конференция, участие в конкурсах исследовательских работ, сочинение, кроссворды, выпуск стенгазет, работа по оформлению кабинета, проведение недели химии, химические викторины, конкурсы, олимпиада по химии.

	Учебный год	**Результаты работы / уровень**		
		Районный уровень	Областной уровень	Республиканский
1	2017 г.	1 и 2 место Районная олимпиада	3 место Открытая олимпиада в КарГУ 2 место Олимпиада в КарГМУ (грант)	
2	2018 г.	1 место - Президентская олимпиада 1 и 2 место - Районная олимпиада	3 место Открытая олимпиада в КарГУ 3 Грамоты за номинацию «Лучший экспериментатор» в Открытой олимпиаде в КарГУ	

3	2019 г.	1 место- Президентская олимпиада 1 место Районная олимпиада 1 место – Конкурс проектов	3 место - Президентская олимпиада 3 место Открытая олимпиада в КарГУ 3 место -Конкурс проектов КарГУ (грант)	Участие сертификат

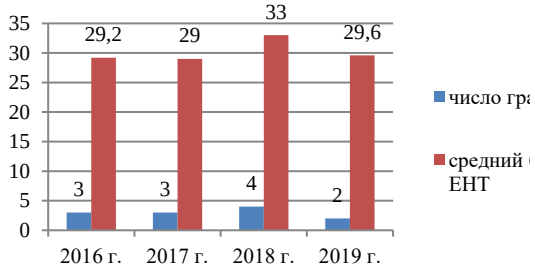

Вопрос: «Чему удалось научиться в ходе работы над проектами?». Учащиеся ответили: «Правильно распределять время, анализировать собственные действия, презентовать результаты своего труда, достигать цели, рассматривать проблему с разных точек зрения».

Наши результаты: стабильное качество знаний учащихся по химии (средний показатель 56%); успешное участие учащихся в тестировании и ЕНТ по химии (от 73% до 100% качество знаний); успешное поступление выпускников школы в вузы с химическим профилем; успешное участие учащихся в районных и областных олимпиадах.

Литература

1.Богоявленская Д.Б. Рабочая концепция одарённости: дискуссионные вопросы. / / Одарённый ребёнок. - 2004, *N~4.* - С.6- 13

2. Коршакова Ю.В. Система отбора и подготовки одарённых детей. // Народная рассвета. - 2003, N~12.-с.62-66 3. Емельянова, И. Е. Особенности организации исследовательской деятельности одаренных детей // Начальная школа плюс. - 2009. - № 12. - С.15-21.

Бекетова С.С.
Жезқазған қаласы,
№9 ТМИ (РО)

МҰҒАЛІМ ТӘЖІРИБЕСІНДЕГІ ЗЕРТТЕУ- КӘСІБИ ДАМУЫНЫҢ АЛҒЫШАРТЫ

Қазіргі жаңартылған білім мазмұны шеңберінде педагогтарға өз сабақтарын оқушының сыни ойлауы мен білім-біліктілігін дамытуға ықпал ететін міндеттерге сай ұйымдастыру талап етіледі. Ол мұғалімнің кәсіптік құзыреттілігімен тікелей байланысты. Мұғалімнің кәсіби құзыреттілігі — оның жан-жақты білімінен, ұстаздық шеберлігімен, оқытудың жаңа әдістерін меңгеруімен және сол әдістерді тиімде пайдалануымен өлшенеді. Қазіргі таңда әрбір оқу пәні бойынша білім, білік, дағдыны ғана игеру оқушы құзыреттілігі үшін жеткіліксіз болып отыр.

Бүкіл әлемде білім беру жүйелерінің келешек ұрпаққа қандай білім беретіні туралы мәселе қайта қаралуда. Осы мәселе аясында «Балалар XXI ғасырда табысты болу үшін нені үйренуі керек?» және «Оқытудың тиімді әдістері қандай?» деген сияқты негізгі сауалдар туындайды. Бұл сауалдар оқу бағдарламасымен және оқу бағдарламасын жүзеге асыруда пайдаланылатын педагогикалық тәсілдермен тығыз байланысты. [2, 6-бет]

Осы тұрғыда аталған талаптар легінен шығатын мұғалімнің кәсіби білімін жетілдірудің ең бір тиімді әдісі сабақты зерттеу тәсілі. Бұл тәсілді таңдаудағы негізгі мақсат-оларды іске асыру шеңберінде мұғалімдерге өз педагогикалық тәжірибесін бағамдап, жетілдіруге, зерттеу дағдыларын

дамытуға көмектесу. Бұл тәсілдер оқыту мен оқу тәсілдерін мұғалімдердің зерттеу тәжірибесімен, кәсіби мәнмәтінмен байланыста қарастыруға мүмкіндік береді. [1, 5-бет]

Мұғалімдерге өз педагогикалық тәжірибесін бағамдап, жетілдіруге, зерттеу дағдыларын дамытуға көмек көрсету мақсатында аталған зерттеу тәсілімен 2018-2019 оқу жылынан бастап жұмыс жүргізіп келеміз. Ең алдымен «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ тәжірибесін мектептің оқу-тәрбие урдісіне енгізу бойынша жұмыс жоспарына сәйкес оқу-әдістемелік бағытындағы «Lesson Study» сабақты зерттеу тәсілі бойынша жұмыс жасайтын мұғалімдер тобы мен олардың жұмыс бағыты директор жанындағы отырыста талқыланып бекітілді. І тоқсан қортындысы бойынша мектептегі 31 сыныптың ішінен ең төмен білім сапасын көрсеткен сыныптардың білім сапасының төмен болу себебін саралай келе 8 «А» сынып таңдалып алынды. Шығармашылық топ мүшелері «Lesson Study» сабағын жүргізу үшін проблемалық тақырыпты негіздеу, сол бойынша жұмыс бағытын айқындау мақсатында жеке отырыс жасап, нәтижесінде 8 «А» сынып оқушыларынан педагог-психолог тарапынан алынған сауалнама қорытындысы бойынша сынып оқушыларының логикалық ойлау, ойын еркін жеткізу дағдысының, сабақта белсенділігінің өте төмен деңгейде екені анықталды.

Осының негізінде зерттеу тақырыбы, мақсаты, нысанаға алынатын пәндер таңдалып алынды. **Зерттеу тақырыбы:** Саралау тапсырмаларын пайдаланып оқушылардың танымдық белсенділігін арттыру. **Зерттеу мақсаты:** Саралау тапсырмаларын қолданып әрбір оқушыны өз мүмкіндігіне қарай білім, дағды алатындай етіп оқыту. **Зерттеуге алынған пәндер:** қазақ тілі мен әдебиеті, тарих, математика. Таңдап алынған жұмыс бағыты негізінде сабақтар кестесі мен талқылау жүргізілетін кәсіби әңгіме уақыты белгіленді. Зерттеу сабағын жүргізу алдында нысанадағы сыныптың таңдап алынған пәндер бойынша білім сапасы белгіленіп алынды.

Зерттеу сабағын жоспарлау, өткізу, бақылау және нәтижені саралау сабақты зерттеу кезеңдеріне сәкес жүргізіліп отырды:

- Жоспарлау. Бұл кезеңде шешімі ізделетін проблемалар айқындалады. Зерттеу сұрағы, оны шешу жолдары қарастырылады. Зерттеу тақырыбына қатысты әдебиеттерге шолу жасалады. Әріптестерімен сөйлеседі, кеңеседі.
- Жоспарды іске асыру. Зерттеу сұрағы айқындалып, әдебиетке шолу жасалып, зерттеу құрылымы таңдалғаннан кейін, мұғалім зерттеу жоспарын іске асыруға кіріседі. Дерек жинайды. Дерек жинау әдістерін таңдау кезінде таңдалған зерттеу тақырыбының ерекшелігін ескерген жөн. Дерек жинау барысында жиналған деректердің күні, ұзақтығы, тәсілі, саны көрсетілетін журнал толтырып отырған дұрыс. Дерек жинаудың да көптеген түрлері мен шарттары бар.
- Рефлексия. Жүргізілген нәтижеге бағытталған іс-әрекеттерді, тізбектелген сабақтар топтамасындағы, сабақтан тыс уақыттағы, рефлексия барысында алынған нәтижелерді бағамдау.
- Жоспарға өзгеріс енгізу. Зерттелген проблема шешілді ма? Оны қай фактімен дәлелдей аласың? Егер жақсармаса, іс-әрекетке қандай өзгеріс енгізу керек? Іс-әрекеттегі зерттеу – циклді үдеріс. Зерттеу барысындағы алынған деректер жаңа мәселе тудырып, зерттеу жоспарына өзгеріс енгізуі мүмкін.
- Нәтиже. Іс-әрекеттегі зерттеудің нәтижесі (жағымды болуы міндетті емес) зерттеу аяқталғанда немесе жағдайды жақсартуға бағытталған зерттеудің жаңа циклін жоспарлағанда ұсынылады. Зерттеу нәтижелерін талдау, тұжырымдар мен қорытындылар көпшілікке ұсынылады

Өткізілген сабақтарды жан-жақты талдау барысында шығармашылық топ жетістіктер мен орын алған кемшіліктерді саралай келе төмендегідей ұсыныстар берілді:

1.Сыныпта оқушылардың өзара ынтымақтастықта қарым-қатынас жасау үшін ұжымдық, яғни құрамы ауысып отыратын жұптардағы жұмыс жүргізу. Мұнда әр оқушы жеке тақырыпты немесе тапсырманы орындайды және әр серіктесіне оны түсіндіреді;

2. Әр тапсырманы орындату барысында саралау әдісін қолдану;

3.Сыныптағы оқушылардың басым көпшілігі қолдауды қажет ететін болғандықтан оқытудың жеке, жұппен жұмыс түрін қолдану;

4.Оқытудың саралап-деңгейлеп оқыту әдісін қолдану;

5.Қалыптастырушы бағалаудың нәтижеге бағытталған түрлерін қарастыру.

Жіберілген кемшіліктердің негізінде шығармашылық топ алдағы жұмыс бағытын жаңадан айқындады:

1.Зерттеу нәтижесінде қазақ тілі пәнінен оқушылардың жетістікке жетуіне ықпал еткен факторларды анықтап, назарға алу

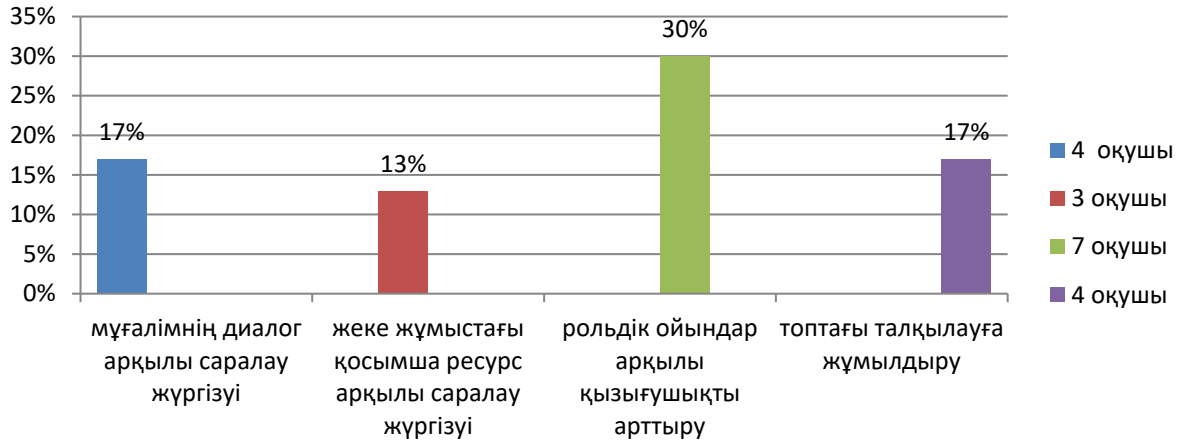

Қазақ тілі пәнінен оқушыларды жетістікке жетелеген факторлар

2.Бағалау түрлерін тиімді қолдануды жетілдіру. Әр сыныпта сабақ беру үдерісінде мұғалім оқу бағдарламасындағы барлық оқыту мақсаттарын қамтуы керек. Пәндер бойынша оқу жоспарында барлық оқу мақсаттары үшін ұсынылатын іс-әрекеттер берілген.

Зерттеу жұмысының нәтижесінде «Lesson Study» тәсілімен жұмыс мектеп-интернаттың алдағы уақыттағы жүйелі жұмыс жасау бағытын анықтап берді. Үдеріс барысында мұғалімдердің бірлесіп жұмыс істеу мәдениеті қалыптасып, ол өз кезегінде мұғалімдердің кәсіби дамуға ұмтылысын күшейтті. Мұғалімдер оқу мақсатына сай бағалау критерийін, тапсырма дискрипторын сауатты құрастыра алады. Оқушылар тізбектелген сабақтардағы белсенді оқыту тәсілдерінің арқасында ашыла түсті, сыныптың 50%-ы (бұрын 28%) оқушы-оқушы, мұғалім-оқушы диалогында ойын еркін жеткізе алады. Сынып оқушыларының білім сапасында өсу көрсеткіші байқалды:

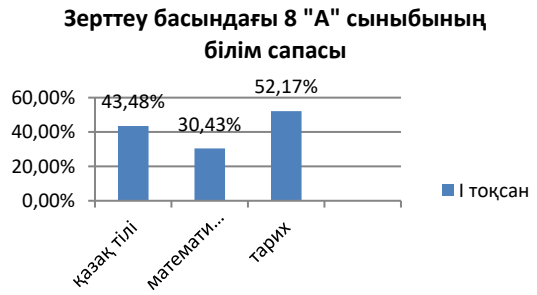

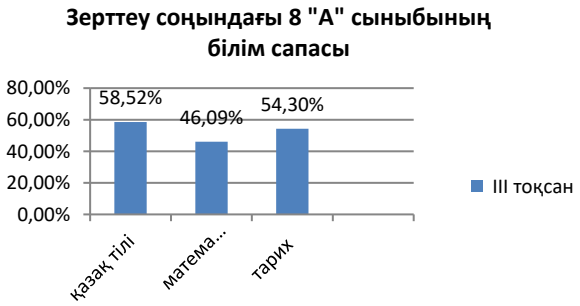

Мұғалімнің зерттеушілік мәдениетін жетілдірудегі жоғарыда аталып өткен зерттеу тәсілі педагогтардың зерттеушілік дағдыларын арттырудағы бірегей тәсілдердің бірі. Сондықтан үдеріс басынан бастап дұрыс бағытты ұстанса, нәтижелі зерттеу жүзеге асырылатыны хақ. «Жетістікке жетудің үш ережесі: өзгелерден артық білу, өзгелерден көп еңбектену, өзгелер күткеннен азға үміт ету» - деген екен Уильям Шекспир. Осы қағиданы басшылыққа алып, көп ізденіп, нәтижелі жұмыс жүргізу арқылы өз тәжірибемізді жетілдіріп отыру біздің басты мақсатымыз.

Әдебиеттер:

1. «Мұғалім тәжірибесіндегі зерттеу» мектепішілік кәсіби даму бағдарламасы, Мұғалімге арналған нұсқаулық, «НЗМ» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2017ж.

2.«Химия» және «Жаратылыстану» пәндері бойынша педагог кадрлардың біліктілігін арттыру курсының білім беру бағдарламасы. Мұғалімге арналған нұсқаулық. «НЗМ» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2016ж.

3. Мұғалімге арналған үлестірме материалдар, II (негізгі) деңгей, 2013ж.

4. Пит Дидли «Lesson study руководство». Лондон, 2012

Белькович Т.А.
ОСШ им. Гагарина
Бухаржыраусского района

ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НА УРОКАХ БИОЛОГИИ

Расскажи мне – и я забуду. Покажи мне – и я запомню. Дай мне действовать самому – и я научусь

Китайская мудрость.

В государственном стандарте в условиях обновлённого содержания образования для получения учащимися качественного образования предъявляются высокие требования к метапредметным результатам освоения выпускниками общеобразовательной школы учебной программы по биологии. Выпускники должны овладеть составляющими исследовательской и проектной деятельности, включая умения видеть проблему, ставить вопросы, выдвигать гипотезы, объяснять, доказывать, защищать свои идеи. Будущему гражданину недостаточно одних только теоретических знаний – бурно развивающаяся наука приводит к их стремительному устареванию. Конкурентоспособность на рынке труда зависит от активности человека, гибкости его мышления, способности к совершенствованию своих знаний и опыта. Умение успешно адаптироваться к постоянно меняющемуся миру является основой социальной успешности – вот чему должна учить школа. В этой связи вполне понятен интерес, который проявляет современная педагогика к деятельностным технологиям обучения.

Проектная деятельность вновь становится актуальной в современном информационном обществе. Проектная деятельность, направленная на решение конкретной проблемы, на достижение оптимальным способом заранее запланированного результата. Проектная деятельность может включать элементы докладов, рефератов, исследований и любых других видов самостоятельной творческой работы учащихся, но только как способов достижения результатов проекта. Она связана с решением творческой, исследовательской задачи с заранее неизвестным результатом. Цель проектной деятельности – приобщить учащихся к активному обучению, помочь развитию их учебно-познавательных умений и навыков, научить их учиться, чтобы лучше усваивать учебный материал по биологии (ботанике или зоологии). Постоянно овладевая умениями и навыками рационального учебного труда, тренируя себя по вопросам и заданиям, наблюдениям и опытам с натуральными объектами, учащиеся самостоятельно приобретают знания, дополняя и углубляя их при изучении рекомендуемой для проектной деятельности биологической литературе.

Какие же конкретно задачи ставятся при обучении учеников проектной деятельности? Их можно наметить несколько, но ведущими будут следующие:

- формировать и развивать творческие способности ученика;
- развивать умения и навыки в постановке проблем и нахождения способов их решений;
- создать мотивирующий фактор в обучении и самообразовании;
- заложить основы чувства индивидуальной ответственности за свои поступки, принятые решения и действия;
- постараться развить у ученика коммуникативные умения, навыки и т.д.

В результате совместной деятельности педагога и ученика можно наблюдать выявление того, что учитель и ученик находятся в тесной взаимосвязи при работе над проектом. Идет сотрудничество между мной и учеником: корректирую наблюдения школьника, помогаю отобрать факты, значимые в данной работе, помогаю сформулировать гипотезу, составить план для проведения наблюдения или постановки эксперимента, учу работать с огромным объемом информации по теме. А самое главное, всегда помогаю применять полученные знания для достижения целей и задач проекта.

В ходе работы над проектом можно выделить следующие этапы: *Подготовительный этап:*

- выбор темы и ее конкретизация;
- определение цели, формулирование задач;
- формирование проектных групп, распределение в них обязанностей;
- выдача письменных рекомендаций участникам проектных групп (требования, сроки, график, консультации и т.д.);

- утверждение тематики проекта и индивидуальных планов участников группы;
- установление процедур и критериев оценки проекта и формы его представления.

Поисково-исследовательский этап:

- определение источников информации;
- планирование способов сбора и анализа информации;
- подготовка к исследованию и его планирование;
- проведение исследования.

Например, тема ***«Тепловая энергия, теряющая при дыхании».***

По существу, при дыхании освобождается солнечная энергия, которую растение использовало в процессе фотосинтеза на образование органических веществ и таким путем запасло ее.

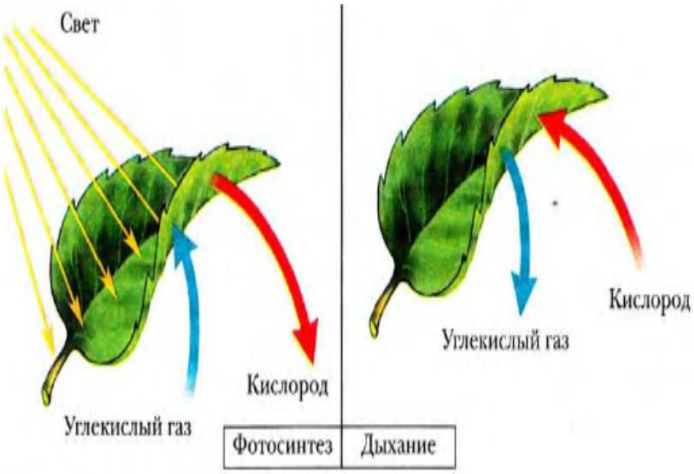

В процессе дыхания окисление сложных органических веществ до углекислого газа и воды происходит постепенно, и энергия освобождается небольшими порциями. Если бы энергия освобождалась вся сразу, тогда клетка сгорела бы.

При фотосинтезе энергия Солнца превращается в энергию химических связей органических веществ. Условно этот процесс может быть выражен формулой:

солнечный свет + **CO2 + H2O = CH2O + O2.**

При дыхании растений, наоборот, происходит выделение тепла, и формула дыхания имеет вид:

CH2O + O2 = CO2 + H2O + тепло.

На дыхание расходуется некоторая часть органического вещества растения — уменьшается масса активно участвующих в процессе дыхания молодых его частей (верхушек стеблей, кончиков корней, которые могут терять до 1% своей массы в сутки). Интенсивность дыхания практически не зависит от освещенности, она изменяется при колебаниях внешней температуры: при очень высокой температуре (45—50°С) она уменьшается и дыхание может прекратиться совсем; при низкой температуре интенсивность дыхания у растений ослабевает, но оно не прекращается даже при отрицательной температуре, а у почек лиственных и игл хвойных деревьев оно происходит и при сильных морозах.

Сбор и систематизация материалов (фактов, результатов) в соответствии с целями и жанром работы, подбор иллюстраций. Организационно-консультационные занятия. Промежуточные отчеты учащихся, обсуждение альтернатив, возникших в ходе выполнения проекта.

Трансляционно-оформительский этап:

- предзащита проекта (в классе);
- доработка проекта с учетом замечаний и предложений;
- подготовка к публичной защите проекта.

Заключительный этап:

Публичная защита проекта.

Таким образом, проектная деятельность учащихся, как никакая другая учебная деятельность, поможет учителям сформировать у ученика качества, необходимые ему для дальнейшей учебы, для профессиональной и социальной адаптации, причем, независимо от выбора будущей профессии. Общие требования к проектной работе по биологии. Мои ученики общеобразовательной школы имени Ю.Гагарина Бухаржырауского района создали эко проект «Влияние моющих средств на волосы человека».

В настоящее время развитие моющих средств достигло совершенства. На рынках их появилось великое множество. Все они различны, производители с каждым годом стараются усовершенствовать продукцию, сделать её более качественной и практичной. На сегодняшний день

моющие средства значительно упрощают нам жизнь, делая уборку более легкой, не требуя особых усилий. Но вместе со всеми положительными качествами моющих средств возник главный вопрос, есть ли вред от моющих средств? Производители данной продукции утверждают, что вреда моющие средства не представляют, но некоторые исследования прямо указывают нам на их вред, показывая, что они не полностью смываются водой. В данной работе мы провели ряд опытов, которые покажут, чьи же утверждения верны. Анализ исследования опроса школьников нашей школы показал следующие результаты. Они используют следующие средства: специальные - 11%, противоперхотные - 10%, для жирных волос - 14%, для сухих волос - 22%, универсальные - 43%, народное средство - 7%.

Опрос использование моющихся средств для волос человека

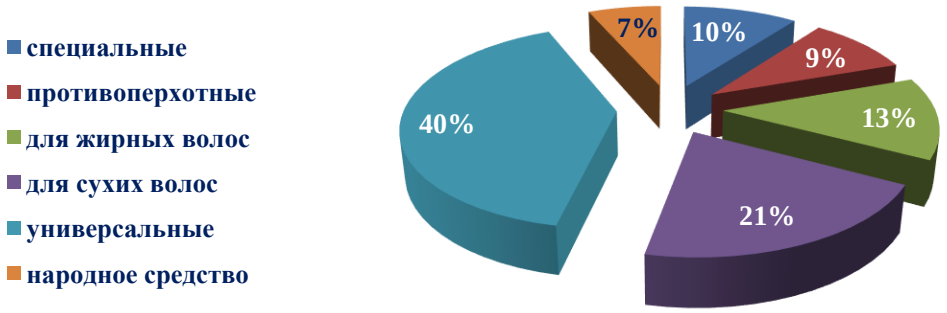

Вывод: если вы выбираете безсульфатные эко-шампуни, волосы будет сложнее расчесывать и укладывать, зато про выпадение можно забыть и спокойно наслаждаться заметным ростом. Если же вам хочется, чтобы волосы выглядели тяжелыми, более блестящими и расческа проходила сквозь них, как нож сквозь горячее масло – лучше обратить внимание на сульфатные. Правда, в таком случае придётся попрощаться с густой шевелюрой, волосы будут выпадать. Что касается полностью натуральных средств, я бы рекомендовала оставить их для восстановительных процедур или масок.

Большую роль в формировании навыков овладения составляющими исследовательской и проектной деятельности играет внеурочная деятельность. В общеобразовательной школе имени Ю.Гагарина Бухаржырауского района организовано научное общество учащихся «Зияткер», которое занимается проектно-исследовательской работой. Членами научного общества могут стать ученики, успешно освоившие основной предметный материал, стремящиеся выйти за рамки учебной программы, готовые заниматься исследовательской деятельностью. Результаты работы научного общества – участие в районных, областных научно-практических конференциях, экологических конференциях, предметных неделях школы.

Таким образом, проектная деятельность приобщает учащихся к активному обучению, помогает развитию их учебно-познавательных умений и навыков, учит тому, как лучше усваивать учебный материал по биологии (ботанике или зоологии).

Литература:

1. Ступицкая М.А., «Что такое учебный проект?» М. Первое сентября 2010
2. Самошкина Т. Г. Проектная деятельность на уроках биологии [Текст] // Педагогическое мастерство: материалы II Междунар. науч. конф. (г. Москва, декабрь 2012 г.). — М.: Буки-Веди, 2012.

Биданова Г.С.
Жезқазған қаласы, №11ЖОББМ

ТИІМДІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТӘЖІРИБЕЛЕРДІ ҰСЫНЫП, ТАРАТУ ЖӘНЕ ТАНЫМАЛ ЕТУДЕГІ ПЕДАГОГТЫҢ ҚЫЗМЕТІ

Біздің келешегіміз жас ұрпақ. Жас ұрпақтың тәрбиесі – адамзаттың мәңгілік тақырыбы. Жас ұрпақтың жаңаша ойлануына, олардың біртұтас дүниетанымының қалыптасуында әлемдік сапа деңгейіндегі білім, білік негіздерін меңгеруіне ықпал ететін жаңаша білім мазмұнын құру - жалпы білім беру жүйесіндегі өзекті мәселе. Бүгінгі орта білім беру ісіне қойылар талаптар қай кездегіден де күрделі маңызды. Өйткені бізді дамудың жаңа кезеңі күтіп тұр. Сол кезеңге лайық ұлттық санасы жаңғырған жаңа ұрпақ тәрбиелеу міндеті мойнымызда. Барлық кедергілерді жеңу, табысқа талпыну өз қолымызда деп білемін. «Оқусыз – білім жоқ, білімсіз- күнің жоқ» деген халық даналығы ешқашан мәнін жоғалтпайды.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында оқыту формасын, әдістерін, технологияларын таңдауда көп нұсқалық қағидасы бекітілген, бұл білім мекемелерінің мұғалімдеріне, педагогтеріне өзіне оңтайлы нұсқаны қолдануға, педагогикалық үдерісті кез -келген үлгімен, тіпті авторлық үлгімен құруға мүмкіндік береді. Заманауи қоғамға жан - жақты жаңашыл адам керек. Мұндай адамды қалыптастыру -қазіргі заманғы білім беру жүйесінің алдында тұрған басты міндет. Ендеше, «XXI ғасыр білімін дамыта алмаған елдің тығырыққа тірелері анық» - деген Н.Ә. Назарбаевтың сөзі әрбір адамның ойына түрткі салуы тиіс. Өйткені мұғалімнің бүгінгі күні жасап отырған еңбегінің нәтижесі қандай болса, еліміздің, қоғамымыздың болшағы да сондай болмақ. [1]

Осыған байланысты оқушылардың шығармашылық әрекетін, білімді өздігінен ізденіс арқылы табудың жолын, жалпы педагогикалық принциптерді басшылыққа алу біліктіліктерін көтеру мәселесі қойылып отырғандықтан, білім беруді ұйымдастырушы - оқытушы мен білім алушы арасындағы қарым-қатынас дәрежесі мүлдем басқаша жаңа деңгейге көтерілуі тиіс. Осының негізінде оқыту әдістері мен оқу әрекеттері түрленіп, жұмыстың құрылымы да, мазмұны да, оны ұйымдастырудың педагогикалық - психологиялық мақсаты да кешенді түрде өзгеріске ұшырады.

Осындай өзгерістерден кейін көп жылдардан бері қалыптасқан сабақ беру әдістері, оның ішінде, оқушыларға дайын білімді бере салу, ұсынылған тапсырманы орындату, бір сарынды тапсырмалар жүйесі сияқты жұмыс түрлері өз актуалдығын жоғалтты.

Мұғалім – барлық білім беру жүйесінің негізі, жаны, жүрегі. Мұғалімнің басты мақсаты - рухани бай, ізденімпаз, адамгершілігі мол адамды қалыптастыру. Мұғалім мамандығы қиындығы мен қатар қызығы бірге жүретін мамандық. Сол себепті де мұғалім әр сабағын қызықты, тартымды өткізуге міндетті.[2]

Білім беру жүйесін инновациялық технологиялармен жабдықтап, білім берудің халықаралық талаптарын меңгерудің маңызы айрықша. Танымал ғалым, педагог, философ, профессор Джон Дьюидің: «Егер біз бүгін балаларымызды кешегідегідей оқытатын болсақ, онда біз оның ертеңін ұрлаймыз» деген ойына негізделе отырып, оқушы бойындағы қабілетті жетілдіріп, оқушыларды болашаққа жетелеп, жақсы істі бастап отырмыз. Білім берудің мазмұны жаңарып, жаңаша көзқарас пайда болды. Осыған орай мұғалім алдында оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жаңартып отыру және технологияларды, тілдерді меңгеру, оларды тиімді қолдану міндеті тұр. Мұғалімдердің алдына қойылып отырған басты міндеттерінің бірі – оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыру және жаңа педагогикалық технологияларды меңгеру. Ұстаз үшін ең басты мәселе – оқыту әдісін дұрыс таңдау. Жаңартылған білім беру бағдарламасы бойынша оқытудың заманауи тиімді әдіс-тәсілдеріне жекелеп шолу жасап кетуге болады. Осы негізде педагогикалық инновацияны қабылдау, бағалау және іске асыруға дайындық қалыптасады.[3]

Инновация – жаңалық, жаңашылдық, өзгеріс деген ұғымды білідіреді. Инновация құрал және процес ретінде әлде бір жаңалықты ендіру деген сөз. Педагогикалық процесте инновация оқыту мен тәрбиенің тәсілдері, түрлері мақсаты мен мазмұнына, мұғалім мен оқушының бірлескен қызметін ұйымдастыруға жаңалық енгізуді білдіреді.

Бүгінгі ұстаз шәкіртіне ақпарат беріп қана қоймай, бәсекеге қабілетті жағдайында өмір сүруге тәрбиелейді. Өзімнің ұстаздық тәжірибемде сабақтарымда жаңа технологияны пайдалана отырып, жаңаша тиімді әдіс-тәсілдерді қолданамын.[4]

Мұнда әр оқушының ойы шыңдалып, өз даму деңгейіне сай жетістіктерге жетуге болатынына көзімді жеткіздім. Мысалы: «Өрмекші» әдісі, «Қар кесегі», «Бэкроним» әдісі, «Ыстық орындық» әдісі, «Бес саусақ» әдісі, «Ашық микрофон» әдісі, «Жасырын сөздер» әдісі

1. «Галереяны шарлау»

Сараптау, жинақтау, бағалау; Ақпаратпен тиянақты жұмыс жасалады. Сыныптастарын ұсынылған мәселе, ақпарат туралы елестетуімен таныстырады; ұсынылған мәселе туралы өзгелердің пікірін біледі; өз жұмысын сыныптастарымен талқылайды, жұмысқа терең сараптама жасау арқылы өз білімін, түсінігін кеңейтеді.

2. «Сұраққа жетіп ал»

Өз бетінше ойлап, ақпаратты меңгере алады. Ақпаратпен құлшына жұмыс жасайды. Мәтінге, әңгімеге сұрақ қояды, тұжырымдайды. Сыныптастарының жауаптарын ықылас қойып тыңдайды және сұрақтар қояды. Таным әрекеті үрдісінде қарым-қатынас шеберлігі дамиды. Оқушылар оқығандары бойынша бір-біріне сұрақ қояды және талқылайды

3. «Гүлмен тілек»

Оқушыларды бір-біріне тілек айту арқылы жақындастырады, көңіл күйін көтереді, бауырмалдығын оятады.

4. «INSERT»

Жаңа материалмен таныса отырып, түртіп алу жүйесімен мәлімет жинайды, саралайды, бағалайды.

5. «Қар кесегі»

Оқушылардың айтылым, жазылым, тындалым дағдылары қалыптасады. Ынтымақтастық қарым-қатынас түзеді

Қорыта келе, тиімді әдіс –тәсілдер арқылы мынадай мәселелердің шешімін табуға болады.

- оқушылардың білім сапасы көтеріледі;
- бағалардың тәуелсіздігі;
- оқуға деген оқушылардың қызығушылығы артады;
- сабақты тиімді,нәтижелі басқару жүреді;

Жаңа технологияны пайдалану оқушылардың сабаққа деген белсенділігін, қызығушылығын, танымдық ойлау қабілеттерін арттырудың бірден бір көзі..

Әдебиеттер:

1. Қазақстан мектебі 2018-2019ж
2. Бастауыш мектеп 2018-2019 ж
3. Республикалықғылыми-әдістемелік журнал.
4. Мектептегі психология №4 2019

Бондаренко Н.Ф.
Салихова С.Р.
Гимназия № 93, г. Караганды

ФОРМИРОВАНИЕ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ КУЛЬТУРЫ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Новые образовательные стандарты требуют, чтобы в начальной школе ребёнка научили не только читать, считать, и писать, чему и сейчас учат вполне успешно. Ему должны привить две группы новых умений. К первой относится группа универсальных учебных действий, составляющих основу умения учиться: навыки решения творческих задач и навыки поиска, анализа информации. Ко второй – формирование у детей мотивации к обучению (желание учиться), помощи им в саморазвитии и самоорганизации.

В связи с тем, что дети, действительно, требуют деятельности, их нужно вовлекать в творческую, проектную, исследовательскую деятельность.

Проектный метод обучения активно применяется во многих школах Казахстана. Педагоги и ученики – активные участники различных республиканских и международных проектов. Проектная деятельность формирует у школьников качества и умения, необходимые человеку XXI века:

- ответственность и адаптивность;
- коммуникативные умения, креативность и любознательность;
- критическое и системное мышление;
- умение работать с информацией и медиа ресурсами.

Наша школа занимается проектной деятельностью уже на протяжении многих лет. Учителями гимназии разработан и успешно используется курс «Исследстан», который включён в гимназический компонент дополнительного образования. Данный курс проводится еженедельно с 1 по 4 класс.

Задача курса – дать ученику возможность развить свой интеллект в самостоятельной творческой деятельности, с учётом индивидуальных особенностей и склонностей.

Для учителя исследовательская деятельность - это возможность творческого роста, перехода на новый уровень профессиональной самореализации, освоение современных педагогических и информационных технологий.

Специфика исследовательской работы в начальной школе заключается в систематической направляющей, стимулирующей и корректирующей роли учителя. Главное для учителя – увлечь и «заразить» детей, показать им значимость их деятельности и вселить уверенность в своих силах, а также привлечь родителей к участию в школьных делах своего ребенка. Многие родители никогда не имели возможности участвовать, в каких-либо делах, не связанных с их профессией или чисто родительской деятельностью. Мы даём им возможность сблизиться со своими детьми, участвуя в учебно-исследовательской деятельности. Эта работа стала для многих родителей интересным и захватывающим делом. Они вместе с детьми делают фотографии, выполняют несложные исследования по наблюдению за выращиванием растений, погодными явлениями, помогают подбирать информацию для теоретического обоснования проектов, помогают ребенку готовить защиту своей работы. Работы получаются очень интересными, ведь это общий интерес и совместный труд ребенка и родителей. Для организации учебно-исследовательской деятельности используем систему, которая состоит из следующих этапов:

Первый этап - тренировочные занятия с классом (знакомство первоклассников с техникой проведения исследования).

Тренировочные занятия.

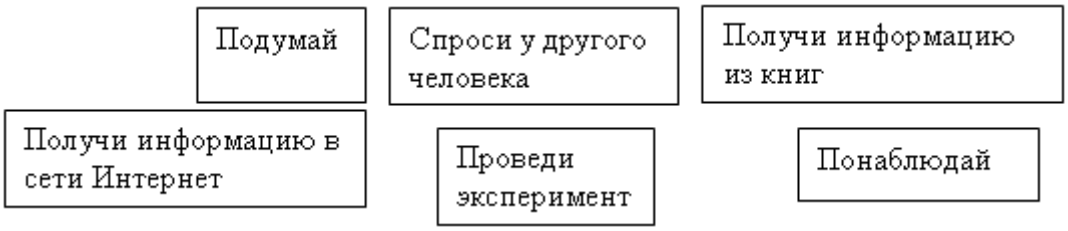

Второй этап (со второго класса) - формирование умений видеть проблемы и поиск их решений (методы исследования): *выдвижение гипотезы, вопросы по проблеме, определение понятий (загадки), сравнение, обобщение, классификация, наблюдение (сравнение парных картинок), эксперимент, умозаключения.*

Эти и другие виды заданий позволяют сформировать необходимые умения для создания исследовательской работы или проекта.

Каждый учащийся класса выполняет проект по своим силам и интересной для него теме. На итоговом уроке кроме защиты своих работ, выполненных самостоятельно или под руководством учителя, происходит систематизация и накопление материала для дальнейшей работы. Информационно-коммуникационные технологии расширяют возможности учителя для введения учеников в увлекательный мир, где им предстоит самостоятельно добывать, анализировать и передавать другим информацию. Научить ребёнка работать с информацией, научить учиться - важная задача современной начальной школы. Важен сам процесс участия в учебной или творческой работе. У ребят появилась потребность в творческом самовыражении, стремление быть полезным классу, школе, семье.

Итог проектной работы – это рукописные книги с рисунками, аппликациями, рассказами и стихотворениями. Нами активно используются: метод проектов, метод погружения, методы сбора и обработки данных, «мозговой штурм», исследовательский и проблемный методы.

Особое внимание уделяется анализу справочных и литературных источников. Ставим эксперименты, проводим опытную работу. Так на уроках окружающего мира, изучая комнатные растения, учащиеся узнали, что некоторые растения обладают лечебными свойствами, и, чтобы узнать об этом более подробно, были подготовлены проекты «Аптека на окне», «Загадки ромашки», «Подарок маме». Наблюдая сезонные изменения в природе, был проведён эксперимент и подготовлен проект «Почему тает снег», «Секреты воды». Результатом работы над проектом, его выходом, является продукт, который создается участниками проекта в ходе решения поставленной проблемы. В своей работе с учениками начальных классов мы значительное место уделяем организации самостоятельной проектной деятельности, направленной на создание ими собственных творческих, исследовательских проектов. Дети младшего школьного возраста уже по природе своей исследователи.

Проектная деятельность позволяет расширить цели и задачи уроков, изменить их форму. Уроки-проекты дают возможность снять перегрузки с младших школьников. Интересная работа, какой является проектная деятельность, не вызывает напряжения и спада мыслительных процессов детей, эти проекты можно считать здоровьесберегающими технологиями.

Метод проектов в начальной школе требует интеграции знаний учеников в различных предметных областях: это и музыка, и окружающий мир, и изобразительное искусство, и литературное чтение, и краеведение, и экология, и технология, и русский язык.

За 3 года наши дети принимали активное участие в школьных научно-практических конференциях: «Гимназическое научное общество малышей (ГНОМ)» для младших школьников, «Малая Академия наук юных исследователей г. Караганда», Республиканский конкурс научных проектов «Зерде». В рамках Республиканского экологического проекта «ЭКО Челлендж», посвящённого утилизации отходов, нами были проведены творческие проекты совместно с родителями: мастер класс «Оригами поделки из старых журналов», «Творческая мастерская «Очумелые ручки», защита проектов по утилизации батареек и создание термоконтейнера. Организованы дефиле моделей и выставка поделок «Вторая жизнь мусору», а также конкурс на лучший креативный мусорный контейнер. У ребят появилась потребность в творческом самовыражении, стремление быть полезным классу, школе, семье и стране. Мониторинговые исследования подтверждают наличие следующих изменений:

- ✓ Сформированность учебных изменений.
- ✓ Позитивная динамика усвоения предметных знаний.
- ✓ Победители и призеры всевозможных конкурсов.

Хочется отметить, что если в первом классе желающих защитить свой проект было не слишком много (всего лишь 25-35%), то во втором классе количество проектантов увеличилось до 50-60%, а в третьем классе тему проекта многие выбрали ещё на летних каникулах. Количество проектов составило уже 73-85%. В процессе выполнения проекта у учащихся появляется чувство удовлетворения от достижения результата, содержательности и значимости выполняемой работы,

возрастает самоуважение, признание со стороны окружающих, что благотворно влияет на личностное самоопределение ребенка. Если ученик сумеет справиться с работой над учебным проектом, можно надеяться, что в настоящей взрослой жизни он окажется более приспособленным: сумеет спланировать собственную деятельность, ориентироваться в разнообразных ситуациях, совместно работать с различными людьми, т.е. адаптироваться к меняющимся условиям.

Нельзя научить другого тому, чем сам не владеешь. И как нет детей без фантазии и воображения, так и не может быть педагога без творчества и исследовательских порывов.

Литература:

1. Краля Н.А. Метод учебных проектов как средство активизации учебной деятельности учащихся: Учебно-методическое пособие / Под ред. Ю.П. Дубенского. – Омск: Изд-во ОмГУ, 2005. – 59с.

2. Савенков А.И. Исследования на дому. Методические рекомендации // Исследовательская работа школьников, 2002, №1 с.34-35, №2 с. 73-78.

Васкеева-Мамаева О.В.
Гагарин Д.В.
СОШ №16, г.Караганда

ОБУЧЕНИЕ АНГЛИЙСКОМУ ЯЗЫКУ ДЕТЕЙ С ОГРАНИЧЕННЫМИ ВОЗМОЖНОСТЯМИ ЗДОРОВЬЯ В РАМКАХ ИНКЛЮЗИВНОГО ОБРАЗОВАНИЯ

В нашей стране каждый гражданин может выбирать любое учебное заведение и формы обучения, которые для него наиболее удобны и приемлемы.

Интегрированное обучение является на сегодняшний момент ведущей тенденцией государственной политики образования большинства стран мира. Поэтому актуальным направлением в образовательной системе Казахстана является «инклюзивное образование», которое предоставляет каждому человеку право на получение знаний, то есть это позволяет людям с особыми возможностями развития учиться в любом учебном заведении наравне со всеми остальными детьми.

Инклюзивное образование дает нам надежду, что каждый ребенок с ограниченными возможностями здоровья сможет реализовать право на получение качественного образования, адаптированного к его возможностям и потребностям. Каждый ребенок сможет найти свое место в жизни и реализовать свой жизненный потенциал. Это система развивает теорию о том, что все дети – индивидуумы с различными потребностями в обучении. Такой подход позволяет нам увидеть особенности ребенка, чем-то отличающегося от общепринятой нормы.

Именно инклюзия показывает нам, что каждый человек - это уникальная и неповторяющаяся личность со своими интересами, способностями и потребностями. И это требует индивидуального подхода в процессе взаимодействия и гибкости коммуникации. Все это способствует проявлению следующих качеств личности: этичность и деликатность, сочувствие и соучастие, умение услышать и понять другого человека, которые являются важнейшими компонентами толерантности.

Процесс адаптации детей с ООП в школах проходит лучше, чем в специализированных учреждениях, поскольку дети получают там социальный опыт. Это образование не только повышает статус ребенка с особыми образовательными потребностями и его семьи в обществе, но и меняет позицию общества в отношении таких людей и способствует развитию толерантности и социального равенства. Кроме того, здоровые дети, обучаясь вместе с детьми с особыми потребностями, развивают толерантность и ответственность, становятся самостоятельнее. Таким образом, мы видим, что инклюзия призвана обеспечить повышение качества образования, воспитания и социализации всех детей.

Поэтому в центре инклюзивного подхода стоит личность и ее гармоничное развитие, связанное с воспитанием, образованием, деятельностью, благодаря которым ребенок сможет войти в наш социум и адекватно отвечать на бесконечные запросы современности, стать полноценной ее частью, то есть, достигнуть определенного общественного статуса и добиться своей социальной значимости. Инклюзивное образование ставит перед нами, учителями, непростую задачу и огромную ответственность. Реализация этой концепции требует поиска наиболее эффективных

стратегий обучения, направленных на развитие личностного потенциала каждого ребенка в соответствии с его индивидуальными возможностями и потребностями.

Поэтому для каждого ребенка на основе общей образовательной программы разрабатывается личная программа развития, которая учитывает индивидуальные образовательные потребности обучающегося.

Работая педагогами английского языка средней общеобразовательной школы, мы с коллегой столкнулись с трудностями в преподавании в некоторых классах (дети с легкой умственной отсталостью). В связи с недостаточной информированностью, мы испытывали затруднения в процессе реализации совместного обучения детей. Мы прочитали множество литературы по построению уроков, включающих в себя дифференцированный подход в обучении детей. Из-за отсутствия методических и дидактических разработок, педагогических технологий, адекватных задачам фронтального инклюзивного образования, возникла потребность обращения к методическим разработкам опытных профессионалов, к методистам по инклюзивному образованию, а также к нашим коллегам. Так на базе средней общеобразовательной школы №27 создана республиканская экспериментальная площадка по внедрению инклюзивного образования, куда мы обращаемся за методической помощью.

Поэтому до прохождения курсов перед нами возникло множество вопросов о том, как создать благоприятную среду для детей, как в равной степени донести знания до каждого: до бычного ребенка или ребенка с ООП.

Теперь же, после прохождения курсов повышения квалификации по инклюзивному образованию на базе УМЦ развития образования Карагандинской области, мы увидели, какую работу необходимо проводить с каждым ребенком с ООП в зависимости от его диагноза, и насколько это долгий процесс и кропотливый труд.

С точки зрения наших зарубежных коллег, дети с ООП проявляют интерес к изучению английского языка не меньше их здоровых сверстников: успешная карьера, перспектива обучения в другой стране, а также возможность общаться с зарубежными друзьями. Поэтому использование коммуникативного подхода в обучении детей с ООП даст нам возможность обеспечить формирование и развитие основных видов речемыслительной деятельности у учащихся, а это одна из приоритетных задач каждого из нас, как педагога, то есть оказание помощи ребенку в достижении успеха в обучении. Успех обучения во многом напрямую зависит от комплексного и систематического внедрения в учебный процесс различных образовательных технологий.

Знание английского языка на доступном уровне поможет детям реализовать их потенциал, стать более самостоятельными, не испытывать трудности в общении со сверстниками.

Правильная организация коммуникативной деятельности у детей с ООП в условиях инклюзивного класса позволит:

- Повысить уровень сотрудничества между всеми учащимися класса без исключения.
- Повысить уверенность учащихся в своих силах и внимательного отношения к потребностям других людей.
- Разработать системы дифференцированных упражнений и планирование дополнительного времени для их выполнения;
- Реализовывать обратную связь между учащимися класса, которое обеспечит возможность закрепления и расширение языковых и речевых навыков у учащихся.

На практике при изучении английскому языку детей с ООП мы поняли, что важно выработать у них умение учиться. Изучение индивидуальных особенностей таких учащихся позволяет планировать цели, задачи, сроки и основные направления обучения языку, максимально увеличить самостоятельную деятельность учащихся, а также развить у них интерес к английскому языку, культуре англоязычных стран, стимулировать коммуникативно-речевую активность.

Наши рекомендации учителям английского языка при реализации инклюзивного обучения на уроках:

1) создавать коллаборативную среду;

2) формировать лексические умения в ходе выполнения упражнений, которые обеспечивают запоминание новых слов и выражений и употребление их в речи;

3) использовать ИКТ;

4) использовать адаптированную программу с учетом особенностей психофизического развития и возможностей таких детей;

5) формировать ситуации успеха.

При организации нашей работы с детьми с ЛО на уроках английского языка мы стараемся подбирать посильные индивидуальные задания, разрабатываем дополнительный материал, который бы входил в сферу интересов обучающихся, конкретизируем учебные задания с указанием способов работы, предупреждаем ошибки детей.

Специально для таких детей каждый год мы разрабатываем адаптивную рабочую программу по английскому языку. Программа для детей с ЛО не предлагает сокращения тематических разделов по английскому языку. Но объем изучаемого лексического и грамматического материала значительно уменьшается.

Для таких детей с ЛО мы строим уроки из 3 этапов:

1) вовлечение ученика в учебный процесс, через погружение в языковую среду (речевые и фонетические зарядки). Если у учеников возникают трудности при ответе, то мы оказываем им поддержку.

2) основной этап - демонстрация нового грамматического, лексического или речевого материала. Принцип успешного усвоения лексических единиц заключается в максимальной повторяемости материала. Для того, чтобы удерживать внимание такого ученика и качественно представить новый материал, необходимо использовать больше наглядности, электронные образовательные ресурсы, ИКТ: материал будет восприниматься легче и быстрее, ведь будет задействована большая часть рецепторов.

3) развиваем все виды речевой деятельности: говорение, аудирование, чтение и письмо через практику. Все задания разрабатываем соответственно возможностям ученика. При работе мы придерживаемся простой схемы, от простого к сложному, создавая для таких учащихся ситуацию успеха. На протяжении всего урока таким учащимся мы оказываем поддержку в виде опорных схем, образцов, карточек, вопросов. Разнообразные упражнения, игры, применение ИКТ, CD дисков с игровыми программами (Genki English, Kahoot) на уроке английского языка помогают легче и быстрее запомнить материал, а это ведет к расширению лингвистического кругозора. Также это помогает освоить простые лингвистические представления, необходимые для овладения устной и письменной речью на английском языке.

Чтобы инклюзивное обучение было эффективно для всех участников процесса обучения, нам важно наполнить урок интересными и полезными заданиями, в которых отрабатываются необходимые навыки и умения учащихся, соблюдаются все принципы инклюзии, способствующие успешному и эффективному включению каждого индивида в процесс обучения английскому языку. Поэтому мы постоянно находимся в творческом поиске и внедряем в нашу педагогическую практику активные методы обучения для детей с ООП.

Литература:

1. 1 Абрамова, И. В. Подготовка специалистов для инклюзивного образования / И. В. Абрамова, Е. И. Пушкова // Гуманитарные науки и образование.– 2017. – № 1 (5). – С. 30–33.

2. Алехина, С. В. Инклюзивное образование / С. В. Алехина, Н. Я. Семаго, А. К. Фадина. – М.: Центр «Школьная книга», 2016. – 272 с.

3. Развитие инклюзивного образования: сборник материалов / Составители: Сергей Прушинский, Юлия Симонова.–М.РООИ «Перспектива», 2007.

4. Tlustošová, P. Teaching English to children with specific learning difficulties. Brno, 2006, 42p.

5. https://nao.kz

6. https://informburo.kz

Вербицкая А.А.
СОШ №44, г.Караганда

РАЗВИТИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Приоритетом современного образования, гарантирующим его высокое качество и результативность, должно стать обучение, ориентированное на самосовершенствование и самореализацию личности. Поэтому на смену модели «образование-преподавание» пришло «образование-взаимодействие», когда личность ученика становится центром внимания педагога. Помочь учащимся в полной мере проявить свои способности, развить инициативу, самостоятельность, творческий потенциал – одна из основных задач современной школы. А успешная реализация этой задачи во многом зависит от сформированности у учащихся познавательных интересов. Именно это, на мой взгляд, и определяет активность школьника в познании себя и окружающего мира.

В процессе обучения учащимися начальных классов важное место занимает их познавательная активность, умение учителя активно руководить ею. Активно управляемый учебный процесс направлен на обеспечение глубоких и прочных знаний всех учащихся, на усиление обратной связи. Здесь предполагается моделирование учебного процесса, его прогнозирование, четкое планирование, активное управление обучением и развитием каждого учащегося. Наиболее эффективным является путь, который основывается на личностной позиции учащегося в учебной деятельности, что предполагает поиск интенсивных методов обучения. Цель данной работы - использование различных методов и приемов, активизирующих познавательную деятельность учащихся на уроках в начальной школе. Для реализации этой цели поставлены задачи: создание на уроках в начальной школе условий для активизации познавательной деятельности учащихся; формирование и развитие общеучебных, самостоятельных, познавательных навыков учащихся; создание условий для добывания знаний из реальной жизни, для овладения различными методами действий в нестандартных ситуациях. С целью апробации использования методов и приемов активизации познавательной деятельности в нашей школе в качестве экспериментальной площадки был взят 4 «А» класс по литературе, по познанию мира, трудовому обучению и 4 «Б» - для отслеживания сравнительных результатов. Исходными данными послужили показатели опросника изучения познавательной активности учащихся (Пашнева).

Отличительной особенностью метода работы по развитию познавательной деятельности от традиционного подхода является то, что учебный процесс, который строился не в логике учебного предмета, а в логике деятельности, имеющий личностный смысл для ученика, а это повышает его мотивацию к учению.

Для определения уровня мотивации было проведено анкетирование среди учащихся до и после применения технологии познавательной деятельности.

Рис 1.

Результаты анкетирования показали, что у детей интерес к изучению языка повысился, многие ученики изъявили желание продолжить работу над проектами. При этом ученики отметили, что гораздо тщательнее изучают предложенный материал в разделе учебника, так как знают, что он может быть востребован в работе по развитию познавательной деятельности.

На следующем этапе был формирующий эксперимент. Отличительная особенность учеников начальной школы заключается в том, что познавательный интерес направлен не только на процесс познания, но и на результат его, а это всегда связано со стремлением к цели, с реализацией ее, преодолением трудностей, с волевым напряжением и усилием. Познавательной активности школьник не будет проявлять, если он не получает удовлетворения от получаемых результатов, не видит или не знает путей применения знаний на практике. Для активизации познавательной деятельности учащихся мы использовали:

- новые знания о мире, поэтому продуманный отбор содержания учебного материала, показ богатства, заключенного в научных знаниях, являются важнейшим звеном формирования познавательного интереса; мы это делали через приемы « Сундук с сокровищами» по познанию мира и литературному чтению, «Ключи мудреца», когда дети, выбрав один и тот же объект, стараются найти больше информации о нем, «Карта сокровищ» - когда всю найденную информации дети составляют в интеллект- карту, «Здравствуйте, я – Шерлок»;

- проблемные, поисковые ситуации (прием «Генерализация идей», «Корзина идей», «5 Why» (пять «почему»), «Отсроченная загадка», «Фантастическая добавка», «Необъявленная тема», «Генераторы-критики», «Удивляй»,) например, на уроках познания мира на основании отрывка из мультфильма «Дед Мороз и лето» ищем способы решения проблемы: как помочь Деду Морозу не растаять, по трудовому обучению: «Как растет рубашка?», «Вавилонская башня», по литературному чтению: « Как спастись от дикой собаки Динго», «Как сохранить лето в квартире»;

- игровые ситуации, например, по познанию мира «Я – капелька воды», «Мы – юные первооткрыватели», «Найди клад по карте», по литературе «Легенда или быль?», «Авторский стул», «Совмещение противоположностей», «Морфологический ящик»;

- в развитии интереса к учебному предмету нельзя полностью полагаться на содержание изучаемого материала, без активной деятельности содержательный материал вызовет у учащихся только созерцательный интерес к предмету, который не сменится познавательной, поэтому мы использовали приемы «Зигзаг», «Автобусная остановка», «Карусель», «Пила», «Водоворот».

- рассказы о способах и приёмах запоминания и усвоения материала из истории развития науки, например, рассказ об открытии Соколовско- Сарбайского месторождения магнитного железняка, рассказ об Апаке Байжанове, об особенностях творчества учёных и писателей, например, рассказ о В.Бианки подводит к игре « Посмотри вокруг», когда дети после экскурсии пишут рассказы о природе;

- показать возможные пути применения на практике данной отрасли знаний, например, прием «Воздушный шар» по созданию проектов на любую тему, дети создают очиститель воды, дети вычисляют расход воды в день, вычисляют, как можно сэкономить воду, прием «Карнавал возможностей» по трудовому обучению с дальнейшей рефлексией результатов с помощью приема «Шесть шляп».

Учащимся с низким уровнем познавательной активности несвойственны агрессия или демонстративный отказ от учебной деятельности. Как правило, они пассивны, с трудом включаются в учебную работу, ожидают привычного давления со стороны учителя. Занимаясь с этой группой учеников, нужно помнить о том, что они медленно включаются в работу, их активность возрастает постепенно. В момент ответа не стоит перебивать их или задавать неожиданные каверзные вопросы. Для учащихся с относительно-активным уровнем познавательной деятельности характерна заинтересованность только в определенных учебных ситуациях, связанных с интересной темой урока или необычайными приемами преподавания. Такие ученики с желанием приступают к новым видам работы, однако, при затруднениях так же легко теряют интерес к учению. Стратегия учителя в работе с относительно активными учащимися заключается в том, чтобы помогать им включиться в учебную деятельность, поддерживать для них эмоционально-актуальную атмосферу на протяжении всего урока. У учащихся с активным отношением к познавательной деятельности стабильность и постоянство – это главное. Кажущаяся легкость, с которой им дается учеба, результат более ранних усилий ученика, чтобы эти ученики не скучали на уроке, необходимо постоянно включение их в зону ближайшего развития с помощью вышеописанных приемов.

Мы провели повторный мониторинг, где мы видим прирост в 4 «а» классе детей с высоким уровнем познавательной активности на 6 человек и уменьшение количества детей с низким уровнем, а в 4 «в» классе, где не использовались данные методы и приемы, качество знаний выросло только на 18%.

Для меня большое счастье видеть светящиеся глаза встречающих меня детей. Я черпаю в них силы, вдохновение, веру в себя и в то, что смогу подарить им сегодня что-то хорошее, хотя бы интересный урок.

Литература:

1. Концепция 12-летнего среднего образования Республики Казахстан. Астана, 2010 год

2. Руководство для учителя. Первый (продвинутый) уровень. Второе издание (2012). АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы»

Галимжанова Л.Н.

Специальная школа-интернат №4

управления образования Карагандинской области

ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗАЦИИ УРОКА ИСТОРИИ В ШКОЛЕ – ИНТЕРНАТЕ ДЛЯ ДЕТЕЙ С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Категория детей с ЗПР является самой многочисленной среди других категорий детей с особыми образовательными потребностями. Поэтому проблема задержки психического развития и трудностей в обучении осознается как одна из наиболее актуальных психолого-педагогических проблем современного образования.

Многие исследователи – физиологи, психологи, невропатологи, логопеды (Л.С. Выготский, А.Н. Леонтьев, И. М. Сеченов, И. П. Павлов, С.Л. Рубинштейн, Л.Ф. Спирова, А.В. Ястребова, А. Р. Лурия, М.С. Грушевская) указывают на ряд причин трудностей в обучении, к которым относят: недостатки внимания, эмоционально-волевой регуляции; низкий уровень учебной мотивации, познавательной активности; недоразвитие отдельных психических процессов (восприятия, памяти, мышления, негрубые недостатки речи); несформированность операциональных компонентов учебно-познавательной деятельности; низкую работоспособность и др.

Перечисленные проблемы, как правило, приводят к образованию и накоплению пробелов в знаниях обучающихся, что, в конечном итоге, провоцирует стойкую неуспеваемость, невозможность полноценно усваивать учебный материал общеобразовательной школы в соответствии с государственным стандартом образования.

Одной из особых образовательных потребностей обучающихся с ЗПР является получение специальной помощи средствами образования, включающей коррекционную работу, направленную на устранение трудностей в усвоении учебного материала и причин, их вызывающих. Своевременная квалифицированная помощь в преодолении трудностей в обучении снижает риск возникновения у обучающихся нервно-психических, психосоматических расстройств и различных форм девиантного поведения, которые являются своеобразной неадекватной компенсацией неуспеваемости.

Учеными сформулирован важный вывод о том, что для преодоления, трудностей в обучении детей с ЗПР коррекционно-развивающая работа должна проводиться не только на специальных занятиях с дефектологом, логопедом и психологом, но и в целостном учебно-воспитательном процессе, который организует и осуществляет учитель-предметник.

В КГУ «Специальная школа-интернат №4» управления образования Карагандинской области обучаются с 1 по 10 класс дети с задержкой психического развития, преимущественно церебрально-органического происхождения. Продолжительность получения основного образования увеличена на 1 год за счет 10 класса вследствие особенностей познавательной деятельности обучающихся, замедленности темпа обучения, необходимости включения в общеобразовательные предметы пропедевтических и компенсаторно-развивающих разделов, предоставляющих возможность полноценно усваивать содержание учебных программ.

Содержание учебных предметов образовательной области «Человек и общество» реализуется в учебных предметах «История Казахстана», «Всемирная история», «Основы права», «Самопознание».

Обучение истории в школе-интернате осуществляется согласно инвариантной части Типовых учебных планов для учащихся с задержкой психического развития, их основное содержание соответствует требованиям Государственного общеобязательного стандарта образования. Компенсаторно-развивающая направленность обучения в рамках общеобразовательных предметов обеспечивается при помощи специальных коррекционно-педагогических воздействий:

- осуществление индивидуального подхода с учётом характерных для каждого ребёнка затруднений;
- дозирование учебного материала с постепенным усложнением;
- приучение ребёнка пользоваться ранее усвоенными знаниями;
- сочетание наглядных средств с использованием речевых приемов и методов; варьирование демонстрационного материала и практической деятельности;
- смена видов деятельности на уроках;
- проведение разнообразных форм и видов занятий;
- создание положительных эмоций, способствующих более осознанному восприятию предлагаемого материала;
- соблюдение охранительного здоровьесберегающего режима.

Таким должен быть общий педагогический подход к детям с задержкой психического развития на уроке. Но необходимо отметить и специальные подходы, реализуемые на уроках истории:

- урок целесообразно начинать с чтения опорного конспекта домашнего задания. В процессе повторения устанавливается контакт с ребенком, идет установка рабочей атмосферы;
- после чтения ученик отвечает на поставленные учителем вопросы. Основная трудность заключается в том, чтобы уловить суть ответа и понять глубину знаний ученика. На данном этапе учителю иногда необходимо проявить терпение. Не стоит торопить ученика, надо дать ему возможность отдохнуть, помочь произнести слова, сформулировать фразы;
- несмотря на то, что история – устный предмет, необходимо давать обучающимся письменные задания, что способствует развитию мелкой моторики и развитию речи. Когда ученик записывает опорные слова, у него формируется визуальная и моторная память, что очень важно для детей с ЗПР;
- историческая карта – один из источников знаний на уроке, который позволяет зрительно, мысленно ощущать сопричастность с окружающим миром. Карта служит и наглядным пособием, и объектом изучения, и источником знаний. Одна из задач уроков истории - научить учащихся читать карту, составлять описание событий по тематическим картам;
- работа с контурной картой также помогает ученику развивать пальцы рук, внимание, навыки ориентации, аккуратность. Но надо учитывать, что ребёнок ЗПР, не сможет идеально выполнить столь сложные задания. Поэтому, выполняемые задания в контурной карте, должны подбираться учителем с учётом индивидуальных особенностей учеников. А предъявляемые требования должны быть снижены;
- работа в тетради помогает ученику формировать координацию кисти руки и в то же время упрощает задачу запоминания материала;
- в процессе объяснения новой темы целесообразно составлять опорный конспект или план изучаемого материала, ограничивая частное, второстепенное при изложении учебного материала и в работе с ним, больший упор на тенденции, причины, выводы и общие связи логических элементов материала между собой. Подробно составленный план-конспект поможет ученику усвоить и выучить материал урока, а затем воспроизвести его;
- на уроке очень важно использовать метод «хронологических параллелей» (иначе связь с жизнью), сравнение с аналогичными процессами современной жизни, окружающей ребёнка; тщательный, многократный разбор исторических понятий, терминов; ограниченное оперирование термино-понятийной базой;
- если материал урока достаточно сложен, то хорошо помогает наглядность. Для этого используются презентации, видеофрагменты, схемы. В отдельных случаях хорошо совместно с учеником составить схему;
- для объяснения материала целесообразно использовать тематические таблицы, что позволяет ученику выделить для себя основные тезисы определённой темы, способствует развитию зрительной памяти, которая впоследствии сработает в необходимый момент. Возможно использование таблицы при опросе ученика в качестве опоры, так как в таблицах отражается основа изучаемого материала,

а учащийся должен дать развёрнутый ответ. Это помогает избежать излишнего волнения и обеспокоенности ученика;

- на уроках истории необходимо использовать систему коррекционно-развивающих заданий разных уровней сложности, которые помогают формировать некоторые мыслительные умения обучающихся, кроме того, одним из эффективных средств коррекции недостатков психического развития учеников являются дидактические игры.

Дидактическая игра имеет две цели: обучающую, которую преследует учитель, и игровую, ради которой действует ребёнок. В процессе игры у школьников вырабатывается привычка мыслить самостоятельно, сосредотачиваться, проявлять инициативу. Дидактическая игра может быть использована на различных этапах занятия, особенно она целесообразна на этапах повторения и закрепления материала. В виде загадки, ребуса, шарады, кроссворда может быть дана тема занятия. Очень важно, чтобы предлагаемая деятельность осуществлялась с интересом и эмоциональным подъёмом. Этому способствует использование на уроках красочного дидактического материала и игровых моментов;

- постоянный контроль, своевременная помощь в изучении материала, организация совместной работы обучающихся;

- дифференцированная оценка результата самостоятельной учебной деятельности на уроках истории позволяет внедрять в учебный процесс технологию личностно-ориентированного развивающего обучения. Педагогу необходимо помнить о поощрении и похвале даже при незначительных успехах. Это вселяет уверенность в ученика. Критика должна быть строго дозирована. Оценку за ответ необходимо чётко аргументировать, т.к. дети не всегда могут быть к себе объективны.

Необходимо помнить, что усвоение учебного материала должно параллельно формировать коммуникативные качества, обогащать эмоциональный опыт, активизировать мышление, проектировать общественные взаимодействия и формировать личностную ориентацию.

Педагог должен понимать, что качество предметных знаний у обучающихся с задержкой психического развития во многом зависит от степени сформированности у них компонентов учебной деятельности.

Подбор адекватных по сложности заданий, выстраивание их в логической последовательности и определение оптимальной меры помощи ребенку с постоянным ее сокращением являются необходимым условием эффективного обучения и в то же время показателем профессионализма учителя.

Показателем эффективности коррекционно-педагогической работы по формированию учебной деятельности у обучающихся с задержкой психического развития является возрастание самостоятельности ученика при увеличении сложности видов учебных заданий, также способность к рефлексии.

Практика обучения и воспитания детей с задержкой психического развития позволяет надеяться на положительный прогноз в плане усвоения ими учебной программы, но при соответствующей психолого-педагогической и методической организации процесса обучения. Важное значение в этой работе имеет целенаправленное формирование обучающегося в качестве субъекта собственной деятельности.

Литература:

1. Актуальные проблемы диагностики задержки психического развития детей./ Под ред. К.С. Лебединской. - Москва. Педагогика, 2012.

2. Власова Т.А. Дети с задержкой психического развития. - Москва. 2015.

3. Обучение детей с задержкой психического развития./ Под ред. В. И. Лубовского. - Смоленск. 2004.

Ганюшина Н.М.
Панкратьева Т.Н.
ОШ № 13 г. Сарани

ПРОЕКТНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ, КАК СПОСОБ ФОРМИРОВАНИЯ КОМПЕТЕНТНОЙ ЛИЧНОСТИ ОБУЧАЮЩЕГОСЯ

Если человека постоянно приучать усваивать знания и умения в готовом виде, можно и притупить его природные творческие способности – «разучить» думать самостоятельно

А. Дистервег

Фундамент функциональной грамотности должен быть заложен в школе. В рамках реализации этой идеи необходимо целенаправленно вести воспитательную и образовательную работу в школе. Изучение предметов должно быть направленно на формирование духовно - нравственных качеств и патриотических чувств, гражданской ответственности учащихся, развитие национального самосознания и толерантности, укрепление светских ценностей и формирование осознанного неприятия молодёжью идеи терроризма и экстремизма, умения общаться в условиях полиэтнического Казахстана.

В настоящее время появляются новые требования, как к человеку, так и к образованию. Современному обществу нужны образованные, предприимчивые люди, которые могут: анализировать свои действия, самостоятельно принимать решения, прогнозируя их возможные последствия; отличаться мобильностью; быть способными к сотрудничеству; обладать чувством ответственности за судьбу страны, ее социально-экономическое процветание. Все более актуальным в образовательном процессе становится использование в обучении приемов и методов, которые формируют умения самостоятельно добывать знания, собирать необходимую информацию, выдвигать гипотезы, делать выводы и умозаключения.

В своей работе мы используем различные приемы исследовательской деятельности на развитие функциональной грамотности. Задания исследовательского характера учат учеников при решении самостоятельно приходить к выводу или определению, на основании своего собственного опыта.

Ведущее место среди таких методов, мы считаем, принадлежит сегодня методу проектов, который ориентирован на самореализацию учащегося путем развития его интеллектуальных, творческих способностей в процессе создания новых «продуктов».

Проектная деятельность учащихся – сфера, где необходим союз между знаниями и умениями, теорией и практикой. Программный материал предусматривает исследовательскую деятельность на каждом уроке. Поэтому, начиная с первого класса, постепенно включаем школьников в проектную деятельность. Вначале это доступные творческие задания, а уже в 3-4 классах учащиеся с большим интересом выполняют довольно сложные проекты. Длительность выполнения проекта ограничиваем 1-2 неделями урочно - внеурочных занятий или 1-2 уроками. Главное, чтобы виды проектной деятельности были адекватны возрасту, чтобы весь процесс был окрашен положительными эмоциями, поскольку любая проектная деятельность осуществляется исключительно на добровольной основе. Проекты в начальной школе отличаются несложностью, простотой. Кроме того, важно ставить младшим школьникам и учебные цели по овладению приёмами проектирования, универсальными учебными действиями. Например, ученикам задаются такие вопросы: «Какие умения понадобятся для выполнения этого проекта? Владеете ли вы этими умениями в достаточной мере? Каким образом вы сможете приобрести нужные вам умения? Где ещё вы сможете впоследствии применять такие умения?» По русскому языку результатом работы над проектом «Такие разные слова» стали словарики: «Упрямые слова» (неизменяемые существительные), «Слова наоборот» (антонимы), «Слова друзья» (синонимы), «Слова близнецы» (паронимы).

По математике учащиеся 3 класса работали над проектом «Меры длины». Было определено четыре направления: «Старинные русские меры длины», «Измерительные инструменты», «Меры длины в литературе», «Решай…Смекай… Угадывай…». Конечным продуктом проекта стали: альбом загадок, ребусов, кроссвордов, книга пословиц и поговорок, брошюра «Старинные русские меры длины», дидактическое пособие «Меры длины».

Мини-проекты, которые занимают несколько минут урока на этапе закрепления или применения полученных знаний. Задачей таких мини-проектов является: закрепление на практике знаний, открытых на уроке; умений извлекать и перерабатывать информацию; договариваться о правилах поведения в группе и следовать им; развитие познавательной и творческой активности детей. Преимущество проекта состоит в том, что ограниченный временными рамками урок переходит во внеурочную деятельность и объединяет практически все уроки: познание мира, русский язык, литературное чтение, художественный труд, информатику и уроки естествознания. Таким «затянувшимся» уроком в 3 классе стал творческо-познавательный проект «Времена года». Класс был разделен на 4 группы. У каждой группы было своё время года. В ходе работы учащиеся вели сбор материала о временах года, собирали народные приметы, пословицы, поговорки, загадки. В результате проекта ребята создали книжку с сочинениями, пословицами и приметами выбранного времени года.

В процессе работы над проектом с младшими школьниками целесообразно проводить экскурсии, прогулки-наблюдения, социальные акции. В этом контексте представляют интерес опросы, интервьюирование учащимися отдельных лиц, для которых предназначен детский проект. Например, пожилых людей, родственников или одноклассников при выполнении таких проектов, как «Поздравь ветерана», «Ты и твоя семья», «Праздничный сувенир», «Сны и сновидения», «Семейное чтение». Главное - заинтересовать детей, показать им значимость их деятельности, вселить уверенность в своих силах, а также привлечь родителей к участию в школьных делах своего ребенка. Работая над проектом, родители вместе с детьми делают фотографии, выполняют несложные исследования по наблюдению за домашними животными, проведению опытов, помогают ребёнку подбирать информацию для теоретического обоснования проектов и защиту своей работы. Работая над проектом «Сны и сновидения», учащиеся проводили эксперимент и опрос членов семьи о том, как влияют на их сон разные запахи. Вместе с родителями изготавливали аромосвечи. В 1-ом классе, в период обучения грамоте, ребята работали над созданием творческого проекта «Моя любимая буква». Дети с помощью родителей оформили творческую работу, подобрали соответствующие данной букве ребусы, загадки, игры со словами, скороговорки и другой материал. При защите своего проекта ребята объясняли, почему они выбрали эту букву.

Большую ценность имеют воспитательные проекты. Очень интересным получился исследовательски - творческий проект «К нам приходит Новый год». Класс разделился на три группы: первая изучала историю и традиции праздника, вторая группа разрабатывала оформление кабинета к Новому году, а третья готовила праздничное представление. В результате праздник получился ярким, запоминающимся.

Работа по исследовательской деятельности не заканчивается на начальном этапе обучения, соблюдая преемственность, ее продолжают и в среднем, и в старшем звене. Например, задача в 5 классе: площадь огорода равна 36м². Какими могут быть длины его сторон, если они выражены в метрах? Рассмотрите все варианты. Для каждого варианта длины сторон вычислите периметр огорода. Какой из этих огородов имеет наименьший периметр? Ученики исследовали длины сторон огорода, причем рассматривали всевозможные варианты и потом находили периметр. Такая же задача усложнялась, если этот огород необходимо было огородить изгородью или забором. Решая задачу, учащиеся видели использование науки математики в повседневной жизни.

Задание на уроке геометрии: в некотором городе три попарно пересекающиеся улицы. На каждом перекрестке установлен светофор. Сколько всего светофоров в городе? Было решено проложить новую улицу, пересекающую все старые и не проходящую через уже имеющиеся перекрестки. Сколько придется установить светофоров? А если прокладка улиц будет продолжена таким же образом, можно ли сказать, сколько будет светофоров в городе с десятью улицами? При решении этой задачи учащиеся не только применяли знания геометрии, но и использовали свой жизненный опыт. В результате сделали свой вывод: 3 попарно пересекающиеся улицы дают 3 пересечения, 3 светофора. Нет необходимости каждый раз строить новую прямую – каждая новая

улица прибавляет столько точек, сколько уже было улиц. В городе с 10 улицами будет 45 точек пересечения и 45 светофоров. При решении использовали рисунок.

При изучении темы можно провести эксперимент – исследование: какие многогранники могут получиться при разрезании куба плоскостью? Проведите эксперимент: вылепите кубик из пластилина и, выбирая разные направления, разрезайте его на две части. Нарисуйте куб и покажите для каждого случая, как проходит по кубу линия разреза. Такое задание требует от учащихся не только исследования, а также эксперимента, творчества в создании новых многогранников.

Чтобы научить учеников мыслить, нужно хорошо изучить тот материал, над которым придётся работать. Исследовательская работа дает возможность связать теорию с практикой, формирует у детей прочные знания, необходимые каждому человеку в повседневной жизни: выбрать более дешевый тариф, подсчитать стоимость покупки, время прохождения некоторого пути и так далее. Исследуя, ребёнок учится логически мыслить, рассуждать, коротко и ясно выражать свои мысли. Содержание многих заданий отражает достижения в области науки, техники и культуры, что является важным воспитательным фактором.

Исследовательская работа выполняет очень важную функцию в курсе обучения — она является полезным средством развития у детей логического мышления, умения проводить анализ и синтез, обобщать, абстрагировать и конкретизировать, раскрывать связи, существующие между рассматриваемыми явлениями. Элементы занимательности, использования логических упражнений, игры вызывают у детей живой интерес к процессу познания, помогают усвоить любой учебный материал. Нестандартные задания повышают интерес к предмету, обеспечивают расширение кругозора учащихся.

Литература:

1. Асмолов А. Г. Как проектировать универсальные учебные действия в начальной школе: от действия к мысли: пособие для учителя [Текст] / под.ред.А.Г.Асмолова. - М.: Просвещение, 2010.

2. Гузеев В.В. «Метод проектов» как частный случай интегральной технологии обучения Директор школы. М.1995, №6

3. Землянская Е.Н. Учебные проекты младших школьников. Начальная школа. 2005. №9

4. Иванова Н.В. Из опыта использования проектного метода на уроках русского языка в начальной школе. Начальная школа.2008. №8

5. Матяш Н.В., Симоненко В.Д. Проектная деятельность младших школьников: Книга для учителя начальных классов. - М.: Вентана-Граф, 2004.

6. Новикова Т. Проектные технологии на уроках и во внеурочной деятельности. Нар. образование. - 2000. - №7.

7. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. М.: Народное образование, 1998.

Гева О.А.
СОШ № 35 им. Ю.Н. Павлова.
г. Караганда

ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК ВЕДУЩАЯ ТЕХНОЛОГИЯ УПРАВЛЕНИЯ СОВРЕМЕННЫМИ ИННОВАЦИОННЫМИ СИСТЕМАМИ

В современном образовательном процессе «Проектная деятельность обучающихся начальной школы» актуальна и важна. Сегодня необходима переориентация обучения, о чём говорится в стандартах второго поколения. Вместо усвоения готовых знаний, умений и навыков требуется развитие личности ребенка, его творческих способностей, самостоятельности мышления и чувства личной ответственности. Проектная деятельность позволяет обучающимся приобретать знания, которых невозможно достичь только традиционными методами обучения. Она помогает связать то новое, что узнают ребята, с чем–то знакомым и понятным из реальной жизни. Метод учебного проекта не нуждается в рекламе. Он активно используется педагогами, позволяя решать ряд важных задач – это и повышение интереса к предмету, и развитие учебной мотивации, и углубление знаний по заданной теме.

Девизом этой деятельности могут служить слова выдающегося немецкого драматурга и философа Г.Э. Лессинга: **«Спорьте, заблуждайтесь, ошибайтесь, но ради бога, размышляйте, и хотя и криво, да сами».**

На протяжении 8 лет я занимаюсь исследовательской работой и имею свои результаты.

В 1 классе мы с ребятами выполняли проекты: творческий проект «Весёлая перемена» «Жизнь зоопарка», «Как появилась книга». Проекты были индивидуальными, т.е. дети сами, с помощью родителей, учителей находили нужный материал в книгах, энциклопедиях и в сети Интернет.

Данная работа очень понравилась учащимся. На первых порах проекты были представлены в виде рисунков, аппликаций. Постепенно задания усложнялись, и к 3 классу мы имеем работы в виде книжных буклетов, мультимедийных презентаций. Одна ученица подготовила проект «Школа вечной юности». Результатом работы стала книга для школьного музея.

Одним из ярких проектов, который был разработан с детьми в 3 классе - это творческий проект «Мусор и его «вторая жизнь».

Цель данного проекта: осознание важности сортировки, переработки и утилизации мусора. Для достижения поставленной цели были сформулированы следующие задачи:

Задачи:

Выяснение причин появления мусора.

Изучение способов сортировки, переработки и утилизации мусора.

Изучение мнения жителей нашего города.

Проблема проекта: Как разрешить «мусорную проблему» не нанося вред природе?

В подготовке проекта мы использовали разные методы работы:

Особенно важным стаа подготовка видео «Каждому мусору своё место». Данное видео используем на уроках естествознания, познания мира.

Работа над проектом расширяет кругозор ребёнка, воспитывает и сплачивает детский коллектив. Этот воспитательный аспект проекта прослеживался при оформлении стенной газеты, подготовки фотоальбома, выступлении перед аудиторией. Это подчинено одной цели, вызывает у ребят интерес, поэтому достигается особый положительный эффект. Так появился творческий проект «Песочная фантазия».

Цель: Раскрыть все тайны такого необычного вида искусства, как Sandart, вдохновить и заинтересовать детей на пробу своих сил в рисовании песком.

Особенно важным стало создание песочной анимации, этот вид работы стали использовать на уроках художественного труда.

Следующим ярким проектом стал творческий проект «Весёлая перемена».

Цель проекта:

пропаганда организации отдыха детей на переменах, после выполнения домашних заданий, на каникулах.

Создание данного сборника помогло учителям начальной школы в организации перемен.

В результате работы над проектами мы научились с учащимися выбирать тему, определять цели, задачи, делать выводы, искать и систематизировать материал, составлять слайд- презентацию, снимать видео.

Работая над детскими проектами, поняла, насколько эта работа эффективна в решении многих задач в рамках реализации обновлённого содержания образования:

- работа над исследованием поможет самореализации;
- в процессе исследовательской деятельности общение с интересными людьми. исследователями, учёными;
- участие в научных конференциях.

Детям очень нравится такой вид творческой работы. На вопрос «Что вам дало участие в проекте?» ребята отвечали так:

«Интерес к урокам», «Умение не бояться публики, выступать на трибуне, огромное желание еще проявить себя!»

«Стимул развиваться дальше»,

«Опыт в работе с коллективом, осознание своей будущей профессии»,

«Интересный опыт, желание изучать предмет»,

«Научило работать в коллективе».

Ребята с удовольствием придумывают новые темы проектов:

2009-2010 уч.год, творческий проект «Как появилась книга».
2010-2011 уч.год, творческий проект «Пусть каждый здесь найдёт себя».
2011-2012 уч.год, творческий проект «Школа вечной юности».
2012-2013 уч.год, творческий проект «Календарь школьных каникул».
2013-2014 уч.год, творческий проект «Песочная фантазия».
2014-2015 уч.год, творческий проект «В год лошадки на лошадке».
2015-2016 уч.год. творческий проект «Лестница успеха».
2017-2018 уч.год, творческий проект «Весёлая перемена».
2018-2019 уч.год, творческий проект «Мусор и его «вторая жизнь».
2019-2020 уч.год. творческий проект «Жизнь зоопарка».

Мониторинг участия учащихся в проектной работе

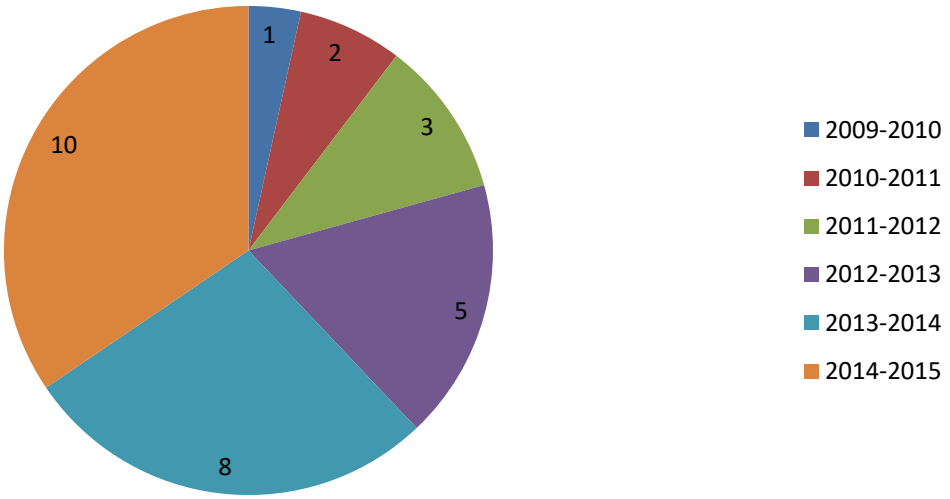

Данный мониторинг показывает, что результативность во многом зависит от слаженности в работе с учителями. Проектная деятельность бесспорно способствует росту профессионализма педагога

В этом учебном году интересной работой над творческим проектом **«Творим, соблюдая традиции» (Взаимодействие детей, педагогов и родителей по знакомству с национальным творчеством)**

Цель проекта: Развитие у детей мелкой моторики рук, навыков совместной деятельности в процессе осуществления творческих замыслов, через создание национального этнического уголка в школе.

Задачи проекта:

1. Развивать у детей мелкую моторику рук, навыки совместной деятельности в процессе осуществления творческих замыслов.
2. Работать в сотрудничестве с семьями своих воспитанников, помогая в развитии индивидуальных художественно - творческих способностей каждого ребенка.
3. Вызвать интерес детей и родителей к истокам национального творчества, воспитывая уважение к работе народных умельцев.
4. Формировать умение видеть красоту и самобытность национальных изделий. Познакомить детей с историей их возникновения.
5. Создать и оформить этнический уголок в школе.

Возможные результаты («выходы») проектной деятельности младших школьников:

альбом, газета, гербарий, журнал, книжка-раскладушка, коллаж, коллекция, костюм, наглядные пособия, плакат, серия иллюстраций, сказка, стенгазета, сувенир-поделка, фотоальбом, экскурсия.

Проектная деятельность способствует формированию ключевых компетентностей учеников, подготовки их к реальным условиям жизнедеятельности. Выводит процесс обучения и воспитания из стен школы в окружающий мир.

Важно помнить, что главным в работе над проектом является ученик, а не учитель. Учитель только координирует действия учеников.

Свое выступление хочу закончить словами другого американского педагога Е.Коллингса:

«В школе, в которой работают по методу проектов, первое слово за ребенком, последнее за учителем».

Литература:

1. Нурсултан Назарбаев. Социальная модернизация Казахстана: 20 шагов к Обществу Всеобщего Труда
2. Начальная школа Казахстана. № 4-2011.
3. Обучение в начальной школе. Республиканский методический журнал. № 7, 2013.
4. С.Г. Щербакова, Л.А.Выткалова, Н.В. Кобченко «Организация проектной деятельности в школе»; издательство «Учитель», 2008.

Грачева Н.В.
Жаманбаева З.А.
Ельтайская ОСШ, Бухаржырауский район

ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ДЕТСКОГО САДА И ШКОЛЫ, КАК ОДИН ИЗ МЕХАНИЗМОВ РЕШЕНИЯ ВОПРОСОВ ПРЕЕМСТВЕННОСТИ И ГОТОВНОСТИ ШКОЛЬНИКА К ОБУЧЕНИЮ

Не готовность, а взаимная адаптация: взаимная адаптация школы к дошкольному детству, дошкольного детства к школе
А.Г. Асмолов

Проблема преемственности между дошкольным и начальным образованием актуальна во все времена. И сегодня, этот вопрос является важным в Республике Казахстан, когда идет внедрение обновления содержания образования. Это обеспечение принципов преемственности и непрерывности с учетом обучающих, развивающих и воспитательных задач между дошкольным воспитанием и обучением и начальным образованием.

Имея немалый стаж и опыт работы в начальной школе, каждый раз, набирая первоклассников, учителя начальных классов вновь и вновь с началом учебного года сталкиваются с проблемами уровня готовности ребенка к школе и адаптации первоклассника к условиям школы. Перед приемом детей в 1 класс в нашей школе проводятся плановые мероприятия по преемственности выпускников дошкольной организации, класса предшкольной подготовки: посещение занятий выпускных групп детского сада и КПП, беседы с воспитателями, психологами и т.д.. Каким бы не был уровень готовности ребенка к школе, независимо, откуда он прибыл, учитель будет обучать этого ребенка. По итогам адаптационного периода, как и во многих школах, наши психолого- педагогические службы предоставляют аналитический отчет по уровню готовности детей к школе, где возникает масса вопросов и поиск причин по возникшим проблемам первоклассников на начальном этапе обучения в школе, н/р: недоразвитие неречевых функций, малый словарный запас, низкая саморегуляция и т. д.

Отсутствие тесного взаимодействия детского сада и школы, единой системы в работе по преемственности, направленной на успешную адаптацию ребенка к школе, использование различного диагностического инструментария, далеко не все причины, которые влекут за собой неэффективность работы организаций образования по подготовке детей к школе.

Переходный период от дошкольного к школьному детству всегда считается наиболее сложным и уязвимым. А в условиях обновления содержания образования особенно, когда новая программа обучения требует от ребенка умения сравнивать, анализировать, обобщать, делать

самостоятельные выводы, извлекать необходимое и главное из полученного объема информации. Здесь важным для ребенка является владение и развитие навыков функциональной грамотности.

На сегодня необходимость тесного сотрудничества дошкольной организации и начальной ступени образования стала очевидна и необходима. Только совместная работа педагогов детского сада и школы может дать положительный результат в поиске эффективных путей решения вопросов преемственности и готовности ребенка к школе. Именно к такому выводу привела встреча педагогов начальных классов КГУ «Ельтайская ОСШ», воспитателей детского сада «Ак бота» и методических, психолого- педагогических служб организаций образования Бухар - Жырауского района. Проект по расширению и включению дошкольной организации в профессиональное сетевое сообщество Ведущей школы, предложенный филиалом Центра педагогического мастерства г. Караганда, дал нам возможность объединиться и совместными усилиями попробовать найти эффективные пути решения данной проблемы. С начала учебного года свои первые шаги в данном проекте делают выпускники детского сада «Ак бота», первоклассники, родители, воспитатели, психологи, методические службы.

Совместная исследовательская деятельность профессионального сообщества «школа- детский сад» дает на сегодня свои результаты.

В этом учебном году 46% первоклассников составляют выпускники детского сада. Согласно плану внутришкольного проекта на организационном этапе был проведен мониторинг исходного состояния готовности ребенка к школьному обучению.

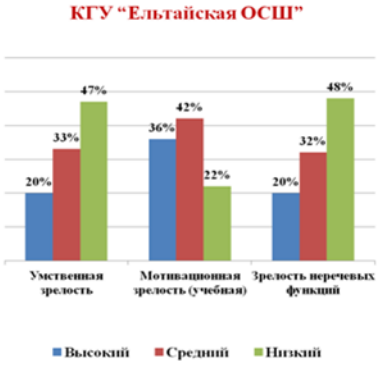

Полученные данные по ориентировочному определению школьной зрелости детей на выпуске из детского сада и в период адаптации в школе показали, что данная диагностика не дает объективной картины сравнительного анализа. Психолого – педагогические службы организаций образования получили данные результаты, применяя разные диагностические инструментарии. Это позволило нам прийти к выводу о необходимости выбора единого диагностического инструментария для определения уровня готовности ребенка к школе.

Посещение уроков первоклассников воспитателями, наблюдение за своими воспитанниками в условиях школы, обращение внимания на методику преподавания учителя на этапе адаптации дало возможность обсуждению вновь возникших вопросов о готовности ребенка к школе.

Исследование по определению механизмов для решения вопросов преемственности и готовности ребенка к школе в профессиональном сообществе «Детский сад «Ақ бота» и Ведущая школа «Ельтайская ОСШ» продолжается. Думаем, что такое сотрудничество позволит и в дальнейшем добиться положительных результатов в работе.

Литература:

1. Об особенностях организации учебно - воспитательного процесса в организациях среднего образования Республики Казахстан в 2019-2020 учебном году. Инструктивно- методическое письмо с 50-51
2. Психологическая готовность школьника к обучению в школе: методическое пособие/ Сост. О.Г. Сурначева – Астана: АОО НИШ, ЦПМ, 2017- с 37
3. Венгер А.Л. «Как измерить готовность к школе». Дошкольное воспитание, №10, 95 г.
4. «Возрастные особенности психологического развития детей». Под ред. И.В Дубровиной, М.И. Лисиной, М. 82 г.

Даукенова Л.Г.
Саран қаласы, №1мектеп-лицейі

ҚАЗАҚСТАНДЫҚТАРДЫҢ БОЛАШАҒЫ – ҚАЗАҚ, ОРЫС ЖӘНЕ АҒЫЛШЫН ТІЛДЕРІН ЕРКІН МЕҢГЕРУІНДЕ

Мемлекеттік тіл – қазақ тілі мен қазақ әдебиетін оқыту – қазіргі заман талабы, аса маңызды бар өзекті іс. Орыс тілінде білім беретін мектептегі «Қазақ тілі мен әдебиеті» пәнін оқытудың мақсаты – оқушылардың қазақ халқының көркем әдебиет туындыларымен, әдебиет теориясымен жүйелі түрде таныстырып, сол негізде оқушыларға жан-жақты тәрбие бере отырып, әдебиетіміздің үздік туындыларымен, көркем мәтіндерді оқыту барысында қазақ тілінде ауызша және жазбаша сөйлеу тілін дамыту, қазақ әдебиеті шығармаларын өз бетінше оқып, түсіне алуын қамтамасыз ететін тілдік негіз қалыптастыру. Қазақ тілді емес ұлт өкілдерінің мемлекеттік тілді меңгеруі бүгінгі күннің өзекті мәселесі болып отыр.

Орыс тілді балаларға қазақ тілін оқытудағы басты мақсат - сөйлей білуге, өз ойын айта білуге, жаза білуге үйрету дейтін болсақ, коммуникативтік қарым-қатынас бірінші орында тұрады. Сол себепті оқулықтағы үйрету материалдары, жаттығу тапсырмалары, тіл дамыту жұмыстары болсын түгелдей қазақша сөйлей білуге бағытталуы қажет.

Осы мақсатқа жету үшін- әдебиет сабақтарында комикстерді қолдану жолын ұсынамын. Білім беру саласында, оның ішінде тіл үйретуде комикстер еуропалық білім беру кеңістігінде бұрыннан қолданылып келе жатыр. Комикстерді білім беру ресурсы ретінде кез келген жастағы адамдарға пайдалануға болады. Комикстер шетелдік білім беруде жоғары бағаланып жүр.

«Комикс дегеніміз – әртүрлі сюжетті суреттер арқылы белгілі оқиғаға студенттердің өздері құрастыратын әңгімелері». Педагогика ғылымдарының кандидаты Ш.Д.Абдиева комикс жасау арқылы адамның шығармашылық, логикалық ойлау қабілетін қалыптастыратынын, қазақша сөйлеу мен жазу (сюжеттегі рөлдердің сөздерін жазу арқылы) қабілетін дамытатынын айта келе, әлемдік әдістемеде қолданылып келе жатқан комикс жасаудың мынадай жолдарын көрсетеді:

* интернеттегі «Paint» бағдарламасымен салынған суреттер;
* дайын анимацияларды пайдалану;
* мультфильмдерді пайдалану;
* суреттерге түсіріп, түсірілген суреттерді пайдалану т.б.

Тілді үйрету барысында комикстерді қолданудың мәні зор. Мұғалім қазақ тілін үйрету барысында комикстер арқылы төмендегідей тапсырмаларды құрастыра алады:

- сурет бойынша сұрақ құр;
- шағын диалог құрастыр;
- берілген суреттер арқылы әңгіме, ертегі, мәтін құр;
- өтілген тақырыпты қорытындылау т.с.с. мақсаттарды шешуге болады.

Комикстерді сабақта қолданудың мынадай артықшылықтары бар. Олар:

1. Комикстерде қарапайым сөйлеу тілі қолданылады;
2. Комикстерде орын тапшылығына байланысты диалогтар өте қысқа, жинақы, ықшам түрде беріледі;
3. Сурет арқылы комикс мәні түсінікті болғандықтан, жаңа сөздерді есте сақтау жеңілдеу болады.

Қазақ тілді дайын комикстердің жоқтығын ескере отырып, мен өз сабағымда комикстерді пайдалануда комикс жасаудың бір тәсілі ретінде оқушылар мен ұстаздарға арналған «Білімленд» сайтынан алынған материалдарды қолданып көрдім. Осы оқу жылында біз Асан қайғы шығармашылығымен танысып, оның «Еділ бол да, Жайық бол» атты толғауын оқыдық. Шыны керек, орыс тілді оқушылар үшін жалпы толғауларды, шешендік сөздерді түсіну өте қиын. Ал оны өз сөзімен түсіндіріп, мазмұнын айтып беру тіпті қиын. Алдымен суретті аудиомәтінді тыңдаймыз, көреміз. Сондай-ақ 3 минуттан асатын бейнесюжет ересек аудиторияны тез жалықтырып жібереді әрі көрген сюжетті есте сақтау көрсеткішін төмендетеді. Сондықтан біз алған суреттерді сабағымыздың бір элементі ретінде ғана пайдаланамыз.

Мысалы, осы суреттер арқылы төмендегі тапсырмаларды орындауға болады.

Тыңдалымды меңгерту үшін:

- тыңдалған мәтін бойынша өздеріне комикс құрастыру ұсынылады;
- берілген суреттер бойынша көпкадрлы суреттер жасап, мәтін мазмұнын ашу;
- сюжет желісі бойынша толық комикс құрастыруы қажет.
- комикстегі репликаларды еске түсіру арқылы орналастыру;

Оқылымды меңгерту үшін:

- мазмұны өте қысқа сюжетті мәтінді оқиды;
- ұсынылған суреттерге сәйкес келетін сөйлемді мәтіннен тауып оқиды;
- перифраз тәсілі арқылы сөйлемді қайта құрып оқиды.

Жазылымды меңгерту үшін:

- көп нүктенің орнына мәтінге сәйкес сөз/сөз тіркесін жазу;
- не жазылғанын есімізге түсіруге тырысамыз және жазамыз;
- әр суретті сәйкес сөйлеммен сәйкестендіру және т.б.
- немесе кейіпкерлердің не айтуы мүмкін екенін ойдан шығарып, жазғызу (сөйлемдердің басы мен соңы тірек сөздер ретінде ұсынылады) да, кейін салыстырып қараймыз;
- кейбір оқушыларға (жоғары деңгейлерде) сөзсіз берліген комикстерді алып сюжетті мәтін құрастырту.

Айтылымды меңгерту үшін:

- комикстегі репликаларды төл сөз немесе төлеу сөз түрінде беру;
- комикстегі сөздерді өзгертіп айту, яғни мағынасы жақын сөздерді алып өз сөзімен беру;
- түсіріліп берілген сөздердің орнына тиісті сөздерді қою;
- екінші репликасы түсіп қалған шағын диалогты комикс беріледі, олар осы диалогты толық құрастыру;
- соңында берілген комикс негізінде рөлдік ойын өткізуге болады

Ал жоғары деңгейлерінде тапсырманы топтың деңгейіне сәйкес түрлендіріп күрделендіруге болады. Мысалы, комиксте берілген мәтінді оқимыз, сосын осы мәтінді қысқа әңгімеге айналдырамыз. Бұл үшін қосымша лексикалық бірліктер қажет болады. Құрастырылған әңгімені рөлге бөліп оқыған кезде өте қызықты болып шығады.

Асан қайғы «Еділ бол да, Жайық бол»

Мәтін құрау үшін берілген қосымша сөйлем: «Бегі мен халқының ынтымағы жоқ жерде, дұшпанының алдауына сенген, арбауына көнген жерде, інісі мен ағасы дауласқан, бегі менен қарашасы жауласқан жерде ел елдігінен айырылады».

«Сырым мен Малайсары»

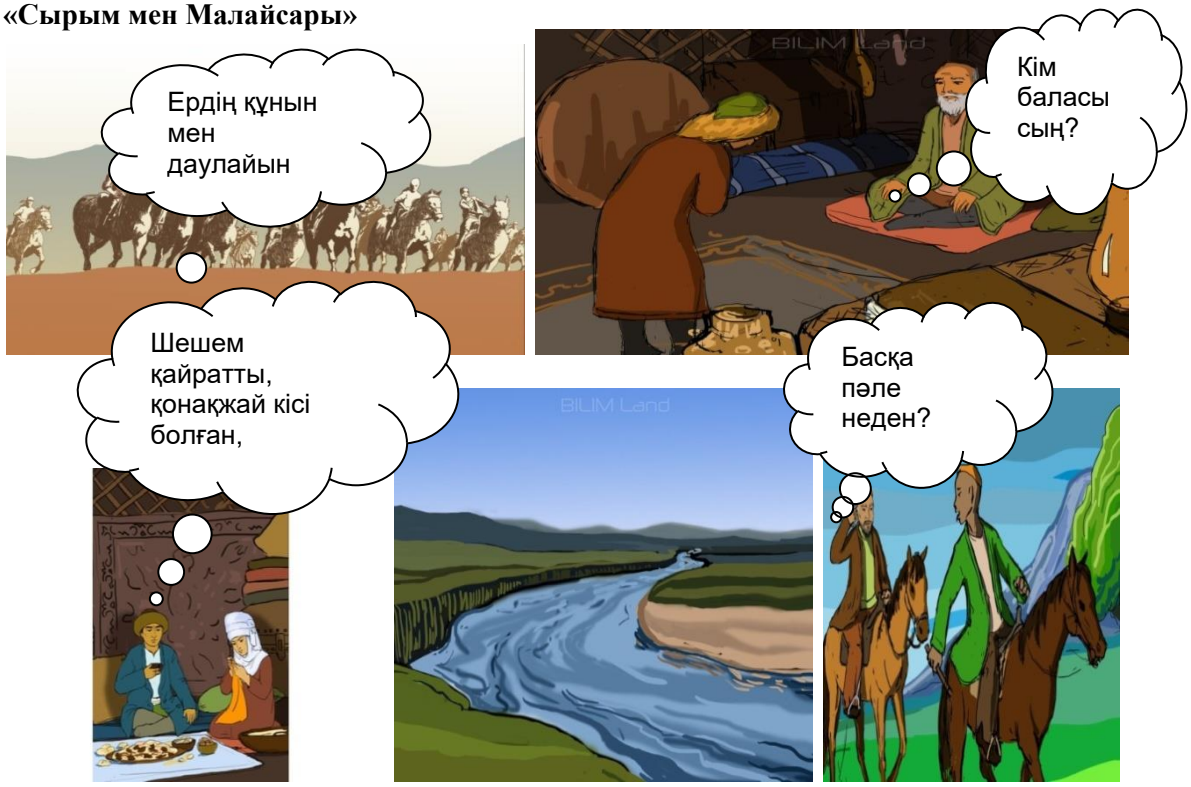

Қазіргі уақытта алдымызға қойылған талаптардың бірі – тіл үйренушілерді сөйлету болып тұр. Осы талапты орындау мақсатында комикстерді тілді оқытудың қарапайым деңгейінен бастап жоғары деңгейіне дейін қолдануға болады. Комикстер мазмұнында қысқа хабарламалар болатындықтан грамматикалық формаларды, лексикалық бірліктерді меңгере алады, сондай-ақ комиксте берілген суреттер сөйлеу бірліктерін толық түсінуге және есте сақтауға көмектеседі.

Әдебиеттер:

1. Абдиева Ш. Қазақ тілі сабағында ақпараттық-коммуникативтік технологияларды пайдалану әдістері http://abai.kz/post/9782
2. Конобеев А. Использование комиксов в обучении английскому языку https://www.englishteachers.ru/forum/index.php?app...
3. https://bilimland.kz/kk
4. https://massaget.kz/layfstayl/zhadnama/38664/
5. «Қазақ әдебиеті» оқулығы 9-сынып

Джексембаева Г.С.
Оразбекова К.А.
Қарағанды қаласы, №12 ЖББ ОМ

ARDUINO UNO МИКРОКОНТРОЛЛЕРІМЕН ЖҰМЫС ЖАСАУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Қазіргі таңда электроникамен бағдарламалық қаматамасыз ету саласындағы прогресс едәуір алға жылжып келеді.Ақпараттандыру қоғамында заман талабына сай arduino құралдарын қолданудың маңыздылығы ерекше. Атап айтар болсақ, білім беруде қолданылатын жаңа құралдардың бірі «Arduino UNO микроконтроллер» – құралы болып табылады [1, б.57].

Arduino UNO микроконтролердің көмегімен мұғалімнің және оқушының шығармашылықпен жұмыс істеуіне үлкен мүмкіндік туып отыр. Arduino UNO микроконтроллер заманауи құрылғысы 2018 жылдың қазан айынан бастап мектебімізде жаңа IT кабинеті ашылғалы бері қолданысқа енді.

Бұл құрылғы қашықтықтан басқара отырып, оқушылармен шығармашылық, зертханалық және ғылыми жұмыстар жасауда маңызы зор.Әсіресе, оқушылардың кәсіби мамандық таңдауларына едәуір ықпалын тигізеді. Бұл жетістіктерге оқушылар жалықпай, іздену арқылы жетеді. Arduino дегеніміз – ол ақпараттық есептегіш платформа, оның негізгі компоненттері қарапайым болып келеді[1,с.29]. Arduino тақтасы негізі AVR микроконтроллеріне, сондай-ақ басқада сұлбалармен, интеграциялау және бағдарламалау үшін элементтік байланыстырудан тұрады. Әрбір тақтаға 5В және 16МГц кварц осцилляторының сызықтық кернеу реттегішін қажет етеді. Arduino UNO микроконтроллер тақтасы RS-232 сигнал деңгейлерін қарапайым түрлендіруге арналған сұлбаны қамтиды. Қазіргі заманғы микроконтролер (arduino) секілді тақталар USB кабелі арқылы бағдарламаланады. Мысалы Arduino UNO сияқты микробақылауыш тақталарға бағдарламаны жүргізу үшін USB кабелін қажет етеді. Аталған құрылғыларды басқаруға арналған көптеген микроконтроллерлер мен платформалар бар. Parallax Basic Stamp, Netmedia's BX-24, Phidgets, MIT's Handyboard және тағы басқалары Arduino платформасына ұқсас мүмкіндіктерді ұсынады. Бұл құрылғылардың барлығы құралдарды басқаруға және қарапайым пайдалануға арналған [3].

Arduino UNO микроконтроллері жұмыс процесін жеңілдетеді және оның көптеген артықшылықтары бар:

- Құнының төмендігі, қарапайым және түсінікті бағдарламалау ортасы.
- Микроконтроллер (Arduino) кросс-плотформасы – Arduino бағдарламалық қамтамасыздандырылуы Windows, Macintosh OSX и Linux операциялық жүйелері арқылы жұмыс жасайды.
- Arduino микроконтроллерінде дайын электронды блок және бағдарламалық қамтамасыз етіп тұратын жиынтықтар бар. Мұндағы электрондық блок – оның жұмысы үшін қажет микроконтроллер және элементтердің ең аз жиынтығы бар тақта.
- Ол сыртқы құрылғыларға арналған қосқыштары, сондай-ақ компьютерге қосылуға арналған қосқышы арқылы микроконтроллерді бағдарламалау жүзеге асырылады. [2, с. 106].

Arduino платформаларымен жұмыс істеудің бірнеше әдістері бар:

соның ішінде 2019 жылы қараша және желтоқсан айларында оқушылармен

«Ақылды үй»

«Ақылды қала»

«Ақылды үй» және «Ақылды қала» жобасы аясында Нұр-Сұлтан қаласында өткен **«Инновациялық білім беру -STEM олимпиадасы»** атты тақырыпта I –ші Республикалық STEM олимпиадасы және Қарағанды қаласында өткен **«Мэйкатон – 2019»** қалалық STEM – жобалар фестиваліне қатысып жүлделі III – орынды және «үздік журнал» номинациясымен марапатталдық. Жобалық жұмысымызды ұлы ақын, композитор, философ, саясаткер, ағартушы «Абай Құнанбайұлының 175 жылдығы»-на орай Қарқаралы қаласында орналасқан «Құнанбай қажы мешіті»-нің макетін жасап, қазіргі заман талабына сай SMART басқару жүйесі«Arduino Uno» платасына светодиодтар мен бес уақыт намаз уақытында азан шақыру құрылғысын орнатып, қашықтықтан Bluetooth арқылы басқару жүйесін орнаттық[4]. Алдағы уақытта осы жобамызды өмірде іске асыру мақсатында жобалық жұмысымзды әрі қарай жалғастырудамыз.

Жобалық жұмыста жаңа электронды SMART басқару құрылғысын жасау үшін мынадай құралдарды пайдаландық:

Плата Arduino Uno -

Макетная плата Arduino Uno -

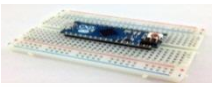

4 жолақты 5V реле платасы -

Аккумулятор -

Штекер -

Светодиод-

Arduiпоны тоққа қосатын мама – папа сымдары -

Жобалық жұмыстың бірінші бөлігі:Жобалық жұмыстың екінші бөлігі:
«Құнанбай қажы мешіті» макетінің
«Құнанбай қажы мешіті»-не
құрылу барысы
қашықтықтан басқару құрылғыларының
орнатылу схемасы

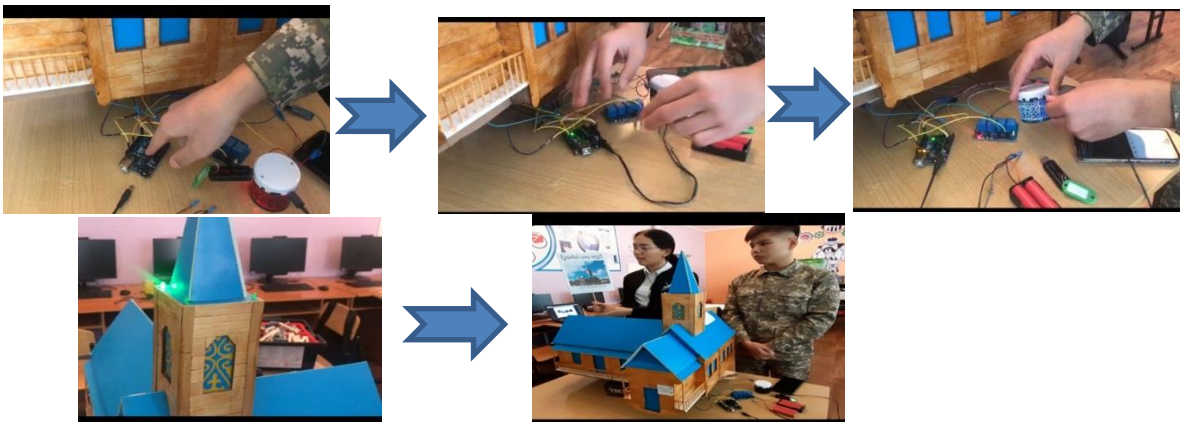

Жобалық жұмыстың бірінші және екінші бөлігі орналастырылған толық нұсқасы

Қорыта келгенде біз SMART басқару жүйесін қолға алсақ, «Arduino Uno» платасымен қашықтықтан Bluetooth арқылы немесе программаны орната отырып, XXI – ші ғасыр талабына сай жоғары технологияларды меңгеріп, адамның көмегінсіз тек программа арқылы басқару жүйесімен уақытты, қаражатты үнемдеп, қауіпсіздік шарасын күшейтіп, болашақта ақылды үй, ақылды қала, ақылды басқару жүйесіне толықтай қол жеткізер едік. Сонымен қатар дамыған елдер қатарына қосылуға бір қадам алға жылжып, еліміздің көркеюіне үлес қосар едік. Әрбір берілген мүмкіндікті білім ордасында дәл осындай пайдалы іске тиімді қолдана білсек біздің мектебімізден, Қарағанды қаласынан, қазақ елінен мықты-мықты мамандар шығар еді. Бірнеше жылдардан соң барлық технологиялар өзгереді, сонда ескі жүйе өзекті болмай, жаңашылдыққа жол бастайтын дамыған елдер қатарынан көрінерімізге кәміл сенімдеміз.QR – код арқылы оқушыларымызбен бірге жасаған жобалық жұмысымыздың толық нұсқасын көре аласыздар.

Әдебиеттер:

1. Теро Карвинен, Киммо Карвинен, Вилле Валтокари. Делаем сенсоры. Вильямс. 2017
2. Виктор Петин. Электроника. «БХВ-Петербург». 2017

3. ftp://ftp.bhv.ru/9785977536462.zip
4. www.bhv.ru

Дмитриева А.В.
ОШ № 3, г. Шахтинск

ПОИСК ЭФФЕКТИВНЫХ МЕТОДОВ РАБОТЫ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

С переходом на обновленное содержание образования каждый учитель учился строить свой урок по-новому. Изучал новые методы оценивания, рефлексии, методы организации самого урока.

Каждый учитель стремится составить и провести урок так, чтоб он прошел продуктивно, интересно и достиг тех целей, который поставил перед этим уроком учитель.

Я нахожусь в постоянном поиске: изучаю, пробую различные методы работы, оценивания. Стремлюсь выстроить свой «идеальный урок», чтобы детям было комфортно, легко, чтобы каждый ушел с прочными знаниями. Я для себя выделила несколько секретов создания успешного урока, которыми хочу поделиться.

✓ На мой взгляд, результат любого урока зависит от психологического настроя, от эмоционального заряда, который организует учитель в начале урока: коллаборативная среда. Например, для этого можно раздать учащимся стикеры и попросить написать для соседа по парте приятное пожелание, похвалить его, используя стратерию «Комплимент». Затем карточку с добрыми пожеланиями приклеить в тетрадь одноклассника. Практика показывает, что такой прием поднимает настроение учащимся, сплачивает их, дети становятся более открыты для усвоения программного материала.

✓ При подготовке к уроку обязательно нужно учитывать возрастные особенности детей. Например, в пятом классе при закреплении темы «Действия с дробями» я использую математические раскраски. Класс делится на группы. Каждой группе дается картинка, которую нужно раскрасить по цветам. А чтобы узнать, каким цветом красить тот иной фрагмент, нужно решить задание на дроби. Дети обычно сразу распределяют роли – одни решают, другие раскрашивают. Учитель проверяет правильность выполнения задания по своему раскрашенному образцу. Такое задание дети в пятом классе делают с удовольствием, потому что здесь они могут показать свои знания. Также в выполнении таких заданий участвуют все, обычно слабые дети берутся за раскрашивание, но тем не менее они принимают участие в работе.

✓ Очень важную роль играют задания, которые подготовит учитель для данного урока. Задания должны быть посильными для учащихся. На уроках у нас дети с разными образовательными потребностями, сильные дети решат задание с легкостью и будут скучать, пока слабые дети будут только пытаться решить это же задание. Поэтому задания должны быть дифференцированными, чтобы сильные учащиеся не заскучали, а слабые имели возможность решить хоть одно задание, но сами бы с ним справились.

Например, в пятом классе при закреплении темы «Решение текстовых задач» можно предложить детям выполнить следующее дифференцированное задание:

Дифференцированное задание по теме «Решение текстовых задач»

Уровень А	*Уровень В*	*Уровень С*
За первую неделю бригада заасфальтировала 15 км, что составило 3/5 расстояния между двумя сёлами. Каково расстояние между сёлами?	Маша прочитала 90 страниц. Это составило 5/7 всей книги. Сколько страниц осталось прочитать**?**	Магазин за 3 дня продал 360 кг картофеля. В первый день была продано 1/3 часть всего картофеля. Во второй день 1/4 часть от общего количества. А в третий- весь оставшийся картофель. Сколько картофеля собрали в третий день?

Детям предлагается одновременно решить все три задания. Обязательно оговаривается время выполнения задания. Задание уровня А нужно подобрать так, чтобы его решил практически каждый ученик. Ведь решив хоть одно задание, ребенок уже будет чувствовать себя успешным.

✓ Следующим пунктом, после того как учитель подготовил задание, важно продумать, как это задание будет оценено. Каждое задание преследует какую-либо цель: либо отработка ЗУНов, либо проверка определенных навыков. Я на своих уроках постоянно использую оценивание по критериям. После выполнения каждого задания учащиеся могут обменяться тетрадями и выполнить взаимопроверку по готовым ответам. За каждое верно выполненное задание учащиеся получают баллы. Подсчет баллов проводится в конце урока. Оценивание должно быть прозрачным, мотивирующим. Каждый ученик должен знать, на каком уровне он сейчас находится. что он должен сделать, чтобы улучшить свои знания. Например, вышеописанное дифференцированное задание на решение задач я оцениваю так: после выполнения задания дети обмениваются тетрадями и проверяют работу одноклассников по готовым ответам, которые дает учитель. После проверки работ тетради возвращаем хозяевам. Те, кто решил все три задачи правильно, пересаживаются за первый ряд, те, кто решил верно две задачи – садятся за второй ряд, те, кто решил 1 задачу верно или не решил ни одной – садятся за третий ряд. Таким образом, учащиеся знают, на каком уровне учебных достижений они находятся в данный момент и стремятся к концу урока или на следующий урок пересесть на второй или первый ряд. После того, как дети пересели, мы делаем работу над ошибками, чтобы те дети, которые не справились с заданиями, имели возможность исправить допущенные ошибки. Этот метод работы, когда дети пересаживаются с одного ряда на другой, учащимся очень нравится, ведь у них есть стимул. И еще дает возможность учащимся подвигаться на уроке и сменить вид деятельности, что можно считать одной из здоровьесберегающей технологией на уроке.

По обновленному образованию учащиеся не получают оценок на уроке и для учителя бывает сложно проследить, как занимались дети на каждом уроке. Для учителя важно: кто из учащихся хорошо занимался в течение четверти, а кто испытывал трудности, кому из учащихся какие темы нужно подтянуть и тд. Для этого я отмечаю достижения учащихся в такой таблице::

Оценивание достижений учащихся

Ф.И.	дата	дата	дата
ученик 1			
ученик 2			
ученик 3			

обозначения:

	отлично усвоил тему
	хорошо справился с заданиями, но допустил ошибку
	нужно еще стараться

Такая таблица весит в кабинете для каждого класса. Дети подходят на перемене и смотрят, сравнивают свои сегодняшние и прошлые успехи. Конечно, здесь присутствует и соревновательный момент. Дети стремятся попасть в зеленую графу.

✓ Еще очень важна на уроке личность самого учителя. Ведь дети 40 мин смотрят на нас! И многие хотят быть похожими на своего учителя! Поэтому опрятный и ухоженный внешний вид, доброжелательность, улыбка – залог успешного урока.

Литература:
1. Мирсеитова С. Обучение как поиск и поиск для обучения. Караганда, 2011.
2. Активные методы преподавания и обучения - www.cpm.kz

Досыбаев Н.Қ.
Балқаш қаласы,
Абай атындағы №2 лицей

ТАРИХ САБАҚТАРЫНДА ИННОВАЦИЯЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

Қай заманда да адам тәрбиелеу, оған ғылыми негіздерден мәлімет беру, баланы өмір сүруге үйрету ұстазға жүктелетін міндет болса, ал жас ұрпақтың мемлекеттің дамуында алар орны ерекше. Елбасы, Н.Ә.Назарбаев: «…Адамзат үшін XXI ғасыр жаңа технологиялардың ғасыры болмақ, ал осы жаңа технологияларды жүзеге асырып, өмірге енгізу, игеру және жетілдіру - бүгінгі жас ұрпақ, сіздердің еншілеріңіз… Ал жас ұрпақтың тағдыры - ұстаздардың қолында»[1] деп, атап көрсеткендей, қазіргі шоқ болып тұрған жас ұрпақты от қылу бүгінгі ұстаздар қауымы алдында үлкен міндет. Сондықтан білім жүйесі қоғаммен бірге дамып отырғандықтан мұғалімге қояр талаптар да өзгеріп отырады.Ол үшін: ұстаздың кәсіби өсуі, өзінің негізгі мамандығы бойынша жаңа әдіс-тәсілдерді меңгеруі ғана емес, оны өз әрекетіне дұрыс қолдана білуі әрдайым шығармашылық ізденіс үстінде болуын қалайды. А.Байтұрсынов: *«мұғалім қандай болса, мектеп һәм сондай болмақшы»,*[2] дегендей өмірге еніп жатқан жаңа технологияларды игере отырып оқушыларға сапалы да саналы білім беру әр мұғалімнің көздеген мақсаттарының бірі болуы тиіс.

«Инновация» деген сөз − латынның «novus» жаңалық және «in» енгізу деген сөзінен шыққан, ал оның қазақша аудармасы «жаңару, жаңалық, өзгерту» деген мағынаны білдіреді. Инновация құрал және процесс ретінде әлдебір жаңалықты ендіру деген сөз. Педагогикалық процессінде инновация оқыту мен тәрбиенің тәсілдері, түрлері, мақсаты мен мазмұнына, мұғалім мен оқушының бірлескен қызметін ұйымдастыруға жаңалық енгізуді білдіреді. Білім берудегі инновациялық процестердің мәнін педагогиканың маңызды екі проблемасы құрайды. Олар − озық педагогикалық тәжірбиені зерттеу мен жинақтау және тарату мен практикаға енгізу проблемасы.

Елбасы Н.Ә.Назарбаев «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты бағдарламалық мақаласында тарихтың өткеніне көз жүгіртіп, жаңа тарихи кезеңдерге жан-жақты баға бере отырып, рухани жаңғыру арқылы болашаққа деген өзінің парасатты пікірлері мен көзқарасын білдірді. «Екі дәуір түйіскен өліара шақта Қазақстанға түбегейлі жаңғыру және жаңа идеялар арқылы болашағын баянды ете түсудің теңдессіз тарихи мүмкіндігі беріліп отыр. Мен барша қазақстандықтар, әсіресе, жас ұрпақ жаңғыру жөніндегі осынау ұсыныстардың маңызын терең түсінеді деп сенемін. Жаңа жағдайда жаңғыруға деген ішкі ұмтылыс – біздің дамуымыздың ең басты қағидасы», -деп ел келешегіне үміт артады[3]. Олай болса, мұғалімдердің алдында тұрған бірден-бір мақсат интерактивті әдістер арқылы – оқушылар алған білімдерін пайдаға асырып, өздігінен әрекет ете алатын, оларды түрлі өмірлік жағдайда қолдана білетін, жалпы азаматтық және ұлттық құндылықтарды қатар меңгерген, өзіндік көзқарасы бар, Отанын шын сүйетін азамат болып жетілуіне көмектесу.

«Интерактивті» сөзін ағылшын тілінен аударғанда («inter»-бұл өзара, «act»-әрекет) – біреуменсұхбаттасу, әңгімелесу немесе өзара бірлесіп әрекет ету деген мағнаны білдіреді. Оқытудың интерактивті әдісі ол оқушылардың белсенділігін арттыруда қолданылатын әдістердің жиынтығы болып келеді. Олар: топтық жұмыс, ой шабуылы, рөлдік ойын,сарапшы топтардың пікір таласы, жоба жасау, сұхбат, тақталар, кітаптар, видео, слайдтар, әртүрлі көмекші құралдар, пайдаланылған презентациялар, компютерлер. Тарих пәні сабағында интерактивті әдістерді қолдану тиімділігі қазіргі таңда елімізде болып жатқан жаңартулар оқу-тәрбие жұмыстарының бағыт-бағдарының заман талаптарына сай жасалуын міндеттейді. Осыдан келіп, елімізде оқу ағарту жүйесін қайта құру, мектеп реформасын жасау, оқуды өмірмен байланыстыру, оқушылардың білімді өз бетімен ізденуіне үйрету және білім негіздерін демократиялық интеграциялық ұстанымдарға орайлас әр баланың жеке ерекшеліктері мен қабілеттерін ескере отырып, оқытып тәрбиелеу талап етілуде. [4]

Мысалы: Қазақстан тарихы пәнінде **«Қазақстан майдан-арсеналы»** тақырыбында дәлелдеу, анықтау мақсаттарына жету үшін:

- оқытушымен (сұрақ арқылы)диалогқа түсуі;
- шағын топтармен(3-5 оқушымен) тапсырмалар орындау;
- оқушылардың үлкен тобымен(көбіне пікірталас,топ болып әлдебір мәселені талқылау барысында);
- оқушылардың тобымен немесе жекелей (шағын зерттеу жүргізеді);
- технологияларды пайдалану (АКТ, видеороликтер, 3d карталар, аудио-фото деректер)арқылы оқушылар мен оқытушының арасында тығыз қарым-қатынас байқалса бұны біз интерактивті деп атаймыз. Өйткені, қарым-қатынас оқушылар әлдебір мәселені талқылап, соның ішінде шешімін табуға тырысқан кезде байқалады.

«Қазақстан тарихы», «Дүниежүзі тарихы» пәндері бойынша оқу бағдарламасының басты мақсаттарының бірі – оқушылардың бойында тарихи ойлау дағдыларын қалыптастыру мен дамыту болып табылады. Сондықтан сабақта оқушылардың «тарихи ойлау» дағдысын қалыптастыруға мүмкіндік беретін түрлі әдіс- тәсілдерді (сыни тұрғысынан ойлау, талдау, белсенді және проблемалық оқыту әдістері, зерттеу, жоба әдістері т.б.) қолдану ұсынылады.[4] Яғни, оқушылар тарихтың маңызды процестеріне, құбылыстарға, оқиғаларға және ұғымдарға баса назар аударуға, тарихи оқиғаларды, талдау, салыстыру, көрнекті тарихи тұлғалар қызметін бағалау, алған білімі негізінде өз ойын дәлелдеу дағдыларын қалыптастыруға бағытталған. Мысалы: **«КСРО халықтарының Қазақстанға депортациялануы»** тақырыбы бойынша оқытуда халықтарды депортациялау себептері, барысы, нәтижесін талдау тапсырмасы арқылы депортацияланған халықтардың Қазақстанның саяси, әлеуметтік, мәдени саласына тигізген әсерін анықтайды. Оқушылардың тарапынан тек қана себеп пен салдарларды анықтау ғана емес, бұл себептерді берілген белгілері бойынша жіктеу (мазмұны, уақыты және рөлі бойынша), түрлі себептер арасында өзара байланысты анықтау және оларды маңыздылық деңгейі бойынша орналастыруға бағыттау ұсынылады. Нәтижесінде, білімалушылар демографиялық өзгерістердің себептері мен салдарын анықтайды. Белгілі бір тарихи концептілерге негізделген оқыту оқушыларды бірден ойландырады және оқушыларды сын тұрғысынан ойлауға, проблемалық сұрақ қоюға, өздігінен талдау жасау дағдыларын дамытуға жәрдемдеседі. Бұл кезде оқушылардың жауаптарынан да мәселенің шешімін табуға талпынысы негізгі маңыз болып тұр. Өйткені интерактивті оқытудың негізгі мақсатының өзі ол оқушыларды өз бетінше ой қорытып, жауаптарын анықтап дәлелді айта білуге үйрету.

Қазір кез-келген пәнді оқытуда пәнаралық байланыс арқылы білімнің жинақтаушы, қорытындылаушы және үйлестіруші қызметін атқаруға болады. Сабақ – мұғалім мен сынып тобы, шағын топтар мен жеке оқушы арасындағы қатынас арқылы жүзеге асырылады. Осы тұрғыда оқытудың интерактивті әдісі өте тиімді. Себебі, бұл әдіс оқушының жеке өмірлік тәжірибесіне сүйене отырып, оның бойында білім, дағды және құндылық жүйесін қалыптастырады.

Бүгінгі тарих сабақтарын өткізу барысында мұғалім сабақ мазмұны оқушылар үшін танымдылығы жағынан қызықты әрі жаңаша өтуі үшін өзінің бағалы уақытын қажетті материалдарды іздеумен жүйелеуге жұмсайды. Жаңа ақпараттық технологияларды тарих сабақтарында пайдалану оқу материалын хабарлау және оқушылардың ақпаратты меңгеруін ұйымдастыру арқылы, көзбен көру жадын іске қосқанда арта түсетін қабылдау мүмкіндіктерімен қамтамасыз ететін әдіс деп қарауға болады. Тарих сабақтарында жаңа технологияны пайдаланудың ең басты мақсаты белгілі бір жетістіктерге жету оқу сапасын арттыру [5].

Қазіргі оқыту үрдісінде жаңа технологияны кеңінен қолдану өз тиімділігін көрсетуде. Жаңа технология қазіргі заманның талаптарына сай жүйеленген, тиімді әдістердің бірі.Жаңа технологияның басты ерекшеліктері ол барлық технологиялардың басын біріктіріп, бір жүйеге келтірілген, жинақталған үлгісі болып табылады. Жаңа технологияларды тарих сабақтарында пайдалану кезінде оқушы оқу материалын тыңдау, жазу, көру, айту, өз бетімен жұмыс жасау арқылы оқу материалы қарапайымнан күрделіге қарай шығармашылық, зерттеушілік сипаттағы тапсырмаларды орындауға мүмкіндік береді.

Орыс педагогі, К.Д.Ушинский былай деген: *«Мұғалім өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, оқуды, ізденуді тоқтатысымен оның мұғалімдігі де жойылады».* Сондықтан жаңашылмұғалім өз қызметінде әріптестерінің тәжірибесі немесе ғылымдағы жаңа идеялар, әдістемелерді дұрыс таңдап, бағалау және қолдануды назарда ұстауы қажет.

Әдебиеттер:

1.Берикханова А., Ибрагимов Д., Роль системы высшего образования в формировании интеллектуального потенциала общества.

Экономика. Республикалықапталық газет. 29.10.2015. //http://economics.kazgazeta.kz/?p=15557

6. В КазНУ состоялась прямая трансляция онлайн-лекции Н.Назарбаева. Пресс-служба КазНУ //http://www.kaznu.kz/ru/3/news/one/4450/

2. Оспанұлы С. «Алтынсариннің айналасындағы адамдар». Қостанай: Шапақ, 2006.

3. Мемлекет басшысының «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласы //

4. Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2017-2018 оқу жылында Қазақстан Республикасының жалпы орта білім беретін ұйымдарында оқу процесін ұйымдастырудың ерекшеліктері туралы. Әдістемелік нұсқау хат

5. Ошанова Н.Т. Білім беру жүйесіндегі технологиялардың көмегімен оқушылардың дүние танымдық көзқарастарын қалыптастыру. Алматы-2012

Евсеев Е.Ю.

СОШ № 25, г. Караганды

УРОКИ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ И ПРОБЛЕМЫ ВКЛЮЧЕНИЯ В ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ ЛИЦ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Инклюзивное обучение – индивидуальное обучений, это включение всех в учебный процесс. Чтобы дети, которые имеют отклонения по состоянию здоровья, не чувствовали себя оторванными от социума и, глядя на здоровых детей, не ощущали себя неполноценными.

В нашей школе есть дети, которые имеют кое-какие физические, умственные или психологические недостатки, но это не мешает им обучаться в обычных классах, с обычными детьми. Есть в 8 классе мальчик Евгений — инвалид детства. Он мог бы спокойно сидеть на гимнастической лавочке, но мы с ним решили, что будем заниматься. Он очень активно занимается на моем уроке. Норматив: прыжки через скакалку сдаем вместе, мы становимся лицом друг к другу, я вращаю гимнастическую скакалку, мы вместе синхронно прыгаем. Положительным эмоциям нет предела и у меня, и у Евгения. Нам так хорошо от того, что мы друг другу помогаем: я принимаю зачет, он сдает. Евгений метает теннисные мячи, бегает на короткие и длинные дистанции, прыгает в длину с места и с разбега. Играет в баскетбол, волейбол. Я заметил, как он заметно оживился, настроен позитивно, воодушевлен. Все задания выполняет в меру своих сил и настойчиво, даже лучше, чем некоторые одноклассники.

Особого подхода требуют ученики с избыточным весом. Девочки в 10 классе не могут переносить длительные физические нагрузки, но желают получить зачет. Мы вместе решили поработать над этим. Гандбол — очень активная подвижная игра, Света и Вероника не могут долго бегать и играть, но зато хорошо знают правила и могут судить игру своих одноклассников. Также я привлекаю их при проведении соревнований. Закрепил за начальными классами 3 «А», 3 «Б», которые занимаются во вторую смену. На большой перемене они организовывают игры с детьми, проводят спортивные мероприятия. Так мы преодолеваем возрастные особенности и учимся творчески подходить к любым заданиям.

Особенно важным элементом работы с такой категорией детей служат и уличные тренажеры. Они направлены для отработки двигательных и других навыков, выработки и совершенствования техники упражнений, которые непосильны детям с особыми образовательными потребностями, не только на уроках физической культуры, но и в свободное время. С помощью тренажеров можно быстрее доводить до требуемого уровня физическую подготовленность школьников и более направленно развивать их специфические способности, необходимые в том или ином виде спортивных игр. Тренажеры и технические свойства позволяют школьникам увеличивать продолжительность и эффективность тренировки, постоянно совершенствут двигательные навыки. Рациональное использование данных тренажеров в учебном процессе способствует быстрому восстановлению работоспособности школьников и дает возможность проводить последующие тренировки с более высокой интенсивностью.

Дети с ограниченными способностями, не имея возможности в большинстве случаев свободно двигаться, будучи закомплексованными, во многих случаях предпочитают заниматься отдельно, либо вообще отказываются заниматься, что и приводит к еще большему ухудшению их состояния здоровья. Поэтому в данном ключе я предпочитаю чаще использовать подвижные игры, которые благотворно влияют на психо-эмоциональное состояние, улучшают кровообращение, повышают тонус и имеют другие плюсы. А системные упражнения на тренажерах помогают сформировать функциональную деятельность этих учащихся.

Для того, чтобы избежать монотонности, пробудить интерес, применяются и нетрадиционные формы работы, нужные для данной категории детей. Они способствуют успешности формирования двигательных умений и навыков, вызывают положительные эмоции. Одной из таких форм работы являются сюжетно-ролевые игры. На таких уроках раскрывается творческий и физический потенциал учащихся.

Применяются и групповые формы работы, раздаются карточки с графическим изображением общеразвивающих упражнений. Они должны установить правильную последовательность выполнения упражнений. Данная форма обучения позволяет детям с особенными потребностями проявить себя как лидера и самостоятельно решить поставленную перед ним задачу.

К методам и приемам, способствующим формированию привычки, относятся методы убеждения – беседы, лекции, объяснения. Для данной категории детей необходимо объяснять важность систематических занятий для улучшения здоровья, самосовершенствования и красоты тела.

Одним их эффективных элементов работы с особенными детьми является и домашнее задание. Так, например, для них можно дать задание по карточке: выполнение того или иного физического упражнения, написание доклада, реферата с последующим объяснением обработанного материала.

Например, карточка с описанием подвижной игры, проведение которой ученик должен подготовить на следующий урок. Или подготовка к сдаче какого-либо зачета: сгибание и разгибание рук, упор лежа, прыжок в длину с места, скакалка и т.п. Данная форма работы является актуальной для особенных детей, обучающихся в среднем звене, так как их все же волнует, как отразятся их сегодняшние упражнения на завтрашнем самочувствии. В век современных технологий особое место в данном направлении играет и ИКТ, которые нами, учителями физической культуры, поделены на несколько категорий и помогают работать с учащимися с особыми образовательными потребностями:

1. Тестовые программы – прохождение в виде тестов, тех или иных заданий, связанных с прошедшей темой, например, «Тесты по волейболу», «Тесты по баскетболу», «Тесты по Гимнастике» и др.

2. Развивающие игры – например, шахматы, тогызкумалак, которые выполняются на планшетах, ноутбуках.

3. Презентационные материалы – дети либо самостоятельно готовят и защищают подготовленный материал, либо, изучая подготовленный учителем презентационный материал, выполняют задания. Такого рода материал готовится по темам: «Олимпийские игры», «Казахские национальные игры», «Многоборье», «Гимнастика», «Казахстанские спортсмены» и др.

У каждого человека есть стремление заботиться о своем здоровье. Убеждая детей с особенными образовательными потребностями в том, что занятия физической культурой полезны для их здоровья, мы добиваемся значительного успеха и в образовательном процессе.

Литература:

1. Статья «Инклюзивное образование: реальный опыт, проблемы, перспективы» авторы:Замдиректора по УВР Кузгибекова Г.М.,учитель начальных классов Кулешова Т.В. СОШ № 51 г. Караганды.
2. Статья «Инклюзивное образование: реальный опыт, проблемы, перспективы» автор: Драпак В.В. (общеобразовательной средней школы № 11 города Новокуйбышевска)
3. Указ Президента Республики Казахстан от 7 декабря 2010 года № 1118
4. Конвенция «О правах инвалидов»

Ёлшина Л.С.
Кусшибекова Г.Н.
Школа-лицей №101, г. Караганда

ВЗГЛЯД УЧИТЕЛЕЙ - ПРАКТИКОВ НА СКРЫТЫЕ ВОЗМОЖНОСТИ МЕЖПРЕДМЕТНОЙ ИНТЕГРАЦИИ ЗНАНИЙ НА ПУТИ РАЗВИТИЯ УСПЕШНОГО УЧЕНИКА

В XXI веке человеку надо не только уметь быстро прочитать и понять предоставленный материал, но проанализировать его и применить при решении задач из различных сфер своей деятельности. Компетентностный подход, внедряемый при обновлении содержания среднего образования в Казахстане, ставит приоритетом не элементарную информированность, а всё-таки развитие способностей и навыков решения жизненных задач на основе межпредметных знаний и осознания значимости решаемых проблем. Педагогическому сообществу необходимо подготовить выпускника, который способен быть успешным и умеющим адаптироваться к изменениям современного мира.

Школа помогает ученику не только изучить и овладеть совершенно новым, но и рассматривать какую-либо проблему в комплексе с различных точек зрения. Сегодня, например, узнал явление свободного падения, завтра - освоил новую технику. И это новое помогает ему мыслить шире и действовать в нестандартной ситуации, а именно рассмотреть на географии методы поисков и разведки месторождений полезных ископаемых, используя изменение ускорения свободного падения в связи с изменением плотности геологических тел.

Для формирования и развития таких навыков, как соединять факты, находить что-то общее между различными вещами и выносить из этого какой-либо результат, на уроках физики мы широко используем задания межпредметного содержания, представленные в маршрутных листах ученика. Задачи маршрутного листа тесно связаны с математической грамотностью: производить математические расчеты, уметь интерпретировать информацию, оценивать и анализировать данные, представленные в числовом виде (в степенях с рациональным показателем, в процентах и так далее), а также в графическом виде (в виде таблиц, диаграмм, графиков, рисунках). В нижеследующей таблице приведены некоторые задания маршрутных листов по физике 9 класса.

Тема	Задание	Межпредметные связи
Путь, перемещение при неравномерном движении	Исследователи Арктики оказались на льдине, оторванной от места их зимовки Ветер за 1ч снёс льдину на 70 км в северо-западном направлении под углом 30^0 к первоначальному положению, затем в течение 2ч со скоростью 15км/ч перемещал в восточном направлении. Определите, какие	-Топография (география) -Сложение векторов, теорема Пифагора, теорема косинусов (геометрия) -Влияние холода на человека и способы согрева организма в ЧС (биология)

	кинематические величины можно рассчитать? Как исследователям развести огонь в этой ситуации?	
Импульс тела	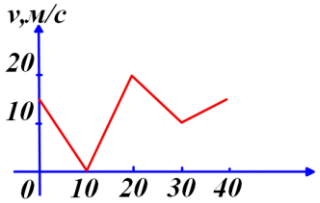 1.Прочитайте представленный график зависимости скорости от времени 2.Обсудите причины изменения скорости футболиста 3.Сформулируйте расчетные задачи по данному графику, если масса футболиста равна 60кг	-Графики функций (алгебра 7класс) -Решение уравнений (алгебра 8 класс)
Механическая работа	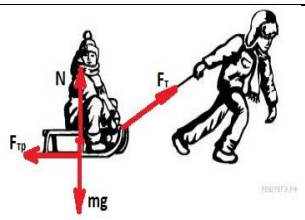 1.Все ли силы совершают механическую работу? 2.Предложите способ расчета механической работы сил. 3.Оцените механическую работу сил.	-Векторы, измерение углов с помощью транспортира (геометрия) -Значения тригонометрических функций основных углов (алгебра)
Геометрический смысл механической работы	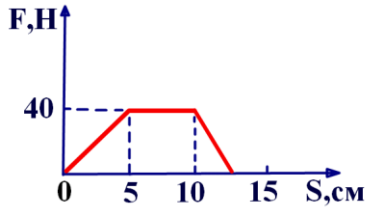 1.Вычислите механическую работу на всём пути 2.Оцените наибольшую и наименьшую механическую работу на участках пути	Нахождение площади плоских фигур (геометрия)

Маршрутные листы по физике включают задания по развитию функциональной грамотности и составлены дифференцированно, что позволяют организовать учителю на уроке различные виды деятельности учащихся (поисковую, коммуникативную, рефлексивную) в сочетании с коллективной работой, работой в группах и произвести самопроверку, взаимопроверку. Маршрутные листы для учащихся нами применяются третий год. Обратим внимание, что их эффективность подтверждает динамика качества знаний по физике в преподаваемых девятых классах.

Класс	Качество знаний 1четверти	Качество знаний 2 четверти
9В	55%	58%
9Г	11%	31%

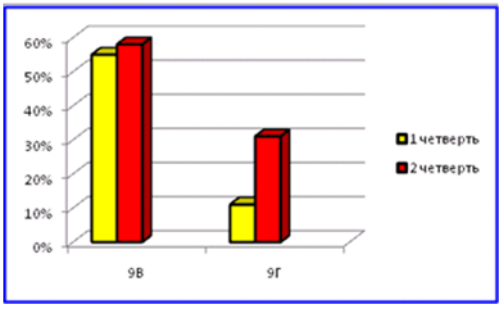

Хочется отметить результаты 9Г класса, так как наблюдается рост качества знаний почти в 3 раза. Класс был сформирован в этом учебном году и поэтому с маршрутными листами большая

часть класса не работала. Всю первую четверть ребята осваивали правила работы с ними и надо здесь отдать им должное, долгий и упорный труд дал плоды. Обучающие увидели, что грамотное чтение позволяет понять им информацию, математическая грамотность проанализировать её, выстроить алгоритм решения практических задач. Тем самым учащиеся «знают», «понимают», «применяют», «анализируют», «синтезируют», «оценивают». На данном этапе учащиеся 9В класса участвуют в проекте по составлению задач для семиклассников, сопровождающие картинками и рисунками для визуального восприятия. Анкетирование выпускников 9 классов показало, что 57% учащихся выбирают физику для сдачи экзаменов на итоговой аттестации.

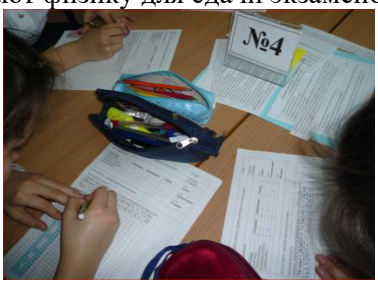

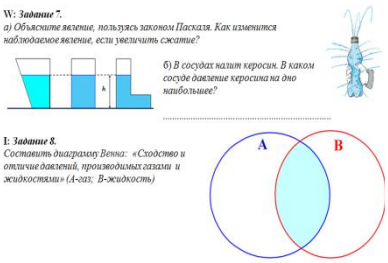

Систематическое применение маршрутных листов на уроках помогает успешно осваивать наш предмет и учащимся 7-8 классов, о чём свидетельствуют нижеследующие диаграммы.

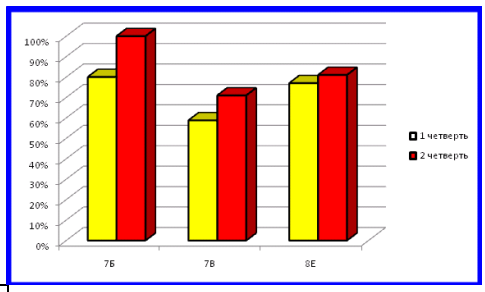

Учителя - предметники лицея, присутствующие на уроках, отмечали положительные стороны применения маршрутных листов:

- создание *коллаборативной* среды для развития обучающегося;
- смена акцентов с обучения, направленного на передачу фактологического материала, на обучение способам получения информации;

Класс	Качество знаний 1четверти	Качество знаний 2 четверти
7Б	80%	100%
7Г	58,8%	71%
8Е	77%	81%

- развитие умений анализировать и эффективно использовать новый материал;
- социализация личности, способная к сотрудничеству и самостоятельности;
- формирование вектора учебной деятельности учащихся.

Получив положительную динамику, своим опытом мы поделились с коллегами на кафедре естественных наук и городском фестивале педагогических идей учителей математики и физики, также представляли свои результаты на городской НПК. За серию маршрутных листов награждены дипломом I степени областного конкурса «Методический вернисаж трансляции опыта НИШ» и дипломом II степени открытого республиканского фестиваля педагогических работ «Методический вернисаж». Внедрение маршрутных листов на уроках физики вошло в основу содержания доклада нашей школы на областной стендовой конференции «Исследовательские навыки учителя через внедрение подходов Исследование урока и Исследование в действии: опыт и перспективы».

Наша работа с маршрутными листами позволила раскрыть возможности межпредметной интеграции знаний на пути развития успешного ученика

Литература:

1. Ж.А.Караев. Технология трехмерной методической системы обучения. г. Алматы, 2014 г.
2. В.П.Беспалько. Слагаемые педагогической технологии. г. Москва, 1989 г.
3. А.А.Гин. ТРИЗ - педагогика. Издательство Вита пресс, 2001г.

Ермекова К.А.
Балқаш қаласы, Әлихан Бөкейханов атындағы
№15 мектеп-лицейі

«ШИ ТОҚУ» ФАКУЛЬТАТИВ КУРСЫ АРҚЫЛЫ МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ КӘСІБИ ШЕБЕРЛІГІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

Ақпараттық технологиялардың қарқынды дамуы кезінде балалардан алдын болжай білуді, жинақталуды, уақытты ұтымды пайдалануды, іскерлік қатынасты талап етеді. Балалар көп уақытын компьютерде өткізеді де елгезек, ықыласты болудан қалып барады, сондықтан да мектепте жеке шығармашылық қабілеті тәжірибелік қана емес, рухани дамуы қажет.

Бала тәрбиесі жауапкершілігі мол үлкен іс. Осы жолда кез келген нәрсе баланың дамып өсуіне ықпал етеді. Білім, спорт, өнер барлығы біртұтас. Олар баланың жан – жақты дамуында ерекше маңызға ие. Соның ішінде өнердің де орны бөлек. Өнерге адам бойындағы барлық талант, қандай да бір іске деген икемділікті жатқызуға болады.Өнердің ішінде қолөнердің балаға берер тәлім – тәрбиесі, ықпалы зор.

Сан ғасырдың сарабынан өтіп, біздерге қаймағы бұзылмай жеткен халқымыздың қастерлі де дәстүрлі қолөнері көптеген салаға бөлінеді

Қазақ қолөнерінің түрі, сапасы, өрнегі, бояуының өмірге келуі көшпелі өмірмен тығыз байланысты. «Сәндік-қолданбалы өнер элементтерін бүгінгі күнге дейін өзінің маңызын жоғалтпаған өнердің бір түрі кілем тоқу, киіз басу, киім тігу, ши тоқу, сырмақ сыру өнері.

Ши тоқу – бұрын көшпелі және жартылай отырықшылдықта тіршілік еткен Орта Азия халықтарының арасында алғаш рет қолданылып ерекше түрде дами бастады. Зерттеушілердің айтуынша, ши орау өнері XV ғасырдан бастап ерекше дамып, өнер деңгейіне көтеріледі.

Қазақ халқында ши өңдеуі, оған жүн орап, өрнектеп безендіру, тоқу ісі – ғасырлар бойы атадан балаға мирас болып келе жатқан ұлттық өнер. Олар шиден түрлі бейнелер жасап, ою-өрнектермен өрнектеп базарлық бұйым мен түрліше тұрмыстық тұтыну тауарын дайындап нарыққа шығарып отырды. Ши бұйымының жалпы сырт көрінісіне қарай: ақ ши (кейде шым ши) және ораулы ши деп екі топқа бөлінеді. Мұндай ши түрлері қазақтар арасында өз орнымен әр түрлі мақсатқа пайдаланылады. Ақ ши дегеніміз қабығынан аршылып тазартып барып өңделмей сол қалпында тоқи салған табиғи көрністегі ши. Ал ораулы ши дегеніміз түрлі-түсті етіп боялған қой жүнімен орап, ою-өрнек бедерлеген ши.

Ши тоқудың қыры мен сырын оқушыларға жеткізу, олардың эстетикалық, көркемдік талғамын қалыптастыру үшін арнайы оқыту әдістері мен тәсілдері қажет. Ши тоқу өнерін меңгерту үрдісінде оқушылардың технологиялық мәдениетін қалыптастыру мақсатында әртүрлі әдіс- тәсілдерді (сөздік, көрнекілік, аудиокөрнекілік, практикалық, салыстыру, теңестіру, ақпараттық, эвристикалық, қорытындылау, іздестіру және т.б.) пайдаланамыз.

Сурет-1. Мектеп-лицейімізге Әлихан Бөкейханов атамыздың есімі берілген уақытта жасалған авторлық өнім

Ұлттық сәндік – қолданбалы өнер туындыларымен танысудың оқушыларға эстетикалық тәрбие беруде ролі ерекше. Осы тұрғыдан оқушыларды тәрбиелеу жұмысын өмірмен байланыстыра жүргізудің мектептегі оқушыларға қосымша білім беру жұмысының мәні аса зор екендігін сезінуге болады.

Оқушы бойындағы қабілетті ашып, ізденіске жетелеуде факультатив курстарды үйретері көп. Сәндік- қолданбалы өнерге негізделген көркем-шығармашылық сабақтар мектеп оқушыларына белсенділік береді, бейнелі ойлауын, қиялдауын дамытуға ықпал етеді.

Осы орайда біздің мектеп-лицейдің даму жоспарына сәйкес рухани құндылықтарды арттыру мақсатында «Ши тоқу» факультатив курсы жүйелі жұмыс жүргізуде. Жүйелі нәтижеге жету үшін негізгі міндеттерді іске асырдым. Олар:

1-диаграмма. «Ши тоқу» факультатив курсқа қатысатын оқушылардың шығармашылық жобалары

ұлттық және жалпы адами құндылықтар негізінде, ғылым мен тәжірибе жетістігі негізінде тұлғаның дамуы мен кәсіби қалыптасуына жағдай жасау;

жеке дара тұлғаның дамуына жағдай жасау арқылы ой-өрісін кеңейту;

оқушыны әлеуметтік өмірге бейімдеу, қоғам мен еңбек нарығының ауыспалы қажеттіліктеріне жылдам бейімделуіне себеп болатын функционалдық сауаттылықты қалыптастыру;

жаңа заман ғылымының мол жетістіктерімен қаруланған, мәдени дүние танымы, көзқарасы қалыптасқан бәсекеге қабілетті дарынды оқушыларды тәрбиелеу;

«Маған айтсаң, ұмытып қаламын. Көрсетсең, есімде қалар. Істеуін көрсетіп берсеңіз, үйреніп алайын» -деп шығыс даналығында айтылғандай осы тұрғыда оқушыларды шығармашылыққа тарта отырып, сәндік-қолданбалы өнерді бойларына сіңіре отырып төмендегідей мақсаттарға қол жеткіздім:

- қосымша білім беруде оқушының білімін, шеберлігі шыңдалды;

-оқушыны шығармашылық жұмысқа тарту арқылы функционалдық сауаттылығын қалыптасты;

-жетістіктерін бағалап көрсету, белсенділігін қалыптастыру, өздігінен еңбек етуге дайындау, іскерлігі дамыды;

-шығармашылық пен ізденіске қол жеткізу барысында жаңа технология элементтерін тиімді пайдаланып үйренді;

-оқушылардың экономикалық, экологиялық, эстетикалық және жаңашылдық білім беру, ойлау дағдысын, зейінділігін арттыртты;

Жыл сайын дәстүрлі мектеп күні қарсаңында НЗМ-нің тәжірибесін тарату мақсатында мектеп-лицейішілік форумда «Шаңырақ» топтары арасында ши тоқу арқылы жасалған өнімдері көрмеге қойылып, оқушылар әрбір тоқылған өнімдерін жлба арқылы қорғайды.

Сурет-2. «Шаңырақ» топтары арасында ұйымдастырылған тақырыптық көрме.

Сонымен қатар, ата-аналармен қоғамдастық жұмысты нығайту мақсатында «Зиялы сенбілерде» осы ши тоқу өнерінің қыр-сырымен таныстырып, оқушылар жұмыстарының жүйелелілін көрсету үшін шеберлік сағаттар да өткізілді.

Сурет-3. «Қыз өссе елдің көркі» шеберлік сағаты

«Ши тоқу» факультатив курсы арқылы мектеп оқушыларының кәсіби шеберлігін қалыптастырудың нәтижесінде оқушыларды шығармашылыққа тарта отырып, он саусағынан өнері тамған бала тәрбиеленді, шығармашылық жоба жасауға, мамандық таңдауда бағыт алды; шәкірттердің шеберлігі, білім мен еңбегі танылды; іскерлік, икемділік қабілеттері артты; тәрбиелік дағдысы,еңбектену жұмысына төзімділігі қалыптасты; көркем –эстетикалық талғамдары дамыды.

Қазіргі заманда оқушылар ши тоқу кезіндегі шығармашылық жұмыс барысында қазақ ұлттық мәдениет элементтерін пайдалану дағдыларын дамытады, бұл өз кезегінде қазақ халқының дәстүрін құрметтеуге тәрбиелейді. Ши тоқу мен киіз басу қазақтың ежелден айналсып келе жатқан өнері.

Қорыта келе тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйіні ұлттық дәстүріміз бен өнерімізді жас өрендер бойына сіңіруге, көптің игілігіне айналдыруға жан сала жігер жұмыс жасау парызымыз. Сонда ғана шәкірттеріміздің шеберліктері шыңдала түсіп, ұлттық өнеріміздің өркен жаятыны ақиқат, мектептерде ұлттық өнерді насихаттап, оларды жас ұрпақтардың бойына сіңіре білсек , жастар ұлттық өнерге бейімделіп, еліміздің әлеуетін көтеруге өзіндік үлестерін қосары анық.

Әдебиеттер:

1. ҚР-да білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы.
2. «Қазақстан» Ұлттық энциклопедиясы, IX том, А.,1998 ж.
3. «Шаңырақ» үй-тұрмыстық энциклопедиясы А., 1990 ж.
4. Асылханов Е.С. Методика преподавания декоративно-прикладного искусства. М.: Изд-во Семипалатинск, 2000 ж.
5. Жәнібеков Ө. Қазақ қол өнерінің мәдениеті.-Алматы: Өнер,1982 ж.
6. Нурланова К. Кочевники. Эстетика: Познание мира в традиционном казахским искусством.-Алматы: Ғылым, -1993 ж

Ерофеева Л.И.
ОСШ № 22, г.Жезказган

CASESTUDY КАК ЭФФЕКТИВНЫЙ СПОСОБ РАЗВИТИЯ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ КРЕАТИВНОСТИ УЧАЩИХСЯ

На современном этапе развития общества, в условиях обновлённого содержания образования от каждого учащегося, а впоследствии и от выпускника школы требуется умение действовать в нестандартных ситуациях, именно в них применять полученные математические знания. Поэтому возникает необходимость формирования такого качества личности как креативность, в том числе и средствами математики. Обычно при решении текстовых задач от ее сюжета переходят к модели задачи (алгебраической, аналитической, геометрической). После такого перехода решение задачи заключается в схеме

ЗАДАЧА ⟶ МОДЕЛЬ ЗАДАЧИ

Реализация этой схемы при решении школьных математических задач не дает больших возможностей для развития креативности учащихся. А вот решение различного рода технологических задач, возникающих в практической деятельности человека, как раз и способствует

развитию творческой составляющей личности. И схема решения таких задач выглядит следующим образом.

СИТУАЦИЯ ⟶ ЗАДАЧА ⟶ МОДЕЛЬ ЗАДАЧИ

Ситуация имеет неопределенное условие, предполагает различные подходы к решению, допускает множество верных результатов решений. Ситуация очень тесно связана с практико-ориентированными задачами. Именно они позволяют содержательно и методологически связать школьную математику с профессиональной составляющей образования. Эффективно обучать решению ситуационных задач, тем самым развивая математическую креативность учащихся, позволяет метод кейсов. Весьма популярный интерактивный метод обучения, метод анализа конкретных ситуаций или метод Casestudy. Кейсы привязывают обучение к реальности. Они предоставляют учащемуся свободу поиска путей анализа, идентификации и решения проблем. В процессе разбора ситуаций, задач учащиеся приходят к созданию обобщённого, имеющего концептуальный характер знания. Кейс должен быть ориентирован на обучаемого, должен быть увлекательным, иметь структуру, облегчающую понимание смысла. Должен быть основан на достоверной, реальной информации. Должен отличаться динамикой действия, быть самосодержательным. Должен вызывать различные реакции и мнение для поддержания конструктивного обсуждения в группе. Для него обязательны сфокусированность на проблеме, наличие данных, достаточность материалов, присутствие «человеческого фактора» в событиях. Технология использования метода кейсов, его виды, структура представлены в следующих таблицах и схемах. Таблица 1

1 этап	2 этап	3 этап
Индивидуальное изучение ситуации, определение проблемы, попытка найти решение, вопросы.	Работа в малой группе. Обмен мнениями, общее понимание проблемы, поиск путей решения.	Процесс группового обсуждения, анализ содержания ситуации, диагностика и точное определение проблемы, поиск способов решения.

Итак, рассмотрим каждый из видов кейсов более подробно.

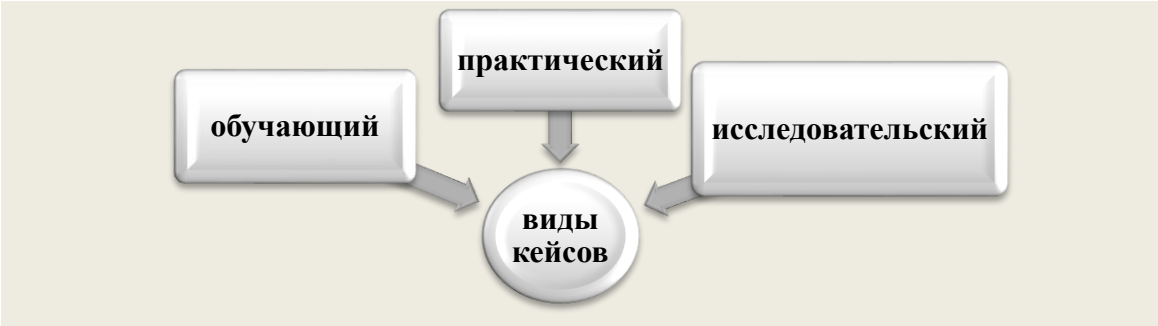

Схема 1

Схема 2

<u>Обучающий кейс</u> Каждое задание включает в себя новое знание и представляет проблему для обучаемых. Содержит учебные ситуации в предметной области «Математика». Формулируется содержательная модель кейс-задания. Приводится список взаимосвязанных подзадач, решение

которых должно привести к решению поставленной задачи. Выполнение кейс-задания данного типа осуществляется в рамках определённого раздела математики. Задания предусматривают определение проблемной ситуации, на основе теоретических знаний, находящихся в зоне актуального развития учащихся, но при этом представляют для них определённую новизну. Задача может быть разбита на несколько подзадач, что позволит обучающемуся приблизиться к решению исходной задачи, проясняя ситуацию и облегчая её анализ. Кейс доступен учащимся с высоким уровнем математической подготовки. Для остальных необходима более детальная инструкция, промежуточная проверка результатов. Возможна групповая работа с назначением консультантов, предварительное обсуждение заданий. ***Обучающий кейс, 8 класс, геометрия***. *В прямоугольном треугольнике рассмотрим такие величины: оба катета, гипотенузу, медианы ко всем сторонам. Выберите две из них и, считая их известными, укажите план нахождения остальных. Рис.1*

Тәжірибе кейсі Әр тапсырмадажаңа есептерқарастырылған және оқушыларға арналған проблемалар. **Мазмұны.** Өмірлік жағдаяттарда математикалық білімін қолдану қажеттілігі. **Кейстің сипаттамасы**. Тапсырма-кейсінде мазмұнды тапсырмалар ұсынылған, сонымен қатар толық көлемде көрсетілген артық ақпараттар да болуы мүмкін соған қарамастан баламалы жағдаяттар ішінен оңтайлы, тиімді жағын таңдап алу талап етіледі.**Тапсырмалар**.Тапсырма-кейсінің мазмұнын практикалық біліктіліктерінен тәжірибеде білетін мәтінді есептерден немесе мазмұны геометриялық есептен алуға болады. Осыған ұқсас есептер материалдары математика пәнінен бақылау-өлшемінде ОСЖБ және ҰБТ – да бар. **Жұмыс түрлерін ұйымдастыру**. Оқушылардың жеке жұмыстары. Уақытпен санасу. Есептерді сыныпта немесе үйде шығаруға болады. Тексеру: есептің жауабын сынып қатысушыларымен алдын ала талқылау немесе шағын топтарда талқылап аудитория алдында қорғау. ***Тәжірибе кейсі, 8 сынып Геометрия.*** *Тікбұрышты парақты қағаз алып, оның ұшын бүктеңіз сонда: 1) қарама-қарсы ұштары сәйкестендірілуі керек; 2) парақтың сыртқы ұшы ортасында орналасуы керек 3) бүктелген қағаздың ұзындығын есептеу арқылы бүгіс сызығын шығару. Рис.2*

Research case Each task comprises new knowledge and presents a problem for trainees. **Content.** Situation for the solution of which it is necessary to create a mathematical model. Its subsequent research and interpretation. **Description of case.** A descriptive model of the job with redundant or missing information is formulated. The construction of several mathematical skills and various sections of mathematics. **Tasks.** Tasks of higher level of complexity. The content and methods of solution in the Zone of Nearest Development. Tasks with the study of additional information, the attraction of knowledge from various sections of mathematics and other fields. **Organization, form of work**. Group of 4-5 people Tasks for groups are the same or different but complementary. Maybe a long time. Consultation, discussion of interim results. Organization of the conference. ***Research case 8 class Geometry***. Think of a way to construct a segment with compass and ruler, whose length is equal to the square root of any given natural number.

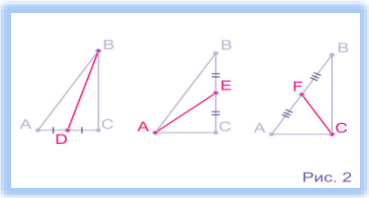

Рис.1

Рис.2

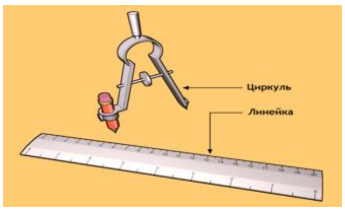

Рис.3

Таким образом, использование на уроках математики метода кейсов позволяет развивать у школьников не только математическую креативность, но и следующие важные, актуальные на сегодняшний день компетенции. Во-первых, математическую грамотность, т.е. способность учащихся формулировать, применять, интерпретировать математику в различных контекстах. Во-вторых, навыки широкого спектра - функциональное и творческое применение знаний, критическое мышление, проведение исследовательских работ, умение работать в группе и индивидуально, решение проблем и принятие решений. В-третьих, функциональную грамотность, которая предполагает использование знаний, умений и навыков, приобретённых в школе, для решения широкого диапазона жизненных задач в различных сферах человеческой деятельности, а также в межличностном общении и социальных отношениях.

Литература

1. Мынбаева А.К., Садвакасова З.М. М 94 Инновационные методы обучения, или Как интересно преподавать: Учебное пособие.-9-е изд., доп.-Алматы, 2014.-355 с. ISBN 978-601-247-667-5

2. Дударева Н.В., Унегова Т.А. journals.uspu.ru/.../Педагогическое образование в России_8_2014_ст.41

3. Александров А. Д. Геометрия для 8-9 классов: Учебное пособие/М: Просвещение, 1991.-415 с, ISBN 5-09-003387-0

Есенова А.А.
Шет ауданы, Ж.Ақылбаев атындағы
эксперименталдық мектеп-гимназиясының
базасындағы тірек мектебі
(ресурстық орталық)

БАСҚАЛАРДЫ ҮЙРЕТЕ ЖҮРІП БІЗ ӨЗІМІЗ ҮЙРЕНЕМІЗ

Бүгінгі жазар ой толғауымды қазақтың қаһарман ұлы батыры Б.Момышұлының мына сөзімен бастағалы отырмын: «Ұстаздық ұлы құрмет, себебі ұрпақтарды ұстаздар тәрбиелейді. Болашақтың басшысын да, данасын да, ғалымын да, еңбекқор егіншісін де, кеншісін де ұстаз өсіреді. Өмірге ұрпақ берген аналарды қалай ардақтасақ, сол ұрпақты тәрбиелейтін ұстаздарды да сондай ардақтауға міндеттіміз»деген еді.

Ұрпақ тәрбиесі- ұстазынан деген қағида жалпыға аян. Үлгілі, өнегелі ұстаздан жақсы шәкірт шығады. Ұстаз еңбегі шексіз, шетсіз қиыр кең дала іспеттес. Өз мамандығын және алдыңда отырған шәкіртін ұстаздық жүрекпен, адал пейілімін сүйе білген адам ғана нағыз ұстаз бола алады. Ұстаз-қасиетті тұлға...

«Армансыз адам-қанатсыз құспен тең»-дегендей, ұстаз болу менің бала кезден басталған арманым еді. Мектеп табалдырығын аттап, сүйікті ұстаздарымның алдын көріп, білім алдым. Осылай ұстаздық мамандық мені қызықтырған үстіне қызықтыра түсті. Жылдар өтті.... Арманым орындалып, мен де бүгінде бастауыш сыныпта ағылшын тілі пәнінің мұғалімі болып үлгердім. Міне, содан бері 12 жылдан аса уақыт өтіп, сүйкімді шәкіртті білім нәрімен сусындатып, шығарып салудамын. Білім негізі бастауыш сыныпта қалыптасады. Ол шындық. Білімнің бұл баспалдағын аттамаған азаматтар кемде-кем деп айта аламын.

Ұрпақ тәрбиелеуде бастауыш сынып мұғалімдерінің жауапкершілігі орасан зор. Бүгінгі бірінші сынып есігін жасқана ашқан әрбір бүлдіршін-ол ертеңгі қоғам иесі. Сондықтан бірінші күннен бастап сапалы білім мен саналы тәрбие беру бастауыш сынып ұстазының бірден бір қағидасы болу керек. Бастауыш сыныпта ұстаз болу өте жауапты, күрделі де, сондай-ақ, қызықты жұмыс.

Әрине, заманымызға сай жаңа талаптар, жаңа өзгерістер, жаңа ойлар туындауда. Меніңше, XXI ғасыр мектебін қиыншылықтарға қарамай, өркендету, оның сапасын арттыру, ақпараттандыру біздің басты мақсатымыз деп ойлаймын.

Күнделікті өзгеріп отырған заманда қатаң бәсекеге қабілетті ортада өмір сүре алатын, ғылым негіздерін меңгеріп қана қоймай, тиісті орында қолдана білетін, оны әлемдік білім аренасына және ақпарат, экономика кеңістігіне шығара алатын, өзіндік «мені» қалыптасқан, өзін-өзі қорғай алатын тұлға тәрбиелеу нағыз ұстаз қолынан ғана келеді.

Ал нағыз ұстаз болу үшін өз басым мына қасиеттерді жадыма берік ұстаймын: адалдық, төзімділік, кешірімділік, ізденгіштік, өзбетімен үнемі білімімді жетілдіру, жаңашылдыққа ұмтылып, өзгеріске бет бұру, АКТ-ны сауатты меңгеру, желілік қауымдастық арқылы кәсіби деңгейімді көтеріп, тәжірибе алмасу. Осы қасиеттерді бойыма сіңіре отырып, сабағымның сапасының артқанын, еңбегімнің жандана түскенін байқадым.

Білім берудің жаңа мазмұнына сәйкес курсты сәтті аяқтап сәтті аяқтап, жаңа бағытта жұмыс істеудемін. Жаңашылдыққа үйрену және үйрету жолында бір сарындылықтан арылып, оқу үрдісіндегі әдіс-тәсілдерді жүйелеу жолдарын меңгердім. Педагогикалық өзгерістерге тез төселіп, жаңаша ойлау жүйесін меңгерудемін,оқушылармен тез тіл табысып, оқушы үнімен

санасатын, жаңа әдіс-тәсілдерді қолдана алатын бүгінгі күннің «Жаңа тұрпатты»ұстазымын деп айта аламын.

Биылғы оқу жылы мен үшін жаңалыққа, өзгеріске толы жыл болды. Оқушыларыммен оқыту үдерісінде жаңаша, өзгеріске толы күндерім бірінен соң бірі жалғас тапты.

Мектеп өміріндегі басты жаңашылдығым деп қазіргі әлемде, білім саласында болып жатқан өзгерістерге бет бұруым дер едім. Мұғалімдер үшін басты, маңызды мәселе «XXI ғасырда нені оқыту керек?», «Мұғалімдер XXI ғасырда оқушыларды қалай оқыту керек?» болып отыр.

Білікті мұғалім үшін өзінің даярлығының сапасы теориялық және тәжірибелік білімдерінің бірлігі ерекше және олар өзара тығыз байланыста болу керек. АКТ-ны енгізген кезде теориялық және тәжірибелік білімдердің біртұтастығы оларды ойланып қолдануды қамтамасыз етеді, ал бұл оқыту және оқу үдерістерін жақсартуға жағдай жасайтын болады делінген мұғалімдерге арналған нұсқаулықта. Ақпараттық технология қолдануда ақпаратты алуды, жеткізуді, сақтауды және пайдалану әдістері мен құралдарын тиімді пайдалануда көп жетілдім деп айта аламын. Дьюидің айтуы бойынша мәселелерге ерекше көңіл аудару оқушылардың табиғи әуесқойлығын оятып, оларды сыни тұрғыдан ойлауға итермелейді, яғни «нақты бір мәселені қарастырып, қиын жағдайдан шығудың жолын өзіндік іздеу арқылы оқушы шын мәнінде ойланады». Осыдан сын тұрғысынан ойлау бағдарламасының бәсекеге қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыруда жаңашылдығы ерекше.

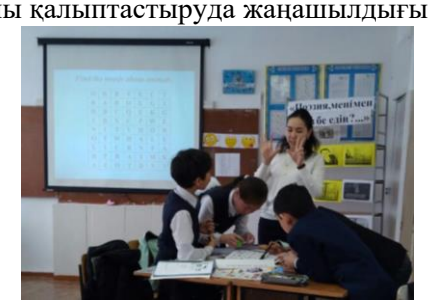

1 сурет. Топтық жұмыс

Менің тобымда әр түрлі деңгейдегі оқушылар бар. Бес саусақ бірдей емес дегендей, сыныптағы оқушылар өз ерекшеліктерімен дараланады. Сыныпта гипербелсенді де, тау қозғалсада қозғалмайтын оқушы да, ішімдегіні тап деген тұйық оқушы да табылады. Менің оқушыларымның ішінде бұрыннан сабаққа алғыр балалар да, оқуға қызығушылықтары жоқ балалар да баршылық. Осындай ерекшеліктері бар сыныппен жұмыс істеуде маған жаңартылған білім беру мазмұнына сәйкес ұйымдастырылған курстың тигізген маңызы көп болды. Әрбір сабақта бір жаңа тәсілді қолдануды мақсат еттім. Оқушыларды бір деңгейге толық жеткізу мүмкін емес, бірақ оқытудың жаңа әдіс тәсілдерін қолдана отырып, олардың оқытудың жаңа тәсілдерін меңгере бастағанына, топтық жұмыста бірлесіп, тапсырмаларды ынтымақтаса орындағандары, көпшіліктен қалмау деген ұмтылыстарын қуана, қызыға отырып бақыладым. Білім берудегі жаңа тәсілдердің ішіндегі өзара бағалау, өзін-өзі бағалау, АКТ-ны тиімді қолдану, сыни ойлау, ойды тұжырымдау сияқты тәсілдерді қолдануда сабақтың нәтижелі болуына оң септігін тигізді.

Аталмыш курстардың өзектілігін менің тәлімалушыларымның жүргізген әрбір жұмыстарындағы жаңашылдықтан, өзгерістерден –ақ көруге болады. Тәлімалушымен жұмыс тығыз байланыста үздіксіз жүргізілді. Жаңа технология әдістерін қолданып, тапсырмалар ретін әр оқушының жас және жеке ерекшеліктерін ескере отырып құрды.

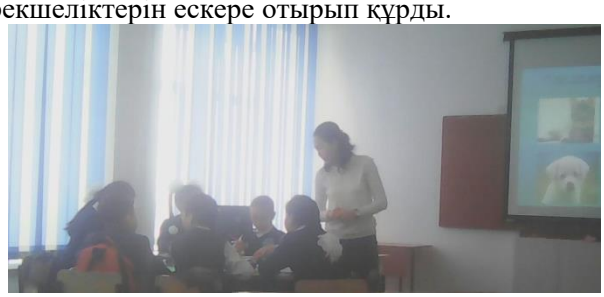

2 сурет. Жағымды орта «Ыстық алақан» стратегиясы

Оқушылардың танымдық іс әрекетке тартылғанын, құлшына өзара диалогқа түскенін, топтық жұмыстағы белсенділіктерін көріп, оқушы бойындағы қалай оқу керектігін түсініп, бірлесе қимыл жасағандарының куәсі болдым.

Курстан алған білім, іс- тәжірибемді күнделікті қолдана отырып әр оқушының өзіне жауапкершілікпен қарайтындығына, оқыту барысында оқушылар сабаққа белсенді қатысып, өз ойларын ашық айтып, пікір алмасуға, қорытынды жасай алуға, жеке, топта, жұпта оқу жазу әрекеттерін іске асыру дәрежесіне жетті. Сондай-ақ, мұғалім мен оқушы арасында тең құқылы қарым-қатынас орнап, мұғалім тек бағыт беруші тұлға екенін үнемі есте ұстауға тырыстым. Сабақ барысында бұл жаңа әдіс-тәсілдер оқушыларды жалықтырмайтынына, оқушыларда құлшыныс пайда болғанын сөзге тиек ете аламын. Осы әдіс- тәсілдерді, стратегияларды барлық пәндерде, ата-аналар жиналысы, тәрбие сағаты, конференция, пед.кеңестерде, форумдарда қолданып ұтымды өткізуге болатындығына әріптестеріммен біріге отырып көз жеткіздік.

Қорыта келе, жаңа мазмұнда оқытылп отырған курстар «Менің жаңа формация педагогі ретінде калыптасуыма» жақсы әсер етті. Сабақта 7 модульді тиімді, орынды қолданудың арқасында білім сапасы артып, сыныптағы ахуал түзелді. Оқушылардың бір-біріне деген қарым-қатынасы өзгерді. Балалар бір-бірін сыйлауға, тыңдауға, толықтырып, түзетуге, түсіндіруге, ой бөлісуге машықтанды. Бала күнге қарай бойлап өсетін, өсіп келе жатқан жас шыбық секілді. Осы жас шыбықтарды түзу өсіретін, біліммен қоректендіретін біздер, ұстаздар. Сондықтан сіздерге адал еңбектеріңіздің жемісін көріңіздер деп тілек білдіремін.

Мен ұстаздар қауымын күнге теңер ем. Күн жер жаһанды өзінің нұрымен нұрландырып, жылуымен жылытып,әсем табиғатымызға сұлу көрік береді. Ал, біз ұстаздар қауымы күн нұры іспеттес балаға жүрек жылуын құйып, бұлақ көзін ашқандай әр шәкіртімізді аша білсек, білім нәрімен сусындатып, көздерінен білім оты ұшқындаса, ол- біз үшін үлкен жетістік емес пе?!

Әдебиеттер:

1. «Мектеп ұстаздарының әлемі» республикалық-педагогикалық журнал. №5, 2019Ж.
2. «Бастауыш сынып әдістемесі» республикалық ғылыми-әдістемелік педагогикалық журнал.№3,2016
3. Мұғалімдерге арналған нұсқаулық,III деңгей
4. «Қазақстан мектептерінің шетел тілдері журналы»№6, 2013 ж.

Есимбекова С.Б.
Бухаржырауский район,
Ельтайская ОСШ

ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ ПРИ ИЗУЧЕНИИ ФИЗИКИ

Необходимость применения современных образовательных технологий при обучении школьников, в том числе физике возникла давно. Связано это во - первых, с тем, что стандартная форма проведения уроков не соответствует динамике социальной жизни; во-вторых, школьная программа ориентирована на усвоение определенных знаний. Для решения названных задач важно применять современные технологии.Одной из них является проектная деятельность учащихся.

Современная модель образования не может быть реализована без проектной деятельности.

Метод проектов позволяет:

- формировать информационную компетентность;
- утвердить деятельностный подход в обучении;
- индивидуализировать учебный процесс;
- обеспечить практико-ориентированное обучение;
- формировать коммуникативные компетентности.

Образовательный проект рассматривается сегодня как совместная учебно-познавательная, творческая или игровая деятельность учащихся, имеющая общую цель, согласованные методы, способы деятельности и направленная на достижение общего результата.

В основе методики лежат личностно - ориентированный, системно-деятельностный подходы**.**

Личностно - ориентированный подход предполагает ориентацию на личность учащегося при мотивации, выборе направления и темы работы, формы её представления, оказание помощи в становлении обучаемого как субъекта деятельности.

Системно - деятельностный подход заключается в том, чтобы организовать работу самих учащихся по поиску, изучению, переработке информации и представлению её в заданном виде.

Целью проектной деятельности при изучении физики является понимание и применение учащимися знаний, умений и навыков, приобретенных при изучении данного предмета.

При организации проектной деятельности учащихся я ставлю следующие задачи обучение планированию деятельности:

- формирование навыков сбора и обработки информации;
- умение анализировать и обобщать;
- умение наблюдать;
- развитие внимания, памяти;
- формирование навыков публичного выступления;
- формирование навыков работы с ИКТ.

При изучении школьного курса физики, в основном во внеурочное время, отдельными учащимися выполняются учебные проекты – исследования. Их результат – активизация познавательной деятельности учеников и новые знания, полученные участниками проекта в процессе решения проблемы по изучаемой теме, анализа теоретических соотношений, описывающих изучаемое физическое явление, и создания адекватной модели явления, конструирования и изготовления необходимой экспериментальной установки, проведения исследования обработка экспериментальных результатов. Таким образом, в процессе работы над проектами у учащихся эффективно формируются общие учебные умения, универсальные учебные действия: организационные (регулятивные), интеллектуальные (познавательные), оценочные (личностные) и коммуникативные.

Из своего опыта работы могу сказать, что метод проектов даёт положительные результаты и повышает мотивацию при изучении физики. Работы выполняются с большим интересом, творчески, повышается самооценка ученика.

Так например, на районной научно – практической конференции «ЗЕРДЕ» ученик 7 класса 2015 – 2016 учебном году выступил с проектом **«Применение диффузии»**, актуальность темы исследование явления диффузии в жизни человека. Этот же ученик выступил на районной научно – практической конференции «Зерде» 2016 – 2017 учебном году с проектом **«Роль теплопередачи в природе и технике»**, актуальность темы нужно ли человеку учитывать явление теплообмена в своей жизни, и если нужно, то каким образом?

Также этот ученик 9 класса выступил на районной научно – практической конференции «Зерде» в 2017 – 2018 учебном году с темой **«Выяснение условий, от которых зависит тяга в печной трубе»**. Актуальность этого проекта в том, что ученика заинтересовало, что тяга трубы – вентиляционный эффект в зданиях и печах который возникает за счёт разницы температур воздуха снаружи и внутри трубы (здания). Ученик понял практическое применение явление конвекции.

Также этот ученик 10 класса выступил на районной научно – практической конференции «Зерде» в 2018 – 2019 учебном году с темой проекта **«Водород альтернативный источник огня (ВАИО)»** и на областной в 2019-2020 учебном году этот же ученик 11 «Б» класса защитил проект, занял 1 место и прошел на Республиканский этап. Актуальность проблемы исследования заключалась в том, что трудно представить жизнь современного человека без использования огня. Благодаря ему люди живут в комфортных условиях - в теплых домах, освещенных помещениях, питаются вкусной пищей и ежедневно пользуются предметами, созданными при помощи пламени. Но источники огня рано или поздно закончатся, и поэтому нужно искать более альтернативные источники чем уголь, газ, нефть.

Объектом исследования является водород как альтернативный источник огня. Предмет исследования: горение водорода. А практическая значимость выполненной работы заключается в том, что сделана установка.

Из своей практики я пришла к заключению, что проектная деятельность даёт возможность учащимся научиться организованному планированию совместной деятельности, поиску необходимой информации, умению обрабатывать её, развитию творческого мышления. Все выше сказанное является основой для развития функциональной грамотности через использование проектно - исследовательского метода работы учителя и ученика.

И в заключении хочется сказать - проектная деятельность учащихся – это новая технология обучения. Она позволяет перейти от учения как процесса запоминания к самостоятельной

познавательной деятельности; от ориентации на среднего ученика к дифференцированному, персонифицированному обучению; от неопределённости и размытости перспектив «дружбы» с физикой к серьёзной мотивации деятельности в области техники или инженерных наук.

Литература:

1. Гузеев В.В. Образовательная технология: от приема до философии / М.: Сентябрь, 1996. — 112 с.
2. Круглова О.С. Технология проектного обучения. //Завуч. 1999. №6
3. Новикова Т.А. Проектные технологии на уроках и во внеурочной деятельности. //Школьные технологии. 2002. №2.

Жайлаубаева Л.Ч.
Бұхар-Жырау ауданы, Елтай ЖББОМ

СӨЙЛЕУ ҚЫЗМЕТІН ДАМЫТУ-МЕКТЕП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ СӨЙЛЕУ ДАҒДЫЛАРЫН ЖЕТІЛДІРУДІҢ МАҢЫЗДЫ ШАРТЫ

Адамның өмірі сөйлеу дағдыларымен байланысты. Адам өз сөйлеу дағдыларын өдері дамытады, тілдік қорын байытады, ауызша және жазбаша сөйлеуді дамыту арқылы тілді жетік меңгеруге тырысады. Барлық білім мен іскерліктердің ішінде өмірлік қызмет үшін маңызды әрі қажетті болып өз тілінде анық, түсінікті, сауатты сөйлеу болып табылады. Балалық шақтан бастап адам сөйлеу қызметі, сөйлеуді қабылдау мен айтылым арқылы ана тілін меңгереді. Сондықтан балаға сөйлеу қызметі үшін жағдай жасау маңызды. Әр жас кезеңі баланың тілдік дамуы үшін қажетті, өйткені сөйлеуді меңгерудің маңызды қадамдары балалық кезде, мектепте және студенттік уақытта қалыптасады. Тілдің байлығы неғұрлым толық меңгерілсе, адам қоғам мен табиғаттағы күрделі байланыстарды соғұрлым табысты игереді.

Мектеп жасында сөйлеу дағдыларын оқыту үдерісіне келер болсам, оның негізгі міндеті мектеп оқушысы ауызша және жазбаша сөйлеу қызметін меңгеруі болып табылады. Ауызша сөйлеу көзбен көріп қабылдауға бағытталады. Жазбаша сөйлесімде оқушылар жағдайды, сөйлеу уәждерін өздері құрып, еркін әрекет етуі қажет, яғни өз ойларын сөз арқылы түсіндіруі қажет. Ауызша тілдесім жазбаша сөйлеу іскерліктерін меңгеруге ықпал етсе, жазбаша тілдесім, өз алдына, анық, дұрыс, логикалық тұрғыдан дұрыс құрылған ауызша тілдесімді дамытуға септігін тигізді.

Тілдік дағдыларды арнайы, жоспарлы және жүйелі түрде, оқылған грамматикалық материалға сүйене отырып үйретеміз.Осыдан келе отырып, оқушыларды оқығанына баса назар аударуға, логикалық тұрғыдан ойлау іскерліктерін дамытуға, ойын дәлелдетуге, мәтін құастыруға үйретудеге сыни тұрғыдан ойлау стратегиялары өте тиімді деп білемін. Өз іс-тәжірибемде «Алты қалпақ әдісі», «Миға шабуыл», «INSERT» әдістері жүйелі қолданылып, оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамытуда оң өзгеріс көрсеткенін байқадым.

1 сурет. «Миға шабуыл».

2 сурет. Топтық жұмыс

Дегенмен қазіргі таңда жастардың басым бөлігінің күнделікті өмірде мәдени құндылықтардан алыстағанын байқап келеміз. Ауызша және жазбаша сөйлесімнің мәдениетіне қойылатын талаптар да азайды. Өскелең ұрпақтың сөйлесу мәдениетінің, жоғары деңгейдегі тілдік және сөйлеу құзыреттілігінің қалыптасуына кедергі жасайтын факторлар қатары да бар. Балаларда уәждіктің жоқтығы, іскерліктері мен дағдыларын жеткіліксіз дамыту байқалады, бұның өзі мектеп

оқушыларының жалпы және сөйлеу мәдениетінің дамуына кері ықпал етеді, олар ойлау, бақылау және бағалауды азайтады.

Бұл жағдайда мен оқыту мен оқуда оқушылардың танымдық белсендліктерін арттыратын тиімді әдістерді қолданып, сабақты жаңа форматта түрлендіріп өткізуге ат салысамын. Мақсат баланың көп білуінде емес, оның өз бетімен әрекет ете алуы және кез келген жағдайда мәселені шеше алуында, яғни мектеп оқушысына жалпы білімді меңгертіп қана қоймай, сонымен қатар тез өзгергіш қоғамда өмір сапасын қамтамасыз ететін құндылықтарды меңгерту болып табылады. Тілді, ауызша және жазбаша сөйлеуді меңгеру – әлеуметтік белсенді тұлғаны қалыптастыру үшін қажетті шарт. Тілді үйретудегі басты міндет баланы үздіксіз тілдік қарым-қатынас үрдісіне тарту болып табылады. Тіл түрлі коммуникативті міндеттерді атқарады, түрлі қарым-қатынас салаларына қызмет етеді, сондықтан да тілдік дағдыларды меңгеру, тұлғаның сөйлеу мәдениетін тәрбиелеу қарым- қатынас мақсатын, сала мен шарттарды ескермеген жағдайда мүмкін болмайды.Тілдік дағдыларды дамыту түсінігі адамның өмір бойына өтетін тілді меңгеру үрдісі болып табылады және оның механизмдері ретінде тұлғаның рухани қалыптасуымен, оның ішкі әлемінің баюы мен тікелей байланыста болады. Адамның тілдік дағдыларын қарқынды дамыту жүйелі оқу үрдісіне айналады. Оқыту барысында балаларға оқылған материалды түсініп, өз ойын анық, сауатты дәлелдей отырып жеткізуге үйрету маңызды, сол себепті нұсқаулық дұрыс берілу керек. Осылайша, сабақта оқушылардың коммуникативті дағыдаларын, анализ және синтез ойлау операцияларын, сөзді сезіну дағдыларын дамытуға бағытталған тілдік орта қалыптасады. Бұл дағдылар мен іскерліктер өз білімін белгілі бір өмірлік жағдаятта қолдануға, еркін ойлауға, еркін сөйлеп-жазуға, өздерін тұлға ретінде тануға септігін тигізеді.

Қоғамымыздағы мәдени-экономикалық қарым-қатынастар, әлеуметтік тапсырыс, ағылшын тіліне оқытудың жаңа жолдарын қарастыруды талап етеді. Ағылшын тілін үйретудің басты практикалық мақсаты-коммуникативті біліктілікті қалыптастыру және диалогтық оқыту арқылы сөйлеу дағдысын жетілдіру бүгінгі күні сөзсіз өзекті және маңызды.

Диалогтік оқыту оқушыларды қажетті қарым-қатынас жасай білуге қалыптастырып, әңгімелесушіні тыңдай білуге, тілдесуге кірісуге және оқушылардың кітаппен жұмыс істей білу сияқты т.б. тәрізді оқу дағдылары мен икемділіктерін қалыптастыруға белгілі бір үлесін қосады. Диалогтың жүзеге асырылуы мақсаттың қалыптасуы арқылы қарым-қатынастың пайда болуымен байланысты, ал ол өз кезегінде сөйлеушілердің қатысым жасауының қажеттілігін туындатады. Ауызша сөйлеуептілігін дамытуға үйретудің қажеттілігі, әсіресе диалогты құрастыра білуге үйрету, түсіне отырып тыңдауға үйретудің барлық торабымен тығыз байланысты [1, 51].

Коммуникативті біліктіліктің қалыптасуы, одан әрі дамуы сөйлеушілер мақсатына тікелей тәуелді. Тәжірибе барысында жаңа материалдарды оқытқанда және бекіту кезінде, жаттығуларды ұйымдастыруда, оқығанды және тыңдағанды тексеру үшін диалогтік әдісті қолдануға болады. Білім беру барысында диолог негізгі рөл атқаратыны белгілі. Қазірдің өзінде сыныптағы оқушылардың бірлескен сұхбаты үлкен пайда келтіретіндігі жөнінде жеткілікті дәлелдер бар.

Олар:

- Оқушылардың тақырып бойынша өз ойларын білдіруіне мүмкіндік береді.
- Басқа адамдарда түрлі идеялардың болатындығын оқушылардың түсінуіне көмектеседі.
- Оқушылардың өз идеяларын дәлелдеуіне көмектеседі.
- Оқушыларға білім беру барысында мұғалімдерге оқушылардың қандай білім деңгейінде екендігін түсінуге көмектеседі.

Сөйлеудің дұрыс үлгісін көрсету арқылы оқушылардың ағылшынша сөйлеу дағдысын қалыптастыра аламыз. Оқушының сөйлеу дағдысын қалыптастыру үшін: сөзді, сөз тіркестерін дұрыс айтуға үйрету, мәтінді, өлең сөздерді айтқанда дауыстың анық болуын қадағалау, сұрақтарға жауап беру, дұрыс сөйлеуге үйрету, сұрақ қоя білу мен әңгімені бастау, жалғастыру, аяқтай білу қабілетін қалыптастыру сияқты жұмыстар қатар өрбіп отырады. Диалогтің өзі сабақ өту кезінде әр түрлі әдіс арқылы жүзеге асады. Мысалы: сұрақ — жауап, рөлдік ойын, тапсырманы орындату, жұптық жұмыс, диалогтік мәтінді оқу. Мысалы: сұрақ - жауап әдісі — ағылшын тілі сабағында оқушылардың ынтасын арттырады, қызығушылығын оятады.

Қорытындылай келе, оқушылардың сөйлеу дағдыларын жетілдіруде, оқушылардың білім деңгейлерін анықтауда, өз идеяларын дәлелдеуде, бір-бірімен пікір алмасуда, білім алуға қомақты үлес қосатын шын мәніндегі оқытудың тиімді түрі диалогтық оқыту болып табылады. Оқушылардың білетін, білмейтіндігін анықтау үшін жақсы қарым-қатынас, тілдік дағдыларының болуын талап

етеді. Әңгімелесу пәрменді құрал болып табылады, оның көмегімен мұғалім оқушылардың оқу үдерісін қолдай және дамыта алады. Сыныпта диалогті пайдалану арқылы мұғалімдер оқушылардың білім сапасына ерекше оң әсер ете алады. Оқушылардың білімі мен ойлау қабілетін зерттеуге шынайы ұмтылу оқу үдерісіне барынша қызықтыру үшін ынталандыру болып табылады.

Әдебиеттер:
1. Құсайынов А. «Әлемдегі және Қазақстандағы білім беру сапасы»
2. «Қазақстан мектептерінің шетел тілдері журналы»№6, 2013 ж.
3. «Қазақстан мектебі» жкрналы №11-12 2007 ж
4. Ақпараттық-әдістемелік журнал «Тренер-EDUCATION» №1,2014ж

Жакенова К.А.
Мұқаш Ж.Қ.
Қарағанды қаласы, №12 ЖББОМ

ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫНДА САРАЛАП ОҚЫТУДЫҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Қазіргі білім мазмұнында түбегейлі өзгерістер орын алуда. Атап айтар болсақ, жаңартылған мазмұн жағдайында оқытуды саралаудың маңыздылығына баса назар артуда.

Ал саралап оқыту дегенімізді барлығымыз бірдей түсінеміз бе, саралап оқыту дегеніміз не деген сұраққа жауап беріп көрейік.

Саралау дифференциация деген латын сөзінен шыққан, («Дифференциация» латынша айырмашылық) – білім беру мазмұнын табысты игеруге, оқушының қабілетін және икемін дамытуға барынша қолайлы білім беру ортасын құру болып табылады.

Бағдарламада берілген сабақ мақсатына жету үшін саралау әдістерін қалай қолдансақ болар?- деген сұрақ толғандыратыны аян. Ол үшін ең бірінші саралау алгоритмін басшылыққа алу керек. Саралау алгоритмдері:

Саралауды жүргізу алгоритмдері	Қарастырылатын мәселелер
Оқу мақсаттарын анықтау	Бұл сабақтың мақсаты не? Оқушылар нені білуі, түсінуі керек? Білім, түсінік, дағды мақсатқа бағытталған ба?
Сынып оқушыларының қызығушылығы мен дайындығы туралы ақпарат жинау	Оқу мақсаиына сай оқушылардың дайындығы қандай болмақ? Мен оларды қалай анықтай аламын?
Сабақтың дәйектілігі	Оқушылардың дайындығына сабақ кезеңдері сәйкес келе ме?
Сабақты талдау, саралау мүмкіндіктері	Сабаққа саралау жүргізу. Кейбір оқушылар не істей алады? Оқушыларға ықпал ететін жағдайлар қарастырылған ба?
Саралап оқытуды жоспарлау яғни тәжірибе мен тапсырмалар	Саралау тапсырмаларын беру үшін қандай әдістерді қолданамын? Барлық оқушылардың жұмыс істеуін қалай қамтамасыз етемін?
Нақты сабақтың жоспары	Сабақ қалай жүргізіледі? Оқушылардың үлгерімін қалай бақылауға болады?
Сабақты жүргізу	Сабақ барысында оқушылар алға ұмтылды ма? Мен оны қайдан білемін? Бұған не дәлелдеме болады ?

Екінші, оқытушы өзінің әр сабағында саралау әдісін дұрыс қолдану үшін төмендегідей үш қағиданы басты назарда ұстауы шарт демекпіз. Оларға:

Оқушы нені үйренуге тиіс? (мазмұнға қатысты)	Үдеріс барысында оқушы оны қалай меңгереді?	Оқушылардың меңгергенін қалай көруге болады?
Білім беру бағдарламасындағы оқушылар меңгеруге тиісті ұғымдарды, идеяларды, ақпарат пен дағдыларды қастиды	Оқушылардың сабақ барысындағы тақырыптың мазмұнымен жұмыс істеу жолдары	Оқушылардың үдеріс барысындағы тақырыпты меңгергендігінің дәлелдемелері. Бұл оларға өз әлеуеттерін көрсете отырып, қаншалықты меңгергенін көрсетуге мүмкіндік беруі керек.

Саралау әдістерінің түрлері өте болғанымен, мұғалім сабақтағы тақырыптың күрделігі мен сынып оқушыларының қабілеттеріне, деңгейіне байланысты саралау тапсырмаларының түрлерін тиімді қолдана білсе, жақсы нәтиже берері сөзсіз. Сабақ барысында көп қолданылатын саралау әдістері төмендегідей :

Саралау тәсілдері	Тиімділік жақтары
Мақсат бойынша саралау	Сабақты жоспарлаудан бастау алып, сабақтың мақсатына негізделеді,оқушылардың көпшілігі, басым бөлігі, кейбір оқушылар (дарынды) үшін қол жетімді тапсырмаларды орындауға бағытталады.
Мәтін бойынша саралау	Түрлі деңгейдегі мәтіндермен жұмыс жасайды. Оқушының жұмыс жасау деңгейіне байланысты мәтіндерді әзірлейді және оқушыларға түрлі ақпаратты қол жетімді ету шараларын ойластыруы қажет.
Тапсырма бойынша саралау	Блум таксономиясын негізге ала отырып түрлі тапсырмалар ойластыр, оқушыларға түрлі таратпа материалдарын, кеспе қағаздар мен жаттығулар ұсынуға болады
Диалог негізінде саралау	Мұғалім мен оқушы арасындағы сұхбатқа мән беріледі, сөздік қор және қолданылатын тілдің мүмкіндіктері мен күрделілігі әр оқушының қабылдау деңгейіне сай бейімделеді
Оқушыға жеке қолдау көрсету арқылы саралау	Көмек ауқымы мен деңгейі де оқушы қажеттілігіне сай сараланады.Оқушыға қолдауды басқа оқушыдан, компьютерден немесе ақпараттық технологиялар арқылы қолдау көрсетуге болады.
Қарым-қатынас формалары бойынша саралау	Топтық жұмыс арқылы ынтымақтастық оқыту болып табылады. Шағын топтарда қабілеті орта оқушы өзінің құрбысынан көмек алуға мүмкіндігі болса, ал қабілетті оқушылар өз ойы мен идеясын жүзеге асыру арқылы топ жұмысына үлесін қоса алады.

Жоғарыда көрсетілген саралау тәсілдері арқылы, әр түрлі тапсырмалар беру арқылы оқушылардың өз бетінше тұжырым жасау, қорытындыға келу, қандай деңгейде болса да қарым-қатынас жасай білу,дағдылары дамиды. Қазақ тілі, әдебиеті сабағында саралап оқытуда БЛУМ таксономиясы мен сын тұрғысынан ойлау стратегияларын қолдану өте ұтымды. Оқушылардың өз бетінше тұжырым жасау қорытындыға келу, құбылыстар арасынан тиімдісін таңдай білу, мәселені шеше білу, пікірталас жүргізе білу, басқалармен қандай деңгейде болса да қарым-қатынас жасай білу, қажет жерде өз көзқарасын өзгерту, топ алдына шығып, өз тұжырымын айта білу, ойын қорғай білу қабілетін дамытады. Сын тұрғысынан ойлау стратегиялары: «Мінездеме берушілер», «Әдеби оқу», «Пирамидалық талқылау, «Ізденушілер», «Семантикалық карта», «ББТЗО» **«FILA толтыру» әдісі»** т.б. Оқушы өз білім- қабілетіне қарамай өз шығармашылығын көрсете алады. Бұл стратегиялар баланың еркін терең жан-жақты ойлауына үздіксіз жұмыс жасауына жол ашады.

Мысалы: 6- сыныптың әдебиет пәніндегі С.Мұратбековтің «Жусан иісі» әңгімесін алайық.

Сабақ тақырыбы: **Т/Ж2. С.Мұратбековтің «Жусан иісі» повесінің тақырыбы мен идеясы**

Сабақ мақсаты:6.Т/Ж2 – әдеби шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені идеясы арқылы түсіндіру

Сабақ мақсатына сай төмендегідей саралау жұмыстарын іске асыруға болады. **«Әдеби оқу» стратегиясы бойынша «Баяндамашылар»** әңгімені толық оқып, алдымен жұпта, содан кейін топта бір-біріне түсіндіреді. Топтан бір оқушы шығып, барлық сыныпқа мазмұнын айтып

шығады.**«Мінездеме берушілер»** әңгіме кейіпкерлеріне мінездеме береді. **«Ізденушілер» «Талқылау кестесін» толтырады**. **«FILA толтыру» әдісі бойынша** оқушылар тапсырма түрлерін бөліп алады, ізденеді, тақырыптың қорытындысында жұмыстарын біріктіріп, кестені толтырады.

F/ Дерек/ кейіпкер туралы	**I /Пікір/** кейіпкер туралы	**L /Сұрақ/** кейіпкердің образын ашатын	**A /Іс-әрекет/** автордың кейіпкерді суреттеудегі қолданған тәсілі

Бұл сабақта мақсат, тапсырма , мәтін, топтық қарыс- қатынас, диалог арқылы сұрақтар құрастыру саралау жұмыстарын жүргізе аламыз.

Химия пәні бойынша 8 сыныптың «Металдар белсенділігін салыстыру» тақырыбы бойынша оқу мақсатына сәйкес төмендегідей саралау жұмыстарын жүргіздік. Эксперимент нәтижесі бойынша металдардың белсенділік қатарын құрып және оны анықтама мәліметтерімен сәйкестендірді. Осы сабақ негізінде «Сап түзеу», «Адасқан формулалар», «Көршіңмен хабарлас», «Конверттегі сұрақ» әдісі арқылы саралау жұмыстарын жүргіздік.

Тәжірибеміздан көріп отырғанымыздай, оқушыларға саралап оқыту әдісін қолдану оқушылардың білім сапасын, олардың біліктілік деңгейі мен қабілеттерін жақсартуға мүмкіндік береді. Тапсырманың түрлі деңгейде болуы баланың күш-жігеріне деген сенімін нығайтады, оны табысқа жетелейді, сабаққа қызығушылығын арттырады. Осы сабақтар бойынша саралап оқытудың тиімділігі төмендегідей нәтижені көрсетті.

Саралау әдіс - тәсілдерінің тиімді нәтижелері

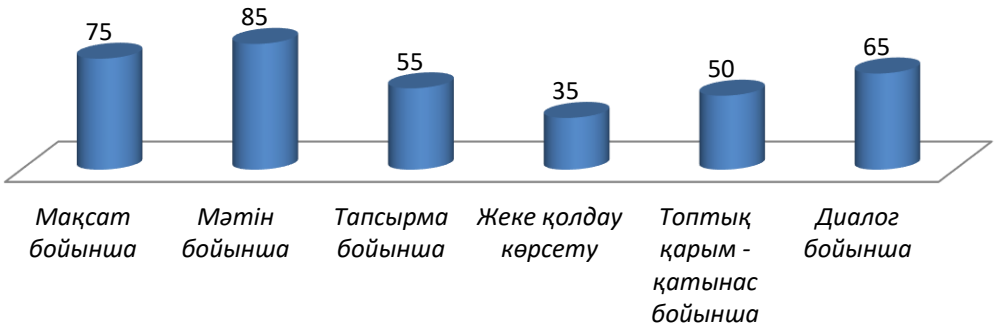

Әдебиеттер:

1. Антропова М.В., Манке Г.Г., Кузнецова Л.М., Бородкина Г.В., «Дифференциация обучения: Педагогическая и физиолого-гигиеническая оценка» \\ Педагогика, 1999, №10-12

2. Глейзер Г.Д. «Индивидуализация и дифференциация обучения в школе» -М.1985. Осмоловская И.М., «Организация дифференцированного обучения в современной школе» - М.; Институт практической психологии; Воронеж: «Модек». 2001.

Жаксыбаева Г.Н.
СОШ №2 им. А.Ермекова
г.Каркаралинск

ПРИМЕНЕНИЕ СИСТЕМ ЗАДАНИЙ ДЛЯ СУММАТИВНЫХ РАБОТ УЧАЩИХСЯ

«Основная задача химии - создание веществ с заданными свойствами в соответствии с потребностями практики». Без применения в жизни никакое знание не имеет цены и не дает ожидаемых результатов. Изучение каждого нового вещества на уроках химии в основном начинается с практического применения в жизни, связанного со свойствами, свойства - с составом и строением веществ. Вещества с заданными свойствами используются как материалы новой техники. [1]

Для обучения химии и формирования речи учащихся необходимо создание схемы и ее комментирование. Многие приемы давно известны, умелое сочетание индивидуальной, парной, групповой, фронтальной работы раскрывает взаимосвязь между новым и ранее изученным. Повторение материала на уроке отражает степень подготовленности ученика, что приводит его к дифференцированному изложению теоретического материала.

Для формирования у учащихся общеучебных умений и навыков работы с материалом, хороший результат дает выполнение учащимися различных заданий. Разноуровневые задания и упражнения позволят школьникам выбирать уровень освоения предмета в соответствии со своими возможностями и желанием.

Задание к теме «Введение в химию. Чистые вещества и смеси». Найдите в правом столбце названия химического элемента, химического соединения, смеси. Соедини их стрелками

1.Химический элемент 2.Химическое соединение 3.Смесь	А.Свинец Б.Песок В.Кислород Г.Вода Д.Сульфид железа Ж.Пищевая сода З.Соляная кислота Е.Молоко

Задание к теме «Изменения состояния вещества»

Распределите в два столбика явления:

Явления	Физические	Химические	А)Горение древесины Б)Таяние льда В)Гниение опавших Г)Расплавление листьев свинца Д) Растворение Е)Почернение сахара серебряной ложки
Примеры			

Задания к теме: «Атомы. Молекулы. Вещества»

Проставь пропущенные слова в определениях:

«Массовое число - сумма числа… и… в атоме;

Протоны имеют…, равный заряду…, но противоположный по знаку (+1) и массу, равную массе … водорода;

Изотопы - разновидности… одного и того же химического…, имеющие одинаковый заряд…, но разное … число;

Нейтроны не несут…, они нейтральны и имеют…, равную массе…;

Химический элемент -… определенного вида;

Простые вещества -… одного химического…, а сложные-…разного вида;

Задания к теме: «Формулы веществ и уравнения химических реакций»

Составьте уравнения соответствующих реакций. Подберите индексы и коэффициенты в уравнениях реакций. Ca, P, H_2, S, K с кислородом.

,

,

,

,

+

→

Задание к теме «Химическая активность металлов»

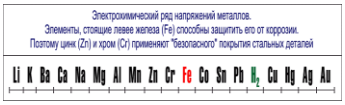

Из перечня: AL, Sn, Fe, Cu выпишите металлы, не подвергающие коррозии: железо +воздух + …→ ржавчина.

Задание к теме «Сплавы металлов»

Знаете ли вы…

бронза - сплав Cu и Sn, а латунь- Cu и Zn (Бронза долговечна, износостойка, высокое качество трубопроводов, посуда, украшения. Латунь материал для труб, посуды, ювелирные украшения, фитинги, машинные детали, дверные ручки.)

в природе встречаются в виде самородков (химически инертные металлы) -золото и платина, иногда — серебро и медь. [2]

Задание к теме «Количество вещества»

- Основные понятия данной темы: [2]
- Что такое молярная масса?
- Назовите формулу количества вещества по массе, через число Авогадро.
- Закончите фразу: Моль - мера количества …(…, …,ионов)

Задание к теме «Стехиометрические расчеты»

Задача – таблица. Заполните клетки со знаками вопроса: [3]

Вещество	N_A	Mr	M	m	N	ν	D возд.
CH_4	?	?	?	?	?	2 моль	0,55
NH_3	?	?	?	?	?	1,5моль	?
H_2S	?	?	?	34	?	?	?

Задание к теме «Электролитическая диссоциация»

Применение электролитов: [4]

Электролит	Название	Формула	Применение
1.Гидроксид кальция	Пушонка, ?	?	+ песок→ вяжущий строительный материал
2.Хлорид натрия	?	?	Промывание ран, глаз, слизистой оболочки носа
3.Вода+ ?	Пищевая сода	$NaHCO_3$	Разрыхлитель для теста, чистка чайника, избавление накипи

Говорят, что дать предмету имя - значит сделать шаг на пути его познания. Использование учителем терминов делает его речь экспрессивной, гибкой, красивой, что является хорошим примером для школьников.

Задание к теме «Периодическая система химических элементов»

Установите соответствие:

Вещество	Символы	Названия(образные и старинные)	Применение
I.Платина	?	1) «Белое золото»	A. «Рождающий воду»
II.Водород	?	2) «Металл роскоши»	B. Природный антибиотик
III.Серебро	?	3) «Элемент жизни и мысли»	C. Недостаток его приводит к ослаблению живого организма
IV.Фосфор	?	4) «Горючий воздух»	D. В оправе жемчуг выглядит ярче, крупнее

Вещество	Символы	Названия(образные и старинные)	Применение
I. Железо	?	«Металл богини любви», «Красный камень»	Использование сетевых кабелей и проводов электропередач.
II. Уголь	?	С греческого «Безжизненный»	При синтезе аммиака, удобрений
III. Медь	?	«Древний –антрацит»	Источник тепла
IV. Азот	?	«Небесный камень»	Металл современной техники, сплавы чугун, сталь

Самостоятельная работа учащихся на уроках ведется по специальному заданию. От цели, содержания, формы задания зависит характер деятельности школьников. [5]

Химические знания возникли из запросов практики. Но от умения использовать некоторые природные материалы для жизненных потребностей для создания химии как науки прошло много

столетий. Накоплено много фактов. «Мощь и сила науки - во множестве фактов, цель - в обобщении этого множества…Собрание фактов и гипотез - еще не наука, оно только преддверие ее…» писал Д.И. Менделеев [6].

Литература:

1. Научно-методический журнал Химия. Методика преподавания в школе №1 1985 с. 38;
2. Научно-методический журнал Химия в школе №8 2003 с. 34,с. 37;
3. Научно-методический журнал Химия. Методика преподавания в школе №1 2001 с. 61;
4. Научно-методический журнал Химия в школе №2 1991 с.19;
5. Р.Г. Иванова, Т.З. Савич, И.Н. Чертков Самостоятельные работы по химии. Москва «Просвещение» 1982 с.10;
6. В.А.Крицман Книга для чтения по неорганической химии Часть 1 Пособие для учащихся Москва «Просвещение» 1974;

Жаксыгелдина Ш.Т.

Балқаш қаласы, Абай атындағы №2 лицей

МҰҒАЛІМІНІҢ КӘСІБИ ДАМУЫНДАҒЫ ІС- ӘРЕКЕТТІ ЗЕРТТЕУДІ ЖҮРГІЗУДІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Білім берудің жаңа парадигмалық жағдайында педагогтың зерттеушілік қызмет мәдениетін қалыптастыру туралы сұранысы туындауда. Заманның сұранысына сай жаңашыл ұстаз қатарында «зерттеуші» ұстазда ерекше орын алуда.

Зерттеуші ұстаз деген сөзге түсінік беретін болсақ: Зерттеуші – зерттеу жұмысын жүргізуші,сараптаушы және нәтижесін тексеруші. Зерттеуші ұстаздың іс-әрекетіндегі оқыту технологиясының ерекшелігі оның білімді меңгеруге емес**,** тұлғаны танымдық қабілеттерін және танымдық процестерді: яғни жадының алуан түрлерін есту, көру қимыл және тағы басқа ойлауды, ынтаны, қабылдау қабілетін арнайы жасалған оқу және танымдық жағдайлар арқылы дамытуға, сондай-ақ тұлғаның қауыпсіздігін өзін-өзі өзектілендіру, өзін-өзі бекіту, қарым-қатынас, танымдық және шығармашылық қабілеттерін қанағаттандыруға, белсенді сөздік қорын ауызша және жазбаша тілінде бағыт алуы. Практик-мамандар мектеп проблемаларын ойластыратын және оларға жауап беретін үдеріс мектеп базасындағы іс-әрекеттегі зерттеу болып табылады. Бұл – «мектепте» және «мектеп туралы» ғана емес, ең алдымен, «мектеп үшін» жүргізілетін зерттеу нысаны. Осыған қарап, мұғалімнің міндеті өзінің жеке тәжірибесін түсіну және жетілдіру үшін өзіндік рефлексивтік зерттеу үдерісіне өзінің тартылуы, ұмтылуы деп айта аламыз. Іс-әрекеттегі зерттеуге қатысушылар оқу бағдарламасын өзгертуге, мектепте қолданылатын тәжірибеге қатысты пікір айтуға және проблема қою, деректер жинау, талдау және әрекет ету жөніндегі үздіксіз үдерістермен айналысу арқылы әлеуметтік өзгерістерге қол жеткізу жұмыстарына бағытталған.

- **Іс-әрекеттегі зерттеулердің түрлері:**

Жеке мұғалімнің іс-әрекеттегі зерттеуі: әдетте нақты сыныптағы бір мәселені немесе қарастырады.

- Бірлескен іс-әрекеттегі зерттеуге екі мұғалім немесе бірнеше мұғалімдер тобы және сынып немесе әдістемелік бірлестіктің өзекті проблемаларын шешуге қызығушылық танытқан басқа адамдар қатыса алады.
- Мектептің кеңейтілген іс-әрекеттегі зерттеуі жалпыға ортақ мәселелерге бағытталады, мәселен: мектеп қызметіне ата-аналардың араласуы және осыған байланысты ол маңызды мәселелерді шешуге мүмкіндігінше көп ата-ананы тартудың қолайлы тәсілдерін анықтау;

«Балқаш қаласы Абай атындағы №2 лицей» КММ нің педагогтары жаңартылған білім мазмұнының іс -тәжірибесіне сүйене отырып, заман талабына сай білім саласындағы жаңа өзгерістерге ұмтылысы зор шығармашыл ұжым. Мұғалімнің зерттеушілік мәдениетін қалыптастыруда лицейде біршама әдістемелік жұмыстар жоспарланып жүргізілуде. Өткен оқу жылынан бастап «Мұғалімдердің ғылыми-зерттеу мәдениетін дамыту» тақырыбында Әдістемелік

зертхана құрлды. Зертханада деңгейлік курс өткен және «педагог -зерттеуші» « педегог -сарапшы» санатындағы мұғалімдердің шығармашылық топтары жұмыс жасауда.

Зертхана мақсаты - оқу-тәрбие үдерісінде мұғалімдердің зерттеушілік қабілетін теориялық тұрғыда дамыту арқылы, терең ғылыми ізденістегі білім қажеттілігімен қамтамасыз ету.

Зертхана міндеттері:

- Мұғалімдердің зерттеушілік мәдениетін арттыру және өзіндік жекелей зерттеу тақырыптарын айқындау;
- Мұғалімдердің зерттеушілік мәдениетін, шығармашылық іс-әрекет бағыттарына сай дамытуға жағдай жасау;
- Зерттеушіліктегі шығармашылықты қолдау, ізденістік қабілетті ынталандыру, мотивацияны қолдау.
- Ғылыми - зерттеу мәдениет ортасын құру

Эксперименттің жүру кезеңдері:

I. Диагностикалық кезең: қойылған мәселені шешудегі жағдайлардың тиімді жолдарын қарастыруда сауалнамалыр жүргізу.

II. Айқындау кезең .Эксперимент бағдарламасын дайындауда мақсат, міндет, мазмұн, құрал, әдістері мен нәтижелерін жасау.

III. Ұйымдастыру кезең: эксперимент жүргізу үшін мұғаілімдердің кәсіби шығармашылық деңгейін (төменгі, орта, жеткілікті, жоғары) анықтай отырып, жұмыс жүргізуге жағдай жасау (шығармашыл педагогтарды іріктеу, ғылыми-әдістемелік қызметтермен танысу бірлестіктерді жинақтау, педагог-экспериментаторлар алаңын құру, координатор тағайындау және т.б.)

IV. Тәжірибелік кезең: диагностикалық талдау,сараптау, жүйелеу, жинақтау, тарату.

Эксперимент нәтижесінің қорытындысы:

Алынатын оң нәтиже:

- мұғалімдердің зерттеушілік компоненттері (мотивациялық, мазмұндық, технологиялық, бағалаушылық-рефлексиялық) анықталады;
- ұжымда шығармашылық, талпыныс, зерттеушілік климат орнайды;
- экспериментке қатысушы педагогтардың өзін-өзі дамыту, өздігінен іздену, өзі іздеп табу мүмкіндігі қалыптасып, өзіндік тәжірибесі кеңейеді;
- педагогикалық үрдісті ғылыми-зерттеушілік қызметті ұйымдастыруда, авторлық дидактикалық әдістемелік құралдар дайындалады;
- эксперименттік зерттеу нәтижесінде мұғаілімдердің зерттеушілік мәдениеті дамиды;
- Әдістемелік зертхана жұмысы III бағытты қамтиды

I бағыт. Қазыргі таңда эксперименттік жұмыстың алғашқы сатысы жүйеге қойылып, жүргізілуде. Яғни лицейдегі пән мұғалімдерінен сауалнама алынып, әр мұғалімінің пән саласындағы мәселесін шешу жолдары айқындалды.

Әдістемелік отырыстарда интер белсенді әдістердің тиімділігін анықтау мақсатында жұмыс жүргізген шығармашылық топтар шағын рефлексивті таныстырылымдарын ұсына отырып, оқытудың белсенді әдістерінің оқушының пәнге деген қызығушылығын арттырудағы ролін ашады.

II бағыт . Мұғалімінің іс әрекетті зерттеу тақырыптары бойынша жұмыс жүйесі құрылған (әр мұғалімінің өзіндік білім көтеру тақырыптарымен жұмыс жүргізуі) Бұл бағытта лицейде өзіндік білім көтеру тақырыптары бойынша әдістемелік отырыстарда тәжірибие бөлісу, шебер сыныптар өткізу жоспарланған және жоспар бойынша жүргізілуде. Мысалы лицейдегі тәжірибелі ұстаздардың бірі биология пәні мұғалімі Садыканова Б.Ж «Блум таксономиясына негізделген тапсырмалар» тақырыбы бойынша шебер сынып өткізді. Өзіндік білім көтеру тақырыбы бойынша жұмыс жасау саралау сараптама жасау мұғалімнің кәсіби үшін өте тиімді технологияның бірі. Лицей мұғалімдерінің өзіндік даму траекториясы бойынша шығармашылық рефлексивті есептерін жинақтау жүйеге қойылған және әр тоқсан сайын кәсіби даму траекториясы бойынша мониторингісі шығарылып отырылады.

III бағыт «Lessen stady сабақты зерттеу» яғни оқушының білім сапасын арттырудың тиіміді жолдары . Бұл бағыт бойынша лицейде II деңгейлі бастауыш сынып мұғалімі, лицейдегі «Lessen stady сабақты зерттеу бойынша тренері Жортарова Н.Н. 2 В сыныбы және 7Ә сыныбы бойынша география, математика, орыс тілі және физика пәндеріндегі оқушылардың оқудаға іс әрекеттерінің

зерттеу жұмысын жасауда. Бұл бағыт өте ауқымды үрдіс. Сыныпқа сабақ беретін мұғалімдер және лицей психологынан құралған фокус топтар жоспар бойынша жұмыс жүргізуде.

Қазыргі таңда лицей мұғалімдерінің іс әрекетті зерттеулері бойынша көрсеткіштерін сараласақ;

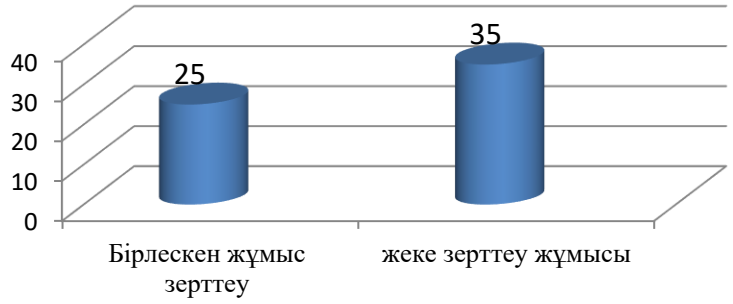

Өзгеріс енгізу үшін іс-әрекеттегі зерттеуді ұзақ кезең бойы жүргізіп, бірқатар жаңа сұрақтардың туындауы тұрғысынан проблеманы қайта қарап отыру қажет. Осылайша, іс-әрекеттің өзгеруіне әкелетін проблеманы ұзақ уақыт бойы қайта қарап отырумен қатар, түзетулер енгізу іс-әрекеттегі зерттеудің өзіне тән ерекшелігі болып табылады.

Әдебиеттер:

1. «Тиімді оқыту мен оқу» ҚР Педагог Қызметкерлерінің Біліктілігін арттыру бағдарламасы. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы,: 2016
2. Пидкасистый П.И. Педагогика. – М.: 2001
3. Мирсеитова. С. « Оқыту ізденіс ретінде және ізденіс оқыту ретінде» , 2011 жыл

Жакупбеков М.И.
Балқаш қаласы, № 4 ЖББОМ

ЖАЛПЫ БІЛІМ БЕРЕТІН ОРТА МЕКТЕПТЕРДЕГІ ТӘРБИЕНІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ ЖОЛДАРЫ

Ғұлама Әл-Фараби данамыздың «Адамға ең бірінші білім емес, тәрбие берілуі керек, тәрбиесіз берілген білім – адамзаттың қас жауы, ол келешекте оның барлық өміріне апат әкеледі» деген сөздің мағынасы бүгінгі күні анық көрініс беріп тұр. Ата-ана мен бала ашынған. Бұл қоғамның көрінісі. Мұғалім ретінде айтарым, тәрбиенің ролін, маңызын өзіміз жоғалтып алдық. Нарықтық қатынас та, экономика мен саясат та мектептегі тәрбиеге өз ықпалын тигізгенін де жоққа шығармау керек. Сонда да осындай сыртқы күштерге төтеп бере алатын тек ғана білім беретін мұғалім. Ол үшін жан дүниеңмен баланың, ата-ананың мінез-құлқын жетік меңгеріп алуың керек. Ыбырай Алтынсарин атамыз айтқандай «*Мұғалім – мектептің жүрегі*» болуы тиіс. Сау жүрек ертеңгі болашақ не болады деп ауырады, уайымдайды. Ауру жүрек не болса ол болсын деп жанұяның қамын ойлаумен шектеледі. Жүрек сау болса адамның барлық ағзасы сау. Жүрек ауру болса қалған барлық мүше ауруға айналатыны хақ.

Қазақстан тарихы пәнінің мұғалімі ретінде айтарым, мектептің тәрбиесін мұғалім өз пәнінен бастауы керек. Бастауыш сыныптан бастап, орта буын мен жоғары сыныптардың барлық сабағында тәрбиелік мақсат бар. Сабақ барысында оқушыларды тәрбиелей отырып, тақырыпты дұрыс түсіндіру, дұрыс ойлауға үйрету және оқушыны өз өмірінде дұрыс шешім шығара алуға үйрету керек. Ол үшін күнделікті сабақ жоспарын құрастырғанда тәрбиелік мақсатты дұрыстап алу керек. Мұғалім өзіне-өзі тәрбиелік мақсат қояды. Сол арқылы оқушыларды сабақ барысында тәрбиеге салады. Ал ата –ананы жиналыстарда, кездесулерде тәрбиеге баулиды.

Мысал ретінде 7 сыныпқа арналған «*XIX ғасырдың 40-60 жылдарындағы қазақтардың ортаазиялық хандықтармен қарым-қатынастары*» тақырыбын алатын болсақ, Қоқан мен Хиуа хандықтарының озбырлық саясатына қарсы қазақ халқының және оған басшылық еткен Жанқожа Нұрмұхамедұлы (1774-1860 жж.) мен Есет Көтібарұылының (1803-1889) тарихын баяндаймын.

Қоқан мен Хиуаның қазақтарға жасаған қиянатын айта келе, оған шыдамаған халықтың өзін қорғаудан бастап, Отан қорғауға дейін жасаған ерлігін қазақ халқының жастайынан көрген тәрбиесі деп келтіремін. Өйткені әр адам ондай ерлікке, өлімге басын тіге бермейді. Жаудың көптігін, қаруланғанын біле тұра Жанқожа Нұрмұхамедұлы мен Есет Көтібаруылының халықты басқарып, жауға қарсы тұруға аттанғанын ерлік деп айтып оқушыларды батырлыққа, көшбасшылыққа, отансүйгіштікке тәрбиелеймін. Жанқожа мен Есет батырлар өте білімді, ақылды, дұрыс шешім шығара алатын дара тұлғалар екенін дәлелдеймін. Осындай данышпан, тәрбиелі кісілердің атының тарихта қалуы да жайдан-жай емес екенін түсіндіре отырып, қазіргі жастар ата тәрбиесінен нәр алып еліне қызмет ету керектігін насихаттаймын.

Осындай нәтижелі сабақтар арқылы мұғалім мектептегі күнделікті жұмыс барысында оқушыларды өзінің жүрісімен, сөзімен, ойымен тәрбиелі ұстаз екенін көрсете алады. Мектеп мұғалімдері мен әкімшілік бірігіп жылдық тәрбие жоспарын құру керек. Әр мектептің директорының тәрбие орынбасары тәрбиенің орындалуын сабақтан бастап, мектепішілік, қалалық, облыстық тәрбие іс-шараларында жүйелі іске асыру керек. Сонда ғана жоспарлы, жүйелі түрде жасалған жұмыстан нәтиже шығады.

Тәрбиенің гуманитарлық әдіснамасы ретінде, мысалы біздің мектеп жылдық жоспар құру керек.

2019-2020 оқу жылына арналған тәрбие жоспары

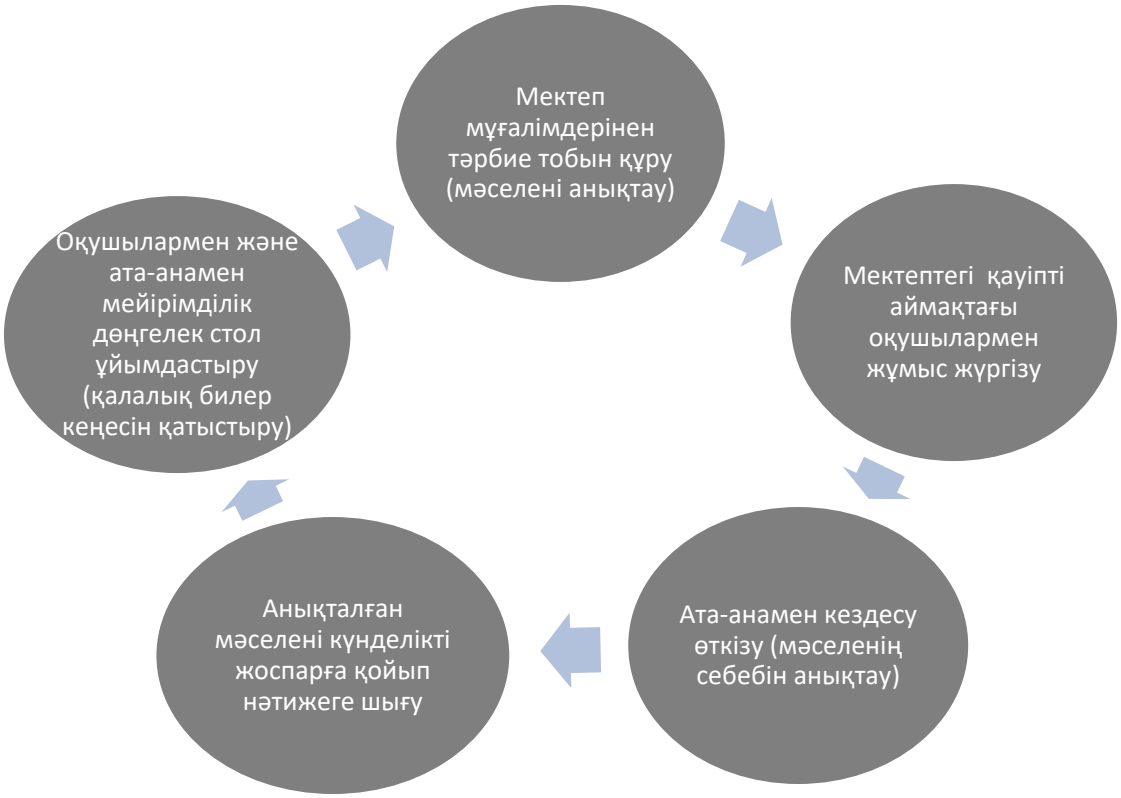

• Мектеп мұғалімдерінен тәрбие тобын құру (мәселені анықтау). Пән мұғалімдерінен тәрбие тобы құрылады. Пән мұғалімдері сабақтағы тәрбиені жиі бұзатын, сабаққа ынтасы жоқ оқушылардың тізімін дайындап, олармен әрі қарай қалай жұмыс істеу керектігі туралы әңгіме жүргізіп талқылайды. Өйткені оқушыларды жетік білетін тек қана мұғалім. Қауіпті аймақтағы тізімді анонимді ұстау міндеттеледі.

• Мектептегі қауіпті аймақтағы оқушылармен жұмыс жүргізу. Қауіпті аймақтағы оқушылардың тізімі бойынша пән мұғалімі сабақта осы балаларға арнап жеке тапсырма дайындап, олармен тығыз қарым-қатынаста жұмыс жүргізеді. Сонда аталған оқушылар мектепке келгенде мұғалімдердің көңіл бұрғанын сезініп, түзеле бастайды.

• Ата-анамен кездесу өткізу (мәселенің себебін анықтау). Ата-анамен кездесу барысында мектеп психологымен бірлесіп әлеуметтік, физикалық, психологиялық карта жасап, қорытынды

шығару керек. Көп жағдайда оқушылардың ішкі өмірін білмей біржақты көзқараста боламыз. Оқушының үйдегі тәрбиесімен танысқаннан кейін мұғалімдерде бала туралы ақпарат көп болады.

• Анықталған мәселені күнделікті жоспарға қойып нәтижеге шығу. Күнделікті жоспар дегеніміз сабақ жоспары. Аталған оқушыларға сабақта жеке тапсырма дайындау. Жеке тапсырмада оқушының жас ерекшелігі, психологиясы мен білім деңгейі басшылыққа алыну керек. Оқушыны сыныппен тығыз қарым-қатынасқа енгізу керек. Сонда ғана оқушы өзін жақсы сезіне бастайды. Мысалы, ол спортқа немесе басқа пәнге қызығушылығы болса сол арқылы тәрбиелеу.

• Оқушылармен және ата-анамен мейірімділік дөңгелек стол ұйымдастыру (қалалық билер кеңесін қатыстыру). Мейірімділік столда міндетті түрде оқушының ұнататын асы, сыйлығы болу керек. Қалалық билер кеңесі дегеніміз мұғалім, дәрігер және мемлекеттік қызметте болған аталар мен әжелерден құралған зейнеткер жастағы адамдар. Үлкен кісілердің әңгімесін тыңдай отырып, оқушылар сұрақ-жауап алып, өзін мазалаған сұрақтарға жауап таба алады деп сенемін. Өйткені үлкен кісілер өмірден мысал келтіріп, адамның шыдамды, еңбекқор, сабырлы және тәрбиелі болуына қандай амалдар жасау керектігін ашып айтады. Оқушылар интернеттен тәрбие алғанша оларды осындай тірі адамдардың алдында әңгімелесіп, пікірлесіп, сырласып сөйлеу мәдениетін және тәрбиесін қалыптастыратын іс-шараларды көбейту керек. Мектептегі тәрбиені осылай жүйеге келтірсек , жасөспірімдердің арасында қылмыс азайып, сонда ғана тәрбие жұмысынан нәтиже шығады деп ойлаймын.

Әдебиеттер:

1. Әбу Насыр Әл-Фараби. Шығармалар. Алматы 1995
2. Ыбырай Алтынсарин. Шығармалар жинағы. Алматы 1996
3. 7 сыныпқа арналған Қазақстан тарихы оқулығы. Қабылдинов З.Е. және басқалары. Алматы: Атамұра, 2018
4. Әбенбаев С. Тәрбие жұмысының теориясы мен әдістемесі. Алматы, 2004

Жаманкарина Д.М.
Жезқазған қаласы, №4 ЖОББМ

ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫНДА ЖҰПТЫҚ ЖҰМЫСТЫ ҰЙЫМДАСТЫРУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

Бүгінгі таңда жаңартылған білім беру мазмұнының өзіндік ерекшеліктері аясында ұсынылатын деректердегі ғалымдардың білімді бірлесіп құру арқылы дағдыларды қалыптастыру тұрғысында айтқан пікірлеріне сүйенетін болсақ: «Соңғы зерттеулер оқу қай жерде өтетініне қарамастан, жалпы белгілері болатынын дәлелдеді, атап айтқанда:

▪ Адамдар диалог әдісін қолдана отырып, мәселен, талқылау, дебат, ынтымақтастық, білімді бірлесіп құру арқылы түсінік пен дағдыларды қалыптастыру арқылы білім алады. Әлеуметтік-сындарлы оқыту да дағдылардың ықпалдасуына және тереңірек түсінуге мүмкіндік береді [1.26]».

Қазақ тілі мен әдебиеті сабағында жұптық жұмыстарды ұйымдастырудың көптеген тиімді түрлері мен түрлі әдістері қарастырылған. Олар жұп құрайтын барлық қатысушылар арасындағы өзара байланыспен ұштасып, әр жұп мүшесінің өзіндік жұмысын көздейді. Әр жұп мүшелерінің қажетті білімі болып, қажетті дағдыны қалыптастыруға қолайлы орта қалыптасуға негізделеді. Мұнымен қатар, жұмыс алдында оқушылардың тапсырманы нақты түсінуі үшін, не істеу керектігін білуі үшін нақты бағыт сілтеп, жағымсыз салдардың алдын алуға болады. Тапсырмалар белгілі бір уақытқа құрастырылып, оқушылардың іші пысып, зерігуінің алдын алу шарт. Бұл тұста пән мұғалімі оқушылардың зер салып тыңдауын сақтап қалу мақсатында жұмыс үдерісі барынша күрделі және әртүрлі болуын қадағалайды, бұл ретте оларға қойылған міндеттерді орындау үшін қажетті дағдылар мен білімді береді. Мұғалім оқушыларда Чиксентмихай «өзіндік мақсат» деп атайтын және Райан мен Деки «ішкі уәж» деп атайтын қасиеттердің болуына жағдай жасауға тырысуға тиіс. Басқаша айтқанда, оқушылар өзін-өзі ынталандыра алады және осыған орай, оларда ұмтылыс пен қызығушылық пайда болады [1.31]. Чиксентмихайдың «Оқушыларда «өзіндік мақсатты» қалыптастыруға арналған жағдайлар» сызбасында ұсынылған оқушыларда алаңдау мен зерігу болмау үшін міндеттер мен дағдыларды тең дәрежеде қолданған дұрыс. Олай дейтінім,

Чиксентмихайдың «Өзіндік мақсат» сызбасы бойынша дағдысы жоғары оқушыға төмен міндет қоюдың нәтижесі зерігуге әкеліп соғады.

Өз тәжірибемде оқушыларды «Сыңарын тап», «Сөз сыңары», «Антонимдер жұбы», «Синонимдер қатары», «Көрші дыбыстар», «Сөзмоншақ», «Уақыт өлшемдері», «Сурет қиындылары», «Буын түрлері» әдістері арқылы жұптастырамын. Мысалы, 8-сынып оқушыларын «Қазақтың әншілік өнері» атты сабағында әнші есімдері мен тегі арқылы «Роза Рымбаева», «Роза Бағланова», «Бибігүл Төлегенова», «Ермек Серкебаев», «Әміре Қашаубаев», «Қайрат Байбосынов» деп жұпқа бөлдім. Бұл орайда «Оқушы үніне» де баса назар аударатынымды да ескерте кеткенім жөн. Мысал ретінде 7-сыныптың бірнеше тақырыптарын қарастырайық:

Сабақтың тақырыбы	*Жұпқа топтастырудың тәсілдері*
Көп тіл білгім келеді.	*Ағылшын, орыс, қазақ тілдерінде берілген сөз тіркестерін сәйкестендіру ретімен жұптастыру: тіл-language, екпін-ударение, курс-kurs……*
Талаптыға нұр жауар.	*Тақырыптың атауын буынға бөліп, сол буындардың көмегімен 7 жұп құрау: та-лап-ты-ға нұр жа-уар.*
«Қазақ тілі» өлеңі.	*Өлең сөздерінің синонимдері арқылы жұпқа бөлу: кеміді-азайды, ту-байрақ, ту-жалау, ар-ұят, ана- шеше, батыр-ер, күшті-мықты.*
Уақыт-сый.	*Санмен берілген уақытты сөйлем түрімен үйлестіре жұпқа бөлу: 13:30- сағат бір жарым, 14:00- сағат тура екі, 15:25- сағат үштен жиырма бес минут кетті, 16:10- сағат төрттен он минут кетті, 17:40- сағат алтыға жиырма минут қалды, 18:45- сағат жетіге он бес минут қалды.*
Уақыттың бос өткені.	*Сағаттың түрлерімен жұпқа бөлу: құм сағат, күн сағаты, электронды сағат, қол сағат, механикалық сағат, кәдесый сағат, аспалы сағат.*
Ғаламдық экология мәселелері.	*Тірек сөздер арқылы жұптастыру: Арал теңізі, табиғатты қорғау, экологиялық мәселе, мұнай қалдықтары, теңіз сулары, айыппұл мөлшері, апатты аймақ.*

Сабақ барысындағы дағдылардың өзіндік реттік кезеңдеріне сәйкес төмендегідей тапсырма талаптарын ұсынып отырмын:

Әдіс атау	*Тапсырма талабы*	*Орындалатын кезеңі*
Болжамыңмен бөліс	*Жұптың «А» сыңары «Аудиоматериал (бейнематериал, презентация немесе мұғалім оқыған мәтін) ..... тақырыпты қамтиды», «Ә» сыңары «Оған ..... мысалдар дәлел» деп айтып береді.*	*Тыңдалымға дейін*
Жұптық әңгіме	*Жұптарды «А» және «Ә» деп бөліп, «А» «менің ойымша .....» деп бастап мысалын келтіреді, «Ә» «Мен оны .... деп түсіндім» деп жалғастырады.*	*Тыңдалым кезінде*
Жұпта бағала	*Өмірмен байланыстыра отырып, ойларын жұпта ақылдаса келіп құрастырған бір сөйлеммен ой қорытады.*	*Тыңдалымнан кейін*

Жұптаса білім алуда оқушыларға өз білімдері мен ұстанымдары жайында ойланып, тақырып аясында тиісті сұрақ қойып, алған білімін толықтырып, қазақ тілі мен әдебиеті пәнінен белгілі бір тақырыпты оқып-білу кезеңінде өз түсінігін өзгертуге мүмкіндік береді. Аталған жұпта ойлану оқушының өз болжамдарына сыни көзқараспен, сын тұрғыдан ойлай қарай отырып, осы арқылы ғалам, тіршілік, жаратылыс жайлы өзінің және жұбының түсінігін тереңдетіп, мейлінше кеңейтуге

ұмтылу мүмкіндігін үдетеді. Жұп мүшелерінің түсінігін тереңдету мақсатында, мәтінсоңы жұмысы ретінде «Ойлан, жұптас, бөліс» тәсілі арқылы мына тапсырманы орындатуға болады:

№	А	Ә	Б	В
1	Ән	Парижде	күміс көмей	салған
2	Ауылдан	өнері	ән	әншісі
3	Әміре	ауылға	халқымыздың	жұлдызы
4	Ә.Қашаубаев	қазақтың	ән	тарайды
5	Р.Рымбаева	қазақ	эстрадасының	қазынасы

Үлгі: Бірінші сөйлем: 1А-2Ә-3Б-5В.

«Қос жазба күнелігін» толтырту барысында «үзінді» мен «түсініктемені» бірлесе түсіндіруді, «Венн диаграммасын» құрастырарда ұқсастықтарын бір оқушыға, айырмашылықтарын екінші оқушыға, ал ортақ белгілерін қосылып жазуға тапсырсаңыз жұптағы оқушылардың міндеттері айқындала түседі. Тапсырмаларды жоспарлаудың бұл түрі де оқушыларды алаңдау, зерігу, толқу, қобалжу сияқты кедергілерден сақтайды.

Білім алудың бұл түрінде оқушылар жұп құра отырып, маңызды рөл атқарады: олар құрбы-құрдастарымен әлеуметтік байланыс жасау жолымен белсенді түрде білім жинақтайды, тілдік дағдыларды қалыптастыруға мүмкіндіктер алады. Пән мұғалімі шәкірттерінің оқуына мүмкіндік тудырып, қажетті оқу материалы және өзге де керек құралдармен қамтамасыз етеді, ал оқушылар өз алдына пән бойынша өз түсініктерін бірлесе білім алу арқылы арттыруға ынталы болғаны жөн. Қорыта келгенде, ойға түйгенім, жұптық жұмысты нәтижеге бағыттап оқыту-оқушының сын тұрғысынан ойлауға үйрететін бірден-бір көпір.

Әдебиеттер:

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық, «Назарбаев зияткерлік мектебі» ДББҰ, Педагогикалық шеберлік орталығы, 2016 жыл.

Жанул А.М.
Жезқазған қаласы, №8 гимназиясы

ФИЗИКА ПӘНІН АҒЫЛШЫН ТІЛІНДЕ ОҚЫТУДАҒЫ CLIL ӘДІСІН ТИІМДІ ҚОЛДАНУ МЫСАЛДАРЫ

Бүгінгі күні Қазақстанның Білім тұжырымдамасы жан-жақты, өрелі шығармашыл тұлғаны қалыптастыруға бағытталған. Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың елімізде білім беру саласын дамыту туралы көтерген мәселелері негізінен педагог мамандарға жаңа міндет жүктейді. Өйткені, ұстаз елдің ертеңгі тізгінін ұстайтын ұрпақ тәрбиелейді, сондай-ақ білім негізі мектепте беріледі де, жоғары оқу орнында одан әрі мамандық бағытында қалана түседі [1, с. 294].

Қазақстан Республикасының жалпыға міндетті білім беру стандарты тіл үйренушілерге кәсіби білім беруде және оқу үрдісінде **көптілділік білім** беруді енгізу мүмкіндігін қарастырады.

Үш тілде оқыту кезінде оқу материалын меңгерудің сапасын қалай қамтамасыз етуге болады? Сондықтан, тіл құзіреттілігі дамуының негізін құрайтын, оқушыға тілдерді терең меңгеруге мотивация тудыратын, 3 тілде меңгерген пәндер бойынша жоғарғы нәтиже көрсетуге негіз беретін білім беру кеңістігін құру қажет. [2].

CLIL пән арқылы тілді оқытуға бағытталған белсенді әдіс-тәсілдердің бірі болып саналады. Оның ағылшын тіліндегі мағынасы «Content and language integrated learning» осы ұғымдардың алғашқы бірінші әріптерінен «CLIL» сөзі шығады. CLIL екі мақсатты көздейді, дәлірек айтсақ – ағылшын тілі (шет тілі) арқылы пәнді оқыту және пән арқылы ағылшын тілін (шет тілін) үйрену.

Ағылшын тілінде физика пәнін оқытудың қалыпты жағдайдан айырмашылығы бар. Негізгі айырмашылық оқушылардың ағылшын тілін еркін меңгермегендігінде, сәйкесінше CLIL әдісі қолданылған сабақтарда оқушылар ақыл-ой әрекетінен гөрі танымдық әрекетін іске асырады.

Сондай-ақ сабақта CLIL әдісіне негізделген **активитилерді** («5 minute interview», Bloom’s Taxonomy, LOTS және HOTS, “ABC dictation”, т.б.) қолдануға болады. Бұл активитилерді қолдану барысында оқушылар өз бетімен жұмыс істеуге, тілдік қабілеттерін дамытуға, өзара диалог құрауға,

жаңа тақырып бойынша өз пікірлерін айтуға үйренеді. Нәтижесінде оқушылар жаңа тақырып бойынша өз ойларын саралайды.

Мысал ретінде 8 сыныпта өткізілген **Generalization of the chapter of «Electric current»** сабағында қолданылған бірнеше CLIL әдістерін ұсынып отырмын. Сабақтың кіріспе бөлімінде оқушылар топтарында «Tarsia» бағдарламасында құрылған карточкалармен жұмыс жасайды. Бұл бағдарлама оқушылардың терминалогиялық сөздік қорын арттыруға және тиянақтауға жақсы көмекші құрал бола алады.

«Тыңдалым» тапсырмасын орындау барысында оқушыларға «Ohms Law» (Ом заңы) бейнеролигі көрсетілді. Бақылап болғаннан кейін оларға **«worksheet»** (жұмыс парағы) таратылады. Онда келесі сұрақтар берілген:

Answer the questions.

Who and when discovered the strength of the current from the voltage?

How does the current depend on the voltage?

Does the resistance depend on the current or voltage?

Write the equation of Ohm's law.

Оқушылар топтарында талқылап, сұрақтарға жауап береді, бір-бірінің жауаптарын бағалайды.

Келесі тапсырмада **«Grab it»** активитиін ойнаттым. Бұл ойында мұғалім әр топтан бір оқушыдан шақырады. Ағылшын тілінде құрал жабдық туралы сөйлем оқиды. Оқушылар ол құралды тауып алуы керек. Мен тақырыпқа байланысты келесі құралдарды таңдадым:

Амперметр	This device measures the current.
Кілт	This includes and disconnects the electrical circuit.
Вольтметр	This device measures the voltage.
Ток көзі	It gives the current and voltage of the electrical circuit.
Жалғағыш сым	This can connect different parts of the electrical circuit.
Резистор	It exerts a resistance to the current in the circuit.
Шам	It illuminates the road in the dark.
Реостат	By this I can change the current and voltage.

«Оқылым және айтылым» тапсырмаларын орындату барысында **«Hear-Say activity»** тапсырмасын орындаттым. Бұл активити оқушылардың тыңдау және сөйлеу дағдыларын дамытады. Оқушыларға карточкалар таратылады. START сөзі жазылған оқушы соның жанындағы сөзді оқиды. Ол сөзді өз карточкасында тапқан оқушы өз сөзін оқиды. Сөйтіп соңғы оқушы FINISH сөзімен аяқтайды. Бұл активити оқушылардың академиялық тілінің деңгейін жоғарылатуға септігін тигізеді.

You hear		**You say**
START		**ELECTRICITY**
ELECTRICITY		**CONDUCTOR**
CONDUCTOR		**CURRENT**
CURRENT		**VOLTAGE**
VOLTAGE		**CIRCUIT**
CIRCUIT		**BULB**
BULB		**CELL**
CELL		**BATTERY**
BATTERY		**CAPACITOR**
CAPACITOR		**SWITCH**
SWITCH		**CHARGE**
CHARGE		**DIELECTRIC**
DIELECTRIC		**INSULATOR**
INSULATOR		**FINISH**

Сабақты қорытындалау ретінде **«I knew, I know, I want to know»** (ББҮ) әдісі бойынша кері байланыс жүргізілді.

CLIL әдісіне негізделген тағы мынадай активитилерді де сабақта тиімді пайдалануға болады:

«Question Loop» (Сұрақтар ілмегі) активитиі. Парақшалар таратылады. Бір жағында сұрақ, екінші жағынжа басқа сұрақтың жауабы жазылған. Бір оқушы сұрақты қойып тұрғанда, қалғандары мұқият тыңдап тұрады. Сұрақтың жауабын тапқан оқушы өзінің сұрағын қояды. Солай барлық сұраққа жауап берілгенше жалғаса береді.

«Snowballing» (Қар көшкіні) активитиі. Бұл активити “Snowballing” деп аталу себебі, оқушылар бірінші жеке, кейін жұппен, соңында топпен жұмыс жасайды. Бұл активити бір жағынан оқушылардың тақырыпты немесе терминді қаншалықты түсінгендіктерін анықтауға мүмкіндік берсе, екіншіден коммуникациялық дағдыларды дамытады.

«Walk and swap» (Қыдыру және алмасу) активитиі. Әрбір оқушыға сөздердің жартысы жазылған карточкалар таратылады. Оқушылар сөздердің жартысын тауып, жұп болады.

«True/False dictation» (Шын/жалған диктант) активитиі. Мұғалім 6 сөйлем оқиды. Егер айтылған ақпарат шын болса, оқушылар оны өз тіліне аударып жазады. Егер ақпарат жалған болса, оқушылар ондағы қатені дұрыстап, ағылшын тілінде жазады. Қателерді түзету кезінде мұғалім оқушыларына көмектесе алады.

Пәндік-тілдік кіріктірілген оқыту (Content and Language Integrated Learning, CLIL) көптеген елдерде қолданылатын заманауи оқыту технологиясы болып табылады [3, с. 54].

Қорыта айтқанда қазіргі таңда «Көптілділік – білім берудің жаңа сатысы» оқушылар бірінші өзге тілді меңгергенде, адамда ана тіліне қосымша үйренуі тіл сезімі қалыптасады, сонымен қатар, жалпы тіл ерекшеліктерін айыра білу қабілеті дамиды, осы қабілеттің арқасында адам тек қана үйренетін тілдің емес, жалпы шет тілдердің арасындағы ерекшеліктерді айыра алады.

Әдебиеттер:

1. «Үштұғырлы тіл: бәсекеге қабілетті ұлт болудың алғашқы сатысы» республикалық ғылыми-тәжірибелік on-line семинар. – Атырау қ., 2016. – с. 294.

2. https://kopilkaurokov.ru/doshkolnoeObrazovanie/meropriyatia/ag-ylshyn-tili-sabag-ynda-ok-ushylardyn-tildik-k-u-zyriettilighin-damytu.

3. «Мектептердің оқу үдерісінде CLIL-технологияны қолдану бойынша әдістемелік ұсынымдар» – Астана қ., 2018. – с. 294.

Жарылгапова Г.Т.
ОСШ им. Гагарина
Бухаржырауский район

ПРИМЕНЕНИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ

Современный период развития Казахстана четко обозначил новые приоритеты в области школьного образования, соответствующие мировым тенденциям. В Послании Президента РК народу Казахстана указывается, что развивающемуся казахстанскому обществу нужны современно образованные, нравственно воспитанные, предприимчивые люди, которые могут самостоятельно принимать ответственные решения в ситуации выбора, прогнозируя их возможные последствия, способные к сотрудничеству, отличающиеся мобильностью, динамизмом, конструктивностью, обладающие развитым чувством ответственности за судьбу страны.

Высокий уровень сформированности функциональной грамотности у учащихся предполагает способность эффективно функционировать в обществе, способность к самоопределению, самосовершенствованию, самореализации. Следовательно, обществу необходим человек функционально грамотный, умеющий работать на результат, способный к определенным, социально значимым достижениям.

Ключевым компонентом функциональной грамотности определяется способность применять учебные знания не только в учебных, но и в различных жизненных ситуациях, уметь работать с различными источниками информации и критически оценивать полученную информацию, выдвигать гипотезы и проводить исследования, обосновывать высказанную точку зрения.

Именно поэтому решение нестандартных задач позволяет развивать умение учеников мыслить, т.е. осуществлять процесс поиска ответов, используя имеющиеся теоретические знания. Конечно, проявляя интерес к изучаемому предмету, учащиеся углубляют свои знания, развивают образное мышление, находят взаимосвязь между различными явлениями, учатся объяснять причины наблюдаемых природных явлений, познают проявления физических закономерностей во многих

областях и сферах человеческой деятельности: производственной, научно-исследовательской, социально-бытовой. Учащиеся стараются применять собственные знание для решения проблем, максимально приближенных к тем, с которыми приходится сталкиваться в повседневной жизни.

Учащиеся, овладевшие математической грамотностью, способны:

• распознавать проблемы, которые возникают в окружающей действительности и могут быть решены средствами математики;

• формулировать эти проблемы на языке математики;

• решать проблемы, используя математические факты и методы;

• анализировать использованные методы решения;

• интерпретировать полученные результаты с учетом поставленной проблемы;

• формулировать и записывать результаты решения.

Хотела бы поделиться своим опытом применения нестандартных задач на уроках математики с целью формирования функциональной грамотности.

1 класс

У Айбека было 11 тысяч тг. Он решил сделать покупки торговом центре «Шығыс», где цены на товары были следующие: торт стоил 3 тысяч тг., футболка – 4 тысяч тг., кепка – 5 тысяч тг., футбольный мяч –3 тысяч тг.

Какие товары мог бы купить Айбек? Какую покупку следует сделать Айбеку, чтобы, истратив все свои деньги, купить как можно больше товаров?

2 класс

Тетрадь для творческих заданий по литературе в книжном магазине около школы стоит 275 тенге, а в оптовом книжном магазине, до которого нужно ехать на автобусе в район - 200 тенге.

В каком магазине тебе выгоднее совершить покупку, если билет на автобус для учеников стоит 150 тенге.

3 класс

Помоги семье сделать покупки. В семье три человека: папа, мама и ребёнок (твой ровесник).

Посчитай, сколько денег надо иметь такой семье, чтобы купить на неделю перечисленные в таблице продукты. Вспомни цены на продукты (спроси у учителя).

Вставь эти числа в таблицу.

Продукт	Сколько нужно семье	Цена (тенге)	Сумма (тенге)
хлеб	7 батонов		
капуста	3 кг		
яблоки	2 кг		
картофель	3 кг		
яйца	10 шт.		
сахар	1 кг		
мясо	4 кг		
Всего			

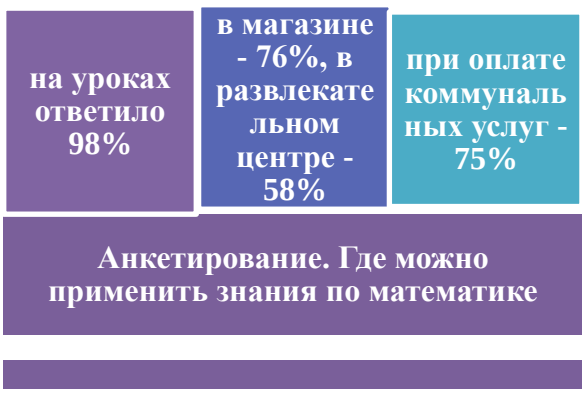

4 класс

Дежурный 2 «Б» класса, убрав класс, закрыл дверь и отправился домой. Какой ущерб нанёс дежурный школе, забыв погасить свет, если за каждый час использования электроэнергии в классе школа платит 200 тенге, а свет горел 12 часов? Во что обойдётся школе забывчивость пятерых таких дежурных?

Большой интерес вызывает у детей решение задач, составленных на сюжеты произведений детской литературы и разнообразные задания к задачам**.**

Сколько барон заплатил за ружья для охоты в Африке, если за R монет он купил несколько ножей по X монет за каждый и столько же ружей поY монет?

Н.			
Р.			

Перед вами данные расходов.

Сумма затрат на покупку товаров (в монетах)			*Сумма всех прочих затрат (в монетах)*		
январь	февраль	март	январь	февраль	март
150	200	250	100	100	100

Начерти графики изменения по месяцам затрат на покупку товаров (график А) и прочих затрат (график В)

график А

	янв.	фев.	март	апр.	май
350					
300					
250					
200					
150					
100					

график В

	янв.	фев.	март	апр.	май
350					
300					
250					
200					
150					
100					

Я глубоко убеждена, что задачи по формированию функциональной грамотности у младших школьников, в частности, математической грамотности обучающихся, возможно реализовать при условии оптимального сочетания учебного содержания базового уровня образования и дополнительных курсов, направленных на совершенствование прикладных математических умений, например, «Математика вокруг нас» использующихся в различных жизненных ситуациях. Содержание инвариантной и вариативной частей программ дополняют друг друга, что и позволяет обеспечить результат.

Обучение учащихся самостоятельно добывать, анализировать, структурировать и эффективно использовать информацию для максимальной самореализации и полезного участия в жизни общества выступает ведущим направлением модернизации системы образования Республики Казахстан. При этом доминирующее значение имеют общеучебные знания и умения (информационные, интеллектуальные, организационные, коммуникативные), которые определяют содержательно-деятельностную и потребностно-мотивационную составляющие функциональной грамотности.

Литература:

1.Иванов Д.А., Митрофанов К.Г., Соколова О.В., Компетентностный подход в образовании. Проблемы, понятия, инструментарий. Учебное методическое пособие [Текст]/Д.А. Иванов, К.Г. Митрофанов, О.В. Соколова, М.: АПКиППРО, 2005. 101 с.

2.Фрумин И.Д. Компетентностный подход как естественный этап обновления содержания образования [Текст]/И.Д. Фрумин// Красноярск, 2003. с.55

3. Л.В. Павлов, статья «Формирование учебно-познавательной компетентности на уроках математики».

Жарылғасова М.Ж.
Қарағанды қаласы, №53 ЖББОМЛ

САНДЫҚ БІЛІМ БЕРУ РЕСУРСТАРЫН САБАҚТА ҚОЛДАНУ ТИІМДІЛІГІ

Ақпараттық қоғам бүгінгі күннің шындығы. Мұның себебі - ақпараттың өсіп келе жатқан рөлі, оны бүкіл өндіріс пен қоғамдық өмірдің маңызды қозғаушы күштерінің біріне айналуында .Ақпараттық қоғам бұл ғаламдық әлеуметтік процесс, оның ерекшелігі әлеуметтік өндіріс саласындағы қызметтің басым түрін жинау, жинақтау, өндіру, ақпаратты өңдеу, сақтау, беру және пайдалану қазіргі заманғы микропроцессорлық құралдар мен компьютерлік технологиялар негізінде, сонымен қатар әр түрлі ақпарат негізінде жүзеге асырылады. Қазіргі қоғамды ақпараттандыру процесінің басым бағыттарының бірі білім беруді ақпараттандыру болып табылады. Білім берудің қазіргі даму кезеңі қазіргі заманғы ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың кеңінен қолданылуымен және ғаламдық ғаламтордың мүмкіндіктерімен байланысты. Осыған байланысты Интернетте жарияланған сандық білім беру ресурстарына қашықтықтан қол жеткізу өте маңызды.Сандық білім беру ресурсы қазіргі білім берудің мақсаттары мен міндеттерін жүзеге асыруға бағытталған графикалық, мәтіндік, цифрлық, сөйлеу, музыка, видео, фото және басқа да ақпараттарды қамтитын ақпарат көзі. Сандық білім беру ресурстарын мынандай түрлерге бөлуге болады.

• ақпараттық (немесе ақпараттық-анықтамалық) - бұл тұрақты оқулықтарды қайталамайтын түпнұсқа мәтіндер (оқырман кітаптары; арнайы сөздіктер мен энциклопедиялар; ғылыми, көркем әдебиет және публицистика ...); сонымен қатар статикалық кескіндер (тақырыптағы ғалымдардың портреттерінің галереялары; «плакаттар» - зерттелетін объектілер мен процестердің суреттері және т.б.); динамикалық бейнелер (зерттелетін процестер мен құбылыстар фильмдер мен бейнероликтер, CD, DVD-дегі анимациялық модельдер); мультимедиялық орта (анықтамалық ақпарат көздері, шеберханалар (виртуалды дизайнерлер), тренажерлер және тестілеу жүйелері, бағдарламаланған оқу құралдары («электрондық оқулықтар», виртуалды турлар және т.б.);

• ақпаратты құру және өңдеу құралдары - ақпарат көздерімен жұмысты қамтамасыз ететін ақпараттық құралдар;

Сандық білім беру ресурсы CD, DVD немесе кез-келген басқа электронды тасымалдағышта ұсынылуы мүмкін, сонымен қатар телекоммуникация желісінде де жарияланады.Балалардың танымдық және шығармашылық белсенділіктерін арттыру үшін сандық ақпарттық ресурстарды қолдана отырып, сапалық және сандық екі негізгі артықшылықты көруге болады.

• ауызша сипаттаманы тікелей аудиовизуалды көрсетіліммен салыстыру кезінде сапалы артықшылықтары айқын.

Сандық артықшылықтың негізі ақпараттың тығыздығында .Сондықтан жүз рет естуден гөрі бір рет көрген жақсы.

Тәжірибе көрсеткендей,сандық білім беру ресурстарды қолдану арқылы балалардың сабаққа деген қызығушылығы едәуір артады, танымдық мүмкіндіктерінің деңгейі артады. Жаңа ерекше әдістерді қолдану, әсіресе ойын түрінде, балалардың еріксіз назарын арттырады, зейінінің дамуына көмектеседі.

Оқытудың ерекше әдістерін қолдану арқылы оқушының информатика сабағына қызығушылығын арттыру мұғалімнің көздеген мақсатының бірі болып табылады. Информатика сабағында базалық білімнен кейін практикалық тапсырмаларды сандық ақпараттық ресурстарды ұсыну тиімді әдістердің бірі болып табылады. Мысалы 6,7 сыныптарда https://bilimland.kz/ оқушыларға арналған білім беру платформасының тапсырмалары оқушылардың деңгейлеріне сай ,түсінікті , көрнекі , визуалды есте сақтауға қолайлы .

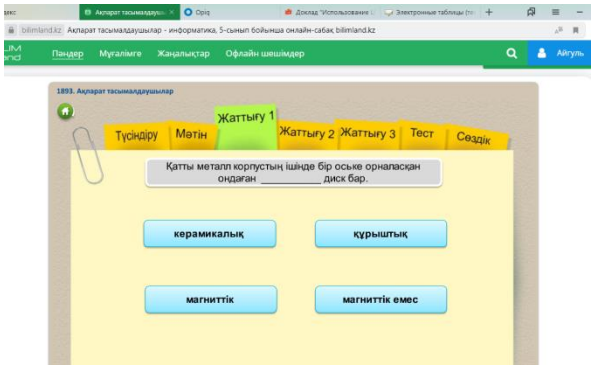

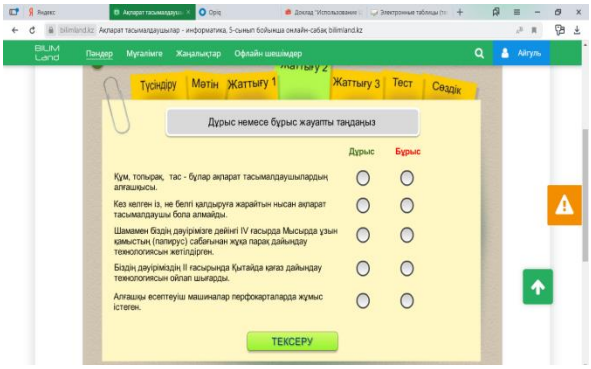

8 сыныпта «Электрондық кестелер» тақырыбында оқушыларға https://learningapps.org/ порталынан тапсырмалар беріп топпен және жеке орындауды ұсынуға болады.

Көрнекі құралдар оқушылардың танымдық іс-әрекетінің құрамдас бөлігі, көрнекі-бейнелік қана емес, абстрактілі логикалық ойлауды қалыптастыру және дамыту құралы болып табылады. Кестелер, диаграммалар, суреттер, графика зерттелетін материалды тез есте сақтауға және түсінуге ықпал етеді. Сандық білім ресурстарымен қатар танымдық қызығушылықты, қиялды, сыни ойлауды дамыту мақсатында педагогикалық процестің барлық кезеңдерінде ақпаратты визуализациялау құралдарында пайдаланудың тиімділігі жоғары. Хронология дегеніміз - уақыт, кесте, оқиғалар мәтін, суреттер, кестелер, тізімдер түрінде хронологиялық ретпен орналастырылатын уақыт кестесі. Оқушылар оқитын оқиғаларды жүйелі көзқараста қалыптастыру үшін уақыт кестелері қолданылады, «Уақыт белдеуі» әдістемесінің авторы - Мария Монтессори.

Мысалы, 7-сыныпта «Компьютерлік технологияның даму тарихы» тақырыбын оқып-үйрену барысында сіз жобаны ұйымдастыра аласыз, оны орындау барысында оқушылар негізгі материалды оқып қана қоймай, сонымен бірге компьютердің тарихы мен сәулеті туралы қосымша білім ала алады.Жоба әрекетінің нәтижесі (өнімі) уақыт лентасы бола алады, компьютерлер тарихындағы негізгі күндерді қамтиды. https://time.graphics.ru

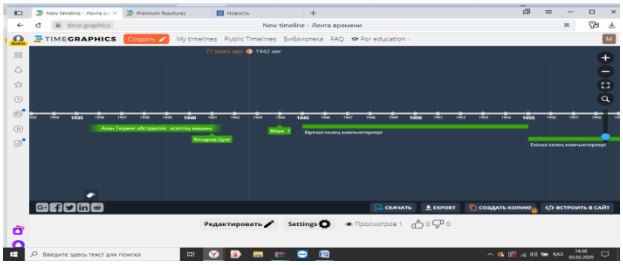

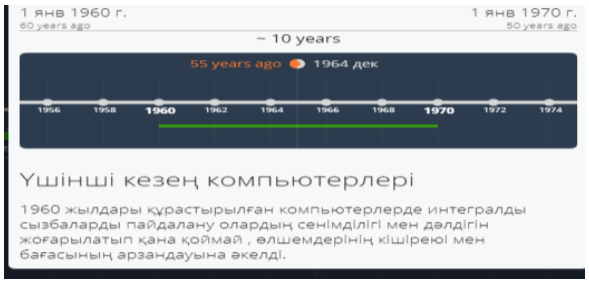

Интеллект картасы (ақыл-ой картасы, байланыс диаграммасы, ассоциативті карта, ақыл-ой картасы) - бұл идеяларды құрудың, уақытты жоспарлаудың, ақпараттың көп мөлшерін есте сақтаудың графикалық әдісі.Осы әдістің басты артықшылығы - түсінуді, есте сақтауды және шығармашылық қабілетті дамыту. Интеллект картасын MindMaps, XMind бағдарламалық жасақтамаларын және MindMeister, Bubbl.us онлайн-сервистерін қолдану арқылы іске асыруға болады. Карталарды сабақтың әртүрлі кезеңдерінде қолдану тиімді. Оқылған материалды жинақтап, талдаған кезде оқушылар өздерінің білім деңгейлерін көрсететін интеллектуалды карталар жасайды.

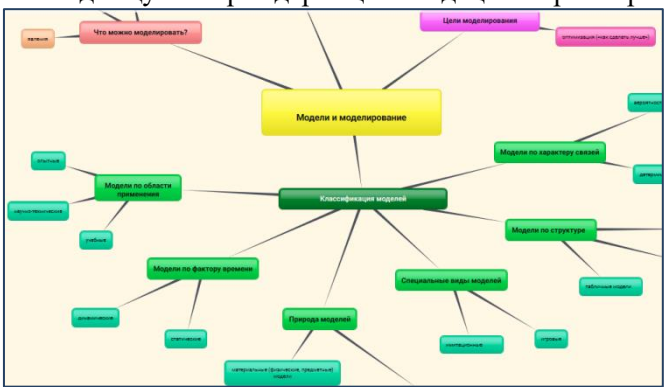

11 сыныпта «Интернет қауіпсіздігі» тақырыбын оқып-үйрену барысында дайындық жұмыстары барысында оқушылар ұсынылған тақырыптар бойынша бейнероликтер құрастырады, содан кейін оларды жаңа материалды үйрену үшін сабақта ұсынады.

Инфографика - ақпаратты ұсынудың графикалық әдісі. Инфографиканың негізгі принциптері мазмұны, мағынасы, қабылдаудың қарапайымдылығы. Инфографика ақпараттың үлкен көлемін сығымдауды және оны анағұрлым қызықты және ықшам түрде ұсынуды қамтиды.

5-сыныпта инфографиканы «Айналамыздағы ақпарат» тақырыбын өз бетінше зерттеу ретінде, сонымен қатар тақырыпты қайталағанда реферат ретінде қолдануға болады. Инфографиканы оқығаннан кейін Оқушылар келесі сұрақтарға жауап беруі керек:

• Ақпарат деген не?
• Адам қандай ақпарат түрлерін қабылдайды?
• Ақпарат қандай қасиеттерге ие болуы керек?

Ақпаратты қабылдау түрлері

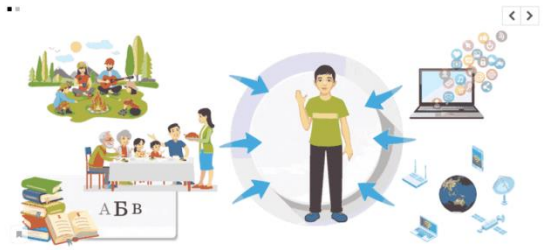

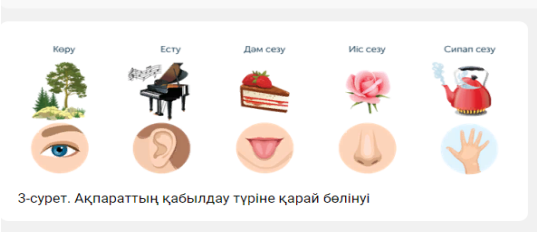

3-сурет. Ақпараттың қабылдау түріне қарай бөлінуі

Opiq.kz порталының кітапханасындағы электрондық кітаптарды әр сабақта қолдану оқушының белсенді ойлану қабілетін, компьютерлік сауаттылығының деңгейін, олардың төзімділігін, сондай-ақ жалпы интеллектуалдық даму деңгейін айтарлықтай арттырады.

Ақпаратты берудің мультимедиялық әдісінің арқасында келесі нәтижелерге қол жеткізуге болады :

Балалардың әр түрлі ұғымдарды түсінуі оңай;
Сөздік қор белсенді түрде толықтырылады;
Қиял мен шығармашылық дамиды;
Бейнелік және теориялық ойлау элементтері дамиды.
5,6,7,8 сыныптардың білім сапасының мониторингісі

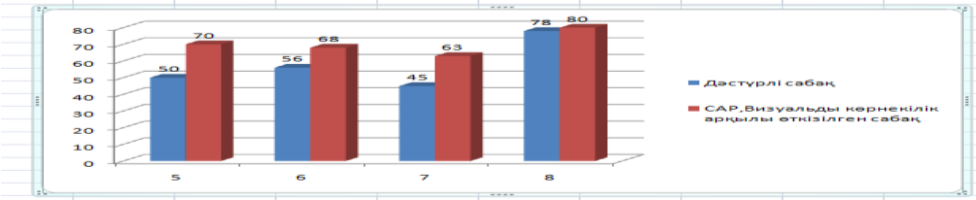

Қазіргі ақпараттық технологиялар шексіз дерлік ақпаратқа қол жеткізіп қана қоймай, оны аналитикалық өңдеуге мүмкіндік береді. Осылайша, олар білім беру, танымдық және ғылыми-зерттеу іс-әрекетінің дәстүрлі технологиялармен, әдістермен және құралдармен үйлестіре дамытудың бір құралы болып табылады. Мен өз мақаламды К.Д. Ушинскийдің мына сөздерімен аяқтағым келеді «Мұғалім өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, оқуды, ізденуді тоқтатысымен оның мұғалімдігі де жойылады».

Әдебиеттер:

1.bilimland .kz
2. https://learningapps.org/
3.Б.Бурибаев «Жаңа ақпараттық технологиялар», Информатикадан 30 сабақ.

Жунусова Б.Қ.
Қадыл Б.Қ.
Қарағанды қаласы, Н.Нұрмақов атындағы
мамандандырылған мектеп – интернаты

АБАЙ ШЫҒАРМАЛАРЫН ОҚЫТУДАҒЫ ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ БАҒАЛАУ ТАПСЫРМАЛАРЫ

Адами әлеуеттің даму сапасын арттыру ерекше зор маңызға ие болып отырған бүгінгі заман келбеті жаңаша ізденістерді қажет етеді. Бұл білім беру сапасының критериалды бағалау жүйесін дендеп енгізу сияқты білім берудегі жаңаша талаптармен астасады. Критериалды бағалау жүйесі қолданысқа енгізіліп, жүзеге асырылуда. Осы бағалау жүйесінің ең негізгісі –қалыптастырушы бағалау. Қалыптастырушы бағалау оқу үдерісінің ажырамас бір бөлігі болып табылады, оқу үдерісі барысында мұғалім тарапынан жүйелі өткізіліп отырады. Қалыптастырушы бағалауда баға, балл қойылмайды, мұғалім мен оқушы арасында үздіксіз кері байланыс қамтамасыз етіледі. Қалыптастырушы бағалау кезінде оқушылардың қателесуге, оны түзетуге құқығы бар. Бұл оқушылардың мүмкіндігін анықтауға, қиыншылығын табуға, оң нәтижеге қол жеткізуіне көмектесуге, дер кезінде оқу үдерісін түзетуге мүмкіндік береді [1].

Ал Абай шығармаларын оқытуда қалытастырушы бағалау тапсырмаларын құрудың маңыздылығы оқу тапсырмаларының сипаттамасы ретіндегі дескриптормен ұсынылып, оқушылардың оқудағы табысқа жету жолдарын қамтамасыз етуімен ерекшеленеді. Ал оқушының жетістікке жетуі оның орындаған тапсырмасына дер кезінде жасалған кері байланыстың берілуі маңызды. Оқушы одан нақты нені талап етіп отырғанын біледі, өзінің оқу жетістігі туралы шынайы түрде ақпарат алып, кері байланыс арқылы өзін-өзі үнемі жетілдіріп отыруына мүдделі болады. Критерийлер оқушының нені оқу керек екенін анықтайтын болса, дескрипторлар тапсырманы оқушылардың қалай орындау керек екенін нақты қадам-қадаммен көрсетеді. Ендеше оқу үдерісінде бағалаудың қызметі мен мүмкіндіктері аясын кеңейту үшін нақты оқу мақсатына негізделген бағалау критерийлерін, оқу тапсырмаларын құрастырып, осы оқу тапсырмасын оқушының қай деңгейге жеткенін дәлелдеуге көмектесетін толыққанды кері байланысты қамтамсыз ету жолдарын, қалыптастырушы бағалауды жүргізу ерекшеліктерін қарастырмақпыз. Енді Абай шығармашылығы бойынша қалыптастырушы бағалау әдістерін таңдау қалай жүзеге асады? Абай

өлеңдерін меңгертуде тиімді кері байланысты қалай қамтамасыз етуге болады? Алдымен нақты оқу мақсатына негізделген оқу тапсырмасын әзірлеу ерекшеліктерін Абай Құнанбайұлының «Көңілім қайтты достан да, дұшпаннан да» өлеңін оқытудағы ерекшеліктерге тоқталмақпыз. Жаңартылған білім беру бағдарламасы бойынша 10-сыныпта оқылатын мынадай оқу мақсаттар негізге алынады: 10.1.1.1. Әдеби шығарманың сюжеттік-композициялық құрылысын талдау арқылы идеялық мазмұнын терең түсіну. 10.2.3.1 Шығармадағы көркемдегіш құралдар мен айшықтау құралдарының қызметін талдау[2]. Осы мақсат бойынша бағалау критерийлері: өлеңнің сюжеттік-композициялық құрылысын талдайды; өлең құрылысын талдау арқылы идеялық мазмұнын терең түсінеді; көркемдегіш құралдар мен айшықтау құралдарының қызметін талдайды.

Оқушылар «Шаттық шеңберіне» жиналады. «Бес қадам» әдісі қолданылады. Әрбір 4-оқушы сұраққа жауап беріп, ортада бес қадам аттайды. Қойылатын сұрақтар төмендегідей: «Сіз маңызды деп бағалайтын құндылықтар қандай? Өз қызметін сүйіспеншілікпен атқаратын адамнан қоғамға қандай пайда әкеледі? Адалдықтың жоғалуы қоғамда қандай келеңсіздіктер туындатуы мүмкін?» деген сұрақтарға жауап бере отырып, сабақ мазмұнына болжам жасайды. Мағынаны тану сатысында «Миға шабуыл» әдісі қолданылады. Оқушылар «Дос пен дұшпан» сөзіне қатысты білетіндерін тізіп жазып, ой шақыру жасайды. Ойларын үздіксіз екі минут жазады. Топта талқылайды, ортаға салып айтады.

1-тапсырмада оқушылар ұйқас туралы оқып, жұпта талқылайды. Бұл оқушылардың теориялық білімін еске түсіруге көмектеседі. 2-тапсырма төмендегідей сипатта орындалады:

1. Өлеңді түсініп оқыңыздар.
2. Түсініксіз сөздердің мағынасын ашып жазыңыз, түсіндірме сөздікті пайдаланыңыз.
3. Өлеңдегі лирикалық кейіпкер сезімін талдап, автор көтерген мәселені жұпта талқылаңыз.
4. Өлеңнің құрылысын (шумақ, буын, бунақ, тармақ, ұйқас) талдаңыз.

Дескриптор:

- өлеңді түсініп оқиды;
- Абай өлеңінің идеялық мазмұнын ашу үшін сөздік жұмысын орындайды;
- өлеңдегі лирикалық кейіпкер сезіміне қатысты қолданыстардың кемінде 4-5 түрін талдайды;
- автор көтерген мәселені жұпта талқылайды;
- өлеңнің құрылысын (шумақ, буын, бунақ, тармақ, ұйқас) талдайды.

3-тапсырмада «Кубизм» әдісі қолданылады.

1-топ Байланыстыр. Абай сынға алған заман адамының құндылыққа қайшы мінез – құлықтарын сипаттау үшін қолданылған көркемдегіш құралдар мен айшықтау құралдардың қызметін талдап, қазіргі өмірдегі келеңсіздіктермен байланыстыр. Ойларыңызды «Ментальді карта» түрінде ұсыныңыздар.

2-топ Салыстыр. Метафоралық қолданыстар мен эпитеттік қолданыстарды теріп жазып, екі түрлі көркемдік қолданыстардың автордың негізгі ойын жеткізудегі маңыздылығын салыстырыңыздар. «Венн диграммасы» түрінде ұсыныңыз.

3-топ Зертте. Өлеңдегі құндылыққа қайшы келетін кереғар ұғымдарды зерттеп, идеясын анықтаңыздар. Идеялардың ұлттық мүддені қорғауда алатын орнына баға беріңіздер, «Ментальді карта» түрінде ұсыныңыз.

4-топ Қолдан. Шығармадан қоғам өміріндегі келеңсіздікті танытатын метафоралық және эпитеттік қолданыстарды теріп алып, монолог немесе ой толғауға негізгі тірек сөз ретінде қолданып, дамытып жазыңыз.

5-топ Дәлелде. Абай өлеңінің өміршеңдігін дәлелдеп, Абай шығармашылығына қызығушылықты арттыру мақсатында, шығармадан кем дегенде (антонимдік сипаттағы қолданыстарды да) 5 эпитеттік қолданысты ұғымды пайдаланып креативті жарнама әзірлеңіз.

6-топ Талда. Өлеңдегі Абайдың нақыл сөздерін талдап, идеялардың ұлттық мүддені қорғауда алатын орнын баға беріп сызба, кесте түрінде ұсыныңыз.

Дескриптор:

- Абай өлеңіндегі көркемдегіш құралдарды тауып, идеялық мазмұнын ашудағы орнына баға береді;
- Автордың негізгі ойын қазіргі кезеңмен салыстыра бағалайды;
- Ойын ұсынылған сызба түрінде жеткізеді.

Жазылымалды тапсырма төмендегідей сипатта қарастырылады:

1. Оқушыларға эссе жазу туралы ақпарат беріледі, оқушылар жұпта талқылайды.

• Эссе іскери стильде жазылады.

• Кез келген эсседе берілген тақырыпқа өз көзқарасыңды білдіру талап етіледі. Сонымен қатар, сіздің көзқарасыңызға қарсы адамдардың пікірлерін келтіру және сіз олармен неге келіспейтініңізді түсіндіру қажет. Сіздің пікіріңіз анық беріліп, оған мысал немесе дәлел келтірілуі керек.

• Эссенің көлемі 200-250 сөз (кемінде 180 сөз, артық болса 275-тен аспауы керек)

• Эсседе келесідей сөз оралымдары қолданылуы тиіс: «Менің ойымша», «Мен .... деп ойлаймын», «Мен ..... деп есептеймін».

• Келесідей кіріспе сөздер мен сөз оралымдарын қолдану қажет: “Бір жағынан ....., екінші жағынан .....», байланыстырушы сөздер (дегенмен, бұдан басқа, оған қарамастан …)

• қысқартылған сөздерді қолдануға болмайды (эссенің құрылымына балл шегеріледі)

• Нақты құрылымы болады; ол бес абзацтан тұрады.

I Кіріспе.

Кіріспеде мәселеге екі қарама-қарсы көзқарас бар деп, проблемалық сұрақты нақты көрсету қажет.и Алайда бірінші сөйлем эссенің тақырыбымен сөзбе-сөз қайталанбауы тиіс. Бірінші абзацты келесі сөздермен аяқтау ұсынылады: «енді мен осы мәселеге өз көзқарасымды білдіргім келеді».

II Негізгі бөлім:

1 абзац. Сіздің көзқарасыңызды растайтын 2-3 аргумент келтіресіз, оны мысалмен немесе дәлелмен бекітесіз.

2 абзац. Сіз тек қана БІР пікірді ұстанасыз, Өз пікіріңізді растау үшін 2-3 аргумент дәлелімен келтіруіңіз керек.

3 абзац. Қарама-қайшы пікір (1-2) келтіруіңіз керек. Онымен неге келіспейтініңізді түсініруіңіз керек. Сіздің басқа адамдарға айтқан контрагргументіңіз 2 абзацты қайталамауы тиіс.

III Қорытынды.

Осы мәселеге екі көзқарас бар екені айтылған 1 абзацқа қайтып келіп, өз көзқарасыңызды растап, қорытынды жасау қажет және мәселені шешу үшін ұсыныс айтылуы тиіс.

Мысалы: «Осы мәселеге әр түрлі көзқарас бар. Мен .... деп ойлаймын.» Немесе «Барлық көзқарастарды ескере отырып, Мен .... деп ойлаймын.»

Эссе жұмысына қойылатын талаптар түсіндіріледі: Эссе тақырыбын ашу тереңдігі және пікірлердің сенімділігі; эссе тақырыбы бойынша өз пікірін дәйектеуі; эссенің композициялық тұтастығы және логикалық жүйелілігі; орфографиялық нормаларды сақтау; грамматикалық нормаларды сақтау; пунктуациялық нормаларды сақтау.

Абайдың «Көңілім қайтты достан да, дұшпаннан да» өлеңінің мәтіні беріледі, оқып, ондағы келеңсіз жайттарды өзара талқылайды.

Жазылым тапсырмасы төмендегідей сипатта ұсынылады: «Көңілім қайтты достан да, дұшпаннан да» өлеңіндегі көтерілген мәселелерге талдау жасап, Абай сынға алған заман адамының құндылыққа қайшы мінез–құлықтарын талқылап, өз пікіріңді қосып, «Заман өзгерген сайын адами құндылықтар да өзгере ме?» деген тақырыпта эссе жазыңыз.

Дескриптор:

- көтерілген мәселерді талқылап, эссе тақырыбын ашады, өз көзқарасын тұжырымдайды, тезисін сенімді дәлелдейді;
- пікірін білдіреді және әр тезиске қатысты пікірді растау үшін кем дегенде бір-екі дәйектен (аргумент) келтіреді;
- композициялық тұтастық сақталған, пікірлердің бөліктері өзара логикалық байланысты, ой біртіндеп дамиды;
- ой дәлелденген, қайталаулар жоқ және логикалық жүйелілік сақталған;
- эссе мазмұнында ойын дәлеледеу үшін берілген афоризм сөздерді орынды қолданады;
- емле және тыныс белгілері сауатты жазылған немесе елеусіз 1-2 қате жіберілген.

Әдебиеттер:

1. Назарбаев Зияткерлік мектептері мұғалімдеріне арналған критериалды бағалау бойынша нұсқаулық. Астана -2016.
2. Жаңартылған білім беру бағдарламасы. «Қазақ әдебиеті пәні бойынша оқу бағдарламасы. Жоғарғы мектеп. Астана- 2018.
3. Абай (Ибраhим) Құнанбайұлы. Шығармаларының екі томдық толық жинағы. I том Алматы: Жазушы -2005 -330 б.

Жупышева С.Г.
Қарағанды қаласы, №23 ЖББОМ

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ ҚАЗАҚ ТІЛІНДЕ ОЙЫН ЖЕТКІЗЕ АЛУЫН ДАМЫТУ

Қазіргі уақытта қазақ тілін үйрету мәселесі жиі талқылануда. Өз тәжірибемде де осыған байланысты кездескен мәселелер бар. Осындай мәселелердің бірі – оқушыларымның ойларын қазақ тілінде еркін жеткізе алмауы. Бұған себеп – қазақша сөйлесетін орта жоқ болғандықтан, бар күшімді сабақтарымда осындай орта қалыптастыруға салдым. Енді бір кездесетін мәселе – білім алушылардың өзін-өзі басқара алмауы. Бұл мәселелерді шешу мақсатында бірнеше жыл бұрын өзімнің іс-тәжірибеме өзгеріс енгізуді бастадым. Басшылыққа алған мақсатым: өзімнің іс-тәжірибемде оқушының өзін-өзі реттеуі арқылы тапсырманы орындауға қажетті әдістерді таңдауына жағдай жасап, сол арқылы тілдерін дамытуға жол ашу. Бұл мақсатқа жету үшін түрлі интербелсенді әдіс-тәсілдерді қолдану қажеттілігі байқалды.

Былтыр осындай жұмыс қорытындысы ретінде сабағымның әзірлемесін Республикалық ашық «Әдістемелік вернисаж» педагогикалық жұмыстар фестивалінің «Үздік презентация» конкурсына жіберіп, «Оқыту сабағы» байқау номинациясы бойынша 3 орынға ие болдым. Осы әзірлемеммен бөліскелі отырмын. Пәні: қазақ тілі мен әдебиеті, сыныбы: 5 сынып.

Сабақтың тақырыбы: Аңыз патшайымы. Бұл тақырыпқа 2 сағат беріледі.

Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары:

Т2.Тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсіну және нақты ақпаратты анықтау.

• А1.Тақырып бойынша меңгерген жаңа сөздерді олардың синонимдерімен, антоним, омонимдерімен қатар қолдану, ойын жеткізе білу.

• А3. Ауызша мәтіндер құрауда қазақ тіліндегі төл дыбыстардың дыбысталуын, үндестік заңын ескеріп айту.

Сабақ мақсаттары:

• Барлық оқушылар: Тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсінеді. Синоним, антоним, омонимдерді біледі.

• Көптеген оқушылар: Мәтіннен нақты ақпаратты анықтайды. Тақырып бойынша меңгерген жаңа сөздерді олардың синонимдерімен, антоним, омонимдерімен қатар қолданады.

• Кейбір оқушылар: Өз ойын еркін жеткізе біледі, ауызша мәтіндер құрайды.

Сабақтың тақырыбын анықтау ретінде ақпараттық коммуникативті технологияларды басшылыққа алып, білім алушыларға Power Point бағдарламасы арқылы жасалған слайдтарды ұсындым. Слайдтарда қазақ тарихының алтын беттерінен Тұмар патшайым туралы мәліметтер қысқа түрінде бердім. «Тұмар патша (Томирис) – массагеттердің падишасы. Шамамен біздің заманымыздан бұрын 570-520 жылдар арасында өмір сүрген. «Тұяғы тектілердің Тұмар ханым, Биледі әділдікпен кең даланы! Жан жоқ-ты одан асқан ақылды елде, Тәкаппар, өр мінезді, батыр кеуде». Тұмар патшаның жалғыз Спаргапис атты ұлы Кир әскерімен шайқаста қаза болды. Ахемен әулеті мемлекетінің негізін қалаған парсы патшасы Кир массагеттермен соғыста олардың падиша ханымы Тұмардан жеңіліп, қаза тапты».

Мәтіналды жұмыс. Критерийлер (бағалау көрсеткіштері):

• Сұрақтарға жауап береді.

• Тарихи тұлғаларды атай алады.

Айтылым. 1-тапсырма: Сұрақтарға жауап беру.

• Әлем тарихында ерлікпен даңқы шыққан қандай әйел патшаларды білесіңдер?

• Ел ішінде аты аңызға айналған қандай дана әйелдерді білесіңдер?
• Қазақ халқының қандай ержүрек жауынгер қыздарын білесіңдер?

Дескриптор (мақсатқа жету үшін жасалатын қадамдар)

• Сұрақтарға дұрыс жауап береді.
• Тарихтағы әйел патшалар туралы біледі.

Жаңа сөздермен жұмыс жасауда берілген сөздерге синонимдер, омонимдер, антонимдер келтіруге мақсат қойып, білім алушылардың өздеріне таңдау беремін, мысалы біреуі «шайқас – ұрыс» деп келтірсе, екіншісі «жау» сөзіне омоним келтіре алады (жау – зат есім «Кир – Тұмардың жауы», жау – етістік «жаңбыр, жау!»)

Дескриптор

• жаңа сөздерді меңгереді;
• оларды синонимдер, антоним, омонимдерімен қатар қолданады

Мәтінмен жұмыс.

• 3-тапсырма. Мәтінді тыңда. Оқы.

Бағалау критерийі

• Тыңдалған мәтіннің негізгі мазмұнын түсінеді.
• Нақты ақпаратты анықтайды

Бұл мақсатқа жету үшін «Жигсо» (Бөлшекте, жинақта) әдісін қолдануды жөн көрдім. 3 бөлікке бөліп оқу ұйымдастырылады. Әр топтағы оқушылар №1, №2, №3 түрінде белгіленеді.

• 1-кезеңінде өздеріне тиесілі бөлігін оқиды.
• 2- кезеңде әр топтағы балалар нөмірлеріне сәйкес бір топқа бірігеді. Олар өздері оқыған мәтін бөлігінің мазмұнын бірігіп талдайды, ой бөліседі.
• 3-кезеңде топ мүшелері қайта өз орындарына барады да, мәтіннің
мазмұны бойынша кеңесіп, өздері қалаған тәсілмен ойларын жинақтайды.
• 4-кезеңде әр топ өз жұмыстарын сыныптың алдында қорғайды.

Дескриптор

• Мәтіннің негізгі мазмұнын түсінеді.
• Нақты ақпаратты анықтайды

Мәтінсоңы жұмыс

Жұптық жұмыс. 7-тапсырма. Мәтін мазмұнының негізінде диаграмманы толтыру. Ойларын ауызша айту.

Бағалау критерийі

• Ауызша мәтіндер құрауда қазақ тіліндегі төл дыбыстардың дыбысталуын, үндестік заңын ескеріп айтады.

Венн диаграммасы арқылы оқушылар жұпта Тұмар патшайымы мен Кир пашасының әрекеттерінің айырмашылығы мен ұқсастығын анықтайды.

Жаңа сөздерді бекіту жұмысында «Арқаға арқа» әдісін қолдануға болады. Қатысушылар берілген екі орындыққа отыру тиіс. Біреуі тақтаға қарап отыру керек, екіншісі тақтаға қарама-қарсы жаққа қарап отыру керек. Мұғалім түсіндіру үшін бір сөзді береді. Бірінші қатысушының берілген сөзді түсіндіру үшін бірнеше минуты бар.

Сабақтың қорытындысында қолданылатын әдіс – «Білім қоржыны».

Сабақта қолданылатын бағалау түрлері: қалыптастырушы бағалау, өзін-өзі бағалау, кері әсер парағы.

Осы сабақтарымның оқушылардың оқудағы таным әрекеттеріне қаншалықты ықпал ететінін зерделеу үшін сыныппен сұхбат жүргіздім.

1. Кейінгі сабақтар сендерге ұнады ма? Несімен?
2. Топтық жұмыс Сізді дамытады деп есептейсіз бе?
3. Оқытудың ұйымдастырылуы Сізге қалай әсер етті? Жағымды, жағымсыз жақтарын атап өтіңіз.
4. Берілген тапсырмалар бойынша ойыңызды айту, орындау жолын өздеріңіз таңдау керектігі қиындық тудырды ма?

Сұхбатта оқушылардың еркіндігі, ойларын қысылмай айта білгендіктері ұнады. Бірнеше оқушы кейінгі сабақтарда өзін еркін сезінгенін айтты. Оқытудағы топтық жұмыс барлығына да ұнаған екен. Кейбір оқушылар үшін қазақ тілі сабағында тапсырманың орындау жолын ойлау қиындыққа ұшыратты. Ал біреулері, керісінше, шығармашылықты іске қосатын тапсырмаларды ұнатты. Сөйтіп, зерттеуге алған тақырып төңірегінде жұмыс жасағанымда қолданылған әдістердің тиімді екені белгілі болды.

Топтық жұмыс, ынтымақтаса жұмыс жасау, берген тапсырмаларды орындау кезінде шешу жолдарын өз бетінше таңдау оқушыларды тілдік қатынасқа түсіріп, олардың сөйлеу тілдерінің дамып келетіні сабақтан-сабаққа аз да болса білініп отыр. Ойлаудың нәтижесін сөйлеу көрсетеді, сөйлей отырып, тіл дамиды, ал ойлау үшін көп іздену және оқу керек деп ойлаймын. Оқушыларды өз еңбегінің нәтижесін көруі арқылы оқуға ынталандырамын деген де ойым бар.

Өз тәжірибеме осы өзгертулерді енгізгелі, пән бойынша білім сапасы бірнеше жыл бойы тұрақты.

2016-2019 жылдарындағы қазақ тілі пәні бойынша білім сапасы

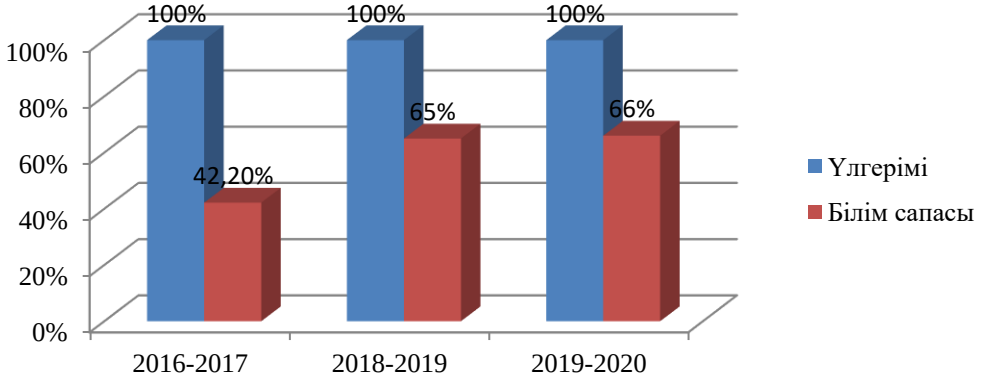

«Шәкірттің ой-өрісінің емін-еркін дамуына кең жол берілуі керек, ол өз қалауынша оқып, өз қалауынша жазып, ұстаздың тежеуіне кездеспеуі керек, сонда ол өмірден шын білім алып шығады» деген М. Бүйімбаевтың мына пікірін оқығанда, оны құптағаннан басқа айтар сөзім болған жоқ. Сабақтың өтілуіне емес, оқушылардың оқуын тиімді ұйымдастыру жағына көп көңіл бөлу қажет.

Әдебиеттер:

1. Қазақ тілін орыс тілді мектептерде интерактивті оқыту технологиясы. Әдістемелік құрал. – Астана: Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2013.
2. Мұғалімге арналған нұсқаулық. «Назарбаев Зияткерлік мектебі» ДББҰ, Педагогикалық шеберлік орталығы, 2014.

Ибрайбекова А.Н.
Қарағанды қаласы,
М.Жұмабаев атындағы №39 гимназия

SMART МАҚСАТҚА НЕГІЗДЕЛГЕН ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҒЫ

XXI ғасыр жаһандану дәуірі. Еліміздің болашағы – жас ұрпақты оқытуда білімнің түпкі нәтижесі деп саналатын құзырлылықтардың біртұтас бірлігі ретіндегі функционалдық сауаттылықтың мәнін, рөлін айқындау, оны мектеп тәжірибесіне ендіру уақыт талабына сай келеді.

Қазақ тілі пәнінің сабақты жоспарлау кезінде оқу бағдарламасы, ұзақ мерзімді жоспар және саралаудың 12 түрі негізге алынып жасалынады. Ықшамсабақтағы тапсырмалар ең бірінші оқу бағдарламасында берілген мақсатқа сүйене отырып, оңайдан күрделіге қарай сараланып, яғни, Д.Брунердің спиральды қағидаты негізінде жасалынады. Ықшамсабақтың жоспарын құруда тапсырмалар нақтылы, өлшемді, қолжетімді SMART мақсатқа негізделген және дағдының 4 түрі ескерілу керек.

Қарым-қатынас формалары бойынша саралау "Сандықшадағы сиқырлы айна" арқылы оқушылардың арасында ынтымақтастық атмосферасын орнату. Мақсат бойынша саралау сабақты жоспарлаудан бастау алып, оқушылардың көпшілігі, басым бөлігі, кейбір оқушылар үшін деңгейлік тапсырмаларды орындауға бағытталады. Әрбір оқушыға саралау әдістері мақсатқа жетуге көмегін тигізеді. Тапсырмалар оқушылардың деңгейіне қарай алынған. Ең бастысы Б.Блум сатысымен жүзеге асып отырады. «Зымыран»әдісі, «Ойлан, жұптас, бөліс!» әдісі, «Сиқырлы конверт» әдісі бойынша тапсырма орындауда түрлі деңгейде жауап күтіледі және қабылданады. Бұл "Нәтиже немесе жауап бойынша саралауда" көрініс табады. Оқушылардың барлығы тапсырманы орындау кезінде өз ойларын ортаға салып, тақырыпқа сай пікірлерін жеткізеді. Жұптық жұмыс жасау кезінде оқушының дербестігі мен жауапкершілігі бойынша саралау барысында оқушылардың бір-бірімен жұптасып жұмыс жасауына қолдау көрсетеді. Тапсырма бойынша саралауда «Рөлдік ойын» әдісі , «Джигсо» әдісі арқылы оқушылар топта шығармашылықтарына сай кесте толтырады. Кейбір оқушылар кесте толтыру барысында нақты дәлелдермен ойларын қағаз бетіне түсіреді. Саралаудың осы түрін қолдану өте тиімді, себебі баршаға бірдей тапсырмалар дайындалады. Оқушылар өз ойларын еркін жеткізеді, топта талқылайды және соңында оқушылар жұптарының жұмыстарын тексере отырып бір-бірін бағалайды. «Диалог негізінде саралау» барысында мұғалім мен оқушы арасындағы сұхбатқа мән бере алады. «Зымыран» әдісімен тапсырма орындағанда көрінбек. Қабілеті төмен оқушы ақпаратты қарапайым тілмен түсіндіруді қажет етсе, деңгей жоғары оқушы мазмұны күрделі диалогта жауап бере алады.

Оқудың ажырамас бір бөлігі- бағалау. Білім алушының білім меңгеруде, дағдыларының қалыптасуына, деңгей жайлы ақпарат алу, оқу үдерісін түзету, кері байланыс ұсыну, оқушылардың уәжін көтеру үшін бағалаудың маңызы өте зор. Сондықтан ықшамсабақта қалыптасытырушы бағалаудың «Жапондық бағалау», «Қол шапалақ», «Ауызша мадақтау», «Бағдаршам», «Смайлик», «Бес саусақ» әдістері қолданылады.

Басты мақсат- зейінін тұрақтандыру, келесі тапсырманы орындауға деген қызығушылығын арттыру, өзін және өзгені әділ бағалауға дағдыландыру.

«Жетістік бастпалдағы» әдісі арқылы рефлексияда оқушылар бүгінгі сабақ бойынша өз білімдерін бағамдап, стикерге жазып, жетістік баспалдағына жабыстырады.

«Ақылдың алты қалпағы» Де Бонн әдісі арқылы шеберлік сағатына кері байланыс жасайды.

Алынған бағалау түрлерінің барлығы оқушылардың оқу мақсатына сай оқу жетістігіне жеткізеді деп күтілуде.

Қазақ тілі сабағында өз тәжірбиеммен бөлісе отырып, оқушылардың функционалдық сауаттылығын арттыруға бағытталған жаңартылған білім мазмұнында қысқа мерзімді сабақ жоспарын ұсынамын.

Сабақ барысы		
Сабақтың жоспарланған кезеңдері	**Сабақта жоспарланған жаттығу түрлері**	**Ресурстар**
Сабақтың басы **10 минут** **Білім деңгейі:** Білу	**Ұйымдастыру кезеңі** **Психологиялық ахуал орнату.** Бүгінгі сабақты жақсы көңі-күймен бастау **«Сандықшадағы сиқырлы айна» әдісі** **Мақсаты:** Жағымды ахуал қалыптастыру. **Өту қадамы:** Сиқырлы айнадағы адамды бір сөзбен бағалайсыз. Мысалы: сұлусыз, ажарлысыз, тамашасыз. **Топқа бөлу:** Білім алушылар **«Пазл» әдісі** арқылы берілген суреттерді құрастырып, үш топқа бөлініп отырады. **Мақсаты:** тыңдаудағы дағдыларын дамыту, сондай-ақ оқушыларды қатыстыру арқылы барлығын теңестіру. Өту қадамы: берілген бөліктерді біріктіру арқылы сурет шығарады I топ: «АТА-ӘЖЕ» II топ: ӘКЕ-АНА III топ: БАЛАЛАР 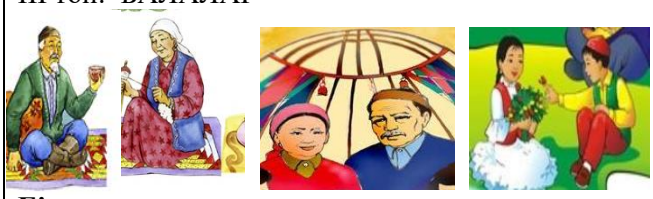 **Білу** **«Зымыран» әдісі** арқылы үй тапсырмасы еске түсіру . **Мақсаты:** алдыңғы білімін бекіту, қайталап еске түсіру. Өту қадамы: әрбір топқа 5 сұрақтан беріледі. **ҚБ «Жапондық бағалау» әдісімен** бағалау.	**«Сиқырлы айна» әдісі**
Сабақтың ортасы **20 минут** түсіну, қолдану, талдау, жинақтау, бағалау	**Түсіну** «Мерейлі отбасы» бейнеролигін көрсету. Сұрақтарды топқа қоя отырып талқылау. I топ: Бейнебаяннан не ой түйдің? II топ: Еліміздің ең басты ұлттық құндылығы туралы өз пікірлері? III топ: Осындай отбасылар кездесе ме? **ҚБ «Қол шапалақ» әдісі** арқылы бағалау **Қолдану** **ТЖ 1-тапсырма.«Ойлан, жұптас, бөліс!» әдісі** арқылы тапсырма орындайды. Мәтінді оқып, диаграмманы толықтырыңыз **Бағалау критерийі:** -мәтін мазмұнын ашады ; -диаграмманы толықтырады; -негізгі ойды анықтайды; - ұлттық құндылық туралы өз пікірлерін айтады **Дискриптор:** - мәтін мазмұнын аша алады ;	**Бейнеролик** https://www.youtube.com/watch?v=juIrkHCAZt4 ttp://arman v.kz/?book =162

	-диаграмманы толықтыра алады; -негізгі ойды анықтай алады; -ұлттық құндылық туралы өз пікірлерін айта алады **ҚБ «Ауызша мадақтау» әдісі** арқылы бағалау (Жарайсың! Тамаша! Керемет!) **Талдау** **2-тапсырма.** **ЖЖ** Деңгейлік тапсырмалар. **«Сиқырлы конверт»** әдісі арқылы деңгейлік тапсырмаларды зерделей отырып беру. **Мақсаты:** оқушылар деңгейін анықтау, жазылым, айтылым дағдысын қалыптастыру. **Өту қадамы:** оқушыларға берілген деңгейлік тапсырмаларды орындайды, өзара талқылайды. **1-деңгей** Оқылым мәтініндегі негізгі ойды танытатын 3 сөз бен 3 сөйлем жазыңдар. **2-деңгей** Оқылым мәтініндегі сөйлемдерді түсіндірмелі салалас құрмалас сөйлемге айналдыр. **3-деңгей** Құрмалас сөйлемнің тыныс белгісін қойып, қойылу себебін түсіндіріңдер. 1. Мектеп директоры мынаны еске салады оқушыларды ерте бастан ғылыми еңбек жазуға баулу қажет. 2. Бұл трубалардың жуандығы сондай Бейсен сияқты тәпелтек адамдар ішінде жүгіріп жүрелік. 3. Бұның жақсы ырым от жағыпсың, шай қайнатыпсың, дастарқан жайыпсың. 4. Ғылымға берілгендігі сондай қолынан кітап түспейді, үнемі оқиды да жүреді. 5. Мұның түпкі себебі мынау романда ұнамсыз кейіпкер мүлде жоқ. **Бағалау критерийі:** -мәтіндегі негізгі ойды жазады; -сөйлемдерді түсіндірмелі салалас құрмаласқа айналдырады; -құрмалас сөйлемнің тыныс белгілерін қояды, себебін түсіндіреді **Дискриптор:** -мәтіннен негізгі ойды жаза алады; -сөйлемдерді түсіндірмелі салалас құрмаласқа айналдыра алады; -құрмалас сөйлемнің тыныс белгілерін қояды алады; -себебін түсіндіре алады **ҚБ «Бағдаршам» әдісі** бойынша бағалау **Жинақтау** **ТЖ 3-тапсырма.** **«Рөлдік ойын»әдісі** **Мақсаты:** жазу дағдысын қалыптастыру. **Өту қадамы:** Топта арнау сөз жазады. Мысалы: Отбасы күніне арналған Елбасының халыққа арнау сөзі жазу. Түсіндірмелі салалас құрмалас сөйлемдерді ажырату. **Бағалау критерийі:** -арнау сөзді жазады;	http://armanpv.kz/?book=162 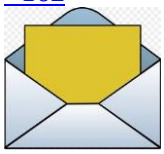

<table>
<tr>
<td></td>
<td>
-сөйлемдерді түсіндірмелі салалас құрмаласқа ажыратады
Дискриптор:
-арнау сөзді жаза алады;
-сөйлемдерді түсіндірмелі салалас құрмаласқа ажырата алады
ҚБ «Смайлик» әдісімен бағалау
Жинақтау
ТЖ 4-тапсырма.
«Джигсо» әдісі
Мақсаты: алған білімдерін жинақтау
Өту қадамы: оқушылар сөздерді анықтамаларымен қосады
<table>
<tr><td>Сөз</td><td>Сіздің ойыңызша, оның мағнасы қандай</td><td>Сөздіктегі анықтамасы</td><td>Сөзді пайдалана отырып құрылған сөйлем</td></tr>
<tr><td>Отбасы</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Ұлт</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Құндылығы</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Мерейлі</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>ұрпақ</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Әке</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>Бала</td><td></td><td></td><td></td></tr>
</table>
Бағалау критерийі:
- сөзді жазады;
- сөзді пайдалана отырып сөйлем құрайды;
-кестемен жұмыс жасайды
Дискриптор:
- сөзді жаза алады;
- сөзді пайдалана отырып сөйлем құрай алады;
-кестемен жұмыс жасай алады
ҚБ « Бес саусақ» әдісі арқылы бағалау
</td>
<td>

</td>
</tr>
<tr>
<td>Сабақтың соңы
10 минут</td>
<td>
Рефлексия
«Жетістік баспалдағы» әдісі арқылы оқушылар бүгінгі сабақ бойынша өз білімдерін бағамдап, стикерге жазып, жетістік баспалдағына жабыстырады.
КЕРІ БАЙЛАНЫС
«Ақылдың алты қалпағы» Де Бонн әдісі арқылы шеберлік сағатына кері байланыс жасайды.
Ақ қалпақ - Жаңа ақпараттар
Сары қалпақ -Алған әсеріңіз қандай?
Қызыл қалпақ - Эмоциялық көңіл- күйін білдіру
Қара қалпақ - Ұсыныстар не баға беру
Жасыл қалпақ - Жағымды тұстары
Көк қалпақ - Өзіне түйген құндылық
Үй тапсырмасы
5-тапсырма, 106-бет
</td>
<td>

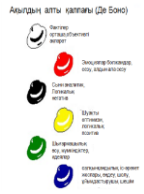
</td>
</tr>
</table>

Әдебиеттер:

1. https://www.youtube.com/watch?v=juIrkHCAZt4
2. http://armanpv.kz/?book=162
3. http://armanpv.kz/?book=162

Иваненко Н.И.
Бухаржырауский район, Ельтайская ОСШ

ФОРМИРОВАНИЕ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ КУЛЬТУРЫ УЧИТЕЛЯ В ГРУППЕ СЕБЕ РАВНЫХ

В рамках обновления содержания образования возрастает роль инновационной деятельности педагога, которая предъявляет высокие требования к его культуре, творческим возможностям и профессионализму, что выдвигает в качестве приоритетной – исследовательскую культуру учителя. Под данным термином можно понимать системно - интегративное образование, направленное на кооперацию теории и практики, включающие в себя ценности, способность к творчеству. В каждой школе есть учителя, которые не стоят на месте, постоянно развиваются. Но есть и такие учителя, которые не хотят улучшать свою практику. Поэтому, администрация школы должна попытаться способствовать развитию профессиональной деятельности учителя. Для развития исследовательской культуры педагогов нашей школы администрацией было предложено учителям объединиться в творческие мини группы. Решать профессиональные проблемы, возникающие в ходе работы в рамках обновления содержания образования удобнее и проще объединившись в группы исследователей. Исследовательская культура — это непрерывный поиск, столкновение мнений, научных идей. Мы, при формировании групп применили принцип добровольности. В группы исследователей внутри школы были объединены учителя примерно с равным уровнем преподавания для того чтобы исследовательская работа не превратилась в столкновение личностей. Иначе, под видом развития исследовательской культуры, принципиальной борьбы мнений начнется утонченное сведение личных счетов, и исследователи станут ориентироваться не на истину, а на межличностные отношения.

Я хотела бы поделиться опытом работы одной из таких групп. После формирования группы (было принято решение создавать группы из 3-4 человека для того, чтобы было легче организовывать еженедельные посещения уроков), прошла установочная встреча, на которой был разработан план работы. Он включал:

1. Определение педагогической проблемы (это ответ на вопросы, что мешает детям учиться, какие аспекты практики работы педагога развиты недостаточно).
2. Планирование решений (группа учителей обсуждают собственный опыт или ищут в литературе, как схожие проблемы могут решаться).
3. Составление листов для наблюдений и определение критериев успеха (педагоги решают, что будет критерием, индикатором успеха. Какие реакции или действия учеников или учителя позволят понять, что цель достигнута? За чем нужно следить в течение занятия?)
4. Наблюдение урока (коллеги наблюдают за происходящим и вносит пометки в лист оценки урока).
5. Обсуждение урока (после урока происходит обсуждение урока, педагоги обсуждают занятие на основе листа для наблюдений и решают, насколько успешно были достигнуты цели).

Изначально педагоги группы поставили перед собой задачу: посетив уроки, выяснить западающие зоны на уроках друг друга. Каждым учителем были заведены листы взаимопосещений урока с обязательным ведением протокола наблюдений.

Одним из факторов эффективности и успешности обучения является вовлеченность ребёнка в сам процесс обучения. По этому, при первых наблюдениях на уроке были выявлены проблемы вовлеченности всех учеников в процесс обучения. По результатам данного наблюдения у всех членов исследовательской группы было отмечено, что около 30 % класса остается неохваченным учителем. Данные вопросы были обсуждены на очередном заседании группы, где каждый учитель увидел свою «слепую» зону в классе (в которой дети были не охвачены) и было принято решение: продолжить работу по вовлечению всех в урок согласно рекомендациям данным учителями – исследователями друг другу на заседании. Исследовательская работа продолжились и на очередных заседаниях группы с зачитыванием протоколов наблюдения стало понятно, что учителя поработали над данной проблемой и каждый член тройки тем или иным образом постарался во время урока обратить внимание на каждого ученика.

Хотелось бы отметить, что в течение этого времени работа курировалась администрацией школы было проведено собеседование с тройкой, чтобы услышать голос каждого учителя и помочь им в развитии исследовательской культуры, наметить дальнейший маршрут движения.

Сейчас работа продолжается. Проанализировав проведенную работу, учителя – исследователи в группе пришли к выводу, что вовлеченность всех учащихся в урок в той форме, в которой она была произведена, оказалась непродуктивной, то есть низкомотивированные учащиеся хоть и были привлечены к уроку, но при этом знаний не показали. В свою очередь, для обеспечения вовлеченности ребёнка в процесс обучения нужно, чтобы выполнялось как минимум два условия: **обеспечение чувства безопасности и личная заинтересованность ребёнка**. Поэтому для дальнейшей работы была определена следующая задача: **поощрение самостоятельности изучения предмета и при этом ненавязчивой помощи в освоении материала и контроля реализации знаний** низкомотивированных учащихся. Для выполнения этой задачи как метод работы была выбрана парная работа и дифференцированные индивидуальные задания для таких учеников. Исследовательская работа продолжается, насколько эффективно будет решена эта проблема, будет видно в конце учебного года.

Работая в таких исследовательских мини-группах, учителя отметили, что одним работать над проблемой им было сложнее. Очень ценно, что каждую неделю их уроки посещали, как минимум два педагога и каждому учителю необходимо посетить 2 урока в неделю. Это организует учителя и заставляет работать лучше, а так же при посещении уроков коллег можно увидеть очень много педагогических находок и попробовать применить их на собственной практике. Все это способствует развитию исследовательской культуры учителя.

Литература:

1. Абдуллина О.Д. Общепедагогическая подготовка учителя в системе высшего педагогического образования. М.: Просвещение, 1990. -139 с.

2. Бордовский В.А. Инновационные процессы в современной системе высшего педагогического образования: Монография. СПб.: Изд-во РГПУ им. А.И. Герцена, 1998. -127 с.

3. Винниченко П.Ф. Из истории исследовательского метода. Д.: Ученые записки ЛГПИ им. А.И. Герцена, 2008, т.71. -С.109-137.

4. Дуранов М.Е., Гостев АГ. Исследовательский подход к профессионально-педагогической деятельности: Учебное пособие-Челябинск:ЧелГУ, 1996.-72 с.

5. Коджаспирова Г.М. Культура профессионального самообразования педагога: Пособие / Под ред. Ю.М. Забродина. М., 2004. - 342 с.

6. Лицман Г.11. Научно-исследовательская деятельность как средство профессионально-квалификационного роста учителя. Дисс. канд. пед. наук. -Екатеринбург, 2000. -187 с.

7. Обухов А.С. Исследовательская деятельность как способ формирования мировоззрения. // Школьные технологии. -1999. №1. -С.138-143.

8. Скамницкая Г Л. Формирование исследовательских умений учителя (теория и практика). Дисс. д-ра пед. наук. М., 2000. - 308 с.

Икласбаева Д.Е.
Балқаш қаласы, Ә. Букейханов атындағы
№15 мектеп-лицейі

АҒЫЛШЫН ТІЛІ ПӘНІНДЕ СЫНИ ТҰРҒЫДАН ОЙЛАУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ ҚАБІЛЕТТЕРІН ДАМЫТУ

Қазіргі таңдағы еліміздегі білім беру жүйесінің ең басты талабы – білім берудің ұлттық моделіне өту арқылы жас ұрпақтың білім деңгейін халықаралық дәрежеге жетелеу. Білім беру саласында оқытудың озық технологияларын меңгерту менің ойымша, сауатты, жан-жақты маман болуы мүмкін емес. Жаңа педагогикалық технологияларды меңгеру мен оқу-тәрбие үрдісіне енгізу заман талабы. Қазіргі қоғамдағы әр мұғалім өз іс-әрекетінде өзгерістерді, жаңа әдіс-тәсілдерді дер кезінде қабылдап, дұрыс пайдалана білуі керек. Бүгінгі мектептің, оның ішінде мұғалімнің көтерер жүгі ауыр. Өйткені оқушы интернет, теледидар, баспасөз т.б. құралдар арқылы көп мәлімет алады.

Қазіргі оқушыны бір нәрсеге қызықтыру қиындау. Сондықтан мұғалім білікті де білімді болу керек деп айтып келгенбіз. Мен осы білім жетілдіру курсынан кейін мұғалім шебер болу керек деген сөзді қосар едім.

Жалпы кез-келген білім беруде Пажарестің зерттеуі бойынша мұғалімнің білімділігінен гөрі оның сенімі мен ұстанымына негізделген ой-тоқтамының ықпалы күшті делінген. Мен осы тұжырыммен толық қосыламын. Жас маман ретінде өз сабағымда бірнеше тиімді әдіс тәсілдерді пайдаланып көргеннен кейін білім беруде өз ұстанымым бар ұстазбын. Дегенмен мен осы курста өз көзқарасымды өзгертіп, жаңа технология қандай болады деген оймен келдім.

Сыни тұрғыдан ойлау – бақылаудың, тәжірибенің, ойлау мен талқылаудың нәтижесінде алынған ақпаратты ойлауға, бағалауға, талдауға және синтездеуге бағытталған пәндік шешім. Ол болашақта әрекет жасауға негіз бола алады. Сыни тұрғыдан ойлау көбінесе қарсы пікір айтуға, баламалы шешімдерді қабылдауға, ойлау және іс-әрекетімізге жаңа немесе түрлендірілген тәсілдерді енгізуге дайын болуға, ұйымдастырылған қоғамдық әрекеттерге және басқаларды сыни тұрғыдан ойлауға баулуды білдіреді.

Оқушыларды сыни ойлауға үйрету оқушылардың сыни және шығармашылықты ойлауын дамытуға, сыныпта жағымды орта қалыптастыруға, мұғалім тек ақпарат беру көзі болуды тоқтатып, оқушыларға сұрақ қоя білуге бағытталған пікірлесуге, қатысуға мүмкіндік беруші тәсіл. Оқушы жаңа ұғымдарды, түсініктерді өзінің бұрынғы білімін жаңа ақпаратпен толықтырады, кеңейте түседі. Қазіргі заман талабына сай оқушыда өзіндік көзқарасы, сенімі, ішкі уәжі қалыптасуы керек.Сондықтанда сабақты жоспарлаған кезде оқушылардың сыни ойлауын тудыратын ашық және жабық сұрақтар немесе деңгейлік, кеңейтілген, құзырлылық тапсырмалар болуын қадағалаймын.

Сындарлы оқыту теориясындағы жетістікке жетелейтін жеті модульдердің бірі «Сыни ойлауға үйрету» басқа модульдермен тығыз байланысты. Оқушылар сабақта қалай оқу керектігін үйренеді, яғни метатаным пайда болады, өздері ой қорытады, нәтижеге жетуге ұмтылады. Мұғалім оқушыға қалай оқу керектігін үйретеді. Оқушы өз бетімен білім алуға, ізденуге, терең ойлауға зерттеуге дағдыларын қалыптастыру қажет екенін аңғара отырып, жаңа білімді меңгерту үшін ең тиімді әдіс сұрақ-жауап, әңгімелесу, диалог болып табылады. Менің әрбір сабағым диалогтан құрылады, себебі ағылшын тілі болғандықтан оқушылардың ауызекі сөйлеуіне көп мән беремін. Топтық жұмыс арқылы, «оқушы мен оқушы», «оқушы мен мұғалім» арасындағы диалогті тиімді ұйымдастыру арқылы оқушылардың ауызекі сөйлеу дағдыларын дамытуға көп мүмкіндік алдым. Оң өзгеріс байқалды. Оқушыларым мен күткеннен де артық әсер алды. Өз пікірлерін білдіріп, қызу пікірталас туғыза алады. Жаңа сабақты өз беттерімен меңгере алады, төмен деңгейлі оқушылардың өздері де тым болмағанда постермен жұмыс барсында, сөйлемесе де, сурет салып, сызбамен көмектескен кездері болды. Сабақтарымның барысында оқушыларды сыни ойлауға үйрете отырып, сонын ішінде ұтқырлық, сыңаржақтылықтың болмауы, пайым, тәртіп, өзіндік сана-сезім ерекшеліктеріне мән беруді мақсат етем. Оқушыларым сыни ойлау арқылы өз ойларын ашық айтуға,өздерін еркін сезінуге мүмкіндік алғандай. «Балаға күштеп білім беруден гөрі, баланың білімге деген құштарлығын ояту ең маңызды мақсат» деп К.Д.Ушинский айтқандай, баланың білім алуға деген құштарлығын ояту үшін мұғалім көп ізденіп, сабақтың тиімді өтуіне жұмыс жасап, сабақ барысында оқудың белсенді әдістері, диалогтік оқыту және оқу әдісін қолдануда білім сапасын арттыруға көп көмегін тигізеді деп ойлаймын. Оқушылар өзара пікірлер мен болжамдар айта отырып, бірлесе жұмыс жасайды. Жұмыс жасау барысында оқушыларға көптеген сұрақтарды қоюға болады. Мысалы, кез келген сабақтың басталуы сұрақ – жауаптан тұрады. Сұрақтардың берілуіне байланысты оқушының пәнге деген қызығушылығын арттыруға болады. Оқушы мен мұғалім арасында жақсы қарым-қатынас орнайды. Осы арқылы оқушы сабақ барысында:

-еркін ойлауға мүмкіндік береді;

- ақыл-ойын дамытады;

-шығармашылық белсенділігі артады;

-ұжымдық іс-әрекетке тәрбиелейді;

-тіл байлығы жетіледі;

-жан-жақты ізденеді;

-өз ойын жеткізеді;

Мысалы: 7-сыныпта өткізген Laser оқулығы бойынша «What do we know about the history of the Kazakhstan»? тақырыбындағы сабағымда ой қозғау мақсатында сұрақтар дайындадым.

Өтілген сабақ бойынша бәрі сұрақтарға дұрыс жауап берді. Бұрынғы білімдерін жаңа ақпаратпен толықтырды. Осы сабақта сыни ойлаудың «түртіп алу стратегиясын» қолдандым.

V-I know	- I don't know	+-It is new for me	-?-It surprised
Kazakhstan is a big independent country	The history of Nauryz	The history of national costumes.	Why do people wear jeans all over the world now?

Сонымен қатар сабақтарымның ой толғаныс немесе қорытынды езеңдерінде «эссе» жазу, «венн диаграммасы», «бес жолды өлең» қолданамын

Мысалы: 1 Kazakhstan

2 Independent, friendly, developed

3 to fight, to discover

4 Kazakhstan is a big country

5 The Kazakhstan

1а,1б сурет. «Облако идей » стратегиясы

Сыни ойлау арқылы оқушы жаңа ұғымдарды, түсініктерді өзінің бұрынғы білімін жаңа ақпаратпен толықтырады, кеңейте түседі. Сондықтанда, сабақта қарастырғалы тұрған мәселе жайлы оқушы не біледі, не айта алатындығын анықтаудан басталады. Жаңартылған білім мазмұнына сәйкес «Expresspublishig» баспасының «Excel» оқулығы бойынша «Values. Jety-ata» тақырыбы төңірегінде оқушыларға мынадай тапсырма берілді.

Read the word at the top of each box. Circle the word that go with it.

Яғни, бұл тапсырмада оқушылар тақырыпқа сай келмейтін сөзді көрсетуі керек болатын. Берілген тапсырманы оқушылар өз деңгейінде орындап шықты және де соңынан осы сөздерді пайдалана отырып мұғалімнің сауалына жауап беру арқылы сөйлеу дағдыларын дамытты. Мәселен тапсырма төмендегідей болды:

Teacher: What values do you like? What don't you like?

Pupil: I like ____, but I don't like _____.

Осы тапсырмалар орындау барысында оқушылардың тапсырманы барынша жақсы деңгейде орындауға тырысқанын байқадық. Аталған әдісті қолдану барысында оқушылар өз белсенділіктерін танытып пәнге деген қызығушылығын оятты.

2 сурет. Топтық жұмыс *3 сурет. Кері байланыс «Рефлексивная мишень»*

Менің ойымша әрбір мұғалім сабақта қолданған стратегия немесе әдіс- тәсілдері оқушылардың белсенді жұмыс жасауына, сабақты қаншалықты меңгеруге көмектескендігіне ой толғау жасап отыруы тиіс. Егер сабақта кеткен қандай да бір кемшіліктер болса ,мұғалім сабақтан кейін ой толғау арқылы келесі жолы қалай істейтінін ойластырады. Сабақтан кейін, сабақтың соңында дискуссия түрінде немесе эссе ақылы өзінің қатынасын көрсететін кері байланыс жасап отыруы тиіс. Өзін -өзі талдау осы байланысқа сырттан қарауға мүмкіндік береді, мен-мұғаліммін не істедім,қалай қолдандым және қандай мүмкіндіктерді ұсындым.

Ағылшын тілі пәнінде сыни тұрғыдан ойлау арқылы оқытуда біз үлкен жетістіктерге жететінімізді және оқушылардың назарын, қызығушылығын өзімізге тез баурап алатынымызды және сабаққа, пәнге деген қызығушылығын арттыруға мол септігі тиетінін, сонымен қатароқушылар келесі сабағымыз қандай болар екен деп оған қызығушылықпен қарайтынын байқадым. Осы бағдарлама арқылы біз оқушылардың білім сапасын арттыра алатынымызға сенімім күшейді. Сабақ беруімде бір өзгерістер бар, сол сбақ, сол тақырып бірақ түсіндіру басқа, әдіс басқа, ой басқа. сыни тұрғыдан ойлау дегеніміз- алған білімге сын көзбен қарау, іздену, оның ақиқатын дәлелдеу, яғни, білімді саналы түрде алу. Бұл технологияның тиімділігі – оқушының құзыреттілігін арттырып ғана қоймайды, сонымен қатар:

1. Жеке тұлғаның жетілуіне, дамуына бағытталады.
2. Мұғалім мен оқушылар арасында ізгілікті қарым-қатынас орнауы.
3. Оқушының өздігінен жан-жақты білім алуына жағдай жасалады.
4. Алған білімге сын көзбен қарау, білімді сапалы түрде алу.
5. Оқушыны ойын ашық айта алуға, пікір айтуға, алмасуға үйренеді.
6. Бірін –бірі сыйлауға баулуы.
7. Мәселенің ең негізгі түйінін табуға дағдыланады.
8. Оқушының шығармашылық белсенділігінің артуы.

Өз ойымды қорытындылай келе, болашақта ертеңгі ұрпақтың өте сауатты , ағылшын тілін еркін меңгерген, өркениетті, мәдениетті және білімді болып қалыптасуына ықпал жасаймын.

Әдебиеттер:

1. Мұхтарова Ш.Е., Амандықова Г.Н. Шет тілін оқыту әдістемесі.- Астана, 2010. 260 б.
2. Мұхтарова Ш.Е., Амандықова Г.Н. Шет тілін оқыту әдістемесі.- Астана, 2010. 260 б.
3. Мұғалімге арналған нұсқаулық 39-б.
4. Мектептегі шет тілі. №4, 2011. 28 б.
5. Нестерова Н.Б.Оптимизация обучения монологической речи в 4-5классах средней школы. ИЯШ №5, 1982. С.30.
6. Малахова Е. Болон процесі. «Басты мәселелер туралы», 2008. 150 б.
7. Jack C. Richards «Interchange Intro» Student’s book third edition 252 б.
8. “Laser” Malcolm Mann – Steve Taylore-Knowles., . – Macmillan Education , 2017

Исина А.С.
СОШ №23 г. Караганда

ПРИМЕНЕНИЕ МЕТОДИКИ ОРГАНИЗАЦИИ ГРУППОВЫХ ФОРМ РАБОТЫ В ПРЕПОДАВАНИИ КУРСА ИСТОРИИ

Меняются цели и содержание образования, появляются новые средства и технологии обучения, но какие бы реформы не осуществлялись, урок остается главной формой обучения. На нем держалась традиционная система образования, стоит и обновленное содержание среднего образования РК.

Любой урок – имеет огромный потенциал для решения задач, поставленных обновленной программой. В соответствии с основными идеями Программы, урок строится, исходя не из темы урока, а на основе целей обучения и ожидаемых результатов.

Современная педагогическая наука все чаще обращается к ребенку как к личности, стремящейся к самореализации и самоопределению. В образовании провозглашен принцип вариативности, который дает возможность выбирать и конструировать учебный процесс, идет разработка и практическое обоснование новых идей и технологий. Перед системой образования сегодня стоит задача интеграции в мировое образовательное пространство, поэтому деятельность учителя направлена на повышение мотивации учащихся к образованию, улучшение качества образования и здесь актуально применение методики организации групповых форм работы, тренингов и творческих заданий в преподавании курса истории.

Цель современной системы образования – помочь каждому стать умным, независимым исследователем, способным к обучению на протяжении всей жизни, поэтому оно должно фокусировать внимание на развитии таких умений, как:

- творческое мышление, включающее готовность к риску и совершению ошибок в процессе обучения;
- общение, включая умение говорить и слушать;
- способность находить, критически оценивать и использовать информацию;
- решение проблем различными путями;
- умение работать независимо от других;
- умение работать в группе, признавая ценность индивидуальных различий.

Опыт организации групповой формы деятельности является актуальным и перспективным, так как современное образование требует от школы, а значит и от учителя, сохранить психическое и физическое здоровье детей. Поддержать их инициативность, самостоятельность, сберечь ту оптимистическую самооценку, с которой ребенок приходит в школу, сформировать у него навыки сотрудничества, общения, научить делать самостоятельный выбор.

Работа в группе позволяет индивидуально регулировать объем материала и режим работы, дает возможность формировать умение сообща выполнять работу, использовать прием взаимоконтроля. Возможность самостоятельно оценивать свою работу без привычной пятибалльной системы позволяет соблюсти принцип «отметочной безопасности», развивать интерес к предмету.

Для мировой педагогики нового столетия характерен переход к таким моделям обучения, которые ставят ученика в активную позицию. Учебный процесс, строится как поисковая, исследовательская деятельность, в ходе которой происходит обмен мнениями, разворачиваются дискуссии. Переход классно-урочной системы от фронтальной к индивидуальным и групповым формам работы – это требование времени.

Работа в группе помогает развитию речи, мышлению, пониманию и решению проблемы в сотрудничестве с более способными учащимися, возникает добрый командный дух. Здесь ученик не обучается изолированно, а работает сообща, что помогает ему в работе над собой. Групповая форма работы очень эффективна, так как, работая в группах, учащиеся получают пользу от сотрудничества с разными людьми. Кроме того, в ходе групповой работы на уроках с целью повышения познавательного интереса учащихся прослеживается применение различных стратегий. Так, например, стратегия критического мышления предполагает работу в группах, стратегия диалогового обучения подтверждает, что дети эффективно учатся при активном их вовлечении в обсуждения и дискуссии. Таким образом, сущность группового обучения, то есть обучение в сотрудничестве предполагает способ работы на основе уважения, признания способностей и личного вклада каждого члена группы.

Работа в группе позволяет максимально привлечь всех к открытию, поиску истины, вести работу в учебной группе так, чтобы каждый относительно самостоятельно прошел путь открытия, прочувствовал его, чтобы знания представлялись процессом. На уроках истории такая форма работы дает возможность еще раз продемонстрировать многовариативность исторических процессов, неоднозначность их понимания и трактовок. Тем самым школьники приучаются к плюрализму мнений и возможности достижения компромиссного решения.

Также одним из важнейших условий реализации стратегии развития исторического образования в общеобразовательных учреждениях является социализации личности, для чего необходимо вовлечение учащихся в различные формы познавательной деятельности. На мой взгляд, именно использование на уроках истории и обществознания групповых методов обучения, может оказать мощное стимулирующее воздействие на развитие активной учебно-познавательной деятельности обучающихся, а так же побудить ребенка к саморазвитию, самообразованию и самовоспитанию. Работа в группах позволяет не только повысить качество обучения, но и формировать у учащихся коммуникативные и социальные компетенции. А для современного молодого человека это очень важно, так как дети часто испытывают дефицит общения и зачастую не умеют цивилизованно взаимодействовать друг с другом. Применяя групповые методы обучения и групповые формы работы, уроки истории можно построить так, чтобы каждый ученик оказался вовлеченным в процесс активной познавательной деятельности, учился общению, терпению, ответственности, умел вести дискуссию, спор. Исследования педагогов-психологов показывают, что групповые методы и формы обучения благоприятно влияют на развитие речи, коммуникативности,

мышления и интеллекта. Кроме того, они приносят более высокие учебные результаты по сравнению с традиционными фронтальными формами и методами.

Целью моей статьи было: показать, что групповые формы работы на уроках истории и обществоведческих дисциплин являются эффективными; рассказать об интересных и содержательных методах и приемах работы на своих уроках. Использование групповых форм работы и творческих заданий на уроках истории дает возможность:

- выявить действительный уровень понимания учащимися исторических проблем;
- логически осмыслить исторический материал и грамотно передать основную мысль;
- правильно оценить события повседневной текущей действительности, ориентироваться в мире, принимать решение экономического, политического или иного характера;
- вырабатывать способность переносить знания в новую ситуацию;
- овладевать приемом образования новых причинно – следственных связей;
- не просто заучивать и пересказывать, но и с усвоенными мерками подходить к оценке новых фактов жизни;
- воспитывать достойное поколение – думающее, грамотное, честное.

Работая в среднем и старшем звене, мною были разработан ряд уроков, внеклассных мероприятий по истории Казахстана, Всемирной истории. Наиболее удачными в моем арсенале являются разработки уроков по темам: «Монгольские завоевания на территории Казахстана», «Материальная культура кочевников», «Цивилизации речных долин» и др. и разработки мероприятий: «Рыцарский турнир», «Путешествие по ВШП» и др. По сравнению с традиционной системой обучения групповая работа, на мой взгляд, более творческая - поскольку даёт мне возможность:

- актуализировать активную продуктивную мыслеречевую деятельность;
- совершенствовать четыре вида деятельности – слушание, ораторство, чтение, письмо;
- способствовать выработке мировоззренческих ориентиров учащихся;
- формировать коммуникативные качества (гибкость мышления, толерантность и др.);
- развивать общекультурную и предметную компетентность;
- повышать интерес к предмету.

Наиболее эффективными приемами обучения являются следующие:

- разделение класса на группы и работа над проблемами урока;
- составление в группах различных «документов»: постановлений, программ, решений, обращений, протоколов , приговоров и др. Например, учащиеся в группе составляют предвыборную программу партии или лица, которое участвует в выборах; обращения к избирателям; документ или его анализ (программа партии «Алаш») и т.д.;
- анализ с точки зрения прав человека конкретных событий, фактов жизни страны. Например, ответить на вопрос: почему в 1948 году была принята Всеобщая Декларация прав человека?;
- «коллективный разум» - групповой обдумывание задания, анализ правовых актов, синтезирование сложных понятий « Что бы я сказал бы, если бы…», «Если бы в моей власти было бы изменить мир», «Если бы меня услышало человечество», «Если бы все государственные деятели сидели бы передо мной»;
- проведение диспутов;
- решение конфликтных ситуаций;
- деловые (ролевые игры) «Пресс – конференция», «Выборы президента» и т.д.

Считаю целесообразным использовать данную методику в преподавании курсов правоведения, религиоведения, обществознания. Ребята на уроках правоведения и религиоведения могут видеть, например, проблемы и трудности становления демократии в Казахстане, опасность некоторых конфессиональных организаций не только в нашем государстве, но и в мире. Основной принцип преподавания здесь - учебное сотрудничество, когда учитель видит в учениках товарищей, соратников. На любом уроке учитель должен способствовать плюрализму мнений, демократической атмосфере и нравственной позиции учеников. Получение правовых знаний важно для наиболее глубокого понимания истории. Учащиеся участвуют в имитационных судебных разбирательствах, изучают принципы права и права человека. Групповая методика помогает учащимся выработать свой собственный объективный подход к вопросам и решениям, затрагивающим их собственную жизнь. Учащиеся учатся четко излагать свои мысли, анализировать поставленные проблемы, дискутировать и уважать мнение других.

Таким образом, групповая деятельность позволяет учащимся развивать межличностные навыки при наблюдении и общении, уметь самовыражаться и поддерживать других. Учащиеся приобщаются к совместной работе со сверстниками в коллаборативной среде. Этот вид работы очень эффективен при повторении изученного, обобщения темы или раздела.

Литература:

1. Селевко Г.К. «Групповые формы учебной деятельности» «Школьные технологии», М., 2005 г., №1.

2. Лийметс Х.Й. Групповая работа на уроке / Изд.«Знание», М., 1975 г. ст. 30.

3. Немов Р.С. Психология образования / Изд. «Владос» кн.2, М., 1998 г. с.567.

4 .Зуева Л.И, К.С. Ускембаев «Методика преподавания истории в средней школе» учебно-методическое пособие. Караганды,2013

5. Маторина Е.А. Инжиниринг процесса обучения по предмету «История» согласно таксономии Б.Блума: методическое пособие-Астана:АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы»Центр педагогического мастерства,2016.

Искакова Г.Б.
Балқаш қаласы,
Абай атындағы №2 лицей

ЗЕРТХАНАЛЫҚ ЖҰМЫСТАРҒА АРНАЛҒАН ВИРТУАЛДЫ ЛАБОРАТОРИЯ ҚҰРУ

Инновациялық технологияны пайдалану-өмір талабы. Қазіргі пән оқытушыларының негізгі міндеті- білім беруді нәтижеге бағыттау, яғни инновациялық жаңа технологияны меңгеру екені баршамызға мәлім. Жаңа нәтижеге бағытталған білім-инновациялық білім. Құзыреттілік білім беру жағдайында қоғамның мәдени, әлеуметтік, экономикалық сұранысты қанағаттандыратын, әлемдік бәсекеге төтеп бере алатын, теориялық білімін кез келген жағдайда өз тәжірибесінде пайдалана алатын білім. Инновациялық білім іскерліктің жаңа түрі.

Сондықтан да қазіргі кезде білім беру саласында болып жатқан ауқымды өзгерістер жаңа технологияны пайдалану жолдары түрлі ынталы бастамалар мен түрлендірулерге кеңінен жол ашуда. Осы орайда ұрпаққа, қоғам талабына сай тәрбие мен білім беруде оқытушылардың инновациялық іс-әрекеттің ғылыми-практикалық негіздерін меңгеруі маңызды мәселелердің бірі: „Инновациялық технологияларды қолдана отырып, жеке тұлғаның танымдылық қабілетін дамыту“ өзекті болып отыр.[1]

Біздің елімізде де білім беру жүйесіндегі жаңашылдық қатарынан ақпараттық кеңістікті құру күн тәртібінен түспей отырғандығы мәлім. Білім алушыларға оқытудың инновациялық технологиялары арқылы түрлі формада ақпараттар беруге және олардың қабылдау мен ойлау процестерін белсендіруге, назарларын ұшқырландыруға, әлемдік ақпараттық ресурстарды пайдалану дағдыларын жетілдіруге болады. Білім алушылардың инновациялық іс-әрекеті жаңалықтарды ойлап шығару, зерттеу, қолданысқа дайындау, іс жүзінде пайдалану сияқты аспектілермен сипатталады, яғни олардың оқу әрекетіне араласып, виртуалды нысандарды, заттар немесе құбылыс үлгілерін өздері құрастыруына жағдай жасайды. Жаратылыстану пәндерінде виртуалды зертханалық жұмыстарды құрудың негізін ақпаратты-компьютерлік технологиялар құрайды.

Ақпараттық технологиялардың білім беру жүйесінде белсенді пайдаланылуы оның нақты педагогикалық есептерді шешуге арналған құралы қызметін атқаруымен қатар, дидактика мен әдістеменің дамуына әсер етіп, оқыту мен білім берудің жаңа әдіс-тәсілдерін, формаларын құруға алып келеді. Мысалы, Internet технологияларының кеңінен таралуы қашықтықтан оқыту әдісінің жедел дамуына мүмкіндік туғызуда [2]. Мультимедиялық технологияның, компьютерлік графика мен машықтану жүйелерінің дамуы, кәсіби ортадағы іс-әрекетті бейнелейтін виртуал жағдайға "ену" жолымен оқыту әдістемесінің құрылуына түрткі болды. Ал, компьютерлік желілік

машықтандырушы кластардың пайда болуы, іскерлік ойындар мен сайыстар түрінде көп рөлді машықтандыру әдістеменің дамуына ықпал жасады.

Қазіргі таңда жаңартылған білім беру мазмұны аясында білім жүйесінің барлық сатылары үшін электронды оқулықтар өте құнды қажеттілік сонымен қатар, пәндерді оқыту кезінде, әсіресе жаратылыстану- математика бағытындағы пәндер үшін виртуалды лабораториялық жұмыстарды қолдану негізгі міндетке айналып отыр.

Жаратылыстану-математика бағытындағы пәндерде оқушылардың қызығушылықтарын арттыра отырып, өзін-өзі реттеу жұмыстарын жүйелі ұйымдастыруда виртуалды лабораториялық жұмыстар өте тиімді. Бұл пәндерде әрбір оқушыға қажетті құралдарды дайындап таратқан көп уақыт алады. Берілген тапсырманы жеңілдету үшін және лабораториялық жұмыс барысын толық оқушыларға көрсетіп, түсіндіру мақсатымен виртуалды лабораториялық жұмыстар қолданылады.

Осы бағыттарды ескере отырып, мектеп-лицей базасында HTML технологиясы мен JavaScript тілін қолдана отырып «Физика» пәні бойынша виртуалды лабораториялық жұмыстарды құру мақсаты қойылды. Мақсатымызға жету үшін келесі міндеттер іске асырылды:

1) HTML тілінің негіздерін қарастыру және оны қолдану,
2) JavaScript тілін виртуальды лабортаория құруда қолдану,
3) «Физика» пәні бойынша виртуалды лабораториялық жұмыс мысалдарын құрастыру.

Виртуалды лабораториялық жұмысты құру технологиялары

Виртуалды лабораториялық жұмыс құру үшін Html, JavaScript тілдері қолданылады [3]. Бұл технологиялармен жұмыс істеу тәсілі басқа программалау тілдеріне қарағанда күрделілеу болғанымен, жасалған лабораториялық жұмыстардың көрнекілігі мен қарапайымдылығы оларды қолдану аясын кеңейте түседі. Сонымен бірге қазақ тіліндегі мұндай виртуалды лабораториялық жұмыстар өте аз, тіптен жоқ деуге болады. Сондықтан JavaScript технологиясында қазақ тілінде жұмыс жасау, басқа программалау тілдеріне қарағанда оңай.

Электрондық лабораторияны құруда немесе оның технологияларын қарастыруда JavaScript визуалды ортасы әмбебап құрал ретінде қолданысқа ие. Ондағы көп мүмкіндікті компоненттер мен ерекшеліктер электрондық оқулық құру үшін тек технологияны ғана орындап қоймай, сонымен қатар құрудың мүмкіндігін кеңейтетін ерекшелігімен анықталады.

Сондықтан қолданыстағы тәсілдердің көмегімен виртуалды лабораторияны құрудың ерекшеліктерін аша отырып, оларға талдау жасалды.

Физика пәні бойынша виртуалды лабораториялық жұмыстарды құру кезінде келесі тақырыптар қарастырылды: Резинаның серпімділік модулін (Юнг модулін) өлшеу, Өткізгіштің меншікті кедергісін өлшеу және тағы басқа тақырыптар және т.б. қарастырылды. Осы жұмыстарды орындау барысында динамометр, сызғыш, кір тастары, сым оралған шөрік, тістеуік, штангенциркуль, вольтметр, және тағы басқа құралдар пайдаланылған. Бұл құралдардың барлығы лабораториялық жұмыстарда сурет ретінде бейнеленіп, jpg форматында сақталған. Виртуалды лабораториялық жұмыстарды орындау кезінде JavaScript тілінің скриптері, олардың сипатталуы мен қасиеттерін қолданамыз. Ал Html тілі осы лабораториялық жұмыстарды бірі бірімен байланыстыру және көрнекілік үшін қолданылады[3].

Виртуалды лабораторияның негізгі терезесінің коды келесі түрде болады[4]:

```
<head>
<meta http-equiv="Content-Type" content="text/html; charset=utf-8" />
<title>Физика пәні бойынша зертханалық жұмыстар</title>
<link href="style.css" rel="stylesheet" type="text/css" />
<style type="text/css">
.style1 { text-align: center; background-color: #99FF33; }
.style2 { font-family: "Times New Roman"; font-size: 40pt; color: #CC00CC; }
.style3 { text-align: left; }
</style>
</head>
```

Зерттелген жұмыстың эксперименталдық бөлімі

Программаны іске қосу үшін main.html файлын іске қосамыз. Сол кезде бізге келесі негізгі терезе ашылады (сурет 1).

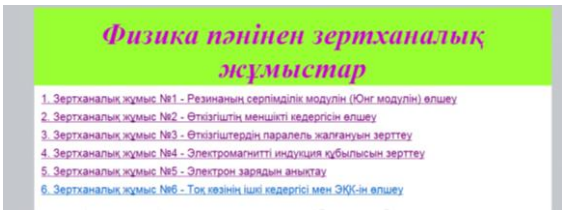

1-сурет. Программаның негізгі терезесі

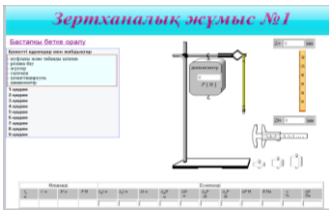

2 – сурет. Бірінші зертханалық жұмыс терезесі

Осы терезеден өзімізге қажетті лабораториялық жұмысты таңдап аламыз. Мысал ретінде бірінші лабораториялық жұмысты алайық. Ол үшін таңдалған жұмыстың үстіне тышқанды апарып бір рет шертеміз. Онда келесі терезе ашылады (сурет 2):

Бұл терезеде жұмыс істеуге қажетті құралдар тізімі, басты бетке өту батырмасы және лабораториялық жұмысты орындау қадамдары көрсетілген. Осы жерден бірінші қадамды бассақ келесі терезе ашылады (сурет 3).

3 – сурет. Бірінші қадам терезесі

4 – сурет. Зертханалық жұмыстың екінші қадамының көрінісі

Бұл қадамда ашылған терезден көріп отырғанымыздай келтіріңіз батырмасын бассақ, онда егер құрал саймандар әртүрлі жерде орналасқан болса, онда құрал саймандар жұмыс істеуге қажетті режимге келеді. Екінші қадамда берілген сипаттауға байланысты сызғышты созылмаған баудың қасына апараып қажетті ұзындықты өлшейміз де (сурет 4) «Енгізіңіз» батырмасын бассақ қажетті мәлімет төменде орналасқан кестедегі қажетті ұяшыққа енгізіледі (сурет 5).

Үшінші қадамда алдымен бауды созуға қажетті жүктердің салмағын өлшейміз (сурет 5) және «Енгізіңіз» батырмасын басу арқылы кестеге енгіземіз.

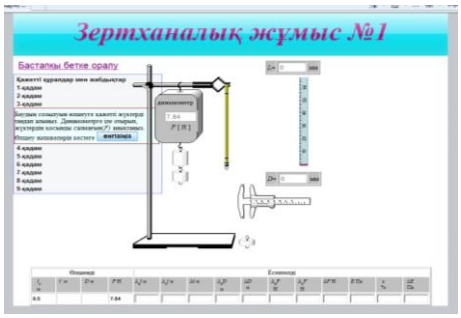

5-сурет. Үшінші қадам көрінісі

Білім сапасын әлемдік тәжірибелерге сәйкес жоғары деңгейге көтеру – заман талабы.Білім беруді ақпараттандыру ақпараттық және коммуникациялық технологияларды жаратылыстану-математика бағытындағы пәндерде тиімді қолдану арқылы білім алушылардың интеллектуалдық іс-әрекеттерін дамытып, жетілдіреді.

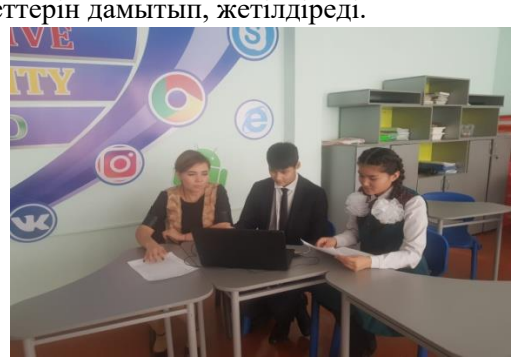

6- сурет. Іс-тәжірибе алаңынан

Сондықтан білім беруді ақпараттандыру білім берудің жаңа парадигмасын жүзеге асыруда біз виртуалды лабораториялық жұмыстардан мынандай нәтижелерге жеттік:

- біріншіден, оқу материалы мазмұнының пәндік білімдерін қолдануда іс- әрекеттер моделі құрылды;

- екіншіден, оқу іс-әрекетінің мазмұны, яғни, ол оқу жағдаяттарын шешуге бағытталған іс-әрекеттер моделі қалыптасты;

- үшіншіден, виртуалды лабораторияларды қолдану барысында оқушылардың сабаққа деген қызығушылығы артты. Сондай-ақ, оқытушыларға да өздеріне қажетті әдістемелік, дидактикалық көмекші құрал болып табылады. Заман талабына сай жас ұрпаққа сапалы білім беруде электрондық оқыту құралдарын сабаққа пайдалану оқытудың жаңа технологиясының бір түрі ретінде қарастыруға болады.

Қазіргі таңдағы оқу орындары виртуалды және электрондық лабораториялық жұмыстарды өте кеңінен қолданысқа ие. Функционалды тұлға қалыптастыруда бірденбір тиімді құралы болып табылады.

Әдебиеттер:

1 Байков В.Д. Интернет от E-mail к www в примерах: научное издание// Байков В.Д., 2006.-208с.

2 Гончаров А. Самоучитель HTML. – Санкт-Петербург, 2001. – 239 с.

3 Леонтьев Б. Энциклопедия Web – дизайнера: научное издание/ Борис Леонтьев, 2004.-63с.

4 Леонтьев Б. Web-дизайн: Руководство пользователя: научное издание// Леоньев Б., 2001.-319с.

5 «Тренер- education» №4,2019.

Каирбаева Б.Н.

Бухаржырауский район, Ельтайская ОСШ

ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КАК ВЕДУЩАЯ ТЕХНОЛОГИЯ УПРАВЛЕНИЯ СОВРЕМЕННЫМИ ИННОВАЦИОННЫМИ СИСТЕМАМИ

Инновация в системе образования представляет собой цель внедрения новшеств в образование: разработка нового содержания, создание новых методов и форм обучения и воспитания, новых технологий управления школой, ее развитие, развитие школы как экспериментальной площадки. Результаты инновационного процесса в образовании проявляются в применении новшеств в теоретической и практической работе.

На современном этапе цель обновленного содержания образования заключается в подготовке учащихся, владеющих новыми инновационными технологиями, способных творчески использовать их в своей практике. Инновационные технологии имеют большое значение.

В целях повышения профессионального мастерства учителя, отвечающего современным требованиям, особое значение имеет содержание образования и технологии обучения. Анализ технологий обучения требует отбора соответствующих образовательных технологий – новой модели образования, ориентированной на результат - модели образования, реализуемой в практике современных цивилизованных стран. Наше подрастающее поколение должно быть готово к тому, чтобы постоянно овладевать навыками работы на самом передовом оборудовании и самом современном производстве. Необходимо также уделять большое внимание развитию функциональной грамотности наших детей.

Наряду с этим перед учителем стоит основная задача, как сделать процесс обучения более доступным, интересным для каждого учащегося, при этом повысить качество знаний и работать над формированием грамотной личности. Организация проектной деятельности учащихся – это серьезная и сложная работа. Она требует от педагога высокого уровня знаний, хорошего владения методиками исследования и изучения теоретических материалов, желание углубленно работать с учащимися в области тех или иных наук.

В поиске эффективных форм и методов работы для решения данной проблемы я обратила внимание на проектно – исследовательский метод, который позволяет учащимся научиться работать с большим объёмом информации, прибегать в своей мыслительной деятельности к анализу и синтезу. Эффективно проведение занятий научной деятельностью не только индивидуально, но и в

группе, где учащийся может определить для себя правила общения, которые будут давать положительную динамику в достижении цели при работе над проектом. Практика проведения учебных исследований с учащимися может рассматриваться как особое направление внеклассной и внешкольной работы, тесно связанное с основным учебным процессом и ориентированное на развитие исследовательской, творческой активности обучающихся, а также на углубление и закрепление имеющихся у них знаний, умений и навыков.

Необходимо учесть и тот момент, что раннее включение учащихся в проектно - исследовательскую деятельность дает положительный результат. На своих уроках информатики я привлекаю детей в проектную деятельность уже с 5 классов, учу выбирать тему проекта, определять цель, задачи и как учащийся должен работать индивидуально и в группе. Привлекая учащихся к проектной деятельности, стараюсь учитывать возрастные особенности и интересы детей, научить их искусству общения, понимания, взаимодействия и как работать с книгами в школьной библиотеке, как искать нужную информацию в интернете, как оформлять проекты и защищать их, ведь это главные задачи исследовательского метода обучения.

Метод проектов применяется не только при изучении определенной программы, но и например, при прохождении темы «Создание компьютерной игры в игровой среде программирования Scratch» учащиеся среднего звена выполняют задание (краткосрочный проект) – создают игру используя этапы: первый этап название и цель игры, второй этап творческий расписывают идею и жанр, третий этап создание фона для сцены, костюма для спрайта, пишут скрипты для каждого спрайта отдельно. Здесь акцент делается на творческие способности учащихся.

Опыт показывает, что метод проектов даёт положительные результаты. Учащихся привлекает на уроках использование различных форм и методов работы с компьютером. Работы выполняются с большим интересом, творчески и качественно. Ребёнок чувствует себя комфортно. Повышается самооценка учащихся, знающих, что их труд не пойдет в корзину, а будет положительный результат. Он сам видит, насколько удачно поработал, и соответственно при выполнении суммативных работ баллы высокие, если соблюдаются все критерии.

На районной научно – практической конференции «Зерде» в 2017-2018 учебном году ученик 6 класса защитил проектную работу на тему: «Социальные сети». Проблема исследования была: какие социальные сети более широко используются среди учащихся 6 - 8 классов нашей школы. Проведя анкетирование и изучив их результаты, ученик пришел к выводу, что наиболее используемыми социальными сетями являются ВК контакт – 60%, Facebook – 20%, Мой мир – 10%, mail.ru– 10%, так как это новый и быстрый способ обмена сообщениями, который позволяет учащимся сохранять музыку, фильмы, делиться ссылками, ставить лайки и т.д.

Так, например, на районном конкурсе проектов в 2018-2019 учебном году ученицы 9 «В» класса защитили проект на тему: «Создание электронного учебника на приложении Thunkable». Проблема исследования была: изучить приложение Thunkable. Подробно изучив приложение, ученицы создали электронный учебник для пользования учащимися, который включал в себя следующие разделы: знакомство с интерфейсом, панели инструментов, правильное использование различных программ.

Участие учеников 10 «Б» класса в областном проекте «Мой край. Виртуальное путешествие по Карагандинской области» явилось примером группового взаимодействия учеников, которые совместно изучили историю родного поселка, биографию акына А. Доскея, связанного с названием одной из центральных улиц села, проставили на GoogleMaps названия улиц, делали панорамы улиц, что дало возможность просматривать жителям села и приезжим дома, дороги и окружающие объекты на уровне улицы.

В данный момент участвуем в областном проекте «Мой край. Виртуальное путешествие по Карагандинской области» зарегистрировались по инструкции kartakrg.kz продолжаем работу своего села.

Из своей практики я пришла к заключению, что использование групповой и парной работы на уроках при проектной деятельности даёт возможность учащимся организованному планированию совместной деятельности, поиску необходимой информации, умению обрабатывать её, развитию творческого мышления. Все выше сказанное является основой для развития функциональной грамотности через использование проектно - исследовательского метода работы учителя, как на уроках, так и во внеурочное время. Если ученик сумеет справиться с работой над проектом, то можно надеяться, что в настоящей взрослой жизни он окажется более приспособленным: сумеет

планировать собственную деятельность, ориентироваться в разнообразных ситуациях, совместно работать с людьми, адаптироваться к меняющимся условиям, необходимых в жизни.

Метод проектов является эффективной инновационной технологией, которая значительно повышает мотивацию учащихся, уровень самостоятельности школьников, их общее интеллектуальное развитие, позволяет приобрести уникальный опыт работы и поднять уровень компьютерной грамотности, повышая качество образования через творческое развитие учащихся.

Литература:

1. Закон Республики Казахстан «Об образовании» (с изменениями и дополнениями) http://online.zakon.kz.

2. Сергеев И.С. Как организовать проектную деятельность учащихся: Практическое пособие для работников общеобразовательных учреждений. – М.: АРКТИ, 2004. – 80 с.

3. Бычков А.В. Метод проектов в современной школе. – М., 2000.

4. Гузеев В.В. Метод проектов как частный случай интегрированной технологии обучения. //Директор школы. – 1995. - №6.

Калачева Н.А.

Основная школа № 44, г. Караганда

РОЛЬ УЧИТЕЛЯ В ФОРМИРОВАНИИ ФУНКЦИОНАЛЬНОЙ ГРАМОТНОСТИ УЧАЩИХСЯ КАК ОДНОГО ИЗ ВАЖНЫХ АСПЕКТОВ РАЗВИТИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОЙ ЛИЧНОСТИ

В современном Казахстане мы становимся очевидцами преобразований не только в экономической, политической сферах, но и в системе образования, которое взяло ориентир войти в мировое образовательное пространство. Перед нами, народом, учителями и государством в целом стоит главная цель – войти в тридцатку самых развитых стран мира.

Для этого был разработан план действий по формированию функциональной грамотности учащихся[1].

В связи с этим, нам требуется не только новое качество развития во всех отраслях, но и новое видение подходов современного обновленного содержания образования. Мы учителя должны воспитать конкурентоспособную личность, чтобы им гордилась наша страна, чтобы она с гордостью могла заявить о себе на весь мир. И в первую очередь это зависит не только от воспитания, но и от образования, которое он получит, в котором главную роль играет учитель. И от того насколько качественно, профессионально учитель ведет свою практическую деятельность и зависит будущее учеников, будущее нашей страны.

В период современного мира и информационных изменений трудно представить работу школы без внедрения новых подходов в систему образования. Возникает необходимость обновить содержание школьной программы, должны быть пересмотрены технологии, методы и приемы обучения. Не может остаться в стороне и сам учитель. Ему тоже необходимо меняться, это требует время, время всемирной глобализации. Учитель обучается всю жизнь, ежедневно пополняя багаж своих профессиональных знаний, совершенствуя свою методику преподавания, становится конкурентоспособным в современном мире.

В современном процессе обучения роль учителя велика. Ведь учителю необходимо научить детей не только знаниям, а научить детей как добывать эти знания самостоятельно, чтобы в дальнейшем применить их в своей жизни на практике, уметь дать объективную оценку полученным знаниям. На сегодняшний день на уроке учитель должен обучая направлять своих учеников на приобретение знаний самостоятельно, выражая свои потребности, желания, оценку. Учитель является мотиватором, координатором, а его ученики движущей силой, механизмом современного процесса образования. Вот приоритетные цели и задачи, которые в первую очередь должен ставит перед собой учитель, который хочет воспитать и обучить конкурентоспособную личность.

Нынешнему Казахстану необходимо новое подрастающее поколение, конкурентоспособные граждане, которые смогут быть готовы к грядущим переменам, смогут приспособиться к

сублимациям, которые происходят в стремительно меняющемся мире. И только личность с формированной функциональной грамотностью сможет быть подвластна этим изменениям.

Под функциональной грамотностью понимается тот уровень образованности, который может быть достигнут учениками за время обучения в школе и предполагает способность человека решать стандартные и нестандартные жизненные задачи в разных сферах жизни и деятельности на основе приобретенных знаний [4].

Также хотелось бы выделить компоненты функциональной грамотности.

Во-первых, непосредственно сами знания и умения, которые учащиеся получают во время своего обучения в школе.

Во-вторых, умения быть готовым к переменам, происходящим в современном изменяющимся мире, адаптация.

В-третьих, иметь представления о ценностях, истинах, правилах, нормах современного общества и мира.

Также учащийся, обладающий функциональной грамотностью, обладает такими качествами, как активность, инициативность, харизма, ответственность, должен быть творческой личностью с нестандартным мышлением, готовым продолжить свое совершенствование на протяжении всей своей жизни.

Характеристики функциональной грамотности учащихся – целеполагание, планирование, принятие решения, выполнение, оценка результатов.

Говоря о формировании функциональной грамотности, а также о подготовке конкурентоспособной личности, мы не можем не отметить необходимость обновления содержания школьной программы, технологий, методов и приемов обучения. Формируя у учащихся функциональную грамотность, учитель на своих занятиях может применять такие методы, как игровые, творческие, коммуникативные в виде проектов, организаций дискуссий, дебатов, прений.

И конечно не может остаться в стороне и сам учитель. Воспитывая функционально-грамотную личность, учитель должен и сам развиваться, идти в ногу со временем, быть компетентным в своем деле, высоконравственным, коммуникативным, быть в гуще современных общественных событий, уметь искать рациональные пути решения из возникших проблем, всегда добиваться поставленных целей, быть успешным, хорошим организатором, постоянно заниматься саморазвитием, самосовершенствованием. Быть учителем, который сможет провести своего ученика от незнаний к познаниям, от владения знаниями к их применению, и впоследствии созданию новых знаний, тем самым формируя в своем ученике функциональною грамотность. И конечно же учитель должен любить детей, уважать, верить в их силы, в то, что у них все получится в жизни. Только тогда преподавание станет той площадкой, где процесс обучения будет активным и эффективным, где каждый ученик достигнет своих поставленных целей согласно верхней строки таксономии Блума. Наши ученики не только будут обладать навыками функциональной грамотности, но и станут конкурентоспособными личностями, которые смогут заявить о себе на весь мир.

Но при всем при этом могут встретиться и трудности в обучении по формированию функциональной грамотности учащихся. Это можно объяснить следующими аспектами:

1. Нет четкого определения функциональной грамотности учащихся в понимании общества на сегодняшний день в период нововведений современного образования.
2. Как показывает практика, большинство школьных учреждений продолжают делать акцент на формировании ЗУН по предметам, не обращая внимания на личный опыт учащихся.
3. До сих пор остаются в стороне главные компоненты освоения функциональной грамотности – правовые, экономические, экологические, социальные и другие.
4. К сожалению, на сегодняшний день не все учителя обладают достаточным уровнем своего профессионализма, компетентности, владения новой методикой современного преподавания.
5. Данная тема по формированию функциональной грамотности учащихся не до конца изучена, до сих пор актуальна, требует дальнейшего изучения.

Учитель не может оставить без внимания рекомендации по формированию функциональной грамотности учащихся:

1. Регулярно проводить мониторинг состояния качества знаний учащихся по предметно (выявлять проблемы обучения, искать пути решения, отслеживать результативность).
2. Достаточно хорошо изучить теорию по формированию функциональной грамотности учащихся, принципы, методы, приемы, технологии.

3. Создать методические рекомендации, разработать сборник заданий по функциональной грамотности.

4. Провести обмен опытом среди учителей школьных объединений, кафедр.

Мы, учителя, сможем добиться развития функциональной грамотности учащихся, воспитать конкурентоспособную личность при выполнении следующих пунктов:

1. Функциональная грамотность учащихся будет включать в себя те знания, умения и навыки, полученные в школе, которые в дальнейшем позволят решать жизненно важные проблемы, помогут внедриться в реалии современного мира, чувствовать себя «как рыба в воде».

2. Учитель придерживается трех основных компонентов по развитию функциональной грамотности учащихся – когнитивный, операционно- технологический, личностный.

3. Учитель постоянно занимается саморазвитием и самосовершенствованием по формированию функциональной грамотности учащихся.

После окончания средней школы ученик с формированной функциональной грамотностью будет обладать следующими компетенциями: информационными, коммуникативными, социальными, личностными, гражданскими, технологическими.

В современном образовании ученик находится в центре обучения, все внимание уделено на его развитие, мотивацию. В данном процессе обучения учащийся раскрывается как личность. Он активно участвует в процессе обучения. Вот те приоритеты, о которых учитель не должен забывать, идя на свой урок.

Развитие функциональной грамотности – это сложный длительный процесс[3].

И лишь тот добьется цели и результатов, кто будет компетентен в своем деле, умело будет сочетать имеющиеся знания с приобретёнными, меняться, саморазвиваться. Ведь дорогу осилит идущий…

Литература:

1. Государственная программа развития образования и науки Республики Казахстан на 2020 - 2025 годы. Утверждена Постановлением Правительства Республики Казахстан от 27 декабря 2019 года № 988.

2. Перминова Л.М. Минимальное поле функциональной грамотности //Педагогика. - 1999. - №2. - С.26-29

Капашева Ш.
Разбекова С.К.
Қарағанды қаласы,
Жамбыл атындағы мамандандырылған
мектеп-интернаты,

АБАЙ ҚҰНАНБАЙҰЛЫНЫҢ ШЫҒАРМАЛАРЫН ОҚЫТУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҒЫН АРТТЫРУ

«Білім алу – батылдық, оны толықтыру – даналық, ал шебер қолдана білу – өнер» – демекші, қазіргі таңда елдің болашақ азаматтарын қалыптастыру бағытындағы білім беру мәселесі – мемлекетіміздің басты саясатының бірі.

Оқытудың жаңа технологиясын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық, коммуникациялық желілерге шығу – XXI ғасырдың басты талабы. Осы орайда Елбасымыз Н.Ә. Назарбаевтың «Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту – Қазақстан дамуының басты бағыты» атты жолдауында жүктелген міндетке сәйкес елімізде оқушылардың оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі атқарылар шаралардың жүйелілігі мен тұтастығын қамтамасыз ету. Мұндағы басшылыққа алынатын функционалдық сапалар: белсенділік, шығармашылық тұрғыда ойлау, шешім қабылдай алу, өз кәсібін дұрыс таңдай алуға қабілеттілік, т.б..

Әлемдік білім кеңістігіне кіру үшін білім саласында түбегейлі өзгерістер жасалып жатыр. Қай заманда болмасын сауатты, білімді, дарынды, мәдениетті адамдардың алатын орны ерекше. Қазақ халқының ұлы ақыны Абайдың философиялық-әлеуметтік ой пікірі, Абай тағылымдары, Абай мұралары – білімінің де, тәрбиенің де нағыз көзі. Осы жерде Ж. Ысмағұловтың мына сөзіне назар

аударайықшы: «Ұлы Абайдың шығармашылық мұрасы – халқымыздың ғасырлар бойы маңызын жоймайтын рухани қазынасы. Маңызын жоймау былай тұрсын, заман өзгеріп, қоғамдық санада күрт сапырылыстар пайда болған сайын бұл қазына өзінің жаңа бір қырларымен жарқырай ашылып, қадірін арттыра түсетініне Абайдан кейінгі уақыт айқын көз жеткізді. Оның артына қалдырып кеткен мұрасы елі мен жұртының өміріндегі қай бұрылыстар мен қай құбылыстар тұсында да айнымас темірқазық, адастырмас құбылнама болып қызмет етіп келеді. Жобаның өзектілігі: Ақпарат ағымындағы заман болғандықтан ақпараттық-коммуникативтік құралдарды пайдалана отырып, оқушының тілдік сауаттылығын көтеру; Оқушылардың өз бетінше білім алуына, оны өмірде қолдана білу қажеттілігінің дамуына бағыттау. Мақсаты – Абай шығармашылығы арқылы оқушыларға ата-бабамыз қадірлеп сақтаған ұлттық құндылықтарды оқушы бойына сіңіре отырып, білім сапасын жетілдіру үшін негізгі бағдар ретінде оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі атқарылар шаралардың жүйелілігі мен тұтастығын қамтамасыз ету. Міндеттері: Алған білімін саралап, өмірлік азық ету; Жаңашылдыққа баулу; Заман талабына сай ақпарттық-құзыреттілігін дамытуға ықпал ету; Ақын туындыларына тақырыптық, көркемдік тұрғыдан талдау жасау; Оқушы алған білімдерін тәжірибе жүзінде қолдана білу. Күтілетін нәтиже: Егер, осы аталған міндеттерді игере білсе: оқушы қазіргі таңдағы ахуалды түсініп, талдай алады; алған, білген, оқыған, жинақтаған, зерттеген деректерін, білімдерін сатылай баяндау арқылы өз ойларын жүйелей білуге дағдыланады, сөйлеу мәдениеті қалыптасады; ақпараттық-коммуникативтік құрал негізінде өз білімін жетілдіруге ынталанады; күрделі мәселелерді шеше біледі; сын тұрғыдан ойлау арқылы өзіндік адами көзқарасы қалыптасады.

Дербес маршрутты парақ

Тақырыпша	Әдебиеті	Үйдегі өздік жұмысы	Нәтиже	Қажетті білік, дағды
«Өлең сөздің патшасы»	*Абайдың шығармалар жинағы,* Аманат баспасы, Алматы – 2008 жыл, 70-бет	Сөздікпен жұмыс жасау	Сөз мағыналарын анықтайды.	Іздену
«Шоқпардай кекілі бар қамыс құлақ»	Қазақ әдебиеті оқулығы, 6-сынып, Алматы-2014	Өлең құрылысына талдау	Ұйқас түрін, шумақ, бунақ, буын санын ажыратады	Дағдылану, ереже білуге қалыптасады.
Он жетінші қара сөз	Абай қарасөздері, Алматы, 2009 ж. 70-бет	Өз көзқарасын жазып, ой толғайды	Адам бойындағы қасиеттерді танып біледі	Шығармашылы, зерттеушілік

ТАҚЫРЫБЫ: Абай Құнанбайұлы «Ғылым таппай мақтанба»

І. Білім. Оқушының алдын-ала берілген ізденіс жұмысы арқылы білімдерін анықтау. Абай Құнанбайұлы туралы зерттеушілік кезеңдерін ортаға салу, слайд бойынша оқушылар төрт негізге сүйене отырып, сатылай кешенді талдау арқылы баяндалады.

Абай Құнанбайұлы 1845ж. 1855ж. 1870ж. 1870-1878ж. 1886-1889ж. 1895ж. 1895-1896ж.	**Абай кім?** Ұлы ақын Ағартушы Дастаншы Сазгер-композитор Аудармашы Ұстаз Ғұлама-ойшыл	**Абай лирикалары** саяси әлеуметтік философиялық оқу-ғылым, өнер. Табиғат Махаббат, достық Көңіл-күй лирикалары

2. Кестені толтыр

Абай шығармаларын зерттеген ғалымдар	Нені зерттеген?

<u>II. Түсіну.</u> *Топта талқылау.* Екі топқа «Ғылым таппай мақтанба» өлеңінің бөліктері беріліп, өзара оқып талқылайды. Бір-біріне түсіндіріп, ортақ ойды шығарады.

Бірінші топ: Ғылым туралы түсінік. Адам болу қасиеттері, Бес асыл іс пен бес дұшпан туралы ой жинақтайды.

Екінші топ: Жақсы мен жаман туралы. Ғалым болу, оны керегіне жаратушылық жайында, жақсылыққа ұмтылу жайында ой жинақтайды.

Өзге топта саралау

Екі топ мүшелері өзге топпен орын алмастырады. Ондағы 3 оқушы бұл топқа келіп ол топтағы білгенін айтады. Екі пікірдің басын қосады.

Сонда жалпы Абайдың бұл өлеңінен алатын негізгі адамгершілік тәрбиесінің мәнін оқушы өздері табады.

<u>III. Қолдану</u>. *1. «Ара ұясы» стратегиясы.* Әр топқа 2 сұрақтан дайындау ұсынылады. Олар бір-біріне қарсы сұрақ қойып, пікір алмасады.

2.*Топтастыру.*

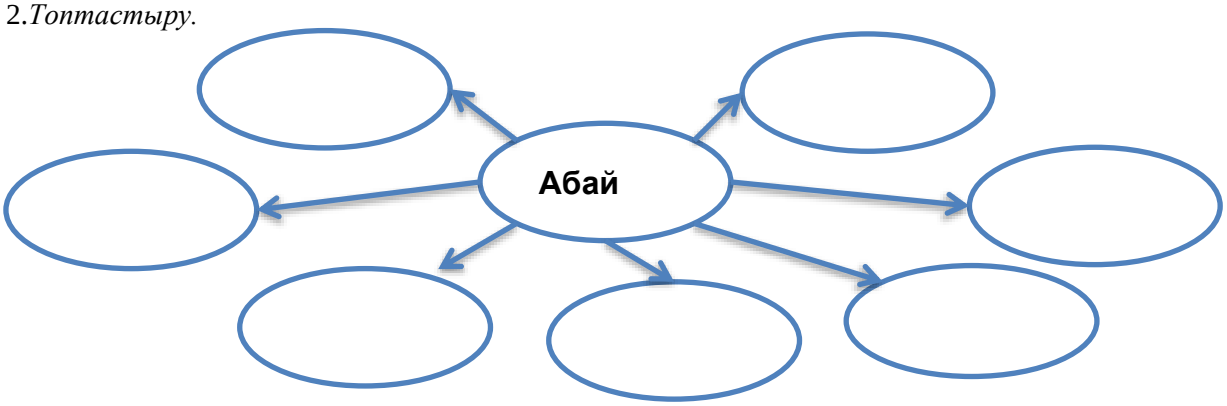

3. Абай айтқан қасиеттерді кестеге толтырып, мағынасын аш

1-топ *2-топ*

Бес асыл іс	Мағынасын ашу	Бес дұшпан	Мағынасын ашу
Талап	*Ынта, ықылас,жігер, міндет, жауапкершілік*	Өсек	*Біреудің сыртынан даттап, кінәлап айтқан қауесет сөз.*
Еңбек	*Адамның өз қажеттілігін қанағаттандыруа бағытталған жұмыс, қызмет.*	Өтірік	*Шындықтан алшақ, жалған*
Терең ой	*Ерекше мәнді, құнды ойшылдық, ақылды*	Мақтаншақ	*Мақтағанды тәуір көретін бөспе*
Қанағат	*Барға ризалық, нысап, тойым.*	Еріншек	*Кежір, жалқау, бойкүйез*
Рақым	*Қайырым, мейірім, шапағат*	Мал шашпақ	*Ұқыпсыздық, ысырап ету*

4. «Гүлдер әлемі» бөлімі (ережелер кезеңі) Интерактивті тақтадан гүлдер таңдайды. Әр басқан гүлдердің өз сөзі бар. Солар арқылы ереже шығарады.

Асыл іс – Метафора (ереже); Дұшпан – асыл іс антоним (ереже); Жанбай жанып сөну – ауыспалы мағынадағы сөз (ереже); Көңіл бөлу – тұрақты тіркес (ереже); Қөңіл суыту – тұрақты тіркес (ереже); Терең ой – эпитет (ереже); Қайғы жеу – тұрақты тіркес (ереже)

<u>IV. Анализ. (талдау)</u> Кубизм стратегиясы арқылы. Кубикті лақтыру арқылы әр бетіндегі санға сәйкес тапсырма орындату

1. Суретте. Ақын өлеңіндегі негізгі мазмұнды суретте, осы жолдарды өлеңнен табу
2. Салыстыр. Өлеңдегі жақсылық қасиет мен жамандық қасиеттерді салыстыру
3. Ізде. Өлеңдегі негізгі тірек сөздерді табу
4. Ойлан. Ақын нені ойластырады? Өлеңнің негізгі идеясы не?
5. Сурет сал. Ақын өлеңі арқылы екі түрлі қасиеттегі оқушының суретін сал. Өз қиялыңмен түрлендіруге болады.

6. Ұштастыр. Өлеңге тірек болған сөздерге байланысты халық ауыз әдебиеті үлгілерімен ұштастыру (мақал-мәтелдер толтыру)

Тірек сөздер	Мақал-мәтелдер
Ғылым	...
Білім	Мектеп – кеме, білім – теңіз
Ойын	Ойын – арзан, күлкі – қымбат
Адамшылық	...
Өтірік	Өтіріктің құйрығы бір-ақ тұтам
Мақтаншақ	...
Еңбек	Еңбек етсең ерінбей, Тояды қарның тіленбей
Өмір	...
Жақсылық пен жамандық	....
Дүние, пайда	...
Еріншек	...
Дұшпан	...
Дос	....

2. Өлеңнің тақырыптық- идеялық негізін аш.

Ақын нені айтқысы келген?	Өз көзқарасың

3. Сөздікпен жұмыс

Нәфрәтлі – жеркеніштi деген сөз; Ғибрәтлі – үлгілі деген сөз

4. Өлең құрылысына талдау

Ғылым таппай мақтанба, 7 буын, 2 бунақ, а; Орын таппай баптанба, 7 буын, 2 бунақ, а
Құмарланып шаттанба, 7 буын, 2 бунақ, а; Ойнап босқа күлуге. 7 буын, 2 бунақ, ә
1 шумақ, 4 тармақ, 7 бынды, 2 бунақты, шұбыртпалы ұйқасты өлең
Шумақ деген не? (аяқталған біртұтас синтаксистік ойды білдіреді.

Тармақ – өлеңнің әр жолы; Бунақ – өлеңнің белгілі бір дауыс ырғағымен бөлінуі
Буын – сөз құрамындағы бірнеше дыбыстардың тобынан жасалған фонетикалық бөлшек.
Ұйқас – сөздің соңғы бундарының үндесуі

5. «Бестік» диктант. 1 2 3 4 5

Сөз - сөйлем - сұрақ - жауап - жазу

1-топ **2-топ**

Сөз – Абай.... Ғылым

Сөйлем – Абай – қазақтың бас ақыны Ғылым.....

6. Білімдар ойыны. XXI ғасыр көшбасшысы ойыны үлгісінде орындалады. 10, 20, 30 сұрақтарын таңдайды

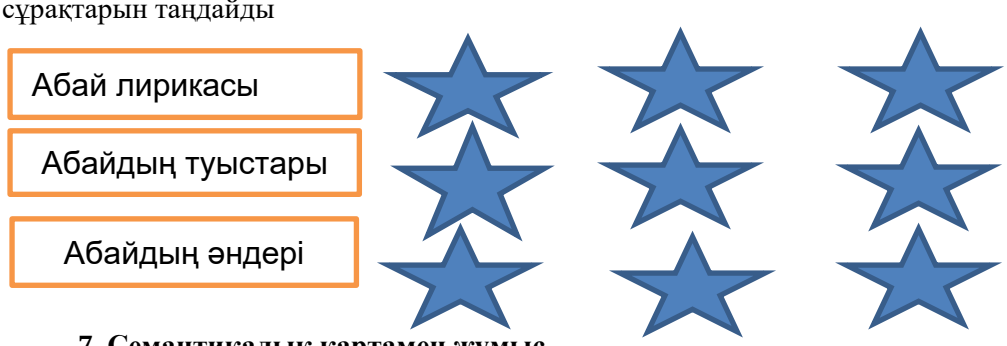

7. Семантикалық картамен жұмыс

тақырыбы / *өлеңдері*	Табиғат лирикасы	Махаббат лирикасы	философиялық	Оқу білім туралы
Жиырма төртінші қара сөз				
«Жаз»				
«Айттым сәлем Қаламқас»				

«Ғылым таппай мақтанба»				

V. Синтез. Рефлексия

Сабақ бойынша ойыңды білдір?		
Қандай жаңа білім алдың?	Алған біліміңді қолдана аласың ба?	Саған қиындық тудырған түсініктер

VIII. Ой толғау «Менің Абайым» өз ойын шағын ой толғаумен жинақтайды.

IX. Үйге тапсырма беру.

Өлеңді жаттау және Абай шығармаларына сөзжұмбақ құрастырып келу.

X. Бағалау.Топ басшысы алдын-ала таратылған парағына қарап, оқушыларды бағалау

Оқушының аты-жөні	**Үй тапсырмасы**	**Білім**	**Түсіну**	**Қолдану**	**Анализ (талдау)**	**Синтез жинақтау**	**Сөйлеу мәнері**	**баға**
	+	+	+	+	+	+	+	5
	-	+	+	-	+	+	+	4

Мұғалімнің жинақтауы

Жобаны бағалау критерийлері

- Тест; Сауалнама; Логикалық тапсырмалар

Қорытындылай келе, Елбасымыз Қазақстан Халқына жыл сайынғы Жолдауында былай деп айтып өткен: «Сендер, жас ұрпақ – болашақта білімді де, бәсекеге қабілетті де, ұлт мақтанышы да болатын азаматсыңдар, сендердің білім алуларына мемлекет барлық жағдайларды жасауда». Осы сөздерден қандай тұжырым туындайды? Болашақ ұрпақты тәрбиелеуші, оларға білім берушілер кімдер? Әрине, мына біз сияқты ұстаздар. Кез келген оқушыны біліммен қаруландыру үшін, ұстаздар түрлі әдіс-тәсілдерді қолданады. Ал, ол әдіс-тісілдердің санын санауға жетерліксіз. Егерде мектеп қабырғасында немесе кез келген қазақ тілі мен әдебиеті пәні оқытылатын оқу мекемесіндегі мұғалімдер өздерінің іс-тәжірибесінде қандай да шығарманы немесе тақырыпты үйрете отырып, функционалды сауаттылыққа бағытталған тапсырмаларды орындатса, онда білім алушылар қазіргі қоғамға сай біліммен қаруланады. Ал, Абай шығармашылығының бұған қандай қатысы бар деген сауал туындаса, біздің жауабымыз мынадай: Абай шығармашылығы – өмірдің негізі, оны оқи отырып, сен өмірдің нағыз бет-пердесін көресің, себебі, ұстаздың басты міндеті – өзінің шәкіртіне өмір сүруді үйрету.

Әдебиеттер:

1. «Қазақ тілі мен әдебиеті мұғалімдерінің негізгі құзыреттіліктерін дамыту» атты біліктілікті арттыру курсының мануалы, Қарағанды, 2012 жыл;
2. Әуезов М. Абайды білмек парыз ойлы жасқа. -Алматы: Санат, 1997.-416б.
3. Елеукенов Ш. Абай мен Мағжан./Кітапта: Абай және қазіргі заман. –Алматы: Ғылым, 1994-336 б.
4. Жораева С. «Кіші жастағы оқушылардың ауызекі сөйлеу дағдысын қалыптастырудың негізгі деңгейлері», «Қазақстан жоғары мектебі», 2007 ж. №2;
5. Қазақ тілі мен әдебиеті журналы, 2013 жыл, №2. 18 – бет.

Каппарова А.С.
Балқаш қаласы, Ә.Бөкейханов атындағы
ның №15 мектеп-лицейі

ЕРЕКШЕ БІЛІМ БЕРУДІ ҚАЖЕТ ЕТЕТІН БАЛАЛАРМЕН ЖҰМЫС БАРЫСЫНДА ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ

Компьютерлік технологиялардың дамуы қоғамды жылдам өрістетіп жатқан, интеграциялық үрдістерге байланысты ақпараттандырудың ауқымды мәселелерін алып келіп отыр. Ал адамзат сол техниканың дамуының арқасында жаңа заманға аяқ басты. Бұл мәселе тіршілігіміздің барлық саласын қамтиды. Атап айтсақ, ғылым, мәдениет, өндіріс және білім беру аймағы. Инновациялық технологияларды тиімді қолданбасақ, заман ағымына ілесе алар емессің. Дей тұрғанмен, бұл ғасырдың өзге де болмыстық шындығы бар екенін мойындауымыз керек. Ол –жалпы білім беретін мектеп оқушылары құрамының физикалық психикалық, және сенсорлық даму деңгейлері бойынша біртекті еместігі. Мектеп алдында үлкен міндет тұр: оқушылардың соның ішінде денсаулық мүмкіндігі шектеулі балалардың ойдағыдай әлеуметтенуі үшін бірқатар біліктілік қабілеттерін қалыптастыру. Сондықтан түрлі әлеуметтік кедергіге қарсы тұра алатын тұлғаны қалыптастыруда заманауи технологияның барлық мүмкіндігін пайдаланамыз.

Ерекше білім беру қажеттілігі бар баланың өсіп, қалыптасуы барысында кездесетін қиыншылықтарды жеңе отырып, оларды өздерінің кемістіктерінен қорсынбайтын, қоршаған ортаға қиналмай ене алатын жеке тұлғаны қалыптастыру, танымдық қабілеттерін толықтыру, ерік- жігер саласындағы ақауларды жою, білім базасын толықтыру, қалыптасып отырған ортасы мектеп қабырғасына бейімдеу- бүгінгі таңдағы оңалту, түзету мекеме мамандарының, яғни дефектологтардың негізгі міндеті болып отыр. Осы орайда мен курстан өткен маман ретінде мектеп-лицей базасында ерекше білім беруді қажет ететін балалармен жұмысты тиімді ұйымдастырып, белгілі жоспармен жұмыс жасау үстіндемін. Негізгі мақсатым ерекше білім беруді қажет ететін балаларды оқытуда әр түрлі заманауи технологияларды пайдаланудың жолдарын көрсету. Міндеттерім төменгі диаграммада көрсетілген.

Кесте-1

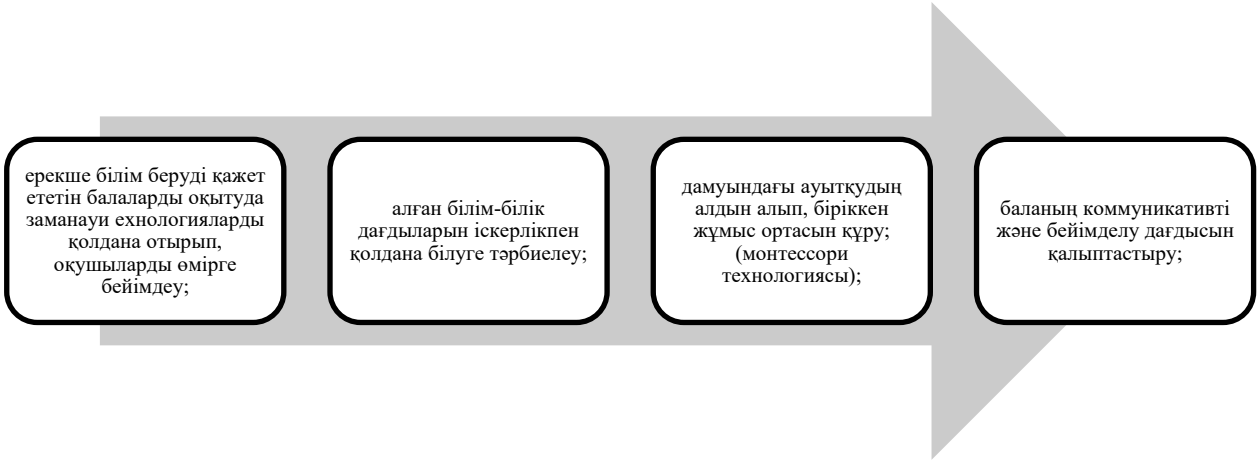

Баланың өмірге келген сәттен бастап қоршаған әлем туралы ақпарат бала дамуына өте зор ықпалын тигізеді.

Дәстүрлі абақ беру кезеңінде көрнекіліктерді қағаздан жасап қолдансам, білім берудің жаңа мазмұнына сай интерактивті тақтаны, жеке компьютермен жұмысты, яғни мультимедия кабинетін тиімді қолданамын. Қазіргі таңда білім беруде интерактивті құралдар мен белгілі жазушылардың түрлі әдістемелік нұсқаулықтары да кеңінен қолданылып жүргені мәлім. Соның ішінде М.Монтесори, В.В.Воскобович, Маасару Ибука, Вольфорд мектебінің әдістемелері.

Сурет-1. Оқу-тәрбие үрдісіндегі заманауи әдістерді іске асыру

Жас ұрпаққа мән-мағыналы, өнегелі тәрбие мен білім беру бүгінгі күннің басты талабы екені баршамызға мәлім. Баланың жеке тұлға ретінде дамуы өзіндік көзқарасынң қалыптасуы, ой-өрісінің кеңеюі балабақша қабырғасында басталатыны сөзсіз.

Ерекше білім беруді қажет ететін балаларды оқытуда әр түрлі заманауи технологияларды қолдану барысында түзете дамыту сабақтары өткізілді. Осы сабақтар барысында мен Монтессори әдісін, ойын терапиясы, арт терапия, құи терапиясын тиімді қолдандым.

Әлемдік оқу үрдісінің өзегі - жаңа технологиялар екені мәлім. Әрбір технология өзіндік жаңа әдіс-тәсілдермен ерекшеленеді.Әдіс-тәсілдерді мұғалім ізденісі арқылы оқушы қабілетіне, қабылдау деңгейіне қарай іріктеп қолданады интерактивті модульдік технология қағидаларын іске асыру барысында оқушылардың танымдық белсенділіктерін, білім сапасын жоғарлатуға көмектеседі. Биік жетістіктерге жету үшін, мұғалім баланың мінез-құлқын, сана-сезімінің жетілу дәрежесін таным үрдістерінің(түйсігі, қабылдауы, ес, ойлау, сөйлеу, зейінінің) дұрыс бағытта қалыптасып, дамуын қадағалап әрі дамытып отыру керек.

М.Монтессори әдісі балаларға жауапкершілікті сезінуге, өздігінен шешім қабылдауына, топта да жеке жұмыс жасай алуына, таңдау жасап, өз уақытын тиімді пайдалануына, өз- өзіне сеніммен қарауына мүмкіндік береді. Жағымды орта қалыптасады. Монтессори тәрбиелей жүйесі баланың сенсорлық, тілдік, математикалық, өмірлік тәжірибесін және қоршаған орта туралы ұғымдары қалыптастыруда өте құнды.

Диаграмма-2. Құм терапиясы

- бұлшық етке түскен күшті басады;бала өзін өзгелердің қорғайтынын сезінеді,
- белсенділікті дамытады, бала тіліне түсінікті түрде жеткізілетін өмірлік тәжірибені шыңдайды;
- жағымсыз күшті жеңуді үйретіп, көңіл-күй сезімін қалыпқа түсіреді; балаға ойынды шынайы өмірмен астастыруға мүмкіндік береді.
- Болып жатқан жағдайлардың мәнін түсініп, мәселенің шешімін табуға көмектеседі; * «нашар суретші» кешенінің алдын алып, дайын пішіндер арқылы композиция құруға үйретеді;
- шығармашылығы дамиды, сәтті жетістікке жеткізетін өзгеше шешімдер табады; көру мен кеңістік бағдарын жетілдіріп, тілдік мүмкіндігін шыңдайды;
- сөздік қорын молайтады;дыбыстық-буындық талдау мен синтездеу дағдысын қалыптастырады; фонематикалық дыбыс пен қабылдауды дамытады;
- лексикалық-грамматикалық қатынас тілін дамытуға жағдай жасайды; әріп үйренуге көмектеседі, жазу мен оқу дағдысын қалыптастырады.

Сабақ барысында АКТ-ны қолдан кезінде бала бойынан қызығушылықты, сенімділікті байқадым және сыни тұрғыдан пайдаланушыға айналатын, интернет желісінде бірлескен жұмысқа

қатысу үгін аса қажет дүние екенін түсіндім. Ақпарат беруде, баланың өзіндік пікірін таңдау кезінде , есте сақтау қабылетін арттыруда тиімді екенін байқадым.

Сурет-2. Сабақ барысында АКТ-ны тиімді пайдалану;

Сонымен қатар ерекше білімді қажет ететін балаларды оқытудағы ақпараттық–коммуникациялық технологияларды қолдану: біріншіден, оқушылардың білімін берік меңгерту құралы болса, екіншіден, балалардың сабаққа деген қызығушылығын, белсенділігін арттырып, білім сапасын көтеру болып табылады.

Әдебиеттер:

1. Волкова И.Н. «Ерте диагностиканың және түзетудің өзекті мәселелері»
2. Лубовский В.И. Даму бұзушылығының ерте диагностикасы мен түзетуінің негізгі проблемалары. // Дефектология-1994-№1.
3. Мастюкова Е.М Московкина А.Г. «Дамуында ауытқулары бар баланы отбасында тәрбиелеу» М., 2004ж.
4. Сулейменова Р.А. «Қазақстандағы МШ балаларға ерте түзету көмек жүйесі; жарыққа шығарудың және дамуының проблемалары» Алматы,2001ж.
5. Қазақстандағы арнайы білім беру журналы №4, 2013ж.

Климушкина Ю.А.
ЧУ «Гимназия имени Т. Аубакирова»,
г. Темиртау

РАЗВИТИЕ МЕТАПРЕДМЕТНЫХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ОБУЧАЮЩИХСЯ ПОСРЕДСТВОМ ТРИЗ - ПЕДАГОГИКИ

В настоящее время впервые в истории цивилизации создалась ситуация, когда в течение жизни одного поколения жизнь разительно меняется. В таком динамичном мире не представляется возможным точно спрогнозировать, какие именно знания пригодятся ребенку в его взрослой жизни. Поэтому в обучении детей на первый план выходит вопрос формирования у них метапредметных компетентностей. В таких условиях мы перешли от образования, базирующегося на изучении суммы знаний, к образованию, базирующемуся на умении работать с этими знаниями.

Мы все понимаем, что теоретические закономерности наши обучающиеся, в целом, знают неплохо, но просьба теоретически обосновать их собственные практические действия часто ставят их в тупик. У наших детей часто недостаточно развито теоретическое мышление - связать факты с теориями, применить теоретические знания в реальных жизненных ситуациях они не могут или не хотят.

Таким образом, важнейшая развивающая задача уроков - формирование теоретического мышления обучающихся.[1]

В идеале цель развития теоретического мышления - научить ученика анализировать любые ситуации, в том числе и проблемные, с применением всех изученных закономерностей, законов и теорий.[2]

Этому способствует применение на уроках очень интересной и весьма эффективной теории – Теории Решения Изобретательских Задач (ТРИЗ), созданной Г. С. Альтшуллером.

Основные цели, которые ставит перед собой ТРИЗ-педагогика, это:

- научить детей решать открытые задачи;
- научить видеть вокруг себя, формулировать и разрешать противоречия;
- развить системное мышление;
- обучить методам креативного мышления, методам нахождения нового результата.[3]

ТРИЗ имеет более сотни инструментальных приёмов и способов, помогающих создать решение.

В качестве примера предлагаю методику организации учебной деятельности обучающихся при изучении теории эволюции на своих уроках биологии. Здесь может быть несколько подходов к изучению темы. Для начала - несколько вопросов по биографии Дарвина:

1. Не кажется ли вам странным, что глубоко верующий человек, священник английской церкви, Ч. Дарвин создает теорию эволюции, которая противоречит библейским канонам?

2. Зачем студенту теологического факультета лондонского университета Дарвину потребовалось отправляться в кругосветное путешествие?

3. Как, по-вашему, происходило создание теории эволюции:

- Дарвин поставил перед собой цель: создать теорию эволюции;

- теория эволюции неожиданно сформировалась в сознании ученого;

- Дарвин не создавал никаких теорий, а написал книгу «Происхождение видов...», однако другие ученые объявили ее теорией?

Дайте обоснованный ответ.

Первый подход к изучению теории построен на принципе «от фактов к теории». Группам обучающихся предлагаются выписки из материалов, бывших в распоряжении Дарвина и представленных на экране. Обучающиеся должны ознакомиться с этими материалами и сформулировать возможные обобщения как гипотезы. Эти гипотезы являются прототипом теории эволюции. Затем начинается работа с учебником по проверке предложенных гипотез.

Второй подход построен на принципе «от теории к фактам». Учитель излагает основные положения теории эволюции Дарвина и предлагает группам обучающихся без помощи учебника составить описание материалов, которые необходимы им для доказательства положений теории.

Развитие теоретического мышления предполагает, что ученик постепенно обучается логическому мышлению по двум основным направлениям: от фактов к теории и от теории к фактам.[4]

При решении творческих задач рекомендуется использовать алгоритм, предложенный Альтшуллером:

Противоречие → *Идеальное конечное решение (ИКР)* → *Ресурсы* → *Приёмы* → → *Несколько решений* → *Наилучшее решение* [3]

Пример тризовской задачи по биологии:

✓ Ф. Зусманович разработал метод лечения закупоривающих заболеваний артерий. Выяснилось, что у людей, сломавших, к примеру, ногу, в которой были закупорки артерий, кровообращение в этой ноге восстанавливалось. При переломе срабатывала защита, подводящая к перелому нужные вещества и удаляющая отходы - в зоне перелома открывались резервные кровеносные сосуды и начинали расти новые. Таким способом можно лечить болезнь, но нужно ломать ногу! К тому же после сращивания перелома прекратится сосудистая реакция. Нужно ломать ногу еще? Как быть?

Противоречие: Кость нужно ломать, чтобы включилась защитная реакция организма - увеличение числа кровеносных сосудов, и нельзя ломать, чтобы человеку не было больно.

ИКР: Организм сам включает защитные механизмы, но при этом нога не сломана. Используйте прием копирования - "сымитируйте" перелом ноги.

Разрешение противоречия: Врачи предложили высверлить небольшие кусочки в различных участках кости - в результате в эту зону притекает больше крови. При этом повреждалась только наружная кортикальная пластина, а прочность кости не нарушалась. Вдобавок предложено

добираться к костям во время операции через биологически активные точки (точки акупунктуры), ответственные за кровообращение, что еще усиливает воздействие на кровеносную систему. В результате таких операций 99% больных выписываются с улучшением.[5]

Таким образом, в процессе использования в обучении технологии ТРИЗ формируется стиль мышления, направленный не на приобретение готовых знаний, а на их самостоятельную генерацию; умение видеть, ставить и решать проблемные задачи в своей области деятельности; умение выделять закономерности, воспитание мировоззренческой установки восприятия жизни как динамического пространства открытых задач.[6]

Системное применение ТРИЗ - педагогики на уроках биологии у исследуемой мною группы восьмиклассников привело к повышению уровня сформированности основных метапредметных образовательных результатов, таких как читательская грамотность (повысилась на 18%), умение учиться (повысилось на 12%), умение конструктивно взаимодействовать с другими людьми при решении учебных, проектных, творческих, практических задач (повысилось на 23%). Эти три возможных результата образования являются основными, потому что определяют успешность ребенка в будущем - возможности его профессионального роста, самоопределения, гибкого поведения в изменяющихся условиях жизни.

Для проведения диагностики использовалась экспресс-диагностика основных метапредметных образовательных результатов в начальной и основной школе, разработанная Е.В. Чудиновой и С.П. Саниной.[7] Основной принцип устройства диагностической методики, позволяющей оценить эти метапредметные образовательные результаты, заключается в следующем. Ученикам предлагается информационный текст, с помощью которого можно овладеть некоторым относительно простым способом действия, предварительно зафиксировав свое незнание/неумение работать этим способом. Предложив два принципиально разных способа действия двум разным группам учеников, создается прецедент познавательного конфликта, объединив таких учеников в группы для решения практической задачи.[8] В качестве содержания диагностики подобран такой материал, который предполагает новые для учеников, но определенно разные способы действия для возможного решения одной задачи. При этом материал, не изучаемый в школе, но и сравнительно не трудный для освоения. Этот принцип организации показан на схеме (рис.1)

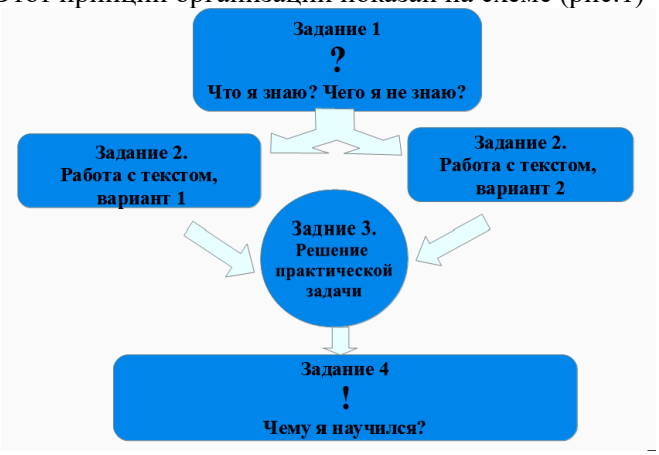

Рис. 1. Принцип устройства диагностической методики

Полученные в результате проверки диагностических работ баллы складываются в показатели, по которым можно судить о сформированности метапредметных компетенций каждого ребенка.

Совместное решение задачи может показать, с одной стороны, эффективность учебной работы с текстом, уровень развития теоретического мышления, а, с другой, эффективность учебного сотрудничества в группе. Получаемые с помощью этой диагностической методики данные удобны также и тем, что позволяют построить индивидуальные профили обучающихся по отношению к средним значениям по группе, что дает возможность видеть их "слабые места", определяя направления дальнейшей коррекционной работы.

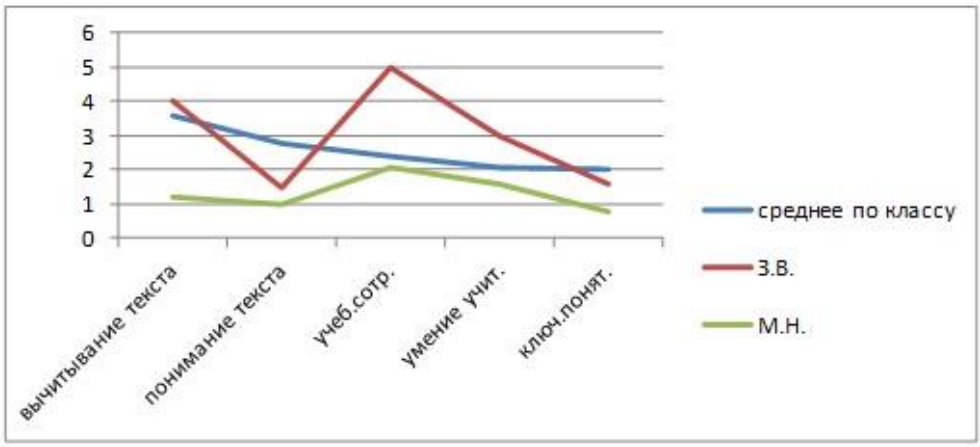

Диаграмма 1. Индивидуальные профили двух учеников 8 класса на фоне средних значений по классу (по вертикальной оси отложены абсолютные значения показателей).

Таким образом, ТРИЗ-педагогика способствует развитию у обучающихся метапредметных компетентностей и является не только одним из инновационных методов обучения, но и одним из самых эффективных.

Литература:

1. Бухвалов В. А., Мурашковский Ю. С. Изобретаем черепаху: как применять ТРИЗ в школьном курсе биологии. – Рига: Эксперимент, 1993.
2. Бухвалов В. А. Развитие творческих способностей на уроках биологии с применением ТРИЗ. – М. Педагогический университет «Первое сентября», 2007.
3. Альтшуллер г. С. Найти идею. – Новосибирск: Наука, 1986.
4. Бухвалов В. А. Практикум по биологии. – Рига: Мацибу грамата, 1998.
5. Журнал "Химия и жизнь", 1991 г., N 11
6. Кларин М. В. Инновации в мировой педагогике: обучение на основе исследования, игры и дискуссии. (Анализ зарубежного опыта.) – Рига, НПЦ «Эксперимент», 1995.
7. Чудинова Е. В., Санина С. П. Экспресс-диагностика основных метапредметных образовательных результатов в начальной и основной школе. – М.: Авторский клуб, 2016
8. Поливанова Н.И., Ривина И.В., Улановская И.М. Электронный журнал «Психологическая наука и образование psyedu.ru» — http://psyedu.ru/journal/2013/ 4/Polivanova_Rivina_Ulanovskaya. phtml

Коваленко К.А.
Школа-лицей № 17, г. Балхаш

ВНЕДРЕНИЕ СЕМИ МОДУЛЕЙ ОБУЧЕНИЯ В ПРЕДМЕТ «ЛИТЕРАТУРНОЕ ЧТЕНИЕ»

В данной работе хотелось проанализировать результаты своей работы по внедрению семи модулей программы на уроке «Литературное чтение».

Мною была проведена серия последовательных уроков по предмету литературное чтение. «Литературное чтение», как учебный предмет в начальной школе относится к образовательной области «Русский язык и литература». Основной целью этого учебного предмета является формирование функциональной грамотности высоконравственной и патриотической личности ученика через его читательскую деятельность.

Среднесрочное планирование серии последовательных уроков по литературному чтению разработано на основе учебного предмета «Язык и литература», с целью внедрения семи модулей программы, а также развития саморегуляции у учащихся при помощи введения рефлексивных дневников на уроке.

Темы моих последовательных уроков, а также все задания подобраны с учётом возрастных особенностей учащихся.

На данных последовательных уроках ученики должны узнать содержание произведения, такие понятия, как: «дружба», «хорошие и плохие поступки»; применить умение выделять главное в произведениях, заполнять сюжетные таблицы и составлять кластер на темы: «Дружба», «Поход»; размышлять о роли поведения в школе, о поступках главных героев. А также и собственном поведение к животным.

В результате обучения ученики оценивали действия и поступки героев произведения, сравнивали образы и характеристики главных героев рассказа, а также выражали своё отношение к прочитанному произведению или отрывку из повести. Для развития навыков анализа и аргументации учащимся было предложено завести рефлексивные дневники. При работе с рефлексивным дневником я столкнулась с такой проблемой, что ученики не могут излагать свои мысли. Читая их высказывания, обнаружила, что их ответы не развернуты. Я считаю, что с этой проблемой можно и нужно справиться, но это займёт больше времени, так как эта проблема требует обучения учащихся. Порадовало, что учащиеся работали с рефлексивными дневниками с интересом, каждый был увлечён работой.

В начале каждого урока с помощью различных стратегий, например, таких как: «Аффирмация», «Дарим тепло рук», старалась создавать эмоциональный и положительный настрой на урок. Выполняя задания, мои ученики становились открытыми для получения новых знаний, нескованными, в них вселялась уверенность в их способности. Считаю, что создание положительного, эмоционального настроя на уроке является началом для взаимодействия, как между учащимися, так и между учителем со своими учениками.

Организация работы в парах и группах дала возможность учащимся общаться друг с другом, научиться слушать собеседника, анализировать мнения других, доказывать и отстаивать свою точку зрения, совместно находить оригинальное решение поставленной задачи.

Работа в группах и в парах способствует поддержанию и развитию самостоятельности учащихся. Считаю, что такие виды работ очень важны, так как учит детей работать вместе, сообща, делать самостоятельный выбор.

На данный момент наш современный мир быстро развивается и меняется. Таким образом, сейчас учитель просто обязан отвечать требованиям этого современного мира. Учитель должен самообучаться, развиваться, менять своё мировоззрение и убеждение. Как утверждал Пажарес (1902), что при выборе стиля преподавания, убеждения учителя имеют огромное влияние, чем его знания, потому что его убеждения влияют в процессе обучения практически на всё, что он выполняет в классе. Во всяком случае, глубокие убеждения могут уменьшить восприимчивость учителя к новым идеям.

Во время проведения уроков, кроме положительных моментов встретились на моём пути и трудности, которые мне предстоит преодолеть в дальнейшей моей работе. Встретилась с такой проблемой, как выбор оценивания для каждого этапа, потому что хотелось показать детям, как много больше.

Использование модуля «Оценивание для обучения и оценивание обучения» повлияло на мою работу положительно, так как учащиеся впервые увидели, за что их оценивают. Раньше я старалась комментировать оценки учащихся, но это не давало никакого эффекта. Сейчас я могу сказать, что мотивация и самооценка немного выросли у каждого ученика. За любой используемой формой оценивания значатся не только объективные или мало объективные нормы и стандарты, но и понятия о развитии, обучении и мотивации ученика, а также ценности, касающиеся таких категорий, как самооценка, способности и усилия (Александер, 2001). Поэтому в будущем я планирую не останавливаться на достигнутом и применять различные виды как самооценивания, так и взаимооценивания.

По мнению Выготского, «учащиеся развивают мышление и речь в результате социального взаимодействия с более знающими людьми в деятельности, имеющей конкретные цели». На своих «новых» уроках я старалась делать упор на работу в группах с использованием диалога. Александер (2008) считает, что обучение в форме диалога позволяет применять силу разговора для стимулирования и развития учащихся. При помощи диалога учителя могут работать с их развивающимися идеями и помогать им справиться с недопониманием. В результате этого у более

слабых учащихся развивалась речь и мышление посредством социального взаимодействия с учениками более сильными и активными.

Модуль «Обучение критическому мышлению» я безотрывно связывала с повышением роли диалога в обучении. Диалог поддерживает развитие более высокого уровня мышления, интеллектуального развития через привлечение учащихся в совместные действия по постижению смысла и знаний. Для развития критического мышления я использовала задания, где нужно было, опираясь на свои собственные знания и жизненный опыт, составить кластер. Жан Пиаже, Мария Монтессори и Лев Выготский утверждали, что обучение и развитие происходят в тот момент, когда дети младшего школьного возраста взаимодействуют со средой и окружающими их людьми. Также использовала такой приём, как «Горячий стул», для проведения анализа прочитанного произведения. Такие задания включали в себя исследовательскую беседу. Для работы в группах использовала такие задания, как: «Создание диафильма», «Напиши экологические правила», «Составьте «паспорт» поведения, если ты остался один в лесу», «Технологическая карта», «Составь рецепт». С целью формирования навыков саморегуляции я использовала такие приёмы, как: «Моё мнение», «Кластер», «Синквейн», «Светофор». Я думаю, что такие виды работ, помогали учащимся становиться главным лицом на уроке, также они учились рассуждать, обобщать, сравнивать и творчески подходить к рассмотрению различных вопросов.

На этапе анализа, после проведения серии последовательных уроков, я увидела сдвиг в работе учащихся. Например, ученик В, с которого очень трудно было вытянуть слово, если он что забыл или не знал, то сейчас при работе в группе он старается высказывать своё мнение, спорить по некоторым фактам, доказывать и предлагать свои идеи. Также проводила наблюдение над учеником С. В начале ученик С не проявлял никакого интереса при выполнении каких-либо заданий, никогда не принимал участие, сидел с такой мыслью: «Всё равно без моей помощи выполнят это задание». Когда я стала применять независимое деление по группам по таким стратегиям, как: «Стикеры», «Конфеты», он часто попадал в группы, там, где нет учеников А и ему пришлось принимать участие в обсуждение и выполнение заданий. На последнем уроке ученик С взял на себя инициативу выступить спикером от группы. Некоторые ученики, на первом уроке включились в работу и могли уже объективно оценивать себя и своих одноклассников, объясняют, почему они поставили именно эту оценку. Порадовало, что учащиеся моего класса работали с интересом, каждый был увлечён работой. На последнем уроке, на этапе рефлексии меня сильно удивило, что ученик А оценил себя на удовлетворительно. После беседы с этим учеником выяснилось, что во время урока у него было плохое самочувствие и плохое настроение. Хотя на протяжении всего урока ученик А работал активно, высказывал своё мнение. После долгих раздумий было принято решение, что необходимо хвалить и поддерживать каждого ребёнка, показать им, что в них заинтересованы и на них постоянно обращают внимания.

Данные стратегии помогли повысить мотивацию учащихся к обучению, вовлечь их в процесс обучения, а также мне помогли увидеть учеников и понять на что они способны.

В результате самоанализа своей деятельности пришла к выводу, что дети идут на уроки с желанием, большая часть перестала бояться отвечать, а мотивация к обучению повысилась. Тем самым это повлияло на рост качества знаний во 2 четверти, что можно увидеть из диаграммы:

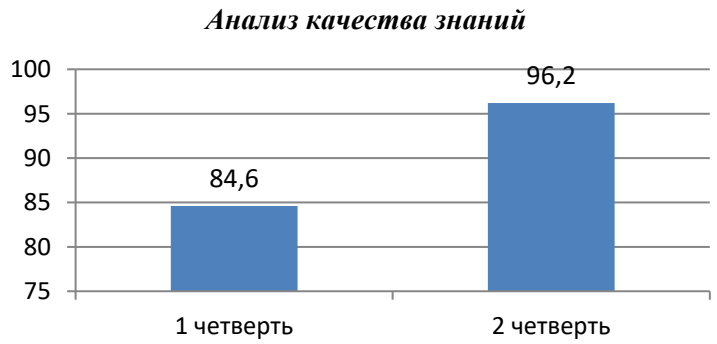

Таким образом, работа, проделанная мною, позволила мне иначе посмотреть на построение и проведение урока: во-первых, постановка цели урока должна быть ориентирована на ученика, во-вторых: если раньше я делала акцент и упор только на познавательную сферу учащихся, то теперь я делаю упор еще и на эмоциональную и социальную сферы. То, что достигнуто за это время, мне

придает уверенность в том, что Программа работает, и применение ее в дальнейшем поможет мне справиться со многими трудностями и проблемами, с которыми я сталкиваюсь каждый день в своей работе. Также для меня этот период работы стал стимулом для дальнейшей работы, многое из того, что для меня в прошлом казалось не постижимым, а также неразрешимой проблемой, сейчас я думаю, что мне будет намного легче все преодолеть.

Также перед собой выдвинула такую задачу: мне будет необходимо выстраивать процесс обучения так, чтобы можно было создавать условия для самообучения и саморегуляции каждого из учащегося моего класса. В дальнейшем планирую не останавливаться на достигнутом, а успешно применять и интегрировать идеи семи модулей, а также умело применять новые подходы в обучении учащихся.

Литература:

1. Руководство для учителя. Программа курсов повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан, АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2016.

Кожабекова Б.А.
Жезқазған қаласы,
№9 тірек – ресурстық орталық мектеп интернаты

ТАРИХ САБАҚТАРЫНДА ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ БАҒАЛАУДЫҢ ТҮРЛЕРІН ҚОЛДАНУ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРДЫҢ ЫНТАСЫН АРТТЫРУ

Білім алу мен даму, қашанда болса өзгеріс сатысында болмақ. Міне сондықтан да, білім беру жүйесіндегі біздер баға берудегі өзгерістерді жетік білуге тиіспіз. Білім берудегі жаңа бағыт бағалаудың жаңа жолдарын ұсынуда. Осы жаңа тәсілдерді оқу тәжірибеме еңгізуде біршама қиындықтармен қатар, ауыз толтырып айтарлық табыстарға да жеттім деп айтуға негіз бар сияқты. Оған осы уақыт ішінде жүргізілген жұмыстарды ой елегінен өткізе отырып көз жеткіздім.

«Оқу және оқыту үдерісінде бағалаудың орны бөлек. Соның ішінде оқыту үшін, яғни қалыптастырушы бағалау бүгінгі күні оқушы түгілі мұғалімнің өзіне таңсық болып келеді. Әр мектептегі оқушылардың және мұғалімдердің баға мен бағалау үдерісі туралы пікірлері, оған деген қарым-қатынасы өзгеруі керек деп есептеймін» деген пікір білдірсе, деңгейлік курс бойынша өткен мұғалімдермен кеңес барысында да «Бүгінгі күні оқушылар тек мұғалімнің бағалау жүйесіне ғана үйреніп қалғаны жасырын емес. Онымен қоса мұғалімнің бағалауы әділ жүрмейді деген пікірлер де жүргені рас. Оқыту үшін бағалау оқушы мен мұғалімнің оқыту үдерісіндегі рөлін, мән мағынасын өзгертеді деп *ойлаймыз»* деп өз позициясын анықтап білдірген.

Екінші деңгей бағдарламасының тұжырымдамалық негіздерінің іс жүзінде ойдағыдай жүзеге асырылуын және мұғалімнің өз бойында кезекті дағдылардың қалыптасқандығын көрсетуін қамтамасыз ету бөлігінде **Іс-әрекеттегі зерттеуді жоспарлау және жүргізу** нысанына ерекше мән берілген (МАН,6-б). [1,6 бет]. Мен өзімнің іс-әрекеттегі зерттеу жұмысым ретінде **«Тарих сабақтарында қалыптастырушы бағалау түрлерін қолдана отырып оқушылардың ынтасын арттыру»** тақырыбын таңдап алдым.

Зерттеу жүргізудегі мақсатым – тәжірибелік кезеңде қалыптастырушы бағалау түрлерін сабақта тиімді пайдалана отырып, оқушылардың ынтасын арттыру, бағалау үдерісі және баға туралы ой-пікірін өзгерту.

Осы мақсатты жүзеге асыру үшін төмендегідей міндеттерді қойдым:

- тәжірибелік кезең барысында жоспарланған төрт сабақтың барлығында қалыптастырушы бағалаудың әдістерін түрлендіру;
- оқушылардың топтың шығармашылық жұмысын, бір-бірін бағалау дағдыларын қалыптасыру;
- топ басшысы ретінде өз мойнына өзгелерді бағалау, әрі осы бағалауда әділ болып, дәлелдемелер келтіруге үйрету;
- әр сабақ сайын өзінің сабақтағы іс-әрекетін бағалауға икемділігін дамыту.

Осы орайда тарих пәні сабағында оқыту үшін бағалаудың тиімділігіне тоқталып өтсем:

Тарих сабағында оқушының білімін өзі немесе сыныптастары мұғалімнің көмегінсіз өздері бағалай алады. Бағалауға өте қызығушылық танытады. Себебі тарих пәні бойынша мәліметтер өте көп әрі қызықты. Ең бастысы гуманитарлық пәндер өте тез меңгеріледі. Қайталаған сайын жаңа тың мәліметтер арқылы толықтырып отыруға болады. Оқушылардың белсенділігі артып, өзінің оқуын жақсарту үшін кері байланыс қамтамасыз етіледі. Оқушы жауапкершілікті сезініп, жан —жағына сыни көзбен қарап, өзіндік тұжырымы, көзқарасы қалыптасады. Білім алу қажеттілігін түсініп, оған қалай қол жеткізу керек деген сұрақтарға жауап іздейді. Мысалы, жаратылыстану – математика бағытындағы пәндерде бағалау үдерісіне мұғалімнің жиі араласуы қажеттілік тудырады. Өйткені есептің дұрыс шешімін табу жолында оқушы мұғалімнің көмегіне , нұсқаулығына сүйенуі заңдылық және қажеттілік.

Қалыптастырушы бағалау – «Қалыптастыру» деген сөзден түсінгеніміздей, бұл бағалаудың мақсаты оқушының білімін қалыптастыру, оқу мақсаттарына жеткізу.

Қалыптастырушы бағалаудың әдістерін, оқу әрекеттерін ұйымдастырудың әр кезеңінде, тақырыпты түсіндіру, тапсырманы орындау, білім алушыларға кері байланыс беру кезінде қолдануға болады. [2, 7 бет].

Іс-әрекеттегі зерттеуді жоспарлау және жүргізу нысаны ретінде 9 «А» сыныбы таңдалып алынды. 9 А сыныбында зерттеу жұмысын жүргізудегі таңдалған стратегиялар, әдіс-тәсілдерім оқушылардың сабақтың ұйымдастыруына, сабақ үдерісіндегі жағдаяттарға талдау жасауға, оқушылардың көзқарасы мен сабақ өту барысына басқа қырынан қарауға, өткізілген сабақты түрлендіру әдістері мен бағалау әдістерінің қаншалықты тиімді не тиімсіз өткендігін түсінуге мүмкіндік берді.

Сабақ жүргізу барысында тиімді оқыту әдістерін қолдана отырып, бірнеше қалыптастырушы бағалау түрлерін қолдандым. Олар: «Карточка» әдісі арқылы бағалау, «Менің жетістігім» , «Ай» әдісі, «Жүрек лүпілі», «Ұялы телефон» т.б түрлері.

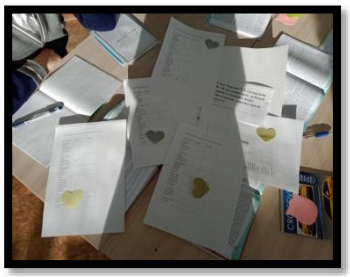

Іс – әрекеттегі зерттеуді жоспарлау және жүргізу бойынша өткізілген сабақтарымнан көрініс

Төрт тізбектелген сабақ барысында тиімді оқыту әдістерін қолданғанымен, оқушылар бұл жетістіктерге оңайлықпен келе салмады. Зерттеу жұмысымды іске асыру барысында төмендегідей кедергілер орын алды:

➢ Блум таксономиясының әр сатысына келетіндей етіп қысқа мерзімді жоспарлау, оған сәйкесінше келетін тапсырмаларды ойластыру. Осы қиындықты шешу үшін әр сабақ сайын

рефлексия жасап, қолданылған тапсырманың қайсысы оқушылардың деңгейіне және орындау жылдамдығына сәйкес келетінін анықтап отырдым.

➢ уақытқа бағыну, өйткені сабақтың 45 минуты жеткіліксіз болды. Сол себепті бірінші және екінші сабақтарда келесі пән мұғалімінен 5 минуттай уақыт сұрауға мәжбүр болдым. Соңғы сабақтарымды тек өз уақытымды пайдалануға мен де, оқушылар да дағдыланды.

➢ оқушылардың өз пікірін ашық, жетік жеткізе алмауы.

➢ оқушылар әлі де өзге оқушының жауабын толыққанды, дәлелді, әділ және мұғалімнің қатысуынсыз бағалауға психологиялық тұрғыдан дайын емес. Алғашында бұл кедергіге тап болған кезде оқушыларға тірек болатын критерийлері бар парақшалар беру қажет деп түсіндім.

Сондықтан да кейінгі сабақтарымда бағалау критерийлерін анықтап, оған сай бағалауға үйрендік.

Жоғарыда аталған қиындықтар сабақ сайын қайталанбауы мақсатында, сабақ соңында жоспарыма сай жүргізілген жұмыстарымды саралап, қарастырдым. Бірлескен топтағы жұмыс уақытымен, өзара ұйымдасқан түрде өтуі үшін «Алтын ереженің» баптарын еске түсіріп отырдым. Онымен қоса, оқушылардың ортақ пікірін, тапсырманы бірлесіп орындауын талап ететін тапсырмалар қарастырдым.

Іс-әрекеттегі зерттеу жұмысымды қорытындылай келе, әріптестеріме төмендегідей ұсыныстар білдіремін:

• іс-әрекеттегі зерттеу тақырыбын таңдауда сынып мәселесін дұрыс анықтауда сауалнамалар мен психологтың көмегіне жүгіну қажет;

• сабағыңызды жоспарлаған кезде Блум таксономиясының барлық кезеңдеріне сай келетін тапсырмаларды құрған кезде уақыт көлемін, оқушылардың орындау жылдамдығына ерекше мән беріңіз;

• топқа тапсырма берген кезде оны бағалаудың нақты критерийлерін алдын ала құрып алыңыз;

• баланың мүмкіндігі мен жетістіктерін сенімді, әділ бағалау үшін, бағалау процесі үздіксіз жүргізілуі тиіс. Яғни сабақтың әрбір тапсырма орындау сатысында оқушылардың құзіретіне бағалауды артуымыз керек. Формативті бағалау оқушының нақты білімін көрсете алмайды деген пікір қате, оқушыға сенім білдіріп, олардың пікірімен санасқан кезде өз біліміне сенімді, мақсаты мен қалай оқу керектігі туралы көзқарасы айқын, өзінің жетістігі, күшті тұстары мен кемшілігінің ара қатынасын ажыратып, өзгелердің пікірі мен шығармашылық жұмыстарына сыни көзбен қарап, бағалай алатын толыққанды жеке тұлға қалыптастыра алғандығыңыздың куәсі боласыз;

• өткізілген әр сабақтан кейін өздерінің және оқушы әрекеттеріне рефлексия жасап отырыңыз.

Алдағы уақытта да осы жолдан таймай, оны жетілдіру қадамдарын жоспарлаймын. Атап өтсем:

1. Оқыту үдерісін жетілдіруді және оқушылардың өздігінен оқуына мүмкіндік бере отырып, кездесетін мәселелерді шешуде іс-әрекетке үздіксіз зерттеу жүргізуді жалғастыру;
2. Оқушылардың әділ бағалау, дәйектеу дағдыларын дамытатын оқыту үшін бағалау әдістерін жетілдіру;
3. Оқыту үшін бағалауды қалған сабақ беретін сыныптарына енгізу;
4. Бағдарламаның түйінді идеяларын алға тартатын жаңа оқыту тәсілдерін басшылыққа ала отырып, оқушылардың өздігінен білім алуына жағдай жасап, бағыт-бағдар беру арқылы сабаққа қызығушылығын арттыру;
5. Оқушылардың жоғары деңгейлі ашық сұрақтар құру және сол сұрақтарға жауап беру дағдыларын қалыптастыруды көздейтін тапсырмалар тобын қолдану;

Білім алушылар өз білімін арттыру үшін бағалауды үйренуі қажет, сондықтан оқушыларға өзінің оқуын жақсарту үшін кері байланыс арқылы алынған ақпаратқа сәйкес жұмыс істеу қажет. Бұл олардан түсінушілікті, қызығушылықты және ықыласпен әрекет етуді қажет етеді. Көрсету, түзету, оқытуды бағалау сияқты әдіс - тәсілдердің көмегі оқушыларға білім беруде жаңаша идеяларды ұсынады.

Әдебиеттер:

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Екінші (негізгі) деңгей. Үшінші басылым. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, 2012 ж.

2. Үлестірме материалдар. Екінші апта. Төртінші-бесінші күн. Екінші (негізгі) деңгей. Үшінші басылым. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, 2012.

Костельцева М.Ю.
Школа - гимназия № 1, г. Шахтинск

ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩАЯ НАПРАВЛЕННОСТЬ РАБОТЫ УЧИТЕЛЯ - ЛОГОПЕДА

В концепции модернизации казахстанского образования проблема сохранения и укрепления здоровья детей занимает особое место. Вместе с тем, в общеобразовательных школах наблюдается неуклонный рост количества детей с особыми образовательными потребностями. При этом многие дети имеют сочетанные нарушения развития и нуждаются в обязательной поддержке как учителей - предметников, так и различных специалистов (логопеда, дефектолога, психолога и др.).

Проводимое специалистами в начале учебного года комплексное наблюдение за детьми на уроках, данные которого обобщаются в «Психолого-педагогической характеристике поведения и деятельности ученика на уроке» показывает, что у 90% обследованных детей присутствуют нарушения поведения и темпа деятельности. Это в первую очередь связано с их физическими и психосоматическими нарушениями, что осложняет и замедляет процесс коррекционного воздействия.

Большинство детей, посещающие школьный логопедический пункт, помимо нарушений речи имеют нарушения познавательной и эмоционально-волевой сферы, недоразвитие общей моторики. Занятия посещают также дети с нарушением зрения, слуха и опорно-двигательного аппарата, с синдромом дефицита внимания и гиперактивности.

К сожалению, в современном мире цифровых технологий дети рано учатся пользоваться различными гаджетами и много времени проводят в социальных сетях, что отрицательно воздействует на их интеллектуальное развитие, не развивает воображение, образное мышление, логику, концентрацию внимания. К тому же дети меньше двигаются, мало общаются и контактируют с другими детьми.

В связи с этим, актуальным становится повышение двигательной активности учащихся на коррекционных занятиях. Для достижения этой цели учителю –логопеду необходимо:

- использовать здоровьесберегающие технологии, направленные на развитие общей моторики, укрепление здоровья в целом;
- проводить уроки, учитывая необходимость максимальной подвижности ребенка;
- использовать игры и приемы, которые приносят ребенку эмоциональное удовлетворение и повышают его самооценку и мотивацию к обучению;
- развивать на занятиях не только речь ребенка, но и личностные качества.

Реализация поставленных задач реализуются по основным направлениям: диагностическая и коррекционно-развивающая деятельность, консультирование и просвещение, методическая и аналитическая работа.

Наиболее эффективным и вызывающим интерес к занятиям у детей младшего школьного возраста является прием использования мяча. Игра с мячом обладает замечательными коррекционными возможностями:

- отвлекает ребенка от речевого дефекта и побуждает его к общению;
- помогает разнообразить виды деятельности детей на коррекционном занятии по всем разделам программы;
- регулируют силу и точность движений;
- развивает мышечную силу, усиливает работу важнейших органов - лёгких, сердца, улучшает обмен веществ;
- развивает глазомер, быстроту реакции, силу, ловкость и многое другое.

Часто для самомассажа кистей и в пальчиковых играх применяю небольшие мягкие мячики и Су - Джок шарики. Без мяча не обходится и проведение лексико - грамматических игр, направленных на расширение словарного запаса детей. Так, на занятиях с младшими школьниками, расширить

область применения мяча возможно за счет их умений и навыков, полученных на урокахфизической культуры,предусматривающей обучение спортивным играм, в частности - баскетболу.

Некоторые упражнения современного баскетбола настолько полезны, что были включены во многие курсы лечебно-оздоровительной физкультуры. К примеру, такое упражнение для баскетбола как бросок мяча в корзину развивает кисти рук, мышцы ног и спины, являясь хорошей профилактикой болезни суставов. Движения в баскетболе заставляют организм работать слаженно во время игры как часы, поэтому органы внутренней секреции и пищеварительная система поддаются благоприятному влиянию. Учащиеся, занимающиеся баскетболом, улучшают своё периферическое зрение, что оказывает значительное влияние на эффективность зрительного восприятия.

Каковы коррекционные возможности баскетбола? Для детей проговаривание стихов, считалок и другого речевого материала одновременно с движениями обладает рядом преимуществ: речь ритмизуется движениями, становится более громкой, чёткой и эмоциональной. Движения тела помогают отрабатывать сложнейшие движения речевого аппарата и улучшать произношение. В кабинете логопеда можно использовать небольшое кольцо, которое крепится к школьной доске или стене и такой же небольшой мяч. Элементы баскетбола можно использовать как на групповых, так и на индивидуальных занятиях на всех этапах работы над звуком, для расширения словаря, развития фонематического слуха.

Дети очень любят такие игры, охотно повторяют речевой материал, выполняя забросы мяча в корзину индивидуально и в команде. Вот некоторые из них: «Мячик мы ладошкой «стук», повторяем дружно звук», «Мяч в корзину мы кидаем, нужный звук мы выделяем», «Свяжем мы из слов цепочку, мяч не даст поставить точку».

Оборудование для игры в баскетбол

Большой популярностью на логопедических занятиях пользуется также игра в дартс. Коррекционные возможности этой спортивной игры уже исследовали педагоги, работающие с детьми с нарушением зрения. В частности, российский педагог Шалупов В.И. отмечает, что занятия улучшают координацию движений, стабилизируют работу сердечно-сосудистой системы. Расцветка мишени (зелено - красно - бело - черная) успокаивает зрение. Игра задействует сразу несколько центров мозга, отвечающих за координацию движений, реакцию, что особенно необходимо для того, чтобы снять нервное напряжение с «интеллектуальных» зон. Во время игры игроки получают огромный заряд положительных эмоций, находятся в постоянном, но необременительном движении. Кроме того, игра имеет простое и безопасное для детей оборудование, очень мобильно, занимает минимум места.

С помощью игры в дартс решаются коррекционные задачи по автоматизации звуков. Занятие превращается в увлекательную игру с закреплением звуков, цифр, развитием глазомера и координации движений. Ребята с удовольствием принимают правила новых игр: «Цифру называй, столько раз слог повторяй?», «Картинки», «Шаги», «Ромашка», «Кто больше?», «Поющие руки», «Дом» и т.д.

Оборудование для игры в дартс

Очень ценно то, что использование элементов вышеперечисленных игр способствует реализации основных принципов логопедического воздействия: учету этиологии и механизмов, структуры речевого нарушения, комплексности, дифференцированному подходу, поэтапности, учету личностных особенностей, формированию речевых навыков.

Таким образом, использование оздоровительных моментов в логопедической практике позволяет снижать утомляемость, повышает эмоциональный настрой и работоспособность детей, а это в свою очередь способствует сохранению и укреплению их здоровья и помогает в коррекции различных нарушений.

Литература:

1. Елисеева И.Г., Ернарина А.К. Методические рекомендации «Психолого-педагогическое сопровождение детей с особыми образовательными потребностями в общеобразовательной школе». Алматы. 2019.
2. Адашкявичене Э. Й. «Баскетбол для школьников». М.: Просвещение. 1983.
3. Воробьева А., Кременчук О. Логопедические игры с мячом. Изд. «Литера».2009.
4. Тулеубекова А.К. Современные технологии в физкультурно - оздоровительной работе с детьми. Коррекционная педагогика в Казахстане. 2014.

Красникова И.В.
Гимназия № 9, г. Караганда

ГЕОГРАФИЧЕСКОЕ КРАЕВЕДЕНИЕ ЧЕРЕЗ ПРАКТИЧЕСКУЮ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ

В условиях обновления системы образования для подготовки школьника к жизни важно развивать ключевые компетенции, а именно: брать на себя ответственность в различных ситуациях, готовя расширять границы своих знаний и совершенствовать их. Безусловно, это развитие знаний, умений и навыков по базовым предметам, а также, развитие таких ценностей, как чувство национальной гордости, любовь к Родине, стремление служить своему народу. При этом надо понимать, что любовь к Родине начинается с восприятия родного края, земли, на которой родился и живет человек.

Одним из ведущих факторов формирования патриотического сознания учащихся является краеведение. Необходимость развития интересов в области краеведения связана с социальным запросом общества.

Учитывая поручение Первого Президента Республики Казахстан Н.А.Назарбаева, отраженного в программной статье «Социальная модернизация Казахстана: 20 шагов к обществу всеобщего труда», акцентировалось внимание на углубленном изучении краеведения.

Начало работы положило анкетирование, при котором были опрошены 2 возрастные группы. В результате анкетирования выяснено, что старшеклассники обладают знаниями о Карагандинской области на 86% и только 62% гимназистов среднего звена владеют информацией о своем крае. Возникла необходимость в углубленном изучении краеведения на уроках географии, а также организации курса по выбору «География родного края».

Определилась цель внеурочной деятельности по краеведению в 7-х классах: реализация прочного усвоения и развитие знаний о своем родном крае, формирование ключевых компетенций через практическую деятельность, так как в связи с переходом на обновление системы образования большое внимание уделяется формированию у обучающихся учебных действий, которые формируются благодаря собственной деятельности. Данное направление в работе активно применяется в педагогической практике и является социально значимой.

Комплексный характер взаимодействия человека с природой в условиях родного края выявил объекты краеведческой работы со школьниками. К ним была отнесена природа, хозяйство, население, история, искусство края, рассматриваемые с точки зрения взаимодействия общества и природы.

Следует отметить, что данный курс «География родного края» имеет интеграцию с предметами:

география - при изображении оронимов на картах, природных зон, приграничных объектов, определении максимальных высот;

математика - при выполнении простейших расчетов (азимутов, расстояния и длины рек с применением масштабов;

биология - при изучении растительного и животного мира;

история - при исследовании биографии выдающихся людей края;

литература - при использовании произведений великих поэтов и писателей об истории региона;

экономика – изучение главных промышленных объектов.

Исходя из того, что данный курс осуществляется учителем географии, больший упор учебной деятельности, конечно, осуществляется на географию, причем данный предмет изучается по новой программе с 7 класса. Важно привить интерес учащихся не только к данной науке, но и к одному из ее направлений - краеведению. Для реализации прочных знаний о родной Земле на уроках географии и курсе «География родного края» были осуществлены следующие виды работ:

- изучение видов карт, используемых в ориентировании на местности;
- определение азимутов по карте и на местности;
- ознакомление с горными породами края и способами их добычи;
- совершенствование навыков работы по определению местных признаков изменения погоды;
- описание родников и рек региона;
- создание изображений различных форм рельефа в рисунке, картосхеме;
- выявление плодородия местных почв;
- составление списков, презентаций, флипчартов о растениях и животных родного края;
- углубление знаний о народном творчестве, традициях, обычаев, национальнойкухне, ремесел казахского народа и народов, проживающих на территории края.

Данная работа являлась для того, чтобы учащиеся полученные знания и навыки применили для создания практического продукта, в частности для макетов. Исходя из этого, на курс «География родного края» представлен 4-мя этапами.

1 этап. Начальный этап

1.1.Определение темы проекта, формулирование идеи, уточнение цели.

1.2.Посещение музеев города Караганды и Карагандинской области.

2 этап. Планирование деятельности по выполнению проекта

2.1.Сбор материалов для макетов:

изучение принципов построения макетов;

техники изображения;

темы и эскизов макетов;

определение конечной продукции

3 этап. Реализация проекта

3.1.Составление макетов.

4 этап. Подведение итогов

4.1.Подготовка документальной информации к проектам.

4.2.Защита проектов.

В результате проектной деятельности учащимися 7-классов были созданы и защищены следующие макеты:

- ✓ заповедники Карагандинской области;
- ✓ физико-географическое районирование Центрального Казахстана;
- ✓ шахта;
- ✓ карьер;
- ✓ экологический аул;
- ✓ металлургия Казахстана;
- ✓ природные зоны страны;
- ✓ курган «Золотого» человека.

Проанализировав уровень знаний о родном крае учащихся 7- классов на начало и конце года следует отметить улучшение на 24 %.

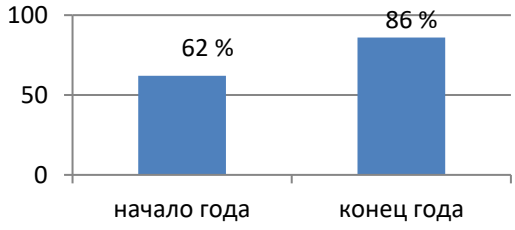

Рис. 1 Качество знаний по краеведению учащихся 7-х классов.

В результате практической деятельности как на уроках географии, так и на курсе по выбору у учащихся формируются следующие виды компетенций:

- *информационная* направлена на развитие умения применять полученные знания в учебной и практической деятельности;
- *управленческая компетентность,* позволяющаяспикерам выступить с разрешением данной проблемы;
- *технологическая компетенция* учащихся. Особенность данных заданий в том, что они направлены на развитие конкретных умений учащихся: иметь первоначальные навыки работы с данными типами карт в рамках краеведения;
- *гражданская компетенция*. Материал о краеведении способствует воспитанию чувства уважения к уникальности природы, истории и культуры края, формирует ответственное отношение за ее сохранность;
- *коммуникативную компетентность.* Учащиеся создают комплексную характеристику, выполняя исследовательское задание.

Осознание специфики компетенций и их взаимосвязи позволяет учителю эффективно осуществлять краеведческую работу с учащимися.

Литература:

1.Егорина А.В., Нуркенова С.Е., Шимина Е.П.. География. Учебник для 7 класса общеобразовательной школы. Алматы: Атамура, 2017.

2.Салищев К.А., Опорные конспекты и схемы на уроках географии // Преподавание географии в школе.- 2016, N.3. - С. 24-32.

Крылова А.Д.
СОШ №62, г. Караганда

РАБОТА НАД ПРОЕКТОМ «РАЗГОВОР С ПИСАТЕЛЕМ»
(Юный журналист)

На современном этапе, в условиях модернизации перед преподавателем стоит задача формирования личности, умеющей самостоятельно организовать свою деятельность и свободно ориентироваться в информационном пространстве.

Особую значимость при этом приобретает проектная деятельность, которая является одним из методов, направленных на выработку самостоятельных исследовательских умений, способствует развитию творческих способностей и логического мышления, объединяет знания, полученные в ходе учебного процесса, и приобщает к конкретным жизненно важным проблемам. Таким образом, в основу метода проектов положена идея о направленности учебно-познавательной деятельности школьников на результат, который достигается благодаря решению той или иной практически или теоретически значимой проблемы. Внешний результат проектной деятельности можно увидеть, осмыслить, измерить, применить на практике. Внутренний результат представляет собой уникальный опыт деятельности и является достоянием учащегося, соединяющим знания и умения, компетенции и ценности.

В нынешнем учебном году мною была организована работа над проектом «Разговор с писателем». Участниками проекта стали ученики восьмых классов.

Для ознакомления с биографиями писателей, произведения которых изучаются в 8 классе, была выбрана форма литературных передач. С помощью информационно- коммуникационных приемов в программе создается эффект общения ведущих литературной встречи с писателем.

Такая форма интересна современным школьникам, позволяет больше узнать о детстве и юности наших великих писателей, которые становятся ближе и понятнее новому поколению. Ученики погружаются в мир их интересов, размышлений, чувств, находят ответы на интересующие вопросы.

Материал программы предполагает работу с разными источниками информации. Содержание каждой темы включает в себя самостоятельную работу учащихся. При подготовке материала участники рабочей группы выполняют индивидуальную, творческую или конструкторскую работу. Погружаясь в профессиональную журналистскую сферу, учащиеся получают возможность показать свои умения, наглядно продемонстрировать результат, значимый и для других, представляющий интерес для окружающих.

Гипотеза проекта состоит в следующем: Если для ознакомления с биографией писателя использовать форму литературной передачи, содержание и форма подачи материала которой выбраны самими учениками, это повысит внимание школьников к личности писателя, изучаемому литературному произведению.

Объект работы – биография писателя.

Предмет - факты и события, раскрывающие писателя как человека, интересного нынешнему поколению читателей.

Цель проекта: Используя форму литературных передач, пробудить интерес школьников к личности писателей и изучаемым произведениям.

Для достижения поставленной цели определены основные задачи:

1. Знакомство детей с многообразием журналистских жанров, обучение основным принципам и законам написания и редактирования публицистического, художественного и научного текстов.
2. Изучение биографии писателя, его дневниковых записей, воспоминаний современников о нём. Отбор информации.
3. Подборка « вопросов к писателю».
4. Освоение учащимися фундаментальных понятий современной информатики, понимание компьютера как современного средства обработки информации; в получении практических навыков работы с компьютером и современными информационными технологиями.

Намечены этапы реализации проекта:

I. Проектный: подготовка условий создания продукции (литературная передача о писателе)

1. Ознакомление со списком изучаемых произведений по программе 8 класса, определение круга писателей, биографии которых послужат материалом для создания литературной передачи.

2. Организация творческих групп учащихся для создания литературной передачи.

3. Изучение жанров журналистики, которые можно использовать для создания литературных передач.

4. Изучение IT программы для размещения информации в необходимом формате.

II. Практический

1. Работа в творческих группах по сбору необходимой информации.

2. Создание сценария « встречи» с писателем.

3. Демонстрация продукта деятельности на уроках литературы.

III. Обобщающий, аналитический: анализ достигнутых результатов, определение перспектив дальнейшей работы

Оценка результативности реализации проекта будет осуществляться на основе использования системы объективных критериев, представленных качественными и количественными параметрами.

Качество подготовки и презентации литературной программы

А) отбор информации;

Б) форма презентации;

В) творческий подход;

Г) личностный взгляд.

Количественные параметры:

- включенность каждого участника творческой группы в работе над проектом;
- заинтересованность учеников класса прочтением произведения писателя, о котором будет идти речь в литературной передаче.

Методическое обеспечение проекта

- просмотр видеофильмов и фотоматериалов;
- ознакомление с информацией о писателе из разных источников;
- уроки литературы

Ожидаемые результаты.

1. Овладение учащимися творческих групп навыками журналистской профессии.

2. Повышение интереса у учащихся 8 класса к исследованию биографии писателей, произведения которых изучаются в программе 8 класса, чтению художественной литературы.

3. Осознанное прочтение программных произведений.

4. Активное участие в обсуждении вопросов, поднимаемых в произведении.

Начинается работа творческих групп со сбора информации о писателе, интересных фактов биографии, наиболее значимых произведениях. Особое внимание уделяется письмам, воспоминаниям современников писателей. Плюсами работы можно считать то, что ученики, готовящие передачу, находят информацию в разных источниках, учатся отбирать необходимый материал, задумываются над тем, как его преподнести одноклассникам, чтобы заинтересовать тех своими «открытиями». Наибольшую трудность представляет формулировка вопросов. «Тонкие» вопросы не вызывают трудностей, а вот над «толстыми» - приходится поработать, поразмышлять.

«Какое событие из детства вам запомнилось больше всего? Почему вы сжигали свои рукописи?»- такие вопросы звучали в передаче о Гоголе. «Почему вы отдавали предпочтение рассказам, а не писали романы, например?»- это вопрос Чехову. Отвечая на них, как это сделал бы писатель, ученикам необходимо было быть достоверными, а для этого приходилось анализировать факты, жизненные ситуации, изучить характер героя.

В зависимости от того, на чём авторы литературной передачи хотят сделать акцент, подбирается название. Передача о Шекспире получила название: «Был или не был? Вот в чём вопрос», потому что авторы сконцентрировали своё внимание на шекспировском вопросе и привели доказательства того, что поэт и драматург - это реальная личность. Литературная передача о Пушкине названа «Пушкин и его время». Создателей передачи заинтересовало время, в которое жил

поэт, его окружение, события, свидетелем и участником которых он был. «Я почитаюсь загадкою для всех…» - это название передачи о Гоголе; о Чехове – «Сестра его таланта». В презентациях используются портреты писателей и их близких, фотографии мест, которые с ними связаны, при необходимости подбирается музыкальный фон.

Работа над проектом ещё не завершена, но можно с уверенностью сказать, что ожидаемые результаты будут достигнуты.

Литература:

1.Воровщиков С.Г. Школа должна учить мыслить, проектировать, исследовать: Управленческий аспект (Страницы, написанные консультантом по управлению и директором школы) – М.: «5 за знания», 2006

2.Громыко Ю. В. Понятие и проект в теории развивающего образования В. В. Давыдова // Изв. Рос. акад. образования.- 2000.- N 2.- С. 36-43.- (Филос.-психол. основы теории В. В. Давыдова).

3.Колесникова И.А., Горчакова-Сибирская М.П. Педагогическое проектирование: учебное пособие для высших учебных заведений. - М.: издательский центр "Академия", 2005.

Кудинова Б.А.

Жезқазған қаласы, №1 ЖББОМ

ПЕДАГОГТІҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ҚЫЗМЕТІ – ЗАМАНАУИ БІЛІМ БЕРУДІ ДАМЫТУДЫҢ НЕГІЗІ

Қазіргі оқыту үрдісіне жаңа педагогикалық технологиялар кеңінен енуде. Оқушыны пәнге қызықтырумен қатар, саналы ойлауға тәрбиелейтін, қоғамдық көзқарастарын қалыптастыра алатын, өзіндік пікірі бар, қоғамдағы болып жатқан түрлі қарама-қайшылықтарды түсіне білетін, еркін сөйлеп, өз пікірін ашық айта алатын ұрпақ тәрбиелеуде сабақтың маңызы зор. Әрбір сабақ мұғалімнің шығармашылық жұмысы. Сондықтан да әр сабақты оқушылардың есінде қалатындай етіп түрлендіріп отырған жөн. Әр мұғалім оқушыға көпқырлы сабақ беретін болған соң, қазіргі жаһандану саясатына сәйкес жаңа технологияны өз ыңғайына, пәніне лайықтап пайдалануы тиіс. [1,5].

Рухани жаңғыру- адам баласының оның ішкі әлемінің жаңаруы, сана сезімінің жаңа өзгерісті қабылдай білуі.Өскелең ұлттың өрби түсуіне осы «рухани жаңғыру» дәлел.

Осы мақсатты жүзеге асыруда біздің мектепте рухани жаңғыру аясында **«Жаңартылған білім мазмұнының тиімділігі мен ерекшеліктері»** атты ашық есік күні өтті. Онда ата-аналарға жаңартылған білім мазмұны жайлы түсінік бере отырып әрбір сынып әр пән бойынша ашық сабақтар өткізді. Өзім беретін 5сыныптың ата-аналарымен «Теңдеулерді шешу» тақырыбына сабақ жүргіздім.Онда ата-аналарға теңдеуді шешу тақырыбына қайталау сұрақтар беріп, ой қозғау арқылы еске түсіріп. Сыныпты топқа бөліп тапсырма таратылып «тақырып алмасу» әдісі арқылы ой бөлісіп,бірлесіп жұмыс жасап, шешім қабылдады. Және әрбір ата-ана жеке жұмыс жасап өзін-өзі тексерді,жұпта бірін-бірі тексеріп отырды.Бірлесіп жұмыс жасап, ортақ шешім қабылдап постер қорғады. Бұл жерде бір мұғалім ғана нәтижеге жете алмайды, ата-анамен байланыс жасап отыру қажет. Бірігіп қолдау жасалса, оң нәтиже болатынын ата-аналар түсінді. Әр жиналыста рубриканы таратып,баланың жиынтық бағалаудағы тапсырмаларын көзімен көріп, қай жерде ақсағанын байқап, ата-анамен байланыс орнатып, кері байланыс жүргізу керек. Жаңартылған білім беру мазмұнының ерекшелігі-барлық пәндер бір-бірімен пәнаралық байланыста. Мұғалім- оқушы- ата-ана ережесін басшылыққа ала отырып,жұмыс жасасақ, еліміздің келешегі жарқын болатындай жақсы ұрпақ тәрбиелей аларымыз сөзсіз.

Жаңартылған білім беруде оқушы тұлғасының үйлесімді қолайлы білім беру ортасын құра отырып жеке, жұппен, топта жұмыс жасай білу маңызды.

Мен өз сабағымда,көбінесе математика пәнінде стратегияларды оқу бағдарламасына сәйкес қолданып келемін.Сабақта қолданып жүрген әдістерім мынадай:

І-қызығушылықты ояту фазасында ой қозғау (шақыру).

ІІ-мағананы ажыратуда түртіп алу, 5жол өлең «Синквейн»әдісі. Әр оқушы тақырыптан түсінгендерін қысқаша түрде береді.(тақпақтың мазмұны әр оқушыда әр түрлі болуы мүмкін, тек құрылымы сақталады.

1.Теңдеуді шештік әр түрлі

2.Жәй, күрделі сан түрлі

3.Дәлелдедік, ықшамдадық

4.Мәндес теңдеулер шештік

ІІІ-ой толғаныс фазасында Венн диаграммасы т.б.стратегиялар арқылы баланың дамуына, оның бойындағы жеке қаблеттердің ашылуына шығармашылықпен ізденуіне жол ашамын.Венн диаграммасы бір-бірімен айқасқан екі шеңбердің екі жағына салыстыруға берілетін объектілердің ситаттамалары жазылады.Салыстыруға арналған тапсырмаларды осы диаграммаға салып, оқушылар қызыға толтырады, яғни салыстыру сияқты күрделі ойлау операциясын меңгереді.

Осы стратегияларды сабақта қолдану арқылы оқушылар арасында:бір-бірінің пікірін тыңдау, өзін жеке дара тұлға ретінде тануға жол ашуға, өз ойын ашық, еркін айтуға, пікір алысуға, өзін-өзі, бірін-бірі бағалауға, достарының ойын тыңдай отырып,проблеманы шешу жолдарын іздей отырып, қиындықты шешуге көмектесуге, белсенді шығармашылықты ойлауға негіз қаланды.

Қорыта айтатын болсам сын тұрғысынан ойлауды дамыту арқылы жұмыс жасау оқушының танымдық белсенділігін арттыруға, өз бетінше білім алуға, шығармашылығын қалыптастыруға ықпал етсе, оқушылар сабақтың қызықты, жеңіл өтетіндігін, ұжымда бірлесіп жұмыс жасауға үйренетіндігін, білімнің тереңдігі, әрі тиянақтылығы артатыны байқалады.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011 – 2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы (Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2010 жылғы 7 желтоқсандағы No 1118 қаулысымен бекітілген)

2. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Басқарма Төрайымы К.Н.Шәмшидинованың 2015 жылғы 19 тамызда Назарбаев Зияткерік мектептері мұғалімдерінің Тамыз конференциясында сөйлеген сөзі

3. Бұзаубақова К.Ж. Инновациялық технология.- Алматы, 2009

Кусаинова А.С.
Балқаш қаласы, Ә. Бөкейханов атындағы
№15 мектеп-лицейі
«Таңшуақ» шағын орталығы

БҮЛДІРШІНДЕРГЕ БІЛІМ БЕРУ БАРЫСЫНДА ЗАМАНАУИ ТЕХНОЛОГИЯНЫ ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Қазіргі таңда республикамыздың барлық білім беру ұйымдарының оқу қызметінде ақпараттық-компьютерлік технологияларды пайдалану қажетті нормаға айналды. Ақпараттық-компьютерлік технологияларды меңгеру педагогке өзін жаңа әлеуметтік-экономикалық жағдайда жайлы сезінуге, ал білім беру мекемесіне – ашық білім беру жүйесі ретінде қызмет ету және даму режиміне көшуге көмектеседі. Мысалы, BilimLand бағдарламасының «Мектепке дайындық» бөлімінде қажетті сілтемелер бар [3]:

- Сөз ойындары;
- Сөйлейтін суреттер;
- Балаларға арналған өлеңдер;
- Тәй-тәй;
- Логоритмика;
- Мектепке дайындық.

Осы бағыттардың әрқайсысы тәрбиешіге интернет-технологияларды тиімді пайдалануға көмектеседі. BilimLand сабақты қызықты және қазіргі заманғы етуге мүмкіндік береді, оқу ақпаратын көрсету мүмкіндігін кеңейтеді, баланың уәждемесін күшейтуге мүмкіндік береді. Мультимедиялық технологияларды қолдану (түстер, графиктер, дыбыстар, заманауи бейне техникасының құралдары) әртүрлі жағдайлар мен сюжеттерді үлгілеуге мүмкіндік береді. Бағдарламаға енгізілген ойын компоненттері мектепке дейінгі балалардың танымдық қызметін белсендіреді және материалды меңгеруді күшейтеді.

Қазіргі таңда бүлдіршіндеріміз кішкентай кезінен бастап телефон, планшет т.б. электрондық құралдарға әуес. Бірақ сол ақпарат құралдарын қаншалықты тиімді пайдалану қажет?

BilimLand порталында bilimkids.kz жобасы жұмыс жасайды. Ұсынылған бағдарламалар Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі бекіткен Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті стандартына сай жасалған. Бұл ақпараттық порталда бүлдіршіндерге қажетті оқу мультфильмдері бар. Біз ол мульфильмдерді сабақ барысында тиімді пайдалана аламыз.

Қазіргі уақытта компьютермен бүлдіршінде әсерге бөлеу үшін дыбыс пен бейнені жасауға болады, дыбыс пен бейнені синтездеу және ойнату, оның ішінде анимация және осының барлығын бірыңғай мультимедиа-презентацияға біріктіре алады. Тәрбие-білім беру үдерісінде оқытудың көрнекі құралдарын дұрыс пайдалану мектепке дейінгі балалардың қадағалануын, зейінін, сөйлеуін, ойлауын дамытуда маңызды рөл атқарады.

Біздің шағын орталықта балалармен сабақтарда мультимедиялық презентациялар қолданылады, олар педагогикалық процесті оңтайландыруға, танымдық даму деңгейі әртүрлі балаларды оқытуды дараландыруға және педагогикалық қызметтің тиімділігін айтарлықтай арттыруға мүмкіндік береді. Балаларды оқыту барысында компьютерлік слайдтық презентацияларды қолдану келесі мүмкіндіктерге ие:

- материалды полисенсорлық қабылдауды жүзеге асыру;
- мультимедиалық проектор мен проекциялық экран арқылы бірнеше рет үлкейтілген түрлі нысандарды көрсету мүмкіндігі;
- аудио -, бейне - және анимациялық әсерлерді бірыңғай презентацияға біріктіру балалардың оқу әдебиетінен алатын ақпарат көлемін өтеуге ықпал етеді;
- сенсорлық жүйені қабылдау үшін қолжетімді нысандарды көрсету мүмкіндігі;
- баланың көру функцияларын, көз өлшемдік мүмкіндіктерін белсендіру;
- компьютерлік презентациялық слайд-фильмдерді біз ақпаратты принтерде ірі шрифтпен басып шығару түрінде мектепке дейінгі балалармен сабақ өткізу үшін тарату материалы ретінде пайдаланамыз [1, 25].

Мысалы өз тәжірибемде қолданылған «Қызғалдақ» ортаңғы тобына «Жаңбыр» тақырыбына ұйымдастырылған оқу қызметімен бөліссем.

Мақсаты:

Білімділік: презентациялық слайд-фильмдер арқылы табиғаттағы өзгерістер туралы балалардың түсініктерін қалыптастыру. Жаңбырдың жауғанын саусақпен сурет салу тәсілі арқылы бейнелеуге үйрету.

Дамытушылық: Күз мезгіліне тән құбылысқа қызығушылығын арттыра отырып, табиғатты аялауға тәрбиелеу

Тәрбиелік: Есте сақтау қабілетін, сөздік қоры мен ұсақ қол моторикасын дамыту.

Оқу қызметінің көрнекілігі: күн райы туралы бейнебаян (https://youtu.be/CWXyBTtDLD8), мультфильм таспасы, дыбыстық сурет слайды, су, бояулар.

Оқу қызметінің әдісі: түсіндіру, әңгімелесу, дидактикалық ойын, сұрақ-жауап.

Оқу қызметінің барысын былайша тізбелесек:

1. Ұйымдастырылған оқу қызметі (ҰОҚ) шаттық шеңберіне тұрып бір-бірімен амандасудан басталды. «Сәлем!» бейнебаяны қолданылды. https://youtu.be/O6vVv-Gg_GY

2. «Гүлге не қажет?» дидактикалық ойыны ойнатылды. Осы жерде «Гүл» ертегісін айтып беруге болады. Бұл ертегіні http://balalaralemi.kz/article/928/Gul#.XkZhZZMzaM8 ссылкасы арқылы таба аласыз.

3. Балалар сергіту жаттығуын бейнебаян арқылы жасады. bilimkids.kz порталындағы «Аңдар биін» (https://youtu.be/CWXyBTtDLD8) тәжірибе жүзінде қолдандық.

4. Тәжірибе жүзінде судың түссіз екенін үлгі арқылы көрсетіледі. Балалар саусақтарын көкшіл түсті бояуға батырып, қағаз бетіне оң қолдың сұқ саусағы арқылы тамшы бейнесін түсіреді. Төмендегі суретте балалардың тәжірибе жұмысы бейнеленген. Бұл арқылы балалардың ұсақ қол моторикасы дамиды.

5. Тақырыпқа байланысты қосымша imektep.kz порталындағы «Ауа райы» бейнефильмі көрсетіліп, оған байланысты https://imektep.kz/kz/aua-rayi ойындарды пайдаланамыз.

6. Сергіту сәті музыкамен, бейнебаянмен жүргізіледі.

7. Қорытынды рефлексия әдісі арқылы жүзеге асады.

Нәтижесінде бейнебаяндар, дыбыстық сурет слайдтары әдемі көріністпен, әдемі әуенмен көркемделгеннен кейін балаларға қызықты болды. Балалар оны асқан қызығушылықпен орындады.

Тәжірибе көрсеткендей ҰОҚ барысында бейнебаяндарды, мульфильмдерді, мультимедиялық презентацияларды пайдалану балалар қызығушылық танытатын сабақтарды жоғары дәрежеде

өткізуге мүмкіндік береді, бұл жақсы нәтижеге әкеледі. Мысалы, математика, музыка, қоршаған ортамен таныстыру сабақтарында мультимедиялық презентацияларды қолдану балалардың заттардың белгілері мен қасиеттерін қарау, тексеру және көру арқылы бөлу кезінде белсенділігін қамтамасыз етеді, көру арқылы қабылдау тәсілдері қалыптасады. Бейнефрагменттерді, интерактивті схемалар мен модельдерді пайдалану үлкен рөл атқарады. Өйткені, слайд-шоуға немесе презентацияға вариативті көрнекілік ретінде баланы жақсы білетін нысанды қосқанда, бірден бірнеше психикалық үдерістер іске қосылады.

Біріншіден, баланың өзі білетін затын тануы қуаныш тудырады, ал балалар үшін бұл маңызды.

Екіншіден, қорыту операцияларының дамуына ықпал етеді (менің үстелім де үстел).

Үшіншіден, кері процесс, өз ортасында оны экранда айтқан және көрген затты кездестіргенде, балада осы затпен байланысты қалған материалды ойнату тізбегі құрылады (ассоциативті жады дамиды).

Қорыта келгенде, білім дегеніміз терең теңіздің тұңғиығы, оның құпиясын тек дарынды, таланттылар ғана аша алады. Баланың дарынын анықтап, талантын ашып, шыңдалуына септігін тигізетін бірден-бір тұлға – тәрбиеші. Педагогтер қауымы білімді жас ұрпаққа жаңа технология арқылы ұсынады.

«Білім беру – табиғат пен қоғам жайында ғылымды жинақталған білім жүйесін жеке адамның меңгеруі және оны өмірде тиімді етіп қолдана білу» деп көрсетеді Ж. Қоянбаев. Тәрбиешінің бағыттауымен бала білімді меңгеріп қана қоймай, оны өмірде, іс-тәжірибесінде тиімді қолдана білуі шарт. Сонымен қатар сөз соңында тәжірибе пайдаланып жүрген балаларға арналған қосымша ақпараттық порталдарды ұсынамыз:

- erketai.kz;
- balalaralemi.kz;
- imektep.kz.

Әдебиеттер:

1. Б.Бөрібаев, Е.Балапанов «Жаңа ақпараттық технологиялар».– Алматы,2001.
2. Қ.М.Нағымжанова «Бастауыш сынып мұғалімнің оқу процесіндегі инновациялық іс-әрекеті». - Өскемен: Медиа–Альянс, 2004.
3. https://bilimland.kz/kk

Кыдырмолдаева А.К.
Жезқазған қаласы,
№133 негізгі орта мектебі

ОҚУШЫЛАРДЫ ЖОБАЛАУ- ЗЕРТТЕУ ҚЫЗМЕТІНЕ ҮЙРЕТУ

Оқушылардың шығармашылық дарындылығын дамыту және оны тәрбиелеу - бүгінгі таңдағы көкейкесті мәселенің бірі. Оқушылар дарындылығының табиғаты, шығармашылық қабілеті дамуының қайнар көзі. Оқушыларды жобалау–зерттеу қызметіне үйретудің өзіне тән ерекшеліктері болады. Себебі: тек сонда ғана оқушылардың қызықушылығының мәні артатын болады. Жобалау зерттеу қызметіне үйрету жолдары өз бетінше ойлану, кітаптарды қарап шығу тақырып бойынша телефильммен танысу, байқап көру сынақ жүргізу. Ізденіс талап қою жауапкершілікті сезіну - міндет. Зерттеу үшін ізденетін оқушыларға қойған мақсатым: өзін имандылыққа үйрету; өзіндік менін анықтау; қарым-қатынас мәдениетін үйрену; қоршаған ортаны тану; бағалауға үйрету; ой түю. *Оқушыларға мен мына ережелерді үнемі айтып отырамын.*

- Жұмыс барысында қателесуден қорықпа;
- Шешім қабылдауда батыл бол;
- Үнемі сенімді сенімді әрекет жаса деп оқушыларымды жігерлендіріп отырамын.

Ғалымдар жобалау зерттеуге талпыныстың жүре пайда болатын сипаты жөніндегі көзқарасты қуаттайды. Оқушылардың рухани өсуі және жан –жақты жетілуі бойынша жүргізілген зерттеулер дамытылмаған дарындылықтың жойылып кететіндігін көрсетеді. Кейде балалар ұяң, жасық болады. Бірақ белгіліден – белгісізге, қарапайымнан күрделіге қарай жүргізілген жүйелі қызметтерден кейін оқушының бойында белгілі бір нәрсеге, іс-әрекетке деген

қызығушылық пайда болып, ынтасы артады, қажетті дағдылар қалыптасып, кейін ол айқын қабілетке ұласады.

Сондықтан оқыту процесінің жобалық-ізденушілік және коммуникативтік әдістерін жетік меңгеруі керек. Сонымен қатар әр мұғалім оқушыларымен ғылыми жоба жұмыстарымен айналыса білуі тиіс. Ғылыми жоба бойынша Бершімбай Ислам «Тұрмыстық қорлардың тиімсіз пайдаланылуы» туралы зерттеу жұмысымен айналысты. Күнделікті тұрмыста табиғат ресурстарын пайдалану және үнемдеу үшін оқушы өз үйіне зерттеулер жүргізген. Адамзат өмірі мен оның шаруашылық қызметіндегі электр қуатының маңызын және қуат көздерін қарастырған. Табиғат ресурстарының қалпына келетін, келмейтін көздерін анықтаған. Ол үйіндегі қуат көздерінің шығындарын есептеп, тұрмыстық қорларды дұрыс пайдалану жолын ұсынған.

Проблемасы: Тұрмыстық қорлардың тиімсіз пайдалануы. Тұрмыстық энергетикалық қорларды үнемдеуді басшылыққа ала отырып, тұрмыстық энергетикалық қорларды үнемдеуді жөн көрген.

Жоба міндеті:

1. Адамзат өмірі мен оның шаруашылық қызметіндегі электр қуатының маңызын білу.
2. Алынатын тұрмыстық қорлардың таусылатын, таусылмайтын; қалпына келетін, келмейтін түрлерін білу.
3. Күнделікті тұрмыста қолданатын электр энергетика көздерін ұқыпты қарау.

Зерттеу нысанына тұрмыста қолданылатын заттарды алған.

Зерттеу әдістеріне:

Электр құралдары, олардың міндеті және энергия шығының анықтауды жөн көрген.

Төменгі кестеден Бершімбай Исламның зерттеу жұмыстарының нәтижесін көруге болады.

Электор құралдары	**Олардың міндеті**	**Энергияның шығыны**
Шәйнек	Суды қайнату. Оны үнемдеу үшін термос пайдаланған жөн. Ол әрі тез және тоқты аз жейді.	1,3 Квтт, егер 7рет пайдалансаң.
Компьютер	Күрделі жұмыстарды орындау. Оны үнемдеу үшін керек кезде компьютерді пайдалану керек.	1 күнде 3 Квтт кетеді.
Шаңсорғыш	Шаң - тозаңнан тазарту. Оны үнемдеу үшін үйдегі әдіспен кілемдерді, еденді сыпырып, жуып шаңнан тазарту керек.	1,5 Квтт 1 күнде
Обогреватель	Жылыту. Оны үнемдеу үшін батарейлер арқылы отопленияны қосу керек немесе күн сәулесі арқылы жылынуға болады.	4 Квтт 1 күнде

Үйіндегі апта сайын жұмсалатын электр шығыны

Апта күндері	Энергия шығыны	Бағасы
Дүйсенбі	12 Квт	180тг
Сейсенбі	14 Квт	210 тг
Сәрсенбі	18 Квт	270 тг
Бейсенбі	16 Квт	240 тг
Жұма	12,3 Квт	180 тг
Сенбі	16,25 Квт	240 тг
Жексенбі	14 Квт	210 тг
Барлығы	102,55 Квт	1538,25 тг

Қорыта келе, Бершімбай Ислам өзінің жобалық жұмысының нәтижелерін енгізе отырып,тұрмыста қолданылатын заттарға жұмсайтын электр қуатын тиімді пайдалануға болатынын

зерттеу нәтижесінде көрсете алған. Шамның күнделікті тұрмыста бізге өте қажет екенін айта отырып, әр үйдің бір бөлмесінде 5-6 шамнан болады. Егер әр шамды есептесек 1 күнде 1 Квтт кетеді. Ал 1 бөлмедегі 5-6 шамға 5-6 Квтт кетеді. Кейбір үйлерде шамдар босқа жағылып тұрады. Жарық кезде подъездерде, көшенің бойында шамдар бос жағылып тұрады. Бұл да біздің мемлекетімізге зиян келтіреді. Осыған қаншама шығын кетеді.Осыны үнемдеу үшін шамдарды бос қолдануға болмайтындығын, тек қажеті жағдайда тиімді, дұрыс пайдалана білу қажеттігін ескерген.

Компьютер - электрондық есептеуіш машинасы тапсырылған арнайы нұсқаулар жиынтығы - бағдарлама бойынша есептеу амалдарының күрделі тізбегін орындау арқылы электрондық түрде ақпаратты өңдеуге, сақтауға беруге арналған машинасы. Жұмыс істеу барысында әр дайым компьютермен жұмыс істейміз. Сондықтан оған 1 күнде 5 Квтт кетеді. Көбінесе жасөспірімдер ойындарды бірнеше сағаттан ойнайды. 1 Квтт 7 тг 4-5Квтт 28-35 тг болады.

Сонымен қатар интернетте де бірнеше сағаттан отырып жұмыс істейміз, ал кейде компьютер іске бос қосылып тұрады. Сол уақытта біз проигрователь арқылы әндер тыңдаймыз. Сонда осының бәрін есептегенде қаншама электр энергиясы кетеді. Біздің қаладағы электр энергиясы ТЭЦ арқылы істейді. Ал ТЭЦ электр энергиясын бізге бөлу үшін қаншама көмірді жандырып жатыр. Сонда бізде көмір азаяды. Сондықтан шығынды үнемдеу үшін қажетті кезде ғана қолданған жөн екендігін ескерген. Жалпы оның пәтерінде ең басты электр құралдары: компьютер, кір жуғыш машина, шаңсорғыш, теледидар, шамдар, тоңазытқыш, телефон және т.б. Отбасында 4 адам бар. Отбасымен күнделікті электр құралдармен жиі пайдаланады. Күніне, аптасына, айына, жылына біраз шығындалады. Бұл шығындарды үнемдеуге болатындығын дәлелдей алған. Электр құралдармен жұмыс істегенде оны тиімді және дұрыс пайдалана білу керектігін түсінген. Осы жоба нәтижесінде Ислам электр қуатын ата-анасымен бірлесе отырып,үнемдеуді жөн көрді.

Келешекте электр энергетикалық қорын сақтау мақсатында «энергияны үнемдеуге» әрі қарай зерттеу жұмыстарын жасауға, дамытуға өз үлесін қосады. Осындай жобалардың нәтижесінде оқушылардың қабілеттердің дамып, шыңдалуында мұғалімдер шешуші рөл атқарады. Шаралардың бәрі де ұстаздың жаңашыл педагогикалық ойлауына, жеке адамды дамыту құралы болып табылатын оқыту үрдісін қалыптастыруға және шығармашылық дамуына, кәсіби шыңдалуына негіз болады, сонымен қатар оқушылардың құзіреттілігін арттырудың кепілі болады деп сенімді түрде айта аламыз. Қазақстандағы жаратылыстану бағытындағы ғылымды дамыту және оны әлемдік деңгейге жеткізу үшін ғылыми жобалардың маңызы зор болмақ.

Әдебиеттер:

1. Қазақстанның ұлттық энциклопедиясы 4,5,8-том, 332-408бет, бас редактор Бүркітбай Аяған, Алматы 2002ж.
2. Қазақстан совет энциклопедиясы 12 том, 408 бет, бас редактор М.Қ.Қаратаев, Алматы 1997ж.
3. Мұғалімнің шеберханасы 2014ж №5

Кынятова А.Б.
Жезқазған қаласы, №11 ЖОББМ

ҚАЗІРГІ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫ ЖАҒДАЙЫНДА ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТӘРБИЕЛЕУ САПАСЫН АРТТЫРУ

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңында «Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға, дамытуға және кәсіптік шыңдауға бағытталған сапалы білім үшін қажетті жағдайлар жасау, жеке адамның шығармашылық, рухани және күш – қуат мүмкіндіктерін дамыту, адамгершілік пен салауатты өмір салтының берік негіздерін қалыптастыру, даралықты дамыту үшін жағдай жасау арқылы ой – өрісін байыту» деп атап көрсетілген. Аталған міндеттерді жүзеге асыру үшін оқытудың жаңа технологияларын енгізу және тиімді пайдалану секілді мәселелерді анықтап

алу, білім беру жүйесіндегі басты ұстаным ретінде әркімнің өзінің білім алуға деген жеке алеуетін қоғамда барынша пайдалануға көмектесетін оқыту жүйесін дамытуды қамтамасыз етуді көздейді.

Білім заңында әрбір азаматтың білім алуға құқығын негізге ала отырып оқушы бойына ұлттық құндылық қасиеттерін қалыптастырып, оны құрметтеуге тәрбиелеуде дидактикалық шарттар, яғни оқыту, тәрбиелеу, дамыту, қалыптастыру үрдісін жан–жақты қамту қажеттілігі туындайды. Ұлттық тәрбие деп жеке тұлғаның ұлттық сана – сезімі мен мінез-құлқының ана тілін, ата тарихын, төл мәдениетін және ұлттық салт – дәстүрді меңгеруі негізінде қалыптасуын айтамыз. [1]

Ұлы ұстаз Ыбырай Алтынсарин күтім көрген ағаштың биікке самғап түп – түзу болып өскенін, ал күтімсіз ағаштың қисық – қыңыр бей – берекет өскенін өз шығармасында атап көрсетеді. Сол сияқты тәрбие көрмеген бала болашақта қоғамға жат, қылмыскер, жалқау, бұзақы, ниеті жаман тұлға болып шығады, ал дұрыс тәрбие алған бала тәрбиелі, адамгершілігі мол, білімді де, білікті қоғамда өз орнын таба алатын жеке тұлға болып қалыптасатыны белгілі. [2]

Мектеп қабырғасында тәрбиенің алғашқы баспалдағы – бастауыш сынып. Бастауыш саты, білім, дағды іскерліктің қалыптасуының бастамасы болып табылады. Өйткені баланың жеке бас қасиеттері, оның адамгершілігінің, белсенділігінің қалыптасуы мектепке дейінгі тәрбие мен бастауыш сыныптарда жүзеге асады. Оқушының рухани күш-қуаты мен ерік-жігерінің, шығармашылық қабілетінің, жалпы мүмкіндіктерінің ашылар кезеңі. Ендеше ұстаздың басты міндеті де – жеке тұлғаны дамытып, оның алғашқы қалыптасуын қамтамасыз ету, білімге деген сенімін нығайту, оқуға деген қызығушылығын оятып, ынтасын арттыру. Әрине, мұндай міндеттерді жүзеге асыратын басты тұлға - ұстаз. Тек мықты ұстаз ғана бұндай жүкті алып жүре алады.

Баланы тәрбиелеу үдерісінің басты шарттары:

1. Тәрбие шарттарын екі тараптың да анық және дұрыс түсінуі. Баланың өзі нені қажетсінетінін түбегейлі түсінген жағдайда әдіс өз нәтижесін береді.

2. Қандай да бір талапқа көндіруде, айтар ойыңызды сөзбен анық, түсінікті өрнектеңіз.

3. Әркез уақыт аралығына қонымды, оқушы мүмкіндігіне сай әрекет жоспарлаңыз. Алғашында дәл орындауға, кейін тез орындауға үйретіңіз. Балаға өзгенің емес өзінің жетістігін басып озып отыруы керектігін ұғындырыңыз.

4.Қалай орындалуын, одан болар нәтижені көрсете біліңіз. Салақтық пен тазалықты, салғырттық пен ұқыптылықты нақты мысалмен көрсете түсіндіріңіз.

5. Егер тұлғаның сапаларын біртіндеп, кезегімен тәрбиелейтін болсаңыз – уақыт жеткізе алмайсыз. Барша сапаларды параллель де қалыптастыруға болмайды. Сондықтан, қай сапалар өзара табиғи байланысты болатынын анықтап, оларды бір қатар тәрбиелеңіз.

6. Үздіксіз бақылау бар жерде нәтиже бола бермейді. Бақылау оқушының өзіндік бақылауында ұласуы қажет. [1]

Қоғамдағы адамдар жасаған рухани, материалдық, мәдени құндылықтардың алмасуы оқыту үдерісі арқылы жүзеге асырылады. Соның ішінде «Сын тұрғысынан ойлау» жобасы арқылы оқыту сапалы үдеріс деп айтқым келеді. Мысалы «Қысқы кеш» сабағымның барысында оқушыларға «Кадр» әдісі арқылы оқушылар боранды суреттей отырып, өздерінің пікірлерін білдірді.

- Ашық маңдайына қарап не айтуға болады?

- Қас-қабағы қандай екен?- деген ашық және жабық сұрақтарға жауап берді. Оқушылар кез-келген мазмұнға сыни тұрғыдан қарап, екі ұйғарым бір пікірдің біреуін таңдауға саналы шешім қабылдауға үйренеді. «Бес жолды өлең құрастыру» стратегиясымен жүргізілген жұмыс барысында өз пікірлерімен қатар өзгелердің де пікірін ескеріп, өзінікі қате екендігіне объективті түрде көз жеткізе алады.

Зияткерлік деңгейі жоғары тұлғаны қалыптастыру үшін оны оқытып қана қою жеткіліксіз. Оны тұлға ретінде жан – жақты дамытуға қолайлы, оқытудың шығармашылық түрін жасау қажет,

яғни шығармашылық оқу әрекетін туғызу қажет. Бұл баланы берілген оқу материалын жаттап алуға емес, өз бетімен білім алу үшін ізденуге үйретеді. [3]

Жеке тұлғаны ұлттық тәрбие арқылы дамыта отырып нақты әрекет арқылы оқытуда төмендегі құндылықтар қажет: белсенді қарым – қатынас: Мысалы: сабақтың мақсатқа оралып, сабақты қорытындылау барысында «Жалғастыр» әдісі бойынша сөздерді жалғастыру арқылы сабақ бойынша өз ойлары мен көңіл-күйлерімен бөлісе отырып Маған ... қызықты болды. Мен бүгін ... түсіндім. Маған ... қиын болды. Ертең сабақта ... болғанын қалаймын – деген сұрақтарға жауап беру барысында оқушы мен мұғалімнің әрбір мәселеде өз көзқарастарын білдіріп отыруы; мұғалімнің әр оқушының ерекшелігін дамытуы, қоғам алдындағы жауапкершілігінің болуы, өзіндік бақылау мен бағалауды, шешім қабылдауды үйрену және оны дамыту; әртүрлі пікірлерді қабылдай алу, бір – бірінің пікірлері мен ерекшеліктерін құрметтеу, арқылы жүзеге асады. [4]

Тәрбие ұстаздың жеке басы үлгі – өнегесіне, оның қылық – әрекеттеріне, қамқорлығындағы оқушыларға деген қарым – қатынасына, дүниетанымына, іскерлігіне, абыройына тәуелді. Ұстаз үлгісінің оңды ықпалы анық сөзі мен ісінің жарасымдығына, оқушылардың бәріне бірдей ақ пейілді қатынасына орай арта түседі. Бұл мұғалімнің беделіне, ол бастаған істің жүйелілігі мен біріздiлігінде деп ойлаймын.

Әдебиеттер:

1.Кемельбекова С., Оқушы тәрбиесі.

2.Аяпқалиев М., Қазақстан мектебі, №9-2017ж

3.Оқыту ізденіс ретінде және Ізденіс оқыту ретінде (оқушылардың сын тұрғысынан ойлауын дамыту нысандары мен әдістері) С.Мирсеитова

4.Мұғалімге арналған нұсқаулық III деңгей.

Лазарева В.В.

Гимназия № 93, г.Караганда

ВОСПИТАНИЕ ЗДОРОВОГО ОБРАЗА ЖИЗНИ У ШКОЛЬНИКОВ

Движение по сути, может заменить лекарство, но ни одно лекарство не заменит движение

А.С. Сухинский

Под «здоровым образом жизни» принято понимать типичные формы и способы повседневной жизнедеятельности человека, которые укрепляют и совершенствуют резервные возможности организма, обеспечивая тем самым успешное выполнение своих социальных и профессиональных функций независимо от политических, экономических и социальных ситуаций.

Здоровье с ранних периодов возникновения человечества считалось самой главной категорией бытия. В настоящее время существует более двухсот определений здоровья. Сотни философов, врачей, учёных, писателей размышляли на тему сохранения здоровья. Много размышляем на эту тему и мы, педагоги, физической культуры, поскольку наша работа с учениками направлена на сохранение укрепление природного физического потенциала, на здоровьесбережение, воспитание культурного отношения к самому ценному, что есть у человека – его здоровью.

Всем нам известно, что здоровье закладывается задолго до появления ребенка на свет и формируется в период детства. За период школьного детства ответственность за сохранение и укрепление здоровья наших учеников разделяем вместе с родителями в полной мере мы, учителя.

Достаточно большой период работы в школе показывает, что важным и необходимым условием успешной работы по сохранению здоровья учащихся. На мой взгляд, является тесное взаимодействие семьи и школы, осознание необходимости совместного и успешного укрепления

здоровья, понимание того, что здоровый образ жизни должен стать не расхожей фразой, а действительно образом, стилем жизни взрослых – как педагогов, так и родителей - для примера детям! Только те взрослые, которые сами придерживаются здорового образа жизни, смогут приучить к нему детей. Только тогда подобный образ жизни сможет заинтересовать детей и подростков по-настоящему.

Мои уроки по физической культуре строятся на основе здоровьесберегающего принципа, который предусматривает, прежде всего, сохранение здоровья на всех этапах обучения. Как известно, любая система занятия требует тщательного учета возможностей каждого учащегося, поэтому очень важно владеть информацией о потенциальных способностях ребенка. Меня, как учителя постоянно беспокоит и заботит то, как заинтересовать учащихся к занятию физической культурой. А этого можно добиться созданием ситуаций успеха на занятии, путем дозирования выполняемых упражнений.

В среднем звене школы учащиеся имеют возможность на уроках физической культуры сами самостоятельно подбирать упражнения для проработки определенных суставов, сухожилий и мышц, так как в этом возрасте идет интенсивное развитие детей, и они уже конкретно проявляют интерес к тем или иным видам спорта. Но вместе с этим я расширяю арсенал изучаемых упражнений, возрастает требование к качеству их выполнения и методу применения. В средних классах перед проведением общеразвивающих и подготовительных упражнений, ставя задачу выполнить их самостоятельно, я сообщаю последовательность выполнения упражнений.

В декаде учителей физической культуры провел ряд открытых уроков по легкой атлетике на такие темы: «Метание малого мяча на дальность», «Бег на короткие дистанции 60 метров», «Техника низкого старта. Прыжок в высоту с разбега способом перешагивание» и на баскетбольную тему: «Передача, ловля и ведение мяча двумя руками от пола, одной рукой с последующим броском в кольцо».

Любое физическое упражнение, а в целом и занятие я вместе с учащимися рассматриваю как средство развития не только физических качеств, но и личностных, моральных, что в целом оказывает благоприятное воздействие на формирование положительных черт личности растущего человека.

Для развития у учащихся интереса, активности к занятию физкультурой я использую следующие компоненты учебной деятельности: мотивационный, ориентационный, игровой, оценочный.

На каждом занятии надо заботиться о том, чтобы оказать помощь учащимся в организации самоконтроля. На основании такого самоконтроля учащиеся в ходе занятия и по конечному результату могут сравнить достигнутое с тем, что было задано. А со своей стороны должен обеспечить их необходимой информацией.

Являюсь в прошлом тренером по велоспорту, в первые же годы работы в школе стала привлекать своих учеников к дополнительным занятиям во внеурочное время: организовала в рамках внеклассной работы кружок по велоспорту. Многолетнее мое сотрудничество со спортивной школой ОСДЮШОР по велоспорту помогло оснастить спортзал школы велотренажерами и другими средствами для укрепления мышц, улучшения координации движений, усиления кардионагрузок. Разработанная программа кружковой работы помогла мне систематизировать требования к учащимся в соответствии с имеющимися возможностями расписания и учебной нагрузки учеников.

Целевой группой стали учащиеся 5-7 классов, не имеющих противопоказаний для увеличенной спортивной нагрузки, желающие заниматься велоспортом, получившие одобрение и поддержку со стороны своих родителей. Кроме этого, старалась замотивировать своими занятиями как на уроках физкультуры, так и на кружке детей, чьи семьи находились в сложной финансовой ситуации и не могли позволить себе оплачиваемую секцию в центре города (а наша школа находится на окраине Михайловки), либо детей опекаемых, из неблагополучных семей и др. Своими занятиями направляла ребят на воспитание силы воли,

выносливости, достижение поставленной цели; быть здоровыми и пропагандировать здоровый образ жизни личным примером. Было большим желание направить их в русло позитивного восприятия жизни, стремления быть полезным обществу, близким и родным.

Как педагог и тренер понимаю, что важным является формирование у человека с детства осознанных мотивов, потребностей, целей, убеждений, интересов в необходимости сохранения своего здоровья и укрепления его на протяжении всей жизни средствами, методами и формами, которые содержат физкультурное образование, спортивная, рекреационная и реабилитационная деятельность. Кроме того, осознавала, что совместная работа моих кружковцев, объединенная общей целью, будет способствовать их успешной социализации, что особенно важно сегодня для каждого человека. Ведь содержание здорового образа жизни отражает результат распространения индивидуального и группового стиля поведения, общения, организации жизнедеятельности, закрепленных в виде образцов до уровня традиционного.

Результативность моей работы просматривалась не только в том, что четверо из них продолжили тренироваться, но уже на базе специализированной спортивной школы-интерната для одаренных детей в спорте имени А. Молдагуловой по велоспорту и стали участниками многих соревнований – Чемпионатов Казахстана на терке, на шоссе, различных республиканских гонок. Но главным своим достижением считаю то, мои воспитанники стали более организованными и прилежными не только на моих уроках, но и на всех других; ответственными и отзывчивыми в совместной деятельности класса, активными участниками всевозможных спортивных эстафет различных уровней – от «кустовых» до республиканских. И, что особенно приятно, такое взаимодействие с ребятами способствовало хорошему пониманию этой работы со стороны родителей, которые стали чаще приходить в школу, интересоваться успехами своих детей в обучении и спорте.

Литература

1. Агаджанян Н.А. Человеку жить всюду. — М.: Советская Россия,1982.
2. Амосов Н.М. Раздумья о здоровье. — М.: Физкультура и спорт. 1987.
3. Бальсевич В.К. Физическая культура для всех и для каждого. - М.: Физкультура и спорт 1988.

Лепявко А.М.
Смелянская Н.И.
Гимназия №1, г. Караганда

ИНТЕРВЬЮ – МЕТОД, НАПРАВЛЕННЫЙ НА РАЗВИТИЕ КОММУНИКАТИВНЫХ И ЛИДЕРСКИХ НАВЫКОВ

В условиях современного быстроразвивающегося общества человеку необходимо развивать навыки коммуникации и лидерства еще со школьного периода. Лидерские качества и компетентность в процессе коммуникации являются неотъемлемыми чертами успешной личности.

Основные черты лидера: умение ставить цели (для себя и для группы людей, с кем он учится или задействован в общем проекте), умение правильно взаимодействовать с людьми, вступать в процесс коммуникации и успешно обмениваться информацией.

Старшая школа становится для школьников этапом, когда необходимо выбрать направление дальнейшей деятельности в жизни. Профильное обучение в старшей школе предоставляет школьникам возможность реализовать себя и раскрыть свой лидерский потенциал в выбранном профиле.

В послании Главы государства Касым-Жомарта Токаева отмечена важность внедрения профориентации на основе выявления способностей учащихся[1]. В связи с современными тенденциями развития общества возникает необходимость внедрения новых методов выявления и развития личностных качеств учащихся, что реализуется в процессе профильного обучения. В КГУ «Гимназия № 1» города Караганды в течение нескольких лет проводится поэтапное исследование по выявлению профильной направленности учащихся. В 8-9 классах гимназии реализуется предпрофильное обучение, в 10-11 классах - профильное в рамах обновленного образования. Так, в

9 классе – гуманитарного направления учащимся предлагается для изучения факультатив «Журналистика», который является экспериментальной площадкой для выявления и дальнейшего развития коммуникативных и лидерских качеств.

В течение нескольких лет LessonStudy является эффективной формой исследования урока и помогает наблюдать за динамикой развития личностных качеств в рамках ранней профилизации. Основная тема данного исследования - методы обучения, направленные на развитие коммуникативных и лидерских навыков. Интерактивные методы в обучении могут послужить качественным инструментом с целью развития коммуникативных и лидерских навыков у учащихся. Данная цель определила следующую задачу – подбор интерактивных методов, способствующих раскрытию потенциала лидерских и коммуникативных навыков. Коммуникативные навыки – это, в первую очередь, способность человека продуктивно взаимодействовать с другими людьми, верно интерпретируя получаемую информацию, выделяя главное и второстепенное.

Интервью - один из наиболее активных методов развития коммуникативных навыков, который предполагает умение задавать вопросы разного мыслительного уровня - высокого и низкого порядка (явные и скрытые, узловые и наводящие, корректные и некорректные, интерпретационные и оценочные, уточняющие, творческие, практические).

На факультативных занятиях к серии уроков по Журналистике были поставлены следующие цели:

- ***все*** составят вопросы низкого порядка;
- ***большинство*** смогут составить различные виды вопросов для интервью на трех языках (казахский, русский, английский);
- ***некоторые*** примут участие в устной коммуникации на уроке-интервью.

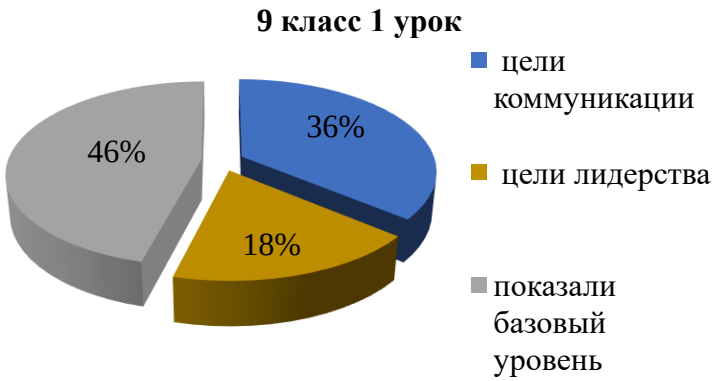

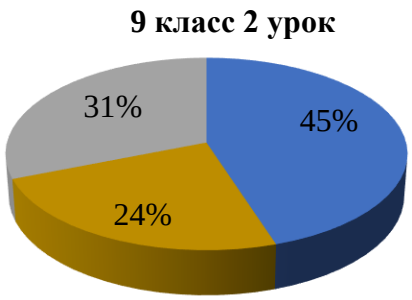

Результаты достижения целей урока 1 *Результаты достижения цели урока 2*

На диаграммах представлены результаты достижения целей в 9-м классе к серии уроков по факультативу «Журналистика»:

- цели коммуникации (грамотное составление вопросов) – на 9 %
- цели лидерства (активное участие в уроке-интервью) – на 6%.

По завершению цикла уроков по «Журналистике» был сделан рефлексивный SWOT- анализ результатов исследования:

Сильные стороны	Слабые стороны
➢ Интервью - метод работы, развивающий навык составления осмысленных вопросов.	➢ Некоторые учащиеся не владеют навыком составления вопросов разного порядка. ➢ Языковой барьер в коммуникации при внедрении на уроке элементов трехъязычия.
Угрозы	**Возможности**
➢ Пассивность некоторых учащихся в серии последовательных уроков; ➢ Недостаточный уровень критического осмысления и интерпретации информации.	➢ Повышение компетентности в различных социальных сферах.

Рефлексивный SWOT- анализ результатов исследования

Метод Интервью показал положительную динамику развития коммуникации с позиции грамотного составления разного уровня вопросов и активного участия в уроке-интервью. Также в ходе наблюдения было замечено, что не все учащиеся, компетентные в коммуникации, высокомотивированы на активное участие в уроке - интервью. Такие учащиеся обычно уверены в своих знаниях, не ждут одобрения и поддержки от коллектива, умеют слушать и анализировать информацию, делать выводы, верно и точно формулировать и излагать свои мысли. Кроме того, не все учащиеся, активно участвующие в коммуникации, делают это компетентно (например, активный ученик не может задать вопросы высокого порядка). Данные наблюдения за проявлением учащимися личностных качеств в процессе работы соотносятся с результатами психологической диагностики типа личности в рамках поэтапной подготовки качественной профилизации (экстраверты-интроверты, логики-этики и т.д.).

С целью грамотной формулировки различных типов вопросов предлагается разработать примеры-шаблоны по их составлению.

Литература:

1. Касым-Жомарт Токаев Конструктивный общественный диалог - основа стабильности и процветания: Послание Президента// Электронный ресурс: http://www. akorda.kz/ru/ addresses/addresses_of_president/poslanie-glavy-gosudarstva-kasym-zhomarta-tokaeva-narodu-kazahstana

2. Активные методы преподавания обучения. ЦПМ, 2012

3. Заир-Бек Муштавинская Развитие критического мышления на уроке. Пособие для учителей. Просвещение, 2011

4. Методический комплекс по организации профориентационной работы для педагога и школьного психолога. – Алматы: ТОО «НУР БАГДАР», 2013

5. Leadership Development in Students: Teachers' Opinions Regarding Activities that can be Performed at Schools / Hanifi Parlar, Muhammet Emin Türkoğlu, Ramazan Cansoy. - 2017

Мальцева О.В.
ОШ №8, г. Шахтинск

ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ВОСПИТАНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ

На сегодняшний день остро встаёт вопрос о роли и функции семьи и школы в воспитании младших школьников. Проблемы, особенности воспитания детей младшего возраста приобретают особую важность и обращают на себя внимание. Трудности в обучении, причины неудачи в воспитании заставляют нас задуматься о том, что определяющая роль в воспитании ребёнка отводится не только школе (учителям, психологам, социальным педагогам), но и, конечно, принадлежит семье, которая становится координатором и регулятором в воспитании. Важность

семьи как института воспитания обусловлено тем, что в ней ребёнок находится в течение значительной части своей жизни, и по длительности своего воздействия на личность ни один из институтов воспитания не может сравниться с семьёй. В ней закладываются основы личности ребёнка, и к поступлению в школу он уже более чем на половину сформировался как личность. Важными условиями воспитания младшего школьника являются взаимоотношения школа-семья-ребёнок. Без влияния семьи трудно воспитать то или иное качество личности, однако большое значение имеет и общественное воспитание.

Школу и семью связывает единый объект взаимного влияния – личность ученика. Отсюда и требования – исходить из единых нравственных позиций и руководствоваться едиными требованиями по отношению к ребёнку. Необходимо помочь родителям глубже осознать свои воспитательные возможности, не только научить их азам воспитания личности, но и взять на вооружение все лучшее, что накоплено в семейном арсенале, сделать родителей союзниками школы, учителей, классных руководителей.

Сотрудничество семьи и школы в воспитании младших школьников будет более эффективным, если целенаправленно раскрывать и активизировать потенциал каждой семьи, систематически проводить родительский день - День обязательного и добровольного участия родителей в воспитательной работе.

Глава нации Н.А.Назарбаев сказал, что «семья – это стержень казахстанского общества, основа всех новых достижений нашей в экономике, культуре, социальной политике». Через крепкие семейные узы из поколения в поколение передаются все самые лучшие духовно-нравственные ценности нашего народа – толерантность, трудолюбие, любовь к родной земле, уважение к старшим, гостеприимство и устремленность в будущее.

Актуальной проблемой нашего времени является повышение качества воспитания младших школьников в условиях современной образовательной среды, вовлечение родителей в воспитательный процесс школы. При поступлении ребенка в школу он будет лучше учиться и чувствовать себя более комфортно, если родители и педагоги станут союзниками.

Процесс установления партнерских взаимоотношений семьи и школы должен быть направлен на активное включение родителей в учебно-воспитательный процесс, во внеурочную досуговую деятельность, сотрудничество с детьми и педагогами.

Партнерство – особый тип совместной деятельности между родителями и образовательным учреждением, характеризующийся доверием, общими целями и ценностями, добровольностью и долговременностью отношений, а также признанием взаимной ответственности сторон за результат развития всех субъектов образования.

Взаимодействие с родителями всегда было неотъемлемой и важной частью деятельности школы. Социальное партнерство школы с семьёй (педагоги – дети – родители) есть стратегическая связь, обусловленная равностью миссии и равностью ответственности перед государством за воспитание будущего поколения. Школа призвана обеспечить единство педагогов и родителей, она обязана помочь семье каждого ребенка реализовать свой потенциал.

Чтобы реализовать принцип партнерства и учета интересов семьи, требуется определенная, нестандартная форма организации общения педагогов и родителей. Поэтому педагоги школ должны отдавать предпочтение нетрадиционной форме как наиболее интересной и продуктивной форме сотрудничества, при этом, не отвергая уже проверенные годами и зарекомендовавшие себя формы работы с родителями, а только дополняя их.

Именно в совместной деятельности и происходит полноценное развитие ребенка и восполняется недостаток родительского внимания.

Для обеспечения гармонического развития подрастающего поколения, оказания помощи родителям в воспитании детей в современных условиях наша школа нашла новые пути взаимодействия школы с семьей.

Классные руководители и родители наших учеников стали союзниками и единомышленниками, заинтересованно и согласовано решают проблемы воспитания.

Процесс установления партнерских взаимоотношений семьи и школы направлен на активное включение родителей во внеурочную досуговую деятельность, сотрудничество с детьми и педагогами.

Для внедрения данной стратегии разработан план работы кружка «Семья и школа». План включает в себя подготовку и проведение праздничных мероприятий в стенах школы с привлечением родителей.

Создаются условия для формирования у ребенка субъективного опыта в деятельности, познании, общении. Занятия проходят в максимально комфортных для развития ребенка условиях, которые существенно развивают его творческий потенциал, обеспечивая возможность попадания в «ситуацию успеха» в избранном деле, и, тем самым, способствует развитию таких качеств личности, которые необходимы для успеха в любой сфере деятельности.

Выбранная форма работы способствует установлению партнерских, доброжелательных отношений между семьей и школой через совместную деятельность. В памяти каждого из нас хранятся воспоминания о школьных мероприятиях, проведенных совместно с родителями. Школа не только место, где наши дети получают образование, здесь происходит духовно-нравственное формирование ребенка. Наша школа стала для многих эталоном интеллигентности и духовности, просто любимым вторым домом.

Практика показала, что проведение совместных массовых мероприятий - наиболее эффективная форма общения детей со своими родителями. Ведь совместное проведение досуга – одна из самых важных основ построения счастливой жизни, большая подпитка и для больших, и для маленьких участников мероприятий. Здесь наиболее полно раскрываются возможности для сотрудничества, проявления творчества. Из опыта работы мы знаем, что родители наиболее охотно идут на контакт, выражают желание сотрудничать со школой именно тогда, когда речь идет непосредственно об их ребенке. Все, что связано с конкретным ребенком, вызывает неподдельный интерес. Это объясняется и тем, что любое совместное мероприятие позволяет родителям увидеть изнутри проблемы своего ребенка, трудности во взаимоотношениях; апробировать разные подходы; посмотреть, как это делают другие, то есть приобрести опыт взаимодействия не только со своим ребенком, но и с родительской общественностью в целом.

Проведение совместных праздничных мероприятий, народные гуляния – Масленица, Наурыз, квест – игры способствуют решению следующих задач:

- способствует активному включению родителей в совместную культурно-досуговую деятельность;
- формирует позитивные, бережные взаимоотношения между детьми и родителями;
- обеспечивает атмосферу доброжелательности, комфортности в общении: родитель – родитель; родитель – педагог; родитель – ребенок.

В каждой четверти в классе проводится по 1 мероприятию, в котором родители принимают активное участие. Наиболее заинтересованные родители являются инициаторами и помощниками в

подготовке к праздникам. Классный руководитель старается перевести досуг из разряда развлечений для родителей в средство формирования культуры общения со своим ребенком, стараясь донести до них простую истину: «какими вырастут их дети, зависит от отданного им времени», при этом речь идет не о количестве, а о качестве этого времени.

Уже стало доброй традицией в нашей школе отмечать День пожилого человека, День Победы, Масленицу, Наурыз с приглашением не только родителей учащихся, но и всех жителей посёлка. Содержательный досуг – мощное средство развития личности человека, показатель общего уровня его культуры. Именно с культурой досуга теснейшим образом связана духовность человека. Школьные мероприятия получаются добрыми и интересными. Участники праздника дарят заряд бодрости и хорошего настроения. Мы верим, что такие мероприятия будут доброй традицией нашей школы. У любой школы есть мечта. Мечта нашей школы - построить такой дом, в котором всем было бы комфортно и радостно.

Данная работа позволяет сделать родителей активными участниками воспитательно-образовательного процесса.

Организация взаимодействия с семьей – работа трудная, не имеющая готовых технологий и рецептов. Её успех определяется интуицией, инициативой и терпением. В результате проделанной работы, использования различных форм и методов общения с родителями, повысилась психолого-педагогическая грамотность родителей, они стали проявлять искренний интерес к жизни детей в школе, научились выражать восхищение результатами и продуктами школьной деятельности, эмоционально поддерживать своего ребенка.

Мы не останавливаемся на достигнутом, продолжаем искать новые пути сотрудничества с родителями. Ведь у нас одна цель – воспитывать будущих созидателей жизни. Каков человек – таков мир, который он создает вокруг себя. Хочется верить, что наши дети, когда вырастут, будут любить и оберегать своих близких и окружающих для создания общества благоденствия на нашей земле!

Литература:

1. Әдеп негіздері. Учебное пособие составленное коллективом кафедрой национального воспитания КазНПУ имени Абая. Алматы 2014 г.

2. Закон РК «О правах ребёнка в РК».

3. Кодекс РК о браке (супружестве) и семье.

4. Концепция воспитания в системе непрерывного образования. Приказ РК. МОНРК от 15.04.19 г №145.

5. Н. Назарбаев «Стратегия «Казахстан - 2050».

6. Пралиев С.Ж. Ұлттық тәрбие. Сборник лекции. Алматы. КазНПУ имени Абая. Алматы 2014г.

Мамбетбаева М.К.
Жезқазған қаласы, №8 гимназиясы

ЖЕКЕ ТҰЛҒАНЫҢ КӘСІБИ БАҒЫТТЫЛЫҒЫНА БАҒЫТ-БАҒДАР БЕРУДЕ АТА-АНАЛАРҒА ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ ҚОЛДАУ ЖАСАУ

Бүгінгі таңда қоғам алдына қойылған негізгі міндеттердің бірі жан-жақты дамыған жеке тұлғаны қалыптастыру. Қазіргі жаңа кезеңдерде ғылымдар жүйесінде, кәсіби өзіндік анықталу мәселесін зерттеу өзектілігі қоғам талаптарына орай еңбек сипаты мен мазмұнының аумақты, жылдам өзгеруіне байланысты кәсіби бағдар мен мамандық таңдауға психологиялық дайындықты қалыптастырудың теориялық және әдіснамалық өңдеулерін жүзеге асыру мәнді сұрақтардың бірі. Кәсіби бағдарлану мен кәсіби анықталу, соған байланысты іс-әрекетті саналы өзіндік реттеу мәселелерінде дәстүрлі және диагностикалық зерттеуді қолдану, психологиялық, педагогикалық, практикалық кеңес беруді, мамандыққа дайындауды, еңбек субъектісі ретінде болашаққа бағыт-бағдар беруді кеңінен қолдануды күшейтіп негіздейді. [1]

Егемен еліміздің ертеңгі әл-ауқаты, экономикалық даму деңгейі бәсекелестікке қабілетті 50 елдің қатарында болу үшін болашақ мамандардың біліктілігінде қойылатын талапты күшейту қажет.

Сондай-ақ Қазақстан Республикасының орта білім беруді дамыту тұжырымдамасында былай деп көрсетілген: «Әрбір баланың жеке тұлғалық қасиеттерін ашу, оның мүмкіндігін, өмірдегі мәнін көрсету арқылы оның тереңірек ұмтылуына, сондай-ақ ізденісіне, бейімділігіне көмек беру, мүмкіндік туғызу және осылайша оған түпкілікті өмір сүру үшін жаңа рухани күш беру»-білім берудің түпкілікті мақсаты екендігі осы құжатта атап көрсетілген. [2]

Осы тұрғыда жеке адамның көптеген әлеуметтік іс-әрекет түрлерінің ішінде кәсіби әрекет мәселесі және соған байланысты жеке адамның дамуындағы кәсіби өзіндік анықталу сұрақтары маңызды орын алып отыр. Кез келген кәсіби әрекет белгілі бір талаптар, ниеттер негізінде жүзеге асады. Әрбір кәсіби әрекет-жеке адамның қиындықтарды жеңу қабілеттілігін, әрекеттерді орындауға байланысты жеке бастық кәсіби бағдарды, іскерлікті, кәсіби сана қалыптастыруды, білімділікті, шеберлікті талап етеді. Кәсіби іс-әрекеттің тиімді, жемісті нәтижесіне жетуге жетуге жеке бастық қасиеттердің дамуы мәнді орын алады. [3]

Тақырыптың өзектілігін бекіте түсетінін тағы бір маңызды мәселе, кәсіби өзіндік анықталуды-болашақтың мүмкін деген бейнесін құру факторы ретінде түсіну. Жасөспірімдердің алдында өмірдік анықталудың сара жолдары ашылады. Көптеген жасөспірімдер амалсыздан кейбір кездейсоқ ситуацияларға тәуелді мамандық таңдайды. Өз жолын таңдауда негізгі жауапкершілікті жасөспірімнің өзі алу керек. Кейбір жасөспірімдер дайын болмағандықтан оған отбасы, жақын адамдары, ортасы әсер етіп жауапкершілікті басқалар алады. Кәсіби өзіндік анықталу жеке адам үшін маңызды оқиға, барлық өміріне негіз болады. Мамандық таңдауда ата-ананың атқаратын рөлі өте зор, яғни бұл істе ата-аналар бірінші болып көмектесе алады. Мамандықтың жаманы жоқ, барлық мамандық жақсы, баланың икеміне, қабілетіне қарай мамандық таңдауға дұрыс жөн сілтей алу керек. Ата-аналар кейде өз балаларының тілектеріне қарамастан, олардың қандай оқу орнына бару керектігін өздері таңдап қояды. [4]

Кәсіби бағдар беру мақсатында жүргізілетін психологиялық зерттеудерден байқалып жүргендей, 47%-оқушылар мектепте жақсы оқитын пәнін пір тұтып, сол пәнді мамандық ретінде таңдаса, 86%-таңдаған мамандығым өзіме ұнайды, ал 56% сол мамандық несімен ұнайды дегенде жауап беруге қиналатындары байқалады, яғни әлі де болса мамандық туралы толық ақпарат қоры жетіспейтіндігі байқалып отыр.

«Қызығушылық картасы» сауалнамасы бойынша оқушылардың көпшілігі әскери мамандық - 21%, заңгер-38%, экономист-33%, менеджер-27%, программист-29%, дәрігер-8%, педагог-2%, құрылысшы-6%, телекоммуникация-22%, т.б мамандықтарды мәртебелі деп есептеп, ал механизатор, аспазшы, қолөнер, дәнекерлеуші сияқты мамандықтары екінің бірінің қолынан келе беретін мамандықтар деп ойлайды. Сөйтіп, агрономдыққа бейім оқушы дәрігер болуды, аспаздыққа

бейім оқушы инженер болуды қалайды. Осыдан барып, жастар мамандық таңдауда қателік жіберіп алғанын тек еңбек үстінде аңғарады. [4]

«Мамандық таңдау себептілігім» сауалнамасы бойынша, денсаулық-65%, ақша-47%, мамандық беделі-63%, құрмет-27%, қызығушылық-28%, қоғамға қызмет-22%, қарым-қатынас 25%, шы,армашылық-5%, ата-ана кеңесі 39%, байланыс-4%, басшылық-15%, адамдарға жәрдем-30%. Осы зерттеу қорытындысынан түйетініміз, мамандық таңдау себептілігін қарастырғанда көрсе қызығарлық пен ақша құмарлыққа етек алдырмай, отбасында әрбір жеке тұлғаның қоғамда алар өзіндік орны бар екендігін және еліне, халқына, жеріне деген сүйіспеншілікпен қоғамға адал қызмет ету қажеттілін ұғындыра отырып, әрдайым баланың рухани дүниесінің өсуіне ықпал жасап отыру қажет. Әрине, өздерінің қай мамандыққа бейім екендігін алдын-ала анықтау оқушылардың көбіне оңай емес. Жасыратыны жоқ көптеген мамандықтар туралы білімдері көп болса да кәсіби анықталу оған альтернатива бола бермейді. Жоғары сынып оқушысына тек өмірлік жолына байланысты белгілі бір мағына алған таңдау ғана оған альернатива бола алады. Ендеше альтернативаларды құру процесі мәні жағынан субъект үшін солардың мағынасын құру болып табылады. Субъект толық мәнді таңдау жасау үшін альтернативалар жайлы адекватты түсінігі болу керек. Кәсіби өзіндік анықталу ситуациясында дұрыс таңдау үшін ойдағы бейнелерді өмірмен байланыстырып, оның болашағын алдын ала болжай алатындай дағдыларды меңгеруге ата-аналар тарапынан көмек керек, яғни баласының қызығушылығын дамытуына және бос уақытын дұрыс пайдалануға ықпал жасау.

Дұрыс таңдалмаған мамандықтың жағымсыз тұстары тек адамның өзіне ғана емес, бүкіл қоғамға кері әсерін тигізеді. Ғалымдардың есебі бойынша мамандықты дұрыс таңдау кадрлар тұрақсыздығын 2-3 есе азайтса, еңбек өнімділігін 10-15%-ға арттырады да, кадрларды оқытуға жұмсалатын қаржыны 1,5-2 есеге азайтады екен. Статистердің зерттеуі бойынша әлемде 40 мыңға жуық мамандық түрлері бар екен, ал жыл сайын 25 млн ада өзінің жұмыс орнын ауыстырып, оның 12%-і қайтадан өз орнына қайтып оралады екен. Бұдан мамандықты таңдауда әр маман қателесіпті деуге бола ма? Әлде өзінің болашақтағы профессионалды қызметіне жан-жақты дайындалу керек пе? Қоғамға, адамдарға пайдасын тигізетін мамандықтарды қалай таңдауға болады? Олай болса осы туындаған сауалдарға жауап ретінде, өз болашағын анықтауда, дұрыс мамандық таңдау үшін, балаңыздың жадында мына ережелерді ұстануды қалыптастыру қажет:

- Өмірлік жоспарың қандай болмасын, өз тіліңді жете біл және шет тілін үйреніп, компьютерде жұмыс істеуді игергенің аса пайдалы. Бұлардың кез келген мамандыққа қажеті болары сөзсіз!
- Мамандық таңдауға байланысты сені, сенің қалаған мамандығыңды толық білмейтін адамдардың ақыл-кеңесіне құлақ салудың қажеті жоқ;
- Сен қолыңнан келетін істі мамандық етіп таңдағаның пайдалырақ болады;
- Мүмкіндігіңше өзің таңдаған мамандықтың өзіңнің денсаулық жағдайына тура келетін-келмейтіндігін жөнінде дәрігерден кеңес алған жөн;
- Заман ағымына қарай кейбір мамандықтар тез ескіріп, оның орнын жаңа мамандықтар басып жатыр. Сондықтан кез келген жағдайда қосалқы таңдаған мамандығың болу қажет;
- Өзің таңдаған мамандығыңның мазмұны, қызықты қырлары, жұмыс тәртібі мен жағдайы, кәсіби өсуі мүмкіндігі туралы сұраққа жауап бере алғанда ғана сенің мамандық таңдаудағы ой-ниетің салмақтана түседі;
- Алдын-ала психологиялық жұмыс жүргізбей-ақ, нық қадам жасай беруге болатын бірде-бір мамандықтың жоқ екендігін есіңе сақта! [5]

Жалпы адам баласы өз мамандығына қаншалықты риза болса, өмірге де дәл солай риза болады екен. Сонда кәсіп таңдау бір жағынан –болашаққа үңілу болса, екінші жағынан, ол өзінің ішкі жан-дүниесіне үңілу, яғни менің мықты және әлсіз жақтарым мен не істей аламын, табысқа жету үшін маған не қажет деген сауалға жауап бере алады екен. Тағы бір айтып кететін жағдай, өмірінде екі-ақ нәрсе дұрыс болса болғаны өзінбақыттымын деп санайды екен. Біріншісі-дұрыс таңдалған мамандық, екіншісі-адал жар. [6]

Күнді қолмен бүркеуге болмайтындай, барлық мәселелерден қашып құтылу мүмкін емес. Ал сол мәселені тілге тиек етіп, балаңыздың бақытына тосқауыл болмаңыз. Қандай жағдай болса да, балаңызға дұрыс мамандық таңдауда қадірменді ата-ана ақыл қосар ақылшысы екеніңізді, қиындығын жеңілдетер көмекшісі екеніңізді, яғни ертеңгі күнгі сүйеніш-тірегі екендеріңізді, дұрыс таңдалмаған мамандық арқылы еліміздің экономикасын көтеруге қосар үлесіңіздің бар екенін ұмытпаңыздар.

Әдебиеттер:

1. "Эмиль немесе тәрбие туралы" (1762ж.)Жан Жак Руссо
2. Қазақстан Республикасы президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» атты Қазақстан халқына жолдауы, Астана, 2007
3. Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты. Орта білім. Жалпы орта білім. Негізгі ережелер. ҚР МЖББС 2007
4. Психологическая профессиональная самообразования. Климов Е.А. Россия 1996.
5. Захаров Н.Н. Симоненко В.Д. Профессиональная ориентация школьников просвещение 2002
6. Білім берудегі менеджмент №4-2004 ж

Монина З.Н.
Янчевская Я.А.
СОШ № 61, г. Караганда

РОЛЬ ШКОЛЬНОГО ХУДОЖЕСТВЕННОГО МУЗЕЯ В НРАВСТВЕННО-ЭСТЕТИЧЕСКОМ ВОСПИТАНИИ УЧАЩИХСЯ

Проблема воспитания школьников средствами искусства была актуальна всегда. В современной казахстанской школе значимость этой работы возрастает в связи с реализацией программы « Рухани жаңғыру». В проектах «Тұған жер» и « Современная Казахстанская культура» данной программы большое внимание уделяется изучению и сохранению народных традиций, региональной истории, воспитанию патриотизма, возрождению духовной культуры народа. Работа школьного художественного музея носит образовательно – просветительский характер и ориентирована на сохранение вечных человеческих ценностей, таких как любовь к Родине, единство народа, искусство.

Школьный музей создан на базе выставочного зала, который был открыт в школе в 1991-м году в соответствии с договором о сотрудничестве с Карагандинским областным музеем изобразительного искусства. Открытие выставочного зала предоставило учащимся уникальную возможность знакомиться с подлинными произведениями искусства и их авторами в стенах родной школы. За 25 лет было организовано более 100 выставок живописи, графики , прикладного искусства из фондов музея и частных коллекций, проведено более двух тысях уроков – экскурсий. За долгую историю школьного выставочного зала здесь проводились десятки встреч с известными карагандинцами – представителями творческих профессий , среди которых были известные художники С. Саносян, А. Осипенко, М. Абылкасов, М. Калкабаев; искусствоведы Н. Иванина, Е. Гаврилова; архитектор С. Лебедев, поэты Т. Еремина, О. Русских; писатель, публицист, журналист В. Могильницкий; журналист - репортер С. Неверов, научные работники Карагандинского областного музея изобразительного искусства.

Важнейшим направлением в художественно – краеведческой работе школьного музея является организация выставок и проведение музейных уроков – экскурсий. Участниками их являются учащиеся 1-11 классов. Художественные экспозиции подбираются по определенной тематике : « Мой Казахстан», « Город мой Караганда», « 550-летие Казахского ханства»,

«Осенняя палитра моего города», « Зимняя сказка», «Женский портрет»,

«Натюрморт в работах казахстанских мастеров». Экскурсии проводят учителя З.Н Монина и Я.А. Янчевская. Каждый такой урок эмоционально обогащает духовный мир ребенка, учит понимать прекрасное, любить свой край, уважать народные традиции и историю своей земли. Увиденное и прочувствованное учащимися становится материалом для размышления и написания эссе на уроках русского языка и литературы, истории.

В рамках деятельности выставочного зала осуществляется работа над проектами «Мой современник», «Клуб знатоков», «Страницы истории», «Театр картин». Все они долгосрочные и ведутся в течение нескольких лет.

Любовь к Родине всегда конкретна. Это любовь к своему родному дому, району, городу. А для того, чтобы по-настоящему полюбить свой край, нужно хорошо знать и тех, кто делает его лучше. Целью проекта «Мой современник» является знакомство с деятельностью известных карагандинцев и проведение творческих встреч с ними. За последние три года в школе побывали члены Союза художников Казахстана О. Дроздов, М. Макеева, В. Арент, М. Есиркеев со своими персональными выставками; поэт и автор песен О. Русских; активист антиядерного движения и народный художник К. Куюков также с выставкой своих работ; участник ВОВ, полковник в отставке Н. Пастухов; известные фотографы Б.Аймагамбетов , С. и Т. Кудериновы, представившие фотовыставку «Один день из жизни Караганды». Все эти встречи дают уникальный материал для проведения классных часов и школьных мероприятий.

Встреча с активистом антиядерного движения К. Куюковым

Встреча с членом Союза художников РК О. Дроздовым

Проект « Клуб знатоков « Хочу все знать» направлен на повышение интереса к образованию и формирование широких универсальных знаний, развитие креативности и логического мышления, расширение общекультурного кругозора. Заседания клуба и интеллектуальные игры , где принимают участие учащиеся 7-9 классов, проводятся на материале школьных художественных экспозиций (игра «Слова и краски», конкурс экскурсоводов «Караганда на картинах художников») или посвящены памятным датам города и страны («Любимому городу - 85», « День Независимости Республики Казахстан», «Казахстан спортивный», «Культурное наследие», « Достопримечательности Караганды»)..

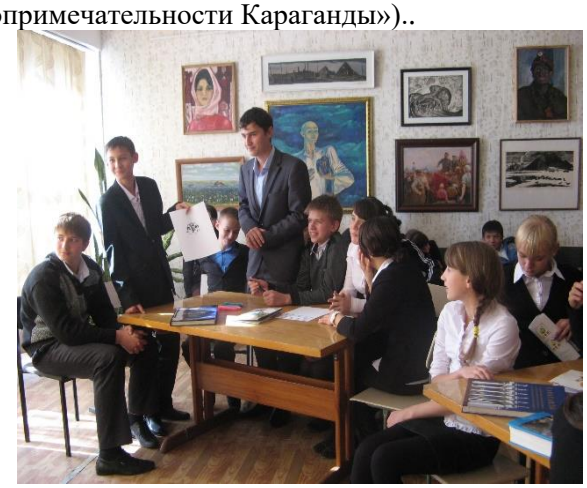

Конкурс «Любимому городу - 85»

Заседание клуба, посвященное 100-летию заслуженного деятеля РК А.Исмаилова

Определение себя как части общества и истории, отождествление своей личности с понятием «гражданин Казахстана» – важный момент в духовном и эмоциональном развитии учащихся школы. Проект « Страницы истории» является важной составляющей работы школьного художественного музея.

Целью его является воспитание казахстанского патриотизма, знание истории своего края. В рамках этого проекта учащиеся нашей школы участвовали в заседании круглого стола «Я вечно к вам иду», проводимого Карагандинским музеем изобразительного искусства , посвященного деятельности и творчеству А.Чижевского. В школьном музее проводились читательские конференции среди учащихся 9 -10-х классов по книгам «Не склонив головы», «В долине слез» В. Могильницкого, неоднократно побывавшего в нашей школе. С лекциями об истории Карлага выступала искусствовед, автор книг и статей Е. Гаврилина. Учащиеся нашей школы систематически выезжают на экскурсии в Музей памяти жертв политических репрессий поселка Долинка. Впечатления от увиденного и прочитанного дает вдохновение старшеклассникам для написания стихов и заметок

Учащиеся школы в Музее поселка Долинка

Встреча с ветераном ВОВ Н.С.Пастуховым

У нас в гостях журналист В.Могильницкий

Для нравственно - эстетического воспитания учащихся посредством искусства и формирования интереса к художественной культуре в рамках работы музея существует проект «Театр картин». Верно сказал Ф. Шиллер: «Чтобы воспитать человека думающим и чувствующим, его следует прежде всего воспитать эстетически». «Театр картин» давно шагнул за пределы школьных стен и является постоянным участником городских культурных мероприятий, таких как «Ночь в музее» и «День культуры».

В.Васнецов. Аленушка
В.Тропинин. Пряха

А.Билык. Шахтерская слава

С.Ботичелли. Примавера

Знакомство учащихся с шедеврами мировой живописи, с историей написания той или иной картины и ее «инсценирование» становится также хорошим материалом для подготовки и проведения внеклассных мероприятиях и учебных занятий . Например, на уроках русского языка используются иллюстрации известных художественных полотен для написания эссе , тексты об истории написания той или иной картины для лексическо – стилистического анализа. Также после посещения выставок школьного художественного музея на уроках используются определенные задания. Например:

Работа В.Троценко «Метаморфозы» создана в технике «коллаж». Подберите синонимы к этому слову. (Аппликация, наклеивание, ассамбляж)

Картина О. Дроздова называется «Бабье лето». Этот фразеологизм означает сухую, ясную погоду в начале сентября, когда в воздухе летает паутина. Вспомните фразеологизмы по теме погода. (Льет как из ведра, собачья погода, погода шепчет, на семи ветрах и т.д.)

В словах *диалог, триод, тетраэдр, Пентагон, гексаэдр* первая часть, заимствованная из греческого языка, обозначает число. В данном ряду не хватает слова с частью, означающей « один». Какая картина на выставке может вам в этом помочь? (Монотипия П. Андреюка «Женские фигуры»)

Работа школьного художественного музея направлена на решение важных задач современного образования: формирование личности на основе общечеловеческих ценностей, развитие интеллекта и творческих возможностей личности, духовно – нравственное развитие и расширение кругозора, воспитание казахстанского патриотизма и гражданственности

Литература:

1. Н.Назарбаев. Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания. Астана. 2017.

Мугалимжаны С.
Тайшикова К.С.
Қарағанды қаласы, № 12 ЖББОМ

ҚҰЗЫРЕТТІЛІКТІ ҚАЛЫПТАСТЫРУҒА БАҒЫТТАЛҒАН ТАПСЫРМАЛАРДЫ МАТЕМАТИКА САБАҚТАРЫНДА ҚОЛДАНУ

Өскелең ұрпақты тәрбиелеуде балалардың әлеуметтік дағдылар мен рөлдерді меңгеруіне жағдай жасау, қоғамдағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістердің динамикасын ескере отырып, олардың әлеуметтік мінез-құлқының мәдениетін дамыту маңызды болып танылуы тиіс. Мемлекетіміздің білім беру жүйесінің негізінде жекеге-бағытталған немесе құзыреттілікке бағытталған тәсіл жатыр. Құзыреттілік тәсіл оқушылардың білім мен іскерлікті бір-бірінен бөлек меңгеруі емес, олардың кешенді түрде меңгеруі және білім мен тәрбиені түпкі практикалық нәтижеге бағдарлауы. Соңғы жылдары заманауи білім берудің басты мақсаттарының бірі құзыреттілікті дамыту негізінде бала тұлғасының дамуы болып табылады.

Құзыреттілік – өзгермелі заманға лайық бейімделуге икемділік таныту.

«Құзырет» - белгілі бір мақсатты қоя отырып, сол мақсатқа жететін бір-бірімен байланысты жеке қасиеттің жиынтығы (білім, икем, дағды, қызмет тәсілдері).

Құзыреттілік жеті түрімен қарастырылды:

Ақпараттық құзыреттілікті дамыту үшін келесі тәсілдерді қолдануға болады: Қозғалыс пен құнды табуға байланысты есептер шығару.

Жаңа терминдер өту барысында сөздікті пайдалана отырып оқушылар математикалық түсінікке әртүрлі салада анықтама береді. Мысалы математикалық модуль дегеніміз ол-..., құрылыста модуль дегеніміз ол-..., ғарышта модуль дегеніміз ол-.....

Ақпараттық құзыреттілікті қалыптастыру үшін таблицалармен, диаграммалармен, графиктермен берілген тапсырмаларды қолдануға тапсырманың сұрағын графиктік түрінде беріп графикті ауызша түсіндіру, математикалық формула түрінде жазу және т.с.с

Коммуникативті құзыреттілік_қалыптастыру үшін танымдық қаблеттерді дамытудың дискуссия, топтық жұмыс, жұптық жұмыстар қолдануға болады.

Сабақта математикалық софизмдерді қолдануға болады.

35+10-45=42+12-54 дұрыс теңдігін алып

5(7+2-9)=6(7+2-9) көбейткішті жақшаның сыртына шығарамын.

5=6 қатесін тап.

Топпен жұмыста: көршіңе ережені айтып бер, жауабын тыңда, дұрыс жауапты топпен талқыла.

Жалпы мәдениеттілік құзыреттілік.

Белгілі тандап алынған мәтінді пәндік және пәнге байланысы жоқ материалдар арқылы логикасын ерекшеліктерін, мағынасын аша отырып өзім қарастырамын.

Қарапайым тілден математикалық тілге аударылуы керек мәтіндермен топтық немесе жеке жұмыстарды ұйымдастырамын.

Математикалық тілде сауатты және логикалық дұрыс сөйлеуін қалыптастыру үшін математикалық сөздік жазу, математикалық диктантты пайдаланамын.

«Натурал сандар және нөл», «теріс және оң сандар», «бөлшектер мен пайыздар» тақырыптарына ертегілер, фантастикалық әңгімелер жазуды ұсынамын.

Шарттарында сандары әдейі қалып қойылған есептер немесе жасырын ақпараттық бөлімі бар мәтінді есептер беремін.

Теңдеу, схема бойынша әртүрлі мәтінді есептерді құрастыруды ұсынамын және де осы теңдеу арқылы шешімін табатын әртүрлі тақырыптағы мәтіндік есептерді құрайды.

Әлеуметтік-еңбектік құзыреттілік болашақта тікелей өзінің одан әрі тіршілікке қажет пәндік біліммен білік және дағдыларды меңгеру.Сонымен қатар, оқушыларға тапсырмаларды стандартты емес, бірақ тұрмыстық жағдайға енгізетін әлеуметтік еңбек сипатында беруге болады.

Мысалы: Кассаға келгенге дейін дүкеннен сатып алынатын заттардың соммасын есептеу.

Әлеуметтік-еңбек құзыреттіліті дамыту бойынша арифметикалық тапсырмалар.

Балықшылар бригадасы екі банктен жылдық пайыз мөлшері бірінші банктен 5%, ал екінші банктен банктен 7% есеппен тоңазытқыш жабдықтарын сатып алуға 250000 тг несие алды. Бір жыл ішінде балықшылар 15500тг пайыздық ақша төлеуі тиіс. Әр банктен қанша алынды?

Оқу-танымдық құзіреттілік.

Қызықты, тарихи, фокусы бар стандартты емес есептер және де оқушының жеке тәжірбиесіне сүйенетін жағдай құрастыру арқылы жаңа тақырыпты проблемалық тәсілмен түсіндіру.

Мысалы. Қанат спидометрі жылдамдықты сағатына миль мен көрсететін американдық машина сатып алды. Американдық машинамен 1609 миль қашықтық жүріп өтті . Автомобильдің спидометрі сағатына 41 миль көрсететін болса, автомобильдің сағатына неше километр жүретінін табу керек. Жауабын бүтін санға дейін дөңгелектеңдер

Жеке өзініндік даму құзыретіне «артық деректермен» берілген тапсырмалар жатады.

Мысалы. Кешігу әдепсіздік екені белгілі. Аялдамаға автобустың тоқтауына 180 метр қалды. Жомарт автобусқа үлгеру үшін автобуспен қатарласа жүгірді. 12 секундта автобуспен Жомарт бір мезетте аялдамаға жетті. Егер автобус 19м/сек жылдамдықпен қозғалғаны белгілі болса, Жомарт қандай жылдамдықпен жүгірді?

Өзін-өзі бағалауға арналған тапсырмалар оқушылардың дербестік пен табандылық әрекетіндегі ең құнды қасиетке жауапкершілік сезімі тәрбиелейді.

Құнды-бағытталған құзыреттілік

Оқушылар жаңа тақырыпты үйренер алдында ол туралы мәлімет беремін, ал оқушылар осы тақырып бойынша «не үшін», «неге», «қалай», «не туралы», «немен» сұрақтарынан басталатын сұрақтар құрастырады. Ең қызықтысын бағалай отырып, бірде бір сұрақ жауапсыз қалмауын қадағалаймын, нәтижесінде нені қашан, қалай оқитынын нақты түсінеді.

Мысалы. «Пинокио» сорты қызанақтарының алғашқы жемістері отырғызғаннан кейін 110 күнде піседі, егер қызанақтар 20 тамызда піскен болса, қызанақтар қай күні отырғызылған?

Кеуде шеңбері 96 см. Сол киімнің тігін үлгілерін құрау үшін кеуде жарты шеңберінің төрттен бір бөлігі қандай?

Осы жоғарыдағы құндылықтарды оқушы бойына дарыту мақсатында сабақ үдерісінде құзыреттілікке бағытталған тапсырмаларды үнемі қолданып отырамыз. Осының нәтижесінде оқушылар өздерінің қандай кәсіппен шұғылданғысы келетінін болжап, берілген тапсырмаларды нақты,дәлелді орындауға, икемділіктерін көрсетуге тырысатыны байқалады. Соның дәлелі ретінде әртүрлі бизнес-жобалармен айналысып отырған 10-11 сынып оқушыларымыз бар. «Мықты кірпіш» газоблок өндіру, «Анашымның бау-бақшасы» картоп өсіру, «Qumyz drinc» қымыз шығару, «Сәнді бұйымдар» қолдан жасап шығару бизнес-жобаларын жасаған.

Кәсіптік бағдарды мектеп жасындағы кезеңінде қызықтырып бере аламыз. Осыған байланысты тапсырмалар математикалық және арифметикалық білімімен бірге, тәжірибелі ептілікті және нақтылы жағдайға қарай тапқырлықты талап етеді.

Нәтижесінде:

- оқушы тапсырманы орындау кезінде өзінің бағытын, көзқарасын өзгертеді;
- құзыреттілікті қалыптастыруға бағытталған тапсырмалар басқа әрекет, қызметті талап етеді;
- оқытылатын материалдар қосымша қызмет жағдайларын білу мен қолдануға мүмкіндік береді;
- оқушының пәнге деген көзқарасы өзгереді, оқу материалын жақсы меңгеруге мүмкіндік алады, оқушының ойлау қабілеті артады.

Әдебиеттер:

3. Зимняя И.А. Ключевые компетенции- новая парадигма результата современного образования. Интернет – журнал «Эйдос» http://www.eidos.ru/journal

2. Зубарева, И. И. Математика. 5-6 кл. : метод. пособие для учителя / И. И. Зубарева, А. Г. Мордкович. – М.: Мнемозина, 2008.

3. Лебедев, О. Е. Компетентностный подход в образовании / О. Е. Лебедев // Школьные технологии. – 2004. – № 5.

Мусабекова Г.А.
Школа – гимназия №7им. С.Сейфуллина
г.Балхаш

ЭФФЕКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА В РАМКАХ ОБНОВЛЕНИЯ СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

Качественное изменение образования невозможно без формирования нового взгляда учителя на свое место и роль в учебном процессе, нового отношения к учащемуся. Поэтому важно, чтобы учитель сам понимал суть новых изменений, смысл нового качества образования и новых образовательных результатов.

Сегодня учитель должен быть не только источником знаний, но и активным участником учебного процесса. Вовлечь каждого ребёнка в процесс обучения, суметь выслушать его, сделать его своим ассистентом, посмотреть глазами ученика на волнующую его проблему – вот задача учителя. Новое время потребовало от учителя владения современными активными технологиями и активного применения их на уроках.

«В настоящее время широкую известность получили методы активного обучения (МАО) - совокупность педагогических действий и приемов, направленных на организацию учебного процесса и создающего специальными средствами условия, мотивирующие обучающихся к самостоятельному, инициативному и творческому освоению учебного материала в процессе познавательной деятельности (В.Н. Кругликов)» [1].

В этой статье я хочу поделиться опытом применения активных приемов обучения на уроках русского языка и литературы. Начну с ***«Эмоционально-психологического настроя»***. Как театр начинается с вешалки, так и урок начинается с психологического настроя. Чтобы урок был интересным и качественным, необходимо чем-то привлечь детей. Допустим, объявить, что у вас сегодня есть для ребят сюрприз, загадочный предмет, неожиданная новость и т.д. Да, ребята ждут. Они заинтригованы, о чем же пойдет речь? Под речью мы подразумеваем лексическую тему урока. Загадочными предметами к урокам могут стать аквариум с золотой рыбкой (урок «Шаги великана» 5 кл), краски, кисть, картина (урок «Первый народный художник Казахстана» 5 кл), домбра (урок «Музыкальная домбра» 5 кл), спортивный вымпел (урок «Как рождался всемирный спортивный праздник» 8 кл) и т.п.

Поскольку я преподаю уроки русского языка в классах с казахским языком обучения, стараюсь подбирать приемы, связанные с обогащением словарного запаса, а также развитием русской речи. Перечисленные ниже приемы помогают объединить детей в группе, избежать конфликтность, задать нужный ритм, понять чувства других людей, обеспечить хорошую атмосферу в классе.

Прием «Мое настроение». В первую очередь учитель сам должен войти в класс с бодрым настроением. Начинаю со слов «Мое настроение похоже на …теплое солнышко, душистую сирень, голубое облако …», ребята продолжают.

Прием «Ассоциации». Подбираю слова соответственно числу учеников в классе. Численность моей группы составляет 12 -13 учеников. К примеру, предлагаю подобрать слова-ассоциации к слову «настроение». Все слова должны начинаться с букв данного слова. Получилось следующее: н – непонятное, а- азартное, с – серьезное, т – тяжелое, р – рабочее, о – открытое, е – ерундовое, н – необыкновенное, и – идеальное, е – естественное. Данный прием вызывает у учеников бурю эмоций и хорошее настроение.

Прием «Острова» Ребята на карте называют острова («Радости», «Успеха», «Счастья» и т.д.), на которых мысленно находятся в данный момент. Цель: определить настроение учеников на начало

и конец урока. Интересуюсь о причине настроения тех детей, кто указал на острова под названиями «Грусти», «Тревоги», «Неудачи» и т. д. В течение урока обращаю внимание на данных учеников с целью не только чтобы понять их состояние, но и узнать, насколько продуктивно они работали.

Изучить новый материал можно в индивидуальной, парной или групповой работе, в зависимости от выбранного приема. ***Для индивидуальной работы*** применяю приемы:

«Инсерт» Зная значение маркировочных знаков, при изучении лексической темы в 8 классе «Мир, созданный трудом» ученик знакомится с текстом (упр. 10 стр. 108), затем заполняет таблицу «Инсерт». Данный прием использую с целью научить обучающегося анализировать информацию.

«С карандашом в руках» (или «Пометки на полях») Ученик ставит пометки на полях текста. Предлагаю следующие пометки: " V " - уже знал; " + " - новое; " - " - думал иначе; " ? " - не понял, есть вопросы.). Но значения пометок могут быть и авторскими (" V " – главное для меня; " ? " - надо узнать; " + " – использую полезную информацию; " О" – требует обсуждения). Этот прием применяю для осмысленного чтения текста, выработки умения находить главную информацию, формулирования мысли автора своими словами.

Групповая форма работы «… должна организовываться и поддерживаться учителями…., т.к. это способствует развитию социального взаимодействия между учащимися. Это, в конечном итоге, стимулирует учащихся к активному участию в собственном обучении» [2]

Приемы для групповой работы:

«Карусель» Прием удобен при изучении больших текстов, произведений. Каждая группа знакомится со своим материалом, выполняет задания. По сигналу учителя группа, передвигаясь, продолжает изучать материал за следующим столом. Количество разбитого на части материала должно соответствовать количеству рабочих групп.

Новый материал изучен, теперь надо его закрепить. ***Для закрепления материала*** с удовольствием практикую приемы критического мышления:

Прием «Метод углов» Одна группа выступает «за», другая «против». Пример: предлагаю восьмиклассникам обсудить по теме «Вперед к звездам!» вопрос «Как вы считаете, любой человек может стать космонавтом?» Каждая группа пытается убедить друг друга в своей правоте, отстаивает свою точку зрения, а это, в свою очередь, ведет к развитию образного мышления, к культуре общения.

«Большое внимание в Программе уделяется развитию универсальных навыков работы с текстом, графической, аудиовизуальной информацией, которые будут использованы учащимися в постижении разных наук на протяжении всей жизни». С этой целью использую приемы «Кластер», «Опорный конспект».

Прием «Кластер» - графическое изображение, используется при изучении любого материала. Применение данного приема учеником показывает его умение графически оформить материал в определенном порядке. В первую очередь на моих уроках с выполнением кластеров справляются одаренные дети.

Прием «Подбери слово» По теме «Определение» предлагаю подобрать подходящие по смыслу определения к следующему четверостишию:

Спит орешник у … сторожки.
… листва лежит вокруг.
А на …. Веточках сережки,
Зеленея, выглянули вдруг.

Дети вместе (в группе, можно и в паре) подбирают определения. Затем прослушивают варианты ответов и определяют лучшие работы одноклассников, иначе говоря, взаимооценивают друг друга. Задания такого рода развивают у учащихся логическое мышление, склонность к анализу, поэтический слух, интеллект.

Интересен и **прием «Спич»**. Что такое Спич? (в переводе с английского языка речь, речевая деятельность). Это краткая приветственная речь в честь кого или чего- либо. К примеру, изучив тему «Имя существительное», учащиеся пишут Спич, посвященный этой части речи. Вот что получается. Из работы учащегося: «Дорогое имя существительное. Я знаю, что ты самостоятельная часть речи, обозначаешь предмет или лицо и отвечаешь на вопросы падежей. Я также знаю, что у тебя есть род: мужской, женский, средний. Ты изменяешься по числам, имеешь 3 склонения. Все ребята в курсе, что в предложении ты чаще всего являешься подлежащим и дополнением. Без тебя, наверное, мы не знали бы, что ты можешь быть одушевленным и неодушевленным, нарицательным или

собственным. Ты такой известный, что ребята должны научиться определять тебя в предложении. С уважением ученик 5 класса».

Урок заканчиваем рефлексией. «Рефлексия — это то новое, к чему стремится современная педагогика: учить не науке, а учить учиться. ***Рефлексия*** помогает ребенку выстроить логическую цепочку, систематизировать полученный опыт, сравнить свои успехи с успехами других учеников» [4] . Итоги урока можно подвести с помощью приемов:

«Круг в круге» Одни задают вопросы, другие отвечают. Причем первые передвигаются по часовой стрелке, вторые стоят на месте. Прием хорош тем, что позволяет узнать, в какой мере усвоен материал каждым учеником.

«Круг, треугольник, квадрат»: круг – поняли недостаточно, треугольник – что было интересно, квадрат – с чем согласны.

«3-2-1»: 3-назвать три хороших момента урока: что понравилось, чему научились, что узнали, 2-какие две вещи вас заинтересовало: о чем хотели бы узнать, 1- задай вопрос классу.

«3М + Д»: три момента, которые получились хорошо в процессе урока, и действие, которое улучшит их работу на следующем уроке.

«Докончи фразу». Ребята высказываются одним предложением, выбирая начало фразы из рефлексивного экрана на доске (или на карточке для слабовидящих детей).

При системном применении активных приемов обучения можно добиться высокой познавательной активности учащихся, усвоения большого объема учебного материала, развития речи, памяти, мышления.

Какие активные методы, стратегии мы бы не применяли, они должны быть направлены на достижения цели урока. Для этого необходимо решать следующие задачи: учить слушать с пониманием, говорить, читать и писать; формировать лингвистическое отношение к единицам языка. И в решении этих задач нам помогут активные методы обучения.

Нам, педагогам новой формации, необходимо научить детей думать, развивать личность, способную жить в динамично развивающейся среде. Учитель больше не источник информации, учитель уже не должен стоять и пересказывать репродуктивно материал и требовать того же самого от ученика. Ученик должен постоянно для себя делать как бы маленькие открытия. Это и есть творческий подход к обучению. Акцент делается не на полученные знания, а на процесс их применения.

Литература:

1. Системы развивающего обучения Л.В. Занкова, Д.Б.Эльконина, В,В. Даыдова: сущность и принципы обучения, особенности содержания образования, организации урока и методов обучения: https://studopedia.ru/8.
2. Раздаточные материалы «Программа обучения школьных тренеров по образовательной программе профессионального развития педагогических кадров в общеобразовательных школах «Рефлексия в практике» - стр 227-228.
3. Рефлексия как этап урока: виды, приемы, примеры: http://pedsovet.su/metodika /refleksiya/5665_refleksiya_kak_etap_uroka_fgo
4. http//www.edu54.ru Вернер П.Г. Применение активных методов на уроках в начальной школе.
5. http//tatianakhromov.ucoz.ru Хромова Т.Н. Активные методы обучения

Мусаева Г.М.
Нурманбаева Б.А.
Қарағанды қаласы, №12 ЖББОМ

ОҚУ САПАСЫН ЖАҚСАРТУДА ҚАЛЫПТАСТЫРУШЫ БАҒАЛАУДЫҢ РӨЛІ

Егеменді елімізде білім берудің жаңа жүйесі жасалып, әлемдік білім беру кеңістігіне бағыт алуда.

Ұстаздарымыздың алдына қойылып отырған басты міндеттерінің бірі - оқытудың жаңаша әдіс-тәсілдерін үнемі жетілдіріп, жаңа педагогикалық технологияларды меңгеру. Қазіргі кезде білім беру үрдісінде көптеген технологиялар қолданылады. Соның бір тармағы ретінде қалыптастырушы бағалаудың маңыздылығы мен тиімділігі жөнінде өз іс-тәжірибемізбен бөліскенді жөн санап отырмыз. Мектептегі оқу үдересінде оқыту үшін бағалауды қолданудың нәтижесінде білім сапасы артады. Оқушылардың бірін-бірі, өзін-өзі бағалауы жүзеге асады, сабаққа деген ынтасы оянады. Оқушы тақырыпты қаншалықты деңгейде меңгергенін ұғады. Егер білімді тексермесе, онда оқушы өз білімін терең, жан-жақты және дұрыс бағалай алмайды.

Қалыптастырушы бағалаудың дәстүрлі бағалау жүйесінің артықшылығын қарастырар болсақ:

- Оқушының жетістік деңгейін нақты сипаттайды;
- Білімге деген ынтасын арттырады;
- Баланың өзіне деген сенімділігі артып, жауапкершілікті сезінеді;

Оқушының өзін өзі бағалауы дамып, оны тек сабақ барысында ғана емес, кез келген өмірдегі болып жатқан қайшылықтарға өзіндік бағалау жүргізе алатын тұлға қалыптасады.

Қалыптастырушы бағалауды пайдаланудағы мақсат: мұғалімдерге оқыту үшін бағалау және оқудағы бағалаудың оқыту жүйесіндегі маңыздылығын түсіндіру, критериалды бағалауды қолдануға бағыт-бағдар беру. Оқушылардың оқуын жақсарту үшін, мұғалімдердің сабақтың әр кезеңінде қалыптастырушы бағалауды, кері байланыстың түрлерін үздіксіз жүргізіп отыруына ықпал ету.

Өз іс-тәжірибемізде қолданып жүрген қалыптастырушы бағалау түрлерімен бөлісер болсақ:

Күнделікті іс-тәжірибеміз барысында қалыптастырушы бағалау оқушының меңгеру деңгейінің өлшемі мен ілгерілеуін анықтауда, оқыту үдерісінде төменгідей әдіс-тәсілдерді қолданып жүрміз:

- Дембо және Рубинштейннің «Ғажайып сызғыш»,
- «Табыс баспалдағы», «Қол сигналы», «Жапондық бағалау»,
- «Қорытындылауға арналған карточка индексі»,
- «Бір минуттық эссе», «Сөйлеу үлгілері»,
- «Екі жұлдыз, бір тілек», «Үш минуттық үзіліс»,
- «Ауызекі баға», «Дыбыстау»,
- «Элективті тест», «Kahoot», «Learning apps»

Аталған әдістерді таңдаудағы мақсатымыз – өзгені бағалау арқылы өзінде жоқты табу немесе өзгенің жетістігі арқылы өз кемшілігін тауып, оны түзетуге бағыттау. «Learning apps», «Kahoot» тәсілдерінде интернет желісі арқылы тапсырмалар беріледі. Оқушылардың оқуға деген қызығушылығын оятып, дамытып, ынталандырады.

Үй жұмысын пысықтауда; жаңа тақырыпты түсіндіруде, тапсырма орындау кезеңінде, мұғалімнің оқушыға жұмысының нәтижесін жақсарту мақсатымен кері байланыс ретінде ақпарат беру барысында да қолданылады. Мысалы, мұғалім оқушының жазба жұмысын тексеріп болған соң, оған баға қоймайды, әр түрлі қалыптағы сурет пен бояуларды қолданып белгілей алады. Әрбір белгі мен олардың түстері (сары, қызыл және жасыл, жұлдызша немесе қанатты белгілер) оқушының жауабындағы дұрыс немесе бұрыс орындалған жақтарын көрсетеді.

- **«Ұлы дала мұрагерлері»** атты мектебімізде өткен ауқымды іс шарада ата-аналарға **«Оқушылардың оқу жетістіктерін бағалау түрлері»** шеберлік-сынып өткізіп, қалыптастырушы бағалаудың оқушылардың оқуға деген ынталарын арттыруда бірден-бір тиімді тәсіл екендігіне көз жеткіздік.
- **«Сабақ үдерісінде қалыптастырушы бағалауды тиімді пайдалану-табысты оқытудың кепілі»** тақырыбында педагогикалық кеңесте өз тәжірибемізді ортаға салдық.
- **«Қалыптастырушы бағалаудың тиімділігі»** атты ата-аналар жиналысында қалыптастырушы бағалау жүйесі туралы таныстырылып, 9 сұрақтан тұратын сауалнама алынды, рубрика жүйесінің тиімділігі айтылды.

Ата-аналардан алынған сауалнама нәтижесі төмендегідей болды:

1.Балаңыздың оқуын күнделікті қадағалайсыз ба? -70%
2.Жаңартылған білім жүйесінің құрылымымен танысссыз ба?-80%
3.Осы оқытудың болашақта тиімдігін бағыттай аласыз ба?- 65%
4.Критериалды бағалауға келісесіз бе?-75%
5.Тиімділігіне көзіңіз жетті ме?-60%
6.Балаңызды ң алға жылжуына , өз деңгейін айқындай алуына көмегі бар деп ойлайсыз ба? -70%
7.Мұғалім мен ата-ана арасында ынтымақтастық болу керектігін айқындайсыз ба?-100%
8.Сіз өз тарапыңыздан қолдау көрсете аласыз ба?- 100%
9.Кері байланыс түзуге дайынсыз ба? 90%

Ата-аналардан алынған сауалнама нәтижесі

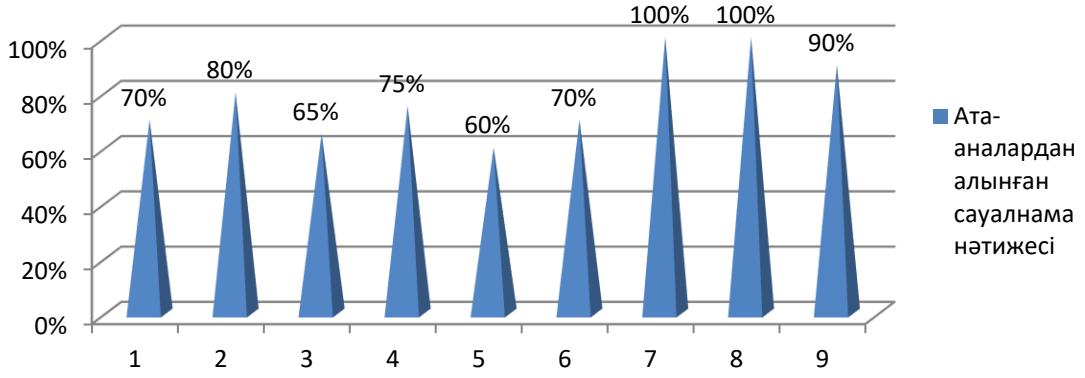

Сауалнама қорытындысын түйіндей келе, қалыптастырушы бағалау күнделікті алған білімінің меңгеру деңгейін анықтайтындығы; негізгі бақылау жұмысына дейін білімін жүйелейтіндігі; кездескен қиыншылықтарын қалыпқа келтіруге оқушыға мүмкіндік беретіндігі байқалды.

Зерттеу барысында байқағанымыз- қалыптастырушы бағалаудың тиімділігі:

Мұғалімге	Оқушыға	Ата-анаға
• Өзінің іс-әрекетін жоспарлауға және талдауға жедел түрде ақпарат алуға; • Оқытудың сапасын жақсартуға; • Әр оқушының жеке ерекшеліктері мен қабілеттерін ескере отырып, жеке оқыту траекториясын құруға;	• Өз нәтижелерін болжау арқылы табысқа жету үшін бағалау критерийлерін білуге және түсінуге; • Өзінің және өз құрдастарының жетістіктерін бағалап, рефлексияға қатысуға; • Шынайы міндеттерді шешу үшін өз білімдерін қолдануға, түрлі көзқарастарды білдіруге, сын тұрғысынан ойлауға мүмкіндік береді.	• Баланың оқудағы прогресін қадағалауға; • Оқу үдерісінде оқушыға қолдау көрсетуге; • Мұғалімдермен кері байланыс орнатуға;

Қорытынды

Мектеп білім алушыларға білім беріп қана қоймайды, сонымен қатар оқушылардың білімін бағалап, олардың алға ұмтылуына ынталандырады. Оқушының дұрыс қалыптасуындағы басты рөлді бағалау атқарады - деп түсінеміз. Бағалау дегеніміз - оқу туралы шешімді қабылдау мақсатымен қоса, оқытудың нәтижелерін жүйелі түрде жинақтауға бағытталған термин болып табылады. «Бағалау» сөзі, «жақын отыру» дегенді білдіретіні де кездейсоқтық емес, себебі өзін-өзі бағалау, өзгені бағалау, топты бағалау олардың ойлауын, түсінігін немесе тәртібін мұқият бақылауы болып табылады.

Қалыптастырушы бағалау әр сабақта және күнде жүргізіліп тұрады. Оқыту үшін бағалау бұл білім алушылар өздерінің оқудың қандай баспалдағында тұрғанын, нені жетілдіру керек, қандай бағытта даму керек екендігін анықтау үшін және мұғалімдердің қолданатын мәліметтерді түсіндіру үдерісі.

Әдебиеттер:

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Үшінші деңгей. – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы
2. Современные средства оценивания результатов обучения: Учебное пособие /Сост. Е.В.Телеева - Шадринск: Изд-во Шадрин. пединст-та, 2009.
3. Педагогика. Қоянбаев Ж.Б., Қоянбаев Р.М., Алматы-2004, 3-басылымы

Наумова А.Ю.
СОШ № 15, г.Караганда

ОРГАНИЗАЦИЯ И ПРОВЕДЕНИЕ ФОРМАТИВНОГО ОЦЕНИВАНИЯ НА УРОКАХ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В УСЛОВИЯХ ОБНОВЛЕННОГО СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

Изменения в системе образования влекут за собой изменения и в системе оценивания учебных достижений учащихся. В условиях обновленного содержания образования уровень учебных достижений учащихся является одним из значимых показателей эффективности критериальной системы оценивания. Вместе с этим уровень учебных достижений демонстрирует то, насколько эффективно образовательная деятельность функционирует в школе, развивается согласно современным требованиям обновленного содержания образования и влияет на результативность учащихся [2]. Именно качественно выстроенная система оценивания учебных достижений учащихся определяет уровень потенциала в повышении качества образования в целом.

При работе в условиях обновленного содержания образования у педагога в современной школе возникла необходимость изменить традиционные подходы к оцениванию достижений учащихся и расширить инструментарий оценивания. Почему именно формативному оцениванию уделяется такое внимание? Формативное оценивание позволяет проследить прогресс каждого учащегося, оно предоставляет ученикам, а не только учителю, информацию о причинах ошибок, позволяет выработать стратегии к их корректировке и устранению, обеспечивает учащимся понимание методов и критериев оценки, таким образом, делая учащихся ответственными за обучение и повышая познавательную мотивацию.

Современные формы обучения позволяют осуществить формативное оценивание более эффективно и качественно. Учащимся предоставляется возможность свободно высказывать свое мнение во время работы на уроке, принимать участие в разработке критериев оценивания. Чередование различных форм работы на уроке, таких как групповая, парная индивидуальная, обмен мнениями и диалог с самим собой способствует развитию творческих способностей учащихся и более активному их вовлечению в учебную деятельность [3].

Существует огромное количество стратегий формативного оценивания, которые применяются на различных этапах современного урока английского языка.

Стратегии оценивания -это методы, используемые для сбора информации об учебных достижениях учащихся. Для более эффективной и объективной оценки учащихся следует использовать различные стратегии и соответствующие инструменты.

В своей практике в процессе формативного оценивания я использую дифференцированный подход к обучению, который позволяет прослеживать уровень учебных достижений учащихся с разной языковой подготовкой. При выполнении дифференцированных заданий у учителя есть возможность более точно и объективно оценить работу учащихся на уроке и определить их уровень учебных достижений.

При изучении темы CLIL: Physical Education: rules of a game [4]. учащимся было предложено выполнить дифференцированные задания на аудирование согласно их способностям:level 1(+), level 2 (++),level 3 (+++).Задание самого легкого уровня подразумевало выбор правильных ответов из трех предложенных (multiple choice) по прослушанному тексту, задание среднего уровня было на определение верных и неверных утверждений (true/false) по прослушанному тексту. В задании на аудирование самого сложного третьего уровня учащимся нужно было вставить пропущенные слова в предложения (gap filling) по прослушанному тексту.

Табл.1 Пример дифференцированных заданий на аудирование

LISTENING TASK: Differentiation. Individual work.
Students work individually and do the listening tasks.
Listening. Level 1 + Listen and choose the correct answer A,B or C.
1) Basketball is from _____ _____ and all schools in the USA have got a basketball team.
A)North America B) South America C) North England
2) There are two _____, one at each end of the court.
A)players B) balls C) baskets
Name, surname_____
Listening. Level 2 ++ Listen and mark the statements TRUE or FALSE.
1) It's not popular in Britain today and many schools have basketball teams for both girls and boys. **True/False**
2) In a basketball game, two teams play on a court. **True/False**
Name, surname_____
Listening. Level 3 +++ Listen to the text and complete the sentences.
1) Basketball is from _____ _____ and all schools in the USA have got a basketball team.
2) These players change with the others during the _____.

На своих уроках в процессе формативного оценивания я использую различные оценочные листы. Оценочные листы могут быть направлены на оценивание групповой работы, парной и индивидуальной. Так, например, после выполнения задания на аудирование учащимся предлагается обменяться своими работами и оценить друг друга, используя оценочный лист. Это является примером взаимооценивания с использованием оценочных листов. Оценочные листы также очень удобно применять при самооценивании. При использовании оценочных листов учащиеся должны точно понимать критерии оценивания к заданию.

Табл.2 Пример оценочного листа к заданию на аудирование

1 point	20%	**Very bad**
2 points	40%	**Satisfactory**
3 points	60%	**Satisfactory**
4 points	80%	**Well done**
5 points	100%	**Excellent**

При планировании групповой работы учитель заранее совместно с учащимися разрабатывает критерии групповой работы и оценочный лист работы группы в зависимости от цели и типа задания. Итоговое оценивание работы группы будет отражать индивидуальные учебные достижения каждого учащегося [5].

Так, например, при изучении темы National Heroes of Kazakhstan в 6 классе учащимся после работы с текстом было предложено в группах подготовить и защитить мини-проекты об известных людях Казахстана.

Task 1. Work in group. Choose one national hero from the text on p.28. Prepare and present poster about their life and work. Use the Internet to help you. **Assessment criteria.**

Students

-tell 10-12 sentences about national hero of Kazakhstan.

-reveal the theme of their group work

-prepare poster with interesting design
-answer all the questions after presentation
-work actively in groups (cooperation)
- follow the rules of working in a group

Табл.3 Пример оценочного листа групповой работы

Group	Speaking (tell 10-12 sentences about national hero of Kazakhstan)	Theme (reveal the theme of their group work)	Creativity (prepare poster with interesting design)	Questions (answer all the questions after presentation)	Cooperation (work actively in groups and know their roles)	The rules of working in a group	Listen to other groups and ask questions
1	+	+	-	+	-	-	+
2	+	+	+	+	+	-	+
3	+	+	+	+	+	-	-

В своей практике я активно использую листы прогресса учащихся. Листы прогресса учащихся могут быть расположены на стенах в кабинете, их также можно вести в электронном формате. Лист прогресса учащихся - это таблица со списком учащихся группы, датами уроков и отметками о выполнении заданий. В листах прогресса учащихся можно отмечать информацию о выполнении домашних заданий учащимися, информацию о работе на уроке, баллы за аудирование, чтение, говорение. Листы прогресса учащихся являются эффективным инструментом оценивания учебных достижений учащихся на уроках. Учащиеся видят свои ежедневные результаты и знают над чем им нужно работать.

Табл.4 Лист прогресса учащихся

№	Name, surname 6V	09.01	13.01.20	14.01.20	16.01.20	20.01.20	21.01.20
		Activities in and out of school (speaking)	**School life** (reading)	**Can for ability and permission** (use of English)	**Food and drink** (listening)	**Countable and uncountable nouns** (use of English)	**Making, accepting and refusing invitations** (speaking)
1	Dilan Baedilov	Good	3p/6p	knows, but can't use	3p/5p	Have difficulties with some/any, much/many	Satisfactory
2	Denis Deev	Very well	5p/6p	knows and uses in speech	5p/5p	uses and understands some/any, much/many	Excellent

В процессе оценивания говорения на своих уроках я также использую устные комментарии. Перед выполнением устных заданий учащиеся знакомятся с критериями оценивания и получают оценочные листы. После выполнения устного задания учитель проводит обратную связь при помощи комментариев.

Пример задания на говорение в 6 классе по теме Making, accepting and refusing invitations :

Task 2. Work in pairs. Prepare a new dialogue using the dialogue in exercise 3 as a model. Use the words in exercise 5 or your own ideas. Practise the new dialogue.

Табл.4 Оценочный лист к заданию на говорение

criteria	**Comments**			
	Excellent	**Well done**	**Satisfactory**	**Not very well** -
1)Key phrases	☆ ☆ ☆			
2)Intonation		☆ ☆	☆	

3)not less than 5 phrases				
4)useful vocabulary				

На своих уроках я также использую такие методы формативного оценивания как «Самооценивание», «Взаимооценивание», «Формативный опрос», «Речевое пояснение», «Эссе из одной строки», «Две звезды, одно пожелание», «Светофор», «Сигнал рукой», которые дают ученикам возможность оценить собственный успех, свои мысли и учебу, и придумать способы их улучшения [6].Учащиеся заполняют таблицы «What I Know" - What I want to know? - What I have learnt?», диаграммы, ментальные карты и многое другое. При составлении ментальных карт или схем у детей развивается критическое мышление, навыки саморегуляции, повышается активность и появляется интерес к изучаемому предмету. Применение данных технологий способствует также формированию сознательного отношения учащихся к учебе.

Таким образом, можно сделать вывод, что формативное оценивание, проводимое в рамках различных видов деятельности, дает четкую, объективную картину умений учащихся и их прогресса, позволяет качественно оценивать их учебные достижения. Важную роль формативное оценивание играет в формировании навыков самостоятельной работы учащихся и умений оценивать собственные действия и достижения.

Литература:

1. Государственная программа развития образования Республики Казахстанна 2011-2020 годы. Утверждена Указом Президента Республики Казахстан от 7 декабря 2010 года № 1118 http://adilet.zan.kz/rus/docs/U1000001118#z11

2. Руководство по критериальному оцениванию для учителей основной и общей средней школ, учебно-методическое пособие, под ред. О.И.Можаевой,

3. А.С.Шилибековой, Д.Б.Зиеденовой. Астана: АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы». 2016

4. Спатарь-Козаченко Т.И.. Технология педагогической мастерской построения знаний на уроке испанского языка.Вестник Ассоциации вузов туризма и сервиса. Москва.2016

5. Методическое руководство «Оценивание учебных достижений учащихся». Сост. Р. Х. Шакиров, А.А. Буркитова, О.И. Дудкина. Бишкек. 2012

6. Ben Wetz, Diana Pye. English Plus 6 grade for Kazakhstan.Oxford. 2017

7. Айтпукешев А.Т., Кусаинов Г.М., Сагинов К.М. Оценивание результатов обучения: Метод. пособие. Астана: Центр педагогического мастерства. 2014

Несговорова И.Н.
Шайхутдинов Р.Г.
Гимназия №93, г. Караганда

СОЗДАНИЕ И ПОДДЕРЖАНИЕ ЭФФЕКТИВНОЙ СРЕДЫ ПРЕПОДАВАНИЯ И ОБУЧЕНИЯ

Каждый учитель решает, что представляет собой эффективная среда преподавания и обучения, каждый раз, когда составляется план урока и разрабатываются цели и стратегии. Некоторые администраторы и учителя думают, что самый безопасный и лучший план это тот, где учитель говорит и учащиеся слушают (или делают вид что слушают). Для этого нужен тест и оценка. Другие хотят, чтобы учащиеся участвовали в работе на уроке активно, но не знают, как это сделать. Третьи действуют так, как, будто ничего нельзя сделать для улучшения или изменения работы класса. Некоторые учителя жалуются: требуются тексты; ученикам все равно; учащиеся не являются участниками активного обучения; контроль над классом - вот что важно. Все это верно, но на некоторое время. Бывает так, что учащиеся безразличны к процессу обучения, потому что они считают тексты скучными, подход учителя снисходительным, а освещаемый материал не представляет никакой актуальности или интереса с учетом жизни, которую они ведут. Я предпочитаю структурировать свой урок, поэтому в первую очередь необходимо предпринять шаги,

необходимые для создания интереса учащихся к учебному материалу. Это означает, что важно, чтобы студенты понимали, кто они; что я провожу урок как диалог, а не монолог; что могут существовать различные точки зрения, которые заслуживают внимания; что у меня нет всех ответов; и что они знают гораздо больше, чем они либо знают, либо так принято считать.

Много работы проводится, чтобы показать учащимся что, выражая свои мысли и чувства, они вносят вклад в качество обучения очень важным образом. Я укрепляю ценность участия каждого учащегося и призываю его обратиться за помощью, если он не сосредоточил внимание на своем вопросе, поставив перед своими замечаниями или вопросом фразу: «Это связано с…». Затем класс приглашается помочь человеку определить характер вопроса или идеи, задавая вопросы и предлагая возможности решения. Хотя это может показаться какой-то ненужной тратой времени, качество обсуждения и результат всегда улучшается, когда учащиеся чувствуют, что одинаково безопасно не знать и в равной степени безопасно просить о помощи. Поиск осознанности в обучении - это полезный групповой процесс и важная часть обучения.

Предложения по созданию и содействию эффективной среды обучения

• Когда представляется возможность, то целесообразно организовать класс в форме круга, или признать, что это ваша предпочтительная форма, потому что вы хотите, чтобы каждый мог видеть друг друга и говорить лицом к лицу.

• Изложите основные правила обучения и соотнесите их с вашей философией обучения. Например, я прошу всех использовать "я" при разговоре об идеях, откликах, чувствах и так далее, и прошу, чтобы никто не говорил ни за кого еще. Это отражает мое представление о том, что только когда мы говорим сами за себя, мы узнаем, что мы думаем или чувствуем. Обобщение - это способ избежать личной ответственности за свои мысли и идеи. Это не только усложняет им задачу научиться говорить за себя, но и значительно усложняет процесс развития. Проверьте, что любые правила, которые вы вводите, чтобы облегчить обучение, также применимы к учителю.

• Не разрешать комментарии к комментарию. Если один человек говорит: "Я думаю, что эта книга ужасна", а второй человек комментирует: "У тебя нет вкуса", диалог, где каждый может поучать, практически невозможен. Научите учащихся отвечать на первый комментарий такими вопросами, как: "Что заставляет вас думать об этом?" или "Какие мысли у вас возникли после прочтения книги?" или "Как вы себя так чувствуете после ознакомления с материалом?". Конкретные вопросы о графике, установке, характеристике, точке зрения и тому подобное помогут вызвать дискуссию и избежать тупикового эффекта суммарного суждения.

• Не допускайте отложенных комментариев, сарказма или дразнения. Объясните учащимся, что такое поведение препятствует обучению и не имеет места в вашем классе. Конечно, это касается и учителя.

• Если учащиеся испытывают затруднения, попросите разрешения, чтобы вы помогли одному из них. Дайте всем знать, что вы осознаете, что это сложно, и вы цените их готовность работать с группой. Поощряйте участие и помощь группы. Побуждайте других говорить о трудностях с обучением, особенно когда они связаны с рассматриваемым вопросом. Будьте добры и вежливы - но будьте тверды. Всегда благодарим учащихся, которые были готовы работать перед классом. Воздайте им должное за их мужество. Легко привыкнуть к страхам, избегая проблем. То, что нужно учащимся, - это понять через опыт, что «застрять» – это не преступление и просить о помощи - стандартная операционная процедура в вашем классе.

Поддержание эффективной среды обучения

Как сад нуждается в постоянном уходе и внимании, так и класс нуждается в постоянном исследовании. Каждый раз, когда класс собирается, в некотором роде он встречается впервые. Даже после того, как ученики научатся доверять вам и друг другу, происходят кризисы. Я стараюсь поддерживать разумные рамки, в которых все проблемные ситуации содержат внутри себя как позитив, так и негатив. Поэтому, что бы ни случилось, если реагировать быстро и достаточно правильно, то возможно превратить почти любую явно негативную ситуацию в такую, где все мы сможем успешно учиться. Для того, чтобы это произошло, я настоятельно рекомендую разработать персональную внутреннюю систему предупреждения, которая укрепит ваши проблемные зоны. Когда учащийся задевает одно из этих мест для меня, звонят колокола, развеваются красные флаги, воют сирены (у меня в голове). Я напоминаю себе, что надо сделать глубокий вдох, тщательно обдумать, применить правила работы в классе. Если все остальное не возымеет действия, будьте готовы использовать технику айкидо. В айкидо, японском боевом искусстве, сила нападающего

применяется против него, так как атакованный человек отходит в сторону, чтобы дать нападающему упасть на лицо. Я использую этот процесс, когда говорю ученику: "расскажи мне больше". Это дает мне немного времени, так как я напоминаю себе, что необходимо оставаться в центре внимания, не реагировать в обороне, не атаковать и не судить. Я считаю необходимым в сложных ситуациях создать образ себя в центре. Образ, который хорошо работает для меня - голубь летит мирно и идеально вверх в синем небе.

Предложения по поддержанию эффективной среды обучения

- Если вспыхивает хаос, обращайте первое внимание на собственное внутреннее состояние, чтобы не усугублять ситуацию. Сделайте глубокий вдох, оставайтесь спокойными, и помните, что никто не идеален. Я всегда напоминаю себе, что кризис дает время для нового обучения.
- Когда ситуация в классе становится напряженной, разрядите напряжение, выслушав то, что учащиеся должны сказать без перерыва. Если много людей хотят поговорить, установите для каждого человека предельное время выступления. Вместо того, чтобы нападать на оратора, постарайтесь отделить вопросы, проблемы и решения и четко выстроить их для класса. Избегайте личной паники. Предлагаю классу сделать то же самое. Иногда помогает организовать минуты раздумья, чтобы каждый мог думать о происходящем, не безрассудно реагируя. Учителю необходимо удержать ситуацию, четко говоря о границах и времени. Когда люди очень взволнованы, я предлагаю им использовать следующие две-три минуты, чтобы записать на бумаге то, что они думают и чувствуют что происходит. Я прошу их не подписывать листочки. Я сообщаю, что я их соберу, хотя сдавать их мне необязательно, и я буду читать их мысли, чтобы урегулировать проблемы, чтобы мы могли более эффективно с ними справиться на следующем уроке.

Если класс действительно расстроен, я могу рассказать историю, которая, как мне кажется, отражает рассматриваемые вопросы и попросить людей изучить, что происходит с конкретным персонажем. Драма - чрезвычайно полезный инструмент, потому что она стимулирует выражение страсти в обучающемся контексте.

• У меня обычно уходит минута или две в начале каждого урока на то, чтобы задать учащимся вопросы о том, есть ли комментарии, жалобы или просьбы. Я кратко устанавливаю связь между событиями на последнем уроке и тем, что я планирую для этого. Это помогает учащимся отложить в сторону мысли о других занятиях или жизненных событиях и сосредоточиться на работе. Я использую этот процесс, чтобы укрепить идею о том, что наш класс - это сообщество учащихся.

• Мне всегда требуется время в конце урока, чтобы потратить хотя бы минуту или две на процесс рефлексии. Даже если никто не говорит, что время потрачено с пользой. Часто людям требуется время, чтобы собрать свои мысли и чувства и проверить, достаточно ли безопасна среда для того, чтобы они могли озвучить свои идеи или ответы. По крайней мере, это помогает учащимся мысленно закончить этот урок и подготовиться к следующему.

• Я "измеряю температуру" класса в различные моменты, спрашивая, как у них дела, чему они учатся, как они себя чувствуют, и предоставляю им немного времени на ответ. Я постоянно повторяю свою искреннюю заботу об их благополучии и их заинтересованности в работе. Часто учащиеся чувствуют, что их учителя не заботятся ни о них, ни о ходе обучения, и нужно напомнить им, что вас волнует установление диалога, их размышления и их вклад в работу на уроке. Также нужно подчеркнуть, что вы хотите, чтобы ученики разговаривали напрямую друг с другом, и не всегда чтобы диалог строился через учителя. О важности диалога в процессе обучения говорили многие учёные, например, Александер, Мерсер, Л.С. Выготский. Все они подчёркивают, что учащиеся в диалоге между собой наиболее эффективно усваивают учебный материал. Мне часто приходится напоминать ученикам, чтобы они рассматривали как сам класс, так и меня как одного из многих. Для многих учащихся другие ученики не имеют никакой ценности в отношении обучения - имеет значение только учитель. Это не полезный настрой и должен быть изменен как можно быстрее. Уговорить учеников поговорить друг с другом - недостаточно, чтобы изменить традиционные взгляды. Необходим опыт взаимодействия в классе, который усиливает важность вклада учащихся в работу на уроке.

Литература:

1. Nancy King, Storymaking and drama, Heinemann, Portsmouth, NH, 1993

3. Выготский Л.С. Психология развития человека (лекции по психологии) –М.: Изд-во Смысл;Эксмо, 2005

3. Гуслова М.Н. Инновационные педагогические технологии: учебное пособие. М.Н. Гуслова.- М.: Академия , 2010

Ничипуренко Е.В.

Школа- лицей №17, г. Балхаш

ДОМАШНЕЕ ЗАДАНИЕ! КАКИМ ОНО ДОЛЖНО БЫТЬ?

В настоящее время каждый учитель осознает, что эффективность его урочной и внеурочной деятельности зависит от того, как он заинтересует своих учащихся, сможет ли он сделать так, чтобы дети с радостью шли к нему на урок. Качественное образование должен получать каждый ребенок.

Для определения проблемы в моей школе, в первую очередь был составлен разговор с администрацией. Далее следовало изучение школьной документации, т.к. стратегия развития школы, анализ методической работы за прошлый год, статистический анализ за последние три года.

Проанализировав качество знаний по школе можно увидеть, что, несмотря на нововведения в современном образовании качество знаний учащихся не растет и не падает, составляет стабильный результат 47 %. Причем хочется отметить, что в начальной школе - это, как правило, 65-70 % качества знаний, но у этого же класса в среднем звене, качество знаний падает и составляет 50-55 % качества знаний. Таким образом, я задумалась о причинах возникновения данной ситуации.

Для подтверждения моих мыслей, было проведено анкетирование среди всех участников образовательного процесса. Сюда вошли ученики, учителя и родители. После проведения анкетирования всех участников**,** бесед и наблюдений, проанализировав результаты, была выявлено, что 83% детей считают себя самостоятельными, и лишь 50% родителей думают так. На вопрос об объеме домашнего задания 23% детей отвечают – не по силам, 10% родителей подтверждают это. Таким образом, можно сделать вывод о высокой самооценке детей в плане самостоятельности, и подтверждена проблема – некачественная подготовка домашнего задания, порой и совсем ее игнорирование. Предположила, что ответом может стать низкая саморегуляция у учащихся. И одна из главных задач современного педагога – сформировать такую эффективную систему и помочь в развитии навыков саморегуляции. Поэтому был разработан совместный со школьными тренерами план по теме «Повышение уровня саморегуляции у учащихся среднего звена как фактор развития осознанного отношения к выполнению домашнего задания».

Цель: развитие осознанной саморегуляции по отношения к выполнению домашнего задания у учащихся среднего звена через разнообразие форм и содержания». В него вошли такие формы работы, как коучинги, обучающие семинары, беседы, родительские собрания. Учителю необходимо тщательно продумывать формы и методы, которые будут использоваться на уроках, а также способы преодоления трудностей, которые, возможно, встретятся на пути.

Для реализации плана было намечено несколько путей. Сначала был проведен первый коучинг на тему «Время. Идеальное домашнее задание». Для участия были приглашены учителя, которые согласились войти в группу моих единомышленников. По окончания занятия слушатели должны были понять важность продумывания домашнего задания в учебном процессе (объем, содержание); смогли определить важность распределения времени; была создана коллаборативная среда для работы в группах. Хочется отметить, что обе темы коучинга актуальны среди коллег, поэтому важно то, что большинство из них отметили необходимость тщательного продумывания объема и содержания домашнего задания, формы и методы организации контроля.

Второй коучинг был посвящен непосредственно ознакомлению с самим понятием саморегуляция, ее типами. На этом занятии участникам предстояло познакомиться с моделью саморегуляции и определить по видеороликам тип саморегуляции. В ходе групповой работы и конструктивной беседы учителя смогли наметить пути повышения уровня саморегуляции. Считаю, что было эффективно то, что они сами пришли к выводу о том, что четыре типа могут пересекаться друг с другом. Поэтому важно, работать не с одним типом, а на все одновременно.

Единой целью для наших встреч стало расширение знаний коллег о способах организации учебного процесса таким образом, чтобы детям было интересно учиться. Хочется отметить особую роль групповых занятий, изучения взаимодействия в малых группах, их влияния на развитие собственной саморегуляции. Немаловажно, что мои коллеги определили для себя важность взаимодействия между собой, эффективность обмена опытом и идеями, а также поддержки друг друга в профессиональном росте.

Любое наше взаимодействие проходило в рамках профессиональных бесед, в ходе которых мы могли свободно общаться, высказывать свои точки зрения, не опасаясь быть подвергнутым критике.

Как учитель английского языка, в своих классах поставила цель, что в течение месяца ни одна форма домашнего задания не должна повториться. Начала с наиболее распространенных, например, грамматическое упражнение. Далее были чтение текста и обычная работа по прочитанному, задания типа «Ask or answer the questions», «True or False», и тому подобное. К концу месяца наши задания превратились в составление собственного блога на определенные темы, причем как письменные, так и устные части, добавили оформление видео. Блоги могут быть как индивидуальные, так и парные или групповые. Т.е. чем больше мы, учителя, вовлечем наших детей в реальный мир, близкий к их восприятию и желаниям, тем это быстрее даст качественные плоды. И мы в свою очередь, получим наш ожидаемый результат.

Для оценивания эффективности вносимых преобразований было проведено промежуточное анкетирование.

Следуя этапам своего исследования, все участники преобразований достигли следующих результатов:

Ученики – умеют распределять время дня, более ответственно относятся к выполнению домашнего задания.

Учителя – продумывают содержание и объем домашних заданий, знают о путях повышения саморегуляции.

Родители – понимают важность контроля выполнения домашнего задания.

В результате сбора данных и их анализа стало ясно, что процент детей, которые считали объем домашнего задания не по силам, уменьшился на 2, что свидетельствует о том, что часть учителей приняла решение коучингов себе во внимание. Далее, на вопрос о собственной самостоятельности, количество ответивших «да» стало больше, «нет» и «не очень» - меньше. Это опять подтверждает то, что дети под самостоятельностью понимают принятие решений о совершаемых действиях, а не ответственность за получаемый результат. Поэтому в дальнейшей работе с детьми над этой темой следует уделять внимание развитию самостоятельности в полном значении этого понятия.

Работа с родителями имела немного теоретический характер, где они были ознакомлены с саморегуляцией. В ходе собрания и индивидуальных бесед они приняли решение об участии в эксперименте, обозначив тем самым важность данного вопроса.

Все виды взаимодействия с участниками процесса были построены на доверительных отношениях, что способствовало открытому обмену мнениями, честности высказываний.

Немаловажную роль отвожу проведению мониторинга. Промежуточный мониторинг провели с помощью анкетирования, наблюдения, рефлексивных отчетов. При итоговом мониторинге можно было отследить результат работы через защиту презентации учителей-единомышленников, публикации в различных источниках. Что касается обучающихся, то и они показали неподдельный интерес к тому, что их выполнение домашнего задания может стать полем для экспериментов и исследований. Они старались всячески способствовать его продвижению, выполняя более качественно домашнее задание. Однако пассивные ребята все же остались. Поэтому, полагаю, что на этом исследование будет иметь новое направление, нужно только лишь найти тот рычаг, который поможет довести начатое дело до конца.

Нужно просто верить в свои силы и возможности, не бояться трудностей и уверенно двигаться вперёд. А ещё, пожалуй, самое важное, несмотря ни на что, нужно очень, очень любить свою профессию. «Ведь всё в наших руках, поэтому их нельзя опускать». И уж, как говорил Бальзак: «Если не верить в самого себя, нельзя быть гением».

Литература:

1. Инновационные методы обучения, Или как ИНТЕРЕСНО ПРЕПОДАВАТЬ - 4-е изд., доп.- Алматы, 2010
2. Наталия Федоровна Коряковцева «Теория обучения иностранным языкам: продуктивные образовательные технологии», Академия, 2010
3. Руководство для учителей первого (продвинутого уровня), Центр Педагогического Мастерства, 2015
4. https://pedsovet.org/publikatsii/angliyskiy-yazyk/domashnee-zadanie-na-urokah-angliyskogo-yazyka-v-nachalnoy-shkole-kak-effektivnyy-instrument-dostijeniya-rezultatov-obucheniya

Нұрғазы Г.Н.
Балқаш қаласы, Ә.Бөкейханов атындағы
№15 мектеп-лицейі

ӨНЕР ҚҰРАЛДАРЫ АРҚЫЛЫ ОҚУШЫЛАРҒА ЭСТЕТИКАЛЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУ

Әлем күн сайын өзгеруде, бала тәрбиелеудің жолы жаңаша қалыптасуда, яғни ұлтымыздың тағдыры, болашағы – тәрбие мен білімде.

Музыкалық білім берудегі негізгі мақсат – сонау ата-бабамыздан келе жатқан халық өнерін жасұрпаққа жеткізу, олардың өздеріне жақын әуенді естіп және ұлттық саз аспаптарын үйрету арқылы эстетикалық тәрбие беру. Мәдениеті жоғары, білімді, сегіз қырлы бір сырлы тұлға тәрбиелеу. Ілім берудің жаңа мазмұнына сәйкес жас ұрпақты жаңа бағытпен тәрбиелеу, олардың дүниетанымын қалыптастыру, оқушыны жан-жақты, өнерлі етіп тәрбиелеу, бүгінгі күннің талабының бірі болып отыр.

Адамзаттың барлық жақсы қасиеттерін жас ұрпақтар бойына сіңіріп, олардың қоғамдық көзқарастарының дұрыс қалыптасуына эстетикалық тәрбиенің маңызы зор. Эстетикалық тәрбиенің жас ұрпақтың өскен ортасын дұрыс таңдауы, адамдарға сүйіспеншілікпен қарауы, жалпы адамгершілік қасиеттерін бойларына сіңіруіне музыка пәнінің де өз қосатын үлесі зор. Эстетикалық тәрбие құралдарының басты салаларының бірі - музыка. Музыка-сезім тілі. Музыка жеке тұлғаның ақыл-ой мен дене бітімін жетілдіреді, әрі жан-жақты өмір тәжірибесін кеңейтуге, біліктілігі мен қабілетін дамытуға, шығармашылық іскерлікке тәрбиелеуге мүмкіндік береді. Музыка сабағының негізгі мақсаты шәкіртке ұлттық өнердің құдіреттілігін таныту арқылы олардың санасына, сезімі мен ұшқыр қиялына игі әсер ету. Сонымен қатар музыка сабағында қазақ халқының көне заманнан мұра болып келе жатқан ұлттық аспаптарымен таныстыру. Қанша аспап жасаса да, олар бірінің үнін бірі қайталамаған. Өнер құралдарының шығу тарихы, қазіргі орны, пайдалануы туралы айтып, музыкалық шығармалар ойнап, көрсету музыка сабағында оқушыларға эстетикалық тәрбие мәселесінде өз үлесін қосады.

Сөйтіп, бұрын белгісіз болып келген шертер, сазсырнай, жетіген, асатаяқ, нарқобыз, шаңқобыз, қос сырнай секілді аспаптар қайта тіріліп халық музыкасы санынан берік орын алады.

Аспаптардың жетілуі, дамуы тек ғылыми лабораторияларда шешіле салмайды. Ол халық арасында , нақты шығарма ойнау, оқып үйрену үстінде айқындала түседі.

Аспаптардың құрылысы, жасалуы, оларда ойнау туралы сөз қозғамас бұрын, оларды сыр-сипатына, құрылыс-құрылымына қарай топ-топқа бөліп атап шыққан жөн. Өнертану ғылымының кандидаты Болат Сарыбаев өзінің «Қазақтың музыкалық аспаптары» деген еңбегінде қазақ музыка аспаптарын былайша жіктейді:

Шертпелі аспаптар – адырна, жетіген,

Ыспалы аспаптар - қобыз, нарқобыз, сазген;

Үрмелі аспаптар – керней, үскірік, сыбызғы, даңғыра, шаңқобыз, уілдек.

Ұрмалы-сілкімелі аспаптар - дабыл, кепшік, даңғыра, асатаяқ, жыланбас, тоқылдақ, тұяқтас.

Аспаптар өздерінің аталуына, құрылысына, пішініне, ою-өрнегіне, үніне қарай белгілі бір ұлттың өнерін паш еткен.

Музыкалық аспаптарда ойнау –балалар шығармашылығының бір түрі. Музыкалық аспаптар мен ойыншықтарды оқу іс- әрекетінде де, күнделікті өмірде де пайдалану балалардың музыкалық қабілеттерін дамытуға септігін тигізеді

Өнер құралдарында ойнау үйрету барысында балалардың үш негізгі музыкалық қабілеті қалыптасады: әуен үйлесімділігін сезінуі, ырғақты сезінуі және музыкалық есту қабілеттері. Әуенді естіген қалпында ойнау үшін баланың музыкалық есту қабілеттерін дамыту мен әуендегі жоғарғы дыбыстарда берілген ырғақты елестете білу қабілеттерін дамыту керек. Бұл қабілеттерді дамытуда балалардың көңілін әрбір музыкалық аспаптың дыбысталу бояуының (тембрінің) мәнерлігіне аударған маңызды.

Балаларға арналған музыкалық аспаптар көбінесе кәдімгі аспаптардың көшірмесі болып табылады. Әрине, олар музыкалық аспаптар сияқты аталып, сыртқы көрінісі мен дыбыстауы жағынан ұқсас болғанымен, мейлінше қарапайым болғандықтан кәдімгі музыкалық аспап дыбысын толық бере алмайды. Балалардың музыкалық аспаптары мен ойыншық музыкалық аспаптар дыбысталуына қарай дыбыс шығаратындар және дыбыссыздар болып екі топқа бөлінеді.

Дыбыссыздар - дыбыс шығармайтын аспаптар. Пернелі пианино, ойналмайтын шекті домбыра, жарғақты баян және т.б. дыбыс шығармайтындығына қарамастан, олардың сыртқы пішіні тартымды болып келеді. Пианиношы, баяншы, домбырашы, балалайкашы балалар таныс әндерін аспаптарда нақышына келтіріп, құбылта орындайды. Осы орындалатын әрекеттердің негізінде баланың шығармашылық қиялы мен ой-өрісі дамиды.

Дыбыс шығаратындар: дауысының белгілі бір биіктігі жоқ музыкалық ойыншық аспаптар (сылдырмақ, бубен, барабан, кастанет, үшбұрыш, асатаяқ); бір ғана биік дыбыс шығаратын музыкалық ойыншық аспаптар (сыбызғы, керней); әуен биіктігі шектеулі аспаптар (кішкентай органдар, музыкалық қобдишалар); диатоникалық және хроматикалық дыбыс қатарлары бар музыкалық ойыншық аспаптар (металлофон, ксиллафон, пианино, рояль, кларнет, баян, домбыра т.б.). Дыбыс шығару ерекшеліктеріне қарай музыкалық аспаптар шекті, үрмелі, соғып ойналатын болып үш топқа бөлінеді. Үрлеп орындалатын аспаптарға: сыбызғы, саз сырнай, флейталар, дудочка және т.б. жатады. Аспапты үрлеген кезде әуезді дыбыс шығады. Шертіп ойналатын аспаптарға: домбыра, балалайка, цитра, жетіген, шаңқобыз және т.б. жатады. Балалар саусақтармен немесе медиатормен шерткенде аспаптан дыбыс шығады. Ұрмалы аспаптарға: асатаяқ, тарелкалар, металлофондар, бубен, барабан, маракас және т.б. жатады. Аспаптың дыбыс шығаратын тұсын қолмен немесе таяқшамен соққан кезде аспаптан дыбыс шығады.

1 сурет. Өнер қырандары

Өнер құралдарының түрлерін ансамбль немесе шағын оркестр құруға болатындай етіп жинақтаған абзал. Музыкалық аспаптардың дауысы таза, тембрі анық, көлемі мен салмағы жағынан қолайлы, құрылымы қарапайым, мейлінше мықты болғаны дұрыс. Жөндеуді, күйге кетіруді қажет ететін музыкалық аспаптар оқу іс-әрекеті басталмай тұрып ретке келтірілуі тиіс. Музыкалық аспаптарда ойнауды бастамастан бұрын музыка жетекшісі (тәрбиеші) балаларға аспаптардың құрылысы, шығу тарихы, дыбыстық бояуы (тембрі) туралы әңгімелеп беруі тиіс. Музыкалық аспапта ойнау барысында балалардың тұрып ойнау немесе отырып ойнау қалпын музыка жетекшісі бақылауы керек. Себебі, әр аспапта ойнаудың өзіндік ерекшелігі бар. Аспаптарда ойнауды бастамастан бұрын жаттығулар жасаған дұрыс. Музыка жетекшісі (тәрбиеші) оқу іс-әрекеті барысында орындалатын жаттығулардың балалардың жас ерекшеліктеріне сай болуын ескеруі керек. Балаларға музыкалық аспаптарда ойнауды үйретуде әр баланың жеке қабілетін, мүмкіндігін ескеру қажет. Кейбір балалар әндердің қайырмасын жеңіл орындаса, ал басқа балалармен көп дайындық керек екенін ұмытпаған жөн.

2 сурет. Іс- іркет барысы. «Мен таңдаған өнер»

Қорытындылай келе, бала әртүрлі музыкалық аспаптардың әуендерін тыңдаған кезде, оның ой-өрісі, қиялы дамиды, шығармашылық қабілеттері қалыптасады. Балаларға арналған музыкалық аспаптарда ойнаған кезде баланың қол саусақ моторикасы да дамиды. Музыкалық аспаптарда ойнау барысында балалардың эстетикалық және қабылдау сезімдері жетіледі. Бұл сезімдер ерік, есте сақтау қасиеттерінің қалыптасуы мен дамуына ықпал етеді.

Әдебиеттер:

1. Алиева М.М. Отбасы және балабақша. 2015. №6.
2. Қоңыратбай Т. Әлемдік өнертану. Музыка өнері. 3 том. - Алматы: Өлке, 2009.
3. Қасен Г.А. Мектеп жасына дейінгі балалардың ұлттық музыкалық аспаптарда ойнау қабілетін қалыптастыру. –Астана, 2013.
4. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік оқу бағдарламасы. –Астана, 2016.

Оразбекова К.А.
Сулеймен Ә.
Қарағанды қаласы, №12 ЖББ ОМ

КӘМЕЛЕТКЕ ТОЛМАҒАНДАР ЖӘНЕ ЖАСӨСПІРІМДЕР АРАСЫНДА ӨЗІНЕ-ӨЗІ ҚОЛ ЖҰМСАУДЫҢ АЛДЫН АЛУ

Қазіргі қоғамда бізді алаңдатып отырған ауқымды мәселелердің бірі-оқушылардың өз-өздеріне қол жұмсауы. Жан күйзелісіне шыдай алмау, жағдайдан шығудың жолын іздемеу, жеке басының дағдарысы, осының барлығы айналып келгенде таңдауды тарылтып, өзіне-өзі қол салуға итермелейді. Жасөспірімдер арасында келеңсіз оқиғаларды болдырмаудың алдын алу мақсатында мектебіміздің психологиялық қызметі жұмыс жасауда.

Мақсаты:

Жасөспірім кезеңіндегі кездесетін суицидальды мінез–құлықтың түрлерін, себептерін анықтау. Қиыншылықтардың және суицидтің алдын алу мақсатында жұмыс жүргізу туралы ақпараттарын кеңейту.

Міндеттері:

- Балалардың өмірге деген қызығушылықтарын арттыру;
- Мінез ерекшеліктерін зерттеу, түрлі әдістер арқылы көңіл-күйлерін көтеру;
- Балалардың психикалық денсаулығын нығайту.

Жұмыс жасау түрлері: жеке және топтық коррекциялық жұмыс жүргізу.

Жүзеге асыру әдістері:

- Баяндама (психопрофилактикалық жұмыстар);
-Тренинг (психокоррекциялық жұмыстар);
-Психоконсультациялық жұмыстар (ата-аналарға).

Күтілетін нәтиже:

1. Балалардың өмірге деген құлшыныстарын арттыру;
2. Эмоциялық мазасыздықтың төмендеуі;
3. Қарым-қатынастың тиімді тәсілдеріне үйренеді;
4. Мінез-құлықтағы акцентуация деңгейін төмендету;
5. Жасөспірімдердің тұлғалық эмоциялық аумағын түзету;

6. Жасөспірімдерге өзін-өзі бағалауын қалыптастыру.

Жасөспірімдердің өзіне-өзі қол жұмсауға дайындалып жүргенін мына белгілерге қарап білуге болады:

1. Өз істерін реттеу – құнды заттарын тарату, байлап, түю. Күнделікті тіршілікпен қалай болса солай жүрген адам бір сәтте барлығын ретке келтіре бастайды, яғни, бұл оның соңғы дайындықтарды жасағандығы болуы мүмкін.

2. Қоштасу – өмірінің әр кезінде көмектескен адамдарға алғыс айтуы мүмкін.

3. Сыртқы қанағаттанушылық – күш-қуаттың пайда болуы. Өзіне қол жұмсау жоспары толық жасалса, ол туралы енді ойланбайды, шамадан тыс күш бітіп, көп нәрсені бірден атқаруы, не көп сөйлегіш болып кетуі мүмкін. Бұл терең депрессияға қарағанда аса қауіпті.

4. Әдеттегіден тыс қағазға шұқшиып, бірдеңелерді жазуы. Өзіне қол жұмсауды ойлаған адам артына әсер қалдырарлықтай хат жазу үшін көп ойланып, хат мәтінін күніне бірнеше мәрте өзгертуі мүмкін.

5. Ұйқысыздық

Мұндай қиын өмірлік жағдайда уақытында көрсетілген психологиялық көмек, мейіріммен жасалынған қолдау, жасөспірімді қайғылы жағдайдан аман алып қалған болар еді. Сондықтан, суицидтің алдын алу үшін ата-аналар, мұғалімдер, психологтар мен әлеуметтік қызметкерлер, салауатты өмір салтын қалыптастырушы мамандар, бұқаралық ақпарат құралдары бірлесе жұмыс атқаруы керек. Яғни ең алдымен алдын алу жұмыстары жасалуы қажет: жасөспірімдер мен жастар арасында осы тақырыпта дәрістер, әңгімелесулер, сұхбаттасулар, кеңес беру, сұрақ-жауап сияқты жұмыстардың көбірек жүргізілгені дұрыс.Ең бастысы, осындай сұмдық қадамға баруды ойға алған адамды байқасаңыз, мүмкіндігінше жанында көбірек бірге болуға тырысыңыз. Оның жан жарасын білдіретін сөздерін, мейлі ол уайым, қайғы, кінә, қорқыныш немесе ашу-ыза болсын, тыңдай білсеңіз, оған баға жетпес көмек бергеніңіз.

Осындай мәселенің алдын алу мақсатында мектебіміздің оқушыларымен өткізілген іс-шаралар: **«Өмірдің мәні»** психологиялық сағат, [1, с. 29] **«Мен жалғыз емеспін» жаттығуы** *Мақсаты:* Балаға оның осы өмірде жалғыз еместігін ұғындыру. Ол өз қиындықтарымен жалғыз қалмауы тиіс екендігін ұғындыру.

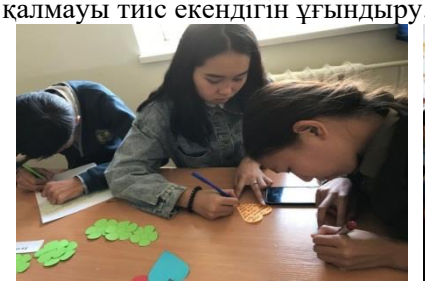

«Мен жалғыз емеспін» жаттығуы

«Мен таңдаған өмір...» тренинг сабағы

«Өмірдің мәні» психологиялық сағат

«Өмір мәнін қалай түсінеміз?» атты тренинг элементтері бар сабақ. [1, с. 56] «Не үшін өмір сүруді білетін адам, қалай өмір сүруді де әрқашан біледі» (Ф. Ницше)

*Мақсаты:*жеткіншекке өзінің ішкі жан дүниесіне үңілуіне мүмкіндік туғызу. **«Мен таңдаған өмір...»** тренинг сабақ. *Мақсаты:* Оқушыларға өмір ұғымын түсіндіре отырып, өмірде кездесетін әртүрлі жағдайлар туралы ақпарат беру. **«Мен өмірге ғашықпын»** тренинг – ойын сабағы.

Мақсаты: оқушылардың өмір туралы көзқарастарын анықтау және өмірді қалай сүйетіндерін байқау. Өмірдегі орны қандай деңгейде бағаланып жатқанын қаншалықты білетіндерін анықтау. **«Адам өмірі – басты құндылық»** тренинг.

Мақсаты: - өмір адам баласына бір-ақ рет берілетін қымбат сый екеніне ықпал ету.[2, с. 42]

«Өмір мәнін қалай түсінеміз?» тренинг-сабақ

«Адам өмірі – басты құндылық» тренинг-сабақ

«Мен өмірге ғашықпын» тренинг-ойын

Педагог - психологтармен бірлесе отырып үй жағдайында балалардың қауіпсіздігін бақылап, тұңғыққа түсіп кетпеуі үшін ата-аналарға арналған кеңестер:

- Жағымсыз ойларға берілмеу;
- Күлкіге айналдырмау;
- Тергемеу, сенімділік таныту;
- Үйде тыныштық, сенімділік, қауіпсіздік ахуалын құру;
- Ашықтық қағидасы бойынша үйдегі қарым-қатынас дағдыларын қалыптастыру;
- Жеке тәжірибесін құру құқығын сақтау.[3, с. 28]

«Бала біздің болашағымыз» тренинг

«Балалардың қауіпсіздігін ұйымдастыру» ата-аналар жиналысы

Жасөспірімді өзіне-өзі қол жұмсаудан не тоқтатуы мүмкін?

-Баламен қамқорлық қарым-қатынастарды орнатыңыз;

-Зейінді тыңдаушы болыңыз;

-Қатынаста шынайы болыңыз, қорқынышты жағдай туралы байыпты және түсінікті сұраңыз;

- Психикалық ыңғайсыздық көзін анықтауға көмектесіңіз;
- Барлық мәселелерді дұрыс шешу үшін сенім орнатыңыз;
- Балаға оның тұлғалық қорларын тануға көмектесіңіз;
- Баланың осы шақта сәтті орнығуы үшін қолдау көрсетіңіз және болашақтағы бағытты анықтауға көмектесіңіз;
- Жасөспірімді зейінмен тыңдаңыз!

Қорытынды: Әрбір адам өмір сүруге құқылы. Олай болса неге арамызда өз өлімінен бұрын өмірден озатын адамдар кездеседі? Қиыншылыққа төзбей өмірден өте салу оңай. Бірақ, осының артында қаншама қайғы-қасірет, мұң бар десеңізші! Сондықтан, жасөспірімдеріміздің өзіне-өзі қол жұмсауына жол бермейік дегім келеді.

Әдебиеттер:

1.Нарикбаева М.С. Қызықты психология.Алматы. 2014ж.
2.Кондрашева В.Т. Суицидальное поведение . Минск. 1999г
3. Елшібаева К.Ғ. Суицидтің алдын-алу. Алматы, Нұр - Принт. 2008ж.

Оспанкулов М.З.
Қарқаралы ауданы,
№19 ЖББОМ базасындағы тірек мектебі

МҰҒАЛІМНІҢ КӘСІБИ ДАМУЫ – БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІН ЖАҢАРТУДЫҢ НЕГІЗІ

Жас ұрпаққа сапалы білім мен ұлағатты тәрбие беру және өміріне жолдама алуына барлық жағдай жасау үшін білім беру ісін әлеументтендірудің маңызы зор. Қазіргі уақытта мектеп реформасына көптеген өзгерістер енгізіліп, мектеп ісінің ішкі-сыртқы жүйесі түгелімен өзгеріп келе жатқаны белгілі.

Елбасы Н.Ә.Назарбаев дәстүрлі халыққа Жолдауында: «Білім беру реформасы- Қазақстанның бәсекеге нақтылы қабілеттілігін қамтамасыз етуге мүмкіндік беретін аса маңызды құралдардың бірі. Бізге экономикалық және қоғамдық жаңару қажеттілігіне сай келетін осы заманғы білім беру жүйесі қажет» деп, білім беру үрдісіне баса назар аударған еді.

Қазіргі әлемде болып жатқан қарқынды өзгерістер әлемдік білім беру жүйесін қайта қарау қажет екендігін паш етті. Қарқынды өзгеріп жатқан әлемде білім саласындағы саясаткерлер үшін де, жалпы мектептер үшін де, соның ішінде мұғалімдер үшін де ең басты, маңызды мәселе болып отырғаны: ***«XXI ғасырда нені оқыту керек?»*** және де екіншісі - ол да маңызы жағынан біріншіден еш кем емес: ***«Мұғалімдер оқушыларды XXI ғасырға қалай дайындайды?».*** Қазақстан Республикасының педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстарының бірінші (ілгері) деңгей бағдарламасының мазмұны осы екінші мәселені шешуге бағытталған.

Білім беру саласында оқушылар үшін білім де, дағдылар да тең дәрежеде маңызды деген ортақ ұстаным қалыптасуда. Заманауи тәсілдің ең негізгі ерекшелігі оқушылардың алған білімдерін жай ғана иеленіп қоймай, оларды орынды жерде қолдана білуіне басты назар аудару болып табылады, ал XXI ғасырда талап етілетін дағдылардың мәні осында.

Осы орайда Қарағанды облысының білім басқармасы, Қарағанды қаласының педагогикалық шеберлігі орталығы филиалы және Қарағанды қаласының «Химия-биология бағытындағы Назарбаев Зияткерлік мектебі» филиалы арасындағы өзара серіктестік туралы 2015 жылдың 26 қазанындағы Меморандум негізінде, ауданымыз бойынша 4 мектеп жетекші мектеп болып құрылған болатын. Әр мектеп өзінің жылдық жоспары бойынша НЗМ іс-тәжірибесін трансляциялау бойынша жұмыстар жүргізілді. Ал, біз 2019-2020 оқу жылында өз жұмысымызды «Сабақты зерттеуге» арнадық. Оның дәлелі 30 қарашада АББ-нің әдістемелік кабинеті ұйымдастырған «Сабақты зерттеу тәсілін тиімлі жоспарлау және жүргізу» тақырыбында өткен семинарға біздің мектеп өз іс-тәжірибесімен таныстырды. Семинарға Қарағанды қаласындағы ПШО-ның тренерлері жоғары баға берді.

Жаңа педагогикалық тәсіл аудан мұғалімдері үшін белгілі бір дәрежеде серпіліс болды деуге болады. Белсенді және жаңашыл ұстаздар өз тәжірибесін жетілдіру үшін сабақты зерттеуді ұйымдастыру мен іске асыруды қолға ала отырып, өздерінің мектептеріндегі әріптестерін де осы үдеріске тартуы керек. Сонда мұғалімдерге сабақты бірлесіп жоспарлауы, сабақты бақылау мен рефлексиялық талқылауды үйретудің маңызы аса зор болады. Бұл ретте мұғалім үшін психологиялық аспекті те маңызды болады: сабақ жоспарын бірлесе дайындау сабақ беру барысында әріптестердің арасындағы кәсіби қарым-қатынасты бұрынғыдан да жақсартады. Сондықтан «Сабақты зерттеуді» мектеп басшысы тарапынан басшылық-бақылау дұрыс жасалынса оқыту мен оқу жақсаратыны сөзсіз. Өйткені «Сабақты зерттеуге» жауапты мектеп басшысы екенін назарда ұстасаңыздар екен дегім келеді.

Осы орайда 6-желтоқсан күні АББ-нің әдістемелік кабинетінің ұйымдастыруымен «Сабақты зерттеу» тәсілі бойынша стенд конференциясы өтті.

Біздің ЖББ №19 орта мектеп базасындағы тірек мектебінде ұйымдастырылған сабақты зерттеу барысында қалыптасқан деректерді жинау, талдау және қайта қарау дағдылары мен әріптестер арасындағы тұлғааралық қарым – қатынастар мектептегі оқу ортасын жақсартуға оң ықпалын тигізуде.

2018-2019 оқу жылында 4-сынып оқушыларының білім сапасы 64,3% болса, 2019-2020 оқу жылында сабақты зерттеу тәсілінен кейін 66,7% болды яғни 4% көтерілгені байқалды.

Сабақты зерттеуде оқу мақсаттарын белгілеу, зерттеу сабақтарын жоспарлау, деректерді жинау, талқылау және қайта қарау үдерістерін мұқият жоспарлау маңызды. Сабақты зерттеу тәсілін қолданудың мақсаты тек сабақ жоспарын жасауды жетілдірумен шектелмейді, бұл жалпы әлеуетті арттыруға: сыныпта және сыныптан тыс оқыту мен оқуды дамыту үшін қажет білімді, дағдылар мен ынтаны қалыптастыруға бағытталған.

Бұрынғы жастардың мақсаты айқын, болашағы белгіленіп қойған болатын, ал қазіргі өзгермелі қоғамда мектеп бітірген жастарды өзгеше өмір күтіп тұр. Ғылыми - техникалық прогресс пен ғылыми жаңалықтар қолжетімді білім мен ақпарат көлемін мейлінше арттырып жіберді. Біз тәуелсіз халықаралық қоғамдастықта өмір сүреміз, ал бұл жерде бір елдің жетістігі немесе күйреуі көптеген елдерге ықпал етіп жатқаны белгілі.

Осы орайда мектеп басшылығы ретінде мұғалімнің кәсіби өсуіне ықпал ету және командалық жұмыс пен бірлескен оқуды ұйымдастыру мақсатында мектебімізде «Тәжірибедегі рефлексия» білім беру бағдарламасы бойынша мектепішілік курстар ұйымдастырылып, мұғалімдер өздерінің білімдерін жетілдіріп жатыр. Сонымен бірге мұғалімдер үшін тәлімгерлік ұйымдастырылып, оқыта отырып үйрену негізінде тәжірибе алмасып, өзара сабаққа қатысып, тәжірибе алмасуда.

Мұғалімдердің кәсіби дамуын көтеру үшін аудандық, облыстық, республикалық ғылыми-практикалық конференциялар, семинарлар мен вебинарларға қатысуы мектеп ұстаздарының кәсіби өсуіне ықпалын тигізуде.

Мектеп ұстаздарының кәсіби білімінің сәтті жүйелері оқыту көшбасшысы ретінде тәжірибе қоғамдастығы құрылды. Онда өзара тәжірибе алмасып отырғандықтан мұғалімдердің кәсіби даярлығы ұдайы жетіліп отырғанын байқадым. Оның нәтижесін ұстаздардың сабақ беру барысында байқалды.

Бүгінгі таңдағы басты мәселе – жас ұрпақтың сапалы білім алуы. Ғұлама ойшыл Аристотель «Білім алудың тамыры ащы, бірақ жемісі тәтті» деген екен. Білім саласының дамуы көшінен қалмай ілгері жылжу – біздің басты мақсатымыз.

Әдебиеттер:

1. Н.Ә.Назарбаев. «Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік» 2017 жыл 31 қаңтар.

2. Мұғалімдерге арналған нұсқаулық, Бірінші (ілгері) деңгей, «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2014

Островская Г.А.
ОШ №44, г. Караганда

РАЗВИТИЕ КОММУНИКАТИВНЫХ НАВЫКОВ УЧАЩИХСЯ ЧЕРЕЗ ИСПОЛЬЗОВАНИЕ РЕЧЕВЫХ ПОДСКАЗОК И КЛИШЕ

Одной из приоритетных задач современного образования является формирование коммуникативной функциональной грамотности. Учащиеся должны формулировать и аргументировать собственные мысли, участвовать в беседах и диспутах, взаимодействовать с различными людьми. Основа коммуникативной функциональной грамотности закладывается, начиная с начальных классов, на уроках «Русский язык» и «Литературное чтение». Данные предметы обеспечивают развитие всех видов речевой деятельности: говорения и аудирования, чтения и письма. [4]

Нынешнее поколение детей получает объем информации, в несколько раз превышающий объем информации за последние годы, поэтому они должны быстро адаптироваться и функционировать с окружающей языковой средой. Вместе с тем, возникает эффект «перенасыщения» информацией, когнитивная усталость, когда, чем больше мы стараемся успеть, тем меньше успеваем. Это может привести к негативным результатам: состоянию постоянной усталости и нежелания работать, уменьшению объема перерабатываемой мозгом информации, снижению эффективности работы. [1]

В начальной школе это может выражаться в нежелании участвовать в работе класса; ученикам легче «отмолчаться» или ответить односложно, не вступая в диалог с учителем, одноклассниками

или самодиалог (при проведении самоанализа и саморефлексии). Такие учащиеся быстро теряют интерес к обучению, становятся неактивными во время уроков, не всегда способны сформулировать и аргументировать собственные мысли или высказать собственную точку зрения, что, в свою очередь, ведет к снижению познавательного интереса.

Проблему низкого уровня сформированности языковой функциональной грамотности можно наблюдать почти в каждом классе начального звена, т.к. учащимся не хватает активного словарного запаса для общения, наблюдаются низкая грамотность письменной и устной речи, слаборазвитые ораторские навыки.

Одним из возможных путей решения проблемы для меня стало использование речевых подсказок и клише начала предложения с целью формирования и развития языковых навыков учащихся. Такие клише являются готовыми формулами, способствующими облегчению процесса коммуникации.

При обучении речевым клише необходимо придерживаться поэтапного их использования в речи учащихся (рис.1). [2]

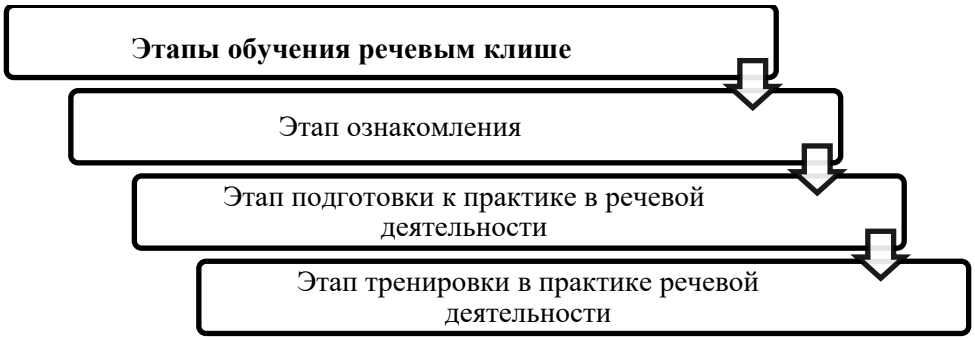

Рисунок 1. Этапы обучения речевым клише

На подготовительном этапе учащиеся знакомятся с предлагаемыми речевыми клише на различных этапах урока (Таблица 1), выясняют их целевое значение, делают вывод об изменении стиля собственной речи и необходимости использования речевых образцов.

Оценка и анализ	***Коррекция***	***Рефлексия***	***Аргументация***
• Я справился с этим заданием …, т.к…. • Я могу… • Теперь я знаю, что …	• Мне следует обратить внимание на … • У меня не получилось, потому что …	• Мне было интересно … • Хвалю себя за …. • Я получил от этого урока…	• Я считаю, что… Во-первых,… Во-вторых,… • Я уверен, что …, потому что … • Я думаю, что …, т.к….

Таблица 1. Примерные речевые клише

На этапе подготовки можно предложить следующие вопросы и задания:

- Когда можно использовать данное начало фразы?
- Продолжите данное начало предложения.
- Предложите своё начало предложения.

Учителю необходимо направлять высказывания учащихся в нужном направлении путем постановки вопросов высокого порядка.

Уже на этом этапе все учащиеся включаются в рабочий процесс через использование клише, что позволяет сфокусировать внимание на подробностях урока и вовлечь большую часть учащихся в активный процесс. Данные клише являются для учащихся своеобразными инструкциями на протяжении всего урока, т.к. при отсутствии инструкций ученики тратят учебное время непродуктивно. Флейвел называет такой опыт по использованию стратегий, которые ученики не знают, но к которым они способны – «дефицитом продуктивности». [3;198]

Этап тренировки в практике речевой деятельности представляет собой выполнение учащимися заданий по свободному употреблению речевых клише в диалогической речи. [2]

На этом этапе необходимо осуществлять достаточное количество упражнений с фразами-клише, их включение в различные этапы урока. Следует соблюдать некоторые правила введения в речь учащихся языковых клише:

- речевые клише вводятся постепенно, не более 1-2 на одном уроке;
- для отработки и усвоения каждой речевой подсказки необходимо достаточное количество повторения, поэтому периодически следует возвращаться к уже использованным клише;
- важно помнить о разнообразии стратегий, применяемых при отработке данного навыка, но в то же время их использование должно быть доведено до автоматизма.

Вид деятельности	***Предлагаемые стратегии, содержащие клише***
Создание коллаборативной среды	«Чем мы похожи»
Постановка цели урока	«Да-нет», «Закончи предложения»
Аргументация ответов	Стратегия «Убеди другого», «Доскажи словечко», «Да, и еще…»
Самооценка, рефлексия	«Две звезды, одно пожелание», «Трёхминутное эссе», «Закончи предложения»

Таблица 2. Стратегии, применяемые для отработки использования речевых клише

Для отслеживания результативности работы учащимся было предложено ведение «Рефлексивного дневника». В начале работы, на одном из первых уроков, им было дано задание по написанию «Трёхминутного эссе» без языковой поддержки в виде речевых подсказок. По результатам были сделаны выводы о том, что большая часть учащихся испытывала затруднения с написанием эссе, большая часть ответов были односложные, в пределах 0-25 слов, двое учащихся не справились с этим заданием совсем. Через неделю работы по использованию речевых подсказок были видны первые результаты работы. (Рисунок 2, 3) Все учащиеся без проблем могли выразить собственные мысли с опорой на предоставляемые «подмостки» в виде речевых клише, увеличился словарный запас учащихся, им стало легче аргументировать собственные мысли.

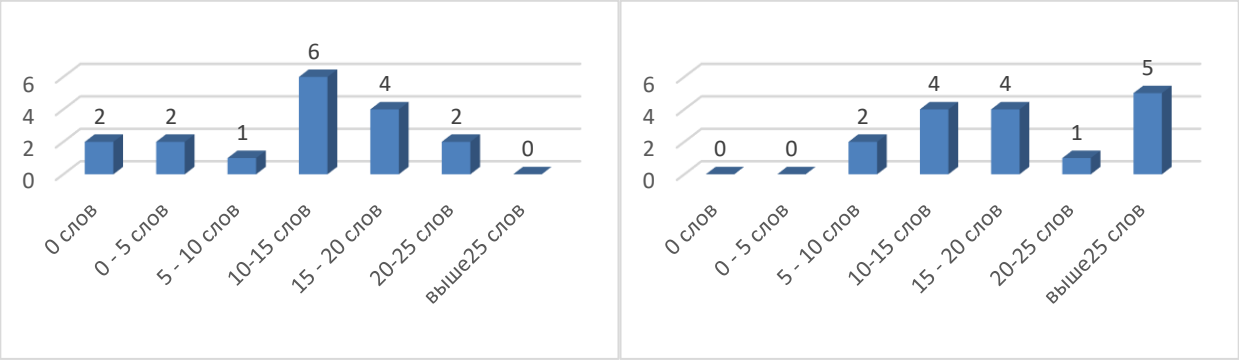

*Рисунок 2. Количество слов в эссе **до** и **после** использования речевых подсказок*

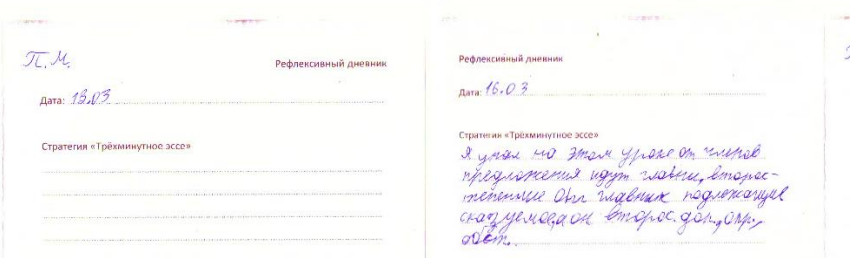

Рисунок 3. Пример использования стратегии «Трёхминутное эссе» без использования речевых подсказок и с их использованием

Подводя итоги проделанной работы, можно сформуировать следующие выводы:

Использование речевых подсказок способствует экономии мыслительной деятельности, когда мыслительный процесс направлен на смысл высказывания, а не на построение ответа.

Использование речевых шаблонов может стать помощью при написании сочинений, особенно текстов-рассуждений, однако, следует осторожно их использовать при составлении художественного текста.

Использование клише способствует формированию навыка аргументации у учащихся, помогают структурировать ответы и не терять нить суждения.

Литература:

1. Информационное перенасыщение и как ему противостоять/ ttps://gridasova. com/archives/697 (дата обращения: 19.02.2019)

2. Бурунский В.М. Трансформации, претерпеваемые клише в речи//Вестник Костромского государственного университета им.: научно-методический журнал. – Кострома: Изд-во Костром. гос. ун-та, 2009. – № 2.

3. Руководство для учителя. Программа курсов повышения квалификации педагогических работников Республики Казахстан, АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы», 2018.

4. Оразалина К. Р. Как через использование речевых клише научить учащихся 8 класса составлять проблемные вопросы? // Молодой ученый. — 2017. — №18.1. — С. 54-56. — URL https://moluch.ru/archive/152/43291

Пахомова М.С.
Ташкен Ж.С.
Школа-лицей №1 г. Сарани

ФОРМАТИВНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИКТ

Введение критериальной системы оценивания изменило стиль наших уроков. Учитель должен научить детей находить информацию и работать с ней, оценивать свои достижения и ставить перед собой задачи, с помощью которых они смогут достичь целей. Чтобы помочь учащимся определить уровень, на котором они находятся на данном этапе обучения, наметить дальнейшие действия, а также мотивировать их, проводится формативное оценивание. К сожалению, многие педагоги видят и используют на своих уроках мало форм формативного оценивания, таким образом, не раскрывая полностью потенциал обучающихся и не заинтересовывая их. Необходимо использовать разные виды формативного оценивания. Особо интересным является оценивание, где будут использованы гаджеты и интернет.

В данной статье мы хотим поделиться с Вами своими взглядами на современные технологии, которые придут нам на помощь в проведении формативного оценивания. Мнение создалось в процессе знакомства с программами и использования их на практике.

Первым ресурсом, с которым мы бы хотели вас познакомить, является приложение «Плискерс». Это приложение позволяет мгновенно оценить ответы всего класса и упростить сбор статистики. Для работы с данным приложением вам потребуется зайти на одноименный сайт и зарегистрироваться (удобнее всего это делать через ваш действующий мобильный аккаунт). Программа сопровождает вас в течение всей первой сессии на сайте. Первыми шагами на сайте являются создание списка своего класса и первого сета (теста из 5 вопросов, большее количество, к сожалению, платно). Следующим шагом будет скачивание особых наборов карточек, пронумерованных и содержащих на каждой своей стороне букву – вариант ответа на тест (очень удобно подписать эти карточки на обратной стороне, причем один набор карточек можно использовать на все свои классы, только важно соблюдать нумерацию учащихся).

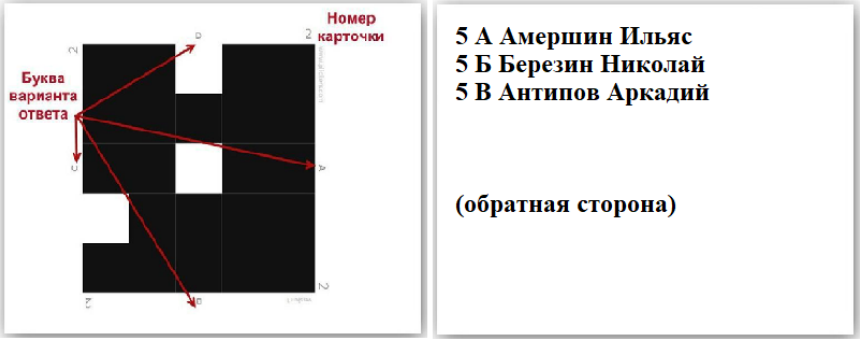

Приложение «Плискерс»

После этого вам останется только скачать мобильное приложение «Plickers» в Play Market на свой телефон. Во время демонстрации сета на каждый ваш вопрос учащиеся поднимают карточки нужной стороной вверх, а вы сканируете их ответы своим телефоном. Вся статистика по каждому ребенку и по каждому вопросу приходит вам в личный кабинет. Огромный плюс сервиса – он не требует от детей наличие гаджетов с выходом в интернет.

Неудобства данного сервиса для нас следующие:

1. Ограниченное количество вопросов в каждом сете (не более 5, большее количество только через платную подписку, которая составляет порядка 4000 тг в месяц);
2. Интерфейс на английском языке, который хоть и переводится автоматически браузером, но все равно доставляет неудобства;
3. Сложности в освоении (потратили порядка 5-6 часов на освоение).

«Plickers» мы использовали как на уроках русского языка и литературы, так и математики. Сеты – обычные тестовые задания с четырьмя вариантами ответов. На уроках русского языка – отработка орфографии, пунктуации, грамотности чтения, на уроках литературы – знание текста, характеристика героев, на уроках математики сервис прекрасно подходит для оттачивания навыков устного счета, формул. Исходя из опыта работы с «Plickers», эффективнее всего проводить тестирование в качестве повторения изученного ранее в первые 5-10 минут урока, т.к.необычная форма работы с изученным материалом мобилизует детей и дает прекрасный психологический старт для дальнейшего урока.

Следующим онлайн-сервисом для формативного оценивания мы бы хотели назвать сервис «LeaningApps». Это конструктор для разработки интерактивных заданий по разным предметным дисциплинам. У данного сервиса два несравненных преимущества: он полностью бесплатен и обладает огромной базой уже созданных интерактивных заданий по различным предметам, в том числе и русскому языку (как Я1, так и Я2), литературе и математике.

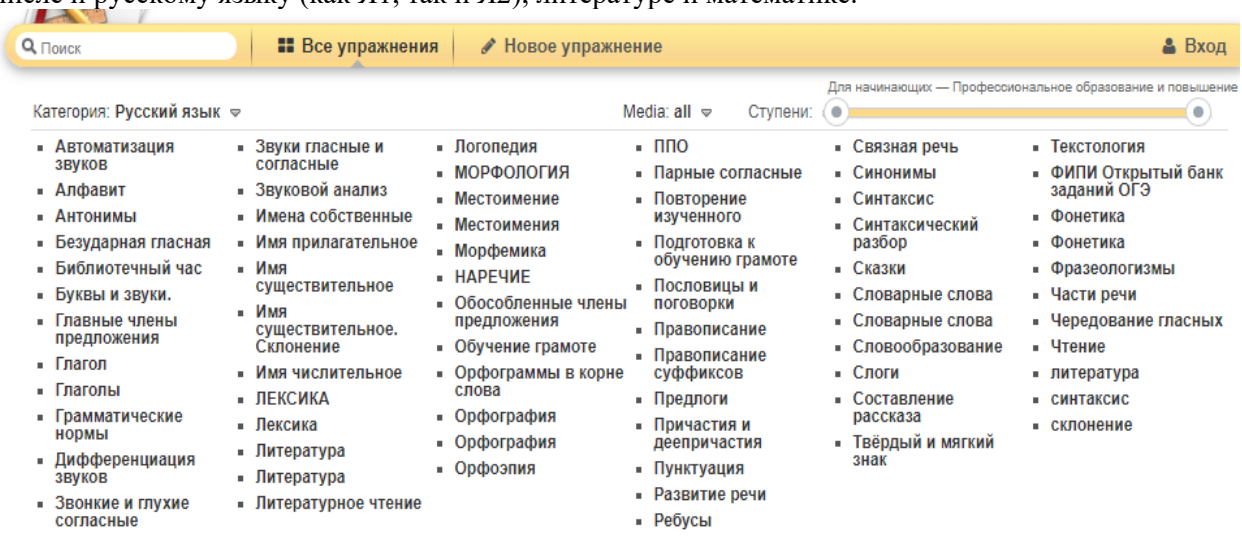

Сервис LeaningApps

Сервис позволяет также создавать свои задания по стандартным шаблонам, которые более чем разнообразны: «Найди пару», «Классификация», «Хронологическая линейка», «Сортировка

картинок», «Викторина», «Заполни пропуски», «Кто хочет стать миллионером», «Пазл», «Кроссворд» и др..

Также сервис «LeaningApps» позволяет зарегистрироваться не только самому, но и зарегистрировать всех своих учеников, отправлять им задания, проводить мониторинг с анализом ошибок.

Задания этого сервиса позволяют в доступной, игровой форме провести формативное оценивание, написать комментарий каждому учащемуся лично через обмен сообщениями непосредственно на самом сайте. Исходя из опыта работы, следует отметить, что использование данной платформы позволяет улучшить взаимоотношения с учащимися, а главное встать с ними на одну ступень в использовании интернет-ресурсов.

Работа с данным сервисом на уроках нам представляется проблематичной. Во-первых, все задания ученик должен выполнять индивидуально, за исключением заданий «Байга», к которому подключаются сразу два учащихся и соревнуются в знании определенного правила (правописание корней с чередованием, преобразование неправильных дробей, сокращение дробей и т.д.). Во-вторых, у каждого учащегося должен быть гаджет с прямым выходом в интернет. Поэтому простой демонстрации задания на экране проектора недостаточно. Как найти выход? На уроках в классах, где подавляющее большинство учащихся имеют телефоны с интернетом, мы даем ссылку на задание (дети без интернета выполняют задания на головном компьютере по очереди, хотя их остается всего 2-3 человека). В классах, где большая часть детей имеет доступ к интернету только из дома, мы ставим задания на рассылку в качестве домашнего задания по выбору. Дети с большим интересом выполняют эти интерактивные задания дома в течение нескольких минут, а в школе делятся потом своими успехами. Поиграть с компьютером «по делу» для них намного интереснее, чем в тысячный раз выводить очередное упражнение из учебника. А учитель, в свою очередь, получает выполненное домашнее задание с уже проведенной работой над ошибками (сервис не пропустит неправильный ответ, ребенок будет подставлять ответы, пока не найдет правильный).

И завершать нашу галерею ИКТ инструментов для формативного оценивания будет игровая обучающая платформа «Kahoot». Данная платформа представляет собой сервис для создания ярких, красочных заданий в форме викторины. «Kahoot» очень удобен в использовании. Для регистрации и создания первой викторины у нас ушло порядка 30-35 минут.

Для использования данного сервиса есть ряд условий.

1. Учитель заранее готовит викторину на сайте.
2. В классе викторина демонстрируется на большом экране непосредственно с сайта через интернет.
3. У каждого ребенка должно быть устройство с выходом в интернет.
4. Учащиеся подключаются к игре учителя либо через приложение на телефоне, либо непосредственно через веб-браузер посредством пин-кода игры.

Игровая обучающая платформа Kahoot

«Kahoot» очень напоминает «Plickers», о котором говорилось выше. Хотя есть ряд существенных отличий. Количество вопросов в «Kahoot» не ограничено вашей платежеспособностью. Опрос превращается в игру, где учитывается не только правильный ответ, но

и скорость его внесения. После ответа на каждый вопрос появляется статистика, в которой отображаются только ник-неймы первых трех участников, но не отображаются последние места (что несомненно важно для создания «ситуации успеха»).

Данный сервис, как показывает наша практика, наиболее эффективен на уроках обобщения изученного материала. Играм «Kahoot» можно посвятить как целый урок, так и отдельный его этап. В последние годы популярной формой уроков обобщения стал квест. Если заменить организаторов, стоящих на ключевых постах, компьютерами с пин-кодами отдельных игр «Kahoot» по разным темам, то вы сможете сделать свой урок незабываемым приключением для учащихся, в котором вы будете для детей не просто контролирующим органом, а человеком, который в мире развития технологий может научить их новому и «по-новому».

Таким образом, мы пришли к выводу, что использование различных интерактивных онлайн-сервисов на уроках способствует повышению учебной мотивации, улучшению процесса, запоминания новых слов, созданию ситуации успеха, повышению качества знаний, интеллектуальному творческому развитию учащихся, восполнению дефицита источников учебного материала, объективной оценки знания и умения в более короткие сроки.

(из опыта работы)

Пилипчук И.Л.
Гимназия № 97 г. Караганда

ФОРМАТИВНОЕ ОЦЕНИВАНИЕ ДЛЯ РАЗВИТИЯ РЕЧЕВОЙ КОМПЕТЕНЦИИ УЧАЩИХСЯ НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЫ

Работая по обновлённой программе я рассматривала много приёмов формативного оценивания. Дело в том, что разные авторы видят разные формы формативного оценивания. Можно найти задания на оценивание эмоционального состояния, удовлетворённости уроком, степень понимания темы урока или достижения цели.

Разработано множество приёмов для формативного оценивания, однако , для каждого случая и контекста нужны свои. В начальной школе не все приёмы одинаково удобны в применении. Работая по обновлённой программе и беседуя с коллегами, я попробовала оценить различные приёмы формативного оценивания. Получилась следующая таблица

Приём	Плюсы	Минусы	Примечание
Сигналы рукой	Быстро, наглядно.	Уточнение может занять много времени, сложно увидеть объективность.	Удобно в начале освоения материала.
Светофор	Очень ярко и информативно	Сомнительная объективность	Даёт примерную информацию
Одноминутное эссе	Можно увидеть глубину понимания материала	В начальной школе занимает много времени	Юольше подходит для 4 класса
Речевые образцы (подсказки)	Развивает речь	Не каждому удобно	
Проверка ошибочности понимания	Позволяет увидеть глубину усвоения материала	Может создать ошибочное представление у детей	Подойдёт начиная с 3 класса
Индивидуальные беседы с учащимися	Позволяет осуществить индивидуальный подход	Ёмко по времени	Необходима располагающая обстановка
Измерение температуры, шкала успеха.	Наглядно, быстро	Нет детального анализа	Удобно с 1 класса

Мини-тест	Очень информативно, быстрая обратная связь.	Нет развития речи, есть вариант краткосрочного запоминания материала.	Можно применять с 1 года обучения

Я обратила внимание на то, что для различных предметов подходят отдельные приёмы формативного оценивания. В моей статье идёт речь о формативном оценивании для развития речевых компетенций. При подготовке к урокам для реализации целей, связанных с развитием речи, я пыталась найти такие формативные задания, которые помогут мне. Я не претендую на авторские приёмы. Мной были адаптированы некоторые идеи. Предварительно была обозначена проблема: дети затрудняются при составлении текстов или тексты составлены некачественно. Данную информацию можно отразить в диаграмме.

Оценка детских работ (первый замер 12.09.2019)

Применялись следующие приёмы:

Нехудожественный текст.

В разделе обозначены цели:

4.1.5.1 строить монологическое

высказывание, используя самостоятельно разработанный план и наглядные материалы

4.2.4.2 различать художественные, нехудожественные тексты по их особенностям (статья, заметка, репортаж, характеристика, инструкция, заявление, интервью, объявление, реклама)

4.3.8.2 определять род, число, падеж и склонение имен существительных, изменять их по падежам.

Работая с несклоняемыми существительными дети получили задание написать нехудожественный текст. Мы работали со спортивным материалом, поэтому преимущество отдавалось статье, репортажу, интервью. Были выработаны критерии. Далее, соотнося с критериями, ученики выставили свои работы на конкурс. Оценивание работ проводилось коллективно. Каждый ребёнок мог отдать только одну фишку за лучшую работу. Так определились победители. В ходе данной работы ученики смогли выйти на уровень творческого применения знаний, занимались анализом работ товарищей, составляли непривычный для них текст.

Учитель.

При чтении стихов и пересказе текстов.

На доске определяются 5 критериев оценивания ответа учеников.

Назначается учитель.

Ученик читает стих, пересказывает текст. Класс показывает на пальцах количество баллов.

Если максимально единые, учитель подводит итог и называет балл. Если есть разногласия, учитель спрашивает нескольких человек и принимает решение по количнству баллов. Далее ученик становится учителем, вызывают другого ответчика.

Это задание помогает детям учиться анализировать и приближает их к объективности оценивания своих ответов, развивает грамотную речь.

Термин.

На уроках литературного чтения в текстах нам встречаются малоизвестные слова. Часто мы задаём прочесть текст заранее дома. Детям предлагается 10 слов из текста. Сначала ученики их прослушивают, потом по памяти пытаются их записать. В тетради дети дают себе оценку: отлично, хорошо поработал с текстом, следует ответственно относиться к заданию.

С терминами можно работать и на других предметах. Данное задание расширяет словарный запас учащихся, позволяет спрогнозировать уровень усвоения темы над которой ведётся работа.

Метапредметные связи

В русском языке есть цель:

4.1.5.1 строить монологическое

высказывание, используя самостоятельно разработанный план и наглядные материалы

В это же время в литературном чтении встречается цель:

4.2.1.2 читать про себя текст или его части, используя различные виды чтения (просмотровое/ изучающее/поисковое/ аналитическое/чтение с пометками/*чтение схем/ диаграмм*);

В естествознании :

4.5.2.2 исследовать и объяснять такие свойства света, как отражение, поглощение

Работая в классе, я предлагаю детям с опорой на диаграмму в учебнике по литературе, вспоминая информацию, полученную в упражнениях по русскому языку и, опираясь на схемы из учебника по познанию мира плюс информация, которую мы получили на художественном труду составить сообщение о том, как мы видим цвета или о радуге.

После двух четвертей работы с данными приёмами было проведено повторное исследование и диаграмма изменилась.

Динамика развития речевых компетенций.

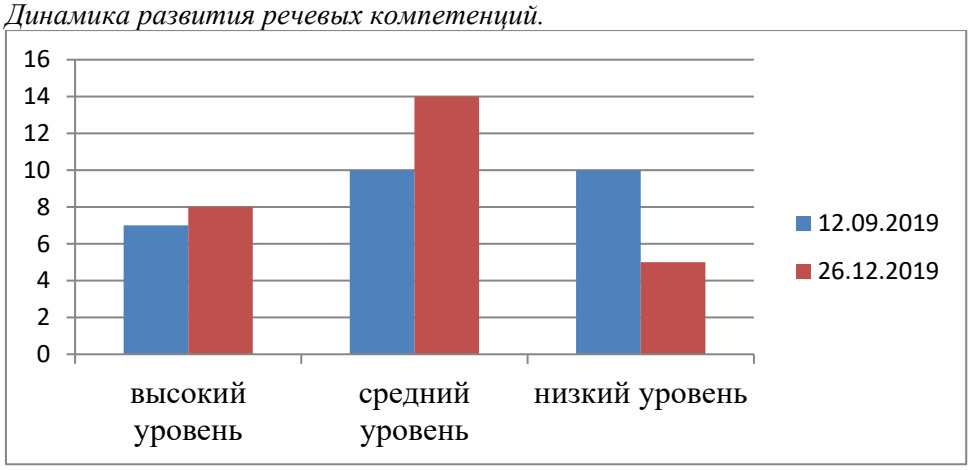

Как можно видеть из диаграммы, данные приёмы работают и приносят положительные результаты. О своей работе я рассказывала на семинаре коллегам из других школ.

Литература:

1. Программа курсов 2 уровня. АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» 2018г.
2. Руководство для учителя. с. 111-118 // АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» 2018г.
3. Форматвиное оценивание в начальной школе. Практическое пособие для учителя/Сост. О. И. Дудкина, А. А. Буркитова, Р. Х. Шакиров.– Б.: «Билим», 2012г.
4. https://multiurok.ru/files/sbornik-formativnogho-otsienivaniia.html
5. https://tak-to-ent.net/load/56-1-0-19035

Рахимберлина А.Н.
Балқаш қаласы, Ә.Бөкейханов атындағы
№15 мектеп-лицейі

ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ- ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ҚАУІПСІЗ БІЛІМ БЕРУ ОРТАСЫ ПСИХОЛОГИЯЛЫҚ АДАМГЕРШІЛІК, ӘЛЕУМЕТТІК-САУ ТҰЛҒАНЫ ДАМЫТУФАКТОРЫ РЕТІНДЕ

Адамның адамшылдығы- ақыл, ғылым, жақсы ата, жақсы ана, жақсы құрбы, жақсы ұстаздан болады.

Абай Құнанбаев

Психологиялық- педагогикалық қауіпсіз білім беру ортасында бәсекеге қабілетті жеке тұлғаны қалыптастыру үшін оқушының ең алдымен психологиялық адамгершілігі, әлеуметтік жауапкершілігі бар, отбасына, еліне, отанына деген шынайы махаббаты бар тұлға болуы қажет. Оқушының осы тұрғыда жан-жақты қалыптасу үшін оқушының отбасы, тұратын жері, білім алатын орны, араласатын достары барлығы фактор ретінде оқушының қалыптасуына тікелей байланысты болып тұрады. Бірақ бүгінгі күні кейбір оқушылардың осы тұрғыда көз қарастары бірдей емес екені анық. Әрбір оқушының тұлғалық, эмоциялық қорғансыздықтың алдын алу, өзінің жақын деген адамдарымен жақсы қарым-қатынаста болып оларды сыйлап құрметтеу және өзіне сенімді мінез-құлық дағдыларын қалыптастыру үшін әр бір оқушының отбасының ішіндегі ахуалы, бірге араласып бірге жүретін ортасының психологиялық қауіпсіз орта болуы керек.

Ол дегеніміз оқушының көп уақыт өткізетін ортасы ол білім алатын орны болғандықтан, оқушының сана сезіміне, жүріс тұрысына, психологиялық көңіл-күйіне көп ықпал етуі мүмкін. Неге? Осыны анықтау үшін уақытты сәл артқа қарастыруымыз қажет. Әр бір баланың бірінші әлеуметтік ортасы ол мектепке дейінгі тәрбие ортасы, ол жерде бала алғашқы дағдыларды үйреніп, өзін-өзі күтуге, өз бетімен жасына сай білім алуға, айналасын тануға, білуге үйренеді. Екінші әлеуметтік ортасы ол мектеп. Мектепте оқушы болып алғашқы рет өзін жеке тұлға болып сезінеді. Білім алу, бәсекеге түсу, танып білуге құштарлығы арта түседі. Сондықтан да оқушы алғаш рет мектеп табалдырығын аттаған бетте оны қарсы алатын мұғалімінің де бойында жоғарыда айтылған барлық жағымды қасиеттер болу керек.

Оқушының білім алуға келген мектебі де әдемі, кең, ашық түстерде боялған ғимарат болу керек. 1-ші сыныпқа келген оқушыларды қарсы алып тұрған мектеп педагогтары ашық мінезді, жүздері жылы болып оқушыларды жақсы қарсы алуға дайындығын таныту қажет. Өйткені баланың бірінші күннен бастап сол білім беру ортасына деген көзқарасы қалыптасын өмір бойы жүрегінде қалады. Сондықтан да мектеп психологиялық - педагогикалық қауіпсіз білім беру ортасына үнемі сай болып тұруы керек. Сол үшін әрбір білім беру мекемесінде қажетті мамандар, педагогтар, педагог-психологтар жұмыс істейді. «Жұмыла көтерген- жүк жеңіл» демекші педагогтардың әрқайсысы үнемі әрбір оқушыға дұрыс көз қараспен қараса, әрбір оқушынының бөлісіп айтқанын жүрегімен қабылдаса, оқушыға немесе ата-анасына уақытылы қажетті кеңес беріп, көмек көрсетсе, дұрыс бағыт бағдар берсе, тек сонда ғана психологиялық адамгершілігі бар, әлеуметтік-сау тұлғаны тәрбиелеп шығаруға болады.

Оның барлық процесстері отбасы мен мектеп қабырғасында жүзеге асатыны мінсіз. Бала тәрбиесінде ұсақ мәселелер деген болмайды. Оқушының мектепке кіргенінен бастап оның көңіл-күйінің өзгеруін, ішкі жан дүниесінде өзгерістердің пайда болғанын бірден педагог байқауы тиіс. Сондықтан да әрбір оқушыны назарда ұстап, оның қал-жағдайын білуге білікті педагог әрдайым дайын болып тұруы қажет деп ойлаймын. Мектепте жұмыс істейтін барлық педагогтар оқушыға білім бергенімен қоса оқушыға күнделікті дұрыс бағыт-бағдар беріп тәрбиесіне аса назар аудару қажет. Тәрбие – мектеп қабырғасында барлық жерде білім берумен қоса жүру керек. Сонда ғана оқушы дұрыс ортада дұрыс қалыптаса алады.

Мысалы біздің мектеп-лицейіміздің әрбір қабатында баланың сана сезіміне, рухына әсер ететін, тәрбиелік санасын дамытатын тақырыптық орталықтар әзірленген. «Бабалар залы» ол залда біздің қазақ халқының даналарымыз, ағартушы ғалымдарымыздың портреттері бар. Олар баланың тәрбиесіне қалай әсер етеді? Сол портретке бір рет қарағанның өзі кез келген адамның түйсігіне ой салады. Ол кісілер кім?, ол кісілердің біздерге қалдырған қандай қазынасы бар? –деген сауалдарға

жауап алу мақсатында әрбір оқушы ізденуі мүмкін. Мектеп-лицейімізде «Бабалар залында» танымдық және тәрбиелік іс-шаралар үнемі өтеді. Ол іс-шараларға оқушылар, ата-аналар, мұғалімдер қатысады. Нәтижесінде оқушылардың сана сезімінде үлкенге құрмет, өткенге тағзым үлгісі қалыптасады. «Рәміздер залы» ол залда біздің Қазақстан Республикасының мемлекеттік рәміздері бар.

«Жетістіктер галереясы» бар. Жетістіктер галереясында біздің оқушыларымыздың әртүрлі жарыстардан алған жүлделі жетістіктері бар. Ол жетістіктер оқушылардың бойында дербес бәсекелестікті оятады. Білім алуға дарындылықтарын танытуға, уәжін қалыптастыруға бағыттайды. Мектеп-лицейімізде көптеген шығармашылық топтар бар. Мысалы: «Шаңырақ» тобы, шаңырақ тобының оқушылары ашық, өз ойын еркін білдіре алатын, кез келген іс-шараның басында жүретін, болашаққа нақты бағыт бағдары қалыптасқан оқушылар. «Адал ұрпақ» клубы бар. Адал ұрпақ клуб мүшелері парасатты, адамгершілігі мол, басқа да оқушыларға тәлім мен тәрбиені дәріптейтін, адалдыққа, мейірімділікке, бірлікке тәрбиелейтін еріктілер болып келеді.

Міне осындай жан-жақты, барлық жағынан қалыптасқан ұйымшыл, бір-біріне жанашыр, талантты, дарынды, болашаққа ашық, лидерлік ортада білім алып жүрген оқушылар болашақта өздерінің дұрыс жолын бағыттай алатын, психологиялық адамгершіліктері дұрыс қалыптасқан, әлеуметтік жауапкершілігі бар тұлға болып шығады. Әрине осы жұмыстардың барлығы оқушы-ата-ана-мектеп деген үлкен бірлестікте, бір-бірімен сабақтастықта жұмылып бірге жұмыс істесе ғана осындай жетістіктерге жетуге болады.

Әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі ұйым басшының анықтамалығы №2(50) 2016ж;
2. З.М. Балғымбаева, Н.С. Ахтаева “Білім берудегі практикалық психология” Алматы “Қазақ университеті” 2017
3. Психологиялық әдістемелер жинағы. Астана 2004
4. Мектептегі психология . 2019 №9

Рахимова Ж.Т.
Балқаш қаласы, Абай атындағы №2 лицейі

ҰЛЫ АБАЙ ӨЛЕҢДЕРІНІҢ ФИЗИКА ҒЫЛЫМЫМЕН ҮНДЕСТІГІ

Абай қазақ халқы үшін теңдесі жоқ ұлы құбылыс. Ол қуатты ақылдың адамы, құдіретті талант иесі, поэзия баһадүрі

Қайсын Құлиев

Биыл ғұлама ойшыл, ағартушы, ақын, сазгер Абай Құнанбайұлының 175 жылдық мерейтойы тек мемлекеттік қана емес халықаралық деңгейде атап өту жоспарлануда. Абай – сан қырынан қарағанда әртүрлі қасиеттерімен жарқырап көрінетін жақут тас сияқты. Абайдың қара сөздері тұнып тұрған өмірлік философия болса, ағартушылық педагогтық тағылым бүкіл шығармашылығынан көрініс табады. Дамудың жаңа белестеріне өту, рухани жаңғыру заманында Абай мұрасы қоғамды көркейтудің, ұрпақ бойына адамгершілік – рухани қасиеттерді сіңірудің бірден – бір құралы.

Кемел елдің іргетасы мектеп қабырғасында қаланатындықтан, жас ұрпақтың сана сезімінің дамып, рухани күш – қайратының кемелденуіне ықпал ететін - мектеп екені бәрімізге аян.

Талап, еңбек, терең ой,
қанағат, рақым ойлап қой

бес асыл іс көнсеңіз – деген өлең жолдарындағы адам бойындағы бес асыл қасиетті әр баланың бойында дамыту керек. Кез – келген құнды дүние терең оймен, талап пен еңбектің арқасында келетінін жасынан түсініп өскен бала өмірін сарқ етіп, бос өткізе қоймас. Жаппай жаһандану заманында, Абай үндеген рақымшылық, қанағат сияқты қасиеттер Қазақстанда қалыптасқан полиэтникалық қоғамда толеранттылық пен ұлтаралық татулықты, бірлік пен ынтымақтастықты сақтап тұруды көздейді. Ақынның өлеңдерінен нәзік лирикамен қатар, табиғат заңдылықтарын дәл

суреттеуінен оның нағыз дарынды тұлғаға тән терең түсінігі мен түйсігін аңғару қиын емес. Сондықтан, әрбір сабақта өскелең ұрпақты тәрбиелеу, ілім мен ғылымға деген қызығушылықтарын ояту, адами қасиеттері мен өмірлік күш қайраттарын шыңдау мақсатында оқушыларға физикалық білім берумен қатар, Абай шығармашылығына үңіліп, оның адамдық және тұлғалық қасиетін үлгі етіп отырамын.

Желсіз түнде жарық ай, сәулесі суда дірілдеп – деген өлең жолдары арқылы жарықтың шағылу құбылысын, шағылу құбылысымен байланысты заңдылықтарды түсіндіруге болады. Шағылған сәуленің судың бетіндегі дірілдеп тұрғаны су бетіндегі толқындық қозғалыстың себебінен болатынын да айтып жеткізуге болады.

Механикалық қозғалыс, қозғалыс траекториясы тақырыптарын өту барысында «Қансонарда бүркітші шығады аңға» өлеңін мысалға алдым. Қардың бетіне түскен ізден аңдардың қозғалыс траекториясы жақсы көрінеді. Осылайша траектория ұғымын оңай әрі тиімді жолмен түсіндіруге болады.

«Қараша, желтоқсан мен сол бір-екі ай» өлеңінде
Қар жауса да, тоңбайды бай баласы,
Үй жылы, киіз тұтқан айналасы.
Бай ұлына жалшы ұлы жалынышты,
Ағып жүріп ойнатар көздің жасы.

Бұл өлеңдегі киіздің жылуөткізгіштігі төмен болғандықтан, қазақтардың киіз үйді паналауының себебі жатыр.

«Сегіз аяқ» өлеңінде:
Жартасқа бардым,
Күнде айғай салдым,
Онан да шықты жаңғырық.
Есітіп үнін,
Білсем деп жөнін,
Көп іздедім қаңғырып.. – деп жаңғырықтың таулы жерде болатынын аңғарып, өзінің ізденісін жеткізген. Осы өлеңді мысалға келтіре отырып, дыбыстың бөгеттен шағылуы себебінен жаңғырықтың пайда болу құбылысын түсіндіруге болады.

Міне, қарап тұрсақ Хакім Абайдың түбі терең данышпандығы мен таудай биіктік тағылымын ұрпақ санасына жеткізудің сан алуан жолы бар екен. Осы тұрғыда оқушылар Абай шығармаларының ғылыми қырын ашып, 11 сынып оқушысы Егиналина Назерке, «Абай шығармаларындағы физикалық құбылыстар» деген тақырыпта ҒПК ғылыми жоба қорғап, облыстық кезеңде 2 орынға ие болды. Қаламыздың физик мамандарының ұйымдастыруымен ақынның табиғат жайлы өлеңдерінің физикалық мағынасын ашу мақсатында өткен «Физика және лирика» іс шарасы да оқушылардың ой – өрісін кеңейтіп, танымдарын дамытты.

Мемлекет басшысы өзінің «Абай және XXI ғасырдағы Қазақстан» атты мақаласында интеллектуалды ұлт қалыптастыру идеясы Абайдан бастау алғанын, ұлы ойшылдың ұлттың өресін өсіруді көздегенін және Абай сөзі ұрпақтың бағыт алатын темірқазығына айналуы тиіс екенін атап өтті. Мектеп оқушылары неғұрлым көп тілді меңгерсе, білім көкжиегін кеңейтуге мүмкіндіктері көбейеді. Жаратылыстану пәндерін үш тілде оқыту – болашақ ұрпақтың білім кеңістігінде еркін самғауына жол ашатын, ғылым құпияларына үңіліп, өз қабілетін танытуына мүмкіндік беретін бүгінгі күнгі қажеттілік болып тұр. Абай атамыздың жастарға тіл үйренуді жиырма бесінші қара сөзінде «Орысша оқу керек, хикмет те, мал да, өнер де, ғылым да - бәрі орыста тұр. Зарарынан қашық болу, пайдасына ортақ болуға тілін, оқуын, ғылымын білмек керек» деп үндеуі бүгінгі күні қайта жаңғырып, өзектілік тауып отыр.

Білім беру ұйымдарында жүргізілетін тәрбие бағытының маңызды бөлімі – рухани адамгершілік тәрбие бағыты. Осы тұрғыда ұйымдастырылатын сынып сағаттарының, тәрбие сағаттарына да негізгі арқауы ретінде Абай ілімі кеңінен қолданылады. Абайдың қара сөздері – тұнып тұрған даналық бұлағы деуге болады. Абай әлі зерттеліп болмаған феномен десек, заманауи абайтанушылардың еңбектері осы сөзді тек дәлелдей түседі. Сондай тұлғалардың бірі филолог Темірбеков Омар Жәлелұлы Абай мұрасын отбасы институтын қалыптастыру мен дамыту құралы деп көрсетеді. Қарап тұрсақ, бір жарым ғасырлық тарихы бар Абай ілімі бүгінгі күнде де қоғамдық тағылым мектебіне айналып отыр.

Тереңнен толғайтын, жан тебіренісін тек шығармашылығымен жеткізетін дарынды тұлға өз басының қайғы-қасыретімен езіліп жүрсе де, айнала жұрттың тіршілік қарекетін жасап, адал еңбек етуге шақырудан танбайды. – Еріншектік – күллі дүниедегі өнердің дұшпаны. Талапсыздық, жігерсіздік, ұятсыздық, кедейлік – бәрі осыдан шығады. Адамның басты үш қасиеті: ыстық қайрат, нұрлы ақыл, жылы жүрек нышандары кісіге туа бітсе де, еңбек, өнер, ғылым арқылы ғана дамып, өркен жаяры сөзсіз. «Еңбегі мен ақылын» тең ұстай білетін адам ғана кездескен қиындықтарды жеңе алатыны жайлы қазіргі таңда әлемнің озық ойлы ғалымдары жар салуда. Абайдың ілімі тағы да өзінің өміршеңдігін көрсетіп тұр.

Сөзімді қорытындылай келе, Абай мұрасы –оның әрбір сөзін өмірлік қағидасы етіп ұстанған адамның бұл дүниедегі рухани жан азығына айналып, Абай айтқандай дүние кетігінің маңызды бір кірпіші болып қаланары сөзсіз деп ойлаймын.

Әдебиеттер:

1. Арап Еспенбетов, Шәкәрім мемлекеттік университетінің оқытушысы, профессор, Қазақстанның еңбек сіңірген қайраткері.» Абай туралы тұңғыш рет пікір білдірген шетел жазушысы кім?»

2. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Абай және XXI ғасырдағы Қазақстан» атты мақаласы.

3. Абай: еңбек hәм кәсіпкерлік. Өтен Ахмет, өнертанушы.

4. Абай аманаты – адал еңбек. Шынар Мұратқызы, Абайдың мемлекеттік қорық-мұражайының бөлім жетекшісі. Baq.kz сайты.

Ревтова О.Н.

Школа-лицей №1, г. Сарань

ПРОБЛЕМНО-ДИАЛОГИЧЕСКОЕ ОБУЧЕНИЕ КАК СПОСОБ ФОРМИРОВАНИЯ ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Мы слишком часто даём детям ответы, которые надо выучить, а не ставим перед ними проблемы, которые надо решить

Роджер Левин

Главная задача, которую ставит перед учителем государство, — это обучение и воспитание успешного ребёнка, который умеет ставить цели, быстро менять планы, анализировать результаты своей деятельности, давать оценку собственным действиям. Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2020-2025 годы делает акцент на развитие навыков широкого спектра, одним из которых является проведение исследовательских работ. Таким образом, можно утверждать, что в период осуществления реформ образования в нашей стране актуальность организации исследовательской деятельности младших школьников является одной из первостепенных задач.

В рамках обновлённого содержания образования одной из наиболее универсальных технологий, применяемых на разных ступенях образования и на любом предметном содержании, является технология проблемно-диалогического обучения. Считаю, что данная технология - панацея для решения поставленных целей. *Во-первых,* она способствует развитию у учащихся познавательных умений, готовит ученика к поиску самостоятельного решения. *Во-вторых,* новые знания не даются в готовом виде. Дети открывают их сами в процессе самостоятельной исследовательской деятельности.

На основании теоретического анализа и синтеза я пришла к выводу, что использование технологии проблемно-диалогического обучения в начальной школе способствует формированию исследовательских компетенций младших школьников.

Для подтверждения или опровержения этого вывода мною было проведено экспериментальное исследование на базе КГУ «Школа-лицей №1» г. Сарани среди учащихся 1 «А» и 1 «Б» классов, где 1 «Б» выступил в качестве контрольного класса, а 1 «А» в качестве экспериментального класса.

Целью экспериментально-исследовательской работы явилась разработка системы заданий, направленных на организацию исследовательской деятельности младших школьников с применением технологии проблемно-диалогического обучения на уроках «Познания мира». В процессе исследовательской работы мною были использованы следующие методы исследования: анализ научно-педагогической литературы по исследуемой проблеме; наблюдение, беседа, анкетирование, тестирование; изучение продуктов учебной деятельности; педагогический эксперимент.

Для выявления эффективности проведенной работы мною было выделено несколько критериев, одним из которых заключался в сформированности исследовательских умений.

В подтверждение выше сказанному, приведу фрагмент урока «Познания мира», проведённый в 1 «А» классе (контрольный класс).

Тема: Труд человека весной.

Цель: формировать исследовательские умения (формировать умение выдвигать гипотезы, строить предположения, обучение детей умению задавать вопросы).

Задание 1: подумайте над следующими вопросами и сформулируйте свои предположения.

- Где быстрее тает снег?

- Почему снег тает неодинаково в разных местах?

- Скажите, а в какой рубашке на солнышке жарче, в темной или в белой?

Задание 2: установите взаимосвязь труда человека в поле с приходом весны.

Задание 3: установите последовательность весенних посевных работ.

Задание 4: установите взаимосвязь труда человека в саду с приходом весны.

Задание 5: необходимо сделать по данному поводу два самых логичных предположения и придумать два самых логичных объяснения; попытайтесь придумать два-три самых фантастических и неправдоподобных объяснения.

- Птицы низко летают над землёй;
- На столе лежит открытая книга;
- На улице начал таять снег;
- Троллейбус сигналит под окном;
- Мама сердится.

Задание 6: придумайте несколько гипотез и провокационных идей по этому поводу: представьте, что «Воробьи стали размером с больших орлов», «Слоны стали меньше кошек», «Люди стали в несколько раз меньше (или больше), чем сейчас». Что произойдёт?

Задание 7: на столе лежат картинки с изображениями людей. Задайте вопросы тому, кто изображен на картинках. Попытайтесь ответить на вопрос о том, какие вопросы мог бы задать тебе тот, кто изображен на рисунке.

Таким образом, в процессе всего урока наблюдался «живой» диалог, построенный на субъект-субъектных отношениях, на котором учащиеся выдвигали гипотезы, строили предположения, учились задавать вопросы.

Приведу примеры заданий и занимательных игр для организации исследовательской деятельности учащихся, проведённые в 1 «А» классе.

Игра «Как помочь»

Цель - развитие умения видеть проблемы.

Содержание: педагог предлагает детям подумать над ситуацией: «Саша и Миша отправились в путешествие на лодке. Но вдруг Саша упал за борт, его может съесть акула». Затем педагог спрашивает детей, как можно помочь Саше, и предлагает карточки - шпулька с нитками, скрипка, чашка, воздушные шары. Поощряются наиболее интересные и оригинальные идеи.

Игра «Ассоциации»

Цель - развитие дивергентного мышления.

Содержание: детям предлагается рассказать о друге, используя следующие слова: «спасательный круг», «мама», «вода».

Задание

Цель - развитие умения делать выводы и умозаключения.

Содержание: Педагог читает отрывок из стихотворения К. И. Чуковского «Мойдодыр». После прочтения дети с помощью педагога анализируют стихотворение, выделяют главную мысль, факты, подтверждающие её. Затем предлагает подумать, что должен делать каждый человек, чтобы не попасть в такую ситуацию, как главный герой. Педагог старается опросить как можно больше детей.

Задание

Цель - познакомить детей с приёмом типизации.

Содержание: педагог предлагает детям схемы, изображающие человеческие эмоции. Затем предлагает назвать, какие чувства выражает каждое из схематических лиц, и сказать, какие выражения наиболее типичны для людей весёлых, злых, ворчливых, добрых и т.д.

Наблюдая за учащимися во время серии проведённых уроков, особо хотелось отметить их познавательную активность, желание самостоятельно найти ответ на поставленную проблему.

Итоги проведённой экспериментально-исследовательской работы представлены в диаграммах.

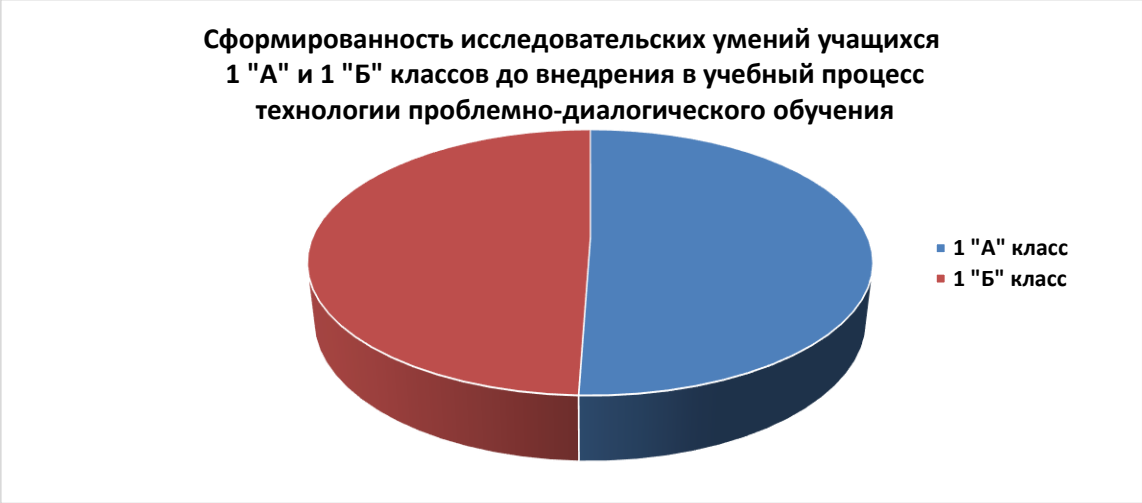

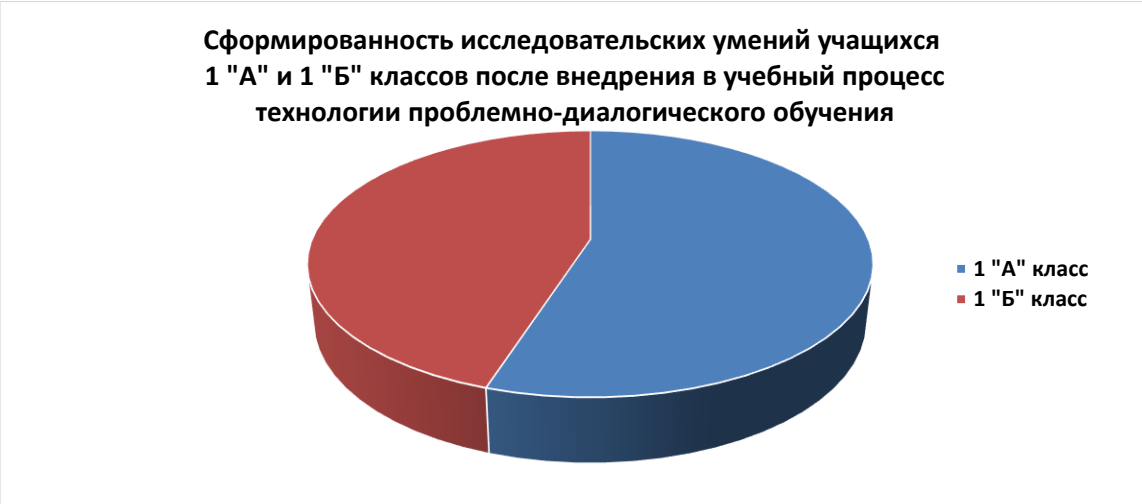

Таким образом, сравнивая результаты формирующего эксперимента с результатами констатирующего эксперимента можно отметить, что в экспериментальном классе результаты

выше, так как система заданий для исследовательской деятельности по «Познанию мира» способствовала повышению сформированности исследовательских умений учащихся.

Проведение опытно-экспериментальной работы позволяет сделать следующие рекомендации учителям начальных классов по организации исследовательской деятельности младших школьников через технологию проблемно-диалогического обучения

1) задачи на уроках «Познания мира» должны учитывать специфику предмета, специфику заданий, которые могут иметь рационально-логическую или эмоционально-художественную направленность для организации исследовательской деятельности младших школьников;

2) в начальной школе следует использовать многообразие заданий для организации исследовательской деятельности младших школьников;

3) реализация в учебном процессе системы заданий для исследовательской деятельности по «Познанию мира» способствует формированию умений исследовательской деятельности, повышению усвоенности знаний, а также формированию познавательного интереса.

Литература:

1. Мельникова Е. Л. Проблемный урок, или как открывать знания с учениками: Пособие для учителя. - М., 2002. - 84с.

2. Матюшкин А.М. Проблемные ситуации в мышлении и обучении. М. Педагогика, 1992. - С.35.

3. Смолкина Е.В. Исследовательская деятельность учащихся как средство реализации личности в общеобразовательном пространстве // Начальная школа. – 2007. - № 2. – С. 17-18.

4. Семенова Н.А. Исследовательская деятельность учащихся // Начальная школа. – 2006. - № 2. – С. 45-49.

5. Бережнова Е.В., Краевский В.В. Основы учебно-исследовательской деятельности школьников. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 128 с.

Романовская Л.В.
Гимназия № 97 г. Караганды

ВЛИЯНИЕ ОБНОВЛЕННОГО СОДЕРЖАНИЯ ОБРАЗОВАНИЯ НА РАЗВИТИЕ ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ МЛАДШЕГО ШКОЛЬНИКА

В концепции 12-летнего среднего образования Республики Казахстан основным критерием при отборе педагогических технологий является не только равноправие субъектов обучения, но и активная роль ученика. Модель образования должна быть конструктивной, чтобы обеспечивать самостоятельность мышления ребенка и его активность в познавательной деятельности. [1, с. 54].

Основы всего процесса обучения закладываются в начальной школе, поэтому особое внимание здесь занимает их познавательная активность, грамотно и методически верно руководить которой должен учитель, который должен так моделировать учебный процесс, прогнозировать и активно управлять не только обучением, но развитием каждого субъекта данного процесса.

Цель данной работы - апробирование таких методов и приемов, которые делают ученый процесс равным, двусторонним и познавательно активным.

Для достижения этой цели поставлены задачи:

- создание условий для активной познавательной деятельности учащихся на уроках в начальной школе;
- формирование и развитие метапредметных навыков познавательной деятельности учащихся;
- создание условий для добывания знаний из окружающей действительности.

С целью апробации методов и приемов активизации познавательной деятельности в нашей гимназии № 97 в качестве экспериментальной площадки был взят 2 «а» класс по предметам «Литература», «Познание мира», «Естествознание» и 2 «в» класс для отслеживания сравнительных результатов. Исходными данными послужили показатели опросника изучения познавательной активности учащихся (Б.К. Пашнева).

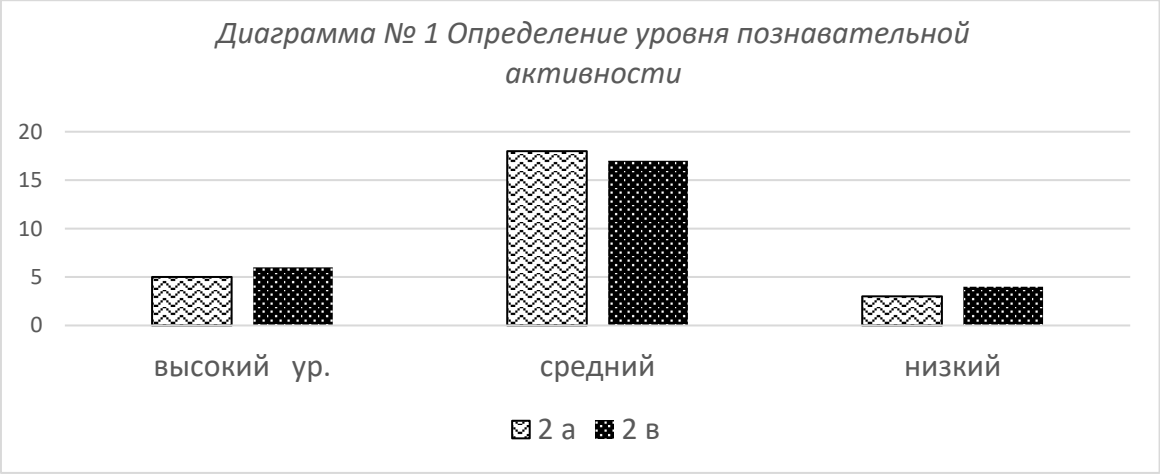

Следующий этап- формирующий эксперимент. Младший школьник отличается тем, что познавательный интерес направлен не только на процесс познания, но и на результат его. Достижение результата связано не только со стремлением к достижению цели, но и с волевым напряжением и усилием. Младший школьник проявляет познавательную активность, только если получает удовлетворение от получаемых результатов, если он видит, где и зачем он может применить данный опыт.

Для активизации познавательной деятельности учащихся мы использовали:

- новые знания о мире, для этого надо проводить жёсткий отбор содержания учебного материала, но при этом показать всю многогранность окружающего мира. Это важнейшее звено в формировании познавательного интереса. Например, приемы «Сундук с сокровищами», «Ключи мудреца», «Карта сокровищ», «Маленький Шерлок Холмс».

- ситуации проблемного и поискового характера (прием «Фабрика идей», «Паутина вопросов», «Вопросы почемучки», «Дерево Почемучки».

- игровые ситуации, например, драматизация «Я – капелька воды», « Путешествие берёзы», «Мы первооткрыватели этого мира», приёмы «Путешествие вишенки в пищеварительной системе», «Найди сокровища урока», «Машина времени» , «Авторский стул».

- в развитии интереса к учебному предмету надо не только просматривать содержание учебного материала в аспекте развития познавательной мотивации, но и использовать такие методы и приёмы, которые делают учебный процесс активным для каждого ребенка «Зигзаг», «Автобусная остановка», «Карусель», «Пила», «Водоворот»;

- раскрытие секретов великих личностей о приёмах запоминания и усвоения материала используя реальные факты из их жизни, например, рассказ лётчика о предпосылках , которые помогли ему открыть Соколовско- Сарбайское месторождение магнитного железняка, об особенностях творчества учёных и писателей, например, рассказ о Н.Сладкове , о С. Сахарнове подводит детей к игре-наблюдению « Следопыт », когда дети после экскурсии рассказывают друг другу, что необычного они увидели, на естествознании используются приёмы наблюдения для достижения поставленной цели;

- показ возможных путей использования на практике полученных знаний, умений и навыков например, приемы «Воздушный шар», «Ковёр идей», «Ярмарка возможностей» ,«Шесть шляп», « Пирамида знаний» особое внимание уделяется вопросу альтернативных вариантов с соблюдением законов природы и экологии (возможно с применением технологий будущего).

Дети имеют несколько уровней познавательной активности, мы применяли к ним три подхода:

- для детей с низким уровнем познавательной активности мы давали дополнительно время, чтобы включится в учебный процесс, время адаптироваться к проекту и дать время, чтобы дети вошли в определенный рабочий ритм, таким ученикам мы задавали вопросы так, чтобы они не были неожиданными, каверзными, нельзя перебивать детей, были терпеливыми и старались взглядом и словом поддерживать их.

- для учеников, которые обладают относительно-активным уровнем познавательной деятельности, мы осуществляли поддержку на протяжении всего процесса, не давая угаснуть

интересу и поддержанию положительной мотивации, чтобы эмоционально-актуальная атмосфера царила на протяжении всей работы.

- для учащихся, которые обладают активным отношением к познавательной деятельности, мы работали «подстраивая леса», т.е. в зоне ближайшего развития, используя приёмы и методы, описанные в формирующем эксперименте. [2, с. 106].

Следует обратить внимание на оценивание результатов деятельности детей. Мы применяли такие приёмы, как «Айсберг», «Мой звездный путь», «Чек-лист», «Листы достижений», «Солнечный лучик».

Не стоит забывать и о роли практической деятельности, когда у ребенка есть конкретный результат, который он может ощутить:

- опытная работа на уроках естествознания (опыты по выращиванию растений для школьного сада, опыты с воздухом и водой, с лучами света, с траекторией движения и т.д.)

- практическая работа по созданию творческого продукта (изготовление моделей «Солнце-Луна- Земля», «Солнечная система», изготовление календаря, пирамиды питания, макета Отрара, солнечных часов и т.д.)

Мы провели повторный мониторинг, где мы видим прирост в 2 «а» классе детей с высоким уровнем познавательной активности на 5 человек и уменьшилось количество детей с низким уровнем, а в 2 «в» классе, где не использовались данные методы и приемы, изменения всего на 1 человека.

Диаграмма № 2.Определение уровня познавательной активности.

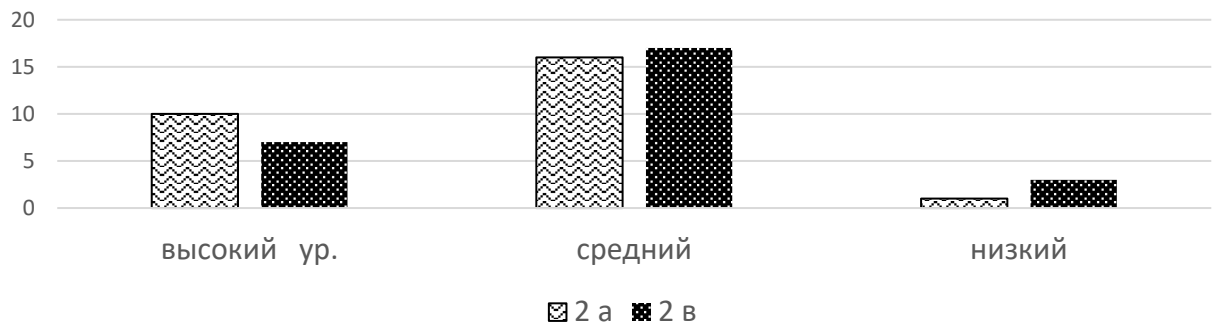

Таким образом, произошло увеличение познавательной активности за счет стимуляции познавательной деятельности ребят и повышения их собственных усилий в овладении знаниями на всех этапах обучения.

Литература:

1.Концепция 12-летнего среднего образования Республики Казахстан. Астана, 2010 год

2.Типовая учебная программа по предмету "Литературное чтение" для 2-4 классов уровня начального образования (с русским языком обучения). Приложение 7 к приказу Министра образования и науки Республики Казахстан от 10 мая 2018 года № 199

3.Типовая учебная программа по предмету "Естествознание" для 1-4 классов уровня начального образования. Приложение 7 к приказу Министра образования и науки Республики Казахстан от 10 мая 2018 года № 199

Рымбекова А.Б.
Қарағанды қаласы, №54 ЖББОМ

МҰХТАР ӘУЕЗОВТІҢ «ҚАРАШ-ҚАРАШ ОҚИҒАСЫ» ХИКАЯТЫН БЛУМ ТАКСОНОМИЯСЫ БОЙЫНША ЖОБАЛАУ

Әуезов шығармаларында сан алуан образдар галереясы бар. Әуезов кейіпкерлері өздеріне ғана тән айрықша шынайылықпен суреттелген. Классик жазушы өз өмір сүрген кезеңдегі тарихи шындықты, сол замандағы адамдардың мінез-құлқын ерекше суреткерлік шеберлікпен бейнелеп, қазақ әдебиетіне мол мұра қалдырған. Әуезов шығармашылығы әдебиеттің кез келген жанрын қамтиды. ХХ ғасырдың заңғар жазушысы Мұхтар Әуезовтің жүріп өткен өмір жолы қаншалықты бұралаң болса, қаламгердің шығармаларының кейіпкерлерінің тағдыры да соншалықты күрделі.

Жазушының «Қараш-Қараш оқиғасы» хикаяты да шынайы өмірден алынған оқиғаларға құрылып, өмірде болған тарихи тұлғалардың өмірі туралы қилы тағдырларды көрсетеді. Бұл хикаятта сталиндік репрессияның құрбаны болған аса көрнекті қоғам қайраткері Тұрар Рысқұловтың әкесі Рысқұлдың басынан өткен қиын-қыстау кезеңнің шындығы суреттеледі. Мұхтар Әуезов мұнда бас кейіпкердің прототипі ретінде Бақтығұл бейнесін хикаятына арқау еткен.

Осы тарихи оқиғаны оқушыларға жан-жақты ұғындыру мақсатында аталмыш хикаяны негізге ала отырып, озық технологиялардың бірі Блум таксономиясы арқылы бағдарламада берілген 8 сыныптың сабақ жоспарын ұсынамыз.

Қазіргі таңдағы еліміздегі білім беру жүйесінің ең басты міндеті – білім берудің ұлттық моделіне өту арқылы жас ұрпақтың білім деңгейін халықаралық дәрежеге жеткізу. Мұғалімдер алдында оқыту мен тәрбиелеудің жаңа технологияларын қолдана отырып, жеке тұлғаның дамуына жағдай туғызу қажеттілігі тұр. Жаңа технология әрбір мұғалімнен жаңа ізденісті, шығармашылықпен ойлауды талап етеді: ой-өрісін дамытатын интеллектуалды жұмыс түрлерін жіктеп саралау, пәнге деген қызығушылығын арттыру, жаңа кезең технологиясын зерделей отырып, өз жұмысына тиімді қолдану, тақырып бойынша педагогикалық тәжірибеге сараптама жасау және оны меңгерумен қатар, оқушылардың оқу белсендігін арттыру жолдарын қарастыру.

Сондай әдістердің бірі, әрі сабақта оқушылардың оқу жетістіктерін бағалауда тиімдісі – Блум таксономиясы. Таксономия дегеніміз – белгілі бір критерийлер мен ұстанымдар бойынша объектіні жүйелеу, топтастыру немесе жіктеу.

Блум таксономиясы бойынша ұйымдастыру оқушылардың дайын ақпаратты қабылдауынан гөрі, ондағы қойылған мәселені зерттеуіне, талдауына және салыстыруына, ой толғауына және бағалауына қолдау ететінін айта кеткен жөн. Блум таксономиясы адамның ақыл-ой қабілеттерінің құрылымы танымдық үдерісінің ең қарапайымнан бастап күрделіге біртіндеп өту барысында белсенді әрекетке жетелейтін алты деңгейге сәйкес тапсырмаларды құруды қажет етеді. Тапсырмалар құруда оқытудың белсенді әдістердің мәні оқушыларды кәсіби іс-әрекетті меңгеруге бағытталады. Сабақ жоспарын Блум таксономиясына салып, бағдарламада белгіленген жеті модульді ықпалдастырудың арқасында оқушылардың не білетінін және нені жасай алатынын, сондай-ақ қызығушылықтарын түсініп, оқытудың жаңа тәсілдерін тиімді және орынды пайдаланып, оқушы бойында ішкі уәж тудырып, өз қабілеттеріне сенім арттырып, ол өз кезегінде жаңа материалды саналы түрде меңгеруіне әсер етеді деп күтіледі.

Білім берудің әртүрлі нұсқадағы мазмұны, құрылымы, ғылым мен тәжірибеге негізделген жаңа идеялар мен жаңа инновациялық технологияларды зерттеп, оны өз іс-тәжірибемізде қолдану арқылы оқу-тәрбие процесінде шығармашыл білімді тұлғаның дамуына мүмкіндік беріледі. «Инновация» ұғымының (латынша – inovatis) аудармасы «жаңалық», «жаңаша», «жаңалықты енгізу» деген мағынаны білдірсе, «технология» деп оқытудың объективтік факторларының жиынтығын (бағдарламаланған оқыту әдіс-тәсілдері, дидактикалық материалдар, құрал-жабдықтар, т.б.) қандай да бір іс-әрекетте нәтижеге жету құралы ретінде қарастырылады. Педагогикалық технология – мұғалімнің кәсіби қызметін жаңартушы және жоспарланған нәтижеге жетуге мүмкіндік беретін іс-әрекеттер жиынтығы. Әрбір технология өзіндік жаңа әдіс-тәсілдермен ерекшеленеді. Әдіс-тәсілдерді мұғалім ізденіс арқылы оқушы қабілетіне, қабылдау деңгейіне қарап іріктеп қолданады. Сол арқылы баланы бастауыш сыныптардан бастап шығармашылық ойлауға, қалыптан тыс шешімдер қабылдай алуға, практикалық әрекеттерге дайын болуға үйретеміз. «Шығармашылық» деген, адамның мақсатты ісіне жету жолындағы талаптануы мен талпынысынан, жігері мен сабырынан, сұранысы

мен ізденісінен түзіліп, ақыл-ойы мен сезімінің, қиялының ерекше бітімінен көрінеді. Шығармашылық – адам ойлауының және өз бетінше әрекетінің жоғары формасы.

Оқушылардың шығармашылық қабілетін дамытуда Блум таксономиясы арқылы мұғалім оқушының іскерлігін және дағдыларын қалыптастырып, тапсырмалар беріп, өзі меңгерткен білімді, үйреткен іскерлік дағдыларын оқушыларға қайталатады. Оқушылар мұғалімнің үлгісі бойынша жіктейді, септейді, жоспар құрып, мұғалімнің нұсқауымен тәжірибе жасайды. Блум таксономиясы мұғалімнен ұйымдастырушылық қабілетті талап етеді. Мұғалім сөздік, көрнекілік, тәжірибелік әдістер арқылы жаңа оқу материалын түсіндіреді, ал оқушылар оларды тапсырмаларды орындау үшін қолданады. Оқыту процесінің нәтижелі және сапалы болуы оқыту әдістемесінің тиімді шығармашылықпен жүзеге асырылуына байланысты. Блум таксономиясы – ұжымдық ой қызметі, шынайы сұхбат, тығыз қарым-қатынас, яғни бұл әдіс ұжымдық ойлау барысында өзгелердің ой пікірімен толысып, ұшталып, сыналып, шыңдалып орындалған шығармашылық іс-ерекетке жетелейді. Блум таксономиясын қолдануда тақырыпқа сай әр түрлі жұмыс түрлерімен сабақты көркемдеп отырса, оқушылардың ізденгіштігі мен қисынды ойлау деңгейі артатыны ақиқат. Осы орайда ұстаздардың ұстазы Ы.Алтынсариннің «Балаға айтып түсіндіргеннен гөрі, қолымен ұстап, көзімен көріп, мұрнымен иіскеп түсіндірген сабақ ұғымды» деген аталы сөзі оқушыны тапсырмалар арқылы жетелеп, шығармашылық қабілеті мен ізденісін ұштап отырудың пайдасы зор екендігін көрсетеді.

№	Тапсырмалар реті	Блумтаксономиясы/деңгей	Уақыты, мин	Ұйымдастыру түрі
I.	**Білу.** 1.1.Сюжеттік композициялық талдау.	1	3мин.	Жеке жұмыс, жұптық жұмыс
	1.2.«Бес сұрақ» әдісі арқылы талдау. 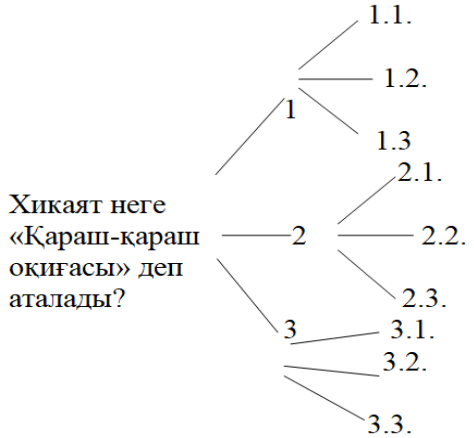 1.Бақтығұл неге Сәлменге ерегісті? 1.1.Бақтығұл Қозыбақ аулына неге келді? 1.2. Тектіғұл неге қайтыс болды? 1.3.Сәлмен неге Бақтығұлды соққыға жықты? 2.Бақтығұл неге Шалқар болысына бет алды? 2.1.Бақтығұл неге Жарасбайдан пана іздеді? 2.2.Бақтығұлдың көңіліне сезік ұялады? 2.3.Бақтығұл неге барымтаға араласты? 3.Бақтығұл неге Жарасбайды өлтіруге бел байлады? 3.1.Неге Бақтығұлдың басына бұлт үйірілді? 3.2.Бақтығұл неге қашқын атанды? 3.3.Бақтығұл Жарасбайды неге өлтірді?	1	5 мин.	Өзін-өзі бағалау
II.	**Түсіну.** 2.1. «Пирамида» әдісі. Бақтығұл бойындағы үлгі боларлық қасиеттерді өсу сатысына қарай	2	3 мин.	Жұптық жұмыс

	«күрескерлік» деңгейіне дейін өсіріп, «Пирамида» сызбасына түсір. 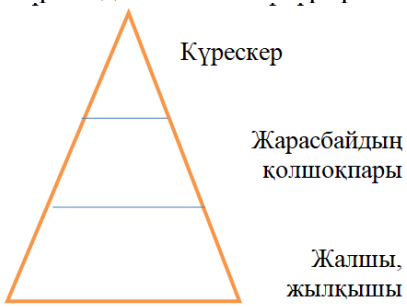 			
	2.2. Енді қасына жанаса отырғанда, інісін тағы да бір көтерген басқаша дертті шағы созыла түсіп, есіне келді. Ел ішіне келген қалың сүзектен әке-шеше қатар жығылып, араларына екі-ақ күн салмай, әуелі шеше, артынанәке өлді. Сонда он алты жасар Бақтығұл он жасар осы Тектіғұлды біресе қолынан жетектеп, біресе шаршағанда арқалап алып, әкесі айтқан нағашы деген ел болмысқа бірнеше күн итшілеп жаяу кезіп, зорға жетіп еді. Содан соңғы көтергені осы екен. (186 б.) ... көп нүктенің орнын толықтыру әдісі арқылы мәтіндегі алғашқы лирикалық шегіністі тап.	2	3 мин.	Жұптық жұмыс
III.	**Қолдану.** 3.1. «Қарама-қарсы элементтер стратегиясы» арқылы «Жарасбай-Бақтығұл».	3	3 мин.	Жеке жұмыс
	3.2. «Үш жақты түсініктеме күнделігі» әдісі арқылы. Мәтіннен үзінді | Автор ойы | Менің ойым [ ] | [ ] | [ ]	3	5 мин.	Жұптық жұмыс
IV.	**Талдау.** 4.1. «Балық сызбасында» Бақтығұлдың кектенуі мәселесін анықтап, орналастыр. Мәселелер: 1.Тектіғұлдың сырқаттануы/боранда қалуы 2.Сәлменнен кетуі/інісінің өлімі 3.Жарасбайды паналауы/әділдік іздеді 4.Қашқын атануы/барымта, ұрлықпен айналысуы Нәтижесі: Әділдік үшін адасуы. 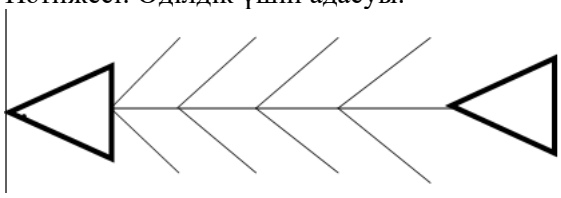	4	4 мин.	Топпен жұмыс
	4.2. «КВН» әдісі арқылы Жарасбай, Сәлменді салыстыру. 1. Малай-Қозыбақ ауылының (187б.) 2.Арқар. Арқарды да болыстың 3. Мылтық	4	5 мин.	Топпен жұмыс

<table>
<tr><td></td><td>4.Барымта (207б.)
5. Сайлау.<table><tr><td>Мәні (тірек сөздер)</td><td>Негізгі ойы (сөз тіркестері, сөйлемдер арқылы)</td><td>Түсініктеме (сызбалар, кестелер, символика, суреттер)</td></tr><tr><td></td><td></td><td></td></tr></table></td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td rowspan="2">V.</td><td>Жинақтау.
5.1. Шығарма қаһармандарының прототиптері туралы эссе жаз.</td><td>5</td><td>5 мин.</td><td>Жеке жұмыс</td></tr>
<tr><td>5.2. Кейіпкерлер іс-әрекетін мақал-мәтел, нақыл сөзбен түйінде.
Ашу-дұшпан, ақыл дос,
Ақылыңа ақыл қос.</td><td>5</td><td>3 мин.</td><td>Жеке жұмыс</td></tr>
<tr><td rowspan="2">VI.</td><td>Бағалау.
6.1.Бақтығұлдың іс-әрекетіне баға бер, дұрыс-бұрыстығына дәлелдеме жаз.</td><td>6</td><td>3 мин</td><td>Жеке жұмыс</td></tr>
<tr><td>6.2.<table><tr><td>Бақтығұл іс-әрекеті дұрыс</td><td>Бақтығұл іс-әрекеті дұрыс емес</td></tr><tr><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td></tr><tr><td></td><td></td></tr></table></td><td>6</td><td>3 мин.</td><td>Жеке жұмыс</td></tr>
</table>

Қазіргі кезде біздің Республикамызда білім берудің жаңа жүйесі жасалып, еліміз әлемдік білім беру кеңістігіне ену жолында. Білім беру парадигмасы өзгеріп, білім берудің жаңа мазмұны пайда болуда.

Осы мақсатта: - білім мазмұнын жаңартуда жаңа ақпараттарды қабылдау қабілеттерінің дамуына, ғылымдағы шығармашылықпен білім беру бағдарламаларының нақтылығына және баланың жеке басын тәрбиелеуде, оның жан дүниесінің рухани тұлға ретінде қалыптасуына көңіл бөлінуде.

Бүгінгі уақыт білім беру жүйесін жаңа уақыт талабына орай жетілдіре отырып ұлттық болмысымызға,негізге алынған ұстанымдарымызға сай құруды қажет етеді.

Функционалдық сауаттылық – жеке тұлғаның әлеуметтік, мәдени, саяси және экономикалық қызметтерге белсене араласуы және өмір бойы білім алуына ықпал ететін базалық факторы, яғни бүгінгі жаһандану дәуіріндегі заман ағымына қарай ілесе отырып, меңгерген білімді тұрмыс тіршілікте қолдана алуы мен жетілдіре отыруы.

Қазіргі білім беру саласындағы оқытудың озық технологияларын меңгермейінше сауатты, жан-жақты жеке тұлға қалыптастыру мүмкін емес. Жоспарын құруда М.Әуезовтің «Қараш-Қараш» хикаятын Блум таксономиясы бойынша жобалау технологиясын меңгерту оқушының интеллектуалдық, кәсіптік, адамгершілік, рухани, азаматтық және де басқа көптеген адами келбетінің қалыптасуына игі әсерін тигізеді.

Қорыта келгенде, «Қараш-қараш оқиғасындағы» оқиғалардың болуына өмір шындығы негіз болады. Демек, оқушы тақырып кейіпкерлердің түрлі мақсат жолындағы іс-әрекеттері, өзара күрес-тартысы, осы бағыттағы жемісі немесе жеңілісі арқылы өмір деген жолдың бұралаңы әр түрлі екеніне мәтінді оқу арқылы түсінеді.

Әдебиеттер:

1. Қазақ әдебиеті» оқулығы, Қ.Әбдезұлы, Г.Д.Рыскелдиева, С.Ч.Тұрсынғалиева, Астана «Арман-ПВ», 2012ж.

2. PISA халықаралықзерттеуі, әдістемелікқұрал. Астана: ҰББСБО, 2013. – 8-9-79 б.

3. «Жұлдыздар отбасы АҢЫЗ АДАМ» журналы №10 2010 жыл
4. Мейірманқұлова Т. «Білім берудегі инновациялық технологиялар» /Алматы, «Үш қиян», 2005ж./
5. Сапарова А. «Қазіргі сабақты құзырлылық амал тұрғысынан жобалау ерекшеліктері» /Алматы, 2010ж./
6. Әзиев Ә. «Қараш-Қараш оқиғасы» туралы // Қазақстан

Рябцева Е.В.
Хусаинова Г.Х.
ВШ№100, г.Караганда

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИИ ИНТЕРАКТИВНОГО ОБУЧЕНИЯ ПРИ ПРОВЕДЕНИИ ИНТЕГРИРОВАННЫХ УРОКОВ ИНФОРМАТИКИ И АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Распространение многоязычия в мире — закономерный процесс, обусловленный коренными изменениями в экономике, политике, культуре и образовании. Целенаправленное, системное осмысление феномена многоязычного образования началось относительно недавно, если не считать поиски эффективных методов преподавания иностранных языков. Действительно, усилия исследователей до сих пор были сосредоточены в основном на проблемах двуязычного образования (изучение родного языка и иностранного) как наиболее часто встречающейся форме многоязычного обучения. Процессы, связанные с освоением третьего языка и, тем более, ещё большего количества языков, наименее изучены и стали объектом исследования лишь только в последнее время — в связи с планами Европейской комиссии узаконить трехъязычное образование[1;38].

Если учесть, что мотивы учащихся формируются через их потребности и интересы, мы направили все усилия на развитие познавательных интересов учащихся. Интерес является единственным мотивом, который поддерживает повседневную работу нормальным образом, он необходим для творчества, ни один навык не формируется без устойчивого познавательного интереса. Воспитание устойчивого познавательного, творческого интереса – процесс длительный и сложный. Нужна система строго продуманных приемов ведущих от любознательности к интересу, от интереса нестойкого к все более устойчивому, глубокому познавательному интересу, для которого характерно напряжение мысли, усилие воли, проявление чувств, активный поиск, направленные на разрешение познавательных задач, т. е. к такому интересу который становится свойством личности

Повсеместное введение информационных технологий и технологий интерактивного обучения в образовательный процесс являются важнейшими направляющими развития мирового сообщества 21 века. Современное общество движется к развитому социуму, в котором решающую роль имеют научные знания и информация. Роль обучающегося владеющего навыками поиска и грамотного применения найденной информации дает развитие познавательного интереса, познавательной активности учащихся при изучении учебного материала[2;48-50].

Для нас, как для учителей, становится актуальным использование технологии интерактивного обучения при проведении интегрированных уроков. Происходит замена с транслирующих форм на диалоговые. Обучаемые обмениваются информацией при взаимодействии друг с другом.

Ниже перечислены формы работы, применяемые на уроках информатики и английского языка, при самообразовании и подготовке к урокам:

– использование готовых мультимедийных пособий (комплекс bilimland.kz);

– использование интернет-ресурсов (выпуск учебно-методических пособий, участие в конференциях различного уровня);

– решение расчетных и экспериментальных задач в процессе усвоения учебного материала, подготовка к экзаменам;

– создание презентаций по темам базового курса информатики, английского языка ("Одномерный и двумерный массив", " Describing the symptoms of stress and giving advice on how to

reduce stress. Unit revision. Introductory lesson", "Keep in touch with new technologies", "Информация и информационные процессы") [3;36-47].

В настоящее время появились интерактивные обучающие компьютерные системы, повышающие познавательный интерес учащихся, которые позволяют получать более качественное образование. Использование этих образовательных систем при проведении интегрированных уроков, позволяет активизировать учащихся, прививает познавательный интерес на всех этапах обучающего процесса.

Одним из плюсов является индивидуальный темп освоения учебного материала. При этом на изучение новых вводных понятий при просмотре обучающих роликов временные затраты уменьшаются. Хочется отметить, что при изучении разделов " Логика и логические операции " в 8 классе, " Political system of Great Britain " в 11 классе, "Introductory lesson. Causes and consequences of natural disasters (atmosphere, lithosphere, hydrosphere)" в 10 классе, "Типы данных, понятие переменной выражения" в 9 классе, " Базы данных: табличные, иерархические, сетевые" в 11 классе освоение учебного материала происходило быстрее по сравнению с традиционным объяснением с использовании классной доски и мела. Использование этого метода позволило выделять дополнительное время на более глубокое закрепление изученного материала.

Электронное издание bilimland.kz используется нами с 2016 года и имеет такую отличительную особенность как возможность закрепления материала при изучении тем и разделов посредством предложенных задач, примеров, тестов.

Используя системы интерактивных продуктов мы получаем высокое качество образования при использовании интернет-ресурсов.

В частности, использование интерактивных досок увлекательно и креативно. Помимо ускорения темпа урока, плюсом является вовлечение в работу всего класса и удержание внимания посредством познавательной активности, особенно часто отвлекающихся детей.

Интерактивная доска используется на всех этапах урока:

при объяснении материала ("Процедуры и функции", " Сетевые технологии, каналы связи и их основные характеристики ", " Problems of the Aral Sea");

при закреплении нового материала ("Типы данных, понятие переменной выражения", "Программирование линейных алгоритмов", "Investigate and report on the functions of the brain. Multiple intelligences (self-study project)");

при повторении и проверке знаний, умений, навыков ("Операторы условного перехода", "Среда визуального программирования", "My Country. Abai Qunanbaiuli");

при проверке домашнего задания ("Настройка и восстановление параметров операционной системы", "Таблицы, создания сложных таблиц", "Present and past passive.Expressing doubt");

при контроле("Операторы безусловного перехода", "Сетевой этикет, законодательство Республики Казахстан в области работы с информацией", " Reported questions, commands and requests.Apologizing and explaining ")[4;11-14].

Это позволяет развить у учащихся интерес, делает возможным организовать как групповую работу, так и коллективную, что является важным при изучении такого предмета как английский язык. При помощи интерактивной доски гораздо легче, быстрее и нагляднее не только решать задачи, но и осуществлять контроль. Есть возможность исправлять ошибки, подчеркивать, выделять другим цветом, сохранять самое необходимое. Каждому ученику хочется попробовать различные спецэффекты интерактивной доски(например: Зум, Лупа, Шторка и прочих). Это позволяет акцентировать внимание учеников на наиболее существенных фрагментах урока.

Практически каждый учитель использует презентации при проведении уроков базового курса. В нашей практике при изучении фактов из жизни ученых и писателей, знакомстве с устоями жизни жителей различных стран учащиеся сами готовили презентации на английском языке, которые затем использовались для проведения уроков. Например, "My Country. Abai Qunanbaiuli ", "Nanotechnology","Constitution of the USA.". При подготовке данного вида заданий развивается познавательный интерес к урокам информатики и английского языка, просматривается межпредметная связь между предметами, обретается единство во взаимодействии с компьютером, преподается мировоззрение, что дает навык развития способности анализировать, думать, понимать, действовать

Проанализировав качество знаний учащихся за последние три года обучения, мы пришли к следующим показателям которые отображены на рисунке.(Рис.1)

Рис.1 Качество знаний по информатике за последние три года обучения

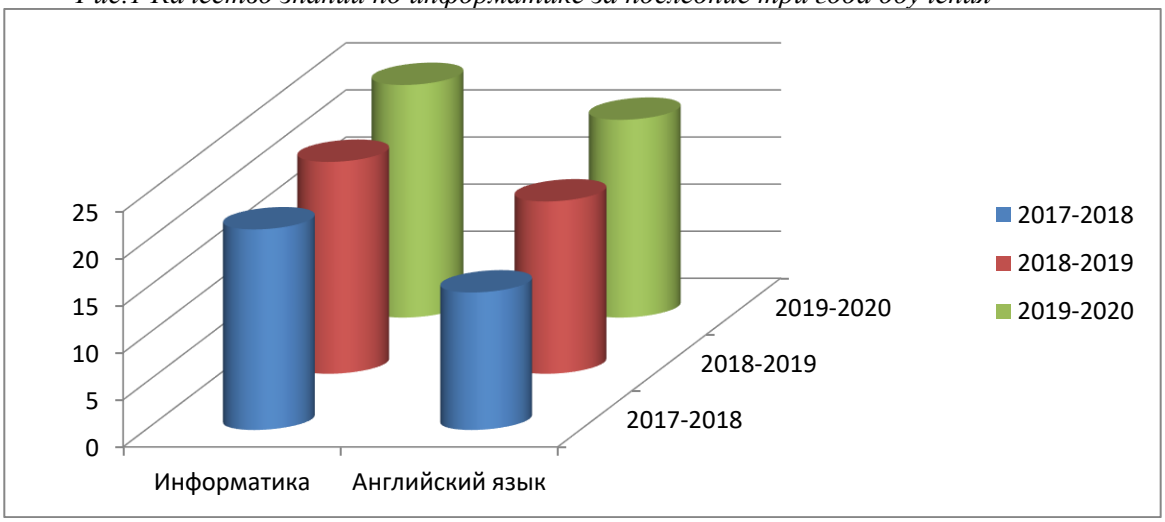

При использовании технологий интерактивного обучения на уроках информатики и английского языка в вечерней школе заметен рост качества знаний. Следовательно, они имеют ряд преимуществ, становятся максимально востребованными при развитии познавательной активности учащихся в обучении предметов английского языка и информатики.

Положительный результат в развитии познавательной активности в большей мере зависит от позитивного характера взаимного понимания и уважения взаимоотношений учителя и учащегося.

Основной задачей педагогов считаем пробуждение и поддержание интереса учащихся к предметам информатики и английского языка на протяжении всего периода обучения.

Стараемся оказывать существенное влияние на мотивацию учащихся, используя технологии интерактивного обучения при проведении интегрированных уроков, которые считаются одними из самых информативных, развивающих, активизирующих, позволяющих добиться уникальных результатов. Они полностью поменяли характер образования и являются самыми альтернативными, способствующими достичь успеха в решении задачи развития познавательной активности учащихся. [5;13-18].

Литература:

1. Образование в многоязычном мире: Установочный документ ЮНЕСКО. Париж. 2003. С. 38.

2. Стрекалова, Н.Б. Особенности открытых информационно-образовательных сред как педагогических систем / Н.Б. Стрекалова // Информатика и образование: журнал. 2014. №1. С. 48-50.

3. Фаустова, Н.П. Готовность учителя к информатизации образовательного процесса как условие и предпосылка успешной профессиональной деятельности / Н.П. Фаустова, Л.Н. Александрова // Педагогическая информатика: журнал. 2014. №2. С. 36-47.

4. Новикова, Г.П. Инновационная деятельность - важнейшее условие профессионально-личностного развития педагога / Г.П. Новикова // Педагогическое образование и наука: журнал. 2015.№ 3.С. 11-14.

5. Скуратова А. Н. Уровневая дифференциация как условие личностно-ориентированного подхода в организации самостоятельной учебно-познавательной деятельности учащихся // Учитель в школе. 2011. № 3. С. 13-18.

Сагадатова Т.К.
Балқаш қаласы,
№16 лингвистикалық бағыттағы ЖББОМ

ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУДЕГІ ОРТАҚ ТАҚЫРЫП ОҚУШЫЛАРҒА ПАТРИОТТЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУДІҢ АЛҒЫ ШАРТТАРЫ

Бала тәрбиелеу – ұлы міндет. Бұл міндетті атқару қашанда мектептің құзыреттілігіне тиесі екенін әрбір ұстаз естен шығармайды. Мектепте алған тәрбие әрбір адамзат баласының алдағы өмірінің ең алғаш баспалдағы екені сөзсіз. Сол үшін де, мектеп табалдырығында жүргенде оқушылардың сана – сезіміне тәрбие дәнін себе білу, соның ішінде, ұлттық, адамгершілік әсіресе патриоттық құндылықтарды бала бойына сіңіру – біздің негізгі әрі басты мақсаттарымыздың бірі болып табылады.

Адамгершілік құндылықтардың түп қазығы отбасында қалыптасатыны ертеден белгілі. Өз халқының мәдениеті, әдет – ғұрпы, өнері, салт – дәстүрлерінің алғашқы түсініктері әрбір бала жанұяда алады. Қазір ойланып отырсақ, неге ерте заманда көптеген батырларымыз болған, олар өз жерін, өз елін қорғауға келгенде жан салмаған. Себебі, олар кішкентайынан анасының әлдиін, халық ауыз әдебиетінің үлгілерін Отан, туған жер, туған елін сүю, аялауға байланысты мақал –мәтелдер, ертегілер, батырлар жыры т.б. тыңдай отырып, өз жеріне деген сүйіспеншілікті сіңіре білді. В.А. Сухомлинский: «Ертегі – Отанға деген сүйіспеншілікке тәрбиелеудің ең қолайлы және ештеңемен алмастыруға болмайтын қайнар көзі» - деп, бекер айтпаған шығар. Салт дәстүрлерді шілдехана, бесікке салу, тоқымқағар көре отырып, ұлттық ойындарды ойнай жүріп, өз ұлтының мәдениеті мен дәстүрін яғни ұлттық құндылықтарды ұрпақтан – ұрпаққа жалғай білді.

Ал, қазіргі ақпараттандыру, жаһандану заманында отбасындағы тәрбие шегіншектеп тұр, себебі әрбір ата – ананың адамгершілік құндылықтан гөрі материалдық құндылыққа бет бұрып кетуі болып отыр. Отбасы, ошақ қасындағы тәрбиенің әлсіздігі, баланың бақылаусыз бетімен кетуі. Тәрбиенің үйлесімсіздігі, мектеп пен ата – ананың, мектептен тыс ұйымдардың арасында байланыстың жоқтығы. «Күнделікті күйбең тірліктің» бұғауында жүрген ата – ана өз баласын тәрбиелеуге қолы да тимей жатады. Қазіргі балалардың уақыты өзіне тиесілі болғандықтан тәрбиенің ақсауындағы себептерінің бірі болып табылады. Сондықтан қазіргі мектепке жүктелген ауыр міндет те осыны меңзейді.

Әлемдік экономиканың қарқынды дамуы әрбір оқушының, жеткіншектің Отанының болашақ саналы азаматының шығармашылық деңгейі, қабілеті және белсенді іс – әрекетін дамытуды талап етеді. Бүгінгі мектеп қабырғасындағы оқушының мектептегі өмірі азаматтық қалыптасуының шешуші кезеңі болып табылады. Оқушы бойындағы адамгершілік дүниетанымы, сенімдері, ұжымшылдығы, тәрбиесі, адалдығы мен шыншылдығы сияқты тұлғалық құндылықтарды қалыптастырады. Ал патриоттық құндылықтардың оқушының санасына Отанды сүю, өз елінің заңдарын білу, салт дәстүрін, ұлттық құндылықтарын құрметтеу, адамдар арасындағы сыйластық, ата-ананы ардақтау сияқты қасиеттерді дамытады.

«Білім мен тәрбие – егіз ұғым» бүгінгі күннің білімі мен тәрбиенің жеке қарастыруға болмайды. (Жаңартылған білім мазмұны бағдарламасынан үзінді.)

Бастауыш білім беру мазмұнында:

1) қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік;
2) құрмет;
3) ынтымақтастық;
4) еңбек пен шығармашылық;
5) ашықтық;
6) өмір бойы білім алу базалық құндылықтар болып айқындалған.»

Қазақстандық патриотизм ең маңызды құндылықтардың бірі болып табылады. Жаңартылған білім берудегі оқулықтарды басты ресурс ретінде пайдаланамыз. Бағдарлама әр сыныпта ортақ тақырып аясында құрылған. Биылғы 3 сыныбымды мысалға алатын болсам, 2 тоқсанда «Уақыт», «Сәулет өнері» ортақ тақырыптар арқылы өткізілген сабақтарда бағдарламадағы қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік құндылығы әр пәннен көрініс табады. Сәулет өнеріне

тоқталатын болсам, әдебиеттік оқу пәнінен «Мақтанышым – Астанам», «Сәулетті біздің Алматы» өлеңдерімен танысамыз. Еліміздің бас қаласы Астана жайлы білетіндерімен қосымша осы ғимараттар жайлы мәліметтерді түрлі дереккөздерден кітап, ғаламторлар арқылы алып, сөзжұмбақтар шешеді, сызбаларды толықтырады, көргендерімен балалар өз ойларымен бөлісе отырып, түрлі постерлер құрастырады,

Оқулықтағы тапсырмаларды орындадық

Осы тақырып қазақ тілі пәнінде жалғасады сөйлем мүшелерімен таныса отырып, сәулет өнері жайлы тамаша танымдық мәтінмен танысамыз, сәулет өнерінің туындылары ретінде осы ғимараттарды қатыстырып, сөйлем құрастырамыз, сұрақтар қоямыз, сөйлем мүшелеріне талдаймыз, яғни сабақ мақсатына қол жеткіземіз. Ал оқушылар қосымша Астана қаласының құрылу тарихымен танысады, өз білгендеріне ғылыми мәлімет алады, ондағы ғимараттар жайлы, құрылысы олар да сәулет өнерінің бірегей, туындылары екеніне көз жеткізеді.

Математика пәнінде Бәйтерек ғимаратының үстіндегі шарды табуға байланысты есеп шығардық. Сол кезде балаларға қосымша мәлімет бермей-ақ бірден шығаруға мүмкіндік болды. Бұл мәліметтер арқылы оқушы өз елінің, қалаларының, Астанадағы ғимараттар жайлы мәліметті толығырық алуға мүмкіндік алады. Қазақстанның басқа мемлекеттен еш кем еместігін айтамыз, олар мақтанышпен қарайтындай олардың көз тартар әсемдігі балалардың бойына өз еліне, Отанына деген сый – құрмет, мақтаныш сезімін ұялатады.

Осы сәулет өнері тақырыбында қазақ тіліден киіз үй жайлы танымдық мәтіннің мазмұнымен танысамыз, жалпы мәліметтермен қатар оның ерекшелігі, құрылысы, бөліктерін білеміз. Негізі 4 бөліктен тұратыны, осы сабақтан апталықта ашық сабақ өткізген кезде сабақта оқушылар мәлімет алудан еш қиналған жоқ себебі, біз алдыңғы сабақтарда да киіз үй жайлы танысқан болатынбыз. Топпен жұмыс жасады. (Сабақ жоспарынан үзінділер)

Топқа бөлу

Ой қозғау. Неге **Ш, К, У С** әріптерімен бөлдім? Ойланып көріңдер? (Ол киіз үйдің негізгі бөліктерінің атауы)

I–топ Шаңырақ; II –топ Кереге; III –топ Уық; 4 топ Сықырлауық

1 .Ата- бабамыз неліктен киіз үйді пайдаланған?

2. Киіз үйдің негізгі бөлшектеріне не жатады**?**

3. Кереге қандай ағаштан жасалады?

4. **Сықырлауық ол не? неге олай аталған?**

Жалпы сыныпқа ортақ сұрақ?

5. Киіз үйдің жалпы салмағы қанша келі? Математикада салмақты қалай атаймыз? (Масса) Сол жайлы сөйлемді тауып оқып беріңдер.

Математикадан қазақы өлшем бірліктер *алақандай, үйдің орнындай* деген өлшем бірліктермен танысады. Көшпенділердің тұрғын үйі киіз болғаныны білеміз, сол киіз үйді халықта ауданды өлшем бірлік ретінде пайдаланғанын жайлы ақпарат алады. Және бір пәннен алған мәлімет келесі пәнде үйлесімді жалғасын тауып жатады. Бұндай мысалдарды көптеп келтіруге болады.

Осы өнер бөлімінде қазақтың бірегей тұлғасы атақты суретші Әбілхан Қастеевтің бала күнгі өмірінен бастап, оның сурет өнеріне қалай келгені жайлы ақпаратты ғылыми танымдық мәтіннен қазақ тілі пәнінен оқысақ, әдебиеттік оқуда көркем шығармадан кімнен дәріс алғаны, көркем еңбек сабағында ол кісінің туындыларымен таныс болдық. Күнделікті сабақта оқушылар жаңадан мәліметтер алады, қазақ халқының ұлттық құндылықтары жайлы оқып біліп отыруға мүмкіндік бар. Оларды насихаттап, ата бабаларымыздың бізге мұра қылып қалдырған кең байтақ жерін көздің қарашығындай сақтап қалу, қорғау керектігін күнделікті сабақта дәріптеп отырамын. Жаңартылған білім мазмұны бағдарламасындағы қазақстандық патриотизм мен азаматтық жауапкершілік құндылығын бала бойына сіңіруді осылайша жүзеге асыруға болатынын атап өткенді жөн санаймын.

Қорытындылай келе, ортақ тақырып аясында білім берудің оңтайлы дәріс берудің жолы екенін тағы бір мәрте атап өтіп, осы артықшылығы оқушылардың бойына қазақстандық патриотизмінің алғашқы баспалдақтары болуына бірден бір жол деп санаймын.

Әдебиеттер:
1. Тәрбие құралы 2006ж №1
2. Мектептегі сыныптан тыс жұмыстар 2005 ж №3
3. Ғаламтор желісінен бағдарламадан үзінді https://blog.ust.kz/422

Садыкова Ж.Ж.
Шет ауданы, Әлихан НОМ

ҚАЗАҚ ТІЛІН ОҚЫТУДА ЖАҢА ТЕХНОЛОГИЯНЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІ ЖОЛДАРЫ

Қазіргі жаһандану дәуірінде жас ұрпаққа әлемдік стандартқа сәйкес білім беру мәселесі өзекті болып отыр. Соған сай әлемдік озық тәжірибе мен ұлттық ерекшеліктерді қабыстыра отырып білім беру ісі мәселесінің маңыздылығы артуда. Әлемдік білім кеңістігіндегі оқытудың озық технологияларын қамтитын жаңа білім мазмұны шынайы жарыс, адал бәсекеге қабілетті адам тәрбиелеуді қамтамасыз етуге тиіс. Білім берудің жаңа бағыттарының басты ерекшелігі – оқытудың нәтижесін алдын-ала болжап, оқушылардың қызығушылықтары мен ізденімпаздығы негізінде білімі мен біліктерін жетілдіріп, оны сана сүзгісінен терең зерделей отырып, шығармашылық әлеуетін үнемі дамытуға және рухани толысуға ұмтылысын қалыптастыруды бағдар тұту.

Білім жүйесін дамыту стратегиясының басты мақсаты – ұлттық білім моделін жасау. Ұлттық білім үлгісінің негізгі бағыты — адамды қоғамның ең негізгі құндылығы ретінде тану, оның қоғамдағы орны мен рөліне, әлеуметтік жағдайына, психикалық даму ерекшелігіне мән беру, сол арқылы оның рухани жан-дүниесінің баюына, саяси көзқарасының, шығармашылық еркіндігі мен белсенділігінің, кәсіби іскерлігінің қалыптасуына жағдай жасау, мүмкіндік беру. Мектептерде жүргізіліп жатқан қазіргі тәжірибелік-сынақ жұмыстардың басты міндеті жаңаша оқытудың педагогикалық технологиясын оқыту үрдісіне енгізу болып табылады.

Жаңа ақпараттық технологияларды сабақта қолдану келесі нәтижелерге жеткізеді:

1. Оқушыларға еркін ойлауға мүмкіндік береді;
2. Тіл байлығын дамытады;
3. Өз ойын жеткізуге, жан-жақты ізденуге үйретеді;
4. Шығармашылық белсенділігін арттырып, ұжымда бірігіп жұмыс істеуге тәрбиелейді;
5. Өз бетімен білім алатын, ақпараттық технологияларды жақсы меңгерген, білімді жеке тұлғаны қалыптастырады.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында «Білім беру жүйесінің негізгі міндеттерінің бірі – оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық, ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу» – деп көрсетілген. [1]

Аталған міндеттерді жүзеге асыра отырып, нәтижеге бағытталған білім берудің жаңа жүйесіне көшу үшін әр мұғалім күнделікті ізденіс арқылы барлық жаңалықтар мен өзгерістерге батыл жол ашарлық жаңа тәжірибелерді, жаңа ақпараттық технологияларды меңгеріп, әлеуметтік, тұлғалық және жеке құзіреттіліктерге ие болуы тиіс. Бұл талаптар күнделікті әдістемелік жұмыстың жүйелі түрде ұйымдастырылуы негізінде жүзеге асырылады.

XXI ғасыр табалдырығын білім мен ғылымды инновациялық технология бағытымен дамыту мақсатында аттауымыз үлкен үміттің басты нышаны болып табылады. Жаңа педагогикалық технологияның мақсаты – еркін, өзіндік көзқарасын дәлелді жеткізе білетін, ынталы, сенімді, сыни көзқарастары дамыған оқушыларды қалыптастыру болып табылады. Ал мектеп жұмысы мен оқушы жетістіктерін өрістетудегі негізгі тұлға – мұғалім. [2]

Қазіргі таңда мектеп оқушыларының мұғалімнен күтері көп. Оқушыларды сабаққа белсене қатыстыру үшін әр сабақ барысын жеке формада, жаңа әдісте жүргізу шарт. Сабақтың тиімділігіне бір-бірімен тығыз байланысты екі жағдай әсер етеді. Бұл – мұқият дайындалу және шеберлікпен өткізу.

«Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлауды дамыту» жобасы бойынша өткізілген курсқа қатысып, қатысушы куәлігін алдым. Қазіргі таңда «Сын тұрғысынан ойлау технологиясын пайдалана отырып, білім алушылардың тілге деген қызығушылықтарын арттыру» мәселесі бойынша жұмыс істеп келемін.

Сын тұрғысынан ойлау – Қазақстандағы білім беруді дамыту үшін маңызды болып табылатын ең басты педагогикалық түсінік. Бұл модуль оқушылардың да, мұғалімдердің де сыни тұрғыдан ойлауды дамытуды саналы және оймен қабылдауын көздейді.

Мұғалімнің міндеті – баланың өзіне деген сенімін арттыру, өзін тұлға ретінде сезінетіндей мүмкіндік ашу. Өзін тұлға ретінде сезінген бала әрқашан өмірде өз жолын таба алады. Білім берудің сапасын жақсарту, баланың өзі ізденіп дәлелдеуін дамыту мақсатында сыни тұрғыдан ойлауға үйрету модулін өз сабақтарымда қолданамын. Оқушы бұрын тек тыңдаушы болса, енді ізденуші, ойланушы, өз ойын дәлелдеуші, ал мұғалім осы әрекетке бағыттаушы, ұйымдастырушы. Мұғалім оқыту мен тәрбиелеу ісін ұйымдастырушы ғана емес, балаға серік, дос, сырлас, кеңесші қызметін де атқарады. Нәтижесінде жеке тұлғаның өзіндік пікірі, қоршаған ортасына құрметпен қарау көзқарасы қалыптасып, таным, қабілеті ашылады.

Аталмыш технологияның кейбір тиімді әдіс-тәсілдерін оқу бағдарламасына сәйкес бірізді, жүйелі түрде күнделікті сабақтарымда қолданып отырамын. Сын тұрғысынан ойлау технологиясы пәнге байланысты тапсырмаларды орындауда ғана қолданылмайды, сабақтың басынан бастап, соңына дейін жүріп отырады.

Қызығушылықты ояту кезеңінде ынтымақтастық атмосферасын құрып, оқушылардың сабаққа деген қызығушылықтарын арттыру мақсатында «Миға шабуыл», «Зерделеу», «Лездеме» сияқты әдістерді қолданамын.

Оқушыларға тірек сөздер мен суреттер көрсету арқылы сабақтың тақырыбын анықтауға «Ой тізбелеу сандықшасы», «Болжам», «Тірек сөздер» стратегияларын ұсынуға болады. Оқушы өзінің сыни көзқарасын жұпта, топта ойын ортаға салу арқылы қалыптастыра алады. [3]

Жаңа сабақты бастамас бұрын ой қозғау, оқушыларды сұрақ арқылы диалогқа түсіру мақсатында «Стикерлік диалог» әдісін қолданамын. Оқушылар берілген стикерлерлегі сұрақтың жауабын беріп, өз ой-пікірлерімен бөліседі.

Мағынаны ажырату кезеңінде оқулықта берілген мәтінмен жұмыс жасау барысында сыныпты үш топқа бөліп, «Өткеншек» әдісі арқылы топтық жұмыс жасатамын. Оқушылар жұпта тыңдаған мәліметтерін топта талқылап, үлкен плакатқа сұрақ жазады. Келесі плакатқа көшу арқылы онда жазылған сұраққа жауап береді. Үшінші плакатқа көшу арқылы онда жазылған жауапқа дәлел келтіре отырып, тұжырым жасап, өздерінің сұрақ жазған плакаттарына қайта оралып, ондағы жазылған жауапқа анализ жасайды. Сұрақ қою, оған дәлел келтіре отырып жауап беру, айтылған жауапқа дәлел келтіре отырып тұжырым жасау да сын тұрғысынан ойлауды талап етеді. Мұндай жұмыс жасау барысында оқушы өзіндік пікір айтып, түрлі идеялар қосып айтуға талпынады.

Мәтінмен жұмыс барысында «DEAL» әдісін де жиі пайдаланамын.

«DEAL» сөзі D – Describe – баяндау, суреттеу; E – Explain – түсіндіру; A – Analyse – талдау; L – Links – байланыс деген мағыналарды береді. [4]

Сұрақ қою тәсілдерінің ішінде ең икемді болып саналатын «Сұрақ ұсыну» - «Үзіліс» - «Таңдау» - «Серпіліс» тәсілі оқушыларға қойылған сұрақтың әрбір бөліміне байыптап барып жауап беруге мүмкіндік береді. Сұрақтарды әзірлеу барысында мұғалім сұрақтарды қандай ретпен және кімдерге қоятынын, олардан қандай жауаптар күтілетінін және ойлану мен жауап беру үшін қанша уақыт қажет болатындығын алдын ала жоспарлап алуы тиіс. Сонымен қатар бұл әдіс оқушылардың сұраққа дұрыс жауап дайындауға мүмкіндіктер жасауларына бағытталады. «Сұрақ ұсыну» кезеңінде мұғалім топ немесе жалпы сыныптың талқылауына сұрақтар береді. Екінші - «Үзіліс» кезеңінде мұғалім сұрақ бойынша ойлануға немесе топпен талқылауға уақыт береді. Үшінші - «Таңдау» кезеңінде мұғалім жауап берушіні (оқушылар жауап беру үшін қолдарын көтермейді) таңдайды. Соңғы - «Серпіліс» кезеңінде мұғалім жауап беру үшін оқушылардың бірінен екіншісіне кезек беріп, олардың тақырып бойынша өз ойын қосуына, идеяны дамытуына, жауаптың аясын кеңейту мен тереңнен түсіндіруіне мол мүмкіндіктер жасайды.

Оқулықта берілген суреттермен жұмыс жасау барысында «Суреттер әлемі» әдісін пайдаландым. Мұнда сюжетті суреттердің желісі бойынша топта топ мүшелерінің айтқан сөйлемдері жүйеленіп, ат қойылып, әңгіме жазылады.

Ой-толғаныс кезеңінде қолданылатын «Кері байланыс» әдісі қатысушылардың талқылап отырған тақырыптарының реакциясын ұғынуға, оқуды ұйымдастыру мен өткізудің кемшіліктері мен артықшылықтарын көруге, нәтижелерін бағалауға мүмкінді береді. Оқушылар сабақта орындалған тапсырмалар және жалпы сабақ бойынша өз ойларын айтады. Барлық айтылған пікірлер оқушылар тарапынан да, мұғалім тарапынан да үнсіз, түсініктемесіз және сұрақсыз тыңдалуы тиіс. Әрбір сөйлеушіге айтқандары үшін алғыс айтқан дұрыс.

Сабақта жиі қолданылатын «Бес саусақ» әдісіне түсінік бере кетсем, бас бармақ – басты мәселе, балалы үйрек – бірлесу, ортан терек – ойлау, шылдыр шүмек – шынайылық, кішкентай бөбек – көңіл-күй ахуалын білдіреді. Осы мәселелер төңірегінде оқушылар өз ойларын ортаға салады.

«Бір сурет, бес сөз» стратегиясы барысында оқушылар бүгінгі сабақтан алған білімі, білігі, үйренген дағдылары, алған әсерлері бойынша бір сурет салып, оған байланысты бес сөз жазу арқылы ойын білдіреді.

Кері байланыс жасауда ең оңтайлы тәсілдердің бірі SWOT әдісі барысында оқушылар тақырыптың S – жағымды жақтары, W – жағымсыз жақтары, O – мүмкіндіктері, T – қауіп-қатерлері жайлы мағлұмат береді.

Оқушының өтілген материалдың мазмұнын қалай түсінгенін анықтау барысында «Күншуақ», «Пантомима» әдістерін де жиі қолданамын.

Оқушылардың бірін-бірі, өзін-өзі бағалауға негізделген «Бағдаршам» әдісінің мақсаты – әділ бағалауға үйрету.

Осындай әдіс-тәсілдерді үнемі пайдалана отырып көз жеткізгенім «Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлауды дамыту» технологиясы білім алушылардың мәселелерді дұрыс шешу жолында іздену, ойлау, сөйлеу қабілеттерін дамытуға тиімді.

Бұл бағдарламаны басшылыққа алғалы бері оқушылардың пәнге деген қызығушылығы артып, өз бетінше шығармашылықпен ізденуге бейімделгені байқалады. Жаңа технологияларды қолдана отырып өткізген сабақтардың нәтижесін сараптап байқағаным, оқушылардың жаңа сабақты қабылдауы 15% өскен.

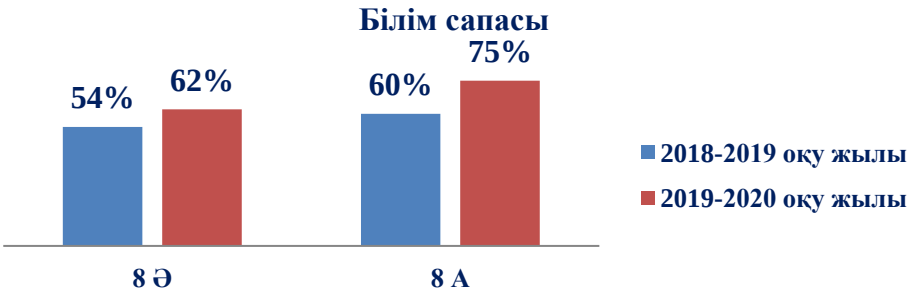

Қорыта айтқанда, мұғалім үнемі шығармашылықпен, ізденіспен жұмыс жасап, жаңашылдыққа жақын болса, өзгелердің үлгісін өз ісінде пайдалана біліп, оған өзіндік қолтаңбасын қосып отырса – білім беру мен оқушы тәрбиелеудегі жетістігі осы болмақ. «Сын тұрғысынан ойлау» технологиясы дайын білімді қайталап айту емес, оны өз белсенділіктері бойынша алуға тәрбиелейді. Оқушылар өзіндік жұмысына мақсатты бағдарлар, айқын міндеттер қоя білуге үйренеді. Бұл оқушының сыни тұрғысынан ойы дамып, өзіндік пікірінің қалыптасуында, өз ойын еркін, тиянақты жеткізе білуіне ықпалын тигізеді. Сыныпта жағымды психологиялық жағдай қалыптасып, өзара ынтымақтастықта, жұмысты топпен жұмыла орындауға дағдыланады.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының Білім туралы Заңы, 2007 ж.
2. Мұғалімдерге арналған нұсқаулық, 3-деңгей
3. Женни А. Стилл, Куртис С. Мередит, Чарльз Темпл және Скот Вальтер.
4. «Оқу мен жазу арқылы сын тұрғысынан ойлауды дамыту». Бағдарлама жобасы үшін дайындалған I-IY методикалық құрал, 4 - 25 шілде. 1998 ж.

Сатыбалдин Д.А.
Ступницкая О.В.
Комплекс школа - детский сад № 33,
г. Караганды

ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ВОСПИТАНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ И ЗДОРОВЬЕСБЕРЕГАЮЩИЕ ТЕХНОЛОГИИ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ

Здоровье – бесценное достояние, не только человека, но общества в целом. В последнее время очевиднее становится катастрофическое ухудшение здоровья учащихся. Наряду с неблагоприятными социальными и экологическими факторами в качестве причины признается отрицательное влияние школы на здоровье детей.

Исследования, проводимые в нашей школе, показывают, что 20-25 %, приходящих в 1 классы, имеют те или иные отклонения в состоянии здоровья, данные показатели растут с каждым годом.

Таким образом, подготовка к здоровому образу жизни на основе здоровьесберегающих технологий является приоритетным в нашей деятельности, как педагогов физической культуры, работающих с учащимися младших классов. Основная цель здоровьесберегающих технологий – сохранение и укрепление здоровья учащихся.

Основная задача создания здоровьесберегающей среды – увеличение двигательной активности детей. Для выполнения данной задачи нами регулярно проводятся спортивно – оздоровительные мероприятия – утренняя зарядка, игровые перемены, дни здоровья, соревнования, эстафеты, уроки здоровья, интегрированные уроки с другими предметами. Темы подбираются разные, актуальные для учеников данной возрастной группы – 3-4 классы. Например, темы подбираются следующие: «К нам приехал Мойдодыр и Человек Физкульпривет», «Путешествие в страну здоровья», «Здоровое поколение – здоровое будущее страны» и другие.

С учащимися 3-4 классов составляются индивидуально – групповые мини-проекты на тему: «Сохранение здоровья», «Режим дня и здоровье», «Сохранение зрения», «Предотвращение нарушения осанки», «Чистота и здоровье». Учитывая переход на обновленное содержание образования, все проекты оцениваются в соответствии с заданными критериями.

Например, рабочий лист для учащегося 3-4 класса

Рабочий лист.

Проект

«Правильная осанка»

1. Что я знаю о правильной осанке_____

2. Для чего нужно поддерживать правильную осанку_____

3. Что нужно соблюдать, чтобы осанка была правильной_____

Консультанты:_____

Над проектом работал:_____

При этом критерии оценивания будут следующие:

- Творческий подход
- Устный ответ
- Демонстрация физического упражнения
- Оценивание своей работы

Физкультминутки также используются на наших уроках, в стихотворной форме, когда двигательные упражнении сопровождаются выразительным хоровым произношением четверостиший.

А также специальные упражнения для формирования правильного дыхания, коррекции зрения, осанки.

Все представленные методы здоровьесберегающих технологий развивают двигательную активность младших школьников.

Немаловажен для сохранения здоровья учеников и врачебный контроль урока физической культуры. Для осуществления контроля ЧСС (частоты сердечных сокращений), построения графика пульсометрии, расчета общей и моторной плотности урока, выявления соответствия урока требованиям здоровьесбережения.

В данный момент нами ведется разработка индивидуальной карты развития ребенка, расширяющей круг диагностических материалов для отслеживания индивидуального уровня здоровья учащихся.

Надеемся, что дальнейшая работа позволит нам осуществлять здоровьесберегающую деятельность в нашей школе еще более качественно и эффективно. Перед началом применения данного метода в течении предыдущего учебного года на базе школы был проведен эксперимент, в нем приняли участие учащиеся 4 и 3 классов. Которые были разделены на две группы: контрольную 4А, 4, 3А и экспериментальную 3Б, 3В, 4Б, 4В класс. На этапе начального изучения применения здоровьсберегающих технологий, была выявлена динамика изменения показателей тестирования в экспериментальной и контрольной группе. После проведенного эксперимента результативность повысилась в экспериментальной группе 3-4 классов до 5 уровня физической подготовленности. Испытуемые экспериментальной группы, превзошли испытуемых контрольной группы в среднем на 20%.

Также на начало учебного года было проведено медицинское обследование учащихся 3-4 классов экспериментальной группы

Осмотр костно – мышечной системы		Осмотр окулиста
осанка	плоскостопие	Норма -17 Спазм аккомодации - 8
Норма -12 Наруш.осанки - 10	Норма – 15 Плосковальгусные Стопы - 9	

В конце учебного года был проведен повторный медосмотр

Осмотр костно – мышечной системы		Осмотр окулиста
осанка	плоскостопие	Норма -21 Спазм аккомодации - 4
Норма -17 Наруш.осанки - 5	Норма – 20 Плосковальгусные Стопы - 5	

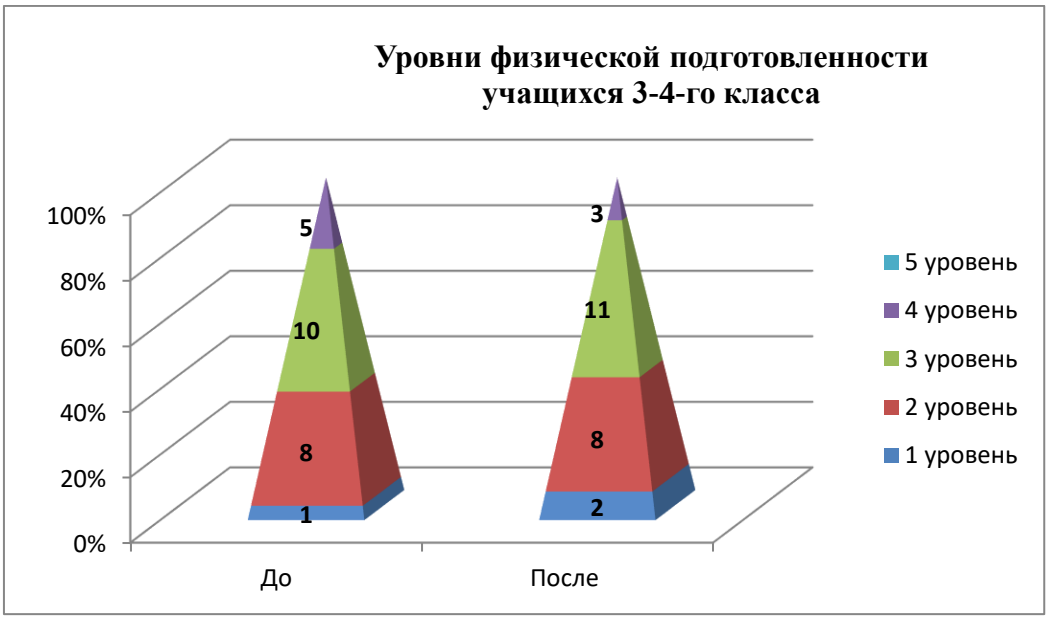

Таким образом, анализ полученных результатов даёт основание утверждать, что систематическое применение такого рода технологий - полноценный метод, который эффективен на ранних стадиях освоения навыка (с 3 класса) и в комплексе с другими здоровьесберегающими технологиями дает больший эффект в обучении, чем одна только физическая подготовка. Навыки осваиваются быстрее и в более правильном виде.

Литература:

1. Васильева З. И. Воспитание дисциплинированности и ответственности у школьников в учебном процессе : учеб. пособие. - Л. : Издательский центр «Ленинград.пед.ин-та», 1983. - 75с.
2. Ковалев А. П. Педагогические системы: оценка текущего состояния и управление : учеб. пособие. - Харьков : Издательский центр «ХГУ», 1990. - 154 с.
3. Ярмаченко Н. Д. Педагогическая деятельность и творческое наследие А.С.Макаренко : кн. для учителя. - Киев : Издательский центр «Рад. шк.», 1989. - 191 с.
4. Лихачев Б.Т. Педагогика. Курс лекций. 4-изд. – Юрайт, М.:2000, С 145
5. Нестерюк Т.Е. Гимнастика маленьких волшебников. «ДТД», 1993.

Сатыбалдина Г.Б.
КШДС № 33, г. Караганды

ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НА УРОКАХ ИСТОРИИ, КАК ВЕДУЩАЯ ТЕХНОЛОГИЯ УПРАВЛЕНИЯ СОВРЕМЕННЫМИ ИННОВАЦИОННЫМИ СИСТЕМАМИ

В современной системе образования инновационные методы играют большую роль в процессе образования. Одним из такого рода методов является - проектная деятельность учащихся. Как учитель – практик, который успешно внедряет данный метод, могу сказать, что он дает довольно-таки неплохие результаты. Дети получают не только знания, но и развивают навыки саморегуляции. Они начинают осознавать всю полноту своей ответственности за свое обучение и за тот проект, который они исследуют.

Являясь руководителем не одной проектной работы учащихся, могу с уверенностью отметить, развивая одну мысль учащиеся, путем догадок, исследования, расширяют круг данной темы, рассматривают ее в сопоставлении, учатся сравнивать и отбирать информацию. Таким образом, они синтезируют информацию, доказывают свои маленькие открытия и систематизируют работу. Не последнее место занимает и практическая часть работы. В данном ключе моя роль – советника, наблюдателя. Практически все мои учащиеся втянуты в проектную деятельность, каждый мой урок – исследование. Будь то урок изучения нового материала или урок повторения. На каждом уроке найдется ученик или группа учащихся, которым в качестве домашнего задания дается проект по заданной теме, конечно, само задание дается заранее. В условиях современного образования, где упор идет на оценивание по критериям, соответственно выстраивается определенная система оценивания, выстраиваются подмостки, на которые дети, опираясь, разрабатывают свои проектные работы.

Критерии оценивания в данном случае, разрабатываются совместными усилиями, ибо учащиеся же сами выстраивают для себя эти критерии, соответственно, чем сильнее учащиеся, там выше и критерии оценивания.

Например, сильная категория учащихся 6 класса предлагает следующие критерии оценивания по теме «Монгольское нашествие»:

1. Постановка цели
2. Ораторское искусство
3. Сравнительные анализ (в данном критерии можно сравнить с походами гуннов на Запад)
4. Вывод по рассмотренной теме
5. Оценивание в историческом аспекте.

Помимо этого, учащиеся проводят самооценивание, т.е. своего рода самоанализ. В данном случае, учащиеся говорят коротко о том, какую работу они проделали, с каким сложностями столкнулись, достигли ли поставленных целей и др.

Результативность таких уроков дает свои плоды: мои учащиеся уже на протяжении 4 лет являются участниками и дипломантами различного уровня научно – практических конференций – от городского до международного уровней. Т.е. оттачивание специальных навыков выступления, правильного конструирования проектных работ является одним из ключевых моментов моих занятий, где идет постоянное взаимодействие учителя и учащихся.

Таким образом возникает доверие, а значит и назревает новая тема проекта, которая уже относится к теме урока, а значит интересна самому ученику. Так в данном учебном году, в рамках курса «Краеведение», один из моих учащихся заинтересовался темой заселения Караганды, начал проводить свое исследование, изучил много интересных аспектов, вышел на генеалогию свей семьи и отлично защитил свой проект по данной теме на региональном уровне, заняв 1 место.

В предыдущем учебном году, учащиеся, изучая тему «Присоединение Казахстана к России» и «Восстание хана Кенесары», столкнулись с различного рода вопросами, которые они захотели рассмотреть самостоятельно, так как урочного времени для них оказалось недостаточно. Ими были затронуты интересные моменты, касающиеся патриархальности казахского общества, таким образом, две ученицы подготовили и защитили проект республиканского уровня на тему «Судьба женщин с именем Бопай», исследуя этот проект, девочки вышли на то, что казахские женщины - правительницы, имели весомое положение в обществе, даже будучи за спинами мужей, братьев и сыновей.

Самостоятельная работа эффективна лишь в том случае, если является элементом общей структуры урока. На моих уроках применяются такие формы работы с текстом, для успешной защиты мини - проекта:

1. Выпишите определения понятий, данные в учебнике; сравните их с определениями в словаре.

2. На основе параграфа (параграфов одной темы) составьте хронологическую таблицу (календарь событий).

3. Нанесите на контурную карту (покажите на карте) историко-географические объекты, которые упоминаются в тексте.

4. Составьте план параграфа (пункта параграфа).

5. Подберите примеры, раскрывающие основную идею текста параграфа,

подтверждающие главный вывод, иллюстрирующие теоретические выводы и т.п. и заполните конкретизирующую таблицу.

6. Составьте сравнительно-обобщающую таблицу по итогам сопоставления двух и более однородных фактов, изложенных в учебнике.

7. Изучите логику рассмотрения конкретного вопроса в учебнике истории и составьте логическую схему, раскрывающую ход рассуждения автора.

8. Цифровую информацию, данную в тексте параграфа, преобразуйте в график,статистическую таблицу или диаграмму.

9. Самостоятельно сформулируйте выводы по каждому пункту параграфа и

обобщающий вывод ко всему тексту.

10. Расскажите об историческом событии, изложенном в параграфе, от имени одного из его участников, в разговоре действующих лиц и т.д.

11. Проиллюстрируйте содержание параграфа или его части собственными рисунками.

12. Придумайте свои заголовки к параграфу и его подпунктам, свои вопросы и задания к ним.

Эффективно в данном русле и проведение так называемых «Музейных уроков». В данном ключе учащиеся учатся *грамотно описывать художественные артефакты по заранее разработанным критериям*. С этой целью выработан план мини-исследовательской работы по анализу произведения прикладного искусства:

- назови произведение искусства;
- укажи материалы, из которых оно сделано;
- предположи, кому могло принадлежать данное изделие?;
- какой художественный образ передал мастер?;
- назови несколько художественных особенностей изделия (необычная форма (какая);
- попробуй воссоздать форму (нарисуй, передай цвет и фактуру).

Выполненные учащимися проекты экспонируются в школьном музее: авторские макеты «Сакский Золотой человек», «Обряд захоронения царей в эпоху ржв»; прикладные работы «Артефакты Бесшатырского и Иссыкского памятника культуры», «Великое кочевье казахов по руководством Жанибека и Керея», «Вооружение сакских воинов», «Ювелирные изделия эпохи кочевников». Важно отметить, что темы проектных работ для учащихся непосредственно связаны с изучаемым материалом, но на более глубоком, творческом уровне. Выполненные проекты служат отличным дидактическим материалом для уроков, дополняют содержание учебника, тем самым

расширяя эрудицию учащихся и развивая интерес к гуманитарному знанию. В конце четверти с детьми проводится письменная *рефлексия*, например «Я изучаю историю…»: нравится ли тебе предмет история? (обоснуй свой ответ); какие темы тебя привлекли, почему?; как ты готовишься к урокам истории?; читаешь ли ты книги, какие?; какие цели в изучении предмета ты ставишь для себя на следующую четверть?

Думается, что предложенные проектно - методические идеи сделают преподавание истории интересным, творческим, успешным и результативным. Говоря словами нашего Президента Н.А. Назарбаева: «...У народа, который помнит, ценит, гордится своей историей, великое будущее. Гордость за прошлое, прагматичная оценка настоящего и позитивный взгляд в будущее – вот залог успеха нашей страны» [2].

Литература:

1. Назарбаев Н.А. «Семь граней Великой степи» [Электрон.ресурс]. – Режим доступа: http://www.akorda.kz/.
2. См. Там же.
3. Васильева З. И. Воспитание дисциплинированности и ответственности у школьников в учебном процессе : учеб. пособие. - Л. : Издательский центр «Ленинград.пед.ин-та», 1983. - 75с.

Саутбаева Г.А.
Қарағанды облысы білім басқармасының
«Зияткер» мамандандырылған мектеп интернаты

ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУДЕ АҒЫЛШЫН САБАҚТАРЫНДА – ЖОБАЛАУ ТАПСЫРМАЛАРЫНЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Қазақстан -2050 старетегиялық бағдарламада бәсекеге қабілетті дамыған мемлекет болу үшін біз сауаттылығы жоғары елге айналуымыз керек деп баса назар аударылып жазылған. Осы аталмыш талапқа сай ұрпақ өсіргіміз келсе, тынбай еңбек ету қажет.

Қазақстандық білім кеңістігінде ерекше орын алатын мәселе: бұл халақаралық қатынас тілі – ағылшын тілінің оқытылуы. Әрбір азамат, өз баласына, яғни келешек ұрпағына заман талабына сай жақсы білім беруге тырысады.

Білім беру жүйесіндегі модернизациялаулар жеке тұлғаның өздегінен әрекет етуі мен субъективтілігі маңызды болып саналады. Осыған орай білім алушы үшін ақпаратты өздігінен іздеу, талдау, тиімді қолдану қажеттілігі туындайды.

Менің тәжірибемдегі негізгі ағылшын тілі сабақтарында оқушылардың танымдық қызығушылықтарын, белсенділіктерін және табысты білім алуларын ескере отырып білім алуға бағытталған, яғни «жаңартылған білім беруде ағылшын сабақтарында жобалау тапсырмаларының тиімділігі» тақырыбына арналады.

«Жоба» сөзі латынның «projectus» сөзінен алынып отыр. Ол алдыға лақтырылған деген мағынаны беріп, сөйлеуші, көзге түсуші, яғни бір объектінің, бір істің прототипі сияқты, осы іс-әркет жоба жасауға әкеледі. Жобалап оқыту іс-әрекеті арқылы алған білімін пайдаланып, шешім жолдарын түсінуге жетелейді.

Осы баяндаманы жазу барысында ағылшын тілі сабағында оқытудың түрліше жаңаша әдістеріне талдау жасадым. Американдық әдебиет көздерін пайдалана отырып түрлі зерттеу тапсырмаларын құрастырдым. Білім беру саласында ең соңғы ақпарат көздерімен жұмыс жасадым. Соның ішінде ерекше тоқталғым келіп отырғаны, және осы баяндаманы сіздерге ұсынуға түрткі болған мына әдіс туралы қысқаша айтқым келіп тұр.

«Пирсонның кәсіби дамуы» 21 ғасырға арналған оқытудың 21 түрлі ойлау дағдылары MiCOSA үлгісін ұсына отырып, ағылшын сабақтарын ерекше қалай өткізуге болады деген сұрақ туындады менде. Және осы американдық үлгілідегі оқу дағдысын ағылшын сабақтарында қалай қолдану керек, триз әдісі, арнайы бағдарламаларды ағылшын сабақтарында қолдануға болады деген түсінік қалыптастырдым.

Ағылшын сабақтарын оқытуда әдістер көп, бірақ сол әдіс-тәсілдерді пайдалану мақсатында мәселеге ойшыл және жауапты көтеру немесе мәселенің алдын алу үшін оқушыларды жауап

беруден, реакциясын көруден немесе өзара әрекеттесуден бұрын өздері көрген және естігенін бақылау үшін жан-жағына қарауды тоқтатып мен төмендегі пайдаланып жүрген әдістер нәтиже беретініне сенем.

Ағылшын сабақтарында әдіс-тәсілдерді дұрыс пайдалана білу арқылы оқушының ойлау көпірі дұрыс қалыптасқанда ғана сіздің сабақ берудегі мықты әдістеріңіз сізге көмек береді.

Ағылшын пәніндегі мына мықты стратегиялар және MiCOSA әдісі – оқушының ойлау көпірін, үй тапсырмасын қалай шешетіндігін және табысты сабақ болып жалғасуын ұстаздың сабақты алдын-ала жоспарлауымен, идеясымен байланыстырады.

Төменде ұсынып отырған әдіс-тәсілдер менің нәтижелі сабақтарымның қорытындысы.

Мен ағылшын пәнін өту барысында мына бағдарламаны қолданам. Ағылшын тілі сабақтарында тілді үйрену үшін сөздік қор жеткілікті болу керек. Ал ағылшын сабақтарында оқушылар жиі ағылшын сөздерді жатқа білсе, соншалықты тіл үйрену жеңіл болады. Мысалы мен ағылшын сабақтарында Ratatype бағдарламасы көмегімен сөз және бас әдісін қолданамын. Бұл бағдарламада сөздер шығып тұрады. Оқушылар секундқа жарысып, ағылшын тілді сөздерді, қазақ тіліне аударады.

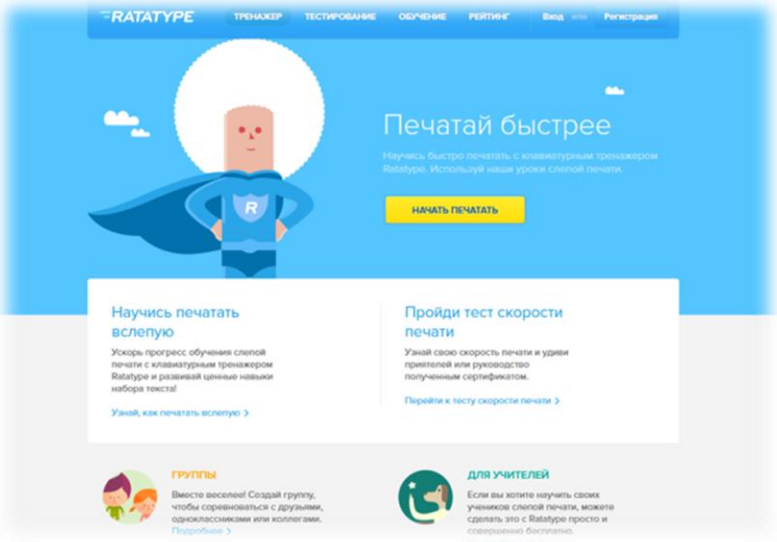

Ағылшын тілі сабағында Ratatype бағдарламасымен жобалау тапсырмаларын құрастыру арқылы оқыту

Бұл бағдармала көмегімен топтық жоба, жеке жұмыстар жасауға болады.

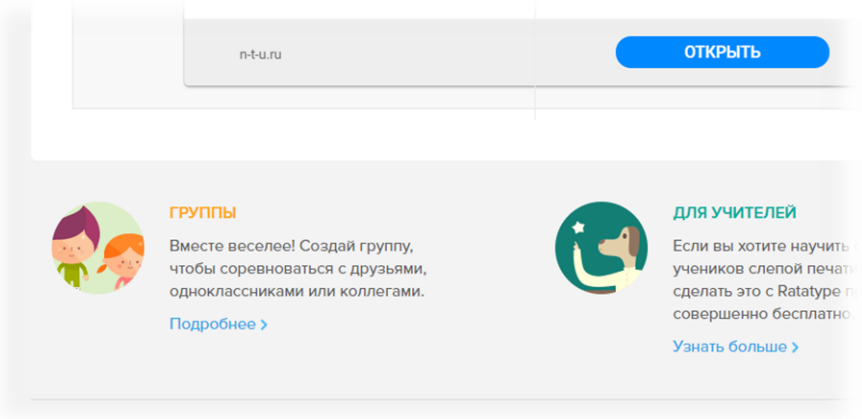

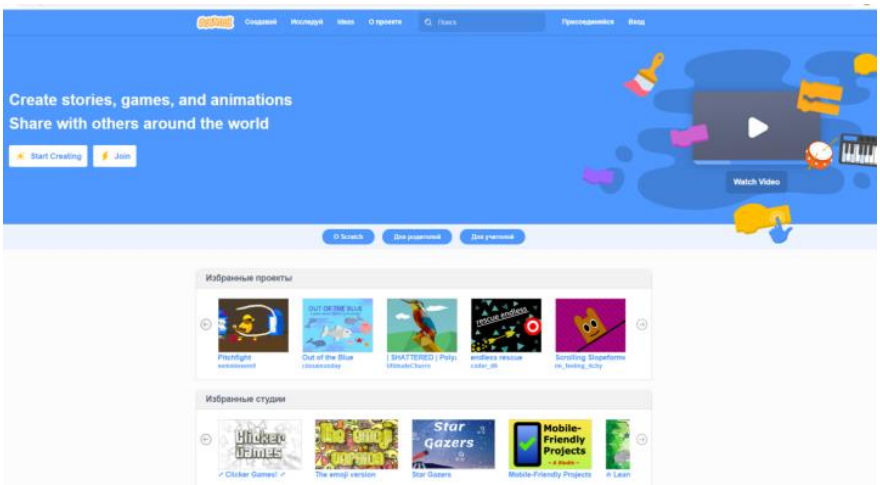

Scratch бағдарламасы

Scratch бағдарламасы көмегімен оқушыға онлайн жоба құруға, белгілі бір тақырыпты алып жұмыс жасауға үлкен мүмкіндік береді.

Ағылшын пәнін оқыту мен оқу әрекетін ұйымдастыруда оқушылар мен үлкеннің біріккен әрекетінде, оқушының дербес әрекетінде, күн тәртібі барысында жүзеге асыруға болады.

Оқушыға – ағылшын тілін қарқынды сөйлеу қызметінің кезеңі сол себепті әрбір ТРИЗ бен оқу әрекеті – ұжымдық ойын, шын мәнінде, шығармашылық жұмыс, демек, өмірдің қуанышын қарқынды сезіну. Оқушының қуанышы ауадай қажет, ол күш қуатты арттырып, шығармашылық қабілеттің толық ашылуына мүмкіндік береді.

Әдебиеттер:

1.Білім туралы Қазақстан Республикасының 2007 жылғы Заңы

2.Смирнова С.А. «Педагогика. Педагогические теории, системы технологии» - Мәскеу, 2017.

3.Инновациялық концепциялар - «Қазақстан мектебі» №4, 2018.

4. С.Құлымбетова «Білім сапасын жақсартуға инновациялық технологияларын қолдану мүмкіндігі» - Білім, 2019

Сейткалиева М.Ж.

Балқаш қаласы, Абай атындағы №2 лицей

КІТАП - САРҚЫЛМАС РУХАНИ ҚАЗЫНА

(іс- тәжірибемен бөлісу)

Лицейіміздегі «Кітап - білім бұлағы» жобасы аясында жүргізілетін жұмыстардың барлығы дерлік оқушылардың кітап оқуға деген құлшынысын, қызығушылығын арттыруға бағытталады. Жобаны іске асыру барысында алдымен лицейіміздегі қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімдері ақылдаса отырып, «Оқуға міндетті 100 кітап» тізімі бойынша әр сыныптың оқушыларының жас ерекшеліктеріне байланысты /орта, жоғары буын/ оқуға тиіс кітаптар тізімі жасалынды. (слайд 2)

Осы орайда, өзімнің оқушылардың кітап оқуға деген ынтасын арттыру мақсатында жүргізілген жұмысымның іс – тәжірибесімен бөлісуді жөн санадым. Былтырғы оқу жылында 5-сыныпта «READx» курсы жүргізілген болатын. «READx» курсының негізгі міндеті – 5 сынып оқушыларына «100 кітап» жобасы аясында оқуы тиіс шығармаларды оқыту болып табылды. Осыған орай, 5- сынып оқушылары «100 кітап» жобасы аясында оқушының деңгейі бойынша бөлініп берілген С.Бегалиннің «Бала Шоқан» әңгімесі, М.Мағауиннің «Бір атаның балалары» повесі, С.Сарғасқаевтың «Тәмпіш қара» повестерін оқып, мазмұнын меңгерді.

Алдымен сынып 3 топқа бөлініп, 3 кітапты әр топ бөліп алды. Кейін әр топ басқа шығармаларды кезектесіп, ауысып оқыды. Бұл курсты жүргізу арқылы оқушылармен бірнеше жұмыстар жүргізілді.

Бірінші, оқушылар өздерінің мекен-жайлары орналасқан кітапханаға барып, сол кітапханаларға жазылды және өздері оқуға тиіс кітаптарды алып оқи бастады. Оқушылар осы кітаптарды оқу керек екендігін біліп, сол кітапты қосымша сабаққа алып келу үшін өздерінің мекен-жайларында орналасқан кітапханаларға барып жазылды және осы кітаптарды жазғызып алып оқыды. (слайд 3)

Екінші, оқушылар сол кітапханада өткен іс-шараға белсене қатыса бастады. Мысалға, Балқаш қалалық кітапхананың №1 филиалында өткен Ж.Аймауытовтың 130 жылдығына арналған «Қаламгердің сан қыры» даналық баспалдағы атты іс-шараға сыныптың оқушыларымен бірге өзім де барып қатыстым. Бұл да оқушылардың кітап оқуға деген қызығушылықтарының оятуының бір жолы деп есептеймін. Кейін де осы кітапхананың жетекшісімен байланыса отырып, оқушылар басқа да іс-шараларға барып қатысып отырды. (слайд 4, 5)

Үшінші, жаңа мағынаны ашу сатысы. Оқушылар оқыған кітаптары бойынша кітап моделдерін жасады, оны сабақ барысында көрсетіп, талқыға салды, оқыған шығармалары бойынша аннотация жазып, оқып, сабақ барысында талқыға салды.

Төртінші, осы курс барысында оқушылармен «Оқырман күнделігі» жүргізілді. Ол жерде берілген сұрақтарға жазбаша түрде жауап беріп, бір-бірімен пікір алмасты. (Кейін оқыған шығармалары бойынша да оқырман күнделігін толтырды.)

(слайд6)

Сұрақтар:	
1	Осы әңгіме / кітап саған несімен ұнады?
2	Ең қызықты жерін айтып берші?
3	Сен өзің қай кейіпкерге ұқсағың келеді?
4	Бұл кітаптан /әңгімеден қандай тәрбиелік ой түйдің?
5	Бұл әңгіме / кітап өмірмен байланысты ма?
6	Бұл кітаптан / әңгімеден адамдар нені үйренеді деп ойлайсың?
7	Қандай жаңа немесе жақсы сөздерді үйрендің?
8	Егер оқыған шығармаңыздың авторын өмірден кездестірсеңіз не айтар едіңіз немесе нені сұрап білер едіңіз?
9	Сен өзіңді қай кейіпкерге ұқсатасың? Неліктен?
10	Өз тарапыңнан кітапты/ әңгімені қалай аяқтаушы едің?

Ербасын Нұрай мен Мақсұт Ажардың оқыған шығармалары бойынша «Оқырман күнделігі» (слайд 7)

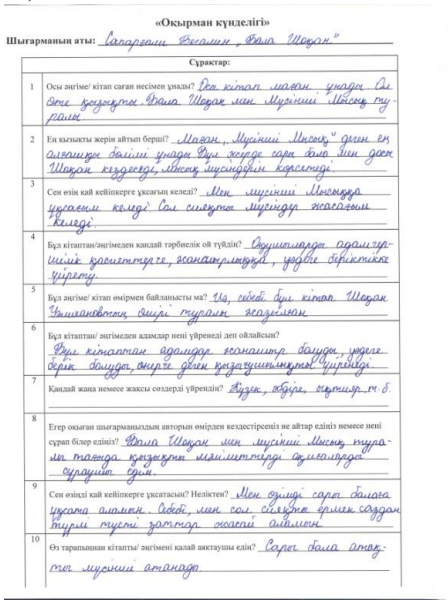

«Оқырман күнделігі»

Шығарманың аты: Сағырғанш Ғиғалим „Ғаза Шоқан"

Сұрақтар:	
1	Осы әңгіме/ кітап саған несімен ұнады? Бұл кітап маған ұнады. Ол бізге қазақтың Ғаза Шоқан мен Мүсіпші Мысық туралы
2	Ең қызықты жерін айтып берші? Маған „Мүсіпші Мысық" деген ең алғашқы бөлімі ұнады. Бұл жерде сары бала Ғаза деп Шоқан кездеседі, Мысық мүсіндерін көрсетеді.
3	Сен өзің қай кейіпкерге ұқсағың келеді? Мен мүсіпші Мысыққа ұқсағым келеді. Ол сиқырлы мүсіндер жасағанын келеді.
4	Бұл кітаптан/әңгімеден қандай тәрбиелік ой түйдің? Ортамыздағы адамдарға, жанашырлыққа, ұқыпты бірлікке үйрету.
5	Бұл әңгіме/ кітап өмірмен байланысты ма? Иа, себебі бұл кітап Шоқан Уәлихановтың өмірі туралы жазылған.
6	Бұл кітаптан/ әңгімеден адамдар нені үйренеді деп ойлайсың? Бұл кітаптан адамдар жанашыр болуды, ұқыпты бірлік болуды, өнерге деген қызығушылықты үйренеді
7	Қандай жаңа немесе жақсы сөздерді үйрендің? Мүсін, өзбіре, сиқыр т.б.
8	Егер оқыған шығармаңыздың авторын өмірден кездестірсеңіз не айтар едіңіз немесе нені сұрап білер едіңіз? Ғаза Шоқан мен мүсіпші Мысық туралы таныда қызықты мәліметтерді алмалауда сұрауға едім.
9	Сен өзіңді қай кейіпкерге ұқсатасың? Неліктен? Мен өзімді сары балаға ұқсата аламын. Себебі, мен сол сияқты ерлік істер істеуге тырысамын.
10	Өз тарапыңнан кітапты/ әңгімені қалай аяқтаушы едің? Сары бала анадағы мүсіпші атанады.

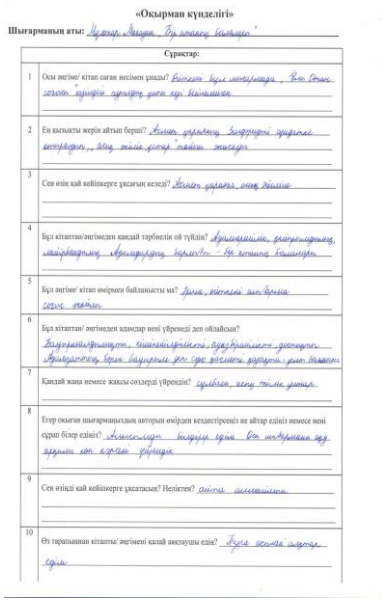

«Оқырман күнделігі»

Шығарманың аты: Нұрғиса Тілепов „Бір шоқтың бауыры"

Сұрақтар:	
1	Осы әңгіме/ кітап саған несімен ұнады? Бұл кітаптың ұнады. Ол бізге сонымен қоса адамдық дала туралы баяндады.
2	Ең қызықты жерін айтып берші? Ең қызықты жерлерінің бірі Ақмырзаның Ақмырзаны ұстап, Ақмырзаны тірі ұстап жатыр.
3	Сен өзің қай кейіпкерге ұқсағың келеді? Ақмырза сияқты ержүрек
4	Бұл кітаптан/әңгімеден қандай тәрбиелік ой түйдің? Адамгершілік, ынтымақтастық, мейірімділік. Адамдардың бірлігін - ел ынтымақ болмақшы.
5	Бұл әңгіме/ кітап өмірмен байланысты ма? Иа, себебі ол біз өмір сүрген кезде.
6	Бұл кітаптан/ әңгімеден адамдар нені үйренеді деп ойлайсың? Адамгершіліктен, ынтымақтастықтан, адамгершіліктен, достықтан. Адамдардың бірін-бірімен ол сол достық арқылы ынтымақтасады.
7	Қандай жаңа немесе жақсы сөздерді үйрендің? Сарбаз, мылтық, тілше, ұстаз.
8	Егер оқыған шығармаңыздың авторын өмірден кездестірсеңіз не айтар едіңіз немесе нені сұрап білер едіңіз? Алмасыңды бізге ұқсаса ол шығармаңды бізге арнаған ол кездегі өмірімізді
9	Сен өзіңді қай кейіпкерге ұқсатасың? Неліктен? Ақмырза алмасымын
10	Өз тарапыңнан кітапты/ әңгімені қалай аяқтаушы едің? Бұрыс шешім шығарып едім.

Осы курс нәтижесінде:

- Оқушы мен кітапхана арасында байланыс орнады;
- *Кейбір оқушылардың кітап оқуға деген қызығушылықтары арта түсті;*
- *Көркем шығармалардың мазмұнын айту барысында оқушылардың тыңдалым, айтылым дағдылары қалыптасты;*
- *Сұрақ қоя білуді үйренді;*
- Уақытты бос нәрсеге емес, пайдалы жағына жұмсауды үйренді;
- Әдеби талдау, сыни ойлау қабілеттеріне ие болып, шығармашылық ізденіске қадам басты.

Қорытынды:

- *Егер, оқушылар кітап оқуды қолға алса, қазіргі жаңартылған білім беру мазмұнына сәйкес меңгеруі тиіс оқу дағдыларына, яғни, айтылым, оқылым, жазылым дағдылары бойынша берілетін БЖБ мен ТЖБ тапсырмаларын жақсы орындауға ықпалын тигізер еді;*
- *«Балапан ұяда не көрсе, ұшқанда соны іледі» демекші, ата – ана мейлінше үйіне кітап жиюға құмар болып, демалыс күндері баласымен бірге кітапханаға жиі барып тұрса, әрі соларды баласына оқытуға қам жесе, еңбегі еш кетпей, баланың да кітап оқуға деген қызығушылығы артар еді.*

Данышпан Абай атамыз «Артық ғылым кітапта, ерінбей оқып көруге», деп кітаптың құндылығы, құдіреттілігі туралы өз заманында-ақ терең ойларын айтып, адамзат білуге тиіс ілім-білімнің сарқылмайтын бұлағы осы кітапта екендігін айтқан болатын. Биылғы жылы туғанына 1150 жыл толған Ислам әлемінің ұлы ғұламаларының бірі, батыс пен шығысты қатар мойындатқан Әбу Насыр әл-Фарабидің өзі әміршінің қойған сұрағына берген жауабында: «Еліңнің болашағын білгің келсе, маған жастарыңды көрсет, сонсоң айтып берейін»,- демекші, жастар – елдің ертеңі, олардың жасампаздыққа ұмтылысы, білім шыңына өрмелеп, елге қосар үлесі – жарқын болашақ кепілі. Осы жастарымыздың рухани сауаттылығы мықты болса, ұлтымыздың ұлағаттылығы мәңгі сақтала бермек.

Смаилова Ж.Ш.
Жезқазған қаласы,
№8 гимназиясы

ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ МАЗМҰНЫ НЕГІЗІНДЕ ЗЕРТТЕУ САБАҒЫН ҰЙЫМДАСТЫРУ

Сабақты зерттеу – кәсіби білім алу үдерісі. Мұғалімдер оқыту мен оқу үдерісінің белгілі бір қырларын жетілдіруге бағытталған арнайы педагогикалық әдіс-тәсілдерді қолдана отырып, оқушылардың оқуына және прогресіне назар аударады. Сабақты зерттеу білім және тәжірибе алмаса отырып, кәсіби қоғамдастық құруға септігін тигізетін мұғалімдердің бірлескен жұмысын зерделеуді көздейді (Курамото, 2014) Сабақты зерттеу тәсілі оқыту мен оқуды жетілдіру саласында ғана емес, сонымен қатар педагогикалық білімді жетілдіру, оқу бағдарламасы мен оқытуды құрылымдау, мектепті басқару және т.б. салаларда да жүргізілуі мүмкін (Курамото, 2014). Сонымен қатар сабақты зерттеу жеке шара ретінде емес, күнделікті жұмыстармен, мәселен, жаңа оқу бағдарламасын енгізу, белгілі бір саладағы оқыту тәжірибесін жетілдіру, ұзақ мерзімді жоспарлаумен бірге ықпалдастырылып жүргізілгенде анағұрлым тиімді болмақ (Lewis, Hurd, 2011).

Мен "Мұғалім тәжірибесіндегі зерттеу" курсын аяқтап қазірде мектеп тренерімін. Зерттеу тақырыбым "Топтық жұмыс арқылы оқушылардың өздігінен реттелуін қалыптастыру". Осы тақырыпты алудағы себептердің бірі, әріптестерімнің сабақтарын зерделеу, зерттеу нәтижесінен әріптестерімнің балалармен күнделікті сабақта топпен жұмыстың жүргізілу әлсіздігін және оқыту мен оқудағы топтық жұмысқа өз деңгейінде мән бермейтіндігін анықтадым. Осы істі жандандыру нәтижесін шығару керек деген ой түйдім.

Осы тақырыпты жүзеге асырудағы мақсатқа жетер жолдағы қадамдарымды былайша топтастырдым:

1) оқыту мен оқудағы жаңа тәсілдерді топтық жұмыста ұйымдастыру және кері байланыс алу арқылы оқушылардың сыни ойлауына мүмкіндіктер туғызу негізінде ең басты мәселе оқушылардың көп біліп, алған білімдерін орынды жерде қолдануын қамтамасыз етемін;

2) сапалы оқыту үшін АКТ-ны қолданып, стратегиялар арқылы қалай оқу керектігін үйретуде мұғалімдерге кәсіби қолдау көрсету арқылы әріптестерімнің де өзгеруіне жол ашып, олардың табысты оқытатын құзырлы мұғалім болуларына ықпал етемін;

3) топтық жұмыс негізінде балалардың өзіндік реттелуіне оңтайлы ортаны кәсіби қоғамдастық шеңберінде құру арқылы қиындатылған түрлі бағыттағы жағдаяттық тапсырмалар жасау арқылы жекелеген қажеттіліктерді (инклюзивті оқыту) қанағаттандырамын.

4) мектеп мәдениетін дамыту және мұғалімдер қоғамдастығындағы "көпіршелер" арқылы барлық әріптестеріме қолдау көрсетемін деген тұжырымға келдім.

Бұл міндеттерді шешудің жұмыс әдістеріне тоқталсам; оқыту үшін бағалау, диалогтік оқыту, тәжірибе туралы рефлексия, коучинг пен тәлімгерлік, "Сабақты зерттеу", іс-әрекетті зерттеу, мектеп көшбасшылығы, яғни кәсіби қауымдастық жұмысына атсалысу. Ал жұмыс құралдары: АКТ-ны қолдану, өзін-өзі және өзара бағалау, орта мерзімді жоспарлау және бағалау, коучинг пен тәлімгерлік жоспары, зерттеу жұмысы, жалпы жұмыс жоспары.

Жалпы өздігінен реттелетін оқудың үш элементі аса маңызды болып табылады (Perry et al,2002)

- тапсырмамен жұмыс барысында өздігінен бағытталушылығы;
- оқушының проблемалар мен мақсаттарды өздігінен айқындауы;
- проблеманы шешу мен мақсатқа жету үшін әдіс-тәсілдерді өздігінен таңдауы.

Таңдалып алынған тапсырмалар өзін-өзі реттеу тәсілдерін жүзеге асыруға ықпал етуі қажет. Өздігінен реттелу тапсырмаға қызығушылықтың неғұрлым жоғары деңгейіне өтуге ықпал етеді Менің тақырыбым "Топтық жұмыс арқылы оқушылардың өздігінен реттелуін қалыптастыру" болғандықтан мән мәтінге сәйкес "Оқыту мен оқудағы жаңа әдіс-тәсілдер арқылы оқушының өздігінен реттелуін қалыптастыра аламыз ба?", "Мұғалім көшбасшылығы мен рефлексиясы негізінде оқыту мен оқуды жақсарту", "Сабақты зерттеу" тақырыптарына коучингтер өткізіп, сабақта жиі кездесетін проблеманы шешу мұғалімдер арасында 6 сынып бойынша фокустік топ құрдық. Зерттеу сабағы қарапайым идея болып табылады. Егер сіз оқытуды жақсартқыңыз келсе, онда басқа мұғалімдермен бірге жұмыс істеу-жоспарлау, бақылау және сабақ бойынша ой жүгіртудің қаншалықты маңызды екені анық емес пе? (Lewis, 2002)

Топтың негізгі зерттеу тақырыбын: «6"б" сынып оқушыларының қабілеттерін ескере отырып, терең білім алуына жағдай жасау» деп таңдап алдық. Бұл тақырыпты таңдау себебіміз біздің алдымыздағы әр оқушының қабілеті, дарындылығы әр түрлі екені белгілі және олардың терең білім алуына жағдай жасағымыз келді. Сонымен қатар сабақ барысында үлгерімі төмен оқушылар көп жағдайда тапсырмаларды орындап үлгере алмай қалады немесе қате орындайды, міне, біз осы мәселені шешу үшін зерттеу жұмыстарын жүргіздік:

- әрбір оқушы пәнді түсінуді қалай құрылымдау қажеттігін ойластыра білетінін сезінетін, осы көзқарастар тұрғысынан білімі мен тәжірбиесін қалыптастыратын, сондай ақ оқушының білім беру бағдарламасы деңгейлері бойынша ілгері жылжуын өрістету мақсатында мазмұнға сәйкес кері байланыс орнату;

- оқытудың мақсаты мен сабақтың нәтижелі де табысты өту өлшемдерін, өзі мен оқушыларының бұл өлшемдерге қандай дәрежеде сәйкес келетіндігін білетін, оқушылардың игерген білімі мен оқушылар мойындаған «Біз қайда бара жатырмыз?», «Қандай іс әрекет жасау керек?», «Одан әрі не істеу керек?» деген сияқты табыстылық өлшемдері арасындағы алшақтықты жою үшін не істеу керек екенін білу.

Зерттеу барысында мен үш сабақ өткіздім және оны келесі сабақтардан байқауға болады. Бірінші сабақта «Сен маған, мен саған» әдісін қолдандым және осындай диалогты оқытуда сұрақ қоюға үлкен мән беріледі. Сұрақ қою маңызды дағдылардың бірі болып табылады, себебі сұрақ дұрыс қойылған жағдайда оқытудың тиімді құралына айналады және де оқушылардың оқуына қолдау көрсетіп, оны жақсарта және кеңейте алады (МАН III, 38 бет) «Джиксо» әдісінде, «Фрейер» әдісінде, сабақта саралау тапсырмаларын орындағанда яғни «оқушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес оқыту және оқу»,

рефлексия алу мақсатында «ҚҚҚ» кестесін қолдандым және «оқу үшін бағалау және оқуды бағалауға» сәйкес келетіндігін байқаймыз.

Екінші сабақтың басында миға шабуыл кезінде «Үштік» әдісін қолдандым, ал сабақта топтық жұмыс барысында «Ойлан, жұптас, бөліс әдісі», сабақты қорытындылау мақсатында «Тұжырымды ой» әдісін қолдандым, сабақтағы деңгейлік тапсырмалар яғни саралау тапсырмалары «талантты және дарынды балаларды оқытуға» сәйкес келіп тұрғандығын байқаймыз, сабақты қорытындылау кезінде «Нысана» кестесін қолдандым, бұл кесте оқушылардың бүгінгі сабақта не қызықты? не үйрендім? не білдім? менің ойымша деген сұрақтарға жауап беру арқылы сабаққа рефлексия береді, ол маған келесі сабақты жоспарлау мақсатында және оқушылардың оқу мақсатына қаншалықты қол жеткізгендігін анықтау үшін қажет болды.

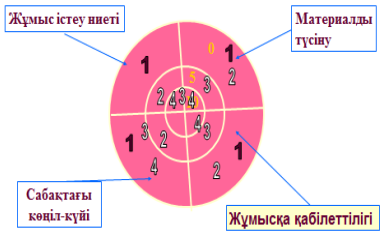

Үшінші сабақ қорытынды сабақ болғандықтан сабақтың басында оқушылардың теориялық білімдерін еске түсіру мақсатында «Сен маған, мен саған» әдісін қолдандым, екінші «сын тұрғысынан ойлауға үйтету» мақсатына негіздеп, зерттеу тапсырма құрастырдым, бұл тапсырманы оқушылар күнделікті өмірдегі құбылыстармен байланыстыра отырып орындауы қажет, бұл жерде, айта кету керек, оқушылардың мәліметтерінде кейбір жерлерде кемшіліктер болды. Бірақ мен олардың ойларын толық аяқтап болғанша, оларға кедергі жасамауға тырыстым. Себебі оқушыларды тоқтатып, олардың ойына қарсы пікір айтып, көп ескертулер жасау диалогтың дұрыс жүруіне кедергісін тигізеді. Ал қателіктерді сұрақтар қою арқылы түзетуге талпындым және қойылған сұрақтар мейлінше ашық, проблемалық болуына көп назар аудардым. Себебі ойланататын сұрақтар оқушыларды сыни ойлауға, яғни қарастырып отырған құбылысты талдай білуге, салыстыруға, болжау жасауға бағытталған. Тапсырманы орындағаннан соң оқушылар өзін-өзі және өзгені тапсырмаға сәйкес құрылған дескриптор арқылы бағалады. Қорытындылай келе, сабақты зерттеу тобының зерттеу нәтижесі бойынша әріптестеріммен бірге әр тапсырмаға сай дескрипторлар мен бағалау критерийлері құрастырылды, сол дескрипторлар бойынша бақылауға жауапты мұғалімдер А В С деңгейіндегі оқушыларды сабақ барысында бақылап, олардың жұмысты орындау ретін қадағалап, тіркеп отырды. Осы бақылаулар келесідей қорытындылар жасауға себеп болды Сұрақ-жауап түрінде өткізелітін сабақ кезеңдері барлық деңгей оқушыларының белсенді қатысуын көрсетті, Синтез, талдауды қажет ететін сұрақтар А деңгейі оқушыларында үлкен қызығушылық тудырмады.

Есептерді жеке орындау А тобы оқушылары үшін қиындық тудырды, бұл олардың жеке жұмыс жасауға сенімсіздігінің салдары деп есептейміз.Топтық жұмыс барысында А тобы оқушылары белсенділігі артты.Тәжірибелік жұмыс барысында А тобы оқушылары белсенділігі төмен болды, бұл олардың ғылыми зерттеу дағдыларының төмендігінен орын алуы мүмкін. Сол себепті келешек сабақтарға оқушыларда зерттеушілік қасиеттерді дамытуға бағытталған тапсырмаларды енгізу маңызды. Талдауды қажет ететін сұрақтар С деңгейі оқушыларында өте жақсы қызығушылық тудырды, сол себепті саралау кезінде оларға жоғары ойлау дағдыларын қажет ететін тапсырмаларды қарастыру керек. Осы сабақты зерттеуді жүзеге асыру арқылы мұғалімдер өздерінің педагогикалық тәжірибесін жетілдіре алады деп ойлаймын. Ал оқушылар сабақтағы іс-әрекеттерге белсене араласа отырып, өздерінің білімі мен белсенділігін көрсете білді. Соның нәтижесінде осы сыныптың сапа көрсеткіші артты. Оны мына кестеден көре аласыздар.

Білім сапасының көрсеткіші

тоқсан	I	II	III	IV
Сапа	32%	39%	46%	61%

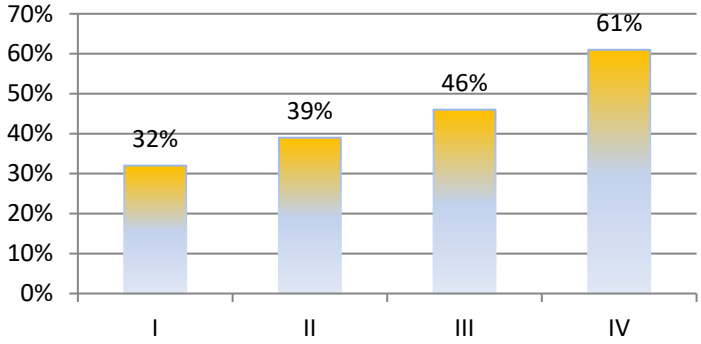

Зерттеу сабағында мұғалім іс-әрекеті бойынша оқушылар қандай прогреске қол жеткізді. Топтық жұмыс қалай көмектесті немесе кедергі келтірді (екеуіде болуы ықтимал). Әр оқушының нәтижесін жақсарту үшін келесі жолы топтық жұмыстың қандай аспектілері түзетілуі керек, келесі жолы біз не істеуге тырысуымыз керек. Оқушылардың ой ұшқырлығы пайда болды, бір-біріне деген сенімі артты, оқушы өзінің топта орындалып жатқан жұмыстың маңызды екенін, өз үлесін қосып жатқанын сезінді, басқа топтардың жұмыстарын тыңдап, олардың мүмкіншіліктерін салыстырып анализ жасай алды, бақылаудың нәтижесінде өте тұйық және көшбасшы оқушылар анықталды. Оқушылардың көбі жаңа келгендіктен топта жұмыс істеу дағдылары жетіспеді, берілген уақытты тиімді пайдалана алмады, бағалау тәсілдерін қолданғанда оқушылар өзін-өзі объективті бағалай алмады.

Әр оқушының нәтижесін жақсарту үшін келесі жолы топтық жұмыстың қандай аспектілері түзетілуі керек. Сабақтың уақытын мөлшерлеу және уақытты бөлудің орындылығы. Өзін-өзі бағалау, бірін-бірі бағалау әдісін үнемі қолдану. Мұғалімнің әдістемелік шеберлігі, кері байланыс түрлері. Оқушылардың бағалау түрлерін жетілдіру, әр оқушының нәтижесін жақсарту үшін деңгейлік дифференциялау тапсырмаларын қарастыру, топтық жұмыстың критерийлерін үнемі сақтап отыру, оқушылардың бойында жұмыс істеу дағдыларын жетілдіру, қалыптастыру әдіс-тәсілдерін қолдану.

Жаңадан пайда болады: "Бірігіп жұмыс істеуге оңай". Ортақ сұраныс, кері байланыс. Қиыншылықтарды бірге шешу. Рефлексивті практика. Мұғалімдер өзара педагогикалық тәжірибелерімен алмасады. Барлық іс-әрекет тек оқушыға бағытталады. Нақты жүйе пайда болады. Сонымен зерттеу нәтижелерін бірлесе талқылау барысында әріптестері ұсынған сындарлы кері байланыстың арқасында мұғалімдер өздерінің рефлексиялау және талдау дағдыларын жетілдіре алады. Сабақты зерттеу тәсілдері мұғалімдердің өзара ынтымақтастығын күшейтетінін атап өту маңызды. Үдеріс барысында бірлесіп жұмыс істеу мәдениеті қалыптасып, ол өз кезегінде мұғалімдердің кәсіби дамуға ұмтылысын күшейтеді.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасының білім туралы заңы. Оны жүзеге асыру

2. Іс-әрекеттегі зерттеу. Әдістемелік құрал/Аушева И.У., Ғабдоллақызы Б. редакциясымен – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2012.

3. Іс-әрекеттегі зерттеу барысында деректермен жұмысты қалай ұйымдастыруға болады. Әдістемелік құрал/ Абдраманова Қ.С., Жансүгірова Ж.Д. – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2015.

4. Педагогикалық ізденіс-Алматы: Рауан 2018

3. Мейірханова Н.А. Жаңа технология элементтерін оқыту үрдісінде пайдалану – мұғалімнің пәндік құзыреттілігінің басты шарты.

Табынбекова М.Ә.
Жамбыл атындағы мамандандырылған
мектеп-интернаты

ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІНДЕ ТАРИХ ПӘНІН ОҚЫТУ ЕРЕКШЕЛІГІ

Жаһандану процесінде көптеген мамандықтар жойылып, заманауи талапқа сәйкес жаңадан мамандық түрлері пайда бола бастады. Бұл орайда, біз болашақта нағыз қоғамға қажетті мамандарды дайындай аламыз ба? – деген сұрақ ойға келеді. Осыған орай ұстаздар қауымының алдында білім мазмұнын жаңарту идеясы аясында оқушыларымызды заманауи әдіс-тәсілдермен оқытып, сандық технологияларда құзырлылық танытатын тұлға қалыптастыру талабы туындап отыр. Жоғары талапқа сәйкес жұмыс жасау үшін оқу іс-әрекетін – оқушының өзі басқара білу дағдысын қалыптастыру маңызды.

Виртуалды әлемге еніп келе жатқан жастардың білімді меңгеру қабілетін дамыту әрбір педагогті ойландыратыны сөзсіз. Осы себепті нәтижелі жұмыс жасау үшін сабақ мақсаттары оқушылардың қажеттіліктерін ескере отырып, сабақ тақырыбы мен зерттеу сұрағына назар аударылып, сынып қарқыны ескеріле отырып, тапсырмалар уақыты көрсетіліп, SMART форматында құрылғаны жөн.

Оқу мақсатына жету жолында ұстаздарға сабақты жоспарлап жатқанда сынып қарқынын ескеріп, тапсырмаларды уақытын нақты көрсетіп саралап берген тиімді. Тапсырма жоспарланғанда білім алушылардың жас ерекшелігі ескеріліп,тапсырмалар білім алушылардың ілгерілеуін қадағалау мақсатында саралаудың **тапсырма** тәсілін негізге ала отырып, жеңілден күрделіге қарай құрылғаны абзал. Әдістерді таңдау пән бойынша тақырыптың мазмұнымен анықталуы керек.

Ақпаратты іріктеу жүйесі *сараланып,*саралаудың **қарқын** тәсілі сабақты жоспарлап жатқанда ескеріліп, сынып қарқынына орай әрбір тапсырмаға берілетін уақыттың белгіленіп қойылуы оқу мақсатына жетуге салынған баспалдақ деп айтуға болады.

Саралаудың **дереккөз** тәсілін ескеріп, дереккөз материалдары сараланып беріліп, әр топқа нақты зерттеу объектісі көрсетілгені жөн.

Сабақ барысында әр тапсырмадан кейін кері байланыс арқылы қорытынды жасалып отыруын ескерген жөн.

Кері байланыс беру арқылы сыныптық талқылаудан кейін оқушыларды сабақ тақырыбына қайта оралтып отыру да өте тиімді нәтиже береді. Әрине бағалау критерийі негізінде әр тапсырмадан кейін, білім алушының оқу жетістіктерін бағалауға негіз болатын **үздіксіз қалыптастырушы бағалау** жүргізіледі.

Осы айтылған қадамдар әр сабақта ескерілсе, қазіргі білім беру жүйесіне әрбір сынып оқушылары да дағдыланары анық.

Қазіргі заман педагогіне қойылатын талаптың бірі – заманауи тәсілдің ең негізгі ерекшеліктерін қабылдауға ашық болу. Қалыптасқан ахуалдан өзгеше креативті әдістерді пайдалану, яғни әлемдік білім беру жүйесіндегі үздік технологияларды қолдану. Осыған орай әлемдік деңгейде қолдау тауып жүрген жобалау технологиясын оқыту үрдісінде қолдану тиімді.

Мысалы: «PBL (project based learning) – жоба негізінде оқыту» әдісі тарих пәнінен оқушыларға тереңірек ізденуге мол мүмкіндіктер береді.

PBL (project based learning) – жоба негізінде оқыту. Сабақ барысында тақырыпты дұрыс түсіну үшін оқушыларға жоба беріледі.

Жобалау технологиясы қазір әлемдік білім беру жүйесінде кеңінен пайдаланылуда.

Жобалау технологиясы – оқушыларды дербес ізденіске, зерттеу жұмысын жүргізуге жетелейтін ең тиімді жол.

Бұл технологияның тиімділігі оқушыларды зерттеушілік жұмыстарға баулиды, шығармашылық қабілеттерін ашып, абстрактылы ойлауын, қиялын дамытады. Сол ізденіс негізінде олар бір өнімге қол жеткізеді.

Ұстаздар баланы жоба негізінде оқытуда **зерттеушілік** және **жобалау** тәсілдерін қолданады.

Зерттеушілік тәсілі негізінде білім берудің жаңартылған мазмұнына көшу іске асырылады. Зерттеушілік тәсілі оқу процесінің барлық кезеңдеріне зерттеулердің жалпы және жеке әдістерін

енгізуді (қабылдаудан практикада қолдануға дейін);шығармашылық – ізденіс қызметтерін оқу және оқудан тыс уақытта ұйымдастыруды жобалайды.

Зерттеушілік тәсілді қолдану жеке тұлғаның интеллектуалдық дамуына, өзіндік білім алу дағдыларын, белсенді танымдық іс-әрекетін қалыптастыруға мүмкіндік береді [3, 15].

Тиімді білім берудің ажырамас бөлігі оқушылардың зерттеушілік әрекеті болмақ. Оқушылардың зерттеу жұмыстары – оқыту үрдісінің негізгі бөлігіне айналғаны дұрыс. Ол үшін оқушыны осы әрекетке бейімдеу қажет. Оқушының шығармашылық әрекетін өз бетінше ұйымдастыра алуына бағыт берген дұрыс. Себебі кез-келген оқушы зерттеушілік әрекетті өз бетімен игеріп кете алмайды. Сол себепті жоба негізінде оқыту әрбір оқушының келешектегі зерттеу жұмысының алғашқы баспалдағын қалайды.

Жобалау тәсілі-білім алушылармен немесе білім алушылардың тобымен зерттеушілік, шығармашылық немесе практикалық сипаттағы проблемаларды шешуге бағытталған оқушының оқу-танымдық іс-әрекеті. Проблемаларды кең тұрғыда шешу әрекетімен және келісілген әдістерімен, жалпы ортақ мақсатының болуымен сипатталады. Жобалау әдісінің элементтерін қолдану арқылы білім алушылар алға қойған **проблеманы шешудің өзіндік жолдарын** іздеп табады. Жобалау әдісі білім алушылардың жас ерекшеліктеріне сәйкес іске асырылады. Жобалау әдісін қолдану барысында білім алушылардың ұжымдық, топтық жобалар дайындау бойынша атқаратын іс-әрекеттерін ұйымдастыру ұсынылады. Жобалау жұмыстарын ұйымдастыру сабақпен ғана шектелмейді, сабақтан тыс уақытта да бірлесіп жұмыс жасаулары қарастырылады.

XVIII-XIX ғғ. ақпарат көздері бір ғасырда екі есе көбейсе, қазір ақпарат көздері екі жылда екі есе көбейетін заманда өмір сүріп отырмыз. Осыншама ақпаратты қорыту және есте сақтау үшін оқушылардың елестету қабілетіне әсер ету мақсатында графикалық-органайзерлер, тірек-сызба технологияларын пайдалану өте тиімді. Осы тұрғыдан ауқымы көп күрделі мәселелерді кестеге салып, тірек – сызба арқылы түсіндіру оқушының қабылдауына жеңіл. Оқушыларға тарих пәнінен материалдарды хронологиялық кесте, схемалар, карта арқылы түсіндіре отырып, бірге ойлау мен талқылау арқылы білім алуға балалардың саналы түрде келуін қамтамасыз етеді. Сол себепті жаңартылған білім бағдарламасына орай күрделі тапсырмаларды орындауға оқушыны дайындау жолында В.Ф.Шаталовтың *тірек-сызба* арқылы оқыту технологиясын, С. Н. Лысенконың тірек-сызба сигналдарын пайдалана отырып *оза оқыту* технологиясын, пәнаралық байланысқа негізделген тапсырмаларды орындауда *ұжымдық оқыту* технологияларын пайдалану тиімді нәтиже берері сөзсіз.

Тарих пәнінен ауқымды тақырыптарды тірек-сызба арқылы түсіндіру жолдарынан мысалдар келтіре кетсек:

Қазіргі білім беру жүйесіне сай оқушының уақыт шеңберін түсініп, оқиғалар тізбегін салыстырмалы деңгейде талдай алуы өте маңызды. Осыған орай уақыт шеңберін түсіндіру кестесі [7,15].

Дәуірлердің хронологиялық кестесі.

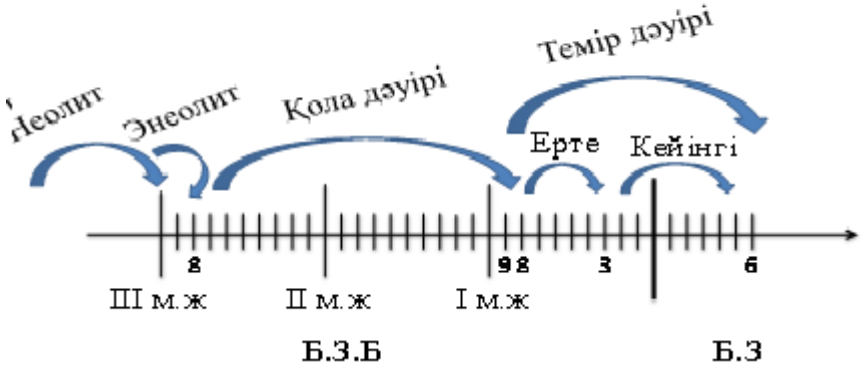

Қазақ хандығының құрылу уақыты және географиялық ауқымын жылдам қабылдауға оқушыға тиімді кесте-сызба [7, 29].

Қазақ хандығының құрылуы.

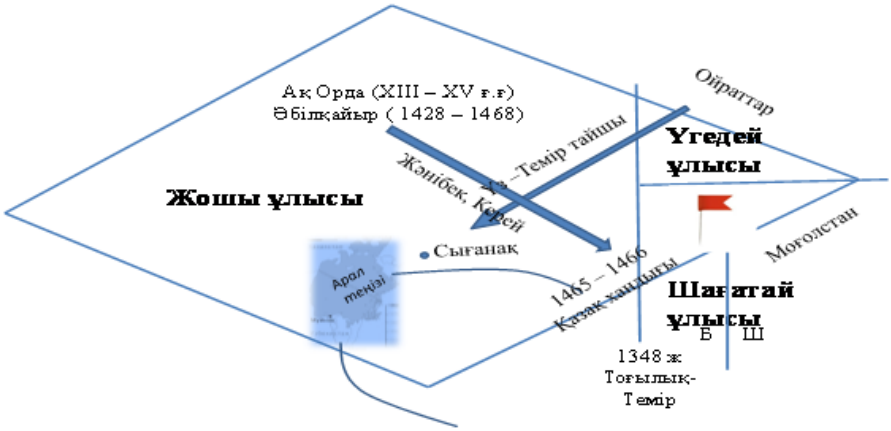

Қазіргі білім беру жүйесінің жаңаруына орай сұрақтар құрылымы да өзгеріп отыр. Осыған жауап ретінде қазақ даласында хандық биліктің жойылу процесіне талдау жасауда оқушыға көмекші құрал ретінде берілетін кесте сызба. Бұл сызбада хандық биліктің жойылуына қатысты фактілердің өзара байланысы көрсетіледі [7, 29].

Хандық биліктің жойылуы

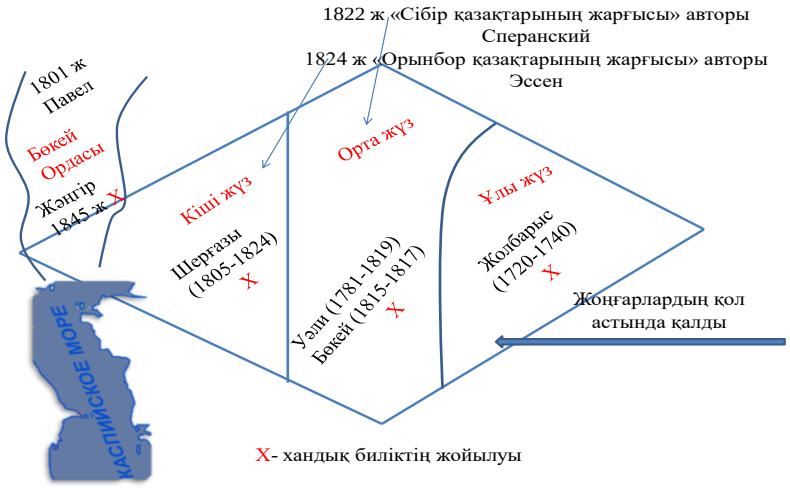

Келесі кесте-сызба XIX ғасырда Ресейдің отаршылдық мақсатта жүргізген реформаларына арналады. Кесте-сызба реформалардың қамтыған географиялық ауқымын оқушының еркін түсінуіне және реформаларға өздігінен талдау жасай алуына арналады [7, 83].

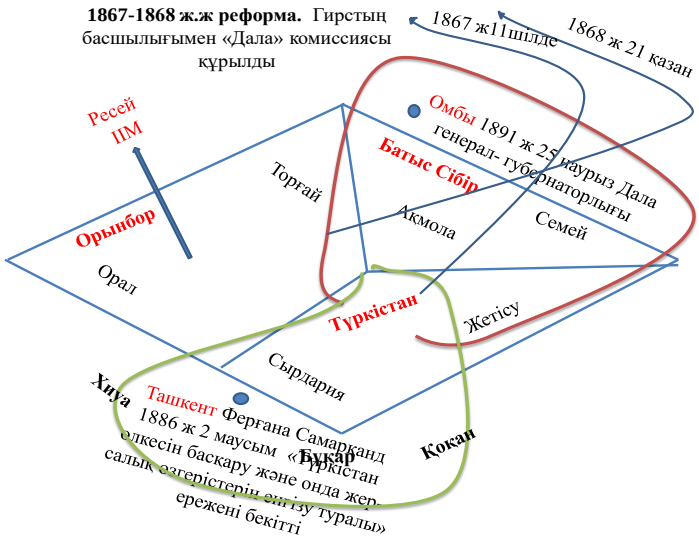

Жаңа технологияларды сабақ барысында қолданумен қатар жетістікке жету үшін жаңа заман ұстазына сынып оқушыларын зерттей отырып, жұмыс жасау ойлағаннан көп нәтиже берері сөзсіз.

Білімнің қажет екенін балаға ұғындыруда ұстазға көп еңбек сіңіру керек. Ол үшін барлық істің барысын көрсету арқылы тәрбиелеу және осы жағдайда ата-анамен бірлесіп жол табу, істің шешу жолдарын оқушылармен бірге ойластыру, оқушыға тәрбиені қарым-қатынас арқылы беруге тырысу. Саясат емес экономика бірінші орында тұратын заманда қоғамдық өзгерістерге икемді, заман ағымына орай өз мамандығын қайта өзгерте алуға қабілетті, ақпарат алмасу жолдарын еркін меңгерген ұрпақ тәрбиелеу – әрбір педагог ұстаздың көкейінде жүрген ой.

Әдебиеттер:

1. Битуова Т.Р., Құлахметова А.Т.,Ысқақова. А.Е. Ғылыми жобаны әзірлеу және қорғау бойынша әдістемелік құрал.- Астана 2011.

2. Бітібаева Қанипа. Әдебиетті оқытудың инновациялық әдістемесі мен технологиясы. Астана, 2012.

3. Бітібаева Қанипа Омарғалиқызы. Оқушыларды ғылыми-зерттеу жұмысына баулу жолдары. Астана 2007.

4. Қойшығара Салғараұлы., Хандар кестесі.-Алматы «Жалын» 1992 жыл.

5. Назарбаев. Н.Ә //Орталық Қазақстан . Ұлы даланың жеті қыры. 1-бет. №131. 22 қараша. 2018 жыл.

6. Нұрғазы Ғазизұлы. Мектеп жұмысына өзгеріс енгізем десең, алдымен өзің өзгерістерге дайын бол.// Ізденіс. №10. 24 мамыр 2018 жыл.

7. Табынбекова. М.Ә. Қазақстан тарихын меңгерудің тиімді жолдары. Қарағанды 2019.

Такиров К.Т.
Бухар-жырауский район,
ОСШ им. Ю.Гагарина

ВЫЗОВЫ XXI ВЕКА И СОВРЕМЕННАЯ СИСТЕМА ОБРАЗОВАНИЯ В ИНТЕРЕСАХ УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ

Одним из важнейших приоритетов Долгосрочной стратегии республики Казахстан за период является создание экологически безопасной территории, благоприятной для жизни и здоровья населения, восстановление нарушенных естественных экосистем, введение мониторинга качества среды обитания, увеличения потребности населения к физическим нагрузкам.

Одним из вызовов XXI века является тревожное положение с состоянием здоровья детей и подростков. В условиях глобализации и компьютеризации дети стали меньше двигаться, все чаще ведут сидячий образ жизни, занятые всевозможными гаджетами. В связи с этим, четко определяется роль физической культуры как образовательного предмета в деле поддержания и укрепления здоровья школьников.

На протяжении ряда десятилетий сохраняется высокий уровень заболеваемости и смертности по причине увеличения числа заболеваний сердечно-сосудистой системы, который является одной из главных проблем региона.

По уровню заболеваемости болезнями сердечно-сосудистой системы центральные регионы Казахстана входят в состав зоны повышенного риска, наряду с Карагандинской областью, Приаральем, а также другими крупными промышленными областями с интенсивным влиянием антропогенных факторов и загрязнением окружающей среды.

При этом особую тревогу вызывает ухудшение здоровья детей и подростков, половина которых имеет хронические заболевания, причем недостаток двигательной активности провоцирует у них болезни сердечно-сосудистой и костно-мышечной систем. По причине низкого уровня состояния здоровья подавляющее большинство детей школьного возраста сегодня полностью отлучены от занятий физической культурой.

Работа сердечной мышцы взаимосвязана с работой всех остальных мышц: чем больше они «трудятся», тем больше нужно работать и сердцу. Ясно, что, развивая и тренируя свои мышцы во

время занятиями физическими упражнениями, мы также развиваем и укрепляем сердечную мышцу. Сегодня установлено, что в покое у людей, не занимающихся физической культурой и спортом, при каждом сокращении сердце выбрасывает 50-60 см^3 крови. У людей, систематически занимающихся физическими упражнениями, в покое при каждом сокращении сердце выбрасывает до 80 см^3 крови.

Не тренированное сердце отвечает на физическую нагрузку резким учащением сокращений, а тренированное (даже при большой физической нагрузке) значительно улучшает сократительную способность миокарда. Она усиливает центральное и периферическое кровообращение, повышает коэффициент полезного действия, уменьшает частоту сердечных сокращений не только в состоянии покоя, но и при любых нагрузках, вплоть до максимальной (это состояние называется тренировочной брадикардией), повышает ударный объем крови. Благодаря увеличению ударного объема крови сердечно сосудистая система тренированного человека гораздо легче, чем не тренированного справляется свозрастающими физическими нагрузками, полностью обеспечивая кровью все мышцы тела, принимающие участие в нагрузки с большим напряжением.

Учащиеся три раза в неделю на уроках физической культуры подвергающиеся физическим нагрузкам, имеют более низкую частоту сердечных сокращений и пульс у них восстанавливается намного быстрее, нежели у людей, не занимающихся спортом. Это говорит о том, что спорт в жизни подростков играет очень важную роль и оказывает положительное влияние на его здоровье.

С помощью физических упражнений можно воздействовать на различные части тела, системы и органы. Мальчики и девочки, регулярно занимающиеся физкультурой, лучше растут, кости и связки у них крепче, мышцы лучше развиты, сердце более тренированно, а жизненная емкость легких больше, чем у детей, не занимающихся физическими упражнениями. Под влиянием занятий физической культурой происходят определенные сдвиги в организме школьников, повышающие их устойчивость к различным неблагоприятным факторам окружающей среды. Они лучше приспосабливаются к современным условиям жизни: меньше болеют, легче переносят длительные и частые поездки в общественном транспорте, шум.

Для оценки переносимости школьниками физических нагрузок используются, как известно, многие показатели: самочувствие, настроение, аппетит, сон, внешние признаки, частота сердечных сокращений.

Нами была проведена исследовательская работа, направленная на улучшение самочувствия учащихся – девушек, 8Б класса посредством физических упражнений и включения их в состав экспериментальной группы занятий по футболу.

На начало 2018-2019 учебного года было создано 2 группы.

В одной учащиеся посещали дополнительно занятия по футболу (экспериментальная группа). Вторая (контрольная группа) занималась физической культурой в стандартной системе.

Во время тренировочного периода в экспериментальной группе дети выполняли:

- циклические упражнения: ходьба, бег,
- субмаксимальные упражнения: скоростно-силовые и статические,
- максимальные упражнения: бег на 60 метров, эстафеты, прыжки со скакалкой.

Из таблицы видно, что

- критерий самочувствия детей после физических упражнений увеличился на 24 % от первичного показателя;
- увеличился аппетит на 29%;
- улучшилось настроение на 35%;
- нормализовался сон на 41%;
- ЧСС стало более стабильным практически у всех детей экспериментальной группы.

Необходимо отметить, что в контрольной группе произошло снижение показателя настроения на 9%.

По результатам проведенной работы можно с уверенностью сказать, что проведение физических мероприятий ведет к значительному повышению положительных показателей, выбранных мною критериев. Результаты работы выявили, что у детей, занимавшихся в экспериментальной группе, значительно улучшилось самочувствие, работоспособность, выносливость, уменьшилась заболеваемость, сократилась частота сердечных сокращений после физических нагрузок, что говорит о стабильной работе сердца и сердечно-сосудистой системы в целом. На следующий учебный год планируется продолжить практическую и исследовательскую работу, направленную на привитие навыков здорового образа жизни у детей и тем самым улучшения их самочувствия.

Таким образом, можно с уверенностью сказать, что влияние физических упражнений на организм подростков очень велико. Систематические занятия физической культурой укрепляют не только сердечно-сосудистую систему, но и также нервную, дыхательную и опорно-двигательную. Их работа становится более экономичной. Предотвращается заболевание многими болезнями, укрепляется здоровье, повышается общая работоспособность, воспитывается ряд очень важных волевых качеств: инициативность, решительность, смелость, настойчивость и другие.

Литература:

1. Качашкин В.М. Методика физического воспитания. Учеб.пособие для учащихся школьных пед. училищ.- 5-е издание доп. – М : Просвещение, 1980 г. – 304с.
2. Ковалько В. И. Поурочные разработки по физкультуре. 5 – 9 классы. – г. Саратов: Саратовский полиграфический комбинат, 2007 г. - 397 с.
3. А.К. Кузнецов. Физическая культура в жизни общества. М.:1995 г
4. Лукьяненко В.П. Физическая культура: основы знаний: Учебное пособие. – М.: Советский спорт. 2003. 224 с.

Такирова А.Т.
СОШ имени Ю.Гагарина
Бухаржырауский район

ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НА УРОКАХ ХУДОЖЕСТВЕННОГО ТРУДА

Коренные изменения, происходящие в казахстанском образовании, прежде всего, связанны с внедрением государственного стандарта в условиях обновления содержания образования. Необходимо отметить, о требовании пересмотра целевых установок, приоритетных направлений, применения новых технологий, форм и методов обучения. Сегодня от учителя требуется владение новыми технологиями обучения и воспитания, которые позволяют всесторонне развивать личность ребёнка, его индивидуальность, творческую инициативу. Необходимо научить его овладевать новыми видами деятельности, новыми знаниями. Этого можно добиться, используя проектную деятельность на уроке и во внеклассной работе.

Личный интерес учащихся в данной деятельности являлся необходимым условием успешной работы. Проблема должна быть взята из реальной жизни и быть знакомой и значимой для ребенка. Для ее решения важны как ранее полученные знания, так и те, которые только стоит приобрести. Педагог руководит проектной работой, направляя поиск учеников в нужное русло и подсказывая источники информации. Современная проектная деятельность в общеобразовательной школе характеризуется направленностью на конкретный, осязаемый результат, инновационностью, развитием нестандартного мышления, возможностью гибкого применения индивидуальных, парных, групповых видов учебной работы.

Проектная деятельность учащихся – это совместная учебно-познавательная, творческая, игровая деятельность, имеющая общую цель, согласованные методы, способы деятельности, направленные на достижение общего результата. Проектная деятельность является частью самостоятельной работы учащихся. Качественно выполненный проект – это поэтапное планирование своих действий, отслеживание результатов своей работы.

Правильно выбранная педагогическая технология во многом определяет деятельность учителя. Теория и практика большинства современных педагогических технологий относится и к коллективному проекту, основа учебной деятельности на занятиях по предмету «Художественный труд».

Организация проектной деятельности создает учителю благоприятные условия для решения проблемы гуманизации образования. Учебный предмет «Художественный труд» обеспечивает формирование культуры труда, технологической культуры, практических знаний и умений. Это позволяет учащимся успешно адаптироваться в современной технологической среде, активно участвовать в ее преобразовании и самореализоваться в окружающем мире.

Проектная деятельность на уроке и внеурочное время помогает мне как учителю повышать уверенность ученика в своих силах, развивать у учащихся «командный дух», вдохновлять детей на развитие такого необходимого социального навыка, как коммуникабельность и умение сотрудничать. Обеспечивать развития критического мышления ребенка, умения искать пути решения поставленной задачи. Конечно, развивать у учащихся исследовательские умения (выявлять проблемы, выявлять информацию из литературы), наблюдательность, умение строить гипотезы, обобщать, мыслить аналитически.

Этапы работы над проектом:

- Постановка цели: выявление проблемы, противоречия: формулировка задачи.
- Обсуждение возможных вариантов исследования, выбор способов.
- Самообразование и актуализация знаний.
- Продумывание хода деятельности, распределение обязанностей.
- Исследование: решение отдельных задач, компоновка материала.
- Обобщение результатов и выводы.
- Анализ успехов и ошибок. Коррекция.

Современный проект учащегося - это дидактическое средство активизации познавательной деятельности, развития креативности и одновременно формирования определенных личностных качеств.

Разнообразны проекты и по объему. Можно выделить три вида учебных проектов: краткосрочные (2-6 часов); среднесрочные (12-15 часов); долгосрочные, требующие времени для поиска материала, его анализа и т.д.

Исследовательский проект может быть по содержанию: монопредметным (только по художественному труду); межпредметным; надпредметным (например, проект, который выполняется в ходе факультативов, изучения интегрированных курсов, работы в творческих мастерских).

Например, экодизайн на уроках художественного труда. Экодизайн - это абсолютно новое направление в дизайне, появившееся не так давно.

Экодизайн определяют как направление в дизайне, базирующееся на идее защиты окружающей среды. Экодизайн - естественная красота. Этот стиль восходит своими корнями к скандинавскому и японскому минимализму.

Основными принципами экодизайна являются:

- использование натуральных, желательно быстро возобновляемых материалов, производство которых не влияет негативно на экологию (например, бамбук, который очень быстро растет).
- нетоксичность, гипоаллергенность материалов.
- использование энергосберегающих технологий.

Сегодня и в сельской местности можно успешно внедрять экопроекты на территории школы, дома. По включенности в учебные планы проект может быть: итоговым (когда по результатам его выполнения оценивается освоение учащимися определенного учебного материала) и текущим (в этом случае часть содержания учебного курса выносится на самообразование и проектную деятельность). Учащиеся ОСШ имени Гагарина Бухаржырауского района принимали участие в областном конкурсе малой академии наук в городе Караганде по благоустройству территории «Экоград».

Проектная деятельность позволяет формировать такие личностные качества, которые развиваются, лишь в деятельности и не могут быть усвоены вербально. В первую очередь это относится к групповым проектам, когда ребенок участвует в совместной трудовой деятельности. К таким качествам можно отнести:

- умение брать ответственность за выбор, решение,
- умение разделять ответственность,
- умение анализировать результаты деятельности,
- способность ощущать себя членом команды (подчинять свой темперамент, характер, время и т.п. интересам своего дела).

Основные виды проектов на уроке Художественного труда:

Проектная деятельность позволяет учащимся целенаправленно изменять систему знаний, умений и навыков на основе конкретных требований к качеству результатов, четкой организации, самостоятельно искать решения возникшей проблемы.

Особое внимание хотела уделить групповому творческому проекту.

Основная идея, группового творческого проекта по технологии - общность цели и задачи, индивидуальная ответственность и равные возможности успеха. Конечно, сотрудничество, а не соревнование лежит в основе такого проекта.

Проектная деятельность в наибольшей степени соответствуют решению основных целей и задач технологического образования. Организация проектной деятельности базируется на проблеме, взятой из реальной жизни, знакомой и значимой для подростка. Учитель может направить мысль и деятельность ученика в русло самостоятельного поиска.

На уроке художественного труда проектная деятельность в настоящее время занимают значимое место. Это объясняется тем, что они позволяют формировать коммуникативные навыки,

что очень важно для формирующихся личностей. Именно коммуникативные навыки наиболее востребованы сегодня на рынке труда. В проектной деятельности выявляется склонность учащихся к той или иной деятельности, развиваются профессиональные способности и компетенции.

Литература:

1. http://student39.ru/lector/proektnaya-tehnologiya/
2. http://www.academia- oscow.ru/ftp_share/_ books/fragments /fragment_ 16361. pdf
3. http://koi.tspu.ru/koi_books/semenova2/
4. Галямова Э.М. Выгонов В.В. Методика преподавания технологии. – М: Издательский центр «Академия», 2014.
5. Волков И.П. Приобщение школьников к творчеству/ И.П. Волков.- М: Просвещение, 1982.

Тамаркова Л.В.
ОСШ № 16 г.Темиртау

АКТИВИЗАЦИЯ УЧЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА УРОКАХ ФИЗИКИ В УСЛОВИЯХ ПОЛИЛИНГВАЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ

В настоящее время принцип обновленного содержания среднего образования и учебные программы школьных предметов предусматривают реализацию трехъязычной системы обучения – на государственном, русском и английском языках. Вклад каждого предмета в создание полиязычной обучающей среды должен обеспечить реализацию современной политики казахстанского образования.

Компетентность в иностранном языке – один из основных критериев образования современного человека, желающего стать успешным в современном социуме. При этом нужно готовить молодое поколение к жизни в поликультурном обществе, формируя полиязычную компетентность уже с раннего возраста. Владение иностранным языком позволит обладать конкурентным преимуществом при трудоустройстве, всегда быть в тренде последних достижений из первоисточников, обогащать свой духовный мир, быть более коммуникативным и мобильным.

Применение метода предметно-языкового интегрированного обучения CLIL (Content and Language Integrated Learning) и межпредметных связей позволяют изучать физику посредством иностранного языка, и иностранный (английский) язык через преподаваемый предмет. Особенностью данной педагогической технологии является то, что урок проводится на двух языках (родном и иностранном), что позволяет в различных учебных ситуациях использовать язык, наиболее подходящий к определенному этапу урока и достижения целей обучения. Интеграция предметно-языкового обучения необходима на всех этапах урока, в зависимости от поставленных учебных и языковых целей.

Преподавание физики с использованием технологии CLIL предполагается уже с 7 класса и подразумевает постепенное увеличение год от года доли применения английского языка на уроке. Это накладывает определенные требования к подготовительной работе педагога и требует изменения в самой методике преподавания предмета. Ведь необходимо не только донести суть темы урока до учащихся, но и развивать умение детей применять иностранный язык для выражения своих мыслей, расширить словарный запас за счет англоязычных физических, математических и технических терминов.

Билингвальное обучения предмету физики начинается с того, что учитель на уроке применяет слова и предложения, знакомые детям по урокам английского языка – приветствие (Good morning, children! I'm glad to see you today! - Доброе утро, дети! Я рада вас видеть сегодня!), организационный момент (Who is on duty today? - Кто сегодня дежурный? Who is absent today? – Кто сегодня отсутствует?). Очень важно с самого начала настроить учащихся на позитивный лад, на погружение в англоязычную среду, на взаимный диалог. Договориться с детьми, чтобы не стеснялись говорить по-английски, переспросить, если что-то не поняли (не расслышали).

Каждый урок физики должен приносить ученикам пополнение словарного запаса за счет названия физических величин и научных терминов (*energy, molecule, motion, diffusion, measurement*

и т.д.), устойчивых словосочетаний (*scale interval – цена деления, physical quantity - физическая величина, brownian motion – броуновское движение, initial temperature - начальная температура, charge interaction - взаимодействие зарядов и т.п.*). Ведение учащимися терминологического словаря даст возможность запомнить большее количество слов. Наряду с тем, что учитель дает новые и ключевые слова для обязательного изучения, сами учащиеся могут определять слова, которые в дальнейшее им могут пригодиться как на уроках, так и для личного общения.

Билингвальный урок физики, как и любой другой урок в современной школе должен содержать активные методы познания. Использование разнообразных форм и методов презентации учебного материала и организации учебной деятельности, учет индивидуальных способностей учащихся способствует повышению мотивации учащихся к овладению новыми знаниями и компетенциями. Уроки физики в современной школе содержат значительный объем информации, требующий для усвоения не только личного опыта учащихся, памяти, но и активного мышления. Одной из эффективных форм организации деятельности на уроках может стать именно групповая работа**.**

Исходя из темы урока, учитель при планировании должен определить какую форму активизации деятельности применить, подобрать примеры, задания, проблемные вопросы.

Примером групповой деятельности на уроке физике в 8 классе по теме «MOTION OF ATOMS AND MOLECULES. Движение атомов и молекул»» мотет служить Activity из билингвального учебника физики [1], задания которого можно предложить нескольким группам учащихся для обсуждения:

Answer the questions

Students are divided into groups. In groups they answer questions.

a) How do molecules of meal reach your nose? Which meal will produce a stronger smell, hot or cold? Why?

b) Draw a path of air freshener molecule that reaches Ruslan first. Use the answers that you have given before.

а) Как молекулы пищи достигают вашего носа? Какая еда будет давать более сильный запах, горячая или холодная? Почему?

б) Нарисуйте путь молекулы освежителя воздуха, которая первой достигает Руслана. Используйте ответы, которые вы дали раньше.

При этом учащимся нужно перевести задание с английского языка.

На этом же уроке после выбора верных примеров (EXAMPLE) броуновского движения, можно провести работу в парах и предложить учащимся записать как можно больше примеров диффузии из повседневной жизни, ограничив время на выполнение задания несколькими минутами.

Рис.1

В качестве закрепления новых терминов на уроке в 8 классе по теме «EVAPORATION AND CONDENSATION. Испарение и конденсация» я предлагаю учащимся разгадать головоломку (Рис.

1), где нужно в буквенном квадрате найти слова-термины. Ребята выказывают большой интерес при выполнении подобных заданий

Решение учебных кроссвордов также вызывает интерес и активизацию учебной деятельности учащихся. На рисунке 2 приведен кроссворд, который предлагаю в качестве Activity на уроке в 7 классе (тема «Physical quantities and measurements. Физические величины и измерения»).

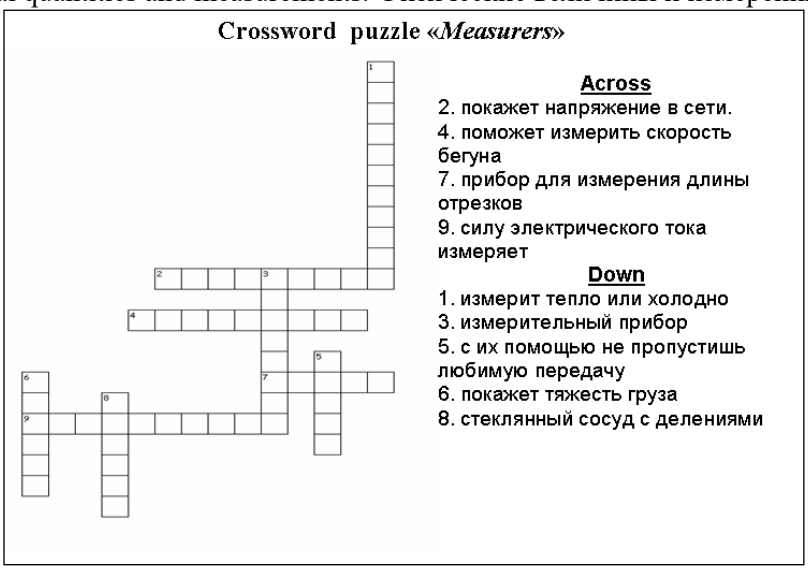

Рис.2

Здесь задания даются на русском языке, а слова в клетки нужно написать на английском. Решать кроссворд можно в группах от 2 до 4 человек, а также индивидуально.

На этом же уроке я предлагаю индивидуальные задания на нахождение соответствия между терминами на русском и английском языке (рис.3) в качестве закрепления материала.

Thermometer	вольтметр
Ruler	рулетка
Beaker	секундомер
Stopwatch	измерительный прибор
Measurer	линейка
Tape measure	весы
Clock	амперметр
Ampermeter	часы
Scales	мензурка
Voltmeter	термометр

Рис. 3

При подготовке билингвальных уроков по физике нужно учитывать, что материал темы занятия должен по уровню сложности немного уступать уровню знаний учащихся по предмету на родном языке, а задания должны отражать особенности иностранного языка. Тексты и задания нужно тщательно подбирать в соответствии с темой и фактическим уровнем знаний учащихся. Задания должны содержать достаточное для понимания и усвоения количество информации.

Несмотря на то, что подготовка и проведение билингвальных уроков требует от преподавателя больших затрат времени и сил, считаю, что за ними будущее образования.

Литература:

1. Карабатыров А. PHYSICS, Grade 8. Билингвальный учебник/ Карабатыров Алтынбек, Байешов Айбек, Дуйсеев Есбол, Шокобалинов Нурсултан, Ташев Нурлыбек – Алматы: Астана-кітап, 2017.

2. Государственная программа развития образования в Республике Казахстан на 2011-2020 годы.

3. Усманова З. Ф., Заяц Т. В., Мукажанова Г. Ж. Реализация технологии CLIL в условиях полилингвального обучения// Филология и лингвистика в современном мире: материалы I Междунар. науч. конф. (г. Москва, июнь 2017 г.). — М.: Буки-Веди, 2017. — С. 94-97.

4. Ажигулова М. С. Методические рекомендации по разработке и ведению занятий по предметам «Физика», «Химия», «Биология», «Информатика» на английском языке , 2017 г.

5. Гикал Л. В. «Групповая работа как эффективная форма организации урока». 2009 г. Интернет-ресурс: https://urok.1sept.ru/статьи/530702/

Ташетова Г.Б.
Жезқазған қаласы, №1 ЖОББМ

ІС ӘРЕКЕТТЕГІ ЗЕРТТЕУ: ТӘЖІРИБЕНІ ЖЕТІЛДІРУДІҢ ТИІМДІ ЖОЛЫ

«Ел мен елді, халықпен халықты теңестіретін нәрсе, ол – білім» - деп ұлы тұлға М.Әуезов айтып кеткендей, білім – бұл қоғамның ең жауапты, ең қастерлі саласы. Сондықтан, Қазақстан Республикасы білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасының мақсатын білімнің қолжетімділігі мен бәсекеге қабілеттілігін арттыру деп алып отыр. Осы өзгерістер еліміздің мектептерін ғана өзгертіп қоймай, сонымен бірге ұстаздардың сабақ беру әдіс-тәсілдерін де өзгертуді талап етіп отыр.

Іс-әрекеттегі зерттеу және тәжірибені дамыту. Теориялық идеяларды іс жүзінде тексеруді, оқыту тәжірибесін өзгерту және бұл өзгерістің ықпалын бағалауды және практиктің кәсіби дамуын көздейтін іс-әрекетті зерттеу тәсілі «педагогикалық тәжірбиені жалпы тұжырымдамалық түсінуді жақсартуға мүмкіндік туғызып, соның негізінде практик-мұғалімде өзінің сыныптағы жұмысы жайлы өз теориясын құруға көмектеседі» [1].

Іс-әрекеттегі зерттеу жүргізуге бағытталған бес қадамды негізге ала отырып, іс –әрекеттегі зерттеу жүргізу үшін негізгі бағыттар мен басымдылықтар анықталып, осы сыныптағы білім сапасын арттыру мақсатында төмендегідей жоспар құрылды.

1. Іс-әрекеттегі зерттеуге арналған тақырыпты таңдауды негіздеу.
2. Іс-тәжірибеге енгізілген өзгерістер және пайдаланылған дерек жинау әдістері.
3. Тәжірибеге өзгерістерді енгізу.
4. Іс-әрекеттегі зерттеу жүргізу үдерісіндегі шектеулер және бұдан кейінгі іс-тәжірибеге жасайтын ықпалы.
5. Деректерді талдау, қорытындылау және оқытудағы келешек өзгерістерді жоспарлау.

Іс-әрекетті зерттеудің негізгі мақсаты білімді жаңадан жасаудан гөрі практиканы жақсарту болып табылады. Білімді жасау және қолдану осы негізгі мақсатқа бағынады және байланысты болады. «Іс-әрекеттегі зерттеу адамдардың тәжірибесін, тәжірбие туралы түсінігін және тәжірибе жүргізілетін жағдайды түсінуін өзгертеді. Ол жаңа үлгілерді – жаңа өмірлік бағыттарды қалыптастыра отырып, «сөйлеу», «тәжірибе» санаттарының мазұнын өзгертеді. Бұл тәжірибе - басқа тәжірибелерді өзгертетін метатәжірибе. Метатәжірибе өз кезегінде басқа тәжірибелер қалыптастыратын дәйектерді, әрекеттер мен байланыстарды өзгертеді» [4].

Іс-әрекетті зерттеу – Action research (сөзбе-сөз-Іс-әрекетті зерттеу) – оқыту мен оқу тәжірибесін жетілдіру мақсатында бірізді, тізбектелген, жоспарланған іс-әрекеттерді орындауды, сондай-ақ зерттеу барысында алынған нәтижелерге жүйелі түрде мониторинг жүргізуді көздейтін үдеріс.

Жұмыс бағыты: Желілік қоғамдастық арқылы жаңа білім бағдарламасын жүзеге асыруда сабақтағы зерттеу әдіс-тәсілдердін тиімді пайдалану.

Желілік қауымдастықтың мақсаты: әріптестер арасында өзара тәжірибе алмасу, проблемаларды ортаға салып, шешу жолдарын бірлесіп шешу және тиімді әдіс-тәсілдерді талқылау, салыстыру. Сонымен қатар бір-бірлеріне қолдау көрсету болып табылады.

Жезқазған қаласының №1 жалпы орта білім беретін мектебінде Назарбаев Зияткерлік мектептерінің іс-тәжірбиесін насихаттау мақсатында 2019 жылдың 20 желтоқсанда желілік мектептер аясында «Сабақтағы зерттеу» тәсілі бойынша тәжірбие алмасу өтті. «Сабақты зерттеу» тәсілі, Lesson Study зерттеу бойынша мектепте бес шығармашылық "Іскерлік мектеп", "Самғау", "Ұшқын", "Зерек", "Өрлеу" топтары зерттеу тақырыбы бойынша сабақтар өткізді.

Қазіргі таңда әр ұстаздың алдына қойып отырған басты міндеттерінің бірі оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жетілдіріп отыру және жаңа педагогикалық технологияларды меңгеру. Оқыту процесінде пайдаланылып отырған әртүрлі әдіс-тәсілдер мен жаңа технологиялар өз нәтижелерін беруде. Олар баланың жеке қасиетін аша отырып, оның танымдық қабілетін қалыптастыру және білімін кеңейтуге, тереңдетуге жағдай жасап отыр. Ұстаз болу үшін ең басты мәселе оқыту әдісін дұрыс таңдау. Жаңа педагогикалық технологиялар білім алушының жеке тұлғалық күшін арттырып, шығармашылық ойының дамуына ықпал етеді. [1,40-бет].

Сабақта оқу мақсатына жету үшін әр топ мүшелері бірлесе жұмыс атқарып, қысқа мерзімді жоспар құруда тиімді әдіс-тәсілдерді пайдалана отырып, тапсырмалар мен дескрипторлар құрастырды. Бағдарлама бойынша «Іскерлік мектеп» тобы 5ә сыныбында Қазақстан тарихы пәнінен қоғамдастық мүшелері «Алтын адам» археологиялық олжасы тақырыбында дайындаған ҚМЖ бойынша Жантасова А.У. сабақ өткізді. Сабақта «Кубизм», «Рөлдік ойын» әдістерін тиімді қолданса, оқушыларды бағалауда ауызша, бас бармақпен бағалап отырды. Жалпы сынып оқушылар сабақта белсенділік танытып, сабақ мақсатына жетті.

"Самғау" тобы 7 б сыныбында ағылшын тілі пәнінен «Who is the best?» тақырыбында пән мұғалімі Алькенова Аягөз Ардақовна сабақ өткізді. Топ мүшелерінің тиімді әдіс-тәсілдерді таңдау нәтижесінде сабақ жоғарғы деңгейде өтті, «Үштік әдіс» (ойлан, жұптас, топтас), «Ақиқат-жалған әдісі», «Еркін әңгіме әдісі» әдістері қолданылды, тәжірибе алмасуға келген мұғалімдер қатарынан қызығушылық туғызды.

"Өрлеу" тобы 6ә сыныбында Жаратылыстану пәнінен «Қазақстандағы пайдалы қазбаларды өңдеудің ірі орталықтарын атау және көрсету» тақырыбында пән мұғалімі Абайдулла А.А.өткізді. ҚМЖ құрастыруда топ мүшелері сынып оқушыларының деңгейін ескере отырып «Қазынаны іздеу әдісі», «Қағыпал әдісі», «Қиынды қағаз әдісі» алды. Мұғалім әр тапсырманы өткізген сайын оқушыларды «Мадақтау», «Медальмен мадақтау» бағалау түрлерімен бағалады. Топ мүшелерінің таңдаған әдіс-тәсілдері сабаққа тиімді болды. «Қадам басу ойыны», «Болжау», «Джигсо» әдістерін қолданды. Оқушыларға әр әдістегі тапсырмалар қызықты, түсінікті болды. Тапсырмалар орындалған соң «Жапондық бағалау», «Кестедегі күлегешті түртіп бағалау» жүргізілді. Оқушылар қолшатырға өз пікірлерін, сабақтан алған әсерлерін жаңбыр тамшысы арқылы білдірді.

"Зерек" тобы 2ғ сыныбында дүниетану пәнінінен «Қандай көлік түрлері бар?» тақырыбында Бекетова Т.А. топ мүшелерімен бірлесе құрған ҚМЖ-дағы «Ой қозғау», «Сәйкестендіру», «Тақырыптық түйінді сөздер» әдістері бойынша сабағын өткізді. Оқушылардың білімін «От шашу», «Бағдаршам» арқылы бағалады. Тәжірбие алмасуға келген әріптестерімізбен ой бөлістік.

Желілік қоғамдастық арқылы мұғалімдер бір-бірімен тәжірибе алмасуы тиімді, себебі өз мектебіміздің ішінде ғана емес, басқа мектептер арасында да байланыс жүріп тұрады. Мұғалімдердің кәсіби қалыптасуына, шығармашылық деңгейінің өсуіне, жаңашылдыққа ұмтылуына қауымдастық септігін тигізеді. Қоғамдастық мүшелері жоспарланған жұмыстарды жүргізе отырып, көшбасшы, үйлестіруші және дамытушы ретінде мұғалімдердің педагогикалық тәжірибесіне, мектептің дамуына өз үлестерін қосады деп ойлаймын.

Жалпы қорыта айтқанда, аталған әдіс-тәсілдерді сабақта тиімді қолданысқа енгізсеңіз, баланың танымдық белсенділігін арттыруға, өз бетінше білім алуға, шығармашылығын қалыптастыруға ықпал етеді, оқушылар оқудың қызықты жеңіл өтетіндігін, ұжымда бірлесіп жұмыс жасауға үйрететіндігін, білімнің тереңдігі, әрі тиянақтылығы артатындығын баяндайды. Яғни, білім алушы өз ой-пікірін ашық еркін айтады, бір-бірін тыңдауға үйренеді ұжымда ынтымақтастық атмосферасы қалыптасады. Сондықтан басқа кез-келген пәндер осындай әдістерді пайдаланса, тиімді болатындығын айтуға болады. Осыдан кейін ғана жан-жақты дамыған, болашағы айқын, бағдары анық, бәсекеге қабілетті рухани бай тұлға қалыптастыра алатынымызға сеніміміз мол.

Әдебиеттер:

1. Қазақстан Республикасы жалпы білім беретін мектептері педагогтерінің біліктілігін арттыру курстарының бағдарламасы. Назарбаев Зияткерлік мектебі, Кембридж университеті. 2013 жыл. Мұғалімге арналған нұсқаулық I деңгей.

2. Іс-әрекеттегі зерттеуде деректермен жұмысты қалай ұйымдастыруға болады. /Қ.С.Аблраманова, Ж.Д.Жансүгірова. – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы

3. Ғылыми-педагогикалық зерттеу тәсілдері оқу үдерісін жетілдірудің қуатты құралы ретінде. Әдістемелік құрал./Г.С.Сапарова, И.И.Айдарханова, Д.А.Адильжанова. - Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы.

4. Lesson Study бойынша мұғалімдерге арналған нұсқаулық/Т.Чичибу, Л.Ду Тоит, А.Тулепбаева. – Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы.

Темирова А.А.
Цемох С.М.
СШИ имени Н.Нурмакова

ПРАКТИЧЕСКОЕ ОВЛАДЕНИЕ ОСНОВАМИ ОРАТОРСКОГО ИСКУССТВА

Всем известно, что правильная речь – это важное свидетельство общей культуры личности, один из способов обеспечения достоинства человека, его свободы и уверенности во время общения. Не случайно одной из основных целей школьного образования Республики Казахстан является формирование коммуникативных компетенций, которая предполагает качественное овладение русским языком учащимися школ, в которых основным языком обучения является казахский язык. Это значит, учить успешному общению, то есть взаимодействию людей в самых различных сферах деятельности, так как Концепция языковой политики Республики Казахстан определяет русский язык как основной источник информации по разным областям науки и техники, как средство коммуникации с ближним и дальним зарубежьем.

Изменившаяся социальная ситуация, возросший спрос на определенные профессии: экономические (менеджмент, маркетинг), референт, то есть профессий повышенной речевой активности, в данное время потребовала от людей свободного владения речью.

Традиционно внимание вопросам развития связной речи и обучения созданию текстовых высказываний уделялось в основном на уроках русского языка (обучение различным стилям речи, типам текста) и литературы (пересказ, дать характеристику героям, ситуации, ответить на проблемные вопросы, отзыв о художественном произведении).

Но всего этого недостаточно, так как реальная ситуация такова, что значительное число выпускников школы не только не готовы к публичным выступлениям, но и испытывают серьёзные затруднения в выражении своих мыслей.

Перед учителем стоит серьезная проблема: как научить школьников говорить в условиях дефицита времени?

Мы поставили **цель:** разработать систему конкретных методических приемов, которые могут использоваться как учителями русского языка на уроках развития речи, так и учителями гуманитарного цикла при изучении предметного материала, и позволяет активно включать учащихся в речевую деятельность.

Чтобы достичь указанной цели необходимо решить следующие задачи:

- провести предварительную диагностику уровня речевой подготовки класса;
- изучить литературу по данной теме;
- выбрать наиболее приемлемые в современных условиях формы, методы и приемы работы с учетом возрастных особенностей учащихся;
- систематизировать конкретные приемы работы;
- провести диагностику достигнутого результата.

Избрав объектом нашего проектирования речевую деятельность учащихся 7 класса, предметом проектирования предполагаем методические рекомендации.

В работе над проектом мы руководствовались следующей гипотезой:

Если учителя будут систематически использовать на уроках рекомендуемые упражнения для отработки приемов красноречия, то уровень речевой подготовки учащихся повысится, так как интериоризируются основные критерии оценки качества речи.

Обобщив материал, имеющийся в литературе по данной теме, и собственный педагогический опыт, предлагаем несколько практических рекомендаций, пригодных для повседневной работы учителя.

Опыт показывает, что рекомендуемые упражнения при постоянном использовании как на уроках, так и в самостоятельной работе учащихся значительно способствуют свободному выражению мысли.

Это следующие упражнения: чтение текста, передача мысли, речевое мышление, рассказ о ком или о чем-то, деловое сообщение, экспромт на определенную тему, участие в работе «круглых столов», «дискуссионных площадок», прослушивание выступлений профессиональных ораторов, умение участвовать в обсуждении после каждого публичноговыступления.

Развивает языковые возможности также упражнение с определением, когда требуется дать толкование слова, значение которого учащимся заведомо известно. Это упражнение важно для ученика, так как он должен уметь быстро и точно постигать суть явления, предмета, так как в дискуссии, выступлении ему может быть предложено дать разъяснение какого-нибудь понятия, предмета или слова. Написать рассказ – это уже творческая работа, учащийся должен образно, увлекательно рассказать об интересном случае, короткую историю и т.д.

Огромное значение имеет и знание истории и принципов традиционной народной школы по овладению поэтическим и ораторским искусством. «Казахские народные ораторы учились не по учебникам риторики, и источником их мастерства была не книжная словесность. Красоту и изящество выражения мысли они черпали из фольклорного источника, из народных изречений, отличающихся точностью и поэтической изобразительностью».[1, с.8]. Знание пословичных изречений, поговорок, легенд, умение применять их в процессе выступления помогут ребятам. Предлагаем учащимся лингвистическую игру «Подберите синонимичные пословицы на русском и английском языках», выполнение задания потребует от учеников не только логики, но и интуиции, знание языков.

Для отработки четкости произношения полезны следующие приёмы:

- разборчивый шепот;
- намеренно торопливая речь с удержанием каждого звука;
- скороговорки;
- громкое чтение;
- пересказ прочитанного;
- поиск ключевых слов;
- перефразирование;
- простота речи;
- чтение по складам;
- чтение стихов, отрывком из художественных произведений

Эти упражнения помогут юным ораторам при подготовке к выступлению перед аудиторией.

Красноречие – это способность не врожденная, а приобретённая. Этот навык необходимо развивать и тренировать. Научиться выражать свободно свои мысли при помощи слов, говорить легко и непринужденно, вызывать интерес и доверие у аудитории, можно, выполняя достаточно простые, но эффективные упражнения. [2, **pikacho.ru**]

Литература:

1.Адамбаев Б., Казахское народное ораторское искусство «Ана тілі», 1977

2. **pikacho.ru**›oratorskoe-iskusstvo…nachinayushchih/

Тлеубаев С.Ж.
Жезқазған қаласы, №11 ЖОББМ

МҰҒАЛІМНІҢ ЗЕРТТЕУ МӘДЕНИЕТІ

Ұстаз өзінің құзырлық деңгейін үнемі жетілдіріп, ойлау, ізденімпаздық қабілеттерін, үнемі толықтырып, іздену мен өзгерістерге ұмтылыс жасап, дамытып отырмаса, жаңашыл бола алмайды. Ол үшін, үнемі өз білімін көтеруді ғылымның кейінгі жаңалықтарымен танысудан бастау керек. Алдымен ғылым мен білім жүйесінің бағытын, қоғамдық сана, жаңа құндылықтар жөнінде іздену, танысу қажет. Осы арқылы ғана оқыту мен тәрбиенің тиімді тәсілдері мен әдістерін табуға болады деп ойлаймын. Оқыту мен тәрбиенің тиімді тәсілдері мен әдістерін табу, оны өз тәжірибеңде қолдану ісі әрі қиын, әрі күрделі мәселелердің бірі. Ақпарат немесе білім қоғамы ғылым мен технологияны, сондай-ақ олардың қоғаммен байланысын мүлдем жаңа арнаға бұрды.[1]

Ғылыми - техникалық жетістіктердің жылдам қарқын алуы азаматтардың қоғамдық болмысы мен қоғамдық санасын өзгертті, жаңа құндылықтар пайда болды. Қазіргі заманғы ғылым жаңа технологияларды өндірумен қатар, қоғамның рухани құндылықтарына бағытталған жаңа саланы, гуманитарлық технология саласын дүниеге әкелді. Бүгінде гуманитарлық ғылымдардың жаһандық үндеулер алдында интеграциялануы оларға пәнаралық сипат берумен қатар, қоғамның рухани - гуманитарлық, этно - мәдени, философиялық -дүниетанымды парадигмаларын біріктіре, бір арнаға тоғыстыра бастады.

XXI ғасыр педагогикасының философиясы өзгеше парадигманы қажет етуде. Оларға мыналар жатады:

Дәстүрлі - консервативтік (білім парадигмасы). Білім берудің басты мақсаты: «Білім, білім, қандай жағдайда тек білім». Мұнда өркениет пен мәдениетті ұрпақтан - ұрпаққа жеткізу негізгі мақсат болып саналады.

Феноменологиялық (гуманистік парадигмасы). Жеке тұлғаның ішкі дүниесін дамыту, оны ерікті, рухани жеке адам ретінде тану және адамдармен тіл табысуында ерекшелену қабілеттерін жетілдіру қарастырылады. Білімнің гуманитарлық парадигмасының діңгегі - оқушы емес, дайын білімді меңгерудегі ақиқатты түсінуші адам. Мұнда оқушы мен мұғалім арасындағы қарым-қатынас: ынтымақтастық, өзара жауапкершілік, өз позициясын еркін таңдау жағдайында диалогтік ұстанымда өрбиді.

Рационалдық (тәртіптілік парадигмасы). Оқушыға білімнің түрлі тәсілдерінің тиімді жақтарын, ортаға бейімделу, оның ойы, сезімі және іс-әрекеттерімен санасу, оларды меңгерту жатады. Мұндағы басты қағида: «мектеп – бұл фабрика, ал оқушы – оның шикізаты». Бұлай оқытудың негізгі әдістері – тренинг, тестік бақылау, жекелеп оқыту және мәтінді түзету.

Технократтық парадигма. Негізгі мақсаты: Дәл ғылыми білімдер. «Білім - күш» адамды бағалау, оның білімі, тәртібі және оны тасымалдаушы ретінде танылады.

Эзотерикалық парадигма. Оқушының табиғи күші. Мұнда адамның ақиқатқа мәңгілік өзгермейтін қатынасы көрінуі тиіс. Бұл жерде оқушының дамуындағы мұғалімнің адамгершілік, психологиялық, физикалық функциялары ерекше ұғым болып табылады. [2]

Әрбір парадигма «Не үшін тәрбиелеу керек? оқушыларды қандай мақсатқа дайындау керек? Не үшін өмір сүреміз?» деген сұрақтарға жауап береді. Сонымен қатар, бүгінгі білім жүйесінде, Д. Дьюи атап өткендей, “Үлкен өзгерістер басталуда. Ол маңызы жағынан Н. Коперниктің жаңалығына тең болып отыр, яғни, оқушы тұлғасы орталыққа айналып, барлық педагогикалық әрекеттер оның айналасына шоғырландыра жүргізіледі”.

Сондықтан, әлемдегі білім беру ісінің даму жағдайына талдау жасай отырып, ерекше үміт күттіретін тенденциясын көруімізге болады:

- оқушылардың шығармашылығын, белсенділігін дамытуға бағытталған оқытудың әдіс - тәсілдерін қолдану;
- ұлттық-мәдени, рухани құндылықтарды пайдалану;
- тәжірибелік - эксперименттік іс-әрекет;
- жаңа техникалық құралдарды пайдалану;
- мектептегі және мектептен тыс уақыттағы оқыту мен тәрбиелеуді кіріктіру.

Білім беру ісінің даму тенденцияларын басшылыққа ала отырып, жүйеленген жұмыстар барысын «Мұғалімнің ғылыми-зерттеу мәдениетін қалыптастыру негізіндегі, өзіндік инновациялық іс-тәжірибелері» жобасын жасадым.

Инновациялық әдістермен ғылыми-теориялық жағынан таныса отырып салыстырмалы зерттеулер және талдаулар жасау арқылы, мәселенің шешімін табу үш деңгейде жүргізілетіндігіне көз жеткіздім.:

теориялық деңгейде – білім беру парадигмалары және жалпы орта білім беруді дамыту тенденциялары;

әдіснамалық деңгейде – білім беру процесінің жаңашылдық сипатының басымдылық бағыттары мен жеке тұлғаның шығармашылық мүмкіндіктерін белсендіру;

дидактикалық деңгейде – оқушылардың шығармашылық қызығушылығын қалыптастыруды нәтижелі ететін педагогикалық технологиялардың философиясы;

Зерттеу мәселесі күрделі және сан қырлы болғандықтан, жаңа әдістемелердің бағыттары ғылыми-педагогикалық жағынан мынадай тұрғыда жүргізілуі қажет деп есептеймін:

- ұлттық психологиялық ерекшеліктерге сай жеке тұлғаның шығармашылық әлеуетін қалыптастыру;
- оқушылардың шығармашылық қызығушылығын дамытуда мектеп пен отбасы тәрбиесінің сабақтастығын жетілдіру;
- білім берудің жаңашылдық бағытына сәйкес оқушыға инновациялық-креативті білім беруге көшу;

Мемлекеттік білім беру жүйесі негізінде әлемдік білім кеңістігіне ену –оқыту сатылары бойынша оқу материалын тиімді түрде игеруге, оны өмірде қолдану және болашақ мамандықтарына қажетті дағдыларды жинақтау барысында өз сыныбыммен әр түрлі жұмыс түрлерін ұйымдастыру да жоспарланған. Сондай-ақ бұл орайда негізгі, орта және жоғары мектептің, өндірістің өзара сабақтастығы ескерілген.

Бірінші кезекте, шығармашылық қабілетке, шығармашылық рефлексияға, шығармашылық өзін-өзі дамытуға, шығармашылық дербестікке, креативтілікке қойылып жатқан талаптарға сәйкес келуі мәселесінің қарастырылуына да үлкен мән берілуі керек.

Жеке тұлғаның шығармашылық әлеуетін дамыту тетіктерін зерттеуге деген әлеуметтік тапсырыс XXI ғасырда инновациялық креативтік проблемасының ерекше өзектілігін ескертіп отыр. Инновациялық креативті білім беру – қазіргі мектептерде оқытудың шығармашылық қызметі сапасын анықтайтын, жаңаны тану мен жасауға бейімделу арқылы танылатын әрбір жеке тұлғаны қалыптастыруға бағыттайтын интеллектуалдық процесс.[3]

Шығармашылық қызығушылықты шартты түрде 3 топқа бөліп қарастыруға болатындығын көрсетеді:

1) мақсатты қызығушылық – оқушының белгілі бір мақсатына байланысты, пәндік, болашақ мамандығына байланысты міндеттері мен жоспарына сәйкес шығармашылық іс-әрекетке ынтасы мен тұрақты қызығушылығы;

2) әрекеттік қызығушылық – оқушы шығармашылық іс-әрекетте өзекті мәселені шешуге ұмтылысы және жолдастарымен бірлесе отырып жұмыс істеуі;

3) танымдық қызығушылығы – оқушының шығармашылық іс-әрекетке тұрақты қызығушылығы мен ынтасы, жаңашылдыққа ұмтылу, жаңа нәтижеге жетуі;

Ғылыми-теориялық тұжырымдарды зерделей отырып, оқушылардың үлгерім деңгейін анықтау, қабілетті баламен жұмыс жүргізу барысында көптеген ғылыми еңбектермен таныстым.[4] Бүгінгі күнде қабілеттілікке ең танымал модельдердің бірі Дж. Гилфорд бойынша интеллектің құрылымдық моделі болып табылады. Оны шетелдің педагогикалық теориясы мен практикасында, дарынды балаларды оқыту мен дамытуға байланысты диагностикалауда қолданады. Ғалымдардың айтуынша, жалпы адамның қолынан келмейтін нәрсе жоқ, кез-келген адамда дарындылық қабілет болады. Педагогикалық энциклопедияда: «Дарындылық дегеніміз – адам қабілеттері дамуының жоғары сатысы», - деп атап көрсетіледі. Тек соны дамыту адамның өз қолында. Талпынған бала вундеркинд, полиглотта бола алатындығына көзім жетіп отыр.

Әдебиеттер:

1. Н.Ә.Назарбаев. Инновациялар мен оқу-білімді жетілдіру арқылы білім экономикасына // 2006жыл. 27 мамыр.

2. С.Әбдіманапов. Елдік өркендеу және инновациялық даму.
3. Ж. Мейір, Б. Игенбаева. Креативтік тәрбие. Оқу құралы. «Фолиант» баспасы, Астана-2009, -8 б.
3. Н.Мамыров. Білімнің үздік деңгейі ел үміті
4. Т.Естенов. Бәсекелестік болашағы-білім мен тәрбиеде.

Токанова Т.Б.
СОШ № 81, г. Караганда

ПРОБЛЕМЫ ВКЛЮЧЕНИЕ В ИНКЛЮЗИВНОЕ ОБРАЗОВАНИЕ ЛИЦ С ОСОБЫМИ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫМИ ПОТРЕБНОСТЯМИ

Мы исключили эту часть людей из общества,
и надо вернуть их назад, в общество, потому что
они могут нас чему-то научить

Жан Ванье.

Как-то на одном из уроков мы с учащимися познакомились с притчей «Продавец котят», где автор рассказывает о судьбе маленького мальчика, который несмотря на своё тяжёлое состояние (нога искривлена и поддерживалась металлическим обручем) хочет дарить тепло и свою любовь другим. Он приобретает котенка с врожденным дефектом лапки. На уговоры продавца, о том, что котенок не будет дарить ему радость – он неполноценный, ребенок ответил: «Я тоже никогда не смогу бегать и прыгать. И этому котёнку нужен кто-то, кто бы понимал, как ему тяжело, и кто бы его поддержал».

После прочтения притчи у многих учащихся на глазах появились слезы. И я вдруг подумала, почему, когда ребенок знакомится теоретически с подобным материалом, он внутренне переживает за людей с ограниченными возможностями, а на практике в школе, в жизни не всегда проявляет сочувствие к таким людям?

Данная мысль натолкнула на идею рассмотрения проблем инклюзивного образования в процессе обучения. Ведь она является актуальной и требующей должного внимания, так как количество детей с врожденными и приобретенными пороками психического, умственного, физического развития с каждым годом растет.

Основная задача, стоящая перед государством и обществом в отношении таких детей, — создание условий и оказание помощи в их социальной реабилитации и адаптации, подготовке к полноценной жизни в обществе.

В Казахстане инклюзивное образование делает только первые шаги. В послании Президента Н. Назарбаева «Казахстанский путь – 2050: Единая цель, единые интересы, единое будущее» отмечается, что необходимо «усилить внимание нашим гражданам с ограниченными возможностями. Для них Казахстан должен стать безбарьерной зоной. Позаботиться об этих людях, которых немало, – наш долг перед собой и обществом» (1).

Но процесс внедрения инклюзивного образования сталкивается с рядом трудностей и проблем, связанных как с их проявлением в организации школы, так и с препятствиями социального свойства.

Рассмотрим основные проблемы, которые возникают при введении инклюзивного образования:

1. *Психологические проблемы учителей.*

Как показывает практика, большинство учителей недостаточно знают о проблемах инвалидности и не готовы к включению детей-инвалидов в процесс обучения в классах.

Учителя, которые уже имеют опыт работы в направлении инклюзивного образования, разработали следующие рекомендации:

- принимать учеников с инвалидностью "как любых других детей в классе",
- включать их в одинаковые виды деятельности, но ставить разные задачи,
- вовлекать учеников в коллективные формы обучения и групповое решение задач,
- использовать и другие стратегии коллективного участия - игры, совместные проекты, лабораторные, проектные исследования и т.д.

2. Проблемы, которые возникают у «обычных» детей и их родителей.

Родители детей, которые являются «обычными», иногда высказывают опасение, что присутствие в классе детей – инклюзивного образования, может задерживать развитие их собственного ребенка.

3. Проблема «безбарьерной» среды.

На недостаточном уровне находится оборудование объектов образования техническими средствами, обеспечивающих беспрепятственное перемещение детей с ограниченными физическими возможностями.

4. Проблемы, которые возникают у детей особыми образовательными потребностями и их родителей.

Суть личностной проблемы ребенка с особыми образовательными потребностями заключается в его изолированности от общества. С раннего детства дети с отклонениями в развитии сталкиваются с оценкой их внешности другими людьми. Часто здоровые дети с детской непосредственностью и жестокостью оценивают внешние дефекты детей-инвалидов в их присутствии. В результате у детей-инвалидов формируются замкнутость, избегание широкого круга общения, замыкание “в четырех стенах”, замаскированная (скрытая) депрессия (сниженный фон настроения, негативная оценка себя, собственных перспектив и других людей, часто замедленный темп мышления, скованность и пассивность). По мере взросления дети с ограниченными возможностями начинают осознавать, что уровень их жизненных возможностей по сравнению с “обычными” детьми снижен. При этом у них формируется заниженная самооценка, что в свою очередь приводит к чрезмерному снижению уровня притязаний. Следствием этих процессов становится социальная пассивность и сужение активного жизненного пространства. Кроме того, родители детей инвалидов не знают, как отстаивать права детей на образование и испытывают страх перед системой образования и социальной поддержки (2).

Трудности обучения, возникающие у детей с ограниченными возможностями непосредственно в процессе урока, по мнению родителей детей с ограниченными возможностями, связаны, в первую очередь, со сложным содержанием учебного материала (44,1%), далее с тем, что ребенок не успевает за ходом урока и темпом усвоения классом учебного материала (20,6%), учитель подает учебный материал в малодоступной форме (17,6%), с отсутствием должного внимания учителя к их ребенку (14,7%) (3).

Представляют интерес трудности обучения, возникающие на уроке, по мнению самих детей с ограниченными возможностями. Сделав поправку на то, что дети обладают относительно слаборазвитой способностью к рефлексии и испытывают затруднения в выражении, обозначении словом своих актуальных переживаний (*сохранена формулировка ответов в анкетах детей*), трудности обучения у детей с ограниченными возможностями следующие:

– ребенок не успевает выполнить задание на уроке – 58,3%;

– учитель редко спрашивает ребенка на уроке – 25%;

– учитель быстро и непонятно объясняет урок – 27,8%;

– ребенок боится попросить кого-нибудь помочь – 16,7%;

– учитель дает слишком много заданий и на уроке некому помочь при выполнении трудных заданий, потому все заняты (по 13,9% соответственно);

– слишком долго идет урок – 11,1%. (3)

Таким образом, для эффективного развития в Казахстане инклюзивного образования, необходимо проведение поисковых и прикладных исследований, направленных на разработку технологий включения детей с ограниченными возможностями в общеобразовательную среду, для устранения образовательных барьеров, а именно:

• технологии обучения, учитывающей разные познавательные возможности детей с ограниченными возможностями в усвоении учебных дисциплин «инвариантного компонента» (по уровням образования);

• технологии мониторинга качества образования детей с ограниченными возможностями в инклюзивной школе, изменение в подходах к оценке учебных достижений, обучающихся с ограниченными возможностями;

• теоретических основ модификации учебных планов и учебных программ в общеобразовательной школе (3).

Ведь именно обучение в массовой школе, среди нормально развивающихся сверстников, дает возможность ребенку с особыми образовательными потребностями, чувствовать себя обычным, таким же, как его друзья, одноклассники.

В заключение хочется привести слова бывшего Министра внутренних дел Великобритании Дэвида Бланкетта, который не понаслышке знаком с проблемами детей-инвалидов, т.к. сам от рождения был слепой: «Образование детей с особыми потребностями является одной из основных задач для страны. Это необходимое условие создания действительно инклюзивного общества, где каждый сможет чувствовать причастность и востребованность своих действий. Мы обязаны дать возможность каждому ребенку, независимо от его потребностей и других обстоятельств, полностью реализовать свой потенциал, приносить пользу обществу и стать полноценным его членом».

Литература:

1. Петрова Т.А. «Развитие инклюзивного образования в Казахстане» 2012 г. // http://stud24.ru/ pedagogy/ razvitie-inkljuzivnogo-obrazovaniya-v-kazahstane/389928-1312866-page1.html

2. Сулейменова Р.А., Хакимжанова Г.Д. Психофизическое здоровье и развитие детей и подростков в Республике Казахстан //Проблемы и перспективы. – Алматы, 1997.

3. Байтурсынова А.А. Организационно-педагогические условия включения детей с ограниченными возможностями в учебный процесс общеобразовательной школы: канд. пед. наук: 13.00.03. – Алматы: 2010.

Токешов К.Т.
Жамбыл атындағы мамандандырылған
мектеп – интернаты

ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫ БОЙЫНША КӨРКЕМ ЕҢБЕК ПӘНІНІҢ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

Білім саласындағы кез келген пән қандай ортада болмасын өзінің айтар ойы, өмірге деген көзқарасы, нақты жеке тұлғаны қалыптастыруға өзіндік үлес қосары анық.

Көркем еңбек пәнінің басты мақсаты-оқушылардың шығармашылықпен жұмыс жасауына ықпал ете отырып, қазіргі заманның технологиялық мәдениетіне, яғни бұйымдарды көркем жобалауға, өңдеп, өндіруге бейімдеу болып табылады. Сондай-ақ оқушылардың техника мен технология әлемін зерттеп, зерделеуін, кәсіптік іс-әрекет элементтерінен практикалық тәжірибе алуын қарастырады.

Адамға ең бірінші өмірлік қажеті – еңбек екенін уақыт дәлелдеуде. Адам өмірі үшін аса қажетті, әрі өмір бойы тоқтаусыз білім беретін пән «Көркем еңбек» бүгінгі технология оқу пәні үнемі жетілдіруде. Көркем еңбек сабағында оқушылардың іске икемділігі мен іскерлігіне, өнерге, шеберлікке деген бейімділігін дамыта отырып қалыптастырамыз. Оқушылар отбасында да тұрмыстың әр түрлі өнімді еңбегіне қатысады. Баланың бойындағы сапалық қасиеттері, еңбекке қызығушылығы, табиғатты қорғауы, ұқыптылығы арқылы еңбек адамын көру. Қазіргі кезде білім беру кеңістігінде инновациялық үрдістердің бағыттарының бірі – мектепке бағдарлау болып табылады. Оқушылардың қызығушылықтары, қабілеттері толық ескеріліп, сол қажеттілікке сай тиімді жағдайлар жасалып, білім беріледі. Оқыту мәселелерін бастамас бұрын, жас ұрпақты ұлттық рухта тәрбиелеуге ерекше мән беру керек

Сабақ – оқыту мен тәрбиелеу үрдісінің негізгі формасы. Ендеше сабақтың мәнді өтуі мұғалімнің шеберлігіне байланысты. Инновация – оны жеке түсініп, оқу үрдісіне енгізу – оқушылардың саналы да сапалы білім алудың бірден бір шарты. Инновациялық әдіс-тәсілдерді енгізу жаңа білім берудің бірден бір шарты деп айттық. Саралап оқыту – оқушылардың туа біткен ақыл – ой қабілетінің жеке дамуының жан – жақтылығына негізделген білім беру жүйесі – оқытудың дәстүрлі емес сабақ түрлері мен жаңа әдіс – тәсілдерін қолдану – сабақтарда пайдаланатын негізгі әдістер оқушылардың көңіл күйіне, ынтасына, қабілетіне қарай, топпен, жеке оқушылармен жұмыс істеу, ойын элементтерін пайдалану т.б.

Осы жоғарыдағы туындаған проблеманың пайда болуына негізгі себептің бірі – жаңартылған білі беру үдерісінде қалыптасқан білім беру мазмұны және оқыту мазмұнының теориялық тұрғыда терең зерттелудің көзделмеуінде деп білеміз.

Пән мазмұнын меңгеру және оқу мақсаттарына қол жеткізу үдерісінде оқушылардың ақпараттық-коммуникациялық технологияларды, атап айтсақ: қажетті ақпаратты іздеу, өңдеу, алу, құру және көрсету, ақпараттар және идеялармен алмасу үшін бірлесіп әрекет ету, жабдықтар мен қосымшаларды кең ауқымда қолдану арқылы өз жұмысын бағалау және жетілдіру сияқты қолдану дағдыларын дамыту үшін алғышарттар/жағдайлар жасау керек.

Көркем еңбек пәніне оқушылардың уәжін арттыру үшін не істеу қажет? Жаңартылған бағдарлама негізінде оқушылардың жалпы білімге деген ынтасын арттыру үшін әр түрлі әдістерді пайдаланамыз.

Келесі бір сабағымның үлгісін келтірсем:

Сабақтың тақырыбы: Қазақ халқының тұрмыстық заттарының орындалу техникасы мен материалдарын (торсық) зерделеу

Оқу мақсаты: 8.1.6.1-Жобалау объектісінің қолданылу мақсаты мен ерекшелігін ескере отырып, өңдеудің конструкциялық, табиғи, жасанды материалдары мен әдістерін негіздеп таңдау

Бұл оқу мақсатына жету үшін мен қандай қадамдар жасадым:

I Ұйымдастыру кезеңі: сәлемдесіп, оқушыларды түгендеп, сыныпты тақырыпқа сай «Мозайка» әдісі арқылы 2 топқа бөлдім.

I топ «Жанторсық» II топ «Мүйізторсық»

Сабақтың тақырыбы, оқу мақсатымен таныстырдым.

II Өткен сабақты пысықтау үшін «Суреттер сөйлейді» әдісі арқылы тапсырма берілді.

Бұл тапсырмада оқушылар қазақтың ұлттық бұйымдарын дұрыс жауабымен сәйкестендірді.

№	Атаулары		Тұрмыстық бұйымдар
1	Саба	A	
2	Саптыаяқ	B	
3	Көнек	C	
4	Сандық	D	
5	Ертоқым	E	

III Жаңа тақырыпты меңгеру үшін «Торсық-түркі халықтарының ежелгі ыдысы » бейнебаян көрсетілді.

1 тапсырма бойынша әр топқа тақырыпшалар бөліп бердім.

I топ: Торсықтың жасалу технологиясы

II топ: Қазақ қоғамындағы торсықтың маңыздылығы

Дискрипторы:

1.Торсықтың жасалуы туралы мағлұмат береді

2.Орындалу техникасын меңгереді

3.Торсықтың маңыздылығын түсінеді

2 тапсырмада суретке қарап, «Жорамал сұрақтар» әдісі бойынша торсыққа сипаттама берілді.

- ***Бақылау сұрағы:*** Нені көре аламыз?
- ***Талдау сұрақтары:*** Шеберлер қазақтың тұрмыстық бұйымдарын дайындау үшін нені пайдаланған? Не себепті?
- ***Мәселені шешетін сұрақ:*** Торсықты қандай мақсатта пайдаланды?
- ***Айрықша сұрақ:*** Торсықтың орындалу техникасы қалай жүзеге асады?

Кері байланыс : «Қол шапалақтау»

3 тапсырмада торсықтың үлгісін кәдесый ретінде жасау берілді.Әр оқушы торсықтың үлгісін жасады.

Кері байланыс: «Бағдаршам» әдісі

IY Қорытындылау үшін оқушыларға проблемалық сұрақ берілді.

Бүгінгі күні қазақ қоғамындағы торсықтың маңыздылығы қандай?

Сабақтың соңында «Табыс ағашы» бойынша рефлексия жасалынды.

Қызыл – Маған бәрі түсінікті. Менің қолымнан бәрі келеді.

Сары - Менде аздап қателер бар, бірақ одан да жақсы білуге тырысамын.

Жасыл – маған қиын болды. сабақты меңгере алмадым.

Үйге тапсырма ретінде Кәдесыйдың сұлбасын қағаздан жасап келу. Оюының трафаретін ою берілді.

Осы сабағымда оқу мақсатына сай тапсырмалар орындай арқылы оқу мақсатына жеттім деп ойлаймын.

Осындай жас ұрпаққа жан-жақты білім беруді жүзеге асыруда жаңартылған бағдарлама негізінде пәндік біліміміздi арттыру өте қажетті және көп жаңалық әкеледі деп ойлаймын. Бұл курстан оқушыларға білім беруде қарапайымдылық пен пәнаралық байланыстың тығыз болуы керектігі, берілген білім оқушының білімге деген уәжін арттыру мақсатында белсенді оқу болу керектігі туралы білімді толықтырады.Соның ішінде көркем еңбектің жас ұрпақтың қалыптасуына, тәрбиесі мен білімін жетілдіруде әсері мол. Көркем еңбек пәнінде Кембридж бағдарламасы бойынша барлық жеті модульді қолдану ерекшелігі бар. Оның ішінде белсенді оқыту мен формативті бағалау оқушылардың сабаққа деген уәжін арттырудың негізі екенін байқауға болады. Сабақ барысында қарапайымнан күрделіге қарай ауысу мен тақырыптардың жеңілден басталып, кең көлемде берілетіні туралы көп айтылды.

Қорыта айтқанда, аталмыш бағдарламаның мәні баланың функционалды сауаттылығын қалыптастыру. Оқушы өзінің мектеп қабырғасында алған білімін өмірінде қажетке асырып, пайдаға асыра білуі керек. Сол үшін де бұл бағдарламаның негізі — «Өмірмен байланыс» ұғымына құрылған.

Әдебиеттер:

1. Климов Е.А. Введение в психологию труда. –М, 1998, - 350 с.

2. Көркем еңбек. Білім беру мазмұнын жаңарту аясында бастауыш сыныптарға арналған оқу бағдарламасы. –Астана, «Назарбаев зияткерлік мектептер» ДББҰ, Ы.Алтынсарин ат. Ұлттық білім беру Академиясы, 2016. – 58 б.

3. Қисымова Ә.Қ., Увалиева Т.Ж. Оқыту технологиялары. – Алматы. 2007, 204 б.

4. Мұғалімге арналған әдістемелік нұсқау. Әдістемелік құрал. –Астана: «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ, Педагогикалық шеберлік орталығы, екінші басылым, 2015. – 41 б.

5. Қазақстан Республикасы орта білімнің мемлекеттік стандарты. – Алматы, 1998, - 18 б.

6. Технология. Жалпы орта білім беретін мектептің 5-7 сыныптарға арналған бағдарламалар. –Алматы: Ронд, 2003, -36 б.

7. В.Г.Чукалин, Х.К.Танбаев Көркем еңбек оқулығы. Көкшетау., «Келешек», 2017.

Туркова Р.С.

Гимназия № 97, г. Караганда

АКТИВНЫЕ МЕТОДЫ ОБУЧЕНИЯ КАК УСЛОВИЕ ЭФФЕКТИВНОЙ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ПРАКТИКИ

Чтобы росло грамотное поколение, чтобы казахстанские школьники стали серьезными конкурентами зарубежным сверстникам в международных интеллектуальных олимпиадах и научных соревнованиях, сегодня учителю в условиях обновленного образования надо пересмотреть свое видение современного урока. Необходимо вооружиться таким арсеналом педагогических технологий, которые бы обеспечили учителю грамотное построение учебно-воспитательного процесса, а детям прочное усвоение знаний и умение свободно оперировать полученными знаниями

в жизни. В связи с тем, что новая программа предполагает умение ребенком читать и мало-мальски писать, то возрастной состав первоклассников стал более разнообразный (6,7,8-летки) в одном классе. Как построить урок, который был бы интересен и одновременно понятен всем. И здесь на помощь пришли активные методы обучения, предполагающие работу в парах, в группах разного состава. В этой статье я хочу поделиться своим небольшим опытом работы по обновленной программе.

Никто не станет отрицать, что основой качественного формирования новых знаний является этап актуализации. Что значит «актуализировать»? Это значит «освежить» имеющиеся в прошлом знания и способы деятельности, подготовить класс к успешному выполнению главной учебной задачи. Так, на уроке математики в 1 классе при изучении однозначных чисел мы собирали все «ассоциации», связанные с числом, и делали это в группах. Можно было нарисовать или написать все ассоциации.

0 - без палочки, пусто, дырка от бублика, начало отсчета, нулевой меридиан.

1- нос, рот, голова, «Один в поле не воин».

2 - руки, ноги, пара, пара сапог, двойняшки, рассказ Осеевой «Два друга», 1+1=2, оценка, 2 струны у домбры.

3 - «Три орешка для золушки», три глаза у светофора, «3 поросенка», куб числа, игра «3 лишний».

5 - оценка, звезда, пятак.

7- сказка «Цветик-семицветик», 7 чудес света, 7 раз отмерь, «Волк и 7 козлят», 7 цветов радуги, 7 струнная гитара.

Интересно проходит игра в группах «Покажи без предметов». Правило: всей группой показать геометрическую фигуру: треугольник, квадрат; букву алфавита: согласную букву, гласную и т.д.

При изучении раздела «Сложение и вычитание в пределах 10» приемом актуализации служила игра в паре «Рукопожатие». Соседи по парте поворачиваются друг к другу лицом, три раза жмут руку друг другу и выкидывают пальцы: кто 2, кто 5 на этой руке. Смысл: кто первый посчитает сумму и выкрикнет. Надо видеть эти лица, эти глаза. Столько эмоций, счастья, и, естественно, огромного желания работать дальше. Этот же прием мы начнём использовать сейчас во 2 классе, приступая к изучению табличного умножения и деления.

На этапе объяснения нового материала, несмотря на имеющееся интерактивное оборудование, применяем красочную наглядность. При изучении темы «Комбинации по три» на уроке были красочные рисунки: 2 блузки разного цвета и 2 юбки. Детям надо было нарисовать разные комбинации, чтобы каждый день выглядеть по-разному. Данный прием не только помог детям понять тему урока, но и почувствовать себя дизайнерами.

Уроки литературы, познания мира насыщены пословицами. Мы решили проблему знаний пословиц таким видом работы. Расшифровать пословицы, которые записаны прописными буквами. Работу можно организовать в паре или в группах.

У В М	Утро вечера мудренее.
От Д Д не И	От добра добра не ищут.
Н Х Б Д	Нет худа без добра.
Я до К Д	Язык до Киева доведет.
Т Е, Д Б	Тише едешь, дальше будешь
Не И С Р, а И С Д	Не ищи сто рублей, а ищи сто друзей.
О в П не В	Один в поле не воин.

В начальной школе зачастую отвечают одни и те же, а застенчивые и слабоуспевающие ученики пытаются «отсидеться». Так вот, чтобы на уроке отвечали все дети, применяем кубики. В каждой группе кубик. Сначала группа рассчитывается по порядку. 1,2,3,4,5. Потом хранитель кубика (его назначает спикер группы) кидает кубик и определяет, кто будет отвечать: первый или 2,3,4,5. Ценность игры: готовятся отвечать все! Аналогично учитель рассчитывает группы и с помощью кубика определят очередность выступления групп. Первая группа, пятая группа. И т.д. На уроке русского языка дети определяют свое место по алфавиту (один день по имени, другой по фамилии) и потом ребята отвечают по порядку алфавита. Кто из вас первый, кто второй. Отвечает первая по алфавиту Алина, потом Борис, Таня, Шура, Ярик. С одной стороны повторяем алфавит, с другой воспитываем внимательность.

На этапе закрепления темы «Истинные и ложные высказывания» применили игру «2 правды и 1 ложь». Пишем 2 правды и 1 ложь и передаем соседу слева. Получив от другого соседа листок, надо отгадать ложь и поставить крестик. Потом передаем этот листик соседу справа и тот на лжи ставит нолик. Листок возвращается хозяину. Победитель тот, кто загадал такую ложь, которую отгадать не смогли. Здесь ученики могут использовать знания по литературе, познанию мира и других областей. Данная игра расширяет кругозор учащихся и даже позволяет выйти за пределы программы.

На уроке русского языка во 2 классе требуется умение строить предложения и даже небольшие тексты из 5-6 предложений. А в наше время дети мало читают и словарный запас скудный. И здесь для тренировок я применяю такой прием, как «Сюжетостроение». В группе всем даем небольшой листок. Задание: нарисуйте любой предмет. Передайте его по кругу на 1 человека, и напишите про чужой предмет предложение. Снова передаем и, прочитав предложение, продолжаем рассказ. И так до тех пор, пока лист не вернется хозяину. Потом зачитываем в группе, выбираем самый интересный вариант и зачитываем на класс. Лучший рассказ получает звезду. Здесь уже оценивается работа не одного человека, а всей группы, что воспитывает в детях чувство коллективизма. Почти также проводим игру «Сочиняем историю». Показываем предмет (например: Маша из мультфильма «Маша и Медведь»). Все группы составляют одно общее предложение. Листок передается другой группе по часовой стрелке. Показываем второй предмет: велосипед. Составляем второе предложение, связанное по смыслу с первым. И т.д. Потом зачитываем рассказ. Здесь уже оценивается работа всего класса и выбирается наиболее удачный вариант истории.

Сейчас при таком объеме информации не все дети любят читать книги и скорость чтения у половины класса, честно говоря, хромает. И тут на помощь приходит такой прием. Его можно использовать на познании мира, на естествознании. Учитель быстро пролистывает на экране картинки с интересной потрясающей информацией. Дети должны быстро прочитать все. Потом учитель задает вопросы, а дети записывают в таком же порядке ответы на прочитанные вопросы. Т.е. 5 вопросов, 5 ответов. Например:

1 волос удерживает вес в 3 кг

Кошка 70 % времени спит.

Пчела умеет считать до 4.

Вода закипит от крика через 80 лет.

И потом следуют вопросы, а дети записывают ответы.

Сколько кг удерживает 1 волос?

Сколько процентов от суток кошка спит?

Пчела умеет считать?

Когда вода закипит от крика?

Детям постарше можно увеличивать количество вопросов до 10,15. Так мы работаем над развитием скорости чтения. Тех учащиеся, которые отвечают на все вопросы правильно, ждет сюрприз.

Британский политик, спортсмен, шахматист Уильям Уорд однажды сказал: «Посредственный учитель излагает. Хороший учитель объясняет. Выдающийся учитель показывает. Великий учитель вдохновляет». Сложно не согласиться. Только тот учитель способен направить интересы ребёнка в нужное русло, привить необходимые навыки для строительства счастливой жизни, который сам постоянно находится в поиске необходимого инструментария для качественного преподавания.

Литература:

1. «Активные методы обучения». Электронный курс. Международный Институт Развития «ЭкоПро», Образовательный портал «Мой университет», http://www.moi-universitet.ru/

Турсунова С.А.
СОШ №61, г.Караганды

ОРГАНИЗАЦИЯ ВОЛОНТЕРСКОГО ДВИЖЕНИЯ В ОРГАНИЗАЦИЯХ ОБРАЗОВАНИЯ

Стремительные политические, социально-экономические изменения, происходящие сегодня в обществе, диктуют новые требования как к организации самого учебно-воспитательного процесса в средней школе, так и к содержанию образования.

В период стремительной глобализации и информатизации жизненного пространства, засор рекламы и подмены ценностей, подросток каждый день должен делать выбор, противостоять соблазнам жизни, сохранить здоровье и отстоять свою жизненную позицию, основанную на знании и собственном приобретённом опыте.

В Государственной программе развития образования и науки 2020-2025 гг. один из важнейших пунктов является развитие волонтерства, формирование у детей активной жизненной и гражданской позиции, основанной на готовности к участию в общественно-политической жизни страны и государственной деятельности. Определят основную конечную цель образования – как приобретение учащимся определенного набора компетенций, владение которыми позволит выпускнику средней школы успешно социализироваться в будущей жизни и профессии.

Здесь указывается, что опыт самостоятельной деятельности и личной ответственности обучающихся, то есть ключевые компетенции, определяющее современное качество содержания образования .

О каких же ключевых компетенциях идёт речь? Совет Европы определил пять групп ключевых компетенций. Именно этими компетенциями, по мнению ЮНЕСКО, и должны обладать выпускники средней школы.

Именно первую группу и составляют политические и социальные компетенции. Компетенции, владение которыми позволит молодым людям брать на себя ответственность, участвовать в совместном принятии решений, регулировать конфликты ненасильственным путём, участвовать в функционировании и улучшении демократических институтов.

Компетенция выходит за рамки знаний и умений, она включает мобилизацию знаний, умений, поведенческих отношений, ориентированных на условия конкретной деятельности. Социальные компетенции подразумевают овладение такими качествами как умение извлекать пользу из опыта и решать проблемы, умение противостоять неуверенности и сложности и оценивать социальные привычки, связанные со здоровьем, потреблением и окружающей средой, умение сотрудничать и работать в группе, включаться в проект и организовывать свою работу. Быть социально активным значит не только понимать и осознавать свою ответственность за свою жизнь и здоровье, но защищать и пропагандировать свою социальную и политическую позицию, помогать другим и поддерживать в сложных жизненных ситуациях.

Ушедшие в прошлое старые формы организации досуга учащихся и изменившаяся социально-экономическая обстановка в стране, требовали появления новых подходов и методов активизации подростков. Именно поэтому появление новых форм вовлечения подростков в социальную активность, призвано способствовать формированию и совершенствованию политической и социальной компетентности подрастающего поколения. Волонтёрское движение, и является одной из таких форм работы.

Волонтеры (от англ.Volunteer - доброволец) – это люди, делающие что-либо по своей воле, по согласию, а не по принуждению.

Волонтерские или добровольческие организации - это свободные союзы людей, объединенных каким-либо общим специальным интересом. Их деятельность связана, как правило, с благотворительностью, милосердием.

Миссия нашего волонтерского движения – внести вклад в физическое и нравственное оздоровление общества, сделать жизнь окружающих светлее и ярче.

Цель: оказать позитивное влияние на сверстников при выборе ими жизненных ценностей.

Волонтерское движение нашей школы призывает: «Отаныма қызмет етемін!». Мы понимаем, что невозможно заставить человека жить здоровой и гармоничной жизнью, если он этого не хочет.

Но мы можем помочь ему осознать ответственность за свою жизнь и поставить его в ситуацию свободного выбора. Иначе говоря, сформировать его социальную компетенцию.

Первые волонтеры отряда, те, которые начнут все с нуля, им необходимо пропустить идею волонтерства через себя и тогда они узнают, что эта деятельность не просто развлечение и способ покрасоваться. Главное здесь – активная жизненная позиция, ответственность и высокая цель - желание изменить этот мир к лучшему.

Активная жизненная позиция, умение взаимодействовать и включаться в проект, умение получать и передавать информацию – это то, чем должен обладать волонтер для успешной работы. Все это будет формироваться в процессе подготовки волонтеров – на профилактических и обучающих занятиях, на тренинговых занятиях, учебах и сборах.

Наша школа решает проблему пропаганды ЗОЖ, формирование у учащихся активной жизненной позиции;

- воспитание доброты, чуткости, сочувствия, сострадания, сопереживания, заботы и доброжелательности;

- участие суворовцев в общественно-значимой деятельности.

Информационный модуль

1. Беседы со специалистами, членами Школьной команды безопасности
2. Групповые занятия волонтеров для учащихся.
3. Изготовление плакатов, видео.
4. Выпуск газеты.
5. Оформление информационного стенда.
6. Акции волонтеров.
7. Листовки.
8. Игры.
9. Викторины.

Тренинговый модуль

1. Обучающие занятия с волонтерам.
2. Мини-тренинги для учащихся.
3. Интерактивные игры.

Ожидаемые результаты:

Основной результат работы - формирование в ходе деятельности более ответственной, адаптированной, здоровой личности. Помощь людям из социально уязвимых семей, направлена на воспитание у обучающихся чувства толерантности, чуткого отношения к окружающему миру, способности чувствовать боль другого человека.

- Увеличение количества детей и подростков, вовлеченных в волонтерские отряды и проведение альтернативных мероприятий;
- Привлечение детей и подростков к общественно значимой деятельности и уменьшение количества несовершеннолетних состоящих на внутришкольном учете и учете в ГДН;
- Создание модели детского и родительского волонтерского движения внутри школы и вне ее; уметь общаться с учащимися и взрослыми, владеть нормами и правилами уважительного отношения.

Условия для организации волонтерского движения

1. Взаимодействие специалистов различных областей при обучении волонтеров и подготовке мероприятий.
2. Использование разнообразных форм (акции, классные часы, концертные программы, театрализованные представления).
3. Информационное обеспечение опыта работы (школьная газета, фотоальбом, и т.п.).

В дальнейшем находит место методическое обеспечение: организация выставок, выпуск методических пособий. И, конечно, исходя из направлений деятельности, участие в диспутах, праздниках, встречах, соревнованиях.

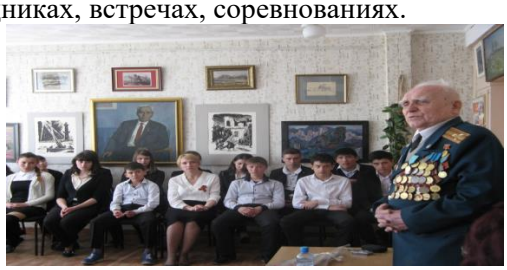

Заповеди волонтеров школы

1. Найди того, кто нуждается в твоей поддержке, помоги, защити его.
2. Раскрой себя в любой полезной для окружающих и тебя самого деятельности.
3. Помни, что твоя сила и твоя ценность - в твоем здоровье,
4. Оценивай себя и своих товарищей не по словам, а по реальным отношениям и поступкам.

Правила деятельности волонтера:

1. Если ты волонтер, забудь лень и равнодушие к проблемам окружающих.
2. Будь генератором идей!
3. Уважай мнение других!
4. Критикуешь – предлагай, предлагаешь - выполняй!
5. Обещаешь – сделай!
6. Не умеешь – научись!
7. Будь настойчив в достижении целей!
8. Веди здоровый образ жизни! Твой образ жизни – пример для подражания.

Кодекс волонтеров:

1. Хотим, чтобы стало модным – Здоровым быть и свободным!
2. Знаем сами и малышей научим, Как сделать свое здоровье лучше! (Дни профилактики в начальной школе)
3. Акции – нужное дело и важное. Скажем вредным привычкам – НЕТ! Мы донести хотим до каждого: Глупо - самим причинять себе вред! (Акции против табакокурения алкоголизма, наркотиков и СПИДа)
4. Кто тренируется и обучается, У того всегда и все получается. Тренинг лидерства, тренинг творчества. Приятно общаться, действовать хочется! (Два в одном – обучение и общение. Тренинги “Я - лидер”, “Уверенность в себе”, “Успешное общение”, “Твоя цель – твой успех”, “Ты и команда”, “Я – творческая личность”)

5. Готовы доказать на деле: (Участие в городских, Республиканских акциях #BIZBIRGEMIZ #VMESTE)

6. Проблема. Цели. Ресурсы и срок. В работе первое дело – планирование! Волонтеры освоили новый подход – Социальное проектирование! (Участие в соц.проектах)

7. Соблазнов опасных подальше держись. С нами веди интересную жизнь! Думай, когда отвечаешь “нет” и “да” И помни, что выбор есть всегда!

Ключевые мероприятия программы:

1. Подготовка волонтеров в взаимодействию с подростками группы риска, овладение методиками игровых технологий в рамках образовательного курса “Вместе мы сила”.

2. Информационно-методический семинар “Роль и место волонтерского движения в нашей школе”

3. Создание методической папки, включающей мероприятия и игр по пропаганде ЗОЖ, и профилактике социально-негативных явлений в подростковой и молодежной среде.

Таким образом, опираясь на собственные традиции и используя инновационный подход, мы реализовываем данную программу в нашей школе.

Литература:

1. Государственная программа развития образования и науки 2020-2025гг.

2. Азарова Е.С. Психологические детерминанты и эффекты добровольческой деятельности: Кемерово. – 2008.

3. Евсеева А.Н. Привлечение добровольцев к работе учреждений социального обслуживания 2014.

4. Маслоу А.Г. Мотивация и личность. / А.Г. Маслоу. – СПб.: Евразия, 1999.

Уалиева А.М.

Балқаш қаласы, С.Сейфуллин атындағы

№7 мектеп-гимназиясы

ӘДЕБИЕТ ПӘНІН ОҚЫТУДАҒЫ ПРОБЛЕМАЛЫҚ ОҚЫТУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Бәсекеге қабілетті ел болудағы табысты болудың басты кілті - бүгінгі жас ұрпақтың креативті ойлауы, жаңа шешімдер тауып, технологиялар мен инновацияларды қолдануы және оны ұлттық құндылықтарымызбен ұштастыра алуы болып табылады. Бұл, әрине, әдебиет пәнінде де айқын көрініс табады. Себебі, әдебиетті адамтану құралы десек, кез келген көркем шығармада автор сол қоғамдағы өзекті мәселелерді көрсететіні анық. Ал оны іздеудің ең тиімді жолы – бір нәрсеге біржақты пікір айтпай, әр түрлі жағынан көре біліп, оған сыни көзқараспен қарап, оның басқа шешімін іздеп, оны табуға оқырманды жетелеу.

Өз тәжірибемде көрсетілгендей, кез келген шығарманы балаға оқытқан кезде ондағы мәселе көзге анық көрініп тұрмайды, яғни бала өзіне алдын-ала мақсат қоя отырып, бұрыннан білетіндіктерін саралай отырып, өзіне сұрақ қоя отырып, проблеманы іздеуге тырысады. Кез-келген «неге?» деген сұрақтың бәрі проблема деп те қарамау керек, шешімін таба алатын жағынан қарастырған жөн деп ойлаймын. Мәселен, Ж.Аймауытовтың "Ақбілек" романы бойынша мынадай проблемалық сұрақтар тудыруға болады: Ақбілектің тағдырдың тәлкегіне түсуіне не себеп болды?

Жалпы қазақ қызын қор еткен қандай-тұрмыс тіршілік деп ойлайсыңдар?

Оқушылар өз беттерінше шығармашылықпен айналысып, ойлау, іздену қабілеттерін арттыруды мақсат ете отырып, мәселенің түйінін шешуге тырысады, оны өзінің ішкі сезімімен білдіруге үйренеді. Тағы бір ұтымды жағы сыныптағы бала санына қарай шығарманың ой түйіні жасалып, идея да көбейіп, оқушыны зерттеуге жетелейді. Яғни оқу бағдарламаларындағы оқу мақсаттары оқушылардың шынайы проблемаларды анықтап, зерттей білуді талап етеді.

Бүгінгі қоғам талабына сай тәрбие мен білім берудің негізгі принциптері оқытудың ізгілендіру, өздігінен дамитын, дұрыс шешім қабылдай алатын тұлға қалыптастыру болып табылады. Бүгінгідей ой жарыстыратын заманда Блумның мақсат қою таксономиясының әрбір деңгейлерінде оқушының мазмұнды, салалы ойлауы мен сөйлеу әрекетіне жетелейтін тұстары бар екендігіне көз жеткіздім.

Яғни оқушы өзінің игерген біліміне сын көзбен қарай отырып, өзіне баға беруге үйренеді. Бағалау деңгейінде оқушының жеке ойын қалыптастыруға, пікірін, көзқарасын бекітуге өзінің ұсынысын ашық айтуға нық қадам жасай алады және білім деңгейлері артып, шығармашылығы шыңдалады. Бұл әдістің ұтымдылығы сол, ол оқушыларды шығармашылық деңгейге жетелеуімен ерекшеленеді және мұнда мұғалім әрекеті емес, оқушы әрекеті алдыңғы қатарда тұрады да, сол арқылы нәтижеге жетуге талпынады. Яғни мұғалім оқушымен субьект ретінде қарым-қатынас жасайды. Мен әдебиет пәнінің мұғалімі ретінде әр оқушының рухани жетілуіне, әсіресе, сөздік қорының бай болуына, рухани жағынан баии түсуіне ерекше көңіл бөле отырып, әсіресе, Блумның мақсат қою таксономиясы арқылы оқушылардың шығармашылық қабілеттерін дамыту мақсатында мынадай әдістерді жиі қолданамын:

- «Егер мен Қожаның орнында болсам...»,

«Абайша жырласам...»,

«Егер мен жазушы болсам...»

«Ақынға хат» немесе «Кейіпкерге хат» т.б.

Әр сабағымда осындай шығармашылық жұмыстарды орындата отырып, баланы шабыттандырып, қолдау білдіріп отырамын. "Кім?" , "не?" деген сұрақтармен емес, "неліктен?", "не себепті" деген проблемалық сұрақтар қойып, мәселе тудырамын. Оқушылардың берген жауаптарынан шығармадан алған әсерлерін, шығарманы толық оқуын, өз беттерінше ойларын жеткізе алуларын көруге болады. Әр оқушының жеке пікірлері қалыптасып, ой түйіні жасалады. Сондай-ақ оқушыларды бірлесе жұмыс істеуге, сыни ойлауға жетелейді, кейіпкер әрекетіне баға бере отырып, өз-өздерін тәрбиелейді. Мысалы, Б.Соқпақбаевтың "Менің атым Қожа" хикаяты арқылы Қожаның түзелу жолынан сабақ ала отырып, өз кемшіліктерін жөндеу үшін өз алдарына мақсат қойып, өз-өздеріне сын көзбен қарауға тырысады. Сонда тек проблеманы тудырып, оны шешіп қана емес, бала бойына құндылықтарды дарытуға және сыни ойлауға жетелейміз. Кез келген сабақтың басын 5-сыныптарға қарапайым кеспе суреттер арқылы топқа бөлеуден бастадық делік, оқушылар суреттерге қарап, тақырыптың қандай болатындығын анықтай отырып, әрі топқа бөлінеді. Шығарманы талдау барысында "Балық қаңқасы" әдісі арқылы оқушылар дескрипторларға сүйене отырып, шығармада көтерілген әлеуметтік-қоғамдық мәселені тауып, себептерін айқындап, сызбаға түсіре отырып, оқу үдерісіне белсене қатысып, өздері ұсынған қорытындыларының дәлелдерін ұсынып, сыни тұрғыда ойлай алып және сол арқылы оқу жетістігіне жетіп отырды. Яғни әр сабақта оқушы шығармашылық сатыға мұғалім арқылы емес, өзінің іс-әрекеті арқылы жетіп отыратынына көз жеткізуге болады. Кез келген проблемалық жағдаятқа байланысты оқушылар жауаптарын айта отырып, сабақтан алған әсерлері бойынша шығармашылық ситуация тудырды. Яғни оқушылар "Үшбу хат" әдісі бойынша Қожаға, Майқанова апайға хат жаза отырып, өздері өмір сүріп отырған қоғамды кешегімен салыстырады. Қожаның іс-әрекеті арқылы өздерінің алдарына азаматтық мақсат қоюды үйрене отырып, қорытынды шығарады. «Бүгінгінің Қожасы осындай әрекеттер жасаса, бүгінгінің Майқановалары қандай әрекет жасар екен?» деген сауал қойып, оқушылар тағы ізденіске түседі. Осы әрекетті шешуде рөлдік ойын түрін пайдалану тиімді жақтарын да өз тәжірибемде көп кездестірдім. Алдын-ала дайындықсыз бұл әрекет оқушының ойын еркін жеткізуіне септігін тигізетінінің куәсі болдым. Ал үй тапсырмасы ретінде оқушыларға "Егер мен жазушы болсам..."деген тақырыпта шығарманы аяқтауға тапсырма бере отырып, оқушылардың өз бетінше шығармашылықпен айналысуларына, ойлау, іздену қабілеттерін арттыра отырып, мәселенің негізгі түйінін жасауға және оған қоса өзінің ішкі сезімін білдіруге септігі тиетінін байқадым. Сабақ соңында "Бір минуттық эссе" әдісі арқылы кері байланысқа түсіп, оқушылар шығармадағы шешімін күтіп тұрған мәселені өз көзқарасы арқылы жеткізеді. Сонда әр оқушы өзінің сәтсіздіктері үшін болған жайтқа өзгені кіналамай, қатені өзінен іздеуге тырысады. Яғни осы шығарма арқылы баланы өз болашағын өзі жасайтынын, алдына дұрыс мақсат қоя білсе, ұстанымы дұрыс адам қалыптасатынын, ешқашан өмір жолында адаспайтынын, Қожаның әрекеті арқылы жете түсінетінін бала жүрегіне жеткізе білдім. Міне, осылайша баланың пайымдауына еркіндік бере отырып, кез-келген проблеманы шеше алатынына көз жеткізуге болады.

Яғни көркем шығарманы кеңірек, тереңірек қамтып, шығарма бойында жатқан, шешуді талап ететін төмендегідей сұрақтардың жауабын тапқан болар едік.

1.Жазушы шығармасында негізгі ой қалай берілген?

2.Шығарманың арқауы неде?

3.Кейіпкердің орнында болсаң сен не істер едің?

4.Шығарманың бұлай аталу себебі неде?

5.Бір сәт қиялыңа ерік беріп, шығарманы аяқта.

Міне, осындай тапсырмаларды оқушыларға ұсына отырып, мынадай нәтижеге қол жеткіздім: оқушының өзіне деген сенімі пайда болды, өзіндік «мені» қалыптасты, ойын еркін жеткізеді және өзгенің пікірімен санаса отырып, ортақ пікірге келуді үйренді. Демек, бүгінгі оқушы – ертеңгі болашақ екенін ескере отырып, өмірде кездескен қиындықтарға төтеп беріп, қиын жағдайларда шешімін таба алатындығының куәсі боламыз.

Қорыта айтқанда, бүгінгідей техникаға тәуелді заманда кез келген көркем шығарманы жалаң оқытып қана қоймай, оның құндылығын бала бойына сіңіре отырып, «Артық ғылым - кітапта» деген хакім Абайдың сөзінің рас екендігін бүгінгі ұрпаққа мойындатқан болар едім деп ойлаймын.

Әдебиеттер:

1. К.Ә.Қылышбаева "Әдебиет пәнін шығармашылықпен оқыту - Блум таксономиясының ұтымдылығы" Астана -2012ж.

2.Қ.О.Бітібаева «Әдебиетті оқыту әдістемесі» 2001ж.

3. "Мұғалімдерге арналған нұсқаулық". "НЗМ" ДББҰ 2016ж.

4. Н.Ә.Назарбаев "Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру" мақаласы

Финько О.В.

СОШ №44, г.Караганда

ФОРМИРОВАНИЕ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ ШКОЛЬНИКОВ

В настоящее время система школьного образования включает определённый объем экологических знаний и навыков, реализующего поколения. Основными компонентами экологической культуры являются: экологическое знание, экологическое мышление, экологическое сознание, экологическое поведение, экологическая ответственность, экологическое чувство.

Любовь к природе и живым существам, понимание её ценностей, заложенные до заучивания правила поведения на лоне природы – это результат правильного эстетического, экологического воспитания, что является основной формой экологической культуры личности.

Экологическое воспитание в школе неразрывно связано с такими видами воспитания, как патриотическое, нравственное, экологическое, социальное, эстетическое и народная педагогика. В ходе решения проблем по формированию экологической культуры реализуются нашей школой следующие задачи:

- расширение экологических знаний школьников в процессе обучения;
- воспитание у детей экологически правильного поведения, стремления к активной практической деятельности;
- развитие школьных традиций экологической направленности.

Ресурсами экологического воспитания являются: предметные дисциплины, учебные кабинеты, компьютерные классы, интернетресурсы, «живой уголок», пришкольный участок, интерактивные технологии, нормативно-правовые документы, программные акты «Мәңгілік ел», «Туған жер», «Жасыл ел» и другие. Формы организации работ: индивидуальные, групповые, урочные, внеклассные, внешкольные, дифференциация по возрасту, сообщества, детские инициативы и начинания, наставничество старшеклассников над младшими.

Основными методами и приёмами экологического воспитания являются: классные часы, этические беседы, дебаты, викторины, акции, кружки, экскурсии, трудовые десанты, инновационные проектирования и другие.

Конечными результатами системы работ по формированию экологической культуры являются творческая проектная деятельность. Это - эссе, рисунки, проекты, скворечники,

кормушки, цветной коллаж, высаженные саженцы. В разряд школьных традиционных проектов входят такие мероприятия, как экологический десант по очистке территории школы и закреплённого микрорайона. Акция «Школьный сад», по посадке деревьев первоклассниками и их родителями к первому сентябрю, традиционные выставки «Дары осени», акция «Ждем гостей» (вывешивание скворечников возле школы и во дворах в весенний период), акция «Помогаем птицам» (сбор и подготовка семян, а так же вывешивание кормушек в зимний период), акция «Цветущая школа» по благоустройству и озеленению пришкольного участка. В этом учебном году наша школа в рамках районного конкурса получила призовое место.

На каникулах под руководством взрослых они учатся скакать на коне, купаться в речке, резвиться и гулять на природе. Участники проекта помогают ухаживать за домашними животными, наблюдают, как живут сельчане, помогают готовить молочные продукты, слушают рассказы взрослых, как дружить с природой, записывают из их уст народные приметы и легенды и т.д.

Такие мероприятия полезны те только, для сельских детей, но и городских, они предоставляют такую возможность, как приобщение с природой, любование красотой природы, учат, как ценить и беречь природные богатства. Дети стараются подражать хорошим манерам и деяниям взрослых. В начале учебного года дети делятся с прекрасными впечатлениями. Они на классных часах презентуют свои творческие проекты в различных формах: эссе, детских рисунков, в исполнении различных новых песен, альбом-сборников народных примет, легенд, цветочных гербариев, фотослайдов и видеороликов.

Хочу заострить ваше внимание и на такой интерактивной форме работы с детьми, как экспедиционная экскурсия в рамках государственной программы «Рухани жаңғыру» в Улытауский район, которую мы провели недавно с учащимися старших классов. Экскурсия была совершена по сакральным местам, а, именно, в памятники «Алаша-хан», «Жошы-хан» и «Домбауыл». Дети любовались красотой гор Улытау, березовых рощ, бескрайней степи Сары-Арки, получили большое эстетическое удовольствие от общения с родной природой, историей и культурой родного края.

Работа по формированию экологической культуры в нашей школе ведется планомерно и это – не разовое мероприятие, а постоянная целенаправленная деятельность наших педагогов и школьников с привлечением сил и участия родителей и общественности города. Как же иначе, ведь в этом вопросе не должно быть посторонних и равнодушных. Самый действенный метод воспитания – это собственный пример взрослых. Вот самый простой пример: если мы бросаем бутылки и пакеты с мусором куда попало, не убираем за собой, и не учим детей этому, во время прогулки или отдыха на природе. Чего можно ждать от ребенка, который всё это видит? Дети копируют действия взрослых, подражают и в хорошем и в плохом. Правила экологического поведения должны стать нормой не только для детей, а прежде всего и для всех взрослых. Только при таком подходе кропотливая работа школьного педагога даст свои положительные результаты. Миссия наша, педагогов, довести до каждого человека, как прекрасен и хрупок наш мир, как сложно он устроен, и что от нашего правильного образа жизни зависит, сумеем ли мы сохранить целостность и богатство природы для наших будущих поколений.

Таким образом, младший школьный возраст является благоприятным для воспитания экологической культуры, т. к. в этот период происходит формирование системы нравственных ценностей, экологических знаний. У детей формируются множественные новообразования — произвольность внимания и памяти, логическое мышление, формируется система ценностей.

Развитие самоконтроля и самооценки благотворно влияет на формирование экологически оправданного поведения. Младшие школьники очень эмоциональны и отзывчивы.

Литература:

1.Букин А.П. В дружбе с людьми и природой. – М.: Просвещение, 1991.

2.Волков Г.Н. Этнопедагогика. – М.: Высшая школа, 1999.

3.Дерябо С.Д., Ясвин В.П. «Экологическая педагогика и психология» – Ростов-на-Дону. Феникс.

4.Н.А. Назарбаев Послание «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания»

Хомутова Г.Т.

Бұқар жырау ауданы,

Токаревка ЖББОМ

ҚАЗАҚ ТІЛІ САБАҚТАРЫНДА САРАЛАП ОҚЫТУДЫҢ ӘДІСТЕРІН ПАЙДАЛАНУ

Бүгінгі заман талабы мектеп пен мұғалімнің алдына әр білім алушының білім деңгейін, қабілеті мен қызығушылығын ескере отырып, озық технологияларды пайдалану қажеттілігін қояды.

Сынып деп аталатын абстрактілі топтарға емес, нақты әр балаға білім беру мұғалімнің міндеті болып табылады. Ал бұл мұғалімнен әр білім алушының енжар түрде білім алушы емес, оқу үрдісіне белсенді қатысушы бола алатындай етіп өз жұмысын құруды талап етеді. Қазіргі дидактикада және мұғалімдердің тәжірибесінде мемлекеттік стандартта берілген оқу материалын меңгеру деңгейінің қабілетіне, даму деңгейін анықтауға негізделген ішкі дифференциация кеңінен тараған.

Білім алушы қызметін белсендендіру негізінде қолданылатын технологиялардың бірі саралап оқыту технологиясы.

Саралап оқыту технологиясының мақсаты:

- әрбір білім алушы өзінің даму деңгейінде оқу материалын меңгеруін қамтамасыз етеді.
- саралап оқыту әр білім алушыға өз мүмкіндіктерін пайдалана отырып, білім алуына жағдай жасауға мүмкіндік береді.
- саралап оқыту әр түрлі категориядағы балалармен деңгейлеп жұмыс істеуге мүмкіндік береді.

Саралап оқыту технологиясы тиімді нәтижелі болуы үшін жеке тұлға ерекшеліктеріне, психологиялық даму ерекшеліктеріне, пән бойынша білімді игеру деңгейіне, білім алушының пәнге қызығушылығына көңіл бөлінуі керек.

Сабаққа дайындалу барысында мұғалім үш деңгейге сүйенеді.

А – базалық, жалпыға бірдей стандартты білім негізіндегі тапсырмалар.

В – базалық тапсырмалардан жоғары деңгейде, білім алушы мұғалімнің түсіндіруімен қабылдаған ақпаратты пайдалана отырып орындайтын тапсырмалар.

С – тереңдетілген тапсырмалар, білім алушы өздігінен ізденіп, қосымша әдебиеттерді қолдана отырып жауап бере алатын тапсырмалар.

Сабақта қандай білім алушы болмасын, жақсы оқитынына қарамастан жұмысты 1-деңгейде орындайды. I деңгей тапсырмаларын орындау Мемлекеттік білім стандарты талаптарының орындалуына кепілдік береді. I деңгейді орындаған білім алушы «3» деген бағамен бағаланады. Әрбір білім алушы 1-деңгейді орындауға міндетті және одан жоғарғы деңгейдегі тапсырмаларды орындауға құқылы. Білім алушы міндетті деңгейден кейін, басқа деңгейді орындау жауапкершілігін өзі шешеді. Бұл жерде мұғалімнің міндеті - білім алушының дұрыс таңдау жасауына және табысқа жетуіне көмектесу.

Әр деңгейлік диагностика - білімнің толықтығы мен дұрыстығы ғана емес, білім алушының білімін пайдалану белсенділігі, ішкі сұранысы, білім сапасы деңгейінің көрсеткіші болып табылады. Мысалы: бірінші деңгейде жұмыс істейтін білім алушылар бағдарлама материалын тақырып бойынша негізгі түсініктерді түсінгенін, білімін көрсетеді. Екінші деңгейдің білім алушылары түсінгенін баяндау, жағдаяттық тапсырмаларды, сәйкестікті табу сияқты тапсырмаларды

орындайды, ал үшінші деңгейде жұмыс істейтін білім алушылар берілген тақырыпқа әңгімелеу, өздері сөзжұмбақ құрау, қорытынды жасау, құрмалас сөйлем түрлерін пайдаланып, сөйлемдер құрау сияқты тапсырмаларды орындайды.

Бақылаудың әр түрлі формалары пайдаланылады: сөздік диктанттар, өзіндік жұмыстар, шығарма, ауызекі сұрау, т.б.

Әрбір білім алушы тақырып бойынша нені міндетті түрде білуі керек екенін алдын ала білуі керек. Бұл білім алушының өз мүмкіндігін шынайы бағалауына, пәнге деген қызығушылығын оятуға үйретеді. Білім алушы бұл жағдайда бірте – бірте тек міндетті деңгейді ғана орындаумен шектелмей, бұдан да жоғарырақ деңгей тапсырмаларын орындауға көшеді. Әр деңгей дайындығындағы білім алушылармен сабақ өткізу барысында топтық жұмыс түрін, топ ішінде бір-біріне өзара көмектесу сияқты жұмыс түрін де пайдалануға болады. Топта 2 білім алушы А деңгейінде, 2 білім алушы В деңгейінде және 1 білім алушы С деңгейінде жұмыс істесе, С деңгейіндегі білім алушы қалғандарына тапсырманы түсіндіріп, қатесін түзетіп, мұғалімге есебін береді. Есепті сол топтағы басқа да білім алушы жасай алады, бұл білім алушылар арасындағы демократиялылықты көрсетеді.

Деңгейлеп берілген тапсырманы сабақтың барлық кезеңінде де пайдалануға болады. Өз тәжірибемізден мысалдар келтіре кетейік.

Қазақ тілінде оқытылатын 9 сынып оқушыларына арналған жаңа сабақты өту кезеңі:

Тақырыбы: құрмалас сөйлем.

Материал барлық білім алушылармен дәстүрлі сабақ түрінде түсіндіріледі. Қайталау кезінде міндетті теориялық материалға конспект түрінде ерекшеленіп көңіл аудартылады. Мұғалім түсіндіріп болған соң, барлық білім алушыға сұрақ беріледі. Мақсат: жаңа сабақ барлығына түсінікті болды ма?

(А – міндетті деңгей)

- Қандай сөйлемдерді құрмалас сөйлемдер деп атаймыз?
- Құрмалас сөйлемнің құрамындағы жай сөйлемдер бір-бірімен қалай байланысады?
- Қандай сөйлемдер салалас құрмалас сөйлем деп аталады?
- Қандай сөйлемдер сабақтас құрмалас сөйлем деп аталады?

Міндетті деңгейде бекіту кезеңінде қарапайым тапсырма беруге болады, мысалы: берілген мәтіннен құрмалас сөйлемдерді табыңдар?

Көркем тілмен айтылған тапқыр ойдың, нақыл сөздердің жиынтығы шешендік сөздер деп аталады. Онда халықтың басынан кешкен оқиғалары, ақыл-ойы, арман-тілегі бейнеленеді, дүниеге көзқарасы көрінеді. Шешендік сөз ежелгі дәуірде жеке адамдардың сөйлеу шеберлігі арқасында дамыған. Атақты шешендер Демосфен, Цицерон сияқты қазақтың да белгілі жыраулары, ақындары мен шешендері болған. Олар халық алдында сөз сөйлеп, үлкен мәселелерді шешкен. Даулы жағдайларға араласып, айыптап немесе қорғап сөз сөйлеген. Олар халықты ерлікке, елдікке, бірлікке шақырып, түйінді, маңызды да мағыналы қорытындылар жасаған.

В. Орташа күрделіліктегі деңгейге келесі тапсырмалар беріледі:

Берілген ережеге алгоритм жаса және өз сызбаң бойынша ережені түсіндір. Бұл деңгейде сызба жасау үшін, тек ереже білу жеткіліксіз, сонымен қатар, ақыл-ой жұмысы, сызба жасай білу біліктілігі де керек.

С деңгейіндегі тапсырмалар.

Берілген сызбаға мысал келтіріңдер, грамматикалық негізді көрсетіңдер. Білім алушыларға өздеріне таныс, өтіліп жатқан ережеге сәйкес сөйлемдері бар үзіндіні ұсынуға болады. (құрмалас сөйлем, салалас құрмалас, сабақтас құрмалас, жалғаулықсыз жалғаулықты).

Бекіту кезеңі.

Бекіту кезеңінде әр білім алушы өз бетімен орындай алатын, әр сабақта табысқа жете алатындай тапсырмалар берілуі керек. Бекіту ең қарапайым тапсырмалардан басталғаны жөн. Алғашқыда барлық білім алушы бірге, кейінірек тапсырманы өз бетімен орындай алу дәрежесіне қарай көшу керек. Міндетті деңгейді орындаған білім алушыға келесі деңгейге көшуге болады.

Тақырыбы: зат есімнің жалғаулары. 6 сынып.

Зат есімнің септік жалғауларын өтіп болғаннан кейін бекіту кезеңінде келесі тапсырмаларды беруге болады.

А Міндетті деңгей. Білім алушылар зат есімнің септіктерін, оның жалғауларын білуі және сөздің жалғауын ажырата алуы керек.

Берілген сөзді септе немесе берілген сөздердің жалғауларын ажырат.

В Орташа күрделіліктегі деңгейге қосымша тапсырмалар беріледі: берілген сөздерге аталған септіктердің жалғауын жалғап жаз, үнді немесе ұяң дауыссыздардан кейін барыс септігінде қандай жалғау немесе тәуелдік жалғауынан кейін қандай жалғау жалғанады? – деген сияқты қосымша тапсырмалар беріледі.

С деңгейінің тапсырмасы: берілген ереже бойынша тест дайында. Тестіде теориялық және практикалық сипаттағы тапсырмалар бола береді.

Мәтінмен жұмыс.

Мәтін бойынша да деңгейлік тапсырмалар беруге болады.

А – мәтінді оқып, аудару. Мәтін бойынша диалог (сұрақ – жауап) құрастыру.

В – мәтінді оқып, өз сөзімен баяндау. Қосымша мәтінде кездесетін грамматикалық тапсырмаларды орындату.

С – мәтінге байланысты эссе жазу немесе алдыңғы сабақта өткен мәтін ұқсас болса (ақын-жазушылардың өмірі, қалалар туралы), жазу мен сызу арқылы сыни тұрғыдан ойлаудың Венн диаграммасын қолдану арқылы айырмашылығы мен ұқсастығын көрсету.

Жоғарыда аталған саралап оқытудың әдістерін 6 және 9 сыныптардың қазақ тілі сабақтарында қолдану негізінде білім алушылардың пәнге деген қызығушылығы артқаны, білімді түсінуге, өздігінен ізденуге талпыныстары байқалып, үлгерім мен сапаның артқаны да 2019-2020 оқу жылының тоқсандық қорытындысынан (1-кесте) көрініс тапты.

1-кесте

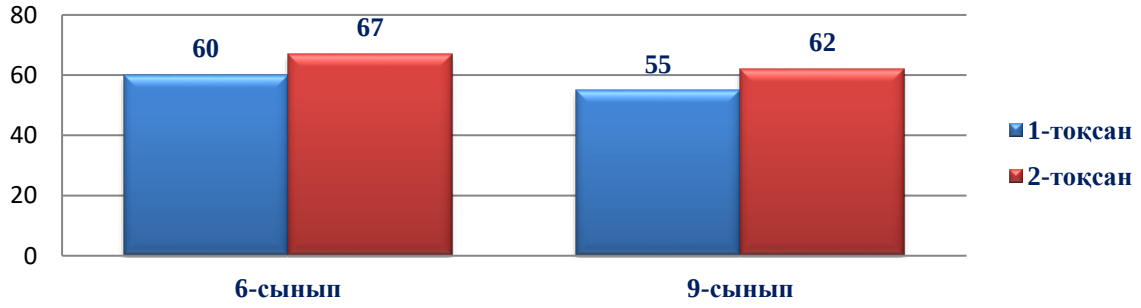

Қорытындылай келгенде, саралап оқытудың әдістерін тәжірибемізде пайдалану барысында байқаған тиімді жақтарын атап өткіміз келеді.

Біріншіден, тақырып бойынша деңгейлік тапсырма жүйесі дамыта оқыту жүйесін іске асырады, ал ол білім алушының ойлауын, елестету мен еске сақтау белсенділігінің дамуын қамтамасыз етеді.

Екіншіден, сыныптағы барлық білім алушы жұмыспен қамтамасыз етіледі, өз білімінің деңгейіне сәйкес жұмысты орындайды.

Үшіншіден, тапсырмаларды орындай отырып, білім алушы өзін бағалай білуге үйренеді.

Төртіншіден, білім алушының өздігінен жұмыс істеуіне, тиянақтылыққа, ұстамдылыққа тәрбиелеп, жауапкершілігін арттырады.

Әдебиеттер:

1. Ж.Ж.Қожамқұлова. «Жаңа ақпараттық педагогикалық технологиялар» Алматы, 2013 ж.
2. «Қазақстан мектебі» ғылыми әдістемелік журнал, 2012 № 4.
3. Баймаханова С. Деңгейлеп саралап оқыту.//Қазақстан мектебі. №10, 2004

Шатенова С.Е.
Жезқазған қаласы, №1 ЖББОМ

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫН КІТАП ОҚУҒА ҚАЛЫПТАСТЫРУ

«Артық ғылым кітапта, ерінбей оқып-көруге» деп Абай атамыз айтқандай, оқушыларды жас кезінен кітап оқуға жетелеу- ақыл , парасаты толысқан тұлға тәрбиелеуге көмектеседі. [2.25] Кітап – рухани қазынамыз. Кітапта адамгершілік пен ізгі қасиеттерге толы образдар, кейіпкерлер, оқиғалар тізбесі жатады. Кітап оқуда оқушы жақсы мен жаманды айыра білуге, әсем де сұлу сырлы ойды тұшынып, сүйсіне білуге , сюжетті оқиғаны бейне - көрініс ретінде көз алдына елестетіп тани алуға үйренеді. Кітап оқыған бала сауатты болады.

Мектептегі білім берудегі өзекті міндеттерінің бірі- оқу сауаттылығын қалыптастыру .Оқу біліктілігі (сауаттылықты) PISA зерттеулері бойынша әр түрлі тұрғыдағы мәтіндерді айту арқылы қабылдай алу қабілетін, оған пікірін білдіру, мақсаттылығын айқындау, ресми құрылымын түсіну, оларды өмірлік жағдайда кең пайдалана алу, пәнге сәйкес түрлі мақсаттар үшін пайдалану жағдайында қойылған мақсатқа сәйкес мәтіннен қажетті ақпаратты бөліп алу. Осы зерттеудің тұжырымдамасына сәйкес оқу сауаттылығы (немесе біліктілігі) өзіндік оқу үшін және қазіргі ақпараттық өркениет өміріне толығымен араласу үшін базалық қабілеттілігі болып табылады.[1.1]

Бүгінде қазіргі балалар әдебиеті жұтаң деуге болады. Аса сұранысқа ие: шытырман оқиғалар, әзіл-оспақтар, қиял-ғажайыптар, сықақ, қорқынышты оқиғалар, балалар детективі, күлдіргі және махаббат жайлы шығармалар басқа тілден аударылған шығармалар боп келеді. Көбіне балалар ертегілер, саяхат, спорт, компьютер, құрбылары туралы кітаптарды, жеткіншектер кәсіп, техника, тарих, соғыс, ғарыш әлемі туралы оқығанды ұнатады. Ал, көркем туынды, өлең-жыр және классикалық шығармаларды оқу төмендеп кетуі басты проблема боп отыр.

Бұл проблеманың туындауына не себеп? Балалар оқу әлеуметтік зерттеу нәтижелері көрсеткендей, оқуға деген ынталары балалардың есеюіне байланысты төмендейді. Кітап оқуға деген құлшылықтарының төмендеп кету себептері: теледидар, ғаламтор әсерінен, қоғамдық өмірдегі әлеуметтік мәселенің отбасына әсерінен, оқу әрекетінің қалыптаспауы, жастайынан баланың оқу сауаттылығының төмен болу себептерінен деуге болады.

Бастауыш сынып оқушыларын кітап оқуға қызықтырудың қазіргі уақыта маңызы зор.

Әр ұстаз өз шеберлігіне қарай балалардың кітап оқуға қызығушылығын оятып, кітап оқуға ынтасын арттырып, қандай кітап оқу керек екеніне бағыт бере алу маңызды іс. Қазіргі мектеп алдындағы қойылған мақсат функционалдық сауаттылықты қалыптастыру, бірінші кезекте ол, ең алдымен, әр түрлі сабақ беру барысында оқу сауаттылығын, мақсатты түрде қалыптастыруына мүмкіндікті туғызу. Жаңартылған білім беру мазмұны бойынша оқу сауаттылығын арттыратын тапсырмалардың бірі – мәтінмен жұмыс түрлері қазақ тілі мен әдебиеттік оқу пәні - оқушының пән бойынша білімінің терең әрі сапалы болуына, оқу техникасының жоғарылауына көмек береді, жоғары нәтижеге ұмтылуын қалыптастырады, тұлғаның туа біткен қабілеттерінің ашылуына септігін тигізуде. Мен өз сабақтарымда ақын-жазушылар шығармаларын оқыта отырып, қосымша оқуға басқа да шығармаларын ұсынып бағып беріп отырамын. [3.3]

Төменгі сынып оқушыларының оқу сауаттылығын нәтижесін мәдени оқу дәрежесіне көтеру. Үнемі тұлғаның кітапқа қызығушылығын қалыптастыру қажет. Дәл осы жаста балалардың кітапқа деген көзқарасының белсенділігі немесе селқостығы, оқырмандық шеберлігі мен дағдылары қалыптасу мәселесін қалай шешуге болады десек, балалар оқуын дамытудың басты мақсаты – ойлы оқырман тәрбиелеу, оқырманның талғамын дамыту, мәтінді түсіне және зерделей білуге қалыптастыру .

Пән мұғалімі ретінде оқушының оқу сауаттылығын дамыту үшін қажетті тетіктер:

- әдебиеттік оқу сабақтары;
- сыныптан тыс сабақтар;
- мектептегі кітапханашымен жұмыс;
- ата-анамен біріккен жұмысты атап кетуге болады.

Сондай-ақ, оқушыларымның оқу сауаттылығын және оқуға деген қызығушылығын дамытуға жағдай жасауда:

- сабақта және сабақтан тыс уақытта оқуға деген әр түрлі қажеттілікті дамытуға түрлі әдіс-тәсілдерді қолданамын

- сахналық қойылым сабақтары, шығармашылық сайыстар, әдебиетке қатысты түрлі ойындар (рөлдік), жергілікті ақындармен кездесу ұйымдастырамын, диалог, монолог жаттатамын.
- балалардың шығармашылыққа деген қызығушылығын ынталандырып отырамын.

«Кітапханада» өткізілген сабақ. Сабақтың мақсаты : оқушылардың кітап оқуға деген сүйіспеншіліктерін артыру .

«Ұлы тұлғаларды тану» сабағы

Қорыта келгенде, Д. Дидро: «Кітап оқымаған адам тіпті ойлаудан да қалады» демекші кітап оқу арқылы оқушының сыни ойлау қабілеттерін арттыра түсу-әр ұстаздың басты ұстанымы боп қала бермек.

Әдебиеттер:

1. Абай Құнанбаев шығармаларының екі томдық жинағы. I том. Алматы. «Жазушы» баспасы 2005ж

3.Әдебиеттік оқу әдістемелік нұсқау . Алматыкітап .2017ж

Шортанбаева С.Б.

СОШ № 11, г. Жезказган

ПОВЫШЕНИЕ КАЧЕСТВА ВОСПИТАНИЯ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В УСЛОВИЯХ СОВРЕМЕННОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ

Наши дети — это наша старость. Правильное воспитание — это наша счастливая старость, плохое воспитание – это наше будущее горе, это наши слезы, это наша вина перед другими людьми, перед всей страной. Воспитывая детей, нынешние родители воспитывают будущую историю нашей страны, а значит — и историю мира

А.С. Макаренко

Прежде чем написать эту статью, я долго думала, о чём же писать. Мне предложили несколько тем. Остановилась на одной из них - повышение качества воспитания младших школьников в условиях современной образовательной среды. Эта тема наиболее близка мне, так как вот уже третий год работаю в младших классах, преподаю предмет русский язык в 1-3 классах.

Прежде всего, хочу для себя определиться в значении словосочетания «качество воспитания». Что такое качество воспитания? Качество воспитания представляет собой соотношение поставленных в этой области целей и реально полученных результатов, определенных в соответствии с потребностями и перспективами развития личности и общества. Качество воспитания оценивается по трем основным направлениям:

1) качество воспитания школьника (как школьник воспитан);

2) качество организации педагогом воспитательного процесса (как педагог организует воспитательный процесс);

3) качество созданных в образовательном учреждении условий для организации воспитательного процесса (какие условия для воспитательного процесса созданы в образовательном учреждении);

Я же хочу написать о качестве воспитания младших школьников. О качестве воспитания школьника можно судить по степени достижения основной цели его воспитания. К цели воспитания отнесём построение ценностной модели воспитания, так как провозглашается первичность нравственно-духовных ценностей, ценности жизни и здоровья человека, свободного развития личности.

Учитывая современные требования к образу, темпу и условиям жизни XXI века приходиться задуматься над тем, как вырастить настоящего гражданина республики Казахстан, образованного и интеллектуального, зная, что ребенок еще маленький, и его надо всему научить, не повредив при этом его здоровье. Младший школьный возраст - особый период в жизни ребенка. В этом возрасте формируются важнейшие качества личности, которые позволяют в дальнейшем стать полноправным членом общества каждому ребенку. В свете гуманистических идей мы можем рассматривать младшего школьника как природное, социальное и экзистенциальное, т.е. существо самостоятельное и независимое.

В классах, где я преподаю, замечаю некоторые негативные стороны, допущенные в воспитании ребёнка. Кто-то готов к школе, кто-то ещё не готов к учебному процессу. Для каждого ребёнка нужно время, чтобы он смог привыкнуть к школьному режиму. Кто-то из них быстро адаптируется, а кто-то болезненно переносит время, проходимое в школе. Иногда я по глазам детей вижу, что ребёнок нуждается в помощи. Я сталкиваюсь с детьми, которые часто плачут и находятся в состоянии истерики на уроке. Глядя в глаза этих детей, я всё чаще задаю себе вопрос: чем я могу помочь им? Перелистываю страницы журналов о воспитании детей, ищу ответы в сетях интернета, советуюсь со своими коллегами - все эти мои целенаправленные действия смогли открыть мне глаза на многие волнующие мне вопросы. Встречи с родителями на родительских собраниях, душевные беседы о воспитании их детей, помощь в решении проблем в семье и т.д. – все эти формы работы помогают эффективно проводить воспитательную работу с младшими школьниками.

В итоге я убедилась в том, что, прежде чем воспитывать ребёнка, нужно оказать помощь родителям. Они нуждаются, сами того не подозревая, в помощи компетентных людей по вопросам воспитания их детей.

Для себя я открыла ёще один важный момент: чтобы помочь ребёнку, надо знать, как себя чувствует он в своей семье, чем увлекается, кого любит больше всего из членов семьи, есть ли у него свой уголок для занятий - от этого многое зависит. Не помешало бы ещё создать социальный орган для семей, остро нуждающиеся в советах и практических действиях по вопросам воспитания детей. Когда вижу, что после моих бесед родители уходят одухотворённые, готовые пересмотреть свои методы воспитания, я вспоминаю своего отца и благодарю его за то, что он посоветовал мне стать учителем. Он и сам при жизни был учителем физики и математики.

Учительство – это искусство, труд не менее творческий, чем труд писателя или композитора, но более тяжёлый и ответственный. Учитель обращается к душе человеческой не через музыку, как композитор, не с помощью красок, как художник, а впрямую. Воспитывать личность, своим знанием и любовью, своим отношением к миру.

Проработав с младшими школьниками я, поняла, что самое главное – это вера в ребёнка, уважение его личности, стремление помочь ему в достижении успеха. Сегодня моя активность как учителя уступает место активности детей. Моей задачей является создание условий для проявления их инициативы, их творческих навыков. Мне важно научить младших школьников работать осознанно, самостоятельно.

Проблемы развития воспитания, несомненно, заслуживают пристального внимания, так как речь идет о завтрашнем дне Казахстана, ценностных ориентирах нашего общества о национальной безопасности страны, корни которой кроются в воспитании, творческом развитии, гражданском становлении подрастающего поколения.[1]

Воспитание человека всегда было сложной задачей. Даже если общество развивается стабильно, и в нем возникают проблемы духовно-нравственного развития.

Ценностные ориентиры — обязательное условие воспитательного пространства. Прежде всего, необходимо вместе с родителями обсуждать условия и способы формирования ценностных ориентиров у детей: именно близкие детям взрослые — родители и учителя — должны демонстрировать ценностное отношение к наиважнейшим общечеловеческим понятиям: миру, человеку, семье, труду, знаниям, культуре, Родине, Отечеству, вере, здоровью, нашей планете, прекрасному. Ученики должны быть путешественниками, открывателями, творцами. Для формирования ценности необходима совместная деятельность с другими людьми. Ключевым фактором человечности является принятие ценности через деятельность, в связи с этим обеспечивается моральная рефлексия, побуждающая нравственное самосознание — совесть человека. Принятие ценностей человека раскрывает его духовность.[2]

В заключении хочу вернуться к эпиграфу моей статьи. Слова А.С.Макаренко как никогда актуальны в наше время. Никто не вечен в этом мире: человек рождается, проживает свою молодость, приходит старость… Какой будет наша старость, каким мы видим наше будущее – можно определить по тому, как мы воспитываем сегоднящнюю молодёжь. Мы творцы своего будущего, будущего своей страны, творцы будущей истории. Поэтому нам нельзя ошибаться в решении важных вопросов, касающихся нашего государства.

Литература:

1. Айтмурзаев Н.С., Рухани жаңғыру - пульс современного образования, 2018.

2.Лысенкова М. В. Ценностно-ориентированный подход в системе обучения и воспитания учащихся начальной школы; г. Краснодар, май 2019 г.). — Краснодар: Новация, 2019. — С. 37-39. — URL

Щербакова Л.А.

СОШЛ № 53, город Караганда

ПРИЕМЫ ФОРМАТИВНОГО ОЦЕНИВАНИЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ

Сколько знаю из своей сорокалетней педагогической работы учителем русского языка и литературы, вопрос совершенствования системы оценивания в образовании всегда был актуален.

Время неумолимо движется вперед: предлагалось ранее и предлагаются сейчас разные технологии и методы обучения и оценивания учебной деятельности: КСО и проблемный метод, программирование и критическое мышление. Современная система обновленного образования взяла из прошлого все, что способствует главной задаче на сегодняшний момент: осуществлять организацию учебного процесса на основе сотрудничества между учителем и учеником.

Но вот как правильно оценить знания ученика? Отвергая пятибальную систему, предлагалась десятибальная, но минус каждой в том, что учитель оценивал знания, исходя или из своих интуитивных представлений, либо только собственно сформулированных индивидуальных представлений, хотя и на основе требований государственного стандарта. Учитель попадал в такую ситуацию, когда его обвиняли в завышении или занижении оценки знаний.

Лучше всего на современном этапе с задачей взаимодействия учителя и ученика справляется критериальное оценивание и формативное оценивание, как одно из них, представляющее целенаправленный непрерывный процесс наблюдения за обучением ученика.

Используя на уроках русского языка и литературы формативное оценивание, я поставила перед собой следующую собственную цель: исследовать, как влияет на ФО на мотивацию учеников, выполнение домашнего задания и другую деятельность учащихся среднего звена. Главной задачей исследования было регулярно и целенаправленно использовать ФО в процессе урока. Свой

эксперимент решила проводить в 5 классах, так как пятиклассники данного учебного года менее всего были адаптированы под систему обновленного содержания. Таким образом совпала естественная адаптация к среднему звену и совершенно другой подход к оцениванию на уроке по сравнению с начальной школой.

На первых этапах исследования, пока только дети привыкают к обновленной программе, я старалась использовать формативное оценивание в виде мотивирующих фраз и реплик:

Согласна с тобой!Попробуй, я уверена, ты сможешь!У тебя так легко это получается!Ты на верном пути!Мы победили! Ты верно мыслишь! и т.д.

Кстати, словесная оценка не дала ожидаемого результата в классах старшего звена, так как уже боле взрослые ребята осознают многие свои недочеты и без учителя, а вот в пятом классе такой прем оказался очень нужным детям. Действительно, простые подбадривающе фразы помогали справиться с некоторыми неудачами и мотивировали пробовать и действовать до тех пор, пока сами не видели положительные изменения и собственные успехи в изучении темы. Кроме того, этот прием очень помог пятиклассникам именно в адаптации к среднему звену, так как ребенок при переходе из младшего звена в среднее нередко испытывает некий дискомфорт на уроках.

Следующим этапом моего исследования была апробация таких техник, как «Светофор», «Внешний и внутренний круг», «Лесенка», «Две звезды-одно пожелание». Цветовая техника «Светофор» нашла свое применение на уроках на конечном этапе, когда необходима полная рефлексия урока. А вот «Лесенку» мы используем в середине урока, когда пройдет один из этапов и планируется еще работа по теме. Данный прием очень интересен тем, что мы с ребятами его используем не только для того, чтобы оценить себя, но и можем проследить этапы нравственного развития литературного героя. С похожей целью можно использовать и прием «Дерево успеха».

Задание:

Отметьте на «Лестнице успеха» на каком этапе нравственного развития, по вашему, находится Филька (Урок литературы по К Паустовскому «Теплый хлеб», 5 класс).

Учащиеся любят работать с разными видами таблиц, поэтому оценочная рефлексивная таблица как вид ФО оказалась для них очень интересна. Я заметила, что оценка с помощью такой таблицы концентрирует ребенка на размышление и самостоятельную деятельность, что очень важно для детей среднего звена.

№	*Могу объяснить другому*	*Разобрался*	*Нужно повторить*	*Требуется помощь*
Задание 1				
Задание 2				
Задание 3				

Так же ученикам 5 класса интересны техники «Дорожка успеха» или «Пирамидка успеха»

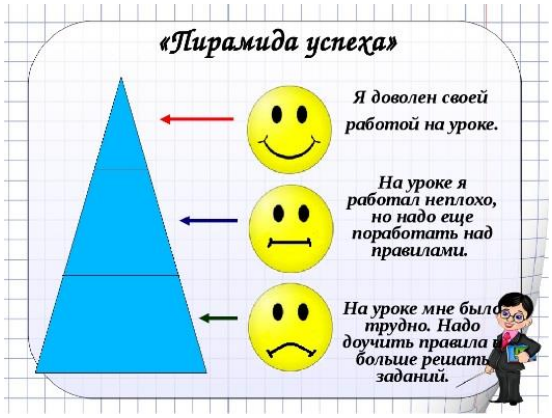

Работая с использование ФО в пятых классах, я стала замечать , что ребята с языковым барьером или слабым запасом лексических понятий постепенно привыкали говорить на уроке, пытались рассуждать, приводить примеры и доводы. Вот так мой эксперимент помог мне достичь тех целей, которые я ставила приходя на урок.

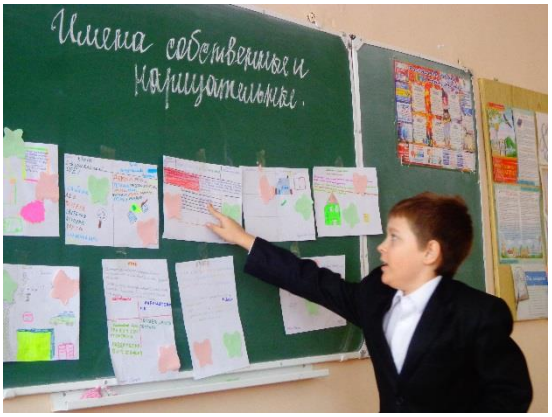

А вот учеников среднего звена больше заинтересовали и принесли значительный результат другие техники. Оценивать знание теоретического материала в 8- 9 классах хорошо, используя технику «Да- нет» или « Плюс-минус». Учитель сразу получает информацию о пробелах в изучении темы, а самооценка ученика помогает осознать свои достижения и проблемы.

В старших классах, давая задание «На десяточку», десять примеров на правило обособления второстепенных членов предложения, заранее критерии оценивания обсуждаются с учащимися, и я как учитель, и учащиеся видим степень усвоения темы. Здесь присутствуют два вида оценивания: учителем и самооцениванием.

Творческие задания, такие, как эссе, минипроект, ПОПС- формула , оцениваем с учащимися такой техникой, как «Две звезды и одно желание», предусматривающую определение двух моментов успеха в работе и один совет своих одноклассников. Таким образом происходит взаимооценивание учащихся друг другом.

Таким образом мое исследование показало, что данная система ФО снимает тревожность детей, повышает учебную мотивацию, отслеживает динамику успешности. Исследование показало, что качество знаний в 5 классе по предмету «Литература» по сравнению с первой четвертью данного учебного года возросло на 4,5 % (*1 четверть-75%, 2 четверть- 79,5 %.*). В 8-9 классах возможность регулярной формативной оценки позволила раскрепостить некоторых учащихся, поверить в себя, и в результате ребята стали принимать участие во внеклассной деятельности по предмету. Это значит, что данная система ФО снимает тревожность детей, повышает учебную мотивацию, отслеживает динамику успешности, развивает умение проверять и контролировать себя, критически оценивать свою деятельность, видеть свои ошибки и находить пути их устранения.

Литература:

1. Методы оценивания в классе // http://edugalaxy.intel.ru

3. Пинская, М.А. Формирующее оценивание: оценивание для обучения. Практическое руководство для учителей.

2. Руководство для учителя. с.163 // АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» 2012г.

3. Пинская, М.А. Формирующее оценивание: оценивание для обучения. Практическое руководство для учителей.

Экажева В.В.
СОШ №16, г. Караганды

ПРИМЕНЕНИЕ ПРОЕКТНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ НА УРОКАХ ИСТОРИИ

Развитие познавательных интересов учащихся может быть сегодня рассмотрено в ракурсе проблемы повышения качества образования. Реализуемые в настоящее время меры по повышению качества казахстанского образования в рамках обновление содержания зачастую носят характер, направленный на ситуативное преодоление существующих проблем, и не делают акцент на развитии познавательных интересов учащихся, имплицитно детерминирующих успешность образовательной

деятельности. На мой взгляд, долгосрочный результат в образовании может быть достигнут на основе познавательных интересов учащихся, определяющих их активность и самостоятельность в познании окружающей действительности. Проблема развития познавательных интересов имеет особую актуальность в старшем школьном возрасте, что обусловлено необходимостью жизненного и профессионального самоопределения. В качестве средства развития познавательных интересов старшеклассников может рассматриваться их проектная деятельность.

XXI век характеризуется в истории человечества многообразными событиями, которые определяли тенденции развития социума, затронувшие планету, в том числе и Республику Казахстан. Целью образования является формирование и развитие образованной, творческой, компетентной и конкурентоспособной личности. Современному обществу нужен ученик, не только выбирающий знания, но и умеющий их добывать, чтобы жить в этом сложном, меняющемся мире. Необходимо их научить усваивать информацию, а для этого научить группировать, выделять главное, находить связи и структурировать их. Потому оказались востребованными современные технологии обучения. Новую актуальность метода проектов связывают с обновлением содержания образования.

В научно-методических, предметных журналах печаталось много материалов о проектной технологии в обучении. Вначале этот термин нас, людей гуманитарного склада ума, заинтересовал своим техническим звучанием. Однако, изучив теоретические вопросы проектной технологии, мы пришли к выводу, что уроки истории способствуют развитию коммуникативной, информационно-познавательной компетентности, позволяют реализовать личностно-ориентированный подход в обучении.

Работать по проектному методу мы начали с 2010 года, изучив книги российских, казахстанских авторов и стали их применять на уроках истории.

Применив в 5 классе метод проектов, в первую очередь, попытались организовать самостоятельную работу школьников. В основном это были краткосрочные проекты, укладывающиеся в урок. Понятно, что участие в такой деятельности потребовало отношения к школьнику как к субъекту. В ходе работы высветилась еще одна проблема: многие не могут четко сформулировать свою мысль, определить предмет исследования. сформулировать гипотезу и т.д. Как же учить этому? Дети приходят в школу учиться, т.е. учить себя. Проектная и исследовательская деятельность в образовательном процессе позволяет достичь максимального эффекта. Для ученика проект - это возможность максимального раскрытия своего творческого потенциала. А для учителя учебный проект - это интегративное дидактическое средство развития, обучения и воспитания. Тематика творческих работ самая разнообразная: взаимоотношения в семье, школьные проблемы, экологические, увлечения подростков, будущая семья и профессия, времяпровождение. Виды работ тоже разные: книжки-брошюры, коллажи, стенгазеты, викторины, слайдовые презентации и т. д.

Чтобы у учащихся выработать навыки сотрудничества, вовлечь в активный процесс получения и переработки информации, мы организуем такое взаимодействие, которое включает в себя связки «ученик - ученик», «ученик – учитель», «ученик – класс» , при помощи методов, фиксирующих внимание всего класса: опрос, дискуссия, диспут, обзор информации, инсценировки, обсуждения, При изучении стран, государств, и т.д задаем вопросы: - Какие проблемы испытывали правители разных государств? Почему им не удавалось договориться? И после этого группы получают задания: еще раз внимательно прочитав текст, передать содержание тремя простыми предложениями. Только один ответ от группы. Когда ученики научаться взаимодействовать между собой, можно предлагать задания-проекты. Элементы проектной деятельности можно использовать на разных этапах уроков, если в этом есть педагогическая целесообразность.

Проектная деятельность помогает связать обучение с жизнью, формирует навыки исследовательской деятельности, развивает познавательную активность, самостоятельность, творчество, умение планировать, работать в коллективе. Такие качества способствуют успешному обучению детей в школе.

Учащихся 8-11 классов знакомим с особенностями конкретных теоретических методов исследования, анализом исторических источников, собственной творческой деятельности, построением гипотезы проблемных ситуаций, первичным моделированием. Подготовленные таким образом старшеклассники способны к следующему шагу - освоению конкретно- научных методов исследования (наблюдения и самонаблюдения, обобщения собственного опыта и опыта одноклассников), участию в научных процессах. Процесс этот кропотливый, трудоемкий и

возможен лишь при удачном комбинировании фрагментов. Используя такой метод работы, учащимися подготовлены и разработаны проекты по темам: «Материальная культура казахского народа», «Реформы 1867 - 1868 гг. в Казахстане», «Развитие промышленности в Казахстане в послевоенный период", "Экологические проблемы в Казахстане". Отмечаю что, проектная деятельность вызывала огромный интерес и повлияла на повышение качества знаний у учащихся, которые относились к «группе риска».

Достоинства метода проектов:

1) личностно ориентирован;

2) использует много дидактических подходов;

3) самомотивирует, что означает возрастание интереса и вовлеченности в работу по мере выполнения;

4) приносит удовлетворение ученикам, видящим продукт своего собственного труда.

Таким образом, можно сделать следующий вывод: проект – это цель, принятая и освоенная детьми, актуальная для них, это детская самодеятельность, это конкретное практическое творческое дело. Метод проектов актуален и очень эффективен. Его использование позволяет формировать и активизировать познавательный интерес младших школьников; дает ученикам возможность экспериментировать, синтезировать полученные знания, развивать творческие способности и коммуникативные навыки, что в свою очередь позволяет успешно адаптироваться к изменяющимся условиям, ориентироваться в разнообразных ситуациях. После активного использования проектной деятельности в моей работе наблюдается повышение качества знаний (на примере 9-х классов): 9 классы (2016- 2017 уч. год) - 61 %, (2017 - 2018 уч. год) - 64 %, (2018 - 2019 уч. год) - 65 %.

Литература:

1. Боровлева А.В. Проектный метод - как средство повышения качества образования. - 2006.- С.111-112

2. Кудрявцева А.И. Педагогическое проектирование как метод управления инновационным процессом / Под общ. ред. Г.Д. Ахметовой // Проблемы и перспективы развития образования. - Пермь: Меркурий. - 2011. - С.80-84.

3. Ступницкая М.А. «Новые педагогические технологии: организация и содержание проектной деятельности учащихся».-М.:2009.С.129